

Kyrkomötet 2021

Volym 2 Protokoll och bilagor

Innehåll i protokoll med bilagor från kyrkomötet 2021

Volym 1 Protokoll och bilagor

Kyrkomötets protokoll 2021
Kyrkostyrelsens skrivelser, KsSkr 2021:1–6
Motioner, Mot 2021:1–99
Bordlagda motioner från 2020

Volym 2 Bilagor

Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans valprovsnämnd
Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans överklagandenämnd
Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån
Gudstjänstutskottets betänkanden, G 2021:1–5
Organisationsutskottets betänkanden, O 2021:1–10
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden, TU 2021:1–13
Ekonomiutskottets betänkanden, E 2021:1–12
Ekumenikutskottets betänkanden, Eu 2021:1–7
Kyrkolivsutskottets betänkanden, Kl 2021:1–13
Samhälls- och kulturutskottets betänkanden, SK 2021:1–12
Förvaltarskapsutskottets betänkanden, F 2021:1–5
Kyrkomötets skrivelser, KmSkr 2021:1–24
Personregister
Sakregister

*Alla dokument från kyrkomötet finns publicerade på kyrkomötets webbplats,
www.svenskakyrkan.se/kyrkomotet*

Verksamhetsberättelser

Verksamhetsberättelser

Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans valprovsnämnd

Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Verksamhetsberättelse 2020

1 Ansvarsnämndens organisation och sammansättning

1.1 Ansvarsnämndens uppgifter

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar är enligt 10 kap. 8 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Ansvarsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om ansvarsnämndens sammansättning, beslutförhet och omröstningsregler finns i 14 kap. kyrkoordningen. Ansvarsnämnden har att utifrån bestämmelserna i 8 kap. 8 § kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopsvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval. Ansvarsnämnden ska vidare, enligt 30 kap. 7 § kyrkoordningen, pröva frågor om biskopars rätt att utöva kyrkans vigningstjänst. Ansvarsnämnden fastställde i inledningen av sin verksamhet en arbetsordning vari bl.a. regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

Vid utgången av år 2020 omfattade Ansvarsnämndens tillsyn 45 biskopar inklusive stiftsbiskoparna.

1.2 Ansvarsnämndens ledamöter och ersättare

Ansvarsnämnden ska enligt 14 kap. 2 § kyrkoordningen bestå av en ordförande som är eller har varit ordinarie domare, en ledamot som är präst och har avlagt teologie doktorsexamen, en ledamot som är präst och antingen har varit ledamot i ett domkapitel eller har annan motsvarande erfarenhet och en ledamot som är lekman och antingen har varit ledamot av ett domkapitel eller har annan motsvarande erfarenhet. För var och en av ledamöterna ska det finnas en personlig ersättare, som uppfyller de kvalifikationskrav som ställs för respektive ledamot.

Ansvarsnämnden har under år 2020 bestått av följande ledamöter och ersättare.

Ledamöter

Lagmannen Robert Schött, ordförande, prosten teol. dr Ingemar Söderström, kyrkoherden teol. dr Thomas Stoor och fil. dr Elisabeth Engberg.

Ersättare

F.d. lagmannen Fredrik von Arnold för Robert Schött, kyrkoherden teol. dr Carin Åblad Lundström för Ingemar Söderström, prosten Karl-Gustav Sjögren för Thomas Stoor och professor Eva Forssell-Aronsson för Elisabeth Engberg.

Sekreterare

Rådmanen Maria Wetterstrand Hagström.

Sammanträden

Under 2020 har nämnden sammanträtt fyra gånger. Sammanträdena har ägt rum den 10 februari i Uppsala samt via Teams den 5 juni, 14 oktober och 14 december.

1.3 Kansli- och ekonomifrågor m.m.

Av 14 kap. 2 § fjärde stycket kyrkoordningen framgår att sekreterare och föredragande i ansvarsnämnden är en jurist som utses av nämnden. Sekreteraren anställs dock av kyrkokansliet som också – efter samråd med ansvarsnämndens ordförande – fastställer ersättning för sekreterarens arbete.

Ansvarsnämnden, som inte avses bedriva någon egen löpande tillsyns- eller utredningsverksamhet, har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för ansvarsnämndens verksamhet har för budgetåret 2020 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål fullgörs av personal vid kyrkokansliet. Under året har nämndens sekreterare biträtts av planeringssekreteraren Karin Bohlin, rättsavdelningen.

Ansvarsnämnden har en egen hemsida som uppdateras genom kyrkokansliets försorg (www.svenskakyrkan.se/ansvarsnamnden).

2 Ansvarsnämndens inriktning och effektmål

Ansvarsnämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Inriktningen är att medianåldern för avgjorda ärenden inte bör överstiga fyra månader för tillsynsärenden och två månader för ärenden om behörighetsprövning inför biskopsval.

3 Inkomna och avgjorda ärenden

Under året inkom tolv ärenden. Sju av dessa avsåg anmälningar mot biskopar, två avsåg inbjudan att lämna synpunkter på promemorior och tre var av administrativ karaktär. Nämnden avgjorde under året tio av dessa ärenden samt fyra ärenden som inkom under 2019.

4 Prognos om ärendeutvecklingen

Antalet inkomna ärenden var ungefär samma som antalet ärenden som inkom under 2019. Det saknas skäl att anta att antalet ärenden under 2021 kommer att bli fler i förhållande till antalet ärenden 2020.

5 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Ansvarsnämnden ser, utifrån nämndens perspektiv, för närvarande inte behov av ändringar i kyrkoordningen.

Ansvarsnämnden har under året följt de frågor som har aktualiserats genom stiftsstyrelsens i Härnösands stift beslut och åtgärder beträffande stiftsbiskopen. Nämnden kommer även fortsättningsvis att följa utvecklingen av de kyrkorättsliga frågor som kan komma att övervägas av kyrkomötet angående biskopars anställning och förutsättningar att avsluta biskopars anställningar i förtid.

Uppsala den 23 juni 2021

Robert Schött
Ordförande

Maria Wetterstrand Hagström
Sekreterare

Svenska kyrkans valprovsnämnd

Verksamhetsberättelse 2020

1 Valprovsnämndens organisation och sammansättning

1.1 Valprovsnämndens uppgifter

Svenska kyrkans valprovsnämnd är enligt 10 kap. 9 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva överklaganden av val. Valprovsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om Valprovsnämndens sammansättning, beslutsförhet och omröstningsregler finns i 15 kap. kyrkoordningen.

Av 38 kap. 90 § kyrkoordningen framgår att direkta val får överklagas till Valprovsnämnden. I samma bestämmelse regleras vilka administrativa valbeslut som får överklagas särskilt och vilka som får överklagas endast i samband med det val beslutet gäller. Även andra val enligt kyrkoordningen får överklagas till Valprovsnämnden, t.ex. biskopsval (jfr 8 kap. 38 § kyrkoordningen).

Valprovsnämnden fastställde den 26 oktober 2000 en arbetsordning vari bl.a. regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

1.2 Valprovsnämndens ledamöter och ersättare

Valprovsnämnden har under året bestått av följande ledamöter, ersättare och sekreterare.

Ledamöter

Justitierådet Thomas Bull, ordförande, Lars-Ola Dahlqvist, Kåge Johansson, Bertil Persson, Stig-Göran Fransson, Helena Bargholtz och Bertil Olsson.

Ersättare

Rådsmannen Nathalie Lemaire, ersättare för ordföranden, Titti Ådén, Suzanne Fredborg, Per Lindberg, Gunilla Blom, Terence Hongslo och Stefan Aro.

Sekreterare

F.d. hovrättsrådet Gun Lombach, sekreterare, och byråchefen Stefan Nyman, ersättare för sekreteraren.

1.3 Kansli- och ekonomifrågor m.m.

Valprovsnämnden har inte något självständigt budgetansvar och ingen egen internbudget. Kostnaderna för Valprovsnämndens verksamhet har för budgetåret 2020 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål har fullgjorts av planeringssekreteraren Karin Bohlin vid kyrkokansliets rättsavdelning.

På Valprovsnämndens webbplats publiceras bl.a. referat av nämndens beslut i aidentifierat skick, både i kortform och i fulltext (www.svenskakyrkan.se/valprovsnamnden).

2 Valprovsnämndens inriktning och mål

Valprovsnämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Särskilt när det gäller beslut som föregår ett val och har betydelse för detta är det viktigt att besluten fattas snabbt så att eventuella ändringar av de överklagade besluten kan verkställas.

3 Inkomna ärenden

Under året har fyra ärenden registrerats hos nämnden inklusive verksamhetsberättelsen för 2019. Ärendet VN 2020-2 avsåg kyrkostyrelsens riktlinjer för beslutsfattande under särskilda omständigheter för organ inom Svenska kyrkan. De två övriga ärendena avsåg inbjudan att lämna synpunkter på promemoriorna Ansvar för nomineringsmöten inför val av församlingsråd, VN 2020-1, och Byte av uppdrag inom vinningstjänsten, VN 2020-4.

4 Prognos om ärendeutvecklingen

Valprovsnämnden har redan tidigare år noterat att antalet överklagade beslut har minskat något, särskilt i samband med val. Den bedömningen kvarstår även under år 2020, som inte var ett valår.

5 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Valprovsnämnden har för närvarande inte några närmare förslag eller synpunkter att föra fram när det gäller ett eventuellt behov av översyn av bl.a. bestämmelserna i kyrkoordningen. Valprovsnämnden överväger dock att i en särskild skrivelse till kyrkostyrelsen återkomma till frågan när nämnden har prövat samtliga överklaganden som kommer in med anledning av 2021 års kyrkoval.

Uppsala den 12 augusti 2021

Thomas Bull
Ordförande

Stefan Nyman
Sekreterare

I beslutet har deltagit: Justitierådet Thomas Bull, ordförande, Bertil Persson, Stig-Göran Fransson, Helena Bargholtz, Bertil Olsson och Suzanne Fredborg.

Övriga: Nathalie Lemaire och Gunilla Blom.

Svenska kyrkans överklagandenämnd

Verksamhetsberättelse 2020

1 Överklagandenämndens organisation och sammansättning

1.1 Överklagandenämndens uppgifter

Enligt 13 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan ska beslut som avser att någon inte får ta del av Svenska kyrkans handlingar överprövas på det sätt som Svenska kyrkan bestämmer. I den utsträckning Svenska kyrkan bestämmer får också andra beslut överprövas. För att inom Svenska kyrkan ytterst pröva sådana frågor ska enligt lagen om Svenska kyrkan inrättas ett särskilt organ. Ordföranden i detta organ ska vara eller ha varit ordinarie domare.

Svenska kyrkans överklagandenämnd är enligt 10 kap. 10 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan. Överklagandenämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om Överklagandenämndens sammansättning, beslutförhet och omröstningsregler finns i 16 kap. kyrkoordningen. Utöver särskilda bestämmelser i kyrkoordningen om överklagande till Överklagandenämnden anges i 58 kap. 18 § kyrkoordningen att det är Överklagandenämnden som prövar frågor om omprövning, dvs. motsvarande resning och återställande av försutten tid. Därutöver kan Överklagandenämnden med stöd av 58 kap. 1 § andra stycket kyrkoordningen pröva överklaganden av sådana arbetsgivares beslut som enligt ett kollektivavtal mellan Svenska kyrkan som arbetsgivare och en eller flera arbetstagarorganisationer särskilt får överklagas på detta sätt.

Överklagandenämnden fastställde den 12 april 2000 en arbetsordning vari bl.a. regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

1.2 Överklagandenämndens ledamöter och ersättare

Överklagandenämnden ska enligt 16 kap. 2 § kyrkoordningen bestå av en ordförande som är eller har varit ordinarie domare, en ledamot som är präst och har avlagt teologie doktorsexamen, en ledamot som är präst och har dokumenterad kunskap och erfarenhet inom det kyrkorättsliga området, en ledamot som har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen samt en övrig ledamot. Ledamöterna ska ha god kännedom om Svenska kyrkans verksamhet. För ordföranden ska det finnas en personlig ersättare medan det för var och en av de övriga fyra ledamöterna ska finnas två personliga ersättare, som uppfyller de kvalifikationskrav som ställs för respektive ledamot. Överklagandenämnden har under år 2020 bestått av följande ledamöter och ersättare.

Ledamöter

F.d. justitierådet och ordföranden i Högsta domstolen Johan Munck, ordförande, teol. dr Esbjörn Särndquist, teol. lic. biskop em. Caroline Krook, f.d. stiftssekreteraren jur. kand. Torgny Werger och advokaten Britt Louise Agrell.

Ersättare

F.d. justitierådet Severin Blomstrand för Johan Munck, teol. dr Lena Petersson och teol. dr Olle Kristenson (fr.o.m. 17 november 2020) för Esbjörn Särdaqvist, prosten DMin. fil.mag. Lars Viper och f.d. domprosten Hakon Långström för Caroline Krook, professorn i processrätt Eric Bylander och departementsrådet Birgitta Eilemar (t.o.m. 25 augusti 2020) och jur. kand. Anna Sundelius (fr.o.m. 17 november 2020) för Torgny Werger samt kyrkoherden Margareta Carlenius och fältprosten Sten Elmberg för Britt Louise Agrell.

Sekreterare

Lagmannen Lars Bjurstam och rådmannen Maria Wetterstrand Hagström.

Sammanträden

Under år 2020 har nämnden sammanträtt åtta gånger. Sammanträdena har ägt rum den 14 februari i Uppsala, den 8 maj (teamsmöte), den 12 juni (teamsmöte), den 28 augusti (teamsmöte), den 2 oktober (teamsmöte), den 20 oktober (teamsmöte), den 13 november (teamsmöte) och den 18 december (teamsmöte).

1.3 Kansli- och ekonomifrågor m.m.

Av 16 kap. 2 § sjätte stycket kyrkoordningen framgår att sekreterare och föredragande i Överklagandenämnden är jurister som utses av nämnden. Sekreterarna anställs dock av kyrkokansliet som också – efter samråd med Överklagandenämndens ordförande – fastställer ersättningen för sekreterarnas arbete.

Överklagandenämnden har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för Överklagandenämndens verksamhet har för budgetåret 2020 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål fullgörs av personal vid kyrkokansliet. Under året har nämnden biträtts av planeringssekreteraren Karin Bohlin, rättsavdelningen.

Överklagandenämndens avgöranden publiceras på Svenska kyrkans hemsida, www.svenskakyrkan.se/overklagandenamnden. Hemsidan uppdateras av kyrkokansliet.

2 Överklagandenämndens inriktningsmål och effektmål

Överklagandenämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att nämndens ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt samt effektmålet att medianåldern för ärenden som avgörs genom nämndbeslut inte bör överstiga tre månader. Nämnda mål anser sig Överklagandenämnden väsentligen ha uppfyllt under året.

3 Överklagandenämndens ärenden

3.1 Inkomna ärenden

Från	Överklaganden/ Begäran om omprövning eller beslutsprövning				Övriga ärenden			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Överklagandenämnden	1	1	0	0	0	0	1	1
Kyrkomötet	0	0	0	0	0	0	0	0
Kyrkostyrelsen	0	2	1	2	2	0	6	3
Stift	5	3	0	8	0	0	0	0
Domkapitlet i Uppsala stift	3	1	4	1	0	0	0	0
Domkapitlet i Linköpings stift	6	0	4	1	0	0	0	0
Domkapitlet i Skara stift	0	0	2	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Strängnäs stift	0	2	0	2	0	0	0	0
Domkapitlet i Västerås stift	2	0	4	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Växjö stift	0	1	1	1	0	0	0	0
Domkapitlet i Lunds stift	6	7	3	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Göteborgs stift	2	1	3	4	0	0	0	0
Domkapitlet i Karlstads stift	0	0	0	1	0	0	0	0
Domkapitlet i Härnösands stift	15	2	2	5	0	0	0	0
Domkapitlet i Luleå stift	0	1	3	2	0	0	0	0
Domkapitlet i Visby stift	1	1	0	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Stockholms stift	2	0	2	3	0	0	0	0
Annan	0	5	9	12	1	1	1	4
Summa	41	27	38	42	3	1	8	8

3.2 Avgjorda ärenden

Ärendetyp	Nämndbeslut				Ordförandebeslut			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Administrativt ärende	0	2	0	1	0	0	0	1
Remisser	2	0	5	3	0	0	0	0
Utlämnande av kyrklig handling	0	0	0	6	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 29 DK beslut om kyrkotillhörighet	0	0	0	1	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 29 KS beslut om kyrkotillhörighet	0	0	0	1	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 31 Behörighetsprövning – präst	0	0	3	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 31 Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst – präst	1	7	8	3	0	0	2	0
Överklagande enligt KO 31 Befogenhetsprövning – präst	0	0	0	0	0	0	0	0

Ärendetyp	Nämndbeslut				Ordförandebeslut			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Överklagande enligt KO 32 Behörighetsprövning – diakon	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 32 Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst – diakon	1	0	1	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 32 Befogenhetsprövning – diakon	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 34 Behörighetsprövning till tjänst som kyrkoherde/komminister	0	1	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 35 DK beslut om församlings- tillhörighet	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 35 Kyrkostyrelsens beslut om församlingstillhörighet	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 53 DK beslut om utlämnande av handling	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 53 Annat beslut om utlämnande av handling	3	2	2	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 56 Uppgifter i dataregister	0	2	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 57 Beslutsprövning – församling eller pastorat	25	2	7	8	0	0	0	0
Beslutsprövning enligt KO 57 – stift, tillsättningsnämnd	3	2	0	3	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 57 Verkställighetsförbud	1	0	2	0	0	0	0	0
Beslut enligt KO 58:14 Verkställighetsförbud	0	0	0	2	0	0	2	1
Omprövning enligt KO 58:18	2	3	4	2	0	0	0	0
Avvisning	2	2	4	2	0	0	0	0
Avskrivning		0	0	1		4	5	14
Jäv			1	1			0	0
Övrigt				2				3
Summa	40	23	37	36	0	4	9	19

Av de 32 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattat under 2020 har utgången i fyra beslut innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts eller helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. För de 32 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattade 2019 var motsvarande siffra sex. Totalt avgjorde nämnden 51 ärenden under 2020 jämfört med 44 ärenden 2019.

3.3 Prognos om ärendeutvecklingen

Av redovisningen i avsnitt 3.1 framgår att antalet ärenden som underställts Överklagandenämndens prövning under 2020 varit något fler än under 2019. Någon större förändring av antalet ärenden under kommande år förväntas inte.

4 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Nämnden ser, utifrån nämndens perspektiv, för närvarande inte behov av ändringar i kyrkoordningen.

Uppsala den 30 juni 2021

Johan Munck
Ordförande

Lars Bjurstam
Sekreterare

Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån

Verksamhetsberättelse 2020

1 Arvodesnämndens organisation och sammansättning

1.1 Arvodesnämndens uppgifter

Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån (Arvodesnämnden) är enligt 10 kap. 11 § kyrkoordningen ett särskilt organ som ska fastställa arvoden för och ersättningar till kyrkomötets ledamöter samt för ledamöter och ersättare i organ som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen. Arvodesnämnden ska dock inte fastställa arvoden för och ersättningar till Arvodesnämndens egna ledamöter.

1.2 Arvodesnämndens sammansättning

Arvodesnämnden ska bestå av en ordförande och fyra övriga ledamöter och har under året haft följande sammansättning:

Ledamöter

Biskop emeritus Thomas Söderberg, ordförande, f.d. generalsekreteraren Leni Björklund, diakon Anna Lundblad, f.d. ordföranden i kyrkomötet Gunnar Sibbmark (t.o.m. 12 maj) och med. dr Gunnar Thorbert.

Sekreterare

Arvodesnämnden har ingen vald sekreterare. Nämndens kansligöromål har fullgjorts av handläggaren för kyrkomötet Emma Hansen Dahlqvist vid rättsavdelningen på kyrkokansliet. Kyrkojuristen Migelle Wikström vid kyrkokansliets rättsavdelning har varit nämnden behjälplig i juridiska frågor.

Sammanträden

Under 2020 har nämnden sammanträtt två gånger. Sammanträdena har genomförts som videomöten och ägt rum den 27 april och 3 december.

1.3 Ekonomifrågor

Arvodesnämnden har inte något självständigt budgetansvar och ingen egen internbudget. Kostnaderna för Arvodesnämndens verksamhet har för budgetåret 2020 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet kyrkomötet.

2 Arvodesnämndens ärenden

Arvodesnämnden har lämnat synpunkter på kyrkostyrelsens förslag till ändringar i ersättningsstadgan och konstaterar därvidlag att kyrkostyrelsen har hörsammat de synpunkter som nämnden under mandatperioden framfört vad det gäller behov av

ändringar i ersättningsstadgan. Efter kyrkomötets beslut om ändringar i ersättningsstadgan har nämnden fattat beslut om de arvoden och ersättningar som ska gälla för mandatperioden 2022–2025.

Arvodesnämnden ser det som önskvärt att frågan om ersättning för förlorad arbetsförtjänst för förtroendevalda utan anställning och med egen verksamhet samt eventuellt borttagande av traktamente kan ingå i den planerade utvärderingen av förändringarna i ersättningsstadgan.

3 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Arvodesnämnden ser för närvarande inte behov av ytterligare ändringar i kyrkoordningen eller ersättningsstadgan.

Uppsala den 19 augusti 2021

Thomas Söderberg
Ordförande

Emma Hansen Dahlqvist
Sekreterare

Gudstjänstutskottets betänkanden

G 2021:1–5

Gudstjänstutskottets betänkanden

G 2021:1 Psalmboken

G 2021:2 Kyrkohandboken i översättning

G 2021:3 Begravningsgudstjänster på lördagar

G 2021:4 Pingsten och midsommardagen

G 2021:5 Gudstjänstbegreppet och kyrkomusiken

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2021:1

Psalmboken

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2021:6 Revision av psalmboken, samt motionerna 2021:54, 2021:95 och 2021:98.

Skrivelsen innehåller kyrkostyrelsens inriktning för psalmboksrevision. Inriktningen som beskrivs innebär att processen startar med en öppen insamling av nya psalmer. Här beskrivs också de rättsliga och ekonomiska utmaningar som en revision av Den svenska psalmboken 1986 skulle innebära. Utskottet betonar vikten av flera av de perspektiv som omnämns i skrivelsen men vill även uppmärksamma kyrkostyrelsen på vad som saknas i nuvarande psalmbok och hur det kan beaktas i kommande revision. Utskottet föreslår bifall till skrivelsen.

I motion 2021:54 föreslås att kyrkomötet ska besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att komplettera direktiven för arbetet med psalmboksrevisionen med kravet att psalmer som tas upp i samlingen Nya psalmer ska ha överlåtits till Svenska kyrkan. Utskottet konstaterar att det som motionärerna föreslår skulle innebära låsta positioner genom att binda sig till endast en form av upphovsrätt samt att det kan påverka det ekumeniska arbetet, eftersom trossamfundet Svenska kyrkan då skulle äga verken. Utskottet föreslår därför avslag på motionen.

I motion 2021:95 föreslås att kyrkomötet ska besluta att processen med att ta fram en ny psalmbok ska vara synliggjord för den breda allmänheten och stödja församlingarna i att på lokal nivå skapa samlande initiativ och träffpunkter kring processen samt att det under revisionen ska tas stor hänsyn till beprövad liturgi, svenska språkets särställning och samspel med 1986 års psalmbok. I och med det arbete som redan utförts inom ramen för revision av psalmboken anser utskottet att motionen är besvarad.

I motion 2021:98 föreslås att kyrkomötet ska uttala som sin mening att Johan Alfred Eklunds psalm Fädernas kyrka åter bör förekomma i den svenska psalmboken. I enlighet med tidigare kyrkomötesbeslut föreslår utskottet att motionen ska avslås och tillägger att det skulle innebära att binda upp kommande revision att redan nu besluta om vilka psalmer som ska ingå.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2021:6,
2. avslå motion 2021:54,
3. motion 2021:95 punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
4. motion 2021:95 punkt 2 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
5. avslå motion 2021:98.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2021:6 Revision av psalmboken

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i det fortsatta arbetet med en revision av psalmboken beakta det kyrkomötet anfört beträffande direktiv, tidsramar, struktur och kostnader.

Motionernas förslag

Motion 2021:54 av Hans-Olof Andrén och Torvald Johansson, Direktiv för psalmboksrevisionen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att komplettera direktiven för arbetet med psalmboksrevisionen med kravet att psalmer som tas upp i samlingen Nya psalmer ska ha överlåtits till Svenska kyrkan.

Motion 2021:95 av Aron Emilsson, Den svenska psalmboken

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. i framtagandet av en ny psalmbok, kommunikativt synliggöra processen för den breda allmänheten och stödja församlingarna i att på lokal nivå skapa samlande initiativ och träffpunkter kring processen,
2. i processen ta stor hänsyn till beprövad liturgi, det svenska språkets särställning och samspel med 1986 års psalmbok.

Motion 2021:98 av David Lång och Ann-Christine From Utterstedt, Psalmen Fädernas kyrka

Kyrkomötet beslutar att uttala som sin mening att Johan Alfred Eklunds psalm Fädernas kyrka åter bör förekomma i den svenska psalmboken.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över KsSkr 2021:6, motionerna 2021:54, 2021:95 och 2021:98 i Ln 2021:3y, *bilaga 1*.

Yttrande från andra utskott

Ekumenikutskottet har yttrat sig över KsSkr 2021:6 i Eu 2021:2y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Skrivelsen

Kyrkomötet beslutade 2016 att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att komma med förslag till revidering och utökning av Den svenska psalmboken, så att den fungerar tillsammans med den nya kyrkohandboken (KmSkr 2016:9). Vidare fick kyrkostyrelsen i uppdrag av 2018 års kyrkomöte att inhämta synpunkter från kyrkomötet på sitt förslag till direktiv, tidsplan och andra ramar för arbetet med revisionen innan det inleds (KmSkr 2018:4).

Kyrkostyrelsen har genomfört en förstudie. En central fråga under arbetet med den har varit psalmbokens identitet. Detta märks också tydligt i själva rapporten från förstudien som finns tillgänglig på www.svenskakyrkan.se/psalmboken. I förstudiens

rapport och på nämnda webbplats lyfts också de kommunikativa aspekterna av revisionen, dels de kommunikativa insatser som genomförts under tidsperioden för förstudien och vad som behöver beaktas framgent i de kommunikativa processer som kommer att ingå i själva revisionsarbetet.

Kyrkostyrelsens överväganden inför en psalmboksrevision utgår från förstudien, där ekumeniska perspektiv, upphovsrättsfrågor och kommunikation har bearbetats. Dessa har tillsammans lett till att kyrkostyrelsen lämnat ett huvudförslag bestående av två parallella spår: Nya psalmer samt Revision av Den svenska psalmboken. Det ena spåret handlar om att förverkliga insamlingen av förslag till Nya psalmer i enlighet med huvudförslaget i förstudien. Det andra spåret handlar om revision av Den svenska psalmboken. Det förutsätter att de upphovsrättsliga och i förlängningen tidsmässiga och ekonomiska utmaningarna för en revision av Den svenska psalmboken klagörs.

Kyrkostyrelsen konstaterar bland annat att psalmen fyller en viktig roll för många människor. Samtidigt utgör själva psalmboken en av Svenska kyrkans gudstjänstböcker. Som sådan ska psalmboken vara ett uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Det betyder att de trosuttryck som förmedlas i våra psalmer ska överensstämma med tron vi förkunnar och bekänner. Därför måste psalmboken aktualiseras för varje ny tid, i kontinuitet med kyrkan i alla tider. Den kristna gemenskapens trosuttryck kan därmed aldrig endast präglas av ”just nu”. De fromhetstraditioner som finns i Svenska kyrkan ska därför finnas representerade i den kommande revisionen. Vidare bör reflektion kring psalmernas och psalmbokens identitet kontinuerligt ske utifrån ekumeniska perspektiv, så att psalmboken tydligt blir ett uttryck för Svenska kyrkan som del av den världsvida kyrkan.

Upphovsrättsliga förutsättningar

Kyrkostyrelsen konstaterar att de upphovsrättsliga förutsättningarna måste utredas ytterligare. Frågorna om upphovsrätt är komplexa, Svenska kyrkan förfogar inte över det upphovsrättsliga regelverket men ser att teologi och juridik behöver interagera med varandra. Kyrkostyrelsen beskriver några olika scenarier som de anser behöver tas hänsyn till vad gäller upphovsrätt. En förutsättning eller upphovsrättslig fråga som nämns handlar om vem som äger Den svenska psalmboken, något som också tas upp i motion 2021:54. Ur ett upphovsrättsligt perspektiv måste man skilja på två sorters ägande. Man kan äga ett enskilt verk, till exempel en dikt eller man kan äga själva sammanställningen av verken – ett samlingsverk, som till exempel en psalmbok. De enskilda verk som förekommer i Den svenska psalmboken ägs av uphovspersonerna individuellt, deras efterlevande eller annan som de kan ha överlåtit sina rättigheter till (tillsammans benämnda uphovsrättsinnehavare).

Vid en framtida revision kommer Svenska kyrkan att kunna utgå från ett ägande av det nya samlingsverket Psalmboken. Detta hindrar dock inte andra aktörer från att använda de enskilda verk som kommer att utgöra en del av Psalmboken, förutsatt att dessa inte är enskilda verk som Svenska kyrkan äger i sin helhet. Äganderättens utformning i relation till de enskilda verken i en ny psalmbok kommer sannolikt att variera. Majoriteten av de verk som kommer att ingå i en ny psalmbok kommer endast att användas utifrån ett uphovsrättsligt formulerat tillstånd, en licens, som formuleras i varje enskilt fall och bygger på en överenskommelse mellan Svenska kyrkan och uphovsrättsinnehavaren.

En annan förutsättning eller fråga är om Svenska kyrkan kan få en överlåtelse eller upplåtelse av varje enskilt verk i psalmboken. En överlåtelse innebär att Svenska kyrkan äger verket i sin helhet. En upplåtelse/licens betyder däremot att verket endast får användas till de utnyttjanden som täcks av det enskilda avtalet. Det första

alternativet, överlåtelse, har fördelen att Svenska kyrkan fritt kan använda verket även utanför Psalmboken. Detta innebär till exempel att verken kan användas i gudstjänst-agendor utan att särskild ersättning utgår. Det andra alternativet är en upplåtelse/-licens. Det är här särskilt viktigt att avtalen med upphovspersonen fastställer exakt vilka rättigheter som täcks. Det vanligaste är att upphovspersonerna upplåter sina verk.

Ännu en förutsättning eller fråga rör vad som är rimlig kostnad. Den svenska psalmboken skapades under andra förutsättningar än de som ligger till grund för dagens revision. Dels utgjorde Svenska kyrkan en del av staten, dels var digitala förfoganden inte aktuella. Psalmboken utgavs endast som tryckt bok. Nuläget ser annorlunda ut. Sammantaget kan sägas att psalmbokens innehåll kommer att påverkas av vilka tillstånd som Svenska kyrkan kan erhålla.

Kyrkostyrelsen skriver att alla dessa förutsättningar och upphovsrättsliga frågor spelar in i hur Svenska kyrkan kan tillgängliggöra psalmer digitalt och i andra format än genom endast den tryckta boken.

Kyrkoordningen om kyrkans böcker och användningen av psalmboken

Enligt 10 kap. 2 § punkt 2 kyrkoordningen åligger det kyrkomötet att fatta beslut om Svenska kyrkans böcker. I 18 kap. 1 § räknas Svenska kyrkans gudstjänstböcker upp: Bibeln, Den svenska kyrkohandboken, Den svenska psalmboken, Den svenska evangelieboken och En liten bönbok. Dessa ska som uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära antas av kyrkomötet. Bestämmelsen i kyrkoordningens 18 kap. 4 § innebär att psalmer i Den svenska psalmboken får bytas ut mot andra psalmer eller församlingssånger om den präst som leder gudstjänsten och den tjänstgörande kyrkomusikern är ense.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Digital tillgänglighet och upphovsrätt till kyrkliga böcker

Frågan om digital tillgänglighet och upphovsrätt till texter och musik i psalmboken har behandlats vid ett flertal tillfällen av kyrkomötet. I motion 2010:58 argumenterades för att det bör vara en målsättning att alla kyrkliga böcker på sikt disponeras fritt av Svenska kyrkan. Motionären menade att texter och tonsättningar bör bli föremål för förhandling om ersättning innan böckerna beslutas av kyrkomötet, inte efter det att detta har skett.

Två motioner (2008:1, 2008:56) som inkom till 2008 års kyrkomöte rörde likartade frågor och de behandlades av kyrkolivsutskottet. I sitt betänkande (KI 2008:16) gav utskottet bakgrundsinformation angående såväl upphovsrätten som Svenska kyrkans avtal med Bonus presskopier. Bland annat noterade utskottet följande:

Det är mycket ovanligt att upphovsmannen avsäger sig sin upphovsrätt och därmed sin ersättning. På samma sätt är det mycket ovanligt att den som lever av sitt skapande godkänner en engångsersättning, i synnerhet inom områden som skönlitteratur, dikter och musik. Det kan däremot förekomma att exempelvis icke professionella skribenter accepterar en engångsersättning. Att bedöma engångsersättningens storlek är svårt, då man ska bedöma värdet av verket i framtiden.

Mot bakgrund av detta konstaterade utskottet i sina överväganden: ”Utskottet ser inte någon möjlighet för Svenska kyrkan att lösa ut alla copyrightinnehavare, utan vill värna om författares och tonsättares rättigheter till skälig ersättning för sitt arbete.” Utskottet noterade också, med anledning av motion 2008:56, att samtal pågick med Verbum med målet att nå en lösning där stora delar av materialet i de kyrkliga

böckerna, med hänsyn taget till upphovsrättslagen, skulle bli tillgängligt digitalt. I sina överväganden sade sig utskottet vilja göra kyrkostyrelsen uppmärksam på ”den situation som råder idag vad gäller upphovsrätten och Svenska kyrkans böcker, så att rättighetsfrågan tas i beaktande då dessa böcker ses över”. Som svar på en fråga (2009:17), vid 2009 års kyrkomöte, meddelades att samtal med Verbum alltjämt pågick i syfte att göra psalmboken digitalt tillgänglig på Svenska kyrkans intranät.

Kyrkomötet 2011 gav kyrkostyrelsen uppdraget (KmSkr 2011:10) att verka för att den svenska psalmskatten görs tillgänglig på Svenska kyrkans hemsida. Detta arbete har fortsatt och finns närmare beskrivet i kyrkostyrelsens skrivelse 2021:6 (sidorna 3, 5–7).

Psalmen Fädernas kyrka

Psalmen Fädernas kyrka och dess plats i psalmboken har behandlats vid ett flertal tillfällen av kyrkomötet: 2003 (motion 2003:57, G 2003:4, Ln 2003:11y), 2016 (motion 2016:78, G 2016:7) samt 2017 (motion 2017:152). Gudstjänstutskottet har vid samtliga tillfällen föreslagit att motionen skulle avslås. Vid behandlingen av motionen om psalmen har gudstjänstutskottet 2016 och 2017 hänvisat till läro-nämndens yttrande 2003:11y. Som del av motiveringen har det betonats att Svenska kyrkan är del av den världsvida kyrkan och att nationsgränser inte är bärande för kyrkans identitet. Kyrkomötet har beslutat enligt utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2021:6.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:54.
3. Kyrkomötet beslutar att motion 2021:95 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:98.

Utskottet betonar vikten av flera av de perspektiv som omnämns i skrivelsen, bland annat de ekonomiska förutsättningarna och konsekvenserna, ekumeniska och internationella aspekter, att revisionsarbetet inkluderar externa experter samt att psalmbokens roll som kulturbärare i kyrka och samhälle tydligt tas tillvara. Utskottet anser det också vara av vikt att normkritiska perspektiv beaktas, vad gäller såväl innehåll som organisationens sammansättning, för att visa på kyrkans mångfald. Barn och ungas representation är särskilt viktig. Utskottet vill även uppmärksamma kyrkostyrelsen på vad som saknas i nuvarande psalmbok och hur det kan beaktas i kommande revision, såsom psalmer i kris och katastrof, fler psalmer för kyrkliga handlingar samt fler kyrkoårsanknutna psalmer.

I fråga om motion 2021:54 föreslår utskottet avslag och konstaterar att det som motionärerna föreslår skulle innebära låsta positioner genom att binda sig till endast en form av upphovsrätt samt att det kan påverka det ekumeniska arbetet, eftersom trossamfundet Svenska kyrkan då skulle äga verken. I fråga om motion 2021:95 anser utskottet att motionen är besvarad i och med det arbete som redan utförts inom ramen för revision av psalmboken, såsom det redogörs för i skrivelsen och i förstudien. Angående motion 2021:98 föreslår utskottet avslag i enlighet med tidigare kyrkomötesbeslut och tillägger att det skulle innebära att binda upp kommande revision att redan nu besluta om vilka psalmer som ska ingå.

På gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Karin Tillberg, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Gunilla Bengtsson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Nordanstig, Anders Åkerlund, Margareta Andersson, Alexander Christiansson, Sven Milltoft, Elise Solberg, Erik Johansson, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Carola Norén, Sandra Ryström Signarsdotter, Birgitta Nilsson, Angela Beausang, Lars Beckman, Torvald Johansson, Roger Sandström, Daniel Engström, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot gudstjänstutskottets beslut att anse motion 2021:95 besvarad till förmån för att tillstyrka nämnda motion.

Psalmboken finns i många svenska hem och är en fysisk illustration av hur integrerad kyrkans liv och lära är med den svenska folkkulturens. För mig är det i den process som nu tagit vid med en ny version av psalmbok, viktigt att stor hänsyn tas till kontinuitet, kristen tro och tradition och hänsyn och respekt för det musikaliska arvet och samspel med 1986 års psalmbok, så att dessa på ett lyhört och välsmort sätt kan stå i armkrok med varandra och upprätthålla igenkänning och identifikation varhelst i landet man befinner sig och att enhetskyrkan inte tunnas ut mer än vad som redan riskerats med den nya kyrkohandboken. Utskottet menar att motionen ska anses besvarad, jag menar att det finns en stor risk för en allt för progressiv utgångspunkt i arbetet vilket vore förödande för vår gemensamma kyrkas framtid.

Alexander Christiansson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot gudstjänstutskottets beslut att avslå motion 2021:98 till förmån för att tillstyrka nämnda motion.

Psalmen Fädernas kyrka är, av många, en uppskattad och saknad psalm. En psalm som symboliserar en kärlek till kyrkan och vår gemenskap på ett varmt sätt. Utskottet väljer att avslå motionen vilket är beklagligt. Jag menar att Svenska kyrkan ska vara en folkkyrka och då är kärleken till kyrkan, alla människor och fosterlandet något som förenar till skillnad från den splittrade utveckling som vi dessvärre ser allt mer av i vårt sekulära och progressiva land idag. Vi tror på Gud och det glada evangeliet och då är sammanhållning och gemenskap ett fundament som kyrkan ska uppmuntra. Därför önskar jag psalmen tillbaka till vår psalmbok.

Alexander Christiansson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:3y

Revision av psalmboken

Läronämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:6 Revision av psalmboken samt motionerna 2021:54, 2021:95 och 2021:98

I läronämndens yttrande 2016:4y Revision av Den svenska psalmboken står:

Läronämnden konstaterar att Den svenska psalmboken hör till kyrkans gudstjänstböcker och är ett uttryck för kyrkans tro, bekännelse och lära (kyrkoordningen 18 kap. 1 §) [...] När ett förslag till reviderad psalmbok föreligger ska detta behandlas av Läronämnden (kyrkoordningen 11 kap. 17 § punkt 2).

Motsvarande behandling i läronämnden ska ske också innan nya psalmer antas av kyrkomötet.

I psalmboksarbetet behöver den svenska psalmtraditionen och de dokument som Svenska kyrkan bejakat efter 1986 tas i beaktande.

Utifrån Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära har läronämnden ingenting att erinra mot direktiven i kyrkostyrelsens skrivelse 2021:6.

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Margarethe Isberg har deltagit i nämndens överläggningar men var inte närvarande vid beslutstillfället.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets yttrande 2021:2y

Revision av psalmboken

Till gudstjänstutskottet

Ekumenikutskottets yttrande över KsSkr 2021:6 Revision av psalmboken

Ekumenikutskottet uppskattar möjligheten att få yttra sig över ekumeniska aspekter på framtida psalmboksrevision. Utskottet finner den ekumeniska ansats som ledde fram till den gemensamma delen (1–325) i *Den svenska psalmboken* 1986 ytterst värdefull och värd att vårda och bygga vidare på. Denna gemensamma del uppfattades då som en stor ekumenisk landvinning; det vore ett bakslag för ekumeniken om denna går om intet. Inte heller ska igenkännandets betydelse underskattas.

Utskottet instämmer i värdet av att den världsvida kyrkan utgör en röd tråd i psalmboken, och att ekumeniska perspektiv behöver beaktas i både spåret *Nya psalmer* och i spåret *Revision av Den svenska psalmboken* 1986. Utskottet finner det intressant att också pröva tanken på att ta in sånger med ursprung i andra religiösa sammanhang, så länge de är förenliga med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Utskottet menar att bred medverkan i psalmboksarbetet är eftersträvansvärd och att Svenska kyrkan därför bör överväga att inbjuda såväl Eumeniakyrkan som andra intresserade kyrkor till att delta både i arbetet med eventuell revision av nuvarande psalmbok och i arbetet med att utarbeta tillägg med nya psalmer.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Christian Bonde, Celina Falk, Ulla Birgersdotter, Karin Nodin, Jan Wahn, Marcus Lagerroos, Jerker Schmidt, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Anders Novak och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Erik Vikström, Britas Lennart Eriksson, Roland Samuelsson, Lars Rande, Stig Axelsson, Erik Ringheim, Malin Attervåg, Niklas Larsson, Inger Fredriksson, Emilia Persson, Gunilla Eldebro, Birgitta Axelsson Edström och Caroline Åkerhielm.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2021:2

Kyrkohandboken i översättning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2021:5 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på engelska, franska, spanska och tyska och motion 2021:56, Kyrkohandbok på flera språk. I skrivelsen föreslås kyrkomötet besluta att från och med 1 januari 2022 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I till engelska, franska, spanska och tyska i urval användas i Svenska kyrkan. Utskottet gläder sig åt att få besluta om och välkomna ytterligare översättningar av Kyrkohandbok del I för Svenska kyrkan i urval och konstaterar att arbetet är väl utfört. Utskottet föreslår att skrivelsen ska bifallas.

I motion 2021:56 föreslår motionären att Svenska kyrkans kyrkohandbok översätts till de språk på vilka det idag finns församlingsgrupper inom Svenska kyrkans församlingar, som farsi, arabiska, tigrinja, swahili, amhariska, somaliska m. fl. Genom den utredning som nämns i bakgrundsbeskrivningen finner utskottet att motionen ska anses besvarad.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. anta kyrkostyrelsens förslag att från och med 1 januari 2022 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I till engelska, franska, spanska och tyska i urval enligt bilaga 2 användas i Svenska kyrkan,
2. motion 2021:56 ska anses besvarad med vad utskottet anför.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2021:5, Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på engelska, franska, spanska och tyska

Kyrkomötet beslutar att från och med 1 januari 2022 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I till engelska, franska, spanska och tyska i urval enligt bilaga 2 användas i Svenska kyrkan.

Motionens förslag

Motion 2021:56 av Erik Johansson, Kyrkohandboken på flera språk

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att Svenska kyrkans kyrkohandbok översätts till de språk på vilka det idag finns församlingsgrupper inom Svenska kyrkans församlingar, som farsi, arabiska, tigrinja, swahili, amhariska, somaliska m.fl.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:5 och motion 2021:56 i Ln 2021:2y, *bilaga 1*.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:5 i Kn 2021:3y, *bilaga 2*.

Bakgrund

I skrivelse KsSkr 2021:5 lägger kyrkostyrelsen fram en översättning av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan, del I, i urval på engelska, franska, spanska och tyska, för beslut i kyrkomötet. I skrivelsen redogörs för principerna för urvalet, hur arbetet med översättning och teologisk granskning har gått till, vilka språkliga och teologiska överväganden som gjorts samt redigeringsprinciper. Översättningens konsekvenser för barn behandlas också.

Kyrkostyrelsen fastställde den 14 juni 2012 att den nationella nivån ”svarar för att Svenska kyrkans böcker finns tillgängliga på de språk som används i gudstjänster och kyrkliga handlingar samt att influenser från olika språk och traditioner tas tillvara i arbetet med att utveckla Svenska kyrkans gudstjänstliv och böcker”. Kyrkostyrelsen beslutade (KS 2019–0057 § 9) att utdrag ur kyrkohandboken skulle översättas till engelska, franska, spanska, tyska.

Syftet med översättningen är en översättning som ska fungera väl i Svenska kyrkans gudstjänstliv både i församlingar i Sverige och i Svenska kyrkan i utlandet. Översättningen består av handboken i urval, så att en fullständig högmässa ska kunna firas och att de kyrkliga handlingarna dop, konfirmation, vigsel och begravning kan firas fullt ut. Översättningen ska ses som ett komplement till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I på svenska. Då översättningarna är gjorda för att användas av gudstjänstledare som är väl införstådda med det svenska språket och med Svenska kyrkans gudstjänsttradition har de inledande texterna utelämnats och samtliga löpande anvisningar är på svenska.

I enlighet med regleringen i 18 kap. 8 § kyrkoordningen beslutar kyrkomötet om vilka översättningar till andra språk av Svenska kyrkans gudstjänstböcker som får användas i Svenska kyrkan. I 57 kap. 5 §, punkt 2 kyrkoordningen står det att det pastorala programmet ska behandla församlingens verksamhet på de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift. Kyrkostyrelsen föreslår att från och med 1 januari 2022 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I till engelska, franska, spanska och tyska i urval enligt bilaga 2 användas i Svenska kyrkan.

Översättning till ytterligare språk

Översättningar av kyrkohandboken till de officiella minoritetsspråken, finska, nord-, lule-, och sydsamiska samt meänkieli (2019) och romska (2020) har redan genomförts och antagits av kyrkomötet.

Kyrkostyrelsen fattade 2019 beslut (KS 2019–0057 § 9) att utdrag ur kyrkohandboken skulle översättas till engelska, franska, spanska, tyska och även arabiska, att utreda frågan om ytterligare språk kan vara aktuella för översättning och att anta principer för översättningar till andra språk då översättning innebär ett omfattande

tolkningsarbete och ställningstaganden. Principer har tagits fram och utgår från att gudstjänst ska kunna firas och evangelium kunna höras på det egna språket och människor ska uppleva sig delaktiga i gudstjänstfirandet. Arbetet med att utreda, bedöma och göra avvägningar vad gäller översättningar till arabiska och andra språk pågår fortfarande.

Gudstjänstutskottet skrev i sitt betänkande 2020:1 som behandlade KsSkr 2020:6 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på romska att översättning av bekännelse-dokument medför ”ett framåtblickande vad gäller vilkas röster och erfarenheter som bidrar till kyrkan och ett utbredande av Guds rike. Därför vill utskottet också betona vikten av att arbetet med hur dessa översättningar fortsättningsvis kan användas, genom utbildningssatsningar och metodmaterial.”

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag att från och med 1 januari 2022 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I till engelska, franska, spanska och tyska i urval enligt bilaga 2 användas i Svenska kyrkan.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2021:56 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet gläder sig åt att få besluta om och välkomna ytterligare översättningar av kyrkohandbok del I för Svenska kyrkan i urval och konstaterar att arbetet är väl utfört. Angående läronämndens yttrande har utskottet, genom samtal med handläggare, försäkrat sig om att innebörden i orden ”förbön vid begravning”/”begravningsbön” är omhändertagna givet de olika språkområdenas särart.

I fråga om motion 2021:56 anser utskottet att intentionen är god men att motionen bör anses vara besvarad, bland annat genom den utredning som omnämns i bakgrundsbeskrivningen.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Gunilla Bengtsson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Nordanstig, Anders Åkerlund, Margareta Andersson, Alexander Christiansson, Sven Milltoft, Elise Solberg, Erik Johansson, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Carola Norén, Sandra Ryström Signarsdotter, Birgitta Nilsson, Angela Beausang, Lars Beckman, Torvald Johansson, Roger Sandström, Daniel Engström, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:2y

**Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på engelska,
franska, spanska och tyska**

Läronämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:5 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på engelska, franska, spanska och tyska och motion 2021:56

I linje med sina tidigare yttranden (Ln 2002:2y, 2004:1y, 2005:7y, 2019:5y) vill läronämnden uttrycka stor tillfredsställelse och glädje över att Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I nu i urval finns tillgänglig på engelska, franska, spanska och tyska. Detta är ett viktigt uttryck för att Svenska kyrkan är flerspråkig och möjliggör för fler att fira gudstjänst enligt Svenska kyrkans ordning på språk som är tillgängliga för många. Översättningar till fler språk är möjliga ur läromässig synvinkel.

Läronämnden konstaterar att det är den svenskspråkiga versionen av kyrkohandboken som är normativ för Svenska kyrkan, men bejakar att den genom översättning, tolkning och kontextuella anpassningar har gjorts tillgänglig på ytterligare språk.

Läronämnden ser med tillfredsställelse på att översättningarna eftersträvat ett inkluderande språkbruk.

Läronämnden menar att det av anvisningarna bör framgå att även den nicenska trosbekännelsen kan användas.

Läronämnden konstaterar att det finns en viss risk för ett teologiskt missförstånd gällande rubriken ”förbön” i stället för ”begravningsbön” i begravningsgudstjänsten, som aktualiseras av översättningarna. Teologiskt är det viktigt att skilja mellan bön som uttrycker tacksamhet för den dödes liv och omsorg om de sörjande, och bön som är en förbön för den döde, vilket är främmande för evangelisk-luthersk tradition.

Läronämnden konstaterar också att det i 24 kap. 2 § kyrkoordningen anges: ”Begravningsgudstjänsten ska innefatta överlåtelse och begravningsbön.” Läronämnden noterar diskrepansen mellan 2017 års Kyrkohandbok för Svenska kyrkan och kyrkoordningens formulering.

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winnige.

Margarethe Isberg har deltagit i nämndens överläggningar men var inte närvarande vid beslutstillfället.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2021:3y

**Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på engelska,
franska, spanska och tyska**

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:5 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på engelska, franska, spanska och tyska

Kyrkorättsnämnden ska enligt 4 kap. 1 a § i kyrkomötets arbetsordning utöver att yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen även yttra sig över förslag till ändringar i andra bestämmelser som beslutas av kyrkomötet. Förslaget i kyrkostyrelsens skrivelse 2021:5 är att se som förslag till beslut om bestämmelser och enligt praxis blir beslut av detta slag utfärdade som bestämmelser i serien Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB).

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot förslaget i kyrkostyrelsens skrivelse 2021:5.

Digitalt sammanträde den 8 september 2021

På kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Mattias Benke, Stig Eriksson, Anna-Lena Järvstrand, Bengt Kjellgren, Manilla Nordanstig, Mats Törnered och biskop Eva Nordung Byström.

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets betänkande 2021:3

Begravningsgudstjänster på lördagar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:1 om begravningsgudstjänster på lördagar. Motionären föreslår att kyrkostyrelsen ska genomföra en undersökning om förekomsten av lördagsbegravningar och erfarenheter av dessa samt med anledning av undersökningsresultatet överväga en rekommendation till församlingar att i begränsad omfattning erbjuda lördagsbegravningar. Utskottet konstaterar att frågan om begravningsstider är en pastoral fråga som ska lösas lokalt. Eftersom begravning på lördagar redan förekommer anser utskottet inte heller att någon utredning ska utföras. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:1.

Motionens förslag

Motion 2021:1 av Lars-Ivar Ericson, Begravningsgudstjänster på lördagar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en undersökning om förekomsten av lördagsbegravningar och erfarenheter av dessa samt med anledning av undersökningsresultatet överväga en rekommendation till församlingar att i begränsad omfattning erbjuda lördagsbegravningar.

Bakgrund

Begravning i Svenska kyrkan

Svenska kyrkan är på statens uppdrag huvudman för begravningsverksamheten i hela landet utom Stockholms stad och Tranås kommun. Uppdraget innebär bland annat att ansvara för att tillhandahålla gravplats, gravsättning, kremering och lokal för begravningsceremoni.

2009 gjordes en statlig utredning om begravningsverksamheten, där det bland annat konstaterades att tiden mellan dödsfall och gravsättning ökar. Utredningen konstaterar att den genomsnittliga tiden mellan dödsfall och begravning har ökat och att orsaken till detta har att göra med såväl de anhörigas önskemål om dag för gudstjänsten som tillgången till viss präst och viss kyrka. Enligt en enkät från 1997, som presenteras i utredningen, genomfördes 37 procent av begravningarna på fredagar, 6 procent på lördagar och 1 procent på söndagar. 2011 kom ytterligare en utredning om begravning, *Begravning 2011*, som beställdes av Rådet för begravningsfrågor,

bildat av Svenska kyrkan, Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund, i form av en enkätundersökning. Där efterfrågades bland annat om möjligheten till begravningsgudstjänst på lördagar och söndagar och flera av de svarande uttrycker önskemål om detta. Under 2020 påbörjades ett utredningsarbete om begravningsleden på enheten för forskning och analys vid kyrkokansliet i Uppsala.

2006 utkom *Begravningen – ett brev från Svenska kyrkans biskopar*, där biskoparna påminner om kyrkans uppdrag och bland annat säger:

Det är församlingens ansvar att möta människor med omsorg, kärlek, respekt och tålamod. Här bereds plats för frågorna, tid för sorgen, hjälp och stöd till reflektion, trostolkning och livstydning. Genom att möta den sörjande och ta hela människan på allvar visar kyrkan på Guds närvaro.

Begravningsgudstjänsten hör till församlingsverksamheten och är en viktig del i det pastorala arbetet. Den är ett av de tillfällen då kyrkans medarbetare möter flest kyrkotillhöriga. I kyrkoordningen finns också omnämnt på flera ställen att det är kyrkoherden som har det yttersta ansvaret i fråga om tillsyn av begravningsverksamheten.

Kyrkoordningen

I kyrkoordningens 24:e kapitel finns bestämmelser om begravning. I det kapitlet omnämns bland annat vem som har rätt till begravningsgudstjänst (1 a §) och vem som leder begravningsgudstjänsten (5 §). Det finns inte specificerat i någon bestämmelse vilken dag en begravningsgudstjänst bör eller kan ske. Inte heller övriga kyrkliga handlingar har någon sådan reglering.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Under kyrkomötet 2010 togs en liknande motion upp (2010:57). Där föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att vidta åtgärder för att öka församlingarnas benägenhet att förlägga begravningsgudstjänster till veckans alla dagar. Gudstjänstutskottet (G 2010:09) betonade vikten av att det i församlingarna finns flexibilitet och lyhördhet för människors önskemål. Samtidigt konstaterade utskottet att detta är en pastoral fråga som ska lösas lokalt och föreslog därför kyrkomötet att avslå motionen. Detta blev också kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:1.

Utskottet konstaterar, i likhet med vad utskottet gjorde 2010, att frågan om begravningsstider är en pastoral fråga som ska lösas lokalt och inte något som kyrkomötet ska besluta om. Eftersom begravning på lördagar redan förekommer anser utskottet att någon utredning inte ska utföras. När begravningar på lördagar inte förekommer har ofta resonemangen föregåtts av arbetsrättsliga överväganden.

På gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Karin Tillberg, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Gunilla Bengtsson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Nordanstig, Anders Åkerlund, Margareta Andersson, Alexander Christiansson, Sven Milltoft, Elise Solberg, Erik Johansson, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Carola Norén, Sandra Ryström Signarsdotter, Birgitta Nilsson, Angela Beausang, Lars Beckman, Torvald Johansson, Roger Sandström, Daniel Engström, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2021:4

Pingsten och midsommardagen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:65 Pingsten och midsommardagen. Motionären föreslår att kyrkomötet ska besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att annandag pingst återigen blir allmän helgdag de år 6 juni inträffar på lördag eller söndag och att midsommardagen åter blir en högtidsdag: den helige Johannes döparens dag eller midsommardagen och att söndagen efter midsommardagen firas som aktuell trefaldighetssöndag, samt att naturens och nådens ljus ska vara tema för den helige Johannes döparens dag/midsommardagen.

Utskottet konstaterar att Den svenska evangelieboken och kyrkoåret ger anvisningar för att kyrkans högtider firas såväl vardag som civila helgdagar när det finns åtskillnad mellan kalenderår och kyrkliga högtidsdagar. Utskottet menar att evangelieboken bör ses som en helhet och således är det olämpligt att förändra enskilda söndagens teman.

Utskottet föreslår att motionen ska avslås i sin helhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:65 punkt 1,
2. avslå motion 2021:65 punkt 2,
3. avslå motion 2021:65 punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2021:65 av Fredrik Sidenvall, Pingsten och midsommardagen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. verka för att annandag pingst återigen blir allmän helgdag de år 6 juni inträffar på lördag eller söndag,
2. återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att midsommardagen åter blir en högtidsdag: den helige Johannes döparens dag eller midsommardagen och att söndagen efter midsommardagen firas som aktuell trefaldighetssöndag,
3. återkomma till kyrkomötet med ändringar i Den svenska evangelieboken som innebär att naturens och nådens ljus är tema för den helige Johannes döparens dag/midsommardagen.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2021:65 i Ln 2021:9y, *bilaga*.

Bakgrund

Kyrkans helgdagar

Kyrkoårets söndagar visar både på vilka kristna högtider som är centrala i den världsvida kyrkan och vilka högtider som är specifika för den svenska kristenheten och Svenska kyrkan. Vilka av dessa som även är allmänna arbetsfria helgdagar visar på Sveriges historia som en kristen majoritetskultur samt vilka dagar som hos gemene person varit viktiga. Detta förklarar midsommardagens ställning som kyrklig högtid. Innan nuvarande evangeliebok var midsommardagen inte en egen dag utan delades med Johannes döparens dag. I och med evangelieboken 2002 delades dessa två firningsämnen upp på två dagar. I och med detta skiljer sig Svenska kyrkan åt från stora delar av den världsvida kyrkan som enbart firar Johannes döparens dag.

Riksdagen beslutade den 1 december 2004 att nationaldagen den 6 juni blir allmän helgdag från och med 2005. Beslutet innebar också att annandag pingst från och med 2005 inte längre är en allmän helgdag i Sverige. Pingsten är en av kyrkans centrala högtider, tillsammans med påsk och jul. Däremot har den inte kvar samma ställning hos befolkningen som den tidigare haft, vilket märks bland annat genom att pingstafton inte längre är den självklara vigselfdagen och konfirmationsdagen som tidigare. Pingstens förändrade status som storhelg kan därmed sägas bero på andra faktorer än annandagens ställning som arbetsfri allmän helgdag, även om det kan vara en bidragande orsak. Förändringen befarades dock även vid diskussionen inför beslut om Den svenska evangelieboken och namnet på kyrkoårets söndagar, i betänkande G 2002:1. Ett förslag om att byta ut namnet söndagen före pingst mot sjunde söndagen i påsktiden avslogs med följande motivering: ”För att motverka en försvagning av pingstens karaktär av att vara en av kyrkans stora helger menar utskottet att namnet skall vara söndagen före pingst.” Läronämnden har anfört att kyrkoår och borgerligt helgdagsår inte behöver sammanfalla (Ln 2012:1y).

Kyrkoordningen

I kyrkoordningen står inte kyrkoårets söndagars rubriker och tema utskrivna. Däremot står det när kyrkoårets helg- och högtidsdagar infaller (28 kap. 1 §).

Tidigare behandling i kyrkomötet

Midsommardagen och den helige Johannes döparens dag

Midsommardagen och den helige Johannes döparens dag har behandlats vid flera tillfällen av kyrkomötet. Tydligast återfinns det i gudstjänstutskottets betänkande G 2002:1 inför beslut i kyrkomötet 2002 om Den svenska evangelieboken. Läronämnden bejakade i sitt yttrande (Ln 2002:1y) den förändring av teman för midsommardagen och söndagen efter midsommardagen som kyrkostyrelsens förslag till evangeliebok innebar (KsSkr 2002:4). Läronämnden menade också att det var motiverat att benämna söndagen efter midsommardagen den helige Johannes döparens dag, då en helgdag som framhäver ämnet skapelsen svarar mot den specifikt svenska kontexten medan en särskild dag för Johannes döparen står i samklang med allmänkyrklig tradition. Gudstjänstutskottet föreslog kyrkomötet besluta att midsommardagen firas den lördag som infaller under tiden 20–26 juni och den helige Johannes döparens dag firas den söndag som infaller efter midsommardagen och kyrkomötet följde utskottets förslag.

Kyrkostyrelsen föreslog i samma skrivelse (KsSkr 2002:4) att midsommardagens tema skulle vara Skapelsen. Med anledning av förslaget hade en motion inlämnats 2002:137, i vilken det föreslogs att midsommardagen skulle behålla temat Skapelse och frälsning. Gudstjänstutskottet ställde sig bakom kyrkostyrelsens förslag och

kyrkomötet beslutade enligt det. Kyrkostyrelsens förslag var att söndagen efter midsommardagen skulle heta söndagen efter midsommardagen och ha tema Johannes döparens födelse. I en annan motion 2002:119 föreslogs att söndagen efter midsommardagen skulle heta den helige Johannes döparens dag. Gudstjänstutskottet följde läronämndens yttrande och föreslog att söndagen efter midsommardagen skulle ha tema Johannes döparens dag, men tillstyrkte också förslaget att tydligare markera Johannes döparen genom att ge söndagen efter midsommardagen namnet den helige Johannes döparens dag, med temat Den Högstes profet, vilket kyrkomötet beslutade.

Gudstjänstutskottet behandlade i sitt betänkande 2004:3 motion 2004:12 i vilken det föreslogs ändringar i kyrkoordningen avseende tidpunkten för när bland annat midsommardagen skulle infalla. I betänkandet står: ”utskottet vill dock peka på att förslagen rörande placeringen av *midsommardagen* och *alla helgons dag* förutsätter ändringar i lagen (1989:253) om allmänna helgdagar och därför inte kan beslutas av kyrkomötet”. Motionen avslogs därför av utskottet och kyrkomötet följde det beslutet.

Den typ av förslag som föreslås i årets motion 2021:65, punkt 2 och 3 har inte diskuterats tidigare.

Annandag pingst

Annandag pingst har behandlats vid ett flertal tillfällen av kyrkomötet. Framför allt precis innan och precis efter riksdagens beslut 2004 att nationaldagen den 6 juni blev allmän helgdag och annandag pingst därmed från och med 2005 inte längre är en allmän helgdag i Sverige.

I gudstjänstutskottets betänkande G 2004:4 över motion 2004:44 om annandag pingst avtog gudstjänstutskottet motionens förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och överväga vilka konsekvenser för gudstjänstlivet en förändring av helgdagsfirandet bör få. Utskottet tillstyrkte dock förslaget som också fanns i motionen att uppdra till kyrkostyrelsen att hos regeringen skyndsamt hemställa om att annandag pingst även fortsättningsvis skulle vara allmän helgdag och att, för det fall en nuvarande helgdag måste tas bort, skulle detta vara Kristi himmelfärds dag. Det ges ingen utförligare motivering till varför annat än att pingsten ansågs vara en centralare högtid.

I gudstjänstutskottets betänkande G 2005:4 behandlades motion 2005:4 i vilken det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att anhålla hos regeringen att annandag pingst åter ska bli allmän och arbetsfri helgdag. Gudstjänstutskottet föreslog att motionen skulle avslås och menade att Sveriges kristna råd bör föra denna typ av frågor gentemot riksdag och regering, då pingstens status angår hela den svenska kristenheten. Kyrkomötet följde utskottets förslag till beslut.

I gudstjänstutskottets betänkande 2006:3 över motion 2006:27 lyftes frågan än en gång om att anhålla hos regeringen att återinföra annandag pingst som allmän helgdag. Gudstjänstutskottet hänvisade till föregående års diskussion samt till att uppdraget var fullgjort genom att företrädare för kyrkostyrelsen uppvaktat riksdagens konstitutionsutskott i ärendet den 11 november 2004. I enlighet med utskottets förslag avtog kyrkomötet motionen. Riksdagens beslut innebar att annandag pingst kom att upphöra som allmän helgdag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:65.

Utskottet konstaterar att Den svenska evangelieboken och kyrkoåret ger anvisningar för att kyrkans högtider firas såväl vardag som civila helgdagar när det finns åtskillnad mellan kalenderår och kyrkliga högtidsdagar.

Utskottet menar att evangelieboken bör ses som en helhet och således är det olämpligt att förändra enskilda söndagars teman.

Utskottet föreslår därför att motion 2021:65 ska avslås i sin helhet.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Gunilla Bengtsson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Nordanstig, Anders Åkerlund, Margareta Andersson, Alexander Christiansson, Sven Milltoft, Elise Solberg, Erik Johansson, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Carola Norén, Sandra Ryström Signarsdotter, Birgitta Nilsson, Angela Beausang, Lars Beckman, Torvald Johansson, Roger Sandström, Daniel Engström, Lena Jönsson och Eva Kyrk.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:9y

Pingsten och midsommardagen

Läronämndens yttrande över motion 2021:65

Läronämnden hänvisar till sina tidigare yttranden. I läronämndens yttrande 2002:1y över Den svenska evangelieboken skrev nämnden:

På en punkt har en större förändring gjorts. Midsommardagen kommer att handla om skapelsen, medan söndagen efter midsommardagen blir Johannes döparens dag. Det finns flera skäl för en sådan förändring. Förslaget innebär att såväl skapelsetemat som Johannes döparens viktiga frälsningshistoriska roll görs rättvisa i läsningar och predikan. Läronämnden konstaterar att en helgdag som särskilt framhäver skapelsen är en nyhet. Förslaget svarar mot den specifika svenska kontexten. En särskild dag för Johannes döparen står i samklang med allmänkyrklig tradition. I anslutning till Mot 2002:119 är det därför motiverat att välja rubriken ”Den helige Johannes döparens dag”.

Dessutom anförde läronämnden i sitt yttrande Ln 2012:1y följande:

Liksom i tidigare yttranden, Ln 1994:506 och Ln 1995:510, konstaterar Läronämnden att kyrkoårets grundstruktur tillhör det allmänkyrkliga arvet. Samtidigt som det inte finns någon given utformning av kyrkoåret och det har undergått förändringar, är det inte likgiltigt hur det utformas. Kyrkoår och borgerligt helgdagsår behöver inte sammanfalla.

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winnige.

Margarethe Isberg har deltagit i nämndens överläggningar men var inte närvarande vid beslutstillfället.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2021:5

Gudstjänstbegreppet och kyrkomusiken

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:63 om gudstjänstbegreppet och kyrkomusiken. Motionären föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att definitionen av begreppet gudstjänst utvidgas och kompletteras så att kyrkomusikens betydelse och uppgift visavi gudstjänsten inskräps och tydliggörs. Utskottet är positivt till motionärens intention, men menar att det inte är lämpligt att ge uttryck för denna i kyrkoordningen. Dock önskar utskottet ett fortsatt samtal inom kyrkans alla nivåer om musikens och andra kulturella uttrycks betydelse för och plats i gudstjänsten. Utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:63.

Motionens förslag

Motion 2021:63 av Sven Milltoft, Gudstjänstbegreppet och kyrkomusiken

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att definitionen av begreppet gudstjänst utvidgas och kompletteras så att kyrkomusikens betydelse och uppgift visavi gudstjänsten inskräps och tydliggörs.

Bakgrund

Musikens plats i församlingens grundläggande uppgift

Musikens plats i kyrkans verksamhet är en mycket central fråga, vilket också märks i de många dokument som författats om detta. I dokumentet Svenska kyrkans plattform för musik, beslutat av kyrkostyrelsen i maj 2018, beskrivs syftet med plattformen: ”att bidra till att musikens funktion är tydligt artikulera för att pastorala och musikaliska ställningstaganden på bästa sätt ska kunna bidra i församlingens grundläggande uppgift *där musiken ingår i alla dimensioner*” (s. 2). Vidare uttrycks det, på sidan 2:

I kyrkoordningens portalparagraf framhålls att ”Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, [...] gestaltas i gudstjänst och liv.” Kyrkans musik är därmed en integrerad del av kyrkans hela liv och verksamhet. Detta kommer till uttryck i gudstjänsterna där musiken är en omistlig del av

församlingens gestaltande av kyrkans tro. Det märks också i kyrkliga handlingar, körliv och konserter och mångfalden av möten i vardagen.

I utredningen *Kyrkan mitt i musiklivet* (SKU 2003:3) konstateras det att kyrkoordningen inte nämner särskilt mycket om innehållet i den enskildes kristna liv eller på ett specificerat sätt vad kyrkans verksamhet innehåller. Kyrkoordningen behandlar i stället ”främst kyrkans institutionella sida” (s. 34). I utredningen föreslås inte heller att detta ska ändras, utan att till exempel konsertverksamheten ska lyftas på andra sätt, bland annat genom särskilda arrangörstöd samt genom egen kategori i statistikrapporteringen.

Precis som det betonas i föreliggande motion och som också nämns på flera andra ställen är musiken ett språk genom vilket tro kan artikuleras och beskrivas ordlöst. Musiken är ett redskap för evangeliet; ”musiken är en del av evangeliets levande röst (*viva vox evangelii*) som ska kunna höras och förstås” (Musikplattformen, s. 1). Med hjälp av denna typ av resonemang går det att förstå musikens roll i gudstjänsten på samma sätt som förkunnelsen: två språk som förmedlar evangeliets budskap men som därmed inte behöver specificeras för att deras plats ska förstås och uppskattas.

I såväl 4 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan som 2 kap. 1 § och inledningstexten till andra avdelningen i kyrkoordningen anges att församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Preciseringar av uppgiften har efterfrågats i flera sammanhang och under utarbetandet av kyrkoordningen ansåg flera remissinstanser att till exempel bönen, den sakramental gemenskapen och själavården borde lyftas fram i beskrivningen. Centralstyrelsen anförde mot detta att, även om det var möjligt att i kyrkoordningen konkretisera beskrivningen fanns det goda skäl att försöka begränsa reglerna till det som är just grundläggande och som särskiljer församlingen från övriga nivåer i Svenska kyrkan. Ett sådant skäl var enligt centralstyrelsen att det knappast gick att göra en uppräkningslista av alla församlingens angelägenheter som kunde göra anspråk på att vara fullständig och heltäckande.

Kyrkoordningen

De bestämmelser som finns i kyrkoordningen rör musikens roll i egenskap av lovsång i gudstjänsten samt bestämmelser om framför allt kyrkomusikern (se bland annat andra avdelningens inledningstext om församlingarna och den grundläggande uppgiften, även 2 kap. 1 § samt femte avdelningen, 17:e kapitlets inledningstext).

Tidigare behandling i kyrkomötet

Liknande frågor har behandlats tidigare av kyrkomötet.

Kyrkomötet 2013

Kyrkomötet behandlade 2013 två motioner med förslag rörande redovisningens verksamhetsindelning. I motion 2013:52 föreslogs att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en redovisningsmodell för församlingar och pastorat som överensstämmer med Svenska kyrkans förståelse av den grundläggande uppgiften och i motion 2013:13 föreslogs att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att arbeta in ett kulturuppdrag, med kulturen som självständigt budgetområde. Ekonomi- och egendomsutskottet föreslog i sitt betänkande (EE 2013:2), att kyrkomötet skulle avslå båda motionerna, men föreslog samtidigt, med anledning av motion 2013:52, att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en

ändamålsenlig redovisningsmodell för församlingar och pastorat. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag (KmSkr 2013:2). Kyrkostyrelsen slutrapporterade ärendet 2016 (KsSkr 2016:2). Kyrkostyrelsen skriver att den 2015 utsett en styrgrupp som har behandlat de frågor som dokumenterats som särskilt viktiga att belysa utifrån både teologiskt och ekonomiskt perspektiv. Efter en enkätundersökning konstaterar kyrkostyrelsen att flertalet enheter inte har hunnit tillämpa redovisningsmodellen mer än 1–2 år. Modellen bör i stället få en grundlig genomlysning och utvärdering inom en period av 3–5 år.

I organisationsutskottet behandlades 2013 fyra motioner (2013:1, 2013:2, 2013:3, 2013:4) i vilka det föreslogs att det i kyrkoordningen ska införas en förklaring av varje aspekt av den grundläggande uppgiften; gudstjänst, undervisning, diakoni och mission. I likhet med vad läronämnden anfört i sitt yttrande Ln 2013:4y konstaterar utskottet i sitt betänkande (O 2013:3) att kyrkoordningens reglering av den grundläggande uppgiften medvetet är utformad för att ge tolkningsutrymme för lokal och regional tillämpning. Motionernas detaljerade beskrivning av de olika aspekterna på den grundläggande uppgiften riskerar att omöjliggöra mångfalden av lokala gestaltningar och står därför i strid med regleringens syfte och funktion. Gudstjänstutskottet resonerade i sitt yttrande (G 2013:1y) i enlighet med läronämndens. Organisationsutskottet föreslog att motionen skulle avslås och det blev också kyrkomötets beslut.

Kyrkomötet 2014

I motion 2014:14, Kulturen som grundläggande uppgift, föreslår motionären att kyrkomötet ska besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändring i kyrkoordningen som innebär att kultur läggs till som en del av församlingens grundläggande uppgift och vidare att kulturen ska tas med som en självständig del i den verksamhetsindelning som finns i redovisningsmodellen för församlingar och pastorat.

I organisationsutskottets betänkande (O 2014:3) behandlades motionen. Utskottet ansluter sig till vad läronämnden anfört i sitt yttrande över motionen (Ln 2014:5y) om kultur som ett ”stöd för och en konsekvens av” församlingens grundläggande uppgift. Utskottet föreslår att motionen avslås i sin helhet, dels mot bakgrund av vad läronämnden anfört i sitt yttrande, dels mot bakgrund av kyrkostyrelsens pågående utredning kring en ändamålsenlig redovisningsmodell och kyrkomötets beslut förra året om att inte ge kyrkostyrelsen specifika instruktioner om redovisningsmodellens innehåll. Detta blev också kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:63.

Utskottet anser att kyrkoordningen kräver en stramhet, med inte alltför stor detaljrikedom. Dock önskar utskottet ett fortsatt samtal inom kyrkans alla nivåer om musikens och andra kulturella uttrycks betydelse för och plats i gudstjänsten. Utskottet delar motionens intention att försöka överbrygga den diskrepans som finns mellan kartan och verkligheten, mellan kyrkans centrala dokument och hennes verksamhet. Musiken har en självklar och omistlig plats i gudstjänstlivet och är en del av trons och liturgins mångspråkighet. Utskottet vill uppmuntra kyrkomötets ledamöter att lyfta detta i sina lokala sammanhang, i både stift och församling, bland annat genom att ta vara på de råd och riktlinjer som finns nedtecknade i Svenska kyrkans musikplattform. Utskottet föreslår därför att motion 2021:63 ska avslås.

På gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Karin Tillberg, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Carola Norén, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Nordanstig, Anders Åkerlund, Margareta Andersson, Alexander Christiansson, Sven Milltoft, Sandra Ryström Signarsdotter, Erik Johansson, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Nilsson, Angela Beausang, Lars Beckman, Torvald Johansson, Roger Sandström, Daniel Engström, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Organisationsutskottets betänkanden
O 2021:1–10

Organisationsutskottets betänkanden

- O 2021:1 Övriga ändringar i kyrkoordningen
- O 2021:2 Församlingstillhörighet och uppdrag som förtroendevald
- O 2021:3 Strukturfrågor
- O 2021:4 Begravningsamfälligheter
- O 2021:5 Valfrågor m.m.
- O 2021:6 Antal ledamöter i kyrkomötet och kyrkomötets arbetsformer
- O 2021:7 Digitala sammanträden efter pandemin
- O 2021:8 Tillitsbaserad styrning
- O 2021:9 Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans valprovsnämnd
- O 2021:10 Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2021:1

Övriga ändringar i kyrkoordningen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar organisationsutskottet kyrkostyrelsens skrivelse 2021:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2, Övriga ändringar och rättelser. I skrivelsen föreslås ändringar i kyrkoordningen dels avseende beräkningsgrunden för kostnadsutjämning för kyrkobyggnader i 44:e kapitlet, dels i 54:e kapitlet avseende erinran om vissa tystnadsplikter enligt lag.

Utskottet föreslår att kyrkomötet ska anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen. Utskottet tillstyrker i sak de av kyrkostyrelsen föreslagna ändringarna, dock med några justeringar till följd av påpekanden från kyrkorättsnämnden.

Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2022.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2021:4, Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 2, Övriga ändringar och rättelser

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 2*.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:4, avsnitt 2 i Kn 2021:2y, *bilaga 3* och Kn 2021:6y, *bilaga 4*.

Yttrande från andra utskott

Tillsyns- och uppdragsutskottet har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:4, avsnitt 2 i TU 2021:1y, *bilaga 5*.

Bakgrund

Kyrkostyrelsen föreslår regelmässigt övriga ändringar och rättelser i kyrkoordningen utifrån under året uppmärksammade behov. Dessa ändringar är av sådan karaktär att de inte har föranlett behov av remissbehandling. I årets skrivelse till kyrkomötet om ändringar i kyrkoordningen (KsSkr 2021:4) föreslår kyrkostyrelsen några övriga ändringar, dels vad gäller beräkningsgrunden avseende kostnadsutjämning för kyrkobyggnader, dels vad gäller erinran om tystnadsplikter enligt lag. Något behov av rättelser har inte uppmärksammats.

Förtydligande av beräkningsgrunden avseende kostnadsutjämning för kyrkobyggnader

I ovan nämnda skrivelse anför kyrkostyrelsen följande avseende kostnadsutjämningen för kyrkobyggnader.

Den gällande lydelsen av bestämmelsen i 44 kap. 5 § kyrkoordningen om utjämning av kostnader för kyrkobyggnader beslutades av kyrkomötet år 2016 (KsSkr 2016:6, EE 2016:1, KmSkr 2016:7). Ändringarna trädde i kraft 1 januari 2018 och tillämpas genom övergångsbestämmelser fullt ut sedan 1 januari 2021.

Enligt gällande lydelse av 44 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen förutsätts att beräkningen utförs per kyrkobyggnad i en församling, medan beräkningen i praktiken utförs genom summan av antalet kyrkobyggnader i församlingen. Resultatet av denna beräkning är densamma.

Kyrkostyrelsen föreslår, i syfte att uppnå enhetlighet mellan sättet som beräkningen i praktiken genomförs på och hur beräkningsgrunden uttrycks i regleringen, att ett förtydligande sker genom en justering av lydelsen i andra stycket första och andra meningen, så att dessa tydligare ger uttryck för hur komponenten beräknas inom den ekonomiska utjämningen. Det föreslagna förtydligandet uppges inte innebära någon ändring i sak.

Erinran om tystnadsplikter enligt lag

I ovan nämnda skrivelse anför kyrkostyrelsen följande avseende sina förslag om erinran om tystnadsplikter enligt lag.

En ny lag om skydd för visselblåsare träder i kraft 17 december 2021, lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden. Lagen innebär bland annat att arbetsgivare i privat verksamhet med fler än 50 anställda måste inrätta ett rapporteringssystem – en så kallad intern rapporteringskanal – för visselblåsning. För privata arbetsgivare med fler än 249 anställda ska denna funktion vara på plats 17 juli 2022 och för övriga arbetsgivare senast 17 december 2023. Av lagen framgår att det i enskild verksamhet ska råda tystnadsplikt som innebär att den som hanterar ett uppföljningsärende inte obehörigen får röja en uppgift som kan avslöja identiteten på den rapporterande personen eller någon annan enskild som förekommer i ärendet.

Sedan tidigare finns det i 54 kap. 2 § andra stycket samt 4 e § andra stycket kyrkoordningen erinran om att det i vissa lagar finns föreskrifter om tystnadsplikt som även berör kyrkans personal när den arbetar i där angiven verksamhet. Mot bakgrund av att det nu införs ytterligare en tystnadsplikt enligt lag, som kan komma att gälla i verksamhet i vissa enheter inom kyrkan, bör detta erinras om i kyrkoordningen. Kyrkostyrelsen föreslår att en erinran om förbudet mot att röja uppgifter enligt lagen om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden tas in som ett tredje stycke i

kyrkoordningens 54 kap. 4 §, i anslutning till befintlig reglering om förbud mot att röja uppgifter inom kyrkans personaladministration.

Kyrkostyrelsen föreslår vidare att det i kyrkoordningen bör införas en erinran om den tystnadsplikt som enligt 1 kap. 8 § lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning gäller för dataskyddsombud. En sådan erinran föreslås tas in som ett andra stycke till bestämmelsen i 54 kap. 11 b § som rör förbud mot att röja personuppgifter vid personuppgiftsbehandling. För att det ska bli tydligt att bestämmelsen i 11 b § utvidgas, föreslås även ett tillägg i form av ett ”m.m.”, i rubriken närmast före 11 b §.

Mot bakgrund av de tillägg som föreslås i 54 kap. 4 och 11 b §§ föreslår kyrkostyrelsen slutligen att det även ska göras en justering i hänvisningarna i 54 kap. 15 § så att de nya styckena i nämnda bestämmelser undantas i 15 §, i likhet med vad som gäller för bestämmelserna i 2 § andra stycket och 4 e § andra stycket.

Kyrkostyrelsen har föreslagit att bestämmelserna ska träda i kraft 1 januari 2022 och samtidigt noterat att det beträffande ändringar i 54:e kapitlet gäller en särskild beslutsordning enligt 11 kap. 19 § kyrkoordningen, vilket innebär att det krävs kvalificerad majoritet för att de föreslagna ändringarna ska träda i kraft vid föreslaget datum.

Angående kyrkostyrelsens förslag till laghänvisning

Avslutningsvis har kyrkostyrelsen i sin skrivelse uppmärksammat kyrkomötet på att de förslag till ändringar i 54 kap. 4 § tredje stycket samt 15 § kyrkoordningen som kyrkostyrelsen lägger fram baserades på en proposition, och att riksdagen vid tidpunkten för när kyrkostyrelsen senast hade att fatta beslut om skrivelsen ännu inte hade antagit regeringens förslag om en ny lag till skydd för visselblåsare. Den 29 september fattade riksdagen beslut om att bifalla regeringens proposition (Arbetsmarknadsutskottets betänkande *Genomförande av visselblåsardirektivet 2021/22:AU3.*). Lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden träder således i kraft den 17 december 2021.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, bilaga 1.

Utskottet tillstyrker, på de av kyrkostyrelsen anförda skälen, de förslag till ändringar i kyrkoordningen som kyrkostyrelsen föreslagit i skrivelsen 2021:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2, dock med de justeringar som framgår av kyrkorättsnämndens yttrande Kn 2021:6y. Utskottet föreslår mot denna bakgrund att kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1.

Digitalt sammanträde den 8 oktober 2021

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Mattias Benke, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Håkan Widepalm, Benny Ahremark Persson, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson, Irene Oskarsson och Lars-Ola Dahlqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Marie Johansson, Roger Eklund, Victor Ramström, Ann-Christin Alexius, Kristina Bäckström, Arnold Boström, Christer Bengtsson, Margareta Karlsson, Gunvor Vennberg, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2021:1
Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att 44 kap. 5 §, 54 kap. 4, 11 b och 15 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 54 kap. 11 b § ska lyda ”Förbud mot att röja uppgifter vid personuppgiftsbehandling m.m.”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

44 kap.

5 §

Församlingarnas kostnader för kyrkobyggnader utjämnas genom avgifter och bidrag. De församlingar som den 1 januari året före bidragsåret hade fler kyrkotillhöriga per kyrkobyggnad än medeltalet kyrkotillhöriga per kyrka i landet vid samma tidpunkt ska betala en kyrkobyggnadsavgift. De församlingar som hade färre kyrkotillhöriga per kyrkobyggnad än medeltalet ska i stället få ett kyrkobyggnadsbidrag.

Avgifter och bidrag fastställs varje år och beräknas *för varje kyrkobyggnad* på *grundval av skillnaden mellan antalet kyrkotillhöriga per kyrkobyggnad i församlingen och medeltalet kyrkotillhöriga per kyrkobyggnad i landet*. Skillnaden multipliceras med ett av kyrkostyrelsen fastställt utjämningsstal.

Avgifter och bidrag fastställs varje år och beräknas på skillnaden mellan antalet kyrkotillhöriga per kyrkobyggnad i församlingen och medeltalet kyrkotillhöriga per kyrkobyggnad i landet. Skillnaden multipliceras med ett av kyrkostyrelsen fastställt utjämningsstal *och antalet kyrkobyggnader i församlingen*.

54 kap.

4 §

Inom kyrkans personaladministration gäller förbud mot att röja uppgifter om en anställds eller förtroendevalds personliga förhållanden. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider men. Förbudet gäller dock inte uppgifter om lön, förmåner och andra anställningsvillkor.

Vid rekrytering av personal gäller förbud mot att röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden som hänför sig till psykologisk undersökning eller liknande om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider men.

Av lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden framgår att förbud mot att röja uppgifter gäller i viss verksamhet enligt den lagen.

11 b §

Förbud gäller mot att röja personuppgifter om det kan antas att ett utlämnande skulle medföra att uppgifterna behandlas i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), eller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

Av lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning framgår att förbud mot att röja uppgifter gäller i viss verksamhet enligt den lagen.

15 §

Förbud mot att röja uppgifter enligt 2 § första stycket, 3–4 d, 5–11 c, 12 och 13 §§ hindrar inte att uppgiften lämnas till

Förbud mot att röja uppgifter enligt 2 § första stycket, 3, 4 § första och andra styckena, 4 a–4 d, 5–11 a, 11 b § första stycket, 11 c, 12 och 13 §§ hindrar inte att uppgiften lämnas till

1. kyrkans organisation för revision, tillsyn och överprövning,
2. en myndighet, om uppgiftsskyldigheten följer av en lag eller har beslutats med stöd av en lag,
3. socialnämnden enligt 13 a §, eller
4. företrädare för en arbetstagarorganisation eller till skyddsombud, om uppgifts- eller informationsplikten följer av en lag eller ett kollektivavtal.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2022.

Bilaga 2

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

O 2021:1
Bilaga 2

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att 44 kap. 5 §, 54 kap. 4, 11 b och 15 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 54 kap. 11 b § ska lyda ”Förbud mot att röja uppgifter vid personuppgiftsbehandling m.m.”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

44 kap.

5 §

Församlingarnas kostnader för kyrkobyggnader utjämnas genom avgifter och bidrag. De församlingar som den 1 januari året före bidragsåret hade fler kyrkotillhöriga per kyrkobyggnad än medeltalet kyrkotillhöriga per kyrka i landet vid samma tidpunkt ska betala en kyrkobyggnadsavgift. De församlingar som hade färre kyrkotillhöriga per kyrkobyggnad än medeltalet ska i stället få ett kyrkobyggnadsbidrag.

Avgifter och bidrag fastställs varje år och beräknas *för varje kyrkobyggnad* på grundval av skillnaden mellan antalet kyrkotillhöriga per kyrkobyggnad i församlingen och medeltalet kyrkotillhöriga per kyrkobyggnad i landet. Skillnaden multipliceras med ett av kyrkostyrelsen fastställt utjämningsstal.

Avgifter och bidrag fastställs varje år och beräknas på skillnaden mellan antalet kyrkotillhöriga per kyrkobyggnad i församlingen och medeltalet kyrkotillhöriga per kyrkobyggnad i landet. Skillnaden multipliceras med ett av kyrkostyrelsen fastställt utjämningsstal *och antalet kyrkobyggnader i församlingen*.

54 kap.

4 §

Inom kyrkans personaladministration gäller förbud mot att röja uppgifter om en anställds eller förtroendevalds personliga förhållanden. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider men. Förbudet gäller dock inte uppgifter om lön, förmåner och andra anställningsvillkor.

Vid rekrytering av personal gäller förbud mot att röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden som hänför sig till psykologisk undersökning eller liknande om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider men.

Av lagen (2021:000) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden framgår att förbud mot att röja uppgifter gäller i viss verksamhet enligt den lagen.

11 b §

Förbud gäller mot att röja personuppgifter om det kan antas att ett utlämnande skulle medföra att uppgifterna behandlas i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), eller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

Av lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning framgår att förbud mot att röja uppgifter gäller i viss verksamhet enligt den lagen.

15 §

Förbud mot att röja uppgifter enligt 2 § första stycket, 3–4 d, 5–11 c, 12 och 13 §§ hindrar inte att uppgiften lämnas till

Förbud mot att röja uppgifter enligt 2 § första stycket, 3, 4 § första och andra styckena, 4 a–11 a, 11 b § första stycket, 11 c, 12 och 13 §§ hindrar inte att uppgiften lämnas till

1. kyrkans organisation för revision, tillsyn och överprövning,
2. en myndighet, om uppgiftsskyldigheten följer av en lag eller har beslutats med stöd av en lag,
3. socialnämnden enligt 13 a §, eller
4. företrädare för en arbetstagarorganisation eller till skyddsombud, om uppgifts- eller informationsplikten följer av en lag eller ett kollektivavtal.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2022.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2021:2y

Övriga ändringar och rättelser

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:4 Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 2 Övriga ändringar och rättelser

I skrivelsen föreslås dels viss justering men ingen ändring i sak av bestämmelserna i 44 kap. kyrkoordningen om utjämning av kostnaderna för kyrkobyggnader, dels anpassning till viss ny lagstiftning av bestämmelserna i 54 kap. om undantag från offentlighet för handlingar m.m.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Digitalt sammanträde den 8 september 2021

På kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Mattias Benke, Stig Eriksson, Anna-Lena Järvstrand, Bengt Kjellgren, Manilla Nordanstig, Mats Törnered och biskop Eva Nordung Byström.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2021:6y

Övriga ändringar och rättelser

Kyrkorättsnämnden har i sitt yttrande 2021:2y yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:4 Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 2, Övriga ändringar och rättelser.

I det nämnda yttrandet angav kyrkorättsnämnden att den inte hade något att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen. Det har uppmärksammats därefter att det, av vad som synes vara ett rent förbiseende, ändå kommit med en felaktighet bland de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen. Det gäller 54 kap. 15 § första stycket. Där har i den föreslagna ändringen tagits med en hänvisning till 4 e §. Av skälen för kyrkostyrelsens förslag framgår att ändringen i 15 § görs i likhet med vad som redan gäller avseende 4 e §. I kommentaren till 15 § i skrivelsen noteras vidare att undantagen i den paragrafen inte gäller 4 e §. Det står i direkt motsättning till dessa skrivningar att ta med 4 e § bland de uppräknade paragraferna i 15 §. Mot den givna bakgrunden bör ändringen i 54 kap. 15 § göras enligt följande.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

Förbud mot att röja uppgifter enligt 2 § första stycket, 3–4 d, 5–11 c, 12 och 13 §§ hindrar inte att uppgiften lämnas till

Förbud mot att röja uppgifter enligt 2 § första stycket, 3, 4 § första och andra styckena, 4 a–4 d, 5–11 a, 11 b § första stycket, 11 c, 12 och 13 §§ hindrar inte att uppgiften lämnas till

1. kyrkans organisation för revision, tillsyn och överprövning,
2. en myndighet, om uppgiftsskyldigheten följer av en lag eller har beslutats med stöd av en lag,
3. socialnämnden enligt 13 a §, eller
4. företrädare för en arbetstagarorganisation eller till skyddsombud, om uppgifts- eller informationsplikten följer av en lag eller ett kollektivavtal.

Härtill noterar kyrkorättsnämnden, i likhet med vad kyrkostyrelsen framhåller i skrivelsen, att det i det föreslagna nya tredje stycket i 54 kap. 4 § inte finns ett fullständigt SFS-nummer, beroende på att lagen inte var antagen och utfärdad när kyrkostyrelsens skrivelse lämnades. Kyrkorättsnämnden konstaterar att en komplettering med korrekt SFS-nummer behöver göras och menar att den åtgärden inte kräver något nytt yttrande från nämndens sida.

Digitalt sammanträde den 4 oktober 2021

På kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Mattias Benke, Stig Eriksson, Anna-Lena Järstrand, Bengt Kjellgren, Lotta Lind, Manilla Nordanstig, Mats Törnered och biskop Eva Nordung Byström.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande 2021:1y

Ändringar i 54 kap. kyrkoordningen

Till organisationsutskottet

Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse (KsSkr 2021:4) Ändringar i kyrkoordningen avsnitt 2.4.2

Tillsyns- och uppdragsutskottet tillstyrker att de av kyrkostyrelsen föreslagna ändringarna i 54 kap. 4, 11 b, och 15 §§ genomförs med de ändringar som föranleds av kyrkorättsnämndens yttrande Kn 2021:6y.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof André, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjö och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2021:2

Församlingstillhörighet och uppdrag som förtroendevald

Sammanfattning

I betänkandet behandlas fem motioner. I motionerna 2021:9 och 2021:75 föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för fri respektive friare församlingstillhörighet. I motion 2021:6 föreslås att kyrkostyrelsen ska utreda förtroendeuppdrag i fritt vald församling. I motion 2021:73 föreslås att uppdra åt kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär en ökad möjlighet för förtroendevalda i församling och pastorat att behålla sina uppdrag mandatperioden ut. I motion 2021:2 föreslås att ändra kyrkoordningen så att man kan vara förtroendevald mandatperioden ut även i ett kyrkoråd i ett pastorat. Utskottet föreslår att motionerna avslås.

Till betänkandet finns fyra reservationer och två särskilda meningar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:2,
2. avslå motion 2021:6,
3. avslå motion 2021:9,
4. avslå motion 2021:73,
5. avslå motion 2021:75.

Motionernas förslag

Motion 2021:2 av David Castor, Förtroendeuppdrags upphörande

Kyrkomötet beslutar att i kyrkoordningens 33 kap. 10 §, punkt 2, stryka orden ”i en församling”, så att ny lydelse blir:

En ledamot eller ersättare i ett kyrkoråd eller i ett församlingsråd får behålla sitt uppdrag under resterande del av mandatperioden om han eller hon kan fortsätta att fullgöra uppdraget och inte samtidigt har något förtroendeuppdrag i en annan församling eller ett annat pastorat.

Motion 2021:6 av Karl-Gunnar Svensson, Förtroendeuppdrag i fritt vald församling

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att det blir möjligt att bli vald till förtroendeuppdrag i ett annat pastorat eller i en annan församling än det pastorat/den församling som man är kyrkobokförd i.

Motion 2021:9 av Olov Lindquist m.fl., Fri församlingstillhörighet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur man kan göra det möjligt för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom.

Motion 2021:73 av Marie Rydén Davoust m.fl., Förtroendevald hela mandatperioden

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär ökad möjlighet för förtroendevalda i församling och pastorat att behålla sina uppdrag mandatperioden ut.

Motion 2021:75 av Olle Reichenberg m.fl., Friare församlingstillhörighet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningarna för friare församlingstillhörighet.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2021:6, 2021:9 och 2021:75 i Ln 2021:13y, *bilaga 1*.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2021:2 i Kn 2021:4y, *bilaga 2*.

Yttrande från andra utskott

Tillsyns- och uppdragsutskottet har yttrat sig över motionerna 2021:2 och 2021:73 i TU 2021:2y, *bilaga 3*.

Bakgrund

Församlingstillhörighet

I 4 § första stycket lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan finns bestämmelser om församlingens organisatoriska uppbyggnad. Församlingen är enligt första stycket lokal enhet inom Svenska kyrkan och omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område. Av tredje stycket samma paragraf framgår att det också kan finnas icke-territoriella församlingar. Att församlingen omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område innebär att den så kallade territorialprincipen tillämpas. Begreppet bosatt är enligt förarbetena något vidare än begreppet folkbokförd och den närmare innebörden bör regleras inomkyrkligt (prop. 1997/98:116, s. 51). I motiven uttalades följande.

Den territorialprincip som rymts i den nuvarande ordningen är av stor betydelse för kyrkans organisatoriska identitet. Den är dessutom avgörande för att principen om rikstäckning skall kunna uppfyllas. Vid 1995 års kyrkomöte uttalades att territorialprincipen skall framgå av lagen om Svenska kyrkan (a. bet. s. 32).

Enligt riksdagens principbeslut bör det i lagen om Svenska kyrkan slås fast att församlingarna, med vissa undantag, är territoriella och omfattar dem som tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförda inom

församlingen. En utgångspunkt för reformen är att församlingarnas kommunstatus skall upphöra. Av detta skäl har utredningen ansett att det saknas anledning att knyta tillhörigheten till den statliga folkbokföringen. Utredningen har i stället föreslagit att uttrycket ”bosatt” skall användas. Förslaget har fått ett mycket positivt mottagande. Också regeringen ställer sig bakom förslaget. Som utredningen uttalat är begreppet bosatt något vidare än begreppet folkbokförd. Den närmare innebörden bör regleras inomkyrkligt.

En förutsättning för att den statliga hjälpen med att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan, dvs. administrationen av kyrkoavgift, skall kunna fungera torde dock vara att tillhörighetsreglerna ansluter sig till folkbokföringens regler, åtminstone när det gäller skyldigheten att betala kyrkoavgift.

Fram till 1 januari 2016 var den som tillhörde Svenska kyrkan tillhörig den territoriella församling där han eller hon var folkbokförd. Den 29 maj 2013 beslutade riksdagen att bifalla förslagen i prop. 2012/13:120 *Folkbokföringen i framtiden*. Beslutet trädde i kraft 1 januari 2016 och innebär bland annat att folkbokföring sedan dess inte längre sker i en församling inom Svenska kyrkan. I stället sker folkbokföring på den fastighet och i den kommun där en person är att anse som bosatt enligt bestämmelserna i folkbokföringslagen (1991:481). Detta fick till följd att Svenska kyrkans församlingsindelning blev en intern fråga för Svenska kyrkan. Som en ytterligare följd av riksdagens beslut ersattes termen folkbokförd i kyrkoordningen med termen kyrkobokförd (se vidare KsSkr 2015:3, TU 2015:1). Den som tillhör Svenska kyrkan tillhör, enligt gällande ordning, den territoriella eller icke-territoriella församling där han eller hon är kyrkobokförd (35 kap. 1 § kyrkoordningen). En person ska kyrkobokföras inom det territoriella område där personens folkbokföringsadress är belägen eller i vissa fall, efter ansökan, i den icke-territoriella församling som personen har rätt att tillhöra (1 a §). Om en person saknar känd hemvist eller endast är folkbokförd i en kommun, ska personen kyrkobokföras i den församling inom vars territorium han eller hon senast var folkbokförd på fastighet (1 b §). Av 2 § lagen om Svenska kyrkan framgår att Svenska kyrkan ska bedriva en rikstäckande verksamhet.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om en fri eller friare församlingstillhörighet har behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen. Redan 2001 beslutade kyrkomötet att kyrkostyrelsen skulle tillsätta en utredning med uppgift att förutsättningslöst analysera och klargöra problemen och redovisa konsekvenserna av ett system med friare församlingstillhörighet. Uppdraget resulterade i utredningsbetänkandet *Rörlig församlingstillhörighet* (SKU 2004:1). I denna utredning resonades kring ett antal möjliga modeller, från en fullständigt fri till en friare församlingstillhörighet. Det konstaterades att vissa av modellerna med säkerhet inte är förenliga med lagen om Svenska kyrkan och att de i vissa andra fall kunde bedömas som mer eller mindre svårförenliga med lagens bestämmelser. För en utförlig beskrivning av frågans tidigare behandling i övrigt fram till 2009 hänvisas till organisationsutskottets betänkande *Församlingstillhörighet* (O 2009:3). Även under 2010 och 2011 års kyrkomöten behandlades frågor om friare församlingstillhörighet. Motionerna (2010:38, 2010:53, 2011:36 och 2011:83) avslogs, i huvudsak med hänvisning till att frågan låg inom ramen för vad den så kallade strukturutredningen hade att behandla (O 2010:5). Organisationsutskottet uttalade också att det är viktigt att kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffades med staten vid relationsändringen kyrka-stat och att bestämmelserna i lagen om Svenska kyrkan var en del av denna

uppgörelse (O 2011:8). I strukturutredningens betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) konstaterades att frågan om att kunna ha uppdrag som förtroendevald i en annan församling än den i vilken man är bosatt, är en av de centrala frågorna i diskussionerna gällande friare församlingstillhörighet. Denna uppfattning underströks av organisationsutskottet under kyrkomötet 2011, då utskottet i sitt betänkande *Friare församlingstillhörighet* (O 2011:8) uttalade att utredningens förslag innebar att många av de problem som förknippats med den dåvarande ordningen skulle få sin lösning. Strukturutredningen framhöll också att det inte finns några restriktioner mot att fira gudstjänst och vara engagerad i församlingsverksamhet i vilken församling som helst. Vidare anfördes att utredningen inte såg några skäl till att ta initiativ till ändringar i lagen om Svenska kyrkan.

Även vid 2013 års kyrkomöte väcktes frågan om friare församlingstillhörighet genom en motion (2013:41). Motionärerna önskade att kyrkomötet skulle uppdraga åt kyrkostyrelsen att utfärda tilläggsdirektiv till den då pågående så kallade utjämningsutredningen, som senare avlade betänkandet *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem* (SKU 2015:1), att inom utredningens ram också undersöka möjligheterna till en friare församlingstillhörighet. Kyrkomötet avslöt motionen. I betänkandet *Valfri församling* (O 2013:10), som föregick kyrkomötets beslut, konstaterade organisationsutskottet återigen att det är viktigt att Svenska kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffats med staten vid relationsändringen mellan Svenska kyrkan och staten. Utskottet menade att inget nytt hade framkommit som skulle motivera ett annat ställningstagande och påpekade också att en uppluckring av den nu gällande territorialprincipen skulle riskera att försämra möjligheterna för Svenska kyrkan att bedriva en rikstäckande verksamhet.

Vid 2014 års kyrkomöte avslögs vidare en motion (2014:106) om att skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom. Organisationsutskottet anslöt i sitt betänkande *Valfri församling* (O 2014:9) till sina tidigare uttalanden och menade att de argument som tidigare förts fram som skäl för avslag alltså var gällande. Utskottet anförde vidare att frågan inte minst handlar om Svenska kyrkans identitet som öppen folkkyrka med rikstäckande verksamhet. Denna identitetsbild, som fastslagits i lagen om Svenska kyrkan, var en del av uppgörelsen med staten vid relationsändringen och något som utskottet anförde att det fortsatt ville slå vakt om. Enligt utskottets mening skulle ett tillmötesgående av motionärernas önskemål innebära att steg skulle tas i en riktning mot en uppluckring av territorialprincipen och därmed en försämring av förutsättningarna för bedrivandet av en rikstäckande verksamhet. Med valfrihet i församlingstillhörighet menade utskottet att det föreligger en risk för att konkurrenssituationer kan uppstå bland församlingar. Detta ansågs inte önskvärt eller i överensstämmelse med kyrkans identitet. Slutligen menade utskottet att frågan om församlingstillhörigheten är av mindre betydelse för många av kyrkans medlemmar, eftersom medlemskapet i Svenska kyrkan som trossamfund är viktigt och inte själva församlingstillhörigheten. Av den anledningen skulle också en valfrihet i frågan om församlingstillhörighet riskera att bli förvirrande för dessa medlemmar.

I en motion (2015:87) till kyrkomötet 2015 föreslogs, i samband med införandet av termen kyrkobokförd, att kyrkostyrelsen skulle utreda möjligheten för en tillhörig att kvarstå som tillhörig i sin hemförsamling vid flytt till ett särskilt boende, serviceboende eller liknande. Motionen avslögs av kyrkomötet på förslag av tillsyns- och uppdragsutskottet. I sitt betänkande *Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling* (TU 2015:1) menade tillsyns- och uppdragsutskottet att den valfrihet som efterfrågades inte är förenlig med bestämmelsen i 4 § lagen om

Svenska kyrkan, där det anges att församlingen omfattar de personer som är bosatta inom församlingens område. Även om lagstiftningen som gäller folkbokföring ändrades den 1 januari 2016 gäller den angivna bestämmelsen i lagen om Svenska kyrkan om församlingstillhörighet grundad på bosättning. Utskottet ansåg det därför inte vara ändamålsenligt att i kyrkoordningen införa bestämmelser som inte överensstämmer med bosättningsbegreppet som det är definierat i folkbokföringslagen.

Frågan behandlades senast under kyrkomötet 2018 genom en motion (2018:8), i vilken det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att utreda hur man kan skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom. I yttrande över motionen upprepade läronämnden vad man tidigare uttalat vid ett flertal tillfällen om territorialprincipen, nämligen att den är en grundläggande del av Svenska kyrkans tradition och självförståelse. Samtidigt menade läronämnden att vad som konstituerar den territoriella anknytningen kan variera och att det inte finns några teologiska och läromässiga skäl för att den territoriella principen endast ska grundas i den skattetekniska folkbokföringen (Ln 2018:4y). Organisationsutskottet föreslog i sitt betänkande Valfri församlingstillhörighet (O 2018:5) att motionen skulle avslås med hänvisning till kyrkomötets tidigare behandling och beslut i frågan samt att de förändringar som genomfördes till följd av den så kallade strukturutredningen har lett till ökad valfrihet vad gäller församlingsengagemang. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Behandling i Sveriges riksdag

Riksdagen har vid ett antal tillfällen avstyrkt motioner om förändring av lagregleringen av församlingstillhörighet i Svenska kyrkan. Våren 2006 avstyrkte konstitutionsutskottet motioner av sådant slag med motiveringen att det inte fanns skäl att förorda en förändring eller omprövning av tidigare beslut om relationerna mellan staten och Svenska kyrkan (bet. 2005/06:KU18 s. 9. Därefter har utskottet vidhållit sitt tidigare ställningstagande (bet. 2006/07:KU13, 2008/09:KU7, 2009/10:KU7, 2011/12:KU12, 2013/14:KU27, 2015/16:KU12, 2017/18:KU29, 2020/21:KU18).

Om valbarhet och förtroendeuppdragets upphörande

Gällande bestämmelser m.m.

I inledningstexten till sjunde avledningen i kyrkoordningen anges ”att de förtroendevalda har av församlingen fått i uppdrag att ta ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd och dess förvaltning skött. De utövar sina uppdrag inom ramen för det mandat som tillhör det förtroendevalda organ som de ingår i.” Att det finns förtroendevalda som tar ansvar för att den grundläggande uppgiften blir utförd och personer som fullgör uppdragen som förtroendevalda är också ett församlingskriterium enligt bestämmelserna om den kyrkliga indelningen (37 kap. 2 och 3 §§).

Enligt kyrkoordningens terminologi menas med förtroendevald de personer som vid kyrkliga val har utsetts till ledamöter, ersättare och ordförande i beslutande och verkställande organ (33 kap. 1 §). Den som fyller 18 år senast på valdagen, är döpt, tillhör Svenska kyrkan och kyrkobokförd i en församling kan enligt huvudregeln i kyrkoordningen väljas till uppdrag som förtroendevald i församlingen, det stift som församlingen tillhör och kyrkomötet. Den som är kyrkobokförd i en församling som ingår i ett pastorat kan också väljas till förtroendeuppdrag i pastoratet och i annan församling inom pastoratet (33 kap. 4 §). Det är en avvikelse från kravet att vara kyrkobokförd inom det område som valet avser. Den ordningen beslutades av 2012

års kyrkomöte (KsSkr 2012:5, O 2012:2, KmSkr 2012:2) som en del av de anpassningar till de nya bestämmelserna i kyrkoordningens andra avdelning om den lokala strukturen som beslutades samma år.

I 33 kap. 10 § finns bestämmelser om när ett uppdrag som förtroendevald upphör under innevarande mandatperiod. Huvudregeln är att när en förtroendevald upphör att vara valbar upphör uppdraget genast. Regeln aktualiseras inte vid flytt mellan församlingar inom ett pastorat. Bestämmelserna i paragrafens andra stycke, andra punkten, innebär undantag från huvudregeln i de fall en förtroendevald enbart flyttat. En ledamot eller ersättare i ett kyrkoråd i en församling eller i ett församlingråd får behålla sitt uppdrag under resterande del av mandatperioden. En förutsättning är dock att han eller hon kan fortsätta att fullgöra uppdraget och inte samtidigt har något annat uppdrag i en annan församling eller ett annat pastorat. Undantaget omfattar bara uppdraget i det verkställande organet i en församling och inte kyrkoråd i ett pastorat eller kyrkofullmäktige.

Inför kyrkoordningens tillkomst

Frågan om rösträtt och valbarhet i annan församling berördes i samband med kyrkoordningens förarbeten. I betänkandet *Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv* (SKU 1998:4) konstaterades att det i kyrkomötet vid en rad tillfällen under flera år väckts motioner i syfte att få till stånd lagändringar som möjliggör för enskilda kyrkotillhöriga att själva välja församlingstillhörighet. Kyrkomötet uppgavs senast 1995 (1KL 1995:8), ha avslagit sådana förslag och i detta sammanhang framhållit att den s.k. territorialprincipen är historiskt grundad och tillgodoser viktiga pastorala hänsyn. I betänkandet uppgavs vidare att denna ordning också nära sammanhänger med förutsättningarna för Svenska kyrkan att fungera som en rikstäckande folkkyrka och att en rörlig församlingstillhörighet har bedömts medföra en mängd svårlösta juridiska och administrativa problem, exempelvis beträffande rösträtt, valbarhet, besvärsmål och skattskyldighet (SKU 1998:4 s. 67).

I betänkandet hade utredningsgruppen analyserat och prövat de motiv som framförts och som skulle kunna föras fram för införande av möjligheter till anknytning i form av rösträtt och/eller valbarhet i annan församling, exempelvis att man känner sig ha sin ”andliga hemvist” i annan församling. I sina överväganden framhöll utredningsgruppen att normalsituationen måste vara rösträtt och valbarhet i den församling i vilken man är folkbokförd och till följd härav erlägger kyrkoavgift. Beträffande valbarhet angavs bland annat att valbarhet inte ska kunna föreligga till det beslutande organet i annan församling, kyrkofullmäktige/direktvalt kyrkoråd. Ett principiellt skäl för detta uppgavs vara att sambandet borde upprätthållas mellan folkbokföring/erläggande av kyrkoavgift och beslutanderätt i frågor om mål och inriktning av församlingens verksamhet och disposition av medel som genom kyrkoavgiften kommer församlingen till del. Vidare angavs att det i sammanhanget också är viktigt att notera att bland kriterierna för en församling förutsätts ingå att det i församlingen ska finnas människor som är beredda att åtaga sig förtroendeuppdrag i erforderlig omfattning. Det ska därför inte vara möjligt att avhjälpa brister genom rekrytering utifrån. En generell möjlighet till valbarhet i annan församling skulle enligt utredningsgruppens uppfattning innebära ett alltför stort avsteg från territorialprincipen (SKU 1998:4 s. 69 ff.). Centralstyrelsen instämde i utredningens förslag (CsSkr 1999:3 s. 2–229).

Vad gäller bestämmelsen i 33 kap. 10 § om upphörande av förtroendeuppdrag kom den till vid 1999 års kyrkomöte. I skälen till förslaget (CsSkr 1999:3 del 2) lyfte Centralstyrelsen fram att undantaget från huvudregeln grundar sig på att en kyrkorådsledamot i en församling fortfarande kan ha viktiga bidrag att ge. Det föreligger ett

gemensamt intresse för församlingen och kyrkorådsledamoten i att personen stannar kvar resterande mandatperiod. Att det kan ta tid att etablera sig i en ny församling anges som ytterligare ett skäl. Centralstyrelsen ansåg inte att det förelåg skäl att införa en möjlighet att kvarstå i uppdrag i en samfällighet för den som flyttar till en församling utanför samfälligheten. I skälen uttalades följande ”Det är för uppdragen i församlingen som de skäl till en förändring som framförts i debatten särskilt gör sig gällande.” Möjligheten att behålla sitt uppdrag är en generell rättighet och kräver inte ett formellt beslut av kyrkofullmäktige. Det är den förtroendevalda som bestämmer om han eller hon ska kvarstå i sitt uppdrag. En förutsättning som nämndes i kyrkoordningsskrivelsen är att ersättningsreglerna utformas på ett sådant sätt att flytten inte innebär höga kostnadsersättningar. Bestämmelsen fick sin nuvarande utformning till följd av 2012 års strukturbeslut (KsSkr 2012:5, O 2012:2, KmSkr 2012:2).

Utskottets överväganden

Motionerna 2021:9 och 2021:75 om församlingstillhörighet

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:9.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:75.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen har frågan om fri eller friare församlingstillhörighet behandlats av kyrkomötet ett flertal gånger sedan relationsändringen. Enligt utskottet har de argument och slutsatser som framhållits i utskottets tidigare betänkanden fortsatt relevans. Utskottet vill ändå särskilt poängtera vikten av att inte skapa en konkurrens om medlemmar mellan församlingarna. Med anledning av detta och de skäl som utskottet anfört i tidigare betänkanden kring församlingstillhörighet menar utskottet att motionerna ska avslås.

Motionerna 2021:2, 2021:6 och 2021:73 om förtroendeuppdrag

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:2.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:6.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:73.

Angående motion 2021:2 och motion 2021:73 anser utskottet att den reglering som finns i 33 kap. 10 § kyrkoordningen gällande undantag från uppdragets upphörande, är ändamålsenlig. Utskottet anser således att det inte finns skäl att ändra kyrkoordningen på det sätt som föreslås i motion 2021:2 eller att uppdra åt kyrkostyrelsen att utreda fler undantag på så sätt som föreslås i motion 2021:73. Vidare menar utskottet, i linje med vad som framförts av tillsyns- och uppdragsutskottet (TU 2021:2y), att i det beslutande organet, kyrkofullmäktige, bör det inte finnas möjlighet att behålla sitt uppdrag vid flytt ut ur församlingen eller pastoratet.

Med anledning av vad som anförts ovan föreslår utskottet avslag på motionerna 2021:2 och 2021:73.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört ovan beträffande fri församlingstillhörighet anser utskottet att det inte heller ska vara möjligt att ha förtroendeuppdrag i fritt vald församling såsom föreslås i motion 2021:6. Motionen ska därför avslås.

Digitalt sammanträde den 8 oktober 2021

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Edith Skarke, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Mattias Benke, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Håkan Widepalm, Benny Ahremark Persson, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson, Irene Oskarsson och Lars-Ola Dahlqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Marie Johansson, Roger Eklund, Victor Ramström, Inger Harlevi, Ann-Christin Alexius, Kristina Bäckström, Arnold Boström, Christer Bengtsson, Margareta Karlsson, Gunvor Vennberg, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för bifall på motion 2021:6.

Irene Oskarsson

Reservation 2

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion 2021:2 med tillägget att ändringarna i kyrkoordningen som föreslås i motionen ska träda i kraft 1 januari 2022.

Irene Oskarsson, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Olle Reichenberg och Elisabeth Kullenberg

Reservation 3

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion 2021:73.

Per Lindberg och Irene Oskarsson

Reservation 4

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion 2021:75.

Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg och Per Lindberg

Särskild mening 1

Om jag hade haft rösträtt så hade jag yrkat bifall till motion 2021:9 Fri församlings-tillhörighet.

Olov Lindquist

Särskild mening 2

Jag ställer mig bakom reservation 2, som avser ett bifall till motion 2021:2 Förtroende-uppdags upphörande.

Marja Sandin-Wester

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:13y

Församlingstillhörighet och valbarhet

Läronämndens yttrande över motionerna 2021:6, 2021:9, och 2021:75

Läronämnden har med anledning av liknande frågeställningar yttrat sig vid kyrkomötena 2005, 2008, 2009, 2010, 2011 och 2018. I läronämndens yttrande 2010:7y anförde läronämnden:

Läronämnden framhåller att den territoriella principen syftar till att varje människa lokalt ska ha tillgång till Guds ord och sakrament. Denna princip utgör en grundläggande del av vår kyrkas tradition och självförståelse. Vad som konstituerar den territoriella anknytningen kan dock variera. Det finns inga teologiska och läromässiga skäl för att den territoriella principen endast ska grundas i den skattetekniska folkbokföringen. Den skulle också kunna kopplas till andra sakförhållanden som anger lokal samhörighet, t ex arbetsplats, studieort eller ort för fritidsboende av regelbundet slag. Det hör till vår kyrkosyn att alla döpta har ett ansvar för sin lokala församling.

Svenska kyrkan har idag ett territoriellt församlingsbegrepp i enlighet med lag om Svenska kyrkan och 35 kap. 1 § kyrkoordningen. Kyrkoordningen identifierar fem undantag från detta.

Vidare definierar kyrkoordningen begreppet förtroendevald enligt följande (33 kap. 1 §).

Med förtroendevalda avses i denna kyrkoordning de personer som vid kyrkliga val har utsetts till ledamöter, ersättare och ordförande i beslutande och verkställande organ inom Svenska kyrkan.

Att vara förtroendevald i en församling i kyrkoordningens bemärkelse förutsätter att den förtroendevalda tillhör församlingen eller pastoratet. En ändring av denna valordning kräver därför en ändring av Svenska kyrkans församlingsbegrepp.

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winnige.

Margarethe Isberg har deltagit i nämndens överläggningar men var inte närvarande vid beslutstillfället.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2021:4y

Förtroendeuppdrags upphörande

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2021:2

I motion 2021:2 föreslås en sådan ändring i 33 kap. 10 § kyrkoordningen att en ledamot eller ersättare i ett kyrkoråd i ett pastorat får behålla sitt uppdrag under resterande del av mandatperioden efter att ha flyttat från pastoratet.

I sitt yttrande 2018:2y gjorde kyrkorättsnämnden följande påpekanden om vad som ur mer formell synvinkel behöver gälla när beslut ska fattas om ändringar i kyrkoordningen.

Det finns en reguljär uppställning av förslag till ändringar i kyrkoordningen. I en ingress anges alla ändringsförslag. Därefter följer kyrkoordningstexten med de stycken där ändringar föreslås skriven i två spalter och med direkta ändringar skrivna med kursiv. Slutligen finns en avslutning där tid för ikraftträdande och eventuella införandebestämmelser i övrigt anges. En standardiserad uppställning av detta slag bidrar till att skapa klarhet om ett förslags och ett besluts innehåll. Även om detta blir av större betydelse vid mer omfattande ändringar är det av värde att alltid följa samma mall.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att beslutsförslaget i motionen inte följer denna mall och att det också saknas en tidpunkt för när den föreslagna ändringen i kyrkoordningen avses träda i kraft. Detta behöver finnas.

I yttrandet 2018:2y menade kyrkorättsnämnden vidare att ändringar i kyrkoordningen som inte är rent triviala men rör frågor av principiell betydelse behöver beredas på ett sådant sätt att olika konsekvenser blir väl belysta. Det är inte givet på förhand vad detta ska betyda i fråga om ett visst förslag. Med rent triviala ändringar avses primärt rättelser och liknande som inte innebär någon egentlig saklig förändring. Ändringar av principiell betydelse är regelmässigt föremål för utredning och därtill en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför.

Efter detta påpekande har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inletat att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Digitalt sammanträde den 8 september 2021

På kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Mattias Benke, Stig Eriksson, Anna-Lena Järvstrand, Bengt Kjellgren, Manilla Nordanstig, Mats Törnered och biskop Eva Nordung Byström.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande 2021:2y

**Församlingstillhörighet och uppdrag som
förtroendevald**

Till organisationsutskottet

Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande över motionerna 2021:2 Förtroendeuppdrags upphörande, 2021:6 Förtroendeuppdrag i fritt vald församling och 2021:73 Förtroendevald hela mandatperioden.

Tillsyns- och uppdragsutskottet konstaterar inledningsvis att den naturliga utgångspunkten i en folkkyrka med rikstäckande verksamhet bör vara att man är förtroendevald i den församling som man bor i, inte minst av det skälet att de förtroendevalda representerar församlingens medlemmar.

Utskottet menar dock att det är relevant att i detta hänseende skilja på beslutande respektive verkställande organ. Utskottet anser att det är en god ordning att den som är förtroendevald i ett verkställande organ; kyrkoråd i en församling eller församlingsråd, kan behålla sitt uppdrag under resterande del av mandatperioden i de fall den förtroendevalde flyttar ut från församlingen eller pastoratet. Enligt utskottet är det rimligt att detta ska kunna gälla även den som är ledamot i ett kyrkoråd i ett pastorat. Däremot bör det enligt utskottets mening inte komma i fråga att en förtroendevald i kyrkofullmäktige får behålla sitt uppdrag vid en flytt ut från församlingen eller pastoratet då sambandet mellan möjligheten att besluta om kyrkoavgiftens storlek och att omfattas av utdebiteringen av principiella skäl bör upprätthållas.

När det gäller motion 2021:6 avstår utskottet från att yttra sig.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2021:3

Strukturfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas fyra motioner som på olika sätt knyter an till de strukturförändringar på lokal nivå som trädde i kraft den 1 januari 2014. Utskottet föreslår att tre av motionerna, motion 2021:37, 2021:40 och 2021:43, avslås. Beträffande den fjärde motionen, motion 2021:70, föreslår utskottet bifall till motionens förslag enligt punkten 1, vilket innebär att kyrkostyrelsen föreslås få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att beslut om indelningsförändringar inom pastorat och av församlingar som inte ingår i pastorat i likhet med övriga indelningsförändringar ska tas av stiftsstyrelsen. Utskottet föreslår avslag avseende motion 2021:70, punkten 2.

Till betänkandet finns en reservation och två särskilda meningar.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionernas förslag	3
Motion 2021:37 av Leif Nordlander, Begreppet pastorat	3
Motion 2021:40 av Berth Löndahl och Leif Nordlander, Församlingsbegreppet.....	3
Motion 2021:43 av Berth Löndahl och Leif Nordlander, Utvärdering av strukturutredningens konsekvenser.....	3
Motion 2021:70 av Sten Janson m.fl., Beslut om indelningsändringar	3
Yttrande från läronämnden	3
Bakgrund	3
Strukturförändringarna 2014.....	3
Tidigare behandling i kyrkomötet.....	4
Processutvärderingsrapporten från 2019.....	6
Ändringar avseende den lokala strukturen.....	7
Församlingsbegreppet.....	10
Begreppet pastorat	12
Utskottets överväganden	13
Motion 2021:37 Begreppet pastorat.....	13
Motion 2021:40 Församlingsbegreppet	13
Motion 2021:43 Utvärdering av strukturutredningens konsekvenser	14
Motion 2021:70 Beslut om indelningsändringar.....	14
Bilaga: Läronämndens yttrande 2021:12y	16

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2021:3

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:37 punkt 1,
2. avslå motion 2021:37 punkt 2,
3. avslå motion 2021:40,
4. avslå motion 2021:43,
5. bifalla motion 2021:70 punkt 1,
6. avslå motion 2021:70 punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2021:37 av Leif Nordlander, Begreppet pastorat

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att

1. pastorat återinförs som grundläggande beteckning över vilket en kyrkoherde har det yttersta ansvaret,
2. begreppen flerförsamlingspastorat och enförsamlingspastorat återinförs.

Motion 2021:40 av Berth Löndahl och Leif Nordlander, Församlingsbegreppet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda församlingarnas ställning och hur församlingsbegreppet ska förstås.

Motion 2021:43 av Berth Löndahl och Leif Nordlander, Utvärdering av strukturutredningens konsekvenser

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en oberoende utredning som utvärderar strukturutredningens förändringar av Svenska kyrkans organisation.

Motion 2021:70 av Sten Janson m.fl., Beslut om indelningsändringar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att beslut om indelningsförändringar inom pastorat och av församlingar som inte ingår i pastorat i likhet med övriga indelningsförändringar ska tas av stiftsstyrelsen,
2. ta fram riktlinjer för stiftet för att stärka dem i deras roll att främja och stödja församlingar och pastorat när behov av översyn av församlingsstrukturen uppstår.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2021:37 i Ln 2021:12y, *bilaga*.

Bakgrund

Strukturförändringarna 2014

De förändringar i Svenska kyrkans struktur som trädde i kraft den 1 januari 2014 tog sin början i ett beslut av 2007 års kyrkomöte. Kyrkostyrelsen fick i uppdrag ”att tillsätta en utredning med syfte att förenkla och förtydliga kyrkans lokala nivå: pastoralt, administrativt och ekonomiskt”. Det övergripande syftet med utredningsarbetet var att skapa bästa möjliga organisatoriska förutsättningar för församlingarna

att fullgöra sin grundläggande uppgift. Som tillägg, men också som förtydligande, fanns följande mål:

- ge förutsättningar för bred delaktighet, ansvarstagande och gemenskap
- bidra till tydlig ansvarsfördelning
- bidra till långsiktig ekonomisk bärkraft
- ge förutsättningar för en god arbetsmiljö.

Utredningen, som hade antagit namnet Strukturutredningen, lämnade sitt betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) till kyrkostyrelsen i början av 2011. Kyrkostyrelsen presenterade därefter, med anledning av betänkandet och ett omfattande remissförfarande, sina förslag till kyrkomötet 2012, genom skrivelsen Strukturfrågor (KsSkr 2012:5). Skrivelsen behandlades, tillsammans med tolv motioner, av organisationsutskottet genom betänkandet Strukturfrågor (O 2012:2). Kyrkomötet beslutade att anta utskottets förslag vilket i korthet innebar följande för strukturen på Svenska kyrkans lokala nivå.

1. På den lokala nivån finns församlingar med kyrkofullmäktige som beslutande organ och kyrkoråd som verkställande organ. Alternativt kan församlingar tillsammans bilda ett pastorat som då har kyrkofullmäktige som beslutande och kyrkoråd som verkställande organ.

2. Församlingar som ingår i ett pastorat har församlingsråd som styrelse, vilket utses av kyrkofullmäktige. Valbarheten till församlingsråden gäller hela pastoratet.

3. Församlingar som ingår i ett pastorat har en gemensam församlingsinstruktion.

4. Det finns inte längre några flerpastoratssamfälligheter. De flerpastoratssamfälligheter som fanns den 1 januari 2014 blev då pastorat. Göteborgs kyrkliga samfällighet fick dock finnas kvar under en övergångsperiod.

5. Stiftens tillsyn har förtydligats med innebörden att den omfattar även förvaltningen i församlingar och pastorat.

För en utförligare redovisning av strukturförändringens innebörd, se betänkandet Strukturfrågor (O 2012:2).

Tidigare behandling i kyrkomötet

Redan till kyrkomötet 2014 motionerades det med anledning av den strukturförändring som hade trätt i kraft vid årsskiftet. Kyrkomötet avslog, på organisationsutskottets förslag, motion 2014:43 i vilken det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att på nytt reflektera över begreppet församling. Organisationsutskottet menade att motionens förslag i praktiken skulle innebära att kyrkostyrelsen skulle behöva utvärdera de strukturreformer som trätt i kraft vid årsskiftet, vilket utskottet ansåg vara för tidigt (O 2014:13).

Kyrkomötet 2015 behandlade fem motioner som på olika sätt berörde ett behov av att utvärdera strukturreformen. Motionerna bereddes av organisationsutskottet genom betänkandet Några frågor om församlingsråd och strukturreformen (O 2015:11). Utskottet uttalade bland annat att kyrkomötets strukturbeslut från 2012 tveklöst är ett sådant beslut som behöver följas och reflekteras över (s. 6). Vidare framhöll utskottet att en framtida utvärdering bör omfatta strukturreformen i dess helhet (s. 8). I enlighet med utskottets förslag avslog kyrkomötet samtliga motioner, men gav med anledning av ett par av dem, ett uppdrag till kyrkostyrelsen om att initiera ett arbete för att följa hur strukturreformen gestaltar sig, med särskilt fokus på församlingsråden (KmSkr 2015:21). I kyrkostyrelsens skrivelse Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2016 (KsSkr 2017:2, bilaga 2, s. 48 f.) redogjorde styrelsen för hur uppdraget hade behandlats.

Under våren 2016 har frågan beretts genom en analys av befintliga data, pågående forskningsprojekt inom närliggande områden och de studier stift låtit göra av effekter av strukturförändringar. Denna genomgång visar att genom befintlig årlig statistik kan förekomsten av församlingsråd per stift följas via uppgiften i Kyrksam, och verksamhetsstatistiken ger nyckeltal för gudstjänstliv, diakonalt arbete, kör- och musikliv samt annan församlingsverksamhet.

En kompletterande bild kan fås genom enkätstudier, det vill säga via den interna ”Kyrkbussen”. Hösten 2016 ställdes frågor till ordförande för församlingsråden med fokus på bland annat ansvarsområden och upplevelse av möjlighet att påverka församlingsarbetet. Hela 78 procent har svarat på enkäten. Resultatet visar att i 45 procent av församlingsråden sitter komminister med, i 33 procent kyrkoherde och i 21 procent församlingsherde. De flesta upplever att de kan påverka den egna församlingens liv/verksamhet i hög eller mycket hög grad (50 procent anger i hög grad, 18 procent i mycket hög grad). Två tredjedelar av de svarande församlingsråden uppger att de tagit initiativ till någon verksamhet eller utvecklingsarbete inom församlingen. Drygt 60 procent av församlingsråden har ekonomiska medel att förfoga över. De vanligaste uppgifterna är församlingskollekt, att utse kyrkvårdar, samråd om församlingsinstruktionen, utse inventarieansvarig, och samråd om gudstjänstplanen. I enkäten har också ställts ett par öppna frågor om vad man tyckt fungerat bra i församlingsrådets arbete hittills under mandatperioden, och vad man önskar skulle fungera bättre. En mer utförlig redovisning av resultaten kommer att publiceras i *Nyckeln till Svenska kyrkan* som ges ut av kyrkokansliet under 2017.

Sammantaget visar genomgången att lämplig metod och form för att följa strukturförändringar, med fokus på församlingsråd, är att årligen följa utvecklingen via befintlig statistik och regelbundet återkommande enkätstudier, förslagsvis vart tredje eller vart femte år.

Skrivelsen är slutbehandlad.

Även till 2016 års kyrkomöte motionerades med anledning av strukturreformen. I motion 2016:21 Utvärdering av strukturutredningen föreslogs att kyrkomötet skulle uppdraga till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning för att utvärdera konsekvenserna av strukturutredningens genomförande och i motion 2016:66 Förstärkning av församlingsrådets ställning föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att redan nu titta på hur instruktionen för församlingsråden kan förtydligas och ge råden en klar roll i församlingsarbetet. I sitt betänkande *Strukturförändringsfrågor* (O 2016:3) hänvisade utskottet till sitt betänkande från året innan, (se ovan), och menade att de resonemang som fördes av utskottet då alltså var gällande. Utskottet ansåg mot denna bakgrund att det inte var lämpligt att tillsätta en utredning för utvärdering av strukturreformen och påpekade även att det redan pågick ett arbete med att följa hur strukturreformen gestaltar sig, med särskilt fokus på församlingsråden. Utskottet menade att resultatet av detta uppdrag måste avvaktas innan ytterligare uppdrag kan ges till kyrkostyrelsen i frågan. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att motionerna skulle avslås.

I *Nyckeln till Svenska kyrkan 2017* belystes de faktiska erfarenheterna av arbetet i församlingsråden under den senaste mandatperioden mot bakgrund av den ovan nämnda enkäten till ordförande i samtliga församlingsråd. I artikeln beskrevs bland

annat upplevelsen av möjligheten att påverka, vad som upplevs fungera bra respektive mindre bra och tolkningar av församlingsrådets funktion i praktiken.

Motioner rörande utvärderingar av strukturförändringarna behandlades även vid 2017 års kyrkomöte. I sitt betänkande Strukturfrågor (O 2017:5) poängterade utskottet vikten av att en fortlöpande uppföljning av strukturförändringarna görs i enlighet med vad som anförts i årsredovisningen, dvs. att uppföljning görs kontinuerligt och att initiativ till utvärdering kan tas framgent. Utskottet påtalade att även om det i årsredovisningen står att skrivelsen är slutbehandlad förutsätter utskottet att en sådan uppföljning fortgår och att en plan finns för hur den är tänkt att genomföras. Utskottet menade att det bör vara fråga om en samlad uppföljning som är särskilt inriktad på strukturförändringarnas konsekvenser för församlingarna och församlingsråden. Utskottet ansåg även att vidare fördjupning bör göras mot bakgrund av de resultat som den löpande uppföljningen ger. Mot bakgrund av pågående uppföljningar samt utskottets tidigare ställningstaganden i frågan föreslog utskottet att motionerna skulle avslås, men samtidigt att kyrkomötet med anledning av motionerna skulle informera kyrkostyrelsen om vad utskottet anført om en kontinuerlig uppföljning av strukturförändringarnas konsekvenser. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Frågan om utvärdering av strukturreformen var uppe även vid 2018 års kyrkomöte. Som en del av utskottets arbete med betänkandet Strukturfrågor (O 2018:3) hade kyrkostyrelsens arbetsutskott för utskottet redovisat vilka analyser som genomförts, vilka utvärderingar som pågick samt vilka framtida processer som bedömdes kunna vara aktuella i det fortsatta arbetet med att analysera och utvärdera erfarenheterna av strukturförändringarna. I betänkandet redovisas att utskottet fått reda på att det pågick utvärderingar av genomförandet av strukturförändringarna på ett brett plan, men att det samtidigt bedömdes vara för tidigt att inleda mer omfattande utvärderingar. En rapport om pågående utvärderingsinsatser var enligt uppgift till utskottet planerad att lämnas till kyrkostyrelsen under första kvartalet 2019. Mot bakgrund av pågående utvärderingar av strukturutredningens konsekvenser inom olika områden föreslog organisationsutskottet avslag på de i betänkandet aktuella motionerna, men föreslog med anledning av motionerna 2018:36 Utvärdera strukturutredningen och 2018:78 Utvärderingar av sammanslagningar av församlingar kyrkomötet att uppdraga till kyrkomötets presidium att tillse att kyrkomötet får information om de utvärderingsinsatser rörande strukturfrågor som görs av kyrkostyrelsen. I sina överväganden betonade utskottet vikten av att det pågår kontinuerliga uppföljningar för att tillgodose att församlingar och pastorat har ändamålsenliga förutsättningar att utföra den grundläggande uppgiften. Utskottet menade att en del av detta är att befintliga strukturer och resurser används effektivt, liksom att genom samverkan och lärandeprocesser lyfta fram goda exempel för att gemensamt bidra till en utveckling inom områden som påverkas av samhällsutvecklingen. Som exempel på en sådan användning nämndes tillvaratagandet av utrymmet till delegation för lokala behov och möjligheter.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Processutvärderingsrapporten från 2019

I februari 2019 fick kyrkostyrelsen information om resultaten från den processutvärdering av strukturförändringar under 2013–2018 som Uppsala, Luleå och Härnösands stift hade genomfört i samverkan med den nationella nivån. Till grund för denna information förelåg rapporten *Processutvärdering Indelningsändringar i Härnösands, Luleå och Uppsala stift 2013–2018*. Rapporten har även publicerats på berörda stifts och den nationella nivån webbsidor och finns att ta del av via följande länk.

www.svenskakyrkan.se/filer/Rapporttext.pdf

Av rapportens sammanfattning framgår att syftet med studien har varit att analysera och dra lärdomar av hur indelningsändringar har genomförts i de tre stiftet samt hur processen kan utvecklas inför att flera enheter genomför indelningsändringar. Utvärderingen är baserad på totalt fem fallstudier i de tre stiftet, där både medarbetare, ledningen och förtroendevalda har fått komma till tals i fokusgrupper. I rapportens femte kapitel, ”Tidiga resultat av förändringen”, redovisas vissa tidiga resultat av indelningsändringarna som framkommit genom enkätundersökningen och fallstudierna. Som en övergripande slutsats anges följande (s. 28).

Dessa resultat handlar i huvudsak om en förbättrad ekonomisk situation, om en bättre organisatorisk struktur samt en möjlighet att klara mer av det kyrkliga uppdraget eftersom det finns fler kompetenser samlade i en organisation. I de tidiga resultaten ses också att många anser att arbetsmiljön har påverkats både negativt och positivt, men med tyngd mot det negativa.

Några ytterligare utvärderingsinsatser rörande strukturfrågor har ännu inte gjorts efter att nämnda rapport presenterades.

Ändringar avseende den lokala strukturen

Om grunderna för den lokala strukturen och stiftsstyrelsens övergripande ansvar

Kyrkoordningens bestämmelser om ändringar i den lokala strukturen återfinns i 37 kap. Ändringar i indelningen m.m. I kapitlets 2–4 §§ anges vad en församling som inte ingår i ett pastorat, respektive ett pastorat, ska kunna fullgöra. Av 37 kap. 5 § framgår att stiftsstyrelsen ska verka för en ändamålsenlig lokal struktur. I bestämmelsen anges vidare att styrelsen fortlöpande ska följa utvecklingen och snarast initiera åtgärder när så behövs för att bestämmelserna i 2–4 §§ ska kunna följas.

Om fördelning av beslutskompetensen

Kompetensen att fatta beslut om ändringar i den lokala strukturen, dvs. indelningsändringar och beslut om samverkan på lokal nivå regleras i 37 kap. 6–7 §§. Av 6 § framgår formerna för stiftsstyrelsens beslut om församlingsindelning enligt följande.

Stiftsstyrelsen beslutar om ändringar av den indelning som avser församlingar som inte ingår i ett pastorat.

Om en församling som ingår i ett pastorat inte uppfyller kriterierna i 3 § får stiftsstyrelsen, efter samråd med pastoratet och dess församlingar, besluta om en ändrad församlingsindelning.

Trots bestämmelserna i 7 § första stycket får stiftsstyrelsen också besluta om en ändring av församlingsindelningen i ett pastorat om den behövs bara på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena.

Av 7 § framgår att kyrkofullmäktiges beslut om ändrad församlingsindelning i ett pastorat ska vara fastställt av stiftsstyrelsen för att gälla.

Av 6 a § framgår att stiftsstyrelsen beslutar om bildande, ändring och upplösning av pastorat om inte annat framgår av 7 och 7 a §§.

Av 7 § framgår följande.

Pastoratets kyrkofullmäktige beslutar om ändringar av församlingar inom pastoratet. Innan fullmäktige fattar sitt beslut ska församlingråden i

pastoratets församlingar ges tillfälle att yttra sig och samråd ske med stiftsstyrelsen.

Församlingens kyrkofullmäktige beslutar om indelning av församlingen i flera församlingar så att församlingen blir ett pastorat. Innan ett sådant beslut fattas ska samråd ske med stiftsstyrelsen.

Ett pastorats beslut om ändringar av församlingar inom pastoratet och en församlings beslut om indelning i flera församlingar ska fastställas av stiftsstyrelsen för att gälla. Innan stiftsstyrelsen fattar sitt beslut ska domkapitlet ges tillfälle att yttra sig. Stiftsstyrelsen får bara fastställa kyrkofullmäktiges beslut, om församlingarna kan uppfylla kriterierna i 3 §.

I 7 a och 7 b §§ regleras i vilka fall kyrkostyrelsen fattar beslut om den lokala strukturen, nämligen om en ändring av den lokala strukturen enligt 6 § eller 6 a § berör församlingar eller pastorat i flera stift, samt i situationer där en församlingsgräns sammanfaller med en kommungräns som ändras enligt 1 eller 2 § lagen (1970:991) om ändring i kommunal indelning i samband med fastighetsbildning. Om beslutet i sistnämnda fall kräver pastorala överväganden ska beslutet i stället fattas av stiftsstyrelsen.

Före år 2000 var det i första hand Kammarkollegiet och i vissa fall regeringen som beslutade om ändringar i församlingsindelningen. Med de ändrade kyrka-statrelationerna blev frågor om församlingsindelningen och ändringar i denna en inomkyrklig angelägenhet. Innan ändringarna med anledning av strukturskrivelsen till 2012 års kyrkomöte beslutade stiftsstyrelsen om alla ändringar i församlingsindelning.

I och med de strukturförändringar som trädde i kraft 2014 gavs kyrkofullmäktige i pastorat respektive församling kompetens att fatta vissa beslut om den lokala strukturen på så sätt att pastoratets kyrkofullmäktige beslutar om ändringar av församlingar inom pastoratet och att församlingens kyrkofullmäktige beslutar om indelning av församlingen i flera församlingar så att församlingen blir ett pastorat, se vidare bestämmelsen i 37 kap. 7 § ovan. I skälen för sina förslag framhöll kyrkostyrelsen i sin skrivelse Strukturfrågor bland annat följande (KsSkr 2012:5 s. 89).

Det finns ett visst motstånd bland remissinstanserna vad gäller förslaget att beslut om indelning inom ett pastorat ska fattas på den lokala nivån och fastställas på stiftsnivån. Kyrkostyrelsen ansluter sig dock till utredningens bedömning att pastoratet som har det övergripande ansvaret för den grundläggande uppgiften också kan bedöma vilken församlingsindelning som är lämplig. Utredningen påpekar att det är ett mer renodlat pastoralt perspektiv som ska vara avgörande för församlingsindelningen inom ett pastorat. Syftet är att skapa de bästa möjligheterna till gudstjänstfirande utifrån de önskemål och förutsättningar som finns, samtidigt som de övriga församlingskriterierna kan uppfyllas. Det är en gemensam uppgift för församlingar, pastorat och stiftet att i en dialog komma fram till en lösning som ger de bästa förutsättningarna för församlingarna att fullgöra sin uppgift. Vid fastställande av beslutet är stiftets uppgift att kontrollera att det lokala beslutet stämmer med kyrkoordningens bestämmelser, det vill säga att församlingarna uppfyller de ställda församlingskriterierna.

Kyrkostyrelsen underströk också, med hänvisning till att vissa remissinstanser uttryckt en oro för osämja eller kortsiktiga beslut, att stiftets medverkan inte begränsar sig till att ta ställning till ett beslut som pastoratet har fattat. Stiftet har, menade kyrkostyrelsen, med sitt övergripande ansvar för den lokala strukturen och sin tillsyns-

och främjandefunktion, en viktig roll även när det gäller pastoratets indelning. Kyrkostyrelsen framhöll därför att beslutet ska förberedas i en dialog där även stiftet är involverat. Kyrkostyrelsen underströk också stiftsstyrelsens och domkapitlets ansvar att initiera en process om ett pastorat, trots att problemet är känt, inte agerar när en församling inte längre uppfyller de gällande kriterierna. I det fallet är det, framhöll kyrkostyrelsen, möjligt för stiftsstyrelsen att även besluta om en ändrad församlingsindelning. (KsSkr 2012:5 s. 89)

I sitt yttrande över kyrkostyrelsens ovan nämnda skrivelse berörde läronämnden särskilt frågan om församlingsindelning och anförde följande (Ln 2012:2y).

När det gäller församlingsindelning är den teologiska utgångspunkten att den allmänliga kyrkan tar gestalt i lokala sammanhang. I Svenska kyrkan är samspelet mellan församlingar, pastorat och stift väsentligt ur ett läroperspektiv. I detta samspel är det därför nödvändigt att stiftet har en reell möjlighet att ta ansvar för församlingsindelningen som ett uttryck för vår kyrkas episkopala struktur. Mot denna bakgrund finner Läronämnden att skrivelsens förslag är förenligt med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Vid utskottsbehandlingen av skrivelsen tillstyrkte organisationsutskottet kyrkostyrelsens förslag på de av kyrkostyrelsen angivna grunderna (O 2012:2 s. 15). Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag (KmSkr 2012:2).

Överklagandenämndens beslut

De nya bestämmelserna i kyrkoordningen om kyrkofullmäktiges beslutskompetens kom i viss mån att uppfattas som otydliga, vilket bland annat kom till uttryck i kyrkorättslig doktrin där två motstående tolkningar av bestämmelsen redovisades (jfr *Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentarer och angränsande lagstiftning*, Edqvist m.fl., Verbum 2018, s. 514 f.). Dessa motstående tolkningar av bestämmelserna kom under 2021 att prövas av Överklagandenämnden inom ramen för ett ärende om beslutsprövning (ÖN 2021/7). I ärendet hade stiftsstyrelsen beslutat att fastställa ett beslut av ett kyrkofullmäktige som innebar att ett pastorat med fyra församlingar i stället blev en församling. Överklagandenämnden konstaterade att kyrkofullmäktiges beslut innebar en upplösning av pastoratet – ett beslut som enligt nämnden ska fattas av stiftsstyrelsen. Genom beslutet kom rättsläget att klargöras. Överklagandenämnden har vidare i det aktuella beslutet uttalat att den enda situation där stiftsstyrelsen inte beslutar om bildande, ändring eller upplösning av pastorat är när en församlings kyrkofullmäktige beslutar om indelning av församlingen i flera församlingar så att församlingen blir ett pastorat (37 kap. 7 § andra stycket).

Om kyrkostyrelsens möjlighet att utfärda riktlinjer m.m.

I 6 § andra stycket lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan anges att kyrkomötet inte får besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta i. Detta innebär att en s.k. subsidiaritetsprincip gäller, vilket betyder att beslut inom Svenska kyrkan ska tas på så låg nivå som möjligt. Detta har bekräftats i förarbetena till kyrkoordningen och det har vidare uttalats att det är viktigt att regler för församlingarna och stiftet inte skapas på annat sätt än genom kyrkoordningen eller på konkreta områden genom annan formell normgivning. ”Det är t.ex. inte den nationella nivåns uppdrag att genom uttalanden i Kyrkomötet eller på annat sätt utanför kyrkoordningens ram försöka binda församlingar och stift till ett visst handlingsmönster.” (SKU 1998:3 *Arbetet på olika kyrkliga nivåer*, s. 179 f.). Kyrkostyrelsen har således

inte någon allmän rätt att utfärda anvisningar, riktlinjer eller rekommendationer för verksamheten i stift och församlingar om det inte uttryckligen framgår av kyrkoordningen (jfr exempelvis KsSkr 2019:4 s. 90).

Församlingsbegreppet

Församlingsbegreppets ursprung

Församling är en översättning av det grekiska ekklēsia (ἐκκλησία) som i sig inrymmer en dubbel mening. Ekklēsia betyder såväl kyrkan i vidare mening som den lokala kristna gemenskapen.

När kristendomen etablerades i Sverige kom den lokala organisationen att bestå av territoriellt bestämda socknar, bildade kring ett antal gårdar som kunde ge nog med tionde för att underhålla kyrka och präst. Socknen hade sitt ursprung som gemenskap men denna primärt kollektiva innebörd övergick successivt till att bli en beteckning på ett geografiskt område. Socknen var i första hand en kyrklig gemenskap relaterad till sockenkyrkan, prästen och biskopen men hade även vissa funktioner i profana sammanhang. Även om en utgångspunkt var att det skulle vara en präst per kyrka och socken så blev detta inte en ordning som alltid kunde behållas. Det bildades prästgäll där en präst hade ansvaret för flera socknar och deras sockenbor. Församlingsbegreppet kom i bruk med reformationen. Församling användes i översättningen av Nya testamentet 1526. Som kyrkorättsligt begrepp etablerades det i kyrkoordningen 1571 där det användes parallellt med begreppet kyrksocken. Med begreppet församling tydliggjordes kyrkan som en gemenskap av troende.

Modern innebörd av begreppet

I ett diskussionsbetänkande från 1982 års kyrkokommitté, *Församlingen i framtiden* (SOU 1983:55) diskuterades församlingsbegreppet. Kommittén anförde att begreppet församling är ett ord med flera betydelser. Man lyfte fram tre av dessa: det renodlat teologiska, det territoriella och det sociologiska.

Som renodlat teologiskt begrepp handlade det, enligt kommittén, om delaktighet i Kristus och en gemenskap i tron på Kristus. I ett arbete med församlingsstrukturen i landet var det, enligt kommittén, dock knappast i denna renodlat teologiska form begreppet användes. Då var det i stället två andra församlingsbegrepp som ofta stod mot varandra: det territoriella och det sociologiska. Kommittén konstaterade sammanfattningsvis att olika tolkningar av församlingsbegreppet inte var exklusiva i förhållande till varandra. För en mer utförlig beskrivning av kyrkokommitténs slutsatser, se exempelvis betänkandet Strukturfrågor, O 2018:3, s. 3 f.

I inledningstexten till den andra avdelningen i kyrkoordningen, *Församlingarna*, anges att Svenska kyrkan framträder lokalt som en församling och att det är denna som är den primära enheten inom kyrkan.

Av 2 kap. 1 § kyrkoordningen framgår det att församlingen är det lokala pastorala området. Begreppet pastoralt område har definierats i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte som: ”Med pastoralt område menas ett territoriellt område inom vilket man har till uppgift att till enskilda människor överräcka det kristna budskapet i ord och handling”. Av 2 kap. 5 § kyrkoordningen framgår vidare att flera församlingar kan samverka i ett pastorat som då utgör en kyrklig samfällighet. Pastoratet har som pastoralt område det övergripande lokala ansvaret för att församlingarna fullgör sin grundläggande uppgift. Pastoratet har det ekonomiska ansvaret för alla församlingens uppgifter och fullgör uppgifterna enligt 1 § tredje och fjärde styckena samt 2–4 §§.

Strukturutredningen anförde i sitt betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) att det fanns ett uppenbart behov av en kyrklig struktur som ger förutsättningar för människor att få och behålla en relation till en församling som präglas av delaktighet och tillhörighet. Utredningen redovisade att det av de remissvar som inkommit på diskussionsmaterialet *Strukturer för framtidens församling* tydligt kunde urskiljas önskemål om fungerande lokala gemenskaper. Man anförde att det behövdes en organisation som främjar lokalt engagemang och lokalt inflytande vilket talade för relativt små enheter som är lätt överblickbara och ger förutsättningar för personliga relationer. Mot detta fick, enligt utredningen, ställas de krav som finns på långsiktig ekonomisk bärkraft och god kompetensförsörjning även på områden som inte hör till den grundläggande uppgiften, vilket talade för relativt stora enheter. För att tillgodose behovet av såväl en nära gemenskap som en rationell resursanvändning med god administrativ kompetens menade utredningen att det i de flesta fall behövde finnas två lokala nivåer, församlingar och pastorat.

I samband med strukturförändringarna ändrades kyrkoordningen också vad gäller omfattningen av gudstjänstlivet såtillvida att det endast är i församlingar som inte ingår i pastorat samt i pastorat som det ska firas en huvudgudstjänst varje söndag och kyrklig helgdag (17 kap. 3 § första stycket kyrkoordningen). Detta gällde tidigare, som huvudregel, för alla församlingar. För ett pastorat ska domkapitlet i församlingsinstruktionen besluta vad som ska gälla beträffande huvudgudstjänster i församlingarna (17 kap. 3 § andra stycket kyrkoordningen).

Vid kyrkomötets behandling av denna fråga anförde läronämnden i sitt yttrande (Ln 2012:2y) över kyrkostyrelsens skrivelse (KsSkr 2012:5) om strukturförändringar att församlingarna, enligt läronämndens mening, också i den nya strukturen var subjekt för gudstjänstlivet eftersom de tillsammans tar ansvar för gudstjänstlivet, oavsett om de firar gudstjänst var för sig eller gemensamt i ett pastorat.

I remissvaren över strukturutredningens förslag lyftes frågan om behovet av verksamhetsråd, distriktsråd eller liknande och att möjligheten att inrätta sådana borde regleras i kyrkoordningen. Kyrkostyrelsen framhöll att det är fullt möjligt att inrätta sådana och att den omständigheten att möjligheten inte nämns i regelverket alltså inte ska tolkas som att sådana råd inte får inrättas (KsSkr 2012:5 s. 93).

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om församlingsbegreppet har tidigare behandlats av kyrkomötet sedan strukturbeslutet 2012. I organisationsutskottets betänkande *Församlingsbegreppet* (O 2014:13) behandlades motion 2014:43. Motionärerna föreslog att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att som en följd av organisationsförändringen på nytt reflektera över begreppet församling. Utskottet menade att motionens förslag i praktiken innebar att kyrkostyrelsen skulle bli tvingad att utvärdera de strukturreformer som trädde i kraft vid årsskiftet. Mot bakgrund av att reformerna varit i kraft mindre än ett år var det enligt utskottet för tidigt att utvärdera dem. Vidare anförde utskottet att när en utvärdering av strukturreformerna kan bli aktuell bör den, enligt utskottets mening, inte ske enbart med församlingsbegrepp som utgångspunkt.

Till kyrkomötet 2018 väcktes en motion (2018:34) med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur begreppet församling i dag ska förstås, detta inte minst utifrån de förändringar som strukturutredningen medfört. Läronämnden anförde i sitt yttrande över motionen bland annat följande (Ln 2018:6y).

Läronämnden understryker att det ur ett evangelisk-lutherskt perspektiv är viktigt att värna församlingen som kyrkans primära enhet, vilket förutsätter en kontinuerlig reflektion över vad det innebär att vara församling.

I sin behandling av motionen konstaterade organisationsutskottet i betänkandet Strukturfrågor (O 2018:3) att församlingen, som den grundläggande enheten, och församlingsbegreppet är centrala utgångspunkter i frågor som behandlar hur utvecklingen av strukturförändringarna har sett ut fram till nu och vilken inriktning den bör ta framöver för att skapa goda förutsättningar inför framtiden. Utskottet ansåg mot bakgrund av pågående utvärderingar av strukturutredningens konsekvenser inom olika områden att motionen borde avslås, vilket också blev kyrkomötets beslut.

Vid 2017 års kyrkomöte behandlades en motion om en närliggande fråga, där kyrkomötet biföll motion 2017:147 Det mångtydiga ordet pastoral. Kyrkostyrelsen gavs därmed i uppdrag att utreda och återkomma med förslag till kyrkomötet om hur ordet pastoral i kyrkoordningen kan ersättas med andra formuleringar, som inte lika lätt missförstås (O 2017:14, KmSkr 2017:24). Uppdraget återrapporterades som slutbehandlat till kyrkomötet 2020 (KsSkr 2020:3 s. 21 f.). Av återrapporteringen framgår att en utredning är genomförd om bruket av ordet pastoral och ordets innebörd i Svenska kyrkans sammanhang, likväl som i akademiska, ekumeniska och internationella sammanhang. Av utredningen framgår att ordet pastoral fyller en tydlig funktion i kyrkoordningen. Kyrkostyrelsen har därför bedömt att ordet pastoral i kyrkoordningen inte bör ersättas.

Begreppet pastorat

I 2 kap. 5 § kyrkoordningen anges att flera församlingar kan samverka i ett pastorat som då utgör en kyrklig samfällighet. Vidare anges att pastoratet som pastoralt område har det övergripande lokala ansvaret för att församlingarna fullgör sin grundläggande uppgift. Slutligen anges också att pastoratet har det ekonomiska ansvaret för alla församlingens uppgifter och fullgör uppgifterna enligt 1 § tredje och fjärde styckena samt 2–4 §§.

Begreppet pastorat fick genom strukturbeslutet 2012 en delvis ändrad innebörd i förhållande till vad som tidigare gällde i kyrkoordningen. Tidigare definierades pastorat som en kyrkoherdes tjänstgöringsområde och kunde då bestå av en församling (enförsamlingspastorat) eller flera församlingar (flerförsamlingspastorat) (jfr. 36 kap. 4 § kyrkoordningen i dess lydelse före den 1 januari 2014). Pastoratet som sådant hade inte några förtroendevalda organ och var inte heller en juridisk person. Ofta användes dock benämningen pastorat om det som i formell mening var en pastoratssamfällighet, alltså en samfällighet som omfattade församlingarna i ett pastorat.

Förändringarna i regelsystemet fr.o.m. den 1 januari 2014 innebar bland annat att det inte längre finns något som kan kallas ”enförsamlingspastorat”, detta eftersom ett pastorat alltid består av flera församlingar (jfr SKU 2011:2 s. 238 och KsSkr 2012:5 s. 128). Det finns samtidigt den likheten med det som tidigare gällde att ett pastorat är en kyrkoherdes tjänstgöringsområde. Detta framgår av 34 kap. 2 § första stycket där det sägs att församlingarna i ett pastorat har en gemensam kyrkoherde.

I sin skrivelse Strukturfrågor till kyrkomötet 2012, med förslag till ändringar i kyrkoordningen avseende den lokala strukturen, noterade kyrkostyrelsen att vissa remissinstanser föreslagit att benämningen pastorat även i fortsättningen ska definieras som kyrkoherdens ansvarsområde och att det följaktligen ska finnas enförsamlings-

pastorat och flerförsamlingspastorat. Kyrkostyrelsen anslöt sig dock till de av utredningen föreslagna benämningarna pastorat, församling som ingår i pastorat och församling som inte ingår i pastorat. (KsSkr 2012:5 s. 85).

De pastoratssamfälligheter och flerpastoratssamfälligheter som fanns före den 1 januari 2014 övergick genom 2012 års strukturbeslut till att bli pastorat i begreppets nya bemärkelse (se andra punkten i övergångsbestämmelserna till SvKB 2012:14).

Utskottets överväganden

Motion 2021:37 Begreppet pastorat

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:37.

Enligt utskottets mening är det enligt gällande ordning redan tydligt att församlingen är den grundläggande enheten i Svenska kyrkans organisation. Det är vidare utskottets uppfattning att den nya betydelsen av begreppet pastorat, så som det regleras i kyrkoordningen sedan strukturreformens genomförande, håller på att nå genomslag och utskottet menar därför att en återgång till en tidigare ordning skulle leda till osäkerhet. Utskottet noterar att församlingar och pastorat i dagligt tal ibland benämns enheter eller ekonomiska enheter i stället för församlingar och pastorat, vilket är olyckligt. Utskottet vill uppmana till användningen av dessa kyrkliga begrepp och menar att frågan inte kan lösas genom en reglering i kyrkoordningen. Utskottet delar sammanfattningsvis inte motionärens bild av att det skulle föreligga ett behov av att justera kyrkoordningens lydelse på det sätt som föreslås och anser därför att motionen ska avslås.

Motion 2021:40 Församlingsbegreppet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:40.

Utskottet konstaterar inledningsvis att församlingens ställning är tydligt angiven i kyrkoordningen idag. Församlingen är det lokala pastorala området och det är församlingen som har att utföra den grundläggande uppgiften. Utskottet vill särskilt betona att pastoratet är en samverkansform *för församlingar*. Enligt utskottets mening har även församlingar i pastorat i högsta grad ansvar för och inflytande över för de för församlingen väsentliga frågorna, nämligen för den grundläggande uppgiften. I den så kallade kommentaren till kyrkoordningen (*Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentarer och angränsande lagstiftning*, Edqvist, Gunnar m.fl., Verbum AB, 2018) finns en sammanställning över vilka kyrkoordningsreglerade uppgifter som församlingsrådet ansvarar för, i anslutning till det som nämns avseende 4 kap. 21 § om församlingsrådets uppgifter. Utskottet konstaterar att denna sammanställning omfattar så mycket som 20 olika punkter, varav flertalet relaterar till gudstjänstlivet. Mot bakgrund av nämnda konstateranden delar inte utskottet den bild av i pastorat ingående församlingar som motionärerna beskriver och utskottet är därför inte berett att ge kyrkostyrelsen något sådant uppdrag som motionärerna efterfrågar. Utskottet anser därför att motionen ska avslås. Däremot vill utskottet framhålla att det naturligtvis är viktigt att i det lokala perspektivet kontinuerligt reflektera kring vad det innebär att vara församling.

Motion 2021:43 Utvärdering av strukturutredningens konsekvenser

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:43.

Utskottet konstaterar att frågan om utvärdering av strukturreformen har behandlats många gånger av kyrkomötet och att vissa initiativ också tagits kring att följa konsekvenserna, samt att en studie kopplad till strukturreformen har genomförts i tre stift i samverkan med nationell nivå. Vidare konstaterar utskottet att frågor om utvärdering av och reflektion kring arbetet i det lokala sammanhanget är en ständigt pågående process, men att den snarare behöver ta sin utgångspunkt i relation till omvärldens utmaningar än i relation till en organisation som inte längre är gällande. Ett arbete med att lokalt utveckla och förbättra organisation och arbete behöver alltså relatera till de aktuella omvärldsförändringar och utmaningar som möter församlingarna idag. Utskottet menar att det utöver detta arbete inte bör läggas ett ytterligare utvärderingsarbete som syftar till att jämföra med en organisation bakåt i tiden. Mot denna bakgrund menar utskottet att motionen ska avslås.

Motion 2021:70 Beslut om indelningsändringar

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2021:70, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:70, punkt 2.

Utskottet anser att en konsekvent och enkel ordning bör råda gällande beslut om ändringar i den lokala strukturen. Stiftsstyrelsen bör därför ha beslutsbefogenheten när det gäller beslut avseende församlingsindelningen och den lokala strukturen inom ett stift. Utskottet konstaterar att detta uppnås genom att anpassa kyrkoordningens reglering på ett sådant sätt att de beslut som enligt dagens ordning enligt 37 kap. 7 § fattas av kyrkofullmäktige med bekräftelse av stiftsstyrelsen i stället fattas av stiftsstyrelsen. Enligt utskottets mening ger en sådan ordning också ett tydligt uttryck för stiftets övergripande uppdrag att främja och ha tillsyn över församlinglivet. Utskottet anser därmed att motion 2021:70 punkten 1 ska bifallas.

Utskottet anser inte att det är en uppgift för kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer för stiftens arbete med att främja och stödja församlingar och pastorat vid behov av översyn av församlingsstrukturen. Av denna anledning anser utskottet att motion 2021:70 punkten 2 ska avslås.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Mattias Benke, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Håkan Widepalm, Benny Ahremark Persson, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Roger Eklund, Victor Ramström, Inger Harlevi, Kristina Bäckström,

Biskoparna Åsa Nyström och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för avslag på motion 2021:70, punkt 1.

Den socialdemokratiska gruppen menar att det redan idag finns en fullt tillräcklig reglering i kyrkoordningens 37 kap. 6 och 7 §§ som tillgodoser det behov som lyfts fram i motionen. Enligt 6 § ska beslut om indelningsändringar, av församlingar som inte ingår i ett pastorat, fattas av stiftsstyrelsen. När det gäller ändringar av församlingar inom ett pastorat, eller när en församling ska delas och bli flera församlingar i ett pastorat, ska beslutet fastställas av stiftsstyrelsen för att gälla, enligt 7 §. Att frånta församlingens valda företrädare i kyrkofullmäktige rätten att fatta beslut om en så grundläggande fråga som församlingens indelning och gränser vore olyckligt. Att det redan idag finns en bestämmelse som gör att det både ska ske ett samråd mellan församlingen/pastoratet och stiftsstyrelsen före beslutet och att stiftsstyrelsen måste fastställa beslutet för att det ska gälla menar vi är en fullt tillräcklig ordning, och är helt i enlighet med stiftets främjandeuppdrag. Vi menar därför att motion 2021:70 punkt 1 bör avslås.

Louise Callenberg, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson och Mattias Benke

Särskild mening 1

Vi ansluter oss till reservationen som innebär att motion 2021:70 punkt 1 bör avslås.

Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson och Roger Eklund

Särskild mening 2

Jag anser att motion 2021:70 punkt 1 borde avslås eftersom ett bifall skulle motverka församlingars och pastorats självstyrelse. Gällande kyrkoordning bör bibehållas.

Gunvor Vennberg

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:12y

Begreppet pastorat

Läronämndens yttrande över motion 2021:37

I kyrkoordningen står: ”Svenska kyrkan framträder lokalt som en församling. Denna är den primära enheten inom kyrkan” (Inledning till kyrkoordningens andra avdelning).

Begreppen församling och pastorat är hävdvunna begrepp som återspeglar och påverkar kyrkans självuppfattning.

En användning av dessa begrepp på det sätt motionären föreslår strider inte mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winnige.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2021:4

Begravnings-samfälligheter

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:26 i vilken motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att utreda möjligheten för församlingar och pastorat inom Svenska kyrkan att bilda begravnings-samfälligheter enligt Göteborgsmodellen. Utskottet menar att det är möjligt att finna ändamålsenliga former för samverkan inom ramen för de strukturer som redan finns på lokal nivå utan att inrätta särskilda kyrkliga samfälligheter för begravningsverksamheten. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:26.

Motionens förslag

Motion 2021:26 av Sten Janson m.fl., Begravnings-samfälligheter

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten för församlingar och pastorat inom Svenska kyrkan att bilda begravnings-samfälligheter enligt Göteborgsmodellen.

Bakgrund

Kyrkoordningens reglering om kyrkliga samfälligheter för särskilda uppgifter

Kyrkoordningen medger idag förekomsten av två partiella samfälligheter, i kyrkoordningen benämnda *kyrkliga samfälligheter för särskilda uppgifter*. Dels får det, för det ekonomiska ansvaret för kyrkobyggnaderna i Visby stift, finnas en samfällighet som omfattar samtliga församlingar i stiftet (Samfälligheten Gotlands kyrkor) dels får det, för att fullgöra samtliga uppgifter som ingår i begravningsverksamheten enligt begravningslagen (1990:1144) samt för att svara för skötsel av gravar, finnas en kyrklig samfällighet som omfattar det territoriella område som utgjorde Göteborgs kyrkliga samfällighet enligt indelningen den 1 januari 2016 (Begravnings-samfälligheten i Göteborg).

Bestämmelserna om dessa samfälligheter återfinns i 2 kap. 10–10 b §§. Av bestämmelserna framgår förutsättningarna för ändring och upplösning av samfälligheten, vilka bestämmelser i övrigt som gäller för dessa samfälligheter – bland annat om överklagande, tillsyn och riktlinjer för begravningsverksamheten – samt att kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om dessa samfälligheter.

Bakgrund till gällande reglering

Begravningsverksamhet regleras i begravningslagen (1990:1144). Av lagens första kap. 1 § framgår att med begravningsverksamhet avses de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser. Vidare framgår att med huvudman avses i lagen församling eller kyrklig samfällighet inom Svenska kyrkan eller kommun som ska anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom ett visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde. På en sådan allmän begravningsplats ska, enligt 3 kap. 3 §, gravplats beredas dem som vid dödsfallet var folkbokförda inom församlingen/samfälligheten eller kommunen.

Före relationsändringen med staten var det enligt 11 kap. 7 § kyrkolagen obligatoriskt att vissa församlingsangelägenheter i ett flerpastorat skulle skötas på samfällighetsnivå av en pastoratssamfällighet. Till dessa uppgifter hörde bland annat anläggande och underhåll av begravningsplatser. Enligt 11 kap. 8 §, första stycket, var det dock möjligt att i stället bilda en total pastoratssamfällighet som då skötte samtliga ekonomiska församlingsangelägenheter. Enligt andra stycket i samma paragraf kunde församlingarna inom flera pastorat bilda en partiell flerpastoratssamfällighet för en eller flera av de ekonomiska församlingsangelägenheterna eller bilda en total flerpastoratssamfällighet för samtliga sådana uppgifter. Om en partiell flerpastoratssamfällighet bildades fick ändå en total pastoratssamfällighet bestå för att sköta de återstående ekonomiska angelägenheterna.

I och med kyrkoordningens tillkomst upphörde möjligheten att bilda partiella samfälligheter. Ett av de främsta motiven till förändringen var att systemet med partiella samfälligheter, där samfälligheten hade ansvaret för de ”tunga” ekonomiska uppgifterna medan församlingen svarade för församlingsangelägenheterna i övrigt och där samfälligheten och församlingen utdebiterade medel för sina respektive delar, i vissa fall hade lett till praktiska problem, till exempel vad gällde ansvarsfördelningen (CsSkr 1999:3, 2–78 f.). Den enda partiella samfällighet som tilläts bestå var den samfällighet som alltsedan 1983 hade funnits i Visby stift, Samfälligheten Gotlands kyrkor. Denna samfällighet har till uppgift att ansvara för underhållsåtgärder på kyrkorna i Visby stift. Undantaget för samfälligheten Gotlands kyrkor förklarades av centralstyrelsen med att de särskilda förhållandena i Visby stift motiverade en särlösning (CsSkr 1999:3, 2–79).

Genom de strukturförändringar som trädde i kraft den 1 januari 2014 upphörde möjligheten för församlingar att samverka i flerpastoratssamfälligheter. Göteborgs kyrkliga samfällighet, vilken omfattade samtliga församlingar inom Göteborgs kommun, fick dock, med stöd av övergångsbestämmelser, finnas kvar fram till och med den 31 december 2017. Övergångsbestämmelserna motiverades av att stiftsstyrelsen i Göteborg behövde ges tillräckligt utrymme för att kunna planera och genomföra en ordnad övergång från den dåvarande samfällighetskonstruktionen till en kommande ordning som möjligen skulle komma att innehålla ett flertal pastorat/församlingar.

Om särlösningen för begravningsverksamheten i Göteborg

Vid 2015 års kyrkomöte beslutades att det skulle införas en bestämmelse i kyrkoordningen om att det i Göteborgs stift får finnas en samfällighet för att dels fullgöra samtliga de uppgifter som ingår i begravningsverksamheten enligt begravningslagen (1990:1144), dels svara för gravskötsel. Genom beslutet bifölls kyrkostyrelsens förslag i skrivelsen Särlosning för begravningsverksamheten för församlingarna inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet (KsSkr 2015:6), se kyrkomötets skrivelse Begravningsverksamheten i Göteborg (KmSkr 2015:19). Organisationsutskottet hade

i sitt betänkande Begravningsverksamheten i Göteborg (O 2015:3) föreslagit avslag på kyrkostyrelsens skrivelse och i stället föreslagit att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att till 2016 års kyrkomöte överväga ett samlat förslag till möjligheter för partiella samfälligheter för begravningsverksamheten i hela landet. Kyrkomötet avlog utskottets förslag.

I skrivelsen betonade kyrkostyrelsen att det, mot bakgrund av de särskilda omständigheter som föreligger för begravningsverksamheten inom Göteborgs kyrkliga samfällighet, fanns sådana skäl som kunde motivera ett undantag från den lokala struktur som annars gäller enligt kyrkoordningen efter 2012 års kyrkomötesbeslut om strukturfrågorna. Till de särskilda omständigheterna för begravningsverksamhetens del angavs höra det faktum att denna verksamhet hållits samman inom Göteborgs kommun under 130 år och eftersom verksamheten så länge bedrivits sammanhållen, fanns det inga personella resurser med en koppling både till begravningsverksamheten och till övrig församlingsverksamhet i någon församling inom Göteborgs kyrkliga samfällighet.

Kyrkostyrelsen har därefter, i enlighet med bemyndigande från kyrkomötet, beslutat om närmare bestämmelser, bland annat vissa införandebestämmelser, som var nödvändiga för bildandet av en begravningsamfällighet i Göteborg. I Kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2016:8) med närmare bestämmelser om begravningsamfälligheten i Göteborg ges de närmare förutsättningarna för hur begravningsamfälligheten i Göteborg ska kunna fungera och därmed fullgöra de uppgifter som anges i 2 kap. 10 a § kyrkoordningen. Bestämmelserna reglerar bland annat att begravningsdelegerade är begravningsamfällighetens högsta beslutande organ, liksom att begravningsstyrelsen är styrelse i begravningsamfälligheten, om dessa organs uppgifter, sammansättning, valbarhet till organen, om ekonomisk förvaltning och revision, om tillsyn samt om en rad hänvisningsbestämmelser till kyrkoordningen avseende bland annat mandatperiodens längd, ärendehantering och om formerna för ärendenas avgörande.

Av 3 kap. 5 § följer att en av kyrkoherdarna är ordförande i begravningsstyrelsen och av 5 kap. 3 § framgår att den kyrkoherde som är ordförande i begravningsstyrelsen ansvarar för tillsyn över all verksamhet i begravningsamfälligheten utifrån ett pastoralt perspektiv. I sin skrivelse till kyrkomötet hade kyrkostyrelsen särskilt framhållit att till det som behöver finnas med i de närmare bestämmelserna om begravningsamfälligheten hör bland annat frågor om styrning och ledning. Bland annat angavs att ”Enligt kyrkostyrelsens mening bör därför även den nu föreslagna begravningsamfälligheten ha en pastoral ledning.” I läronämndens yttrande inför skrivelsens behandling i kyrkomötet noterades: ”Från lärosynpunkt är det viktigt att det finns en pastoral ledning av all verksamhet inklusive begravningsverksamheten.” (Ln 2015:5y)

I anslutning till beslutet om de aktuella bestämmelserna antog kyrkostyrelsen också en särskild kommentar: *Kommentar till Kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2016:8) med närmare bestämmelser om begravningsamfälligheten i Göteborg.* Som en avslutning på kommentarens allmänna del (s. 5) framhåller kyrkostyrelsen följande.

Avslutningsvis finns det skäl att framhålla att det enligt kyrkoordningen bara får finnas denna enda kyrkliga samfällighet för särskilda uppgifter som ska svara för begravningsverksamhet och gravskötsel. Den här föreslagna lösningen ska därför ses mot bakgrund av de särskilda förutsättningar som gäller för den nu aktuella begravningsamfälligheten och kan inte tillämpas på församlingar och pastorat där helt andra förutsättningar gäller.

Tidigare utredningar om samverkansformer för begravningsverksamheten

Frågan om bildande av en samfällighet för begravningsverksamheten har tidigare varit föremål för utredning.

Med anledning av bifall till en motion (Mot 2003:36, O 2003:3, KmSkr 2003:6) till 2003 års kyrkomöte, om att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om samfällighetsbildning för underhåll av kyrkobyggnader, fattade kyrkostyrelsen beslut om att utvidga utredningsuppdraget. Utöver behovet av partiella samfälligheter för kyrko- och underhåll skulle utredningen även se över behovet av partiella samfälligheter inom andra områden som till exempel begravningsverksamheten.

En promemoria utarbetades kring förutsättningarna för och konsekvenserna av bildande av partiella samfälligheter, men sedan promemorian remitterats beslutade kyrkostyrelsen att inte lägga fram något förslag till kyrkomötet. Detta eftersom kyrkostyrelsen i likhet med de flesta remissinstanserna konstaterat att promemorians förslag ytterligare skulle komplicera kyrkoordningen och den kyrkliga organisationen, se KsSkr 2005:3.

I kyrkostyrelsens skrivelse Strukturfrågor (KsSkr 2012:5) till 2012 års kyrkomöte angav kyrkostyrelsen att den avsåg att utreda frågan om olika samverkansmöjligheter för begravningsverksamheten och att återkomma i frågan till 2013 års kyrkomöte. I september 2012 beslutade kyrkostyrelsen direktiv till en utredning om samverkansformer för begravningsverksamheten. Utredningen gavs en mycket kort utredningstid för att det skulle vara möjligt för styrelsen att, efter remissbehandling, återkomma i frågan till 2013 års kyrkomöte. Ett av skälen till att saken kunde anses brådskande var att flerpastoratssamfälligheter som eventuellt skulle vilja dela upp sig i flera pastorat den 1 januari 2014 kunde få svårigheter att göra det om inte begravningsverksamheten fortsatt kunde samordnas. Särskilt uppmärksammades situationen för Göteborgs kyrkliga samfällighet.

Utredningens betänkande, *Samverkansformer för begravningsverksamheten* (SKU 2013:2), överlämnades till kyrkostyrelsen i mitten av februari 2013. I betänkandet föreslog utredaren att en obligatorisk partiell flerpastoratssamfällighet skulle bildas av begravningshuvudmännen för varje kommun (eller ett par kommuner). Ett av huvudskälen till valet av just denna samverkansform var enligt utredaren att den kunde åstadkomma en utjämning av begravningsavgiften. Som alternativa förslag presenterades i betänkandet dels en modell med frivilliga partiella begravnings-samfälligheter, dels en modell med en särlösning för församlingarna inom Göteborgs kommun vilken gick ut på att dessa församlingar skulle ges rätt att bilda en samfällighet för utförande av alla de uppgifter som ingår i begravningsverksamheten, anordna och hålla krematorium samt svara för skötsel av gravar.

Kort tid efter att utredningen hade överlämnats till kyrkostyrelsen beslutade regeringen en lagrådsremiss i vilken föreslogs att folkbokföring inte längre skulle ske i Svenska kyrkans församlingar och att en enhetlig begravningsavgift för alla kyrkliga huvudmän skulle införas. Ändringarna föreslogs träda i kraft den 1 januari 2016. Därefter lämnade regeringen en proposition till riksdagen som i allt väsentligt föreslog detsamma som lagrådsremissen (prop. 2012/13:120, *Folkbokföringen i framtiden*). Riksdagen beslutade den 29 maj 2013 att bifalla propositionen. Mot den bakgrunden kunde kyrkostyrelsen konstatera att förutsättningarna för förslagen i utredningen om samverkansformer för begravningsverksamheten hade ändrats genom den proposition som hade beslutats av riksdagen. Man beslöt därför att inte remittera utredningen om samverkansformer utan att beredningen av ärendet skulle fortsätta.

I november 2013 fastställdes direktiv för en förnyad utredning om samverkansformer för begravningsverksamheten. Enligt direktiven skulle utredaren, särskilt med beaktande av riksdagens beslut om enhetlig begravningsavgift, utreda behovet av samverkan och under vilka former en sådan samverkan bäst kan ske. Utredaren skulle också särskilt beakta den struktur för Svenska kyrkan som kyrkomötet beslutade om 2012. Utredaren avlämnade betänkandet *Ansvar i samverkan från församling till nationell nivå* (SKU 2015:2) i december 2015. I betänkandet redovisades tre huvudlinjer för samverkan på lokal nivå i Svenska kyrkan – en fri form, en reglerad i form av partiella samfälligheter samt en med vidgade enheter inom nuvarande lokal struktur. Utifrån detta beskrevs fem alternativ för konkret samverkan.

Kyrkomötet 2015 gav kyrkostyrelsen i uppdrag att mot bakgrund av vad kyrkorättsutskottet anfört i betänkandet *Samordning av begravningsverksamheten m.m.* (Kr 2015:2), ”... klargöra hur frågorna om tillsyn och samordning ska hanteras”. I utskottsbetänkandet behandlades tre motioner, (2015:4, 2015:7 och 2015:16) med förslag om samverkan, samordning, rådgivning och tillsyn av begravningsverksamheten, liksom samordning av de kyrkliga begravningshuvudmännens krematorieverksamhet. Mot bakgrund av att kyrkomötesuppdraget och den ovan nämnda utredningen *Ansvar i samverkan från församling till nationell nivå* visat sig ha beröringspunkter, beslöt kyrkostyrelsen att inte remittera utredningen utan att frågorna istället fortsatt skulle beredas tillsammans. Den fortsatta beredningen ledde så småningom fram till kyrkostyrelsens skrivelse Begravningsverksamheten (KsSkr 2017:5) med bland annat förslag om att i kyrkoordningen tydliggöra kyrkostyrelsens och stiftens ansvar gällande begravningsverksamheten. Kyrkomötet 2017 beslöt, med några mindre justeringar, i enlighet med kyrkostyrelsens förslag (O 2017:1, KmSkr 2017:18).

Kyrkomötets tidigare behandling

Frågan om partiella samfälligheter för begravningsverksamheten har, utöver vad som nämnts ovan, behandlats av kyrkomötet ett flertal gånger. Såväl vid 2004 som 2008 och 2011 års kyrkomöten har motionerna avslagits mot bakgrund av att frågan varit under utredning, i de senare fallen inom ramen för Strukturutredningen (O 2004:9, O 2008:5 och O 2011:4). Även 2012 motionerades kring samverkansformer på lokal nivå, bland annat avseende begravningsverksamheten. Motionerna avslogs med hänvisning till att kyrkostyrelsen i september 2012 tillsatt den ovan nämnda utredningen *Samverkansformer för begravningsverksamheten* (O 2012:2).

Till 2013 års kyrkomöte väcktes en motion (2013:35) med förslag om att dels införa de bestämmelser som framgår av bilaga 5 till utredningen *Samverkansformer för begravningsverksamheten* (SKU 2013:2), innebärande en möjlighet att bilda partiella samfälligheter för begravningsverksamheten inom en kommun, dels om att uppdra till kyrkostyrelsen att hos regeringen initiera erforderliga ändringar i begravningslagen. Motionen avslogs på förslag av organisationsutskottet (O 2013:7). Utskottet konstaterade i sitt betänkande, mot bakgrund av den kritik som i ett yttrande till utskottet framförts av kyrkorättsutskottet, att förslaget inte beretts på det sätt som får anses krävas och att förslaget därtill bedömdes sakna förutsättningar att stå sig över tid.

I sitt yttrande Särlösning för begravningsverksamheten för församlingarna inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet (Ln 2015:5y) framhöll läronämnden följande.

Från lärosynpunkt är det viktigt att det finns en pastoral ledning av all verksamhet inklusive begravningsverksamheten. Samtidigt konstaterar läronämnden att det inte finns några läromässiga invändningar mot att

den kyrkliga organisationen i ekonomiskt och administrativt avseende utformas på olika sätt, så länge klarhet råder om att församlingen är den grundläggande enheten i kyrkan.

Enhetlig begravningsavgift

Kort efter beslutet om en enhetlig begravningsavgift för samtliga kyrkliga begravningshuvudmän fattade regeringen beslut om tilläggsdirektiv till Begravningsmetodsutredningen, med uppdrag att utreda frågan om hur avgifterna även för begravningsverksamheten i Stockholms och Tranås kommuner kan inlemmas i systemet med en enhetlig begravningsavgiftssats. I utredningens betänkande *Begravning – återvinning, nya begravningsmetoder och enhetlig begravningsavgiftssats* (SOU 2013:82), föreslogs att Stockholms och Tranås kommuner inlemmas i systemet med en enhetlig begravningsavgiftssats. Förslaget togs emellertid inte vidare i den proposition som följde på Begravningsmetodsutredningens förslag, utan uppgavs beredas vidare inom Regeringskansliet (Regeringens proposition 2015/16:95 *Vissa begravningsfrågor*, s. 10). Såvitt känt är denna beredning ännu inte avslutad.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:26.

Utskottet konstaterar inledningsvis att motionärerna lyfter flera angelägna frågor med koppling till huvudmannskapet för begravningsverksamheten i stort. Det är enligt utskottets mening angeläget att detta uppdrag fullgörs på ett förtroendefullt och ändamålsenligt sätt. Ur dessa perspektiv är frågor om samverkan av avgörande betydelse för huvudmännen inom Svenska kyrkan. Samverkan behöver generellt sett ske i syfte att hålla nere kostnader och för att i övrigt möta de krav som ställs på begravningsverksamheten, exempelvis relaterat till frågor om kremation, transporter, särskilda gravplatser och tillhandahållande av lokal för begravningsceremoni utan religiösa symboler.

Utskottet delar emellertid inte motionärernas uppfattning om att formerna för denna angelägna samverkan ska sökas inom ramen för ytterligare en organisatorisk samverkansform på lokal nivå. Som framgår av bakgrundsbeskrivningen ovan har utvecklingen av Svenska kyrkans organisation gått i en riktning där den lokala strukturen förenklats och där samverkansformerna genom strukturbeslutet 2012 har renodlats. Utskottet konstaterar också att såväl kyrkostyrelsen som stiftens genom kyrkomötets beslut 2017 givits uttryckligt ansvar för frågor gällande begravningsverksamheten. Genom samma beslut infördes också krav för församlingarna på att ha riktlinjer för hur begravningsverksamheten ska vara utformad. I dessa dokument kan anges hur samverkan med andra huvudmän ska utformas. Utskottet menar sammanfattningsvis att det är möjligt att finna ändamålsenliga former för samverkan redan inom ramen för befintliga strukturer på lokal nivå, utan inrättandet av särskilda kyrkliga samfälligheter för utförandet av begravningsverksamheten. Det bör också framhållas att uppbyggnad och drift av en begravnings-samfällighet i sig medför särskilda kostnader. Mot bakgrund av vad som nu anförts föreslår därför utskottet att motionen ska avslås.

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Mattias Benke, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Håkan Widepalm, Benny Ahremark Persson, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson, Irene Oskarsson och Lars-Ola Dahlqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Marie Johansson, Roger Eklund, Victor Ramström, Ann-Christin Alexius, Kristina Bäckström, Arnold Boström, Christer Bengtsson, Margareta Karlsson, Gunvor Vennberg, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2021:26.

Irene Oskarsson

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för bifall av motion 2021:26.

Lars B Andersson

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2021:5

Valfrågor m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas sju motioner som på olika sätt berör valfrågor. Tre av motionerna, 2021:33, 2021:58 och 2021:92, rör frågor om effektivisering, förenkling och digitalisering av kyrkovalen, medan en motion, 2021:71, berör direkta och indirekta val. Vidare behandlas två motioner, 2021:61 och 2021:91, som handlar om valsedlars utformning respektive distribution av valsedlar. Slutligen behandlas även en motion, 2021:52, om församlingsrepresentation i kyrkofullmäktige och kyrkoråd. Utskottet föreslår att bifalla motionerna 2021:58 och 2021:61, att motion 2021:33 ska anses besvarad och att övriga motioner ska avslås.

Till betänkandet finns fyra reservationer och tre särskilda meningar.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionernas förslag	3
Motion 2021:33 av Nils Gårder, Förenkling och lägre kostnader för kyrkoval.....	3
Motion 2021:52 av Eva Kyrk, Församlingsrepresentation i kyrkofullmäktige och kyrkoråd	3
Motion 2021:58 av Victor Ramström m.fl., Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval	3
Motion 2021:61 av Bertil Olsson, Distribution av valsedlar	3
Motion 2021:71 av Hans-Olof Andrén m.fl., Reformerade indirekta val.....	3
Motion 2021:91 av Eric Westroth m.fl., Säkert valsedelssystem	4
Motion 2021:92 av Eric Westroth m.fl., Rösta digitalt i kyrkovalet.....	4
Bakgrund	4
Effektivisering, förenkling och digitalisering av kyrkovalet.....	4
Direkta och indirekta val.....	11
Valsedlar	11
Församlingsrepresentation i kyrkofullmäktige och kyrkoråd	17
Utskottets överväganden	19
Motion 2021:33 Förenkling och lägre kostnader för kyrkoval, motion 2021:58 Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval och motion 2021:92 Rösta digitalt i kyrkovalet.....	19
Motion 2021:71 Reformerade indirekta val.....	20
Motion 2021:61 Distribution av valsedlar och motion 2021:91 Säkert valsedelssystem.....	20
Motion 2021:52 Församlingsrepresentation i kyrkofullmäktige och kyrkoråd.....	20
Reservationer och särskilda meningar	21

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2021:5

Kyrkomötet beslutar att

1. motion 2021:33 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
2. avslå motion 2021:52 punkt 1,
3. avslå motion 2021:52 punkt 2,
4. avslå motion 2021:52 punkt 3,
5. bifalla motion 2021:58,
6. bifalla motion 2021:61,
7. avslå motion 2021:71,
8. avslå motion 2021:91,
9. avslå motion 2021:92.

Motionernas förslag

Motion 2021:33 av Nils Gårder, Förenkling och lägre kostnader för kyrkoval

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och redovisa vilka förändringar och besparingar som kan göras vid Svenska kyrkans val.

Motion 2021:52 av Eva Kyrk, Församlingsrepresentation i kyrkofullmäktige och kyrkoråd

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i 3 och 4 kapitlen i kyrkoordningen som innebär att

1. om ett pastorat består av fler än en församling ska samtliga församlingar vara representerade i kyrkofullmäktige. Om en församling efter kyrkovalet saknar representation i kyrkofullmäktige ska församlingens ordförande eller dennes ersättare tilldelas en plats i kyrkofullmäktige,
2. om en församling efter kyrkovalet saknar representation i kyrkofullmäktige kan anmälan om beslut att ändra antalet ledamöter i kyrkofullmäktige göras till stiftsstyrelsen senast i december under valåret,
3. alla församlingar måste vara representerade i kyrkorådet.

Motion 2021:58 av Victor Ramström m.fl., Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inför nästa kyrkoval utreda en förändrad metod för godkännande av kandidatur med hjälp av digital signering.

Motion 2021:61 av Bertil Olsson, Distribution av valsedlar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att ge stiftet i uppdrag att ansvara för distributionen av valsedlar till kyrkomötet och stiftsfullmäktige.

Motion 2021:71 av Hans-Olof Andrén m.fl., Reformerade indirekta val

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär reformerade indirekta val av kyrkomöte och stiftsfullmäktige, varvid särskilt effekterna på proportionalitet och ekonomi ska belysas.

Motion 2021:91 av Eric Westroth m.fl., Säkert valsedelssystem

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att införa ett valsedelssystem med en gemensam valsedel för samtliga nomineringsgrupper.

Motion 2021:92 av Eric Westroth m.fl., Rösta digitalt i kyrkovalet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att med personlig elektronisk signatur kunna rösta i kyrkovalet via internet.

Bakgrund**Effektivisering, förenkling och digitalisering av kyrkovalet****Digitala satsningar**

I kyrkostyrelsens skrivelse 2021:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024, anges att kyrkostyrelsen avsätter 15,2 miljoner kronor under en planeringsperiod för en ökad digitalisering av kyrkovalet 2025. Kyrkostyrelsen anför i skrivelsen att de ser behov av att säkra och utveckla den demokratiska styrningen för framtiden och utreda hur den kan upprätthållas till en lägre kostnad än idag. Vidare framhålls att en ökad digitalisering av kyrkovalet 2025 inte bara är en anpassning till den digitala utvecklingen i resten av samhället utan bedöms även frigöra personella resurser på stiftsnivån. Satsningen kommer initialt att innebära en utvecklingskostnad för den nationella nivån, men på sikt innebär satsningen en ekonomisk besparing för Svenska kyrkan som helhet. Med utgångspunkt i att det är hög tid för omställning anför kyrkostyrelsen vidare att de planerar att under kommande planeringsperiod initiera och igångsätta ett antal större utredningar för att därefter återkomma till kyrkomötet med grundligt genomarbetade beslutsförslag.

Den digitala satsningen vid kyrkokansliet som planeras till kyrkovalet 2025 berör företrädesvis olika former av tekniska lösningar som ska kunna minska den manuella hanteringen i kyrkovalet.

I sammanhanget kan noteras att det redan inför kyrkovalet 2017 och 2021 gjorts vissa satsningar för att få ner kostnaderna och förenkla arbetssättet för nomineringsgrupper, stift och valkansli. Bland annat har utgifterna för trycksaker minskat och registrering av grupper och kandidater har ändrats från manuell pappershantering till att registreringen nu sker digitalt.

Digital röstning*Inledning*

Med digital röstning eller elektroniska val avses normalt val som sker över internet från vilken dator som helst. De röstande kan med andra ord rösta från egna datorer via en hemsida. I begreppet ryms emellertid även mindre långtgående digitala röstningsalternativ, som till exempel att röstning sker via en i vallokalen placerad dator. En fördel som ofta lyfts fram med elektroniska val är att tillgängligheten ökar. Att i någon utsträckning införa elektroniska val är förenat med stora kostnader i ett initialskede, men kan på längre sikt innebära kostnadsbesparingar. Ett elektroniskt röstningsförfarande måste dock uppfylla högt ställda krav på tillförlitlighet och säkerhet, vilket bland annat innebär att systemet måste kunna säkerställa att bara personer som har rösträtt kan rösta, att en avgiven röst inte kan ändras av någon annan samt att det bara är möjligt att utnyttja sin röst en gång. Vidare måste ett elektroniskt röstsysteem via internet kunna säkerställa en korrekt sammanräkning av röster. Slutligen måste det finnas garantier för att valhemligheten tryggas (se O 2006:5).

Vid kyrkomötet 2003 behandlades motion 2003:1, med förslag om att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att göra det möjligt att genomföra kyrkovalet 2005 på elektronisk väg. Motionen avslogs av organisationsutskottet som i sina överväganden anförde att det finns en rad frågor, särskilt rörande valhemligheten, som måste klarläggas och lösas innan det kan bli fråga om att införa elektronisk röstning (O 2003:4). Utskottet hänvisade även till det direktiv till ny vallagsutredning som våren 2003 utfärdats av regeringen (dir. 2003:37), där vallagskommittén bland annat fått i uppdrag att överväga i vilken utsträckning elektroniska förfaranden borde införas vid röstning i röstningslokaler (se avsnittet nedan).

Även år 2004 behandlades en motion, 2004:49, vari det föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra åt kyrkostyrelsen att verka för att det ska bli möjligt att rösta på elektronisk väg utöver redan existerande möjligheter att rösta. Enligt motionären var motivet för förslaget att det skulle öka valdeltagandet. Även denna motion avslogs med motiveringen att det bedömdes rimligt att avvakta den pågående statliga utredningen innan det kunde bli aktuellt att se närmare på möjligheterna till elektroniskt röstningsförfarande i kyrkovalet (O 2004:4). Till kyrkomötet 2006 inkom ytterligare en motion som berörde elektroniska val. I motion 2006:30 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att inleda en försöksverksamhet i mindre skala med elektroniska val 2009. Motionen avslogs med hänvisning till att ett bifall till någon av de motioner som behandlades i betänkandet O 2006:5 på ett olyckligt sätt skulle kunna föregripa kommande förslag från den då pågående så kallade Demokratiutredningen. Mot bakgrund av att Demokratiutredningens rapport skulle vara färdig kort efter kyrkomötet ansåg utskottet inte heller att det var praktiskt möjligt att genom tilläggsdirektiv till utredningen föranstalta om att den särskilt skulle överväga frågan om elektroniska val.

Till kyrkomötet 2007 inkom på nytt en motion, 2007:70, med förslag om att kyrkostyrelsen skulle utreda möjligheten att använda elektronisk signatur vid de kyrkliga valen. Organisationsutskottet avslog motionen med motiveringen att den efterfrågade utredningen i praktiken redan genomförts av Demokratiutredningen i betänkandet *Välja med förtroende* (SKU 2006:2). I utredningen framhålls bland annat följande (s. 210).

Utöver de risker som är förbundna med själva röstningsförfarandet har den tidigare redovisningen visat att det finns tekniska säkerhetsfrågor som kräver sin lösning. Vi menar att det inte är rimligt, särskilt med hänsyn till befarade kostnader, att Svenska kyrkan skulle inta någon tätposition i utvecklandet av tekniskt säkra lösningar. Det står dock klart att det sker en snabb utveckling i fråga om att finna sådana lösningar för elektronisk röstning. Utvecklingsarbetet äger rum på många håll runt om i världen. Det gäller inte endast möjligheterna att rösta elektroniskt utan även andra former av säker elektronisk identifiering och kommunikation.

Mot bakgrund av vår redovisning av diskussioner om elektronisk röstning, tekniska säkerhetsfrågor och ekonomiska konsekvenser menar vi att det saknas förutsättningar att för närvarande lägga fram några konkreta förslag om övergång till ett elektroniskt röstningsförfarande. Samtidigt ser vi det som önskvärt att det så snart som möjligt skall gå att rösta elektroniskt.

Sammanfattningsvis konstaterade Demokratiutredningen att det inte var möjligt att lägga fram något förslag om elektronisk röstning, men att kyrkostyrelsen aktivt behöver

följa utvecklingen i fråga om möjligheterna att införa ett elektroniskt röstningsförfarande. Sedan utredningens förslag hade remissbehandlats, beslöt kyrkostyrelsen att inte avge någon skrivelse till 2007 års kyrkomöte.

Vid kyrkomötet 2017 beslutades, på förslag av organisationsutskottet, att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en konsekvensanalys av direkta och indirekta kyrkliga val ur demokrati-, kyrkosyns-, och digitaliseringsperspektiv (se närmare om utredningen och dess direktiv i avsnittet nedan om direkta och indirekta val). Organisationsutskottet anförde i sitt betänkande 2017:4 att det finns behov av att analysera konsekvenserna av de olika valsystemen ur ett digitaliseringsperspektiv och enligt utskottets mening torde de tekniska möjligheterna att genomföra elektroniska kyrkoval inte vara särskilt avlägsna och att digitaliseringens möjligheter för respektive valsystem behöver analyseras.

Nämnda konsekvensanalys återrapporteras till kyrkomötet 2021 (KsSkr 2021:3, bilaga 1). I analysen anføres att frågan om digitalisering i samband med val kan avse olika saker. Det kan vara fråga om att rösta elektroniskt utan att besöka en vallokal, men det kan även handla om att röstningen sker i en vallokal men med hjälp av elektronisk röstningsapparat. Vidare kan digitalisering av valet handla om att själva valhandlingen sker på samma sätt, men att logistiken kring valet vad gäller exempelvis nomineringar och röstlängder, är digitaliserade. I analysen redogörs bland annat kortfattat för en offentlig utredning från 2013 där frågan om elektroniska val berörs – *E-röstning och andra valfrågor* (SOU 2013:24) (se avsnittet nedan).

Av återrapporteringen framgår att konsekvensanalysen behandlats av kyrkostyrelsen i november 2020 som därvid beslutat att överlämna rapporten till kyrkomötet 2021. Uppdraget från 2017 års kyrkomöte är därmed även avslutat.

Frågan om digital röstning i de allmänna valen

Regeringen beslutade i oktober 2011 att tillkalla en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att göra en översyn av delar av valsystemet. Enligt direktiven skulle den så kallade vallagskommittén bland annat överväga om det bör införas ett elektroniskt röstningsförfarande vid allmänna val och folkomröstningar (dir. 2011:97). I april 2013 överlämnade kommittén sitt slutbetänkande *E-röstning och andra valfrågor* (SOU 2013:24) där frågan om elektroniskt röstningsförfarande behandlas.

I utredningen konstaterar vallagskommittén att det finns ett värde i sig att göra det enklare och mindre kostnadskrävande för väljarna att utöva sina demokratiska rättigheter och att ett sätt att uppnå detta mål är att tillåta e-röstning via internet från andra platser än vallokaler och röstningslokaler. En förutsättning för att det ska vara möjligt är dock att systemet måste garantera att valhemligheten inte riskeras i någon del av proceduren och vidare att den tekniska utformningen av ett e-röstningssystem måste vara lika tillförlitligt och säkert när det gäller tekniken som val som hålls utan användning av elektroniska hjälpmedel. I utredningen understryker kommittén att eventuellt införande av e-röstning inte ska innebära att den nuvarande traditionella röstningen i röstningslokaler och vallokaler ska upphöra, utan att e-röstningen ska ses som ett komplement till det nuvarande manuella systemet för att bland annat ge väljare med funktionsnedsättningar möjlighet att delta i val på jämlika villkor och underlätta för dem som förtidsröstar utanför den egna kommunen eller från utlandet. Väljare som känner sig främmande inför tekniken ska även fortsättningsvis kunna rösta på det traditionella sättet med papperssedlar i sin vallokal på valdagen eller i en röstningslokal för förtidsröstning. Sammanfattningsvis föreslog vallagskommittén att det skulle tillsättas en utredning med uppdrag att närmare överväga förutsättningarna för att införa ett e-röstningssystem med målet att inleda försök med e-röstning till de

allmänna valen 2018. Någon utredning tillsattes dock aldrig och någon försöksverksamhet har därmed inte genomförts. Enligt ett uttalande av justitieminister Morgan Johansson i Sveriges radio (*Regeringen nobbar e-röstning*, publicerat 10 mars 2016) beror regeringens beslut att inte gå vidare med e-röstning på svårigheten att hålla på valhemligheten och att säkerställa att man inte utsätts för någon påverkan i sitt val. Vidare anför ministern att han har svårt att se några fördelar med elektronisk röstning hemifrån.

Enligt information från Valmyndigheten är en stor del av svårigheten med e-röstning och valhemligheten kopplad till att helt separera väljaren från dennes röst. I jämförelse med exempelvis deklaration med hjälp av e-legitimation där systemet bygger på att personen som deklarerar ska ”kopplas ihop” med ett specifikt ärende, måste man vid e-röstning säkerställa att det inte finns någon som helst möjlighet att koppla ihop en väljare med en specifik röst. Det finns även andra svårigheter med elektronisk röstning i okontrollerade former, såsom garantin att rätt person röstar, att väljaren inte utsätts för hot liksom principen att en person är lika med en röst. De risker som elektronisk röstning medför behöver kunna hanteras och vägas mot de fördelar som ett sådant system kan anses ha. En stor fördel med det pappersbaserade systemet (dvs. fysiska valsedlar) är att det går att backa bandet och återskapa händelser i och med att det finns fysiska valsedlar som går att kontrollera och räkna om, vilket ger transparens till systemet.

En internationell utblick

I Norge gjordes för ett antal år sedan försök med e-röstning i ett antal kommuner som komplement till sedvanlig röstning. Försöken föll enligt den norska regeringen väl ut, men på grund av politisk oenighet om huruvida försöken skulle fortskrida beslutades att inte gå vidare, för att inte riskera att skada förtroendet för valsystemet. Mindre försök med e-röstning har även prövats i Danmark och Finland, men utan att det lett till någon förändring av valsystemet. Det finns länder som tillämpar elektronisk röstning i viss utsträckning, exempelvis genom elektroniska röstningsapparater. Estland är dock det enda landet som tillåter internetbaserad röstning i nationella val. En närmare redogörelse av internationella erfarenheter går att läsa vidare om i bland annat SOU 2013:24. Det finns även en kortfattad redogörelse om detta i KsSkr 2021:3, bilaga 1. I nämnda bilaga omnämns även en rapport om digitala val från år 2018, adresserad till EU-parlamentets medlemmar och tjänstemän. Av rapporten framgår att digital teknologi medför större effektivitet på många områden och att val inte är något undantag från detta. Det finns dock en risk för otillbörlig påverkan på grund av tekniska säkerhetsbrister och som en konsekvens av detta har de flesta europeiska länder behållit den traditionella pappersbaserade röstningen.

Elektroniska kandidatförklaringar

Gällande bestämmelser

Anmälan av kandidater till kyrkovalet styrs av 38 kap. 28 § kyrkoordningen. Av bestämmelsen framgår att andra än anmälda kandidater för registrerade nomineringsgrupper inte är valbara och att kandidaterna skriftligen ska förklara att de har gett nomineringsgruppen tillstånd att anmäla dem. Kandidatförklaringen måste enligt nämnda bestämmelse finnas när nomineringsgruppen registrerar kandidaten, vilket bland annat beror på krav enligt dataskyddsförordningen och för att skydda kandidaten från en ofrivillig kandidatur. Kompletterande bestämmelser om hur en kandidat-anmälan ska lämnas framgår av kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val (SvKB 2019:17) där det i 5 § stadgas att kandidatförklaringen ska lämnas på en för

ändamålet avsedd blankett som tillhandahålls av kyrkostyrelsen. Vidare framgår att en kandidat får bara registreras i det för ändamålet avsedda systemet som tillhandahålls av kyrkostyrelsen om kandidaten egenhändigt har undertecknat blanketten. Genom sitt undertecknande av blanketten kandidatförklaring ger kandidaten nomineringsgruppen tillstånd att anmäla vederbörande i det för ändamålet avsedda systemet (Gkand) som kandidat för de val som kandidaten markerat. Genom att underteckna blanketten godkänner kandidaten även att dennes personuppgifter kommer att behandlas på det sätt som framgår av information på blanketten. Den som anmäler en kandidat (nomineringsgruppernas, ombud, ombuds ersättare, företrädare eller kontaktperson) har också enligt 6 § SvKB 2019:17 ett ansvar för att informera kandidaten om innebörden av kandidaturen och hur hans eller hennes personuppgifter kommer att behandlas av Svenska kyrkan enligt vad som framgår av blanketten. Dessa får inte heller registrera en kandidat i systemet om detta inte har skett enligt de användningsvillkor som gäller för systemet.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om digitala kandidatförklaringar har tidigare behandlats av kyrkomötet. Vid 2013 års kyrkomöte föreslogs i motion 2013:39 att kyrkostyrelsen skulle utreda införande av elektronisk hantering av kandidatförteckningar och kandidatförsäkran vid de kyrkliga valen. Organisationsutskottet anförde i sitt betänkande O 2013:14 att de, liksom motionären, såg skäl till att utreda om hanteringen av kandidatförteckningar och kandidatförsäkran kan ske elektroniskt för att på så sätt effektivisera och underlätta för såväl kandidaterna som nomineringsgrupper och stift. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås, men föreslog med anledning av bland annat nämnda motion, att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att inom ramen för en utvärdering av 2013 års kyrkoval göra en fördjupad analys av de frågeställningar som utskottet berört och eventuellt andra frågor samt återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar som berör de kyrkliga valens administration. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Kyrkostyrelsen upprättade med anledning av uppdraget en promemoria, som remitterades till stift och församlingar, vari de kyrkorättsliga aspekterna av en elektronisk hantering av kandidatförteckningar och kandidatförklaringar utretts. I promemorian konstateras att det i kyrkoordningen inte finns några hinder mot införande av en fullt ut elektronisk hantering av kandidatförteckningar, däribland möjligheten att anmäla kandidater elektroniskt. När det gäller kandidatförklaringen krävs dock att kandidaten lämnar sitt tillstånd till anmälan med en egenhändig underskrift. Någon möjlighet att lämna en sådan underskrift elektroniskt fanns inte reglerad i kyrkoordningen. För att avsaknaden av en sådan möjlighet i kyrkoordningen inte skulle utgöra ett hinder för en fullt ut elektronisk hantering, om administrativa, tekniska och ekonomiska förutsättningar skulle anses föreligga, föreslog kyrkostyrelsen i skrivelsen KsSkr 2015:3, att kyrkostyrelsen ska ges ett uttryckligt bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser som innebär att en kandidatförklaring ska kunna lämnas elektroniskt. I skrivelsen framhålls att kyrkoordningen inte innehåller några bestämmelser som möjliggör att en handling får lämnas elektroniskt, men inte heller något förbud däremot. Vidare anförde kyrkostyrelsen att det på sikt är önskvärt med en ordning där hanteringen av såväl kandidatförteckningar som kandidatförklaring kan ske fullt ut elektroniskt, förutsatt att administrativa, tekniska och ekonomiska förutsättningar för en sådan hantering föreligger. För att skyndsamt kunna ändra regelverket för att kunna möta en sådan utveckling föreslogs en justering av 38 kap. 89 § kyrkoordningen, i syfte att tydligt ge kyrkostyrelsen befogenhet att utfärda

kompletterande bestämmelser om kandidatanmälan, av vilken en kandidatförklaring får anses vara en del. Förslaget till justering bifölls av kyrkomötet och trädde i kraft den 1 januari 2016.

Kyrkostyrelsen har därför redan idag mandat att utfärda närmare bestämmelser om elektronisk kandidatförklaring om övriga förutsättningar för detta är uppfyllda. Kyrkostyrelsen framhöll i sin återrapportering till kyrkomötet 2015 att de inte bedömde att det skulle vara möjligt att redan till kyrkovalet 2017 införa en möjlighet att lämna kandidatförklaringen elektroniskt beroende på såväl de rättsliga, praktiska som tekniska förutsättningarna (KsSkr 2015:2). Kyrkostyrelsen tillade dock att de avser att följa utvecklingen i de allmänna valen när det gäller möjligheten att använda elektroniska signaturer för kandidatförklaringen.

Inför valet 2021 gjordes justeringar i kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val (SvKB 2019:17) och i samband med detta infördes även bestämmelser som förtydligar hur en kandidatförklaring lämnas m.m. (se avsnittet ovan).

Dataskyddsförordningen

Dataskyddsförordningen (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG [allmän dataskyddsförordning]), ersatte den 25 maj 2018 den svenska personuppgiftslagen. Ett av syftena med dataskyddsförordningen är att skydda enskildas grundläggande rättigheter och friheter, särskilt deras rätt till skydd av personuppgifter. Syftet med det förstärkta skyddet är att ge den registrerade ökad kontroll över sina personuppgifter. Den centrala delen av dataskyddsförordningen är de 99 artiklarna. Till dessa hör 173 stycken beaktandesatser (skäl). I beaktandesats 60 stadgas att principerna om rättvis och öppen behandling fordrar att den registrerade informeras om att behandling sker och syftet med den. Informationen om behandlingen av personuppgifter som rör den registrerade ska enligt beaktandesats 61 lämnas i samband med att personuppgifterna samlas in från den registrerade eller inom en rimlig period.

När det gäller personuppgiftsbehandlingar som sker inom ramen för direkta val enligt 38 kap. kyrkoordningen har den nationella nivån, stiftens församlingar som inte ingår i pastorat, och pastorat ett gemensamt personuppgiftsansvar enligt kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2020:14) med närmare bestämmelser om inbördes arrangemang vid genomförande av direkta val. Ansvar är dock fördelat mellan de olika organisatoriska delarna, beroende på vad behandlingen avser. När det gäller insamling av personuppgifter som registreras i samband med kandidatanmälningar, i det för ändamålet avsedda systemet som tillhandahålls av kyrkostyrelsen, är det enligt det inbördes arrangemanget kyrkostyrelsen som är personuppgiftsansvarig.

För att en personuppgiftsansvarig ska få behandla personuppgifter ska det finnas en tillämplig rättslig grund. Vilka de rättsliga grunderna är framgår av artikel 6 dataskyddsförordningen. Den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter om kandidater är ”fullgörande av avtal”, då en kandidat genom att underteckna kandidatanmälan i formell mening anses ha ingått ett avtal med Svenska kyrkan. Vissa av de uppgifter som offentliggörs om kandidater är dock att betrakta som så kallade *känsliga personuppgifter* enligt artikel 9 dataskyddsförordningen. Känsliga personuppgifter är exempelvis religiös övertygelse eller politisk åskådning. Notera att politisk åsikt kan tolkas brett och inte bara kopplas till åsikter rörande politiska partier. Sådana känsliga personuppgifter är – även om det finns en rättslig grund enligt artikel 6 – som huvudregel förbjudna att behandla om det inte finns ett undantag. Ett sådant undantag

är att den registrerade uttryckligen har lämnat ”samtycke” till behandlingen av den känsliga personuppgiften (artikel 9 punkt 2 a). Genom att en kandidat undertecknar kandidatanmälan ger vederbörande Svenska kyrkan ett sådant samtycke, vilket möjliggör att Svenska kyrkan kan behandla kandidatens personuppgifter i samband med kyrkovalet och den kommande mandatperioden. Inför varje val behandlas samtliga kandidater likvärdigt, på så sätt att alla måste ha gett sitt samtycke till behandlingen genom att underteckna kandidatanmälan. Det görs således ingen enskild bedömning ifall det möjligen skulle kunna finnas något annat undantag i artikel 9 som skulle kunna vara tillämpligt, exempelvis att de känsliga personuppgifterna offentliggjorts av den registrerade själv.

För det fall elektronisk kandidatförklaring skulle införas måste det säkerställas att hanteringen sker i enlighet med de krav som uppställs enligt dataskyddsförordningen vad gäller behandling av personuppgifter. Som framgått ovan medför en kandidatansökan att så kallade *känsliga personuppgifter* behandlas, vilket innebär att extra försiktighet måste iaktas innan någon ändring av hanteringen, respektive regelverket, ändras. Det kan inte antas vara i enlighet med dataskyddsförordningen att en nomineringsgrupp registrerar kandidater i det för ändamålet avsedda systemet och att kandidaten därefter lämnar godkännande till registreringen genom digital signering, utan samtycket från kandidaten måste komma till Svenska kyrkan innan en registrering i ett it-system görs av en representant för en nomineringsgrupp. Det kan i sammanhanget noteras att den kyrkorättsliga kandidatförklaringen därutöver måste avse de val som en kandidat kandiderar i samt den eller de nomineringsgrupper som en person kandiderar för. Det är vidare nomineringsgruppen som slutligen bestämmer vilka personer som ska få kandidera för gruppen genom att göra en kandidatanmälan till respektive stiftsstyrelse.

Samtycke till kandidatur i de allmänna valen

I 2 kap. vallagen (2005:837) finns bland annat regler för registrering och ansökan av kandidater. Från och med 2018 års allmänna val infördes ett krav på obligatoriskt samtycke till kandidatur, för att på så sätt förstärka skyddet mot ofrivillig kandidatur. Den nuvarande lagstiftningen innebär att endast den som före valet skriftligen samtyckt att ställa upp som kandidat för ett registrerat parti kan väljas vid de allmänna valen, till skillnad mot tidigare då den så kallade fria nomineringsrätten kunde leda till att personer som överhuvudtaget inte önskade kandidera i ett val i vissa fall ändå sattes upp på valsedlar för ett parti som inte skyddat sina kandidatlistor. Som skäl till ändringen anförde regeringen i huvudsak skyddet för den personliga integriteten enligt regeringsformen, Europakonventionen, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och Dataskyddsdirektivet. Regeringen konstaterade att den tidigare regleringen kunde ge upphov till risker för intrång i den personliga integriteten som inte är godtagbar, varför det behövde införas ett krav på samtycke för samtliga kandidater (se prop. 2013/14:48 s. 67 ff.).

I propositionen lyfts även frågan om möjligheten till elektroniska kandidatförklaringar där regeringen anför att det för närvarande saknas förutsättningar för ett sådant förfarande då det enligt 2 kap. 9 § vallagen krävs att förklaringen har undertecknats egenhändigt av kandidaten. Regeringen anför vidare att de inte utesluter att det i framtiden kan skapas förutsättningar att ta emot samtycken i elektronisk form, men att det då är nödvändigt att inrätta rutiner som säkerställer att det är kandidaten som står bakom en ansökan som lämnats med hjälp av en avancerad elektronisk signatur eller liknande (prop. 2013/14:48 s. 72).

Såvitt känt har frågan om elektroniska kandidatförklaringar i de allmänna valen inte utretts närmare inom regeringskansliet efter år 2013.

O 2021:5

Direkta och indirekta val

Valsystemets utformning och inte minst frågan om i vilken utsträckning olika beslutande organ ska väljas genom direkta eller indirekta val har under lång tid varit en omdiskuterad fråga i Svenska kyrkan såväl före som efter relationsändringen. Senast vid kyrkomötet 2017 behandlade organisationsutskottet i betänkandet O 2017:4 fem motioner som alla berörde frågor om direkta eller indirekta kyrkliga val eller valsystemets utformning (för en redogörelse över tidigare behandling av frågan hänvisas till nämnda betänkande). Utskottet avslog samtliga motioner men föreslog samtidigt kyrkomötet att med anledning av motionerna 2017:16, 2017:39, 2017:82, 2017:88 och 2017:101 uppdra åt kyrkostyrelsen att göra en konsekvensanalys av direkta och indirekta val ur demokrati-, kyrkosyns- och digitaliseringsperspektiv. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag (KmSkr 2017:21). Uppdraget återrapporteras till kyrkomötet 2021 i KsSkr 2021:3 där även den konsekvensanalys som genomförts finns med som bilaga 1 till skrivelsen.

Av konsekvensanalysen framgår att målet varit att kunna presentera en jämförande analys av de konsekvenser som direkta respektive indirekta val till stiftsfullmäktige och kyrkomöte har för demokratin i kyrkan, för kyrkans syn på sig själv och för möjligheten att i högre grad digitalisera valet. I uppdraget har inte ingått att utreda vad konsekvensanalysen i förlängningen skulle kunna leda till. Konsekvensanalysen omfattar inte heller några kostnadsaspekter (se vidare i KsSkr 2021:3, bilaga 1). Av sammanfattningen framgår följande slutsatser.

Ur ett *demokratiperspektiv* ger analysen som slutsats att såväl direkta val som indirekta val är att betrakta som demokratiska val. Det handlar i båda fallen om representativ demokrati, till skillnad från den direkta demokrati som tar sig uttryck i beslutande folkomröstningar. Det konstateras att direkta val ger ett snabbare genomslag beträffande sammansättningen av stiftsfullmäktige respektive kyrkomöte än vad som är fallet med indirekta val. I analysen förs också ett resonemang om i vilken mån detta kan komma att påverka valdeltagandet.

Beträffande *kyrkosynen* finner analysen att de olika valsätten medför vissa förskjutningar av perspektivet. Såväl direkta val som indirekta val låter sig dock förenas med det som i bekännelse och kyrkoordning framställs som Svenska kyrkans syn på sig själv.

Av återrapporteringen framgår att konsekvensanalysen behandlats av kyrkostyrelsen i november 2020 som därvid beslutat att överlämna rapporten till kyrkomötet 2021. Uppdraget från 2017 års kyrkomöte rapporteras därmed avslutat.

Valsedlar

Gällande bestämmelser m.m.

Bestämmelser om valsedlarnas utformning återfinns i 38 kap. 34 och 35 §§ kyrkoordningen. Av 35 § framgår bland annat att valsedlarna ska åsättas gruppbeteckning. Kompletterande bestämmelser om valsedlars utformning vid direkta val har även utfärdats av kyrkostyrelsen genom kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val (SvKB 2019:17).

Kyrkostyrelsen tillhandahåller blanka valsedlar för samtliga val. Dessa ska i god tid före valet finnas hos valnämnderna, på samtliga pastorsexpeditioner och stiftskanslier i landet samt på kyrkokansliet (38 kap. 32 § kyrkoordningen). På blanka valsedlar finns enbart tryckt vilket av de tre olika valen (kyrkofullmäktige, stiftsfullmäktige eller kyrkomöte) som valsedeln avser. På en blank valsedel kan väljaren således själv skriva vilken nomineringsgrupp och vilka kandidater som han eller hon vill rösta på. Genom grupp- och kandidatförteckningarna får väljaren uppgift om vilka grupper och kandidater som finns att rösta på i varje valkrets. Kyrkostyrelsen ansvarar för att grupp- och kandidatförteckningar trycks och distribueras till valnämnderna (38 kap. 31 § sista stycket). Blanka valsedlar och grupp- och kandidatförteckningar ska sedan finnas på alla röstmottagningsställen (38 kap. 52 §).

Kyrkostyrelsen tillhandahåller även på beställning av en nomineringsgrupp de valsedlar med förtryckta uppgifter om gruppen och kandidater som ska användas vid valen. Valsedlarna ska betalas i förskott i den mån bidrag inte utgår (38 kap. 32 § första stycket och 33 §). I praktiken görs beställningar av valsedlar i Grupp- och kandidatsystemet (Gkand), det vill säga samma system som nomineringsgrupperna registrerar kandidater i. Beställningen ska göras samtidigt som nomineringsgruppen anmäler kandidater. Vid beställningen anges hur många valsedlar av ett visst slag som gruppen vill beställa samt önskade leveransadresser. Vid kyrkovalet 2021 var det för valsedlar till kyrkomötesvalet möjligt att ange upp till sex leveransadresser för respektive stift som valkrets. För valsedlar till stiftsfullmäktige kunde man endast ange en leveransadress per valkrets i stiftet och för valsedlar till kyrkofullmäktige en leveransadress. Stiftet kontrollerar sedan beställningarna i it-systemet och kontrollerar att intyg om valsedelsbidrag finns för den beställda kvantiteten valsedlar. Kyrkostyrelsen trycker och distribuerar valsedlarna till de angivna leveransadresserna. Nomineringsgrupperna ansvarar sedan för att senast 18 dagar före valet distribuera sina valsedlar till valnämnderna som ansvarar för att valsedlarna läggs ut på lämplig avskärmad plats på alla röstmottagningsställen. Före 2021 års val hade nomineringsgrupperna själva ansvar för utläggning av valsedlar till kyrkofullmäktige. Detta ändrades dock efter beslut av kyrkomötet 2017 (se O 2017:11). En nomineringsgrupp har även möjlighet att själv lägga ut sina valsedlar direkt på ett röstmottagningsställe (24 § SvKB 2019:17). För ytterligare redogörelse över den praktiska hanteringen av valsedlar, se O 2018:9.

Vid genomförande av 2017 respektive 2021 års kyrkoval trycktes 4 respektive 4,5 miljoner blanka valsedlar som distribuerades till 614 respektive 593 valnämnder. Därutöver trycktes 95 respektive 96 miljoner namnvalsedlar beställda av 682 respektive 602 nomineringsgrupper fördelat på 3 272 respektive 3 011 leveransadresser.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Valsedlars utformning

I samband med arbetet med kyrkoordningen övervägde den så kallade valutredningen i sitt betänkande *Val, indelning, kyrkobokföring och arkiv* (SKU 1998:4 s. 173), möjligheten att den ”parti- och kandidatförteckning” som skulle komma att finnas för varje valdistrikt också skulle kunna utgöra valsedel. Man fann dock att en sådan ordning skulle kunna medföra inte obetydliga problem vid röstning, sammanräkning och förfarandet i övrigt. I åtskilliga fall skulle det, enligt utredningen, komma att finnas mer än fem partibeteckningar och kanske 15–20 kandidatnamn under varje partibeteckning.

Vid kyrkomötet 2007 behandlades två motioner som handlade om andra modeller för utformning av valsedlarna vid direkta val. I motion 2007:18 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle utreda möjligheten att efter dansk modell införa valsystem med en enda valsedel per nivå i direkta kyrkoval. I motion 2007:84 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att föreslå ändringar i kyrkoordningen som innebär att de förtryckta valsedlarna för respektive gruppering tas bort och att det i stället införs en modell med gemensamma "listor", där alla kandidaterna för ett val numreras löpande och får ett unikt nummer som sedan anges på röstsedeln. Organisationsutskottet angav i sitt betänkande O 2007:5 att Demokratiutredningen i sitt betänkande *Välja med förtroende* (SKU 2006:2) haft som utgångspunkt att pröva denna typ av valfrågor utifrån att det finns ett stort värde att de kyrkotillhöriga känner igen sig från de allmänna valen. Utskottet konstaterade att de delade denna uppfattning och noterade samtidigt att förslagen skulle kräva beslut som inte kan fattas förrän vid 2008 års kyrkomöte och att det då inte är praktiskt möjligt att genomföra några förändringar till 2009 års val. Utskottet föreslog därför avslag på motionerna. Kyrkomötet beslutade att bifalla utskottets förslag att avslå motionerna (KmSkr 2007:17).

Vid kyrkomötet 2013 behandlades motion 2013:48, vari det föreslogs att det borde införas ett valsystem där samtliga kandidater vid val till kyrkofullmäktige, stiftsfullmäktige och kyrkomöte förs upp på en gemensam valsedel. Organisationsutskottet angav i sitt betänkande O 2013:4 att förslaget borde avslås med samma motivering som vid 2007 års kyrkomöte. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Valsedelsdistribution

Frågan om distribution av valsedlar har behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen. Vid kyrkomötet 2007 föreslogs i motion 2007:47 att en stor del av valsedlarna till kyrkomötet och valsedlarna till stiftsfullmäktige skulle gå direkt till valnämnderna och att nomineringsgrupperna skulle få beställa just vad den egna gruppen behöver för valarbetet inom ramen för valbudgeten. Organisationsutskottet föreslog i sitt betänkande O 2007:5 avslag på motionen med motiveringen att förslaget skulle medföra stora praktiska och ekonomiska konsekvenser som inte uppväger fördelarna. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Vid 2013 års kyrkomöte behandlades motionen 2013:45, som rörde distribution av valsedlar till valnämnderna. Motionären föreslog att kyrkostyrelsen från och med kyrkovalet 2017 skulle låta distribuera alla valsedlar direkt från tryckeriet till respektive valnämnd. I sitt betänkande O 2013:14 föreslog organisationsutskottet att det kan vara lämpligt att skapa ett system där nationell nivå låter distribuera valsedlar från tryckeri till respektive valnämnd. Utskottet underströk att ett sådant system kan vara resurskrävande för nationell nivå men att frågan trots allt var viktig att belysa. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att med anledning av bland annat motion 2013:45 uppdra till kyrkostyrelsen att inom ramen för en utvärdering av 2013 års kyrkoval göra en fördjupad analys av motionens förslag och återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar som berör de kyrkliga valens administration (KmSkr 2013:17). Kyrkostyrelsen redovisade i en skrivelse (KsSkr 2015:2, bilaga 3, s. 52) sin fördjupade analys av att från och med kyrkovalet 2017 låta distribuera valsedlarna direkt från tryckeri till respektive valnämnd. Analysen visade att distribution direkt från tryckerierna till valnämnderna skulle få ett antal konsekvenser för i första hand nomineringsgrupper, församlingar och pastorat samt kyrkokansliet.

Valsedlar till kyrkovalet trycks och levereras löpande under perioden från och med den 10 juni fram till och med mitten av augusti under valåret. Under perioden levererar tryckerierna de valsedlar som har

tryckts löpande. Genom att styra om distributionen till valnämnderna beräknas antalet leveransadresser öka väsentligt, från 3 244 till ca 16 494 stycken.

För församlingar och pastorat skulle förslaget innebära ett ökat krav på bemanning under sommarmånaderna. Det skulle även behöva regleras att det är valnämnden som ska ansvara för utläggning av alla valsedlar, inte endast blanka, på samtliga röstmottagningsställen.

För nomineringsgrupperna skulle förslaget innebära en minskad arbetsbörda eftersom själva distributionen av nomineringsgruppernas valsedlar helt överflyttas till Svenska kyrkans personal och valnämnderna. Förslaget skulle dock även för nomineringsgrupperna medföra en ökad administration genom att grupperna redan i samband med beställning av valsedlar måste ange hur många valsedlar som ska distribueras till respektive valnämnd. Det bedöms vidare att sista tidpunkten för att göra tilläggsbeställningar av valsedlar behöver tidigareläggas tillsammans med tidpunkten för sena omtryck.

För kyrkostyrelsens valkansli skulle förslaget innebära ett behov av att utveckla en beställningsfunktion för valsedlar samt utökade personalresurser. Vid kyrkovalet 2013 arbetade två personer halvtid med att spåra valförsändelser under perioden från och med juni till och med augusti. Skälet till att försändelserna måste följas är dels kostnadsaspekter, för att minska antalet returnerade försändelser, dels rättssäkerhetsaspekter, för att garantera att valsedlarna når mottagaren. Ett ökat antal försändelser innebär en ökad arbetsbörda i motsvarande mån som antalet försändelser ökar. Det ökade antalet försändelser i sig bedöms vidare generellt kraftigt öka riskerna i valsedelshanteringen.

För enbart kyrkostyrelsens valkansli bedöms förslaget innebära ökade kostnader med ca 3,1 miljoner kronor. Därutöver antas ytterligare kostnader tillkomma för församlingar och pastorat tillsammans med andra konsekvenser, t.ex. i form av förändrad semesterplanering eftersom en beredskap att omhänderta valförsändelser under sommarmånaderna måste finnas i varje pastorat eller församling som inte ingår i ett pastorat.

Kyrkostyrelsen bedömde att de ovan redovisade ökade kraven på valadministrationen, i kombination med de väsentligt ökade kostnaderna, inte stod i proportion till vinsten för kyrkovalets genomförande i dess helhet. Mot denna bakgrund saknades enligt kyrkostyrelsen tillräckligt starkt bärande skäl att förändra valsedelsdistributionen på det sätt som då hade föreslagits. Kyrkostyrelsen menade dock att frågan om valsedelsdistributionen är angelägen att följa och, i den mån det är möjligt, att underlätta. Kyrkostyrelsen beslöt därför om att öka antalet leveransadresser i kyrkomötesvalet från tre till sex i respektive valkrets (stift), för att minska de avstånd som valsedlar behöver distribueras av nomineringsgrupperna.

Vid 2015 års kyrkomöte behandlades ytterligare en motion, 2015:79, om förändrad valsedelsdistribution. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att skicka alla valsedlar direkt till varje valnämnd så att nomineringsgruppen kan hämta sina valsedlar på plats hos valnämnden. Organisationsutskottet, som i sitt betänkande O 2015:1 redovisade kyrkostyrelsens återredovisning av uppdraget från 2013, föreslog avslag på motionen. Detta blev också kyrkomötets beslut. Utskottet angav följande.

Utskottet är medvetet om att distributionen av valsedlar till valnämnderna är en stor och kostsam insats, oavsett vem som genomför den. Utskottet

menar dock att motionens förslag är särdeles kostnadsdrivande och påverkar församlingar och pastorat i alltför stor omfattning för att fördelarna med motionens intentioner ska överväga nackdelarna. Utskottet menar också att nomineringsgruppernas arbete med valsedlar är en viktig del av det demokratiska arbetet inom Svenska kyrkan.

Kyrkomötet 2017 beslutade på förslag av Organisationsutskottet (O 2017:11) med anledning av motion 2017:69, att uppdra till kyrkostyrelsen att införa en ordning där valförrättarna och röstmottagarna ska se till att även valsedlar för de lokala valen, i de valkretsar som innefattas i den egna valnämndens ansvarsområde och som kommit till valnämnden i rätt tid, finns utlagda på samma sätt som valsedlar till stiftsfullmäktige och kyrkomötet. Den föreslagna ändringen har därefter inarbetats i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val som trädde i kraft den 1 januari 2020, där detta framgår.

Vid kyrkomötet 2018 behandlades motion 2018:7, där det föreslogs att uppdra till kyrkostyrelsen att ombesörja att all valsedelsdistribution gällande samtliga val vid kyrkovalet sker genom respektive stifts försorg. Organisationsutskottet konstaterade i sitt betänkande O 2018:9 att kyrkomötet vid flera tidigare tillfällen har behandlat frågor om distribution av valsedlar. Utskottet angav vidare att det är en viktig och i många delar komplicerad insats som är kostsam oavsett hur och av vem den genomförs. Utskottet hänvisade även till vad som angavs i samma fråga vid kyrkomötet 2015. Utskottet påtalade även följande.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla att kyrkomötet 2017 fattade beslut om att valnämndens skyldighet att lägga ut valsedlar på röstmottagningsställen ska utvidgas till att avse samtliga val, vilket kan minska nomineringsgruppernas insats något. Det har även under utskottets överläggningar framkommit att det finns ytterligare utrymme för effektivisering av den valsedelsdistribution som görs inom ramen för gällande ordning. Utskottet noterar i denna del att kyrkostyrelsen till kyrkomötet 2015 uttalade (KsSkr 2015:2, bilaga 3, sidan 53) att valsedelsdistribution är en angelägen fråga att följa och, om möjligt, underlätta hanteringen av. Utskottet förutsätter därför att kyrkostyrelsen också gör detta löpande, inte minst med utgångspunkt i kyrkostyrelsens utvärdering av valets genomförande. Utskottet noterar slutligen att det även finns möjlighet för nomineringsgrupperna att i vissa delar samverka och samordna valsedelshanteringen lokalt.

Valsedlar och hanteringen av dessa i allmänna val

Vid de allmänna valen används enligt 6 kap. 1 § vallagen (2005:837) tre olika typer av valsedlar. Det är dels valsedlar med parti- och valbeteckning (*partivalsedlar*), dels valsedlar med parti- och valbeteckning samt uppgift om kandidater (*namnvalsedlar*), dels valsedlar med enbart valbeteckning (*blanka valsedlar*).

Enligt 6 kap. 6 § vallagen ska alla valsedlar som används vid val tillhandahållas av den centrala valmyndigheten. Det betyder att de tryckerier som Valmyndigheten upphandlar trycker och distribuerar de valsedlar som beställs. Beställningar görs av Valmyndigheten, kommunernas valnämnder och av partierna själva genom länsstyrelserna. Vidare anges i 8 kap. 2 § vilka valsedlar som måste finnas vid all röstmottagning. Det är, förutom blanka valsedlar, också partivalsedlar för partier som vid något av de senaste två valen till riksdagen fått mer än en procent av rösterna i hela landet eller är representerade i fullmäktige, under förutsättning att partiet begärt

utläggning. För val till Europaparlamentet gäller motsvarande en-procentsregel. Namnvalsedlar trycks och distribueras direkt till partierna allteftersom de gör sina beställningar, och partierna ansvarar själva för att de levereras till röstmottagningsställen. Det finns inget lagstadgat krav på att dessa valsedlar måste finnas vid röstmottagning.

Valmyndigheten skickade i april 2020 en hemställan till regeringen i vilken myndigheten lämnar förslag på en rad ändringar i nuvarande valsedelssystem inför valen 2022, för att minska problemen med nuvarande valsedelssystem. I den promemoria som myndigheten upprättat föreslås bland annat att det offentliga tar över all hantering av valsedlar för partier som registrerat partibeteckning. Som skäl anger Valmyndigheten bland annat följande.

I 7 kap. vallagen anges att det är kommunerna och utlandsmyndigheterna som anordnar röstmottagning. Röstmottagarna ska hålla ordning på samtliga valsedlar, oavsett om det är partierna eller kommunernas valnämnder som tillhandahåller dem. Dock kan det i praktiken vara svårt för röstmottagarna att veta vilka partier som har lagt ut sina namnvalsedlar, om något partis valsedlar har tagit slut eller om det förekommit någon oegentlighet, till exempel att någon tagit bort ett partis valsedlar. För att kunna hålla ordning bland alla valsedlar behöver röstmottagarna få bättre förutsättningar än idag att veta vilka valsedlar de är skyldiga att hålla ordning på.

Genom att det offentliga tar över allt ansvar för att tillhandahålla namnvalsedlar till kommunerna för de partier som registrerat partibeteckning och lämnat in kandidatlista inom föreskriven tid, skapas bättre förutsättningar till kontroll och ordning av de valsedlar som måste finnas.

[...]

En fördel med förslaget är vidare att valadministrationen ansvarar för all förvaring av valsedlar inför ett val. Idag är det partier som förvarar stora mängder valsedlar med varierande möjligheter till säker förvaring, vilket är en risk för valets genomförande.

Hemställan har, enligt information från Valmyndigheten, hittills inte medfört några åtgärder från regeringens sida.

I sammanhanget bör nämnas att regeringen i mars 2020 tillsatte en kommitté med uppdrag att stärka skyddet mot manipulationer av valsystemet (dir. 2020:30). Av direktivet framgår att det är de samlade erfarenheterna från 2018 och 2019 års val som motiverar en översyn av vissa delar av valsystemet i syfte att stärka förtroendet för valsystemet och stärka dess motståndskraft mot manipulationer. I direktivet nämns som exempel att det under de senaste valen förekom försök till sabotage genom stöld av valsedlar. Kommittén lämnade i januari 2021 ett första delbetänkande, *Förstärkt skydd för väljarna vid röstmottagningen* (SOU 2021:7).

Valsedlars utformning i Finland och Danmark

Vid kommunala och statliga val i Finland används vita valsedlar. Då flera val anordnas samtidigt används emellertid röstsedlar i olika färger. På insidan av valsedeln finns en rubrik som anger vilket val som valsedeln gäller och en cirkel med texten N:o, där numret för den kandidat man vill rösta på antecknas. I övrigt är valsedeln tom.

I Danmark använder man sig av en valsedel för respektive val, där samtliga partier som det går att rösta på finns med, liksom de personer som kandiderar för respektive

parti. Väljaren sätter vid röstningen ett kryss vid det parti eller den partikandidat man vill rösta på.

O 2021:5

Församlingsrepresentation i kyrkofullmäktige och kyrkoråd

Gällande bestämmelser

I inledningen till nionde avdelningen kyrkoordningen om val, stadgas att Svenska kyrkan har en ordning som innebär att alla kyrkotillhöriga har möjlighet att välja sina företrädare i beslutande organ genom demokratiska val. De kyrkliga valen ger var och en som tillhör kyrkan en möjlighet att ta ansvar för hur församlingen ska fullgöra sin grundläggande uppgift och hur stiftet och den nationella nivån ska främja den uppgiften. Valsystemet kan utformas på olika sätt så länge grundläggande värden tas tillvara. Dit hör rätten till fria val som ger möjlighet för var och en att med lika rösträtt välja enligt sin egen övertygelse.

I fråga om bestämmelserna om Svenska kyrkans lokala nivå gjordes det genomgripande förändringar när 2012 års kyrkomöte fattade beslut om de ändringar i den lokala strukturen som trädde i kraft den 1 januari 2014 (se avsnittet nedan). Sedan dess gäller att beslutande organ i pastorat och i en församling som inte ingår i något pastorat är *kyrkofullmäktige*, som utses i direkta val av dem som tillhör pastoratets församlingar respektive församlingen (2 kap. 7 § samt 3 kap. 4 § kyrkoordningen). Varje församling som inte ingår i ett pastorat och varje pastorat bildar en valkrets. Styrelse i ett pastorat, och styrelse i en församling som inte ingår i något pastorat, är ett av kyrkofullmäktige valt *kyrkoråd* (2 kap. 8 § samt 4 kap. 5 §). För en församling som ingår i ett pastorat ska pastoratets kyrkofullmäktige välja ett *församlingsråd* som styrelse (4 kap. 22 §). Inför valet ska det nyvalda kyrkofullmäktige genomföra ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte med församlingens röstberättigade medlemmar, för att på så sätt säkerställa församlingens inflytande över dem som ska ingå i församlingsrådet (4 kap. 23 §). Den som tillhör någon av församlingarna i pastoratet är valbar till ett församlingsråd i pastoratet (33 kap. 4 § första stycket andra punkten).

Enligt gällande valsystem fördelas mandaten till kyrkofullmäktige proportionellt mellan nomineringsgrupperna på grundval av valresultatet. Fördelningen görs genom att jämförelsetal beräknas för nomineringsgrupperna och den grupp som vid varje beräkning får det största jämförelsetalet ska tilldelas ett mandat (38 kap. 62 §). Hur många mandat som det finns till varje kyrkofullmäktige bestäms av kyrkofullmäktige, dock med beaktande av de rekvisit som uppställs i 3 kap. 5 § kyrkoordningen angående minsta antalet ledamöter. Det är till dessa fastställda mandat som de kyrkotillhöriga sedan genom valsystemet väljer sina förtroendevalda. Om kyrkofullmäktige beslutar att ändra antalet ledamöter eller ersättare måste ett sådant beslut – för att gälla – anmälas till stiftsstyrelsen senast den 1 mars under valåret (3 kap. 6 §).

Ansvarsfördelningen i församlingar som inte ingår i pastorat och i pastorat framgår av 2 kap. 7–9 §§. I nämnda paragrafer finns sedan hänvisningar till andra bestämmelser i kyrkoordningen där det närmare anges vad som åligger de olika organen samt kyrkoherden. Kyrkofullmäktige är dock det organ som utövar beslutanderätten på lokal nivå. Av 3 kap. 2 § framgår att kyrkofullmäktige beslutar i principiella ärenden eller ärenden som på annat sätt är av större vikt.

Innan kyrkofullmäktige avgör ett ärende ska det ha beretts av kyrkorådet. Om ett ärende särskilt angår en församling i ett pastorat ska vidare församlingsrådet beredas tillfälle att yttra sig i ärendet (3 kap. 22 §). Med att ett ärende särskilt angår en församling avses att ärendet ska gälla en eller flera särskilt utpekade församlingar. Ett budgetbeslut kan till exempel – även om det skulle kunna hävdas att det särskilt berör

samtliga församlingar i pastoratet – inte anses omfattas av bestämmelsen då ett sådant gäller generellt för pastoratet (KsSkr 2012:5 s. 132). Det är församlingsrådet som avgör om man vid förfrågan vill lämna något yttrande till kyrkofullmäktige innan de fattar beslut i ett ärende som berör församlingen. Vidare finns det även en möjlighet för kyrkofullmäktige att bestämma att bjuda in personer att delta i överläggningarna men inte i besluten (3 kap. 20 §).

Tidigare behandling i kyrkomötet

Genom ett beslut av 2007 års kyrkomöte fick kyrkostyrelsen i uppdrag att tillsätta en utredning med syfte att förenkla och förtydliga kyrkans lokala nivå: pastoralt, administrativt och ekonomiskt. Beslutet innebar ett bifall till motion 2007:49 som behandlades av organisationsutskottet i betänkandet O 2007:7 Strukturfrågor. Kyrkostyrelsen fastställde direktiv för utredningen i maj 2008. Enligt utredningsdirektiven var det övergripande syftet med utredningsarbetet att skapa bästa möjliga organisatoriska förutsättningar för församlingarna att fullgöra sin grundläggande uppgift. Utredningen lämnade sitt betänkande Närhet och Samverkan (SKU 2011:2) till kyrkostyrelsen i mars 2011. Efter att utredningen sänts på remiss och synpunkterna bearbetats överlämnade kyrkostyrelsen skrivelsen 2012:5 Strukturfrågor för behandling vid kyrkomötet 2012.

Av kyrkostyrelsens skrivelse framgår att flera remissinstanser uttryckt oro för att det med den nya ordningen – att varje församling som inte ingår i ett pastorat och varje pastorat bildar en valkrets – inte finns några garantier för att alla församlingar inom pastoratet får åtminstone en plats i kyrkofullmäktige.

Styrelsen har diskuterat önskemålet om att det på något sätt skulle garanteras plats åt varje församling i kyrkofullmäktige men kan konstatera att grundprincipen att sammansättningen av kyrkofullmäktige ska avgöras utifrån valresultatet då inte skulle få fullt genomslag. Det är självfallet önskvärt med en bred representation och delaktighet från de ingående församlingarna i pastoratets beslutande organ. Sammansättningen av kandidatlistorna vid valet, liksom valutgången där personrösterna kan få en avgörande roll, blir av betydelse för om detta uppnås.

Kyrkostyrelsen vill i detta sammanhang understryka att då valet till kyrkofullmäktige gäller hela pastoratet representerar de valda ledamöterna helheten, alla röstberättigade medlemmar i pastoratet, och inte bara sin egen församling. Det är genom ett aktivt engagemang som församlingarnas medlemmar har möjlighet att bli representerade på det sätt som de önskar.

Kyrkostyrelsen vill vidare framhålla att den av utredningen föreslagna ordningen att varje pastorat och varje församling som inte ingår i ett pastorat bildar en valkrets, innebär en avsevärd förenkling och kostnadsbesparing vad gäller de direkta valen jämfört med, som nu gäller, att varje församling bildar en valkrets.

I fråga om valdistrikt anser kyrkostyrelsen, till skillnad från utredningen, att varje församling ska bilda ett valdistrikt och att stiftsstyrelsen får besluta om indelning av en församling i flera valdistrikt. Det motsvarar nu gällande ordning. En sådan reglerad valordning underlättar det praktiska valgenomförandet. Vidare blir det möjligt att få en uppfattning om utfallet i kyrkovalet i församlingarna vilket kan komma till nytta när församlingsråd ska utses.

Några remissinstanser uttryckte även en liknande oro rörande att en församling som ingår i ett pastorat kan bli utan representant i kyrkorådet. Angående detta underströk kyrkostyrelsen att även ledamöterna i kyrkorådet, så som framhållits rörande kyrkofullmäktige, ska se till hela pastoratets, och inte bara sin egen församlings, bästa.

De föreslagna ändringarna om de verkställande och beredande organen behandlades av organisationsutskottet i betänkandet O 2012:2, som biföll kyrkostyrelsens förslag i dessa delar. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag (KmSkr 2012:2).

I sammanhanget kan noteras att det före 2014 fanns, enligt den lokala struktur som då gällde, flera nivåer av direktvalda förtroendevalda organ i församlingar som ingick i en kyrklig samfällighet – ett direktvalt kyrkofullmäktige eller kyrkoråd. I den kyrkliga samfälligheten fanns ett direktvalt samfällt kyrkofullmäktige. Till samfällda kyrkofullmäktige fanns enligt kyrkoordningen en möjlighet för en församlings kyrkoråd att väcka ärenden. Det fanns också en möjlighet för ordföranden och vice ordföranden i en församlings kyrkoråd att delta i fullmäktiges överläggningar. Det samfällda kyrkofullmäktige skulle också innan de avgjorde ett ärende som särskilt angick en församling, ge församlingens kyrkoråd tillfälle att yttra sig i ärendet (3 kap. 56 § kyrkoordningen i dess lydelse före 1 januari 2014).

Utskottets överväganden

Motion 2021:33, 2021:58 och 2021:92 om förenkling och digitalisering av kyrkovalet

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2021:33 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2021:58.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:92.

Utskottet önskar inledningsvis anföra att frågan om effektivisering, förenkling och digitalisering av kyrkovalet är väsentliga frågor som behöver följas löpande. Generellt sett anser utskottet att man behöver öka digitaliseringen av valet i syfte att förenkla hanteringen och på sikt minska kostnaderna. Utskottet konstaterar att detta är något som kyrkostyrelsen redan gör och som också lyfts fram i KsSkr 2021:1, s. 7 f. Detta gör att det som motionären föreslår i motion 2021:33 är tillgodosett och att motion 2021:33 därmed ska anses besvarad med vad utskottet nu anfört.

När det gäller motion 2021:58 anser utskottet att det är särskilt angeläget att kandidatförklaringen digitaliseras till kyrkovalet 2025. Utskottet inser att det finns utmaningar, inte minst ur ett dataskyddsperspektiv, men att dessa utmaningar bör kunna hanteras inom ramen för den utredning som föreslås i motionen. Utskottet föreslår därmed att motionen ska bifallas. Utskottet menar att det här är ett exempel på en sådan digitalisering som nämnts ovan, som syftar till att förenkla hanteringen av kyrkovalet.

När det gäller frågan om digital röstning i kyrkovalet konstaterar utskottet att det ännu är för tidigt för en sådan förändring, främst med hänsyn till de svårigheter som finns att bland annat säkerställa att valhemligheten inte riskeras och förtroendet för valsystelet därigenom äventyras. Utskottet föreslår därför avslag på motion 2021:92. Detta utesluter dock inte, så som utskottet tidigare anfört, att kyrkostyrelsen fortsatt aktivt jobbar för en digital hantering av valet i så stor utsträckning som möjligt. I denna del anser utskottet att det inte finns några hinder för Svenska kyrkan att stå i framkant för en digitalisering, även om en motsvarande digitalisering inte skett beträffande de allmänna valet.

Motion 2021:71 Reformerade indirekta val

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:71.

Utskottet välkomnar den konsekvensanalys avseende direkta och indirekta val ur ett demokrati-, kyrkosyns-, och digitaliseringsperspektiv som kyrkostyrelsen genomfört och som överlämnats till årets kyrkomöte. I konsekvensanalysen konstateras att såväl direkta som indirekta val är att betrakta som demokratiska val. Mot bakgrund av att frågan om i vilken utsträckning beslutande organ ska väljas genom direkta eller indirekta val under lång tid varit en omdiskuterad fråga, behövs det fortsatta samtal som berör valsystemets utformning. Utskottet konstaterar dock att det finns olika perspektiv på vad som är problematiskt med nuvarande valsystem. Med anledning av dessa olika perspektiv är det av vikt att klargöra vad som anses problematiskt innan ställning tas till om en utredning ska tillsättas. Då valsystemet har stor betydelse för Svenska kyrkan som organisation är det enligt utskottets mening vidare av vikt att en utredning som avser detta system och vilka frågor som behöver belysas inom ramen för en sådan utredning, har bred parlamentarisk förankring. Detsamma gäller utredningen som sådan. Utskottet konstaterar sammanfattningsvis att det i nuläget inte finns en sådan bred förankring och föreslår därför att motion 2021:71 ska avslås.

Motion 2021:61 och 2021:91 om valsedlar

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2021:61.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:91.

Utskottet konstaterar inledningsvis att arbetet med distribution av valsedlar är resurskrävande för såväl nomineringsgrupperna som den kyrkliga valorganisationen, vilket framgår av utskottets bakgrundsteckning och tidigare behandling av frågan. Utskottet anser att det ur ett såväl personellt perspektiv som effektivitets- och miljöperspektiv finns anledning att åter utreda förutsättningarna att förändra distributionen av valsedlar genom stiftsstyrelserna, så som föreslås i motionen. Motion 2021:61 ska därför bifallas.

När det gäller frågor om valsedlars utformning menar utskottet, i likhet med de ställningstaganden organisationsutskottet tidigare gjort, att det är av stort värde att de valsedlar som används vid kyrkliga val är utformade på liknande sätt som valsedlar i de allmänna valen. Det finns därför inte anledning att tillsätta en utredning för att se över möjligheten att införa en gemensam valsedel, så som föreslås i motionen. Motion 2021:91 ska därför avslås.

Motion 2021:52 Församlingsrepresentation i kyrkofullmäktige och kyrkoråd

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:52.

I enlighet med motionärens intention är det även utskottets mening att det är av vikt att alla församlingar som tillhör ett pastorat får möjlighet till insyn och inflytande i beslutande och verkställande organ på pastoratsnivå. Förutsättningarna ser dock olika ut i landets församlingar och pastorat och utskottet anser därför inte att det är ändamålsenligt att införa bestämmelser som säkerställer en församlingsrepresentation i kyrkofullmäktige respektive kyrkoråd på det sätt som föreslås i motionen. Vidare ser utskottet att de förslag som läggs fram i motionen skulle kunna ge oönskade effekter på nuvarande valsystem. Det är sammanfattningsvis utskottets mening att motionen ska avslås i sin helhet. Utskottet önskar dock poängtera vikten av samråd mellan de olika församlingar

som samverkar i ett pastorat samt mellan församlingarna och pastoratet. Kyrkoordningen uppställer inte några begränsningar för detta. Det finns därtill också bestämmelser i kyrkoordningen som säkerställer ett inflytande för församlingarna och möjligheter för kyrkofullmäktige att bjuda in andra personer till sina överläggningar.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Mattias Benke, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Håkan Widepalm, Benny Ahreemark Persson, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Roger Eklund, Victor Ramström, Inger Harlevi, Ann-Christin Alexius, Kristina Bäckström, Arnold Boström, Christer Bengtsson, Margareta Karlsson, Gunvor Vennberg, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Vi reserverar oss till förmån för avslag på motion 2021:61.

Den socialdemokratiska gruppen menar att det har skett ett antal förändringar i den riktning som motionären efterfrågar. Det har dock inte passerat flera val som ger en god möjlighet att utvärdera ordningen innan nya beslut om justeringar sker. Vi kan också konstatera att det redan idag i flera församlingar/pastorat och stift sker olika former av samordning av distributionen av valsedlar utan att detta reglerats i kyrkoordning eller bestämmelser. Vi ser det som en omfattande administrativ och ekonomisk börda att lägga på stiftet om man ska genomföra förslaget i motionen. Vi menar därför att motion 2021:61 bör avslås.

Louise Callenberg, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson och Mattias Benke

Reservation 2

Vi reserverar oss till förmån för följande förslag till beslut angående motion 2021:71:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:71.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2021:71 uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en parlamentarisk utredning med uppdrag att komma med förslag till hur ett indirekt val av stiftsfullmäktige och kyrkomöte ska kunna utformas och vilka ändringar av kyrkoordningen detta medför. De ekonomiska aspekterna på ett sådant system ska också belysas i utredningen.

Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg och Erik Westroth

Reservation 3

Jag reserverar mig mot utskottets ställningstagande i detta ärende till förmån för bifall av motion 2021:91.

För att säkra alla valbara nomineringsgrupper ett rättvist deltagande i valet och för att garantera valhemligheten samt undanröja risken för fusk med aktivt bortglömda eller bortplockade valsedlar, bör möjligheten till en gemensam valsedel i likhet med det danska valsystemet för samtliga nomineringsgrupper utredas.

Eric Westroth

Reservation 4

Vi reserverar oss mot utskottets ställningstagande i detta ärende till förmån för bifall till motion 2021:92.

I syfte att dels öka valdeltagandet, dels öka tillgängligheten för de medlemmar som av olika anledningar har svårt att ta sig till vallokalerna, bör även möjligheten att med elektronisk signatur kunna rösta i kyrkovalet via internet utredas.

Eric Westroth, Olle Reichenberg och Elisabeth Kullenberg

Särskild mening 1

Vi ansluter oss till reservation 1 som innebär att motion 2021:61 bör avslås.

Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson och Roger Eklund

Särskild mening 2

Jag bejakar reservation 2 avseende motion 2021:71.

Gunvor Vennberg

Särskild mening 3

Jag ansluter mig till reservation 2 avseende motion 2021:71.

Victor Ramström

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2021:6

Antal ledamöter i kyrkomötet och kyrkomötets arbetsformer

Sammanfattning

I betänkandet behandlas sex motioner varav två, 2020:19 och 2020:23, som avser antalet ledamöter i kyrkomötet, och fyra, 2020:6, 2021:53, 2021:83 och 2021:85, som på olika sätt knyter an till kyrkomötets arbetsformer. Utskottet föreslår avslag på samtliga motioner.

Till betänkandet finns fyra reservationer och ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2020:6,
2. avslå motion 2020:19,
3. avslå motion 2020:23,
4. avslå motion 2021:53,
5. avslå motion 2021:83 punkt 1,
6. avslå motion 2021:83 punkt 2,
7. avslå motion 2021:83 punkt 3,
8. avslå motion 2021:85 punkt 1,
9. avslå motion 2021:85 punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2020:6 av Karl-Gunnar Svensson, Utvärdering av kyrkomötet 2020

Kyrkomötet beslutar att med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2020:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2023 med anledning av coronapandemin uppdra till kyrkostyrelsen att göra en särskild utvärdering av kyrkomötet 2020.

Motion 2020:19 av Eric Westroth m.fl., Antalet ledamöter i kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda antalet ledamöter i kyrkomötet i syfte att reducera antalet ledamöter och därigenom även göra nödvändiga besparingar på nationell beslutsnivå.

Motion 2020:23 av Bengt Kjellgren och Mats Hagelin, Minskat antal ledamöter i kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda antalet ledamöter i kyrkomötet, i syfte att reducera antalet ledamöter och därigenom även göra nödvändiga besparingar på nationell nivå.

Motion 2021:53 av Hans-Olof Andrén m.fl., Regler för kvalificerat beslutsfattande

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram förslag till förstärkta bestämmelser för kyrkomötets beslut med kvalificerat beslutsfattande.

Motion 2021:83 av Margareta Carlsson m.fl., Kyrkomötets mandatstöd

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. ta fram ett reglemente för kyrkomötets mandatstöd samt att förtydliga skrivningarna i syftet med kyrkomötets mandatstöd,
2. utifrån detta reglemente införa skyldighet till redovisning av hur mandatstödet använts av nomineringsgrupp,
3. inför varje ny mandatperiod, skriftligt informera de nomineringsgrupper som valts in i kyrkomötet vad syftet med mandatstödet är.

Motion 2021:85 av Linda Sjöo m.fl., Utbildning för nya förtroendevalda

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att utforma och starta en utbildning för nytillträdda förtroendevalda i kyrkomötet som inleder varje mandatperiod.
2. varje förtroendevald i kyrkomötet erbjuds ett fysiskt exemplar av kyrkoordningen.

Bakgrund

Antal ledamöter i kyrkomötet

Gällande bestämmelser

Kyrkomötet består av 251 ledamöter varav 249 väljs i direkta val av kyrkans röstberättigade medlemmar och två väljs av utlandsförsamlingarna (11 kap. 1 och 2 §§ kyrkoordningen).

Tidigare behandling

I utredningsarbetet inför kyrkoordningens tillkomst föreslogs att antalet ledamöter i kyrkomötet oförändrat skulle vara 251 (SKU 1998:1). Under remissförfarandet anförde en del remissinstanser som sin mening att antalet ledamöter i kyrkomötet borde minskas. Svenska kyrkans centralstyrelse gick på remissinstansernas linje och föreslog i kyrkoordningsskrivelsen (CsSkr 1999:3) en minskning av antalet ledamöter till 201.

När frågan kom till kyrkomötet anförde andra kyrkolagsutskottet i sitt betänkande över centralstyrelsens förslag (2KL 1999:1) att en minskning till 201 ledamöter skulle reducera kyrkomötets representativitet. Utskottet befarade att reduktionen främst skulle drabba glesbygden och olika fromhetsriktningar. De små nomineringsgrupperna skulle enligt utskottet också få svårare att hävda sig. Andra kyrkolagsutskottet föreslog därför att antalet ledamöter fortsatt skulle vara 251. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Även vid kyrkomötena 2001 och 2002 avslogs motioner som rörde en minskning av antalet ledamöter i kyrkomötet.

2008 prövade *Utredningen om demokrati och delaktighet i Svenska kyrkan* om det borde göras någon förändring av antalet ledamöter i kyrkomötet. I betänkandet *Styra och leda: Samverkan och ansvarsfördelning i Svenska kyrkan* (SKU 2008:1) anförde utredningen att det sedan kyrkoordningen beslutades inte hade tillkommit något nytt som gav anledning till en omprövning av de ställningstaganden som då hade gjorts. Utredningen menade att förlusten i representativitet var större än de vinster som kunde göras genom att minska antalet ledamöter. Kyrkostyrelsen anförde i sin skrivelse till 2009 års kyrkomöte (KsSkr 2009:5) att man delade utredningens bedömning och föreslog därför ingen ändring av antalet ledamöter. Kyrkomötet beslöt i enlighet med kyrkostyrelsens förslag (KmSkr 2009:2).

Till kyrkomötet 2013 hade organisationsutskottet tagit ställning till dels en motion (2013:69) i vilken föreslogs att antalet ledamöter skulle minskas till 201 och dels en motion (2013:53) som föreslog att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att kartlägga konsekvenserna av en minskning av antalet kyrkomötesledamöter till 201. Organisationsutskottet hänvisade i sitt betänkande O 2013:11 till 2009 års kyrkomötesbeslut och menade att det inte fanns skäl att åter lägga tid och resurser på en sådan kartläggning som efterfrågades i motion 2013:53. Enligt utskottets mening ägde vidare de överväganden som gjordes 2009 alltså giltighet varför man föreslog kyrkomötet att avslå bägge motionerna. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Kyrkomötet behandlade 2014 en motion (2014:26) om att utreda och lämna förslag till ändring i kyrkoordningen avseende ett minskat antal ledamöter i kyrkomötet. Organisationsutskottet framhöll vikten av en ändamålsenlig representativitet. Kyrkomötets möjlighet att kunna representera hela landet bedömdes väga tyngre än intresset av att skapa effektivare arbetsformer och hålla ned kostnaderna. Med anledning av detta och de överväganden som gjordes i betänkandet *Styra och leda: samverkan och ansvarsfördelning i Svenska kyrkan* (SKU 2008:1) föreslog organisationsutskottet att kyrkomötet skulle avslå båda motionerna. Kyrkomötet följde utskottets förslag. Frågan kom att behandlas ytterligare en gång under mandatperioden vilket resulterade i förenklad motionsbehandling avseende motion 2017:108 i och med betänkande O 2014:6. Kyrkomötet avslog motionen.

Kyrkoordningens regler om beslutsfattande m.m.

Gällande bestämmelser

Ärenden i kyrkomötet ska beredas i utskott innan de avgörs, eller om de gäller val, av valberedningen (11 kap. 11 § kyrkoordningen). Inför beslut om ändringar i Svenska kyrkans bestämmelser som kyrkomötet beslutar om, ska också, enligt kyrkomötets arbetsordning, kyrkorättsnämnden ha yttrat sig. Vidare finns det särskilda bestämmelser om beredningen för lärofrågor (11 kap. 16–18 §§). För beslutsfattandet gäller som huvudregel vid omröstning den mening som mer än hälften av ledamöterna i kyrkomötet är ense om (11 kap. 14 §, 3 kap. 33 §).

Beredning av ärenden som väckts till kyrkomötets första sammanträde under ett år, görs vid detta sammanträde och beredningen ska vara färdig i sådan tid att ärendet kan avgöras vid årets andra sammanträde (11 kap. 12 §). Vid det andra sammanträdet ska kyrkomötet fatta beslut i alla ärenden som har väckts vid det första sammanträdet och som inte behandlas enligt bestämmelserna i 18 och 19 §§ (11 kap. 13 §). Det finns inte några regler om bordläggning.

Kyrkomötet kan på förslag av ordföranden besluta om att för särskilt fall avvika från bestämmelserna 6 och 11–13 §§. Ett sådant förslag prövas genom omröstning utan föregående beredning i utskott och fordrar att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av kyrkomötets ledamöter ansluter sig till förslaget (11 kap. 15 §).

I kyrkomötets arbetsordning finns ytterligare bestämmelser om kyrkomötet (11 kap. 23 §). För avvikelser från bestämmelser som regleras där finns en motsvarande reglering (se 1 kap. 4 § kyrkomötets beslut [SvKB 1999:3] om arbetsordning för kyrkomötet).

För vissa ärenden gäller däremot särskilda bestämmelser om beslutsfattande. Läronämnden ska, som nämnts ovan, enligt 11 kap. 17 § första stycket kyrkoordningen yttra sig innan kyrkomötet beslutar i ärenden som rör vissa grundläggande lärofrågor som räknas upp i nämnda stycke. Läronämnden ska även beredas tillfälle att yttra sig i övriga lärofrågor enligt andra stycket. Enligt 11 kap. 18 § gäller en särskild beslutsordning för vissa lärofrågor. Med ”vissa lärofrågor” avses här både ärenden som rör grundläggande lärofrågor och ärenden som rör s.k. övriga lärofrågor och där läronämnden angett att den särskilda beslutsordningen kan bli tillämplig. Denna särskilda beslutsordning innebär att biskoparna, när det har fastställts vilka beslutsförslag som föreligger men innan kyrkomötet fattar beslut, ska besluta om den särskilda beslutsordningen ska tillämpas. Biskoparna får fatta ett sådant beslut om de finner att ett förslag inte bör genomföras därför att det strider mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Om kyrkomötet bifaller ett förslag för vilket biskoparna har beslutat att en särskild beslutsordning ska gälla ska det förslaget tas upp på nytt vid kyrkomötets andra sammanträde året efter att val till kyrkomötet har ägt rum. Läronämnden ska då åter yttra sig och ärendet på nytt beredas i utskott innan kyrkomötet fattar ett slutligt beslut. Om kyrkomötet sedan vid det slutliga beslutet bifaller ett förslag för vilket biskoparna har beslutat att den särskilda beslutsordningen ska gälla, måste minst tre fjärdedelar av de röstande bifalla förslaget för att det ska genomföras.

Utöver den särskilda beslutsordning som stipuleras för vissa lärofrågor finns också en särskild beslutsordning som gäller vid ändring av följande bestämmelser (11 kap. 19 § kyrkoordningen):

1. 11 kap. 16–19 §§ om lärofrågor och vissa bestämmelser i kyrkoordningen,
2. 29 kap. 2–4 §§ om kyrkotillhörighet,
3. 53 kap. om offentlighet för handlingar, och
4. 54 kap. om undantag från offentlighet för handlingar m.m.

Om inte minst tre fjärdedelar av de röstande beslutar att ändra en bestämmelse som avses i uppräkningslistan får kyrkomötet ändra bestämmelsen med enkel majoritet genom två likalydande beslut. Det andra beslutet ska fattas vid kyrkomötets andra sammanträde året efter att val till kyrkomötet har ägt rum.

Om det däremot rör ett ärende där biskoparna beträffande ett visst förslag i ett ämne som anges i uppräkningslistan i 11 kap. 19 § (se ovan) har beslutat att den särskilda beslutsordningen i 11 kap. 18 § ska gälla, tillämpas den ordningen (se ovan). Av bestämmelserna framgår även att den särskilda beslutsordningen i 11 kap. 18 § går före den särskilda beslutsordningen i 11 kap. 19 § vid en eventuell konflikt mellan dessa bestämmelser.

Till skillnad från vad som gäller för kyrko- och stiftsfullmäktige (3 kap. 17 §, 7 kap. 6 §) finns inte några bestämmelser för kyrkomötet eller dess organ, annat än kyrkorättsnämnden (jfr 4 kap. 2 b § arbetsordning för kyrkomötet), om att ett visst antal ledamöter måste vara närvarande för att organet ska vara beslutsfört.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Den gällande ordningen fick sin utformning genom likalydande beslut av 2009 och 2010 års kyrkomöten (KsSkr 2009:5, O 2009:1, KmSkr 2009:2, KmSkr 2010:13).

När kyrkoordningen ursprungligen beslutades gällde att kyrkomötet i ärenden enligt 11 kap. 19 § kyrkoordningen (se ovan), skulle fatta likalydande beslut vid sitt

andra sammanträde, då i oktober, två på varandra följande år (19 § i dess lydelse före 1 januari 2011). Vad gällde vissa lärofrågor enligt dåvarande 17 § gällde att om kyrkomötet valde att bifalla ett förslag som hade avstyrkts av läronämnden, så skulle nämnden åter yttra sig och ärendet på nytt beredas i utskottet innan kyrkomötet fattar ett slutligt beslut (18 § i dess lydelse före 1 januari 2011). Vid det slutliga beslutet skulle två tredjedelar av de röstande bifalla ett förslag som hade avstyrkts av läronämnden för att förslaget skulle genomföras.

Ändringarna till nu gällande ordning baserades på förslag i betänkandet *Styra och leda: samverkan och ansvarsfördelning i Svenska kyrkan* (SKU 2008:1). I skrivelsen framhöll styrelsen avseende förslagen om särskild beslutsordning för lärofrågor att det är bra att det finns en tröghet inbyggd i beslutsprocessen när det gäller beslut av den aktuella karaktären (KsSkr 2009:5 s. 62 f). I remissbehandlingen hade ett antal remissinstanser velat ge biskoparna vetorätt och framfört att kyrkomötet inte ska kunna bifalla ett beslut efter det att biskoparna har avstyrkt det. Även om det, enligt styrelsen, får ses som högst osannolikt att kyrkomötet skulle fatta ett sådant beslut, ansåg kyrkostyrelsen att möjligheten ändå ska finnas. Av denna anledning föreslog styrelsen att en högre tröskel än den tidigare skulle gälla och att det därför skulle krävas 3/4 majoritet för att ett beslut i lärofrågor i dessa fall ska kunna fattas. Kyrkomötet fick därigenom möjlighet att genom två likalydande beslut avgöra en fråga med enkel majoritet. Det andra beslutet får dock fattas först vid det andra sammanträdet, året efter det att val till kyrkomötet har ägt rum.

Vad gällde bestämmelserna i 11 kap. 19 § framhöll kyrkostyrelsen (KsSkr 2009:5 s. 66 f.) att det inte minst mot bakgrunden att det inte finns någon möjlighet till bordläggning i kyrkomötet, att det är ändamålsenligt med den form av minoritetsskydd som den särskilda beslutsordningen i dessa frågor innebär. Någon ändring i omfattningen av ärenden gjordes inte, även om ordalydelsen förtydligades. Styrelsen betonade vidare att grunderna för principen om offentlighet för handlingar i sin grundläggande form regleras i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. Styrelsen bedömde vidare att en nivå där 189 av kyrkomötets 251 ledamöter måste stödja beslutet är tillfredställande hög och att det sannolikt endast skulle medföra att det är i principiella frågor där det finns tydliga skiljelinjer som majoriteten kan komma att understiga de stipulerade tre fjärdedelarna.

Före 2000

Närmast före kyrkoordningens tillkomst gällde kyrkolagen (1992:300) för beslutsfattande i kyrkomötet. Enligt denna gällde som huvudregel den mening som mer än hälften av de röstande enade sig om. När det däremot gällde förslag till kyrklig kungörelse, inklusive upphävande eller ändringar av sådan, som gällde Svenska kyrkans lära eller böcker, skulle det, om förslaget inte förkastades av kyrkomötet, på yrkande av minst tio av dess ledamöter vila till dess att det nyvalda kyrkomötet sammanträdde. Kyrkomötet kunde dock omedelbart anta förslaget om minst fem sjättedelar av de röstande enade sig om förslaget (29 kap. 25 och 26 §§). Motsvarande gällde enligt förutvarande 1982 års lag (1982:943) om kyrkomötet avseende kyrklig kungörelse som gällde svenska kyrkans lära eller avsåg bibelöversättning, psalmbok, evangeliebok, kyrkohandbok eller katekes (35 och 36 §§).

När det närmast före 2000 gällde beslut som avsåg "[g]rundläggande föreskrifter om svenska kyrkan som trossamfund och om kyrkomötet som en församling av valda ombud för svenska kyrkan" angavs i övergångsbestämmelserna till regeringsformen att detta skulle regleras i lag (se ovan). Sådan lag stiftades av riksdagen på samma sätt som huvudbestämmelserna i riksdagsordningen. Innan sådan lag stiftades skulle

yttrande av kyrkomötet inhämtas. Huvudbestämmelserna i riksdagsordningen stiftades då på samma sätt som gäller idag (se vidare nedan). I övergångsbestämmelserna angavs även att kyrkomötet med stöd av föreskrifter i lag, som utfärdats på det sätt som nyss nämnts, genom kyrklig kungörelse fick meddela föreskrift i bestämmelsen uppräknade ämnen.

Beslutsfattande i riksdagen avseende grunderna för Svenska kyrkan

Enligt 8 kap. 17 § regeringsformen gäller att vid stiftande, ändring eller upphävande av lag som avser trossamfund och grunderna för Svenska kyrkan som trossamfund ska detta ske på samma sätt som stiftande av riksdagsordningen. Riksdagsordningen stiftas genom två likalydande beslut. Genom det första beslutet antas förslaget som vilande och det andra beslutet får inte fattas tidigare än efter ett riksdagsval och av den nyvalda riksdagen. Därutöver ska det ha gått minst nio månader mellan det att ärendet första gången anmäldes i kammaren och valet, om inte konstitutionsutskottet beslutar om undantag. Den kan också stiftas genom endast ett beslut, om minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter röstar för beslutet.

Mandatstöd till nomineringsgrupper i kyrkomötet

Till nomineringsgrupper som är representerade i kyrkomötet utgår ett mandatstöd. Mandatstödet syftar till att grupperna ska kunna genomföra opinionsbildande arbete och informationsspridning kring de demokratiska processerna i Svenska kyrkan. Vidare används mandatstödet till utbildningsinsatser inom nomineringsgrupperna. Kyrkomötet beslutar om mandatstöd och vilken nivå som det ska ligga på. Nuvarande system fastställdes 2007 (KsSkr 2007:1, B 2007:1). 2010 beslutade kyrkomötet om en femprocentig sänkning av mandatstödet (B 2010:1). Mandatstödet utgår under hela mandatperioden och baseras på valresultatet. Det utgår med 71,25 procent av ett prisbasbelopp valåret och året före valåret samt övriga år med 47,5 procent av ett prisbasbelopp per mandat som gruppen har i kyrkomötet. Utlandsmandaten får stöd som uppgår till ett belopp som motsvarar mandatstödet.

Tidigare behandling

Mandatstöd till nomineringsgrupper infördes 2005. I en motion (2004:28) föreslog motionären att bidrag ska utgå årligen med ett belopp som motsvarar 25 procent av prisbasbeloppet per mandat till alla nomineringsgrupper som i valet erhåller mandat i kyrkomötet. Tidigare utgick ett utbildningsbidrag om 5 000 kr per mandat och år. Organisationsutskottet delade grundsynen i motionen om att det var angeläget att nomineringsgrupperna gavs ekonomiska och organisatoriska förutsättningar för att kunna genomföra opinionsbildande arbete och sprida information kring de demokratiska processerna i Svenska kyrkan (O 2004:2). Organisationsutskottet föreslog att kyrkomötet skulle bifalla motionen vilket också skedde. Av organisationsutskottets betänkande framgår att införandet av bidrag till nomineringsgrupper var möjligt men med en inskränkning vilket nivåutredningen konstaterade tidigare i sitt betänkande *Arbetet på olika kyrkliga nivåer* (SKU 1998:3). Nivåutredningen menade att det inte torde vara möjligt att i det sammanhanget närmare ange några principer eller riktlinjer för hur ett bidragsbeslut ska vara utformat för att inte stå i strid med likabehandlingsprincipen som framgår av 2 kap 4 § respektive 5 § kyrkoordningen. Utredningen ville dock peka på vikten av att ett sådant ekonomiskt stöd inte får utformas så att det otillbörligt gynnar eller missgynnar ett visst parti eller en viss grupp. Nämnade bestämmelser riktar sig till församlingar och pastorat men utredningens uppfattning,

vad gäller den nationella nivån, var att kyrkomötet på samma sätt kan fatta beslut om bidrag eller stöd till partier eller grupper som finns representerade i kyrkomötet.

2007 höjdes mandatstödet med motiveringen att det var för att stärka den demokratiska organisationens funktion genom möjlighet till bättre rekrytering och utbildning av förtroendevalda samt ett utvecklat informationsarbete från nomineringsgruppernas sida (KsSkr 2007:1). 2010 föreslog kyrkostyrelsen en sänkning av mandatstödet med 10 procent (KsSkr 2010:1). Budgetutskottet menade dock att besparingen var orimligt stor och föreslog därför att mandatstödet i stället sänks med 5 procent från dåvarande nivå. Kyrkomötet biföll utskottets förslag (B 2010:1, KmSkr 2010:15).

Om stöd till politiska partier

Stödet från staten och riksdagen är den största inkomstkällan för partier på riksnivå. Partistödet anses vara av stor vikt för demokratin med fria partier, fri nyhetsförmedling och opinionsbildning som grundläggande inslag. Det finns olika former av stöd som dessutom är lagfästa. Staten ger stöd till partiernas allmänna verksamhet (se bland annat lag [1972:625] om statligt stöd till politiska partier) och riksdagen ger stöd till partigruppernas och riksdagsledamöternas arbete i riksdagen (lag [2016:1109] om stöd till partigrupperna för riksdagsledamöternas arbete i riksdagen). Statens stöd utgår till partier både i och utanför riksdagen. Partierna bestämmer till stor del själva vad bidragen ska användas till. Riksdagens stöd till partigruppernas och ledamöternas arbete i riksdagen delas ut i form av basstöd, stöd till ledamöternas politiska sekreterare, stöd till ledamöternas utrikesresor och stöd till ledamöternas språkutbildning. Basstödet består av ett grundbelopp om 1,7 miljoner kronor per år och vidare ett tilläggsbelopp beroende på antalet riksdagsledamöter. Stödet till politiska sekreterare ska bekosta handläggarghjälp åt ledamöterna. Varje parti beslutar själv hur stödet ska användas och hur det bygger upp ett partikansli som passar ledamöternas behov och önskemål. Partier och sidoorganisationer måste redovisa de intäkter som de får av det offentliga stödet enligt någon av de ovan angivna lagarna.

Vidare har kommuner och regioner möjlighet att lämna stöd till politiska partier. I den nya kommunallag som trädde i kraft den 1 januari 2018 anges att kommuner och regioner får ge partistöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin. Partistöd får ges till de politiska partier som är representerade i fullmäktige och som är juridiska personer. Det är fullmäktige som beslutar om partistödet omfattning och formerna för det. Det framgår även av lagen (4 kap. 31 §) att beslut om partistöd ska innehålla krav på att mottagaren årligen lämnar en skriftlig redovisning som visar att partistödet använts till att stärka deras ställning i den kommunala demokratin.

Utbildningsmaterial och utbildningsinsatser till kyrkomötets ledamöter

I anslutning till det sista sammanträdet i mandatperioden, ska det nyvalda kyrkomötet samlas till ett valsammanträde. En del av tiden vid det nyvalda kyrkomötets valsammanträde ägnas åt utbildning och fortbildning av nya och gamla ledamöter. Vid detta tillfälle får ledamöterna ta emot en informationsfolder om kyrkomötet, *Kyrkomötet – en vägledning*. I inledningen av session ett under mandatperiodens första år får utskottens ledamöter och ersättare också, utskottsvis, en kortare introduktionsutbildning om utskottsarbetet av respektive utskotts sekreterare. Ledamöter har också erbjudits olika böcker inom ämnet, till exempel *För troende vald* av Håkan E. Wilhelmsson och *Du är vald!* Av L. Björksell, I. Rundwall och E. Sjöberg-Sund.

Tidigare behandling

Frågan om utbildning och fortbildning till kyrkomötets förtroendevalda togs upp i betänkandet *Kyrkomötets arbetsformer*, som lämnades till kyrkomötets presidium 2017. Utredningen hade i uppdrag att se över och förändra arbetsformerna för kyrkomötet. När det gällde de material som tillhandhålls till ledamöterna menade utredningen att detta är bra, men att utbildning och fortbildning av kyrkomötets ledamöter skulle kunna utvecklas ytterligare. Som skäl för detta framhölls att det är av stor vikt att samtliga ledamöter känner sig förtrogna med kyrkomötets arbetssätt, de styrande regelverken och övrig information kring vad det innebär att vara ledamot i kyrkomötet. Utredningen menade att en sådan förståelse hos ledamöterna ökar effektiviteten både i utskottsarbetet och i plenumsessionerna. Utredningen uppmanade vidare presidiet att i samråd med gruppledarna arbeta vidare med frågan om vidareutbildning av ledamöterna. Utredningen anser att det behöver finnas en webbaserad utbildning, som möjliggör för ledamöter att fördjupa sina kunskaper redan innan de kommer till kyrkomötets sammanträde. Kyrkostyrelsen bejakade i sitt remissyttrande behovet av utbildning och ansåg att webbutbildningar är en långsiktig och strategisk viktig investering som bör kunna tillgodose kyrkomötets utbildningsbehov. Presidiet delade, i sin skrivelse PSkr 2017:1, utredningens uppfattning om vikten av ytterligare utbildning- och fortbildningsinsatser och pekade speciellt på möjligheten till webbaserad utbildning samt att det, med stöd av kyrkokansliet, kan anordnas kortare utbildningstillfällen i samband med möten med nomineringsgrupperna eller vid inledningen av utskottsarbetet.

Kyrkoordningen till kyrkomötets ledamöter

Kyrkomötet fastställde kyrkoordningen år 1999 varefter bokförlaget Verbum tryckte upp två olika versioner av kyrkoordningen. Dåvarande centralstyrelsen lät, genom Verbum, trycka upp den första officiella versionen av kyrkoordningen och skickade ut den till alla församlingar. Denna version, med grått omslag, innehöll endast ren kyrkoordningstext utan register och liknande samt gavs endast ut i en upplaga. Den andra versionen, med benämningen ”Kyrkoordning med angränsande lagstiftning för Svenska kyrkan”, som trycktes upp av Verbum var blå till utseendet och kom att innehålla angränsande lagstiftning och register m.m. Verbum har sedan dess årligen tryckt upp kyrkoordningen i dess blå utformning. Verbums tryckta upplaga är en förlagsprodukt.

Före år 2003 publicerades Svenska kyrkans bestämmelser tillsammans med ändringar i kyrkoordningen i en serie som trycktes upp av kyrkostyrelsen och distribuerades till alla pastorat, samfälligheter och stift samt till dem som prenumererade på serien. På detta sätt fick kyrkans enheter kännedom om uppdateringar och ändringar i bestämmelserna och kyrkoordningen i relation till den första upplagan av kyrkoordningen. Sedan årsskiftet 2003/2004 trycks inte längre den officiella versionen av Svenska kyrkans bestämmelser och ändringar i kyrkoordningen i pappersform. Den officiella versionen publiceras i stället elektroniskt och hålls tillgänglig via adressen: www.svenskakyrkan.se/kyrkoordningen.

På ovan redovisad sida finns den vid var tid gällande versionen av kyrkoordningen och övriga Svenska kyrkans bestämmelser att tillgå utan kostnad. Den officiella utgåvan av kyrkoordningen är den som blivit beslutad av kyrkomötet och utfärdad av kyrkostyrelsen. Den blå utgåvan av kyrkoordningen är en förlagsprodukt från Verbum som revideras årligen med utgångspunkt i den officiella versionen av kyrkoordningen och andra Svenska kyrkans bestämmelser. Den ovan nämnda förlagsprodukten finns

i tryckt upplaga hos Verbum och kostar för närvarande 329 kronor inklusive moms per bok.

O 2021:6

Vid kyrkomötet 2014 behandlade kyrkorättsutskottet i betänkandet 2014:5 en motion som handlade om att köpa in bekännelseskriifterna till kyrkomötesledamöterna (motion 2014:97). Utskottet konstaterade då att den utbildning i såväl kyrkorättsliga som teologiska frågeställningar som är angelägna för ledamöterna, lämpligen får ske med hjälp av det ekonomiska stöd som ges till nomineringsgrupperna. Med dessa medel menade utskottet att nomineringsgrupperna kan skaffa det material som behövs för att fullgöra uppdraget som kyrkomötesledamot. Utskottet har också vid tidigare behandlingar anförvt att det finns goda möjligheter att ta del av dessa dokument då de finns tillgängliga på internet (Kr 2010:4, se även däri hänvisade tidigare betänkanden).

Utvärdering av kyrkomötets sammanträde 2020

Om kyrkomötet 2020 m.m.

Kyrkomötet 2020 genomfördes i förenklad form till följd av den extraordinära situation som förelåg på grund av samhällsspridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19. Grunden för detta var en överenskommelse mellan de i kyrkomötet representerade nomineringsgrupperna och representanter för utlandsförsamlingarna. Överenskommelsen träffades efter samråd med kyrkomötets presidium. Den innefattade även ett bejakande från grupperna av formella avvikelser från bestämmelser om kyrkomötets arbetsformer för att möjliggöra sammanträdet. Sammanträdet genomfördes i enlighet med överenskommelsen och innebar bland annat att enbart kyrkomötets presidium var närvarande på den fysiska plats där sammanträdet hölls, medan övriga ledamöter deltog i beslutsfattandet genom ljud- och bildöverföring i realtid. Av kyrkomötets 251 ledamöter deltog 44 i plenum, baserat på en procentuell fördelning utifrån antalet mandat i kyrkomötet. En representant för utlandskyrkans ledamöter inkluderades i detta. I utskottens sammanträden deltog ledamöter, biskopar och i vissa fall ersättare, på distans. Överenskommelsen innefattade även ett avstående från att motionera i alla ämnen och om bordläggning av motioner. Kyrkomötet behandlade till följd av detta ett begränsat antal ärenden och beslutade bara i ärenden som rörde kyrkostyrelsens skrivelser samt motioner som anknöt till dessa och verksamhetsberättelser från kyrkomötets nämnder. Övriga motioner bordlades i enlighet med överenskommelsen till år kyrkomötet 2021.

Även för genomförandet av den första sessionen vid 2021 års kyrkomöte har en överenskommelse träffats om formerna för genomförandet. Överenskommelsen innebär i likhet med den som träffades inför kyrkomötet 2020 bland annat ett bejakande av avvikelser från bestämmelser om kyrkomötets arbetsformer. Den innebär vidare att enbart presidiet finns på den fysiska plats där kyrkomötet formellt äger rum och att övriga personer deltar på distans i sammanträden i plenum, utskott och andra beredningsorgan. Grupperna har, till skillnad från 2020, inte träffat någon överenskommelse om att avstå från att fritt lämna motioner eller att endast närvara med ett visst antal ledamöter. En förutsättning för överenskommelsen är vidare att kyrkomötets ordförande kan anvisa goda tekniska förutsättningar. Överenskommelsen gäller inte för den andra sessionen.

Utvärderingar av kyrkomötets sammanträden

Utvärdering av kyrkomötet görs per regel i en cykel med enkäter som skickas till ledamöter och biskopar år ett respektive tre i en mandatperiod.

Utvärdering av kyrkomötet 2020

Efter genomförandet av kyrkomötet 2020 gjordes en anpassad enkätundersökning till följd av de särskilda förutsättningar som gällde för detta kyrkomöte, att det genomfördes digitalt med distansnärvaro, med färre tjänstgörande ledamöter i plenum och utskott och begränsat antal ärenden. Formerna byggde på en överenskommelse mellan gruppledarna för nomineringsgrupperna i kyrkomötet, som togs fram i dialog med kyrkomötets presidium (se ovan).

Enkäten skickades till alla 251 ledamöter i kyrkomötet samt biskoparna, sammanlagt 265 personer. Av dessa besvarade 188 personer enkäten. Av dem som svarade hade 115 personer tjänstgjort i ett utskott och/eller plenum.

Nedan följer en översiktlig redovisning av delar av svaren.

Enkäten inleddes med att respondenterna ombads ta ställning till om de ansåg att överenskommelsen var rimlig, med tanke på förutsättningarna. En majoritet, 61,7 procent, har svarat att de instämmer helt eller i hög grad, 19,1 procent att de instämmer delvis och 17 procent att de instämmer i låg grad eller inte alls. 2,1 procent svarade vet ej.

Motionsrätten till kyrkomötet var, enligt överenskommelsen, begränsad. I enkäten ställdes en fråga om respondenterna hade avstått från att lämna in motioner. Hälften av respondenterna, 50 procent, svarade att de avstått från att lämna in motioner medan den andra hälften svarade att de inte hade avstått.

Flera frågor ställdes i enkäten om de digitala utskottssammanträdena med distansnärvaro och om plenum med distansnärvaro. Sammanfattningsvis tyckte 8 av 10 att det fungerade bra (83,4 procent svarade att utskottssammanträdena hade fungerat bra och 77,1 procent att sammanträdena i plenum fungerat bra).

På en fråga om hur formen som plenum genomfördes på påverkade i vilken utsträckning respondenten begärt ordet var det endast cirka 2,2 procent som svarade att det gjorde det i större utsträckning. Drygt hälften 52,2 procent, svarade att de hade begärt ordet i samma utsträckning och 45,7 procent i mindre utsträckning. En motsvarande fråga ställdes avseende replik. På den svarade 4,8 procent att de hade begärt replik i större utsträckning, 35,7 procent i samma utsträckning och 59,5 procent i mindre utsträckning. På en fråga om de kunde tillgodogöra sig debatten i samma utsträckning som vid ett vanligt kyrkomöte svarade 68,1 procent att de kunde det, medan 17 procent svarade i mindre utsträckning och 14,9 procent i större utsträckning.

På en fråga om respondenten deltog i gruppmötena under båda sessionerna svarade 19,2 procent av de ledamöter som inte tjänstgjorde att de inte deltog under någon av sessionerna medan 71,2 procent svarade att de deltagit, 5,5 procent av dessa deltog enbart under session ett och 4,1 procent enbart under session två.

I enkäten ställdes också en fråga om vilket alternativ de tycker är bäst om inte 2021 års kyrkomöte kan genomföras som vanligt. Respondenterna kunde välja mellan tre svarsalternativ. Av de svarande angav 50,3 procent att kyrkomötet 2021 ska genomföras i annan anpassad form än den som var 2020 medan 36,9 procent svarade att de tycker att det ska genomföras på samma sätt som 2020 och 12,8 procent svarade vet ej.

Ledamöterna och biskoparna fick även svara på frågor såsom på vilket sätt de fick information om formerna för kyrkomötet 2020 och om det tyckte det var svårt att förstå formerna för kyrkomötet 2020. Det fanns också flertalet frågor kring hur det fungerade med teknik och support.

Motion 2020:6 Utvärdering av kyrkomötet 2020

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2020:6.

Utskottet konstaterar att en utvärdering har gjorts av kyrkomötet 2020, vilket framgår av bakgrundsbeskrivningen. Denna utvärdering tillgodoser enligt utskottet det förslag som lämnas i motionen. Utskottet vill också framhålla att 2020 års kyrkomöte genomfördes under speciella former på grund av särskilda, men tillfälliga, omständigheter som inte kunde förutses. Utskottet menar därför att det inte är ändamålsenligt att ianspråkta ytterligare resurser till en utredning som tar sin utgångspunkt i 2020 års kyrkomöte. Motionen ska därför avslås.

Motionerna 2020:19 och 2020:23 om antalet ledamöter i kyrkomötet

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2020:19.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2020:23.

Inledningsvis vill utskottet framhålla att frågor om formerna för demokratiarbete och demokratiska processer behöver prövas för var tid. Bland dessa frågor kan även antalet ledamöter i kyrkomötet vara en del. Utskottet konstaterar dock, i likhet med vad utskottet anfört i tidigare betänkanden, att antalet ledamöter i kyrkomötet kan sägas utgöra en avvägning mellan å ena sidan intresset av att skapa effektiva arbetsformer och hålla nere kostnaderna och, å andra sidan, intresset av att åstadkomma en ändamålsenlig representativitet. Den avvägningen är komplex och det är många parametrar som behöver vägas in. Enligt utskottet är det ur ett demokratiskt perspektiv centralt att kyrkomötet kan representera hela landet. Dessa skäl menar utskottet alltså är bärande. Utskottet anser mot bakgrund av det ovan sagda att kyrkostyrelsen inte bör ges något sådant uppdrag som motionärerna efterfrågar. Utskottet noterar även att kyrkostyrelsen, inom ramen för skrivelsen Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024 (KsSkr 2021:1, s. 7 f.), under kommande planeringsperiod planerar att initiera och igångsätta ett antal större utredningar gällande omställningar för hela Svenska kyrkan, bland annat avseende att säkra och utveckla den demokratiska styrningen för framtiden och utreda hur den kan upprätthållas till en lägre kostnad än idag. Med anledning av detta föreslår utskottet avslag på motionerna.

Motion 2021:53 Regler för kvalificerat beslutsfattande

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:53.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att kyrkoordningens bestämmelser om beslutsfattande i kyrkomötet är centrala för Svenska kyrkan som demokratisk organisation. Det är därför angeläget att dessa bestämmelser är utformade på ett ändamålsenligt sätt som värnar kyrkans demokratiska grund. De särskilda omständigheter som kringgärdade beslutsfattandet vid 2020 års kyrkomöte är, enligt utskottet, inte något som ska utgöra en regelmässig ordning för beslutsfattande i kyrkomötet. Utskottet anser att de gällande bestämmelserna är tillräckliga och ger en god stabilitet. Utskottet vill dock understryka att det samtidigt kan finnas skäl som talar för att frågor om kyrkoordningens bestämmelser av detta slag, skulle kunna vara lämpliga att reflektera kring i ett senare skede. Det skulle exempelvis kunna ske vid en eventuell parlamentarisk

översyn av kyrkomötets organisation och struktur inom ramen för det arbete med omställning som kyrkostyrelsen aviserat i skrivelsen Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024 (KsSkr 2021:1). Det finns mot bakgrund av det ovan sagda och vid en sammanvägd bedömning inte anledning att nu lämna ett uppdrag om att se över aktuella bestämmelser. Motionen ska därför avslås.

Motionerna 2021:83 och 2021:85 om mandatstöd och utbildning

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:83.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:85.

Det mandatstöd som betalas ut till kyrkomötets nomineringsgrupper fungerar enligt utskottet väl. Med hänsyn till det syfte som mandatstödet fyller och det ramverk i övrigt som kringgärdar användandet av mandatstödet menar utskottet att det inte finns behov av att införa en striktare reglering. Utskottet vill särskilt framhålla vikten av tillit och förtroende gentemot nomineringsgrupperna och att detta är angeläget att värna även framgent. Det är även av betydelse att nomineringsgrupperna fortsatt ges möjlighet att anpassa användningen av mandatstödet efter de enskilda behov som varje nomineringsgrupp har, eftersom grupper har olika förutsättningar bland annat beroende på storlek. En strikt redovisningsskyldighet skulle även, enligt utskottet, kunna leda till en administrativ börda för såväl nomineringsgrupperna som kyrkostyrelsen. Utskottet menar vidare att den utbildning och det material som tillhandahålls förtroendevalda i kyrkomötet i kombination med möjligheten att använda mandatstödet i utbildningssyfte, kan täcka de utbildningsbehov som finns. När det gäller fysiska exemplar av kyrkoordningen ingår även detta i det material som det är möjligt att införskaffa med stöd av mandatstödet. Utskottet noterar samtidigt att den officiella utgåvan av kyrkoordningen enbart finns digitalt. Med anledning av detta föreslår utskottet avslag på motionerna.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Edith Skarke, sekreterare

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Mattias Benke, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Håkan Widepalm, Benny Ahremark Persson, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Roger Eklund, Victor Ramström, Inger Harlevi, Ann-Christin Alexius, Kristina Bäckström, Arnold Boström, Christer Bengtsson, Margareta Karlsson, Gunvor Vennberg, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Vi reserverar oss mot beslutet att avslå motion 2021:53 Regler för kvalificerat beslutsfattande till förmån för bifall till motionen.

Sven Gunnar Persson och Per Lindberg

Reservation 2

Jag reserverar mig mot beslutet att avslå motion 2021:83 samt motion 2021:85 till förmån för bifall till motionerna.

Lars B Andersson

Reservation 3

Undertecknade reserverar oss till förmån för bifall av motion 2020:23.

Olle Reichenberg och Elisabeth Kullenberg

Reservation 4

Jag reserverar mig mot utskottets ställningstagande i detta ärende till förmån för bifall till motion 2020:19.

Sverigedemokraterna menar att det behövs en reduktion av antalet ledamöter i kyrkomötet, den nationella beslutandenivån, för att göra ekonomiska besparingar. Detta är primärt en symbolfråga för att medvetandegöra nedåt i organisationen att vi står inför stora ekonomiska utmaningar och att även det högsta beslutande organet är beredd att ta sin del av ansvar och besparing.

Eric Westroth

Särskilt yttrande

Jag stödjer utskottets förslag att avslå motionen 2020:6, men med motiveringen att en utredning för att möta nästa pandemi är för tidigt väckt. Man måste även inkludera kyrkomötet 2021 i en utvärdering av för att på ett korrekt sätt kunna skapa en strategi för kommande kyrkomöten vid nästa pandemi eller annan orsak till att kyrkomötet inte kan sammanträda under ordinarie förhållande.

Eric Westroth

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2021:7

Digitala sammanträden efter pandemin

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:31 Digitala sammanträden efter pandemin. I motionen föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att återkomma med förslag till ändringar som innebär att de sätt som varit möjliga att sammanträda på under pandemin – att ordförande kan bestämma att ett organ ska genomföra ett sammanträde där alla deltagare deltar på distans samt att det räcker med ljudöverföring i realtid – ska permanentas. Utskottet anser att kyrkoordningens ordinarie bestämmelser om beslutsfattande på distans är ändamålsenliga föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:31.

Motionens förslag

Motion 2021:31 av Tomas Rosenlundh och Margareta Karlsson, Digitala sammanträden efter pandemin

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att de sätt som varit möjliga att sammanträda på under pandemin – att ordförande kan bestämma att ett organ ska genomföra ett sammanträde där alla deltagare deltar på distans samt att det räcker med ljudöverföring i realtid – permanentas.

Bakgrund

Bestämmelserna i kyrkoordningen m.m.

Kyrkoordningen förutsätter som huvudregel att sammanträden genomförs med ledamöter som är fysiskt närvarande. Den 1 januari 2020 infördes en möjlighet i kyrkoordningen för beslutande och verkställande organ att sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Enligt 3 kap. 17 a § kyrkoordningen får ledamöter delta i kyrkofullmäktiges sammanträden på distans, om fullmäktige har beslutat det och det sker genom ljud- och bildöverföring i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra och delta på lika villkor. Den som är ordförande för sammanträdet får inte delta på distans. Om fullmäktige beslutar att ledamöter får delta i fullmäktiges sammanträden på distans, ska det också anges i vilken utsträckning sådant deltagande får ske. En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid fullmäktiges sammanträde. Kyrkofullmäktige beslutar även om och i vilken utsträck-

ning ledamöter får delta i sammanträden med kyrkoråd, församlingsråd och valnämnder på lokal nivå samt för stiftsfullmäktige, stiftsstyrelsen och nämnder på stiftsnivå. Deltagandet ska då ske på det sätt som anges för fullmäktige för att en ledamot ska anses närvarande på sammanträdet. (4 kap. 15 a, 27 §§, 7 kap. 6, 15 §§, 38 kap. 5 § kyrkoordningen).

Av förarbetena framgår vidare att möjligheten till deltagande på distans är en kompletterande möjlighet för ett beslutsfattande ”som annars överhuvudtaget inte hade kommit till stånd, eller för de fall där deltagandet på distans på ett väsentligt sätt förbättrar någon enstaka ledamots möjlighet till deltagande” och att huvudregeln fortfarande ska vara att sammanträden genomförs med ledamöter närvarande på den plats där sammanträdet äger rum (se KsSkr 2019:4, s. 85). Deltagande ska ske med ljud och bild i realtid, bland annat därför att ledamöterna ska kunna se vilka som deltar i sammanträdet, oavsett om deltagande sker på distans eller inte, och kunna vara fullt delaktiga i överläggningarna. Deltagandet ska också ske på lika villkor. Ett av syftena med detta är, enligt kyrkostyrelsen, att motverka att ett deltagande på distans i sig underlättar möjligheten att påverka utgången i ett beslutsärende, exempelvis om tekniken inte fungerar. I en situation som denna betraktas, enligt förarbetena, deltagandet som en rättighet för den distansdeltagande ledamoten att också kunna delta i sammanträdet på distans (se vidare angående detta och andra förutsättningar, (nämnda skrivelse, s. 87). Kyrkostyrelsen framhöll vidare att ”med de grundläggande förutsättningar som föreslås regleras i kyrkoordningen, ställs det i vissa fall tämligen höga krav för att distansdeltagande ska vara tillåtet. Enligt kyrkostyrelsen är detta dock rimligt när det gäller deltagande i beslutsfattande i den demokratiska ordning som gäller inom kyrkan.”, (nämnda skrivelse s. 86 f.). Ansvaret för att den tekniska utrustning som finns uppfyller kraven och tillförsäkrar att deltagandet sker på lika villkor är ytterst en fråga för ordföranden. Ordföranden har ett särskilt ansvar för genomförandet av mötet och ordningen på detsamma och måste därför fysiskt befinna sig på den plats där sammanträdet hålls (nämnda skrivelse, s. 88).

Bestämmelserna utformades huvudsakligen i enlighet med kommunallagens motsvarande regler. Med beaktande av den lokala självstyrelsen, reglerades enbart grunderna för deltagandet på distans i bestämmelser. (Se vidare KsSkr 2019:4, O 2019:3).

I kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) med instruktion för kyrkostyrelsen finns motsvarande bestämmelser om deltagande på distans i kyrkostyrelsen. I syfte att understryka att deltagande på distans inte är en huvudregel utan ett komplement till det fysiska sammanträdet, angavs dock uttryckligen i instruktionen att ett sådant deltagande förutsätter att det finns särskilda skäl. Det särskilda skälet ska, enligt förarbetena, föreligga för den ledamot som önskar delta i ett sammanträde på distans och kan till exempel bero på att personen på grund av långa avstånd har svårt att komma till sammanträdet, att ett ärende brådskar eller att föredragningslistan är så kort att den inte motiverar fysisk närvaro av samtliga ledamöter. Det bör därför också vara en fråga för ordföranden att avgöra om distansdeltagande kan medges i det enskilda fallet. Det ansågs inte vara fråga om en rättighet för någon ledamot att delta på distans. I syfte att ge ordföranden möjlighet att ta ställning till frågan om distansdeltagande reglerades även i instruktionen att ledamoten måste anmäla detta till kyrkostyrelsens kansli ett visst antal dagar före sammanträdet. (KsSkr 2019:4 s. 93). Vad som gäller kyrkostyrelsen i dessa delar utgör exempel för lokala överväganden (se KsSkr 2019:4 s. 90 f.).

För de beslutande och verkställande organ som regleras genom bemyndiganden till kyrkostyrelsen, till exempel för de två kyrkliga samfälligheterna för särskilda uppgifter, finns bestämmelser utfärdade av kyrkostyrelsen.

För organ som domkapitel och de nationella nämnderna saknas i kyrkoordningen uttryckligt stöd för beslutsfattande på distans (se ovan nämnda skrivelse). Kyrkostyrelsen utreder fortfarande formerna för sådant beslutsfattande i nämnda organ och utredningsuppgiften ska redovisas till kyrkostyrelsen senast 21 oktober 2021 (Ks 2020-1620).

Kyrkostyrelsens riktlinjer för beslutsfattande under särskilda omständigheter för organ inom Svenska kyrkan

Med anledning av pandemin beslutade kyrkostyrelsen den 26 mars 2020 att utfärda *Riktlinjer för beslutsfattande under särskilda omständigheter för organ inom Svenska kyrkan*. Riktlinjerna utfärdades med hänvisning till kyrkostyrelsens uppdrag enligt 12 kap. 2 § kyrkoordningen att leda och samordna Svenska kyrkans beredskap och vidta de åtgärder som behövs i händelse av kris och höjd beredskap. Styrelsen konstaterade att kyrkoordningens bestämmelser varit i kraft under kort tid, att det medfört att många kyrkofullmäktige inte tagit ställning till att nyttja möjligheten eller införskaffa nödvändig teknik samt därutöver inte gällde för alla organ. Sammantaget menade kyrkostyrelsen att kyrkoordningens bestämmelser om beslutsfattande inte ensamt kunde säkerställa de kyrkliga organens beslutskapacitet utan att någon enskild person skulle utsätta sig för risk för liv och/eller hälsa. (Dnr Ks 2020-0437, prot. bil. 5 till kyrkostyrelsens protokoll 2020:2). Styrelsen underrättade kyrkomötet om sitt beslut år 2020 (KsSkr 2020:1, E 2020:1, KmSkr 2020:2).

Enligt de av styrelsen utfärdade riktlinjerna gäller som förutsättning för att en ledamot som deltar på distans ska anses närvarande på ett sammanträde i ett organ inom Svenska kyrkan att 1) det finns rekommendationer från statliga myndigheter som medför att en eller flera ledamöter inte fysiskt kan delta i sammanträdet 2) det finns ett ärende som måste avgöras och där beslutet inte kan skjutas upp till ett senare tillfälle, 3) det finns inte något beslut om att nyttja möjligheten till beslutsfattande på distans som kommer till uttryck i bland annat 3 och 4 kap. kyrkoordningen som gäller för det aktuella organet eller att ett sådant beslut har fattats men det saknas praktiska förutsättningar att nyttja möjligheten på grund av tekniska begränsningar eller organet inte är ett sådant organ som träffas av dessa bestämmelser, och 4) det finns inte en lämnad delegation som skulle kunna nyttjas för att fatta beslutet. Om samtliga förutsättningar är uppfyllda gäller att den person som fullgör uppgiften som ordförande kan besluta att ett sammanträde ska hållas med ledamöter närvarande på distans. Deltagandet ska då företrädesvis ske genom ljud- och bildöverföring i realtid och på ett sådant sätt att samtliga ledamöter kan delta på lika villkor. I den utsträckning detta inte är möjligt får detta deltagande i stället ske enbart genom ljudöverföring i realtid. Ledamöter som deltar på detta sätt ska anses närvarande på sammanträdet. Ordföranden behöver inte befinna sig på den plats där sammanträdet äger rum. Vidare anges att om ett sammanträde enligt kyrkoordningen ska vara offentligt ska detta krav anses uppfyllt om de personer som befinner sig på den fysiska plats där sammanträdet äger rum enligt kallelsen kan följa sammanträdet via en ljudöverföring i realtid.

Styrelsens mandat att utfärda riktlinjerna har vid en beslutsprövning prövats av Svenska kyrkans överklagandenämnd där nämnden inte upphävde ett beslut fattat i enlighet med riktlinjerna (ÖN 2021/18). Vidare har Överklagandenämnden vid en beslutsprövning i ett annat fall upphävt ett beslut som fattats med stöd av kyrkostyrelsens riktlinjer, där en ledamot som deltog i ett sammanträde via ljud- och bildöverföring endast hade en fungerande bildöverföring (ÖN 2021/21).

Kommunalrättslig reglering m.m.

För beslutsfattande enligt kommunallagen (SFS 2017:725) gäller snarlika bestämmelser som enligt kyrkoordningen. En redogörelse för kommunallagens bestämmelser finns i kyrkostyrelsens skrivelse (KsSkr 2019:4) Ändringar i kyrkoordningen m.m., se även organisationsutskottets betänkande O 2019:3.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) har i en rättslig promemoria, *Sammanträden med fullmäktige, nämnder och styrelser m.m. i kommun, region och kommunalförbund under spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19*, från 4 maj 2020 redovisat sin uppfattning om möjligheterna för förtroendevalda att delta i sammanträden på distans. SKR drog följande slutsatser (se avsnitt 3.2.1). Kravet på att samtliga deltagande ska kunna se och höra varandra och delta på lika villkor bör inte anses innebära att den eller de distansdeltagande ledamöterna hela tiden ser alla andra ledamöter eller närvarande i realtid eftersom det typiskt sett inte är fallet vid fysiskt deltagande vid ett sammanträde. Normalt vänder sig ledamöter och andra deltagare/hörare mot den som talar för tillfället. Mot denna bakgrund bör minimi-kraven vid distansdeltagande vara att den distansdeltagande ska kunna

- se och höra presidiet och samtidigt den som talar för tillfället,
- se talarlistan (i förekommande fall),
- se en överblick över sammanträdeslokalen,
- se och höra eventuellt andra deltagande distansledamöter,
- ses och höras av de fysiskt närvarande ledamöterna.

I praktiken innebär det enligt SKR att den som talar, oavsett om denna deltar på distans eller närvarar fysiskt, visas i bild, medan en överblick av sammanträdeslokalen visas under hela tiden som distansdeltagande sker. Däremot bör det inte krävas att alla deltagare kan se varandra vid varje given tidpunkt under sammanträdet.

Vidare har SKR i en hemställan till regeringen 29 januari 2021 anfört att regeringen ska ta initiativ för att inom ramen för snabbast möjliga lagstiftningsprocess förtydliga de rättsliga förutsättningarna för deltagande på distans vid kommunala/regionala sammanträden och – med hänsyn till intresset att motverka risk för spridning av covid-19 – tillfälligt begränsa möjligheterna att upphäva kommunala/regionala beslut med hänvisning till formella brister vid tillämpningen av 5 kap. 16 § kommunallagen som inte påverkat ledamöternas möjligheter att utöva sina rättigheter att framföra yrkanden och att delta i beslutsfattandet och som inte påverkat ärendets utgång, samt att regeringen ska tillsätta en utredning med uppdrag att med långsiktigt perspektiv utvärdera och utveckla den nuvarande regleringen om deltagande på distans. Regeringen har ännu inte lämnat några förslag om ändringar i bestämmelserna med anledning av hemställan eller i övrigt.

Högsta förvaltningsdomstolen har ännu inte avgjort några mål som avser kommunallagens bestämmelser om deltagande på distans. I ett mål har däremot Kammarrätten i Sundsvall (dom i mål nr 276-277-21, 2021-06-14, där beslut från kommunfullmäktige i Luleå kommun prövades) vid laglighetsprövning konstaterat att om det förekommit sådana tekniska fel och brister som resulterat i att deltagarna inte haft möjlighet att se och identifiera samtliga närvarande, såväl även de utöver presidiet och de som vid tidpunkten inte talar, kan distansdeltagande ledamöter inte anses närvarande. Kammarrätten menade att syftet att kunna se och höra samtliga deltagare är att försäkra sig om att besluten tas på ett formellt korrekt sätt med rätt personer närvarande. Om en sådan möjlighet inte finns utgör det enligt domstolen ett så pass allvarligt formellt fel att det inte kan anses ha saknat betydelse för ärendenas utgång. Förvaltningsdomstolarna har i en handfull mål om laglighetsprövning enligt kommunal-

lagen upphävt beslut på grund av brister i beslutsfattandet hänförliga till kommunalagens bestämmelser om deltagande på distans. Exempel på situationer som medfört att beslut har upphävts har varit

- att distansdeltagande ledamöter inte kunnat se bild eller kunnat höra ljud under upprop eller då beslut fattats i ärenden,
- där det inte varit möjligt att höra vad ledamöter sagt, där reservationer inte varit möjliga att lämna eller där tekniska fel inte varit möjliga att påtala eller då varken fysiskt närvarande eller distansdeltagande ledamöter hört den ledamot som talat och då någon åtgärd inte vidtagits för att komma till rätta med de tekniska problemen samt
- då det inte varit möjligt för deltagande att votera, begära ordet och/eller inkomma med reservationer därför att ordföranden inte kunnat höra ledamöterna.

Omständigheter som dessa har enligt en förvaltningsrätt inneburit att debatt och votering inte fullgjorts på ett sätt som krävs i enlighet med de demokratiska pelare som måste speglas i sådana sammanträden som det var fråga om. (Förvaltningsrätten i Falun, dom i mål nr 6390-20 och 80-21, 2021-07-12).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:31.

Utskottet konstaterar inledningsvis att sammanträden som genomförs under digitala former kommer att fortsätta, sett till den allmänna samhällsutvecklingen. Utskottet ser positivt på möjligheterna att mötas digitalt i och med att denna arbetsform möjliggör ett deltagande som i vissa fall annars inte hade kunnat komma till stånd.

Såsom utskottet framhöll när bestämmelserna om deltagande på distans ursprungligen infördes, menar utskottet att bestämmelserna om detta alljämt är ett gott komplement till kyrkoordningens övriga bestämmelser om sammanträden och att fysisk närvaro är huvudregel. Enligt bestämmelserna ska deltagande på distans bland annat ske på lika villkor och med ljud- och bildöverföring i realtid. Ordföranden för sammanträdet ska också närvara på den plats där sammanträdet äger rum. Den undantagsmöjlighet i kyrkostyrelsens riktlinjer för beslutsfattande under särskilda omständigheter för organ inom Svenska kyrkan, som innebär att deltagandet kan ske enbart med ljudöverföring, är enligt utskottets mening inte en god ordning för sammanträden under ordinarie omständigheter. När ett deltagande sker med enbart ljudöverföring går flera dimensioner av det samtal som förs förlorat, jämfört med de möjligheter som finns när det går att både se och höra den som deltar i överläggningarna. På motsvarande sätt menar utskottet att kravet på att ett sammanträde ska äga rum på en plats och att ordföranden närvarar på den platsen ur ett demokratiskt perspektiv är viktigt, som en garant att säkra möjligheter för deltagare att alltid kunna bege sig till en viss plats och därmed alltid kunna delta i ett sammanträde.

Utskottet vill avslutningsvis framhålla att de ordinarie bestämmelserna om beslutsfattande på distans skapar goda förutsättningar för beslutande och verkställande organ inom Svenska kyrkan att sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Bestämmelserna är teknikneutrala och beaktar den lokala självstyrelsen genom möjligheter för respektive beslutande organ att ange om och i vilken utsträckning deltagande på distans kan ske. Utskottet föreslår mot denna bakgrund att motionen ska avslås.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Mattias Benke, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Håkan Widepalm, Benny Ahremark Persson, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Roger Eklund, Victor Ramström, Inger Harlevi, Ann-Christin Alexius, Kristina Bäckström, Arnold Boström, Christer Bengtsson, Margareta Karlsson, Gunvor Vennberg, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2021:8

Tillitsbaserad styrning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:13 i vilken det föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att tillsätta en förenklingsutredning med syfte att stärka Svenska kyrkans tillitsbaserade styrning. Utskottet konstaterar att det finns behov av att reflektera kring Svenska kyrkans organisationskultur och att organisationen aktivt bör sträva mot en mer tillitsbaserad styrning. Enligt utskottets mening bör detta förändringsarbete dock genomföras på ett annat sätt än genom tillsättande av en förenklingsutredning. Utskottet föreslår därför att motion 2021:13 ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:13.

Motionens förslag

Motion 2021:13 av Fredrik Modéus, Tillitsbaserad styrning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsens att tillsätta en förenklingsutredning med syfte att stärka Svenska kyrkans tillitsbaserade styrning.

Yttrande från andra utskott

Tillsyns- och uppdragsutskottet har yttrat sig över motion 2021:13 i sitt yttrande 2021:3y, *bilaga*.

Bakgrund

Lagen om Svenska kyrkan och det inomkyrkliga regelverket

Svenska kyrkans organisation och verksamhet regleras ytterst i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan som infördes i samband med relationsändringen år 2000. Mot bakgrund av den långa gemensamma historien mellan kyrka och stat ansågs det motiverat att staten genom en särskild lag anger de ramar inom vilka Svenska kyrkan även i fortsättningen ska verka. Inom de ramar som lagen ger är det Svenska kyrkans sak att själv besluta om sina angelägenheter.

Grunden i det inomkyrkliga regelverket är kyrkoordningen, som i stor utsträckning bygger på 1992 års kyrkolag som upphörde att gälla i och med relationsändringen. Av 10 kap. 2 a § kyrkoordningen framgår att kyrkomötets bestämmelser ska ingå i kyrkoordningen om inte särskilda skäl talar mot detta. Vidare stadgas att ändringar i kyrkoordningen, andra bestämmelser som beslutas av kyrkomötet och bestämmelser som

beslutas av kyrkostyrelsen, ska meddelas i Svenska kyrkans bestämmelser. Enligt 2 § andra stycket samma kapitel anges att kyrkostyrelsen i vissa fall får utfärda närmare bestämmelser när det är särskilt angivet i kyrkoordningen. Svenska kyrkans bestämmelser är Svenska kyrkans gemensamma stadgar.

Utöver det regelverk som Svenska kyrkans bestämmelser utgör, finns det inte något annat inomkyrkligt regelverk eller nationella styrdokument av formellt bindande karaktär för kyrkans olika delar. Det finns dock exempel på andra former av dokument som indirekt kan påverka hela Svenska kyrkan, såsom exempelvis de villkor som kyrkostyrelsen fastställt som reglerar tilldelning och användning av kyrkoantikvarisk ersättning eller den budget som kyrkomötet varje år fastställer för den nationella nivån, som i sin tur kan innehålla riktade medel. Därutöver finns det olika typer av policys, riktlinjer och styrdokument som utarbetas och beslutas av och för den nationella nivån. Sådana dokument kan inte ha formellt bindande verkan för annan än den nationella nivån. Det enda undantaget gäller beredskapsfrågor där kyrkostyrelsen enligt uttalanden vid kyrkoordningens tillkomst får anses ha rätt att ge anvisningar, riktlinjer och rekommendationer avseende verksamheten i stift och församlingar. Även av den nationella nivån fastställda dokument av detta slag kan emellertid få verkan inom kyrkan i övrigt. När det gäller exempelvis konfirmandarbetet har det under lång tid i samarbete med stiftet och Biskopsmötet utarbetats gemensamma riktlinjer. I vilken utsträckning dessa riktlinjer formellt binder en församling är en fråga för respektive domkapitel (22 kap. 5 § kyrkoordningen).

Enligt kyrkoordningen uppställs även vissa krav på att församlingar och pastorat själva måste utarbeta och anta vissa styrdokument och riktlinjer. Exempel på detta är att alla församlingar enligt 2 kap. 6 § kyrkoordningen måste ha en församlingsinstruktion, att varje huvudman för begravningsverksamheten enligt 2 kap. 6 a § ska fastställa riktlinjer för nämnda verksamhet samt att det enligt 47 kap. 12 § ska finnas en lokal-försörjningsplan i alla församlingar eller pastorat.

När det gäller församlingsinstruktionen kan denna i sin tur – efter instruktioner från stiftet – innehålla krav på olika former av styrdokument, såsom exempelvis dop-pastoral och handlingsplan för lärande och undervisning.

I sammanhanget bör även nämnas att det inom Svenska kyrkan – mellan tros-samfundet och däri ingående organisatoriska delar och mellan organisatoriska delar – träffas avtal där bundenhet kan uppstå på avtalsrättsliga grunder.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har sedan kyrkoordningens tillkomst vid ett antal tillfällen behandlat frågan om förenkling av regelverket, både i enskilda frågor och på ett övergripande plan. Redan de närmsta åren efter kyrkoordningens tillkomst väcktes flera motioner om förenklingar och förändringar i kyrkoordningen (motionerna 2000:47, 2001:6 och 2002:153). Samtliga motioner avslogs. Kyrkorättsutskottet konstaterade i sitt betänkande Kr 2000:1 att kyrkoordningen av historiska skäl kommit att bli tämligen omfattande och att det fanns en förståelse för det som framhölls i motionen. Utskottet framhöll dock vidare att de förordade en återhållsamhet med ändringar och att frågan om en samlad översyn var alltför tidigt väckt. Vid kyrkomötet 2001 hänvisade utskottet i Kr 2001:4 till sitt betänkande året innan, men förtydligade att det fanns en avsikt om att fortlöpande och kontinuerligt göra en översyn av bestämmelserna. Vid nästkommande kyrkomöte 2002 framhöll kyrkorättsutskottet återigen i sitt betänkande Kr 2002:1 att de hade förståelse för motionärens önskan om att den grundläggande inriktningen för den fortsatta översynen av kyrkoordningen skulle vara avreglering

och förenkling av regelverket. Utskottet konstaterade dock att nuvarande kyrkoordning till sin omfattning i icke ringa grad är en förenkling i förhållande till de regelverk som gällde före år 2000. Vidare framhölls att kyrkostyrelsen i sin skrivelse KsSkr 2002:10 angivit att ytterligare bearbetning av kyrkoordningen skulle komma att ske till 2003 års kyrkomöte och att utskottet förutsatte att det synsätt som motionären angett skulle beaktas i det arbetet.

Vid kyrkomötet 2003 framhöll kyrkostyrelsen i skrivelsen KsSkr 2003:7 att en översyn av kyrkoordningen skulle ske på längre sikt i avsikt att pröva möjligheterna till förenklingar i regelsystemet, vilket också noterades av kyrkorättsutskottet samma år (se Kr 2003:2). Med anledning av i huvudsak motion 2007:49 och på förslag av organisationsutskottet, beslutade 2007 års kyrkomöte att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning med syfte att förenkla och förtydliga kyrkans lokala nivå: pastoralt, administrativt och ekonomiskt (O 2007:7). Utredningens förslag behandlades vid kyrkomötet 2012, som beslutade om väsentliga förändringar av regelverket kring Svenska kyrkans struktur på lokal nivå (KsSkr 2012:5 och O 2012:2).

Vid kyrkomötet 2013 behandlades en motion (motion 2013:6) vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att se över kyrkoordningen och andra nationella styrdokument och regelverk i syfte att minska krånglet och förenkla arbetet för den lokala nivån. I sina överväganden framförde kyrkorättsutskottet följande (Kr 2013:3):

Kyrkorättsutskottet noterar att motionens syfte är betydligt mer omfattande än att enbart avse en översyn av kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser. Den tar sikte även på andra typer av nationella styrdokument och regelverk. Det är oklart vilka övriga typer av nationella styrdokument och regelverk som egentligen avses i motionen och därmed får det antas att den översyn som avses syftar generellt till alla former av styrdokument och regelverk. Kyrkorättsutskottet konstaterar att kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser är de enda inomkyrkliga regelverk som har formellt bindande karaktär. Det formellt bindande regelsystemet utgör dock, enligt Kyrkorättsutskottets uppfattning, endast *en* del av vad som i ett vidare perspektiv kan upplevas förorsaka problem för lokal nivå. Ett uppdrag till kyrkostyrelsen att genomföra en översyn på det sätt som motionen föreslagit skulle enligt Kyrkorättsutskottet mening därför bli ett alltför oklart och omfattande uppdrag. Ett sådant uppdrag skulle dessutom innebära väsentliga problem i såväl utförande som återrapportering. Utskottet finner mot bakgrund av vad som nu anförts inte skäl att bifalla motionen.

Kyrkorättsutskottet anser däremot att det med anledning av motionen är lämpligt att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att påskynda kyrkostyrelsens arbete med en översyn av kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser. I syfte att löpande hålla kyrkomötet underrättat om hur kyrkostyrelsens arbete i denna del fortskrider ska kyrkostyrelsen årligen lämna en rapport till kyrkomötet med en redogörelse om vilka åtgärder som har vidtagits.

Kyrkomötet beslutade att bifalla kyrkorättsutskottets förslag enligt ovan. Utredningen slutbehandlades vid kyrkomötet 2018 där kyrkostyrelsen återrapporterade att det under år 2015 genomförts en kartläggning av hur kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser uppfattas. Kartläggningen hade skett genom samtal i fokusgrupper med företrädare för församlingar i tre stift samt en fokusgrupp med kanslichefer från stiftet. Vidare framhölls att det med utgångspunkt i kartläggningen

lämnats förslag till kyrkomötet om förtydliganden och andra justeringar i kyrkoordningen för att förenkla regelverket. Kyrkostyrelsen poängterade dock att vissa förslag som framkommit vid kartläggningen snarare rörde sakinnehållet i nuvarande reglering, vilket inte enbart kunde ses som en fråga om en förenkling, såsom exempelvis frågan om nuvarande valsystem. Vidare framhölls att arbetet med att åstadkomma ett så ändamålsenligt och tydligt regelverk som möjligt sker löpande i samband med att ändringar i bestämmelserna aktualiseras och arbetet blir i den meningen aldrig ”avslutat”. Därtill pågår även ett arbete med att se över den information som finns om de inomkyrkliga bestämmelserna för att på så sätt även underlätta tillämpningen (KsSkr 2018:3).

En av kyrkostyrelsens målbilder till år 2030 är att det finns effektiv styrning, förvaltning och administration i Svenska kyrkan, så att församlingar kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag (målbild 3). Av skrivelsen KsSkr 2021:1 framgår att ett delmål i detta är att kyrkostyrelsen fortsatt vill ta ansvar för att stödja stiftens genom att etablera gemensamma digitala redskap för kärnverksamheten och avlasta församlingar och pastorat på administrationsområdet. Vidare framhålls i skrivelsen att det löpande arbetet med förenkling av regelverk och handläggningsrutiner fortsatt pågår på kyrkokansliet.

New Public Management

Termen New Public Management (NPM) lanserades av den engelske statsvetaren Christopher Hood under tidigt 1990-talet och är ett samlingsbegrepp för reformer av den offentliga sektorns organisation och styrning som omfattar att använda metoder från det privata näringslivet för att öka effektiviteten i verksamheten. NPM går bland annat ut på att verksamheter ska ha ett starkt resultatfokus. I reformpaketet ingår också idén om behovet av ett starkt och professionellt ledarskap som hämtat inspiration från privat företagsledning. Termen NPM har blivit en global trend som påverkat den offentliga sektorns administration i många länder under de senaste årtiondena, så även svensk offentlig verksamhet (se till exempel SOU 2018:47).

Tillitsbaserad styrning inom offentlig sektor

Regeringen lanserade år 2016 *tillitsreformen* som syftar till att förbättra styrningen av den offentliga sektorn. Tillitsreformen syftar till att utveckla formerna för den statliga styrningen genom att balansera behovet av kontroll med förtroende för medarbetarnas verksamhetsnära kunskap och erfarenhet. Reformen är ett led i regeringens arbete för att skapa effektivare offentliga verksamheter och större nytta för medborgarna.

För att genomföra tillitsreformen tillsatte regeringen den så kallade *Tillitsdelegationen* med det övergripande uppdraget att komma med förslag på en tillitsbaserad styrmodell. Tillitsdelegationen var aktiv under åren 2016–2020 och gavs under nämnda tidsperiod fyra olika direktiv och presenterade sina slutsatser i sammanlagt sex olika offentliga utredningar (SOU 2017:56, 2018:38, 2018:47, 2018:48, 2019:43 och 2020:40).

Ett av de specifika uppdrag som regeringen gav Tillitsdelegationen var att stödja statliga myndigheter att utveckla en tillitsbaserad styrning och ledning (dir. 2017:119). Tillitsbaserad styrning har ingen entydig definition, men i delegationens huvudbetänkande SOU 2018:47, *Med tillit växer handlingsutrymmet – tillitsbaserad styrning och ledning av välfärdssektorn*, utvecklar tillitsdelegationen hur de definierar begreppet.

Grundidén med tillitsbaserad styrning och ledning är att öka och bibehålla kvaliteten i offentligt finansierade tjänster genom en ökad tillit i styrningen som också innebär ett ökat handlingsutrymme i mötet mellan

medborgare och medarbetare. Vi definierar tillitsbaserad styrning och ledning som styrning, kultur och arbetssätt med fokus på verksamhetens syfte och medborgarens behov, där varje beslutsnivå aktivt verkar för att stimulera samverkan och helhetsperspektiv, bygga tillitsfulla relationer samt säkerställa att medarbetaren kan, vill och vågar hjälpa medborgaren. Det finns olika sätt att definiera tillitsbaserad styrning och ledning, det finns inget rätt eller fel, Tillitsdelegationen lämnar därför öppet för andra definitioner. Att vi talar om både styrning och ledning beror på att vi inte bara ser tillit som en fråga om styrning, utan lika mycket som en fråga om kultur och arbetssätt (Bringselius 2017; 2018). Tillitsdelegationen menar att en tillitsbaserad styrning och ledning förutsätter en förskjutning av fokus från traditionell, formell styrning till en starkare betoning på kultur och ledarskap.

I samma offentliga utredning talas även om sju grundläggande principer som kännetecknar tillitsbaserad styrning och ledning och att dessa principer – *tillit, medborgarfokus, helhetssyn, handlingsutrymme, stöd, kunskap och öppenhet* – bör genomsyra alla delar av styrning och ledning inom den offentliga sektorn.

I en annan av utredningarna – SOU 2018:38, *Styra och leda med tillit* – diskuterar 23 forskare varför man kan styra och leda med tillit och varför det är viktigt. Tjugo av dessa forskare har på nära håll följt tolv utvalda utvecklingsprojekt inom vård, skola och omsorg där man i någon mån omfamnar tillit som styrprincip.

Fyra av de utredningar som delegationen lagt fram har sänts på remiss. Såvitt känt bearbetas utredningens förslag fortsatt inom Regeringskansliet.

Sverige kommuner och regioner är en organisation som framhåller att de ser mycket positivt på att styr- och ledningsfrågor belysts genom Tillitsdelegationens diskussioner om tillit i styrningskedjan och att de under många år uppmärksammat att nuvarande sätt att styra och leda inte fullt ut leder till önskade effekter. Av ett examensarbete från Handelshögskolan vid Umeå universitet från våren 2021 framgår också att det pågår ett arbete runt om i Sveriges kommuner med att praktiskt implementera en mer tillitsbaserad styrning och ledning utifrån tillitsdelegationens normativa idéer. Arbetet är dock i ett initieringsskede för många kommuner och studien visar att kommunernas skiftande konceptualisering om tillitsbaserad styrning och ledning lett till skiftande praktiska tillämpningar och olika svårigheter med implementeringen (*Tillitsbaserad styrning och ledning i praktiken – En kvalitativ studie om hur svenska kommuner jobbar för att främja tillit*, Ellen Eghalt och Hanna Sohlman, Handelshögskolan Umeå universitet, VT 2021).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:13.

Utskottet ser positivt på att frågan om en mer tillitsbaserad styrning lyfts inom Svenska kyrkan och att det, vilket även framhållits av tillsyns- och uppdragsutskottet i deras yttrande 2021:3y, finns anledning att arbeta aktivt med frågor om organisationskultur. Liksom motionären pekar på, ser även utskottet att det finns behov av att inom organisationen reflektera över de styrande dokumenten och behoven av dessa i relation till deras nytta respektive arbetsbelastning för Svenska kyrkans anställda och förtroendevalda på framförallt lokal nivå, men även stiftens och nationella nivå. Utskottets uppfattning är att Svenska kyrkan som organisation skulle ha mycket att vinna på att arbeta mer tillitsbaserat. Däremot instämmer inte utskottet i motionärens

förslag om att man bör tillsätta en förenklingsutredning för att uppnå en mer tillitsbaserad styrning inom organisationen. Man kan tycka att det är enkelt att tala om tillit och vikten av detta i styrningen. Utskottets uppfattning är dock att ett arbete med att införa en mer tillitsbaserad styrning inte är synonymt med ett förenklingsarbete, utan att det krävs stora arbetsinsatser för att förändra en organisationskultur. Enligt utskottets mening behöver ett förändringsarbete mot en mer tillitsbaserad styrning inom Svenska kyrkan byggas på så sätt att man inom organisationen reflekterar över styrningsfrågorna för att därigenom på sikt åstadkomma attitydförändringar vad gäller organisationskulturen. Detta är ett förändringsarbete som alla inom Svenska kyrkan måste ta ansvar för. Sammantaget handlar detta arbete inte om att förenkla, utan om att jobba med andra frågor och att förflytta fokus från frågan ”vad ska vi göra” till ”vad önskar vi uppnå”; det vill säga att lägga mer fokus på effekterna av det arbete som utförs inom organisationen. I detta förändringsarbete finns det även anledning att reflektera och genom tillit arbeta för att beslut inte fattas på högre nivå än vad som är nödvändigt. I detta sammanhang finns det anledning för bland annat kyrkomötet att vara återhållsamma med att ålägga församlingar och pastorat ytterligare krav på dokumentering.

Sammanfattningsvis anser således utskottet att Svenska kyrkan som organisation behöver sträva mot en mer tillitsbaserad styrning, men inte genom att tillsätta en förenklingsutredning på så sätt som föreslås i motionen. Utskottet föreslår därför att motion 2021:13 ska avslås.

Digitalt sammanträde den 8 oktober 2021

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Mattias Benke, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Håkan Widepalm, Benny Ahreemark Persson, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson, Irene Oskarsson och Lars-Ola Dahlqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Marie Johansson, Roger Eklund, Victor Ramström, Inger Harlevi, Ann-Christin Alexius, Kristina Bäckström, Arnold Boström, Christer Bengtsson, Margareta Karlsson, Gunvor Vennberg, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande 2021:3y

Tillitsbaserad styrning

Till organisationsutskottet

Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande över motion 2021:13

Enligt tillsyns- och uppdragsutskottet kan det finnas goda skäl att arbeta aktivt med frågor om organisationskultur i Svenska kyrkan. Utskottet ställer sig positivt till försök att ta sig an den utmaning som ligger i ständigt ökande krav på dokument och strategier som lokal nivå förväntas producera. Utskottet ser dock ett behov av att klargöra definitionen av begreppet tillitsbaserad styrning inom ramen för Svenska kyrkans verksamhet då begreppet, utifrån en allmän förståelse av ordet, skulle kunna sägas stå i motsatsförhållande till tillsyn. Utskottet vill här understryka behovet av tillsyn och episkopéfunktionens betydelse inom kyrkan.

Utskottet kan också konstatera att kyrkan inte i alla delar följer de tankegångar som följer av styrmodellen New Public Management då kyrkan, till exempel genom den dubbla ansvarslinjen och bestämmelsen om att kyrkoherden leder all verksamhet i församlingen, på ett tydligare sätt än vad som många gånger är fallet i offentlig förvaltning understrukit professionens roll i verksamhetens ledning.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjö och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeroth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2021:9

Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd. Organisationsutskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd till handlingarna.

Bakgrund

Svenska kyrkans valprövningsnämnd är enligt 10 kap. 9 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva överklaganden av val. Valprövningsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen, vilket innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur nämnden hanterar enskilda ärenden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av valprövningsnämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen. Någon granskning av hur valprövningsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I 4 kap.7 § tredje stycket i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om Arbetsordning för kyrkomötet anges att organisationsutskottet bereder till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans valprövningsnämnd.

Nämndens verksamhetsberättelse

Valprövningsnämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Särskilt när det gäller beslut som föregår ett val och har betydelse för detta är det viktigt att besluten fattas snabbt så att eventuella ändringar av de överklagade besluten kan verkställas.

Under året har fyra ärenden registrerats hos nämnden inklusive verksamhetsberättelsen för 2019. Ärendet VN 2020-2 avsåg kyrkostyrelsens riktlinjer för beslutsfattande under särskilda omständigheter för organ inom Svenska kyrkan. De två övriga ärendena avsåg inbjudan att lämna synpunkter på promemoriorna Ansvar för nomineringsmöten inför val av församlingsråd, VN 2020-1, och Byte av uppdrag inom vigningstjänsten, VN 2020-4. Valprövningsnämnden har redan tidigare år noterat att antalet överklagade beslut har minskat något, särskilt i samband med val. Den bedömningen kvarstår även under år 2020, som inte var ett valår.

Valprövningsnämnden har för närvarande inte några närmare förslag eller synpunkter att föra fram när det gäller ett eventuellt behov av översyn av bland annat bestämmelserna i kyrkoordningen. Valprövningsnämnden överväger dock att i en särskild skrivelse till kyrkostyrelsen återkomma till frågan när nämnden har prövat samtliga överklaganden som kommer in med anledning av 2021 års kyrkoval.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd till handlingarna.

Avsikten med verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Valprövningsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att utföra sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har inte heller utskottet att värdera hur nämndens verksamhet bedrivs. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån verksamhetsberättelsen. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Edith Skarke, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Mattias Benke, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Håkan Widepalm, Benny Ahremark Persson, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Roger Eklund, Victor Ramström, Inger Harlevi, Ann-Christin Alexius, Kristina Bäckström, Arnold Boström, Christer Bengtsson, Margareta Karlsson, Gunvor Vennberg, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2021:10

Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån. Organisationsutskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån till handlingarna.

Bakgrund

Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån (Arvodesnämnden) är enligt 10 kap. 11 § kyrkoordningen ett särskilt organ med uppgift att fastställa arvoden för och ersättningar till kyrkomötets ledamöter, samt ledamöter och ersättare i organ som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen. Sammanträdesarvoden för nämndens egna ledamöter fastställs dock av kyrkomötets presidium.

Arvodesnämnden består av en ordförande och fyra övriga ledamöter. Av ovanstående bestämmelse i kyrkoordningen framgår att nämnden självständigt ska fullgöra de uppgifter som anges i instruktionen för nämnden, vilket innebär att kyrkomötet och andra organ på nationell nivå inte får lägga sig i hur nämnden hanterar enskilda ärenden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av Arvodesnämnden än den som finns i kyrkoordningen och nämndens instruktion. Någon granskning av hur Arvodesnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I 4 kap. 7 § tredje stycket kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om Arbetsordning för kyrkomötet anges att organisationsutskottet bereder till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse för Arvodesnämnden.

Nämndens verksamhetsberättelse

Under år 2020 har Arvodesnämnden sammanträtt vid två tillfällen. Sammanträdena har genomförts som videomöten och ägt rum den 27 april och 3 december. Arvodesnämnden har lämnat synpunkter på kyrkostyrelsens förslag till ändringar i ersättningsstadgan och konstaterar därvidlag att kyrkostyrelsen har hörsammat de synpunkter som nämnden under mandatperioden framfört vad det gäller behov av ändringar i ersättningsstadgan. Efter kyrkomötets beslut om ändringar i ersättningsstadgan har nämnden fattat beslut om de arvoden och ersättningar som ska gälla för mandatperioden 2022–2025. Arvodesnämnden ser det som önskvärt att frågan om ersättning för

förlorad arbetsförtjänst för förtroendevalda utan anställning och med egen verksamhet samt eventuellt borttagande av traktamente kan ingå i den planerade utvärderingen av förändringarna i ersättningsstadgan.

Övrigt

Arvodesnämnden ser för närvarande inte behov av ytterligare ändringar i kyrkoordningen eller ersättningsstadgan.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån till handlingarna.

Avsikten med verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Arvodesnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att utföra sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har inte heller utskottet att värdera hur nämndens verksamhet bedrivs. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån verksamhetsberättelsen. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Edith Skarke, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Mattias Benke, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Håkan Widepalm, Benny Ahremark Persson, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Roger Eklund, Victor Ramström, Inger Harlevi, Ann-Christin Alexius, Kristina Bäckström, Arnold Boström, Christer Bengtsson, Margareta Karlsson, Gunvor Vennberg, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden

TU 2021:1–13

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden

- TU 2021:1 Byte av uppdrag inom vigningstjänsten
- TU 2021:2 Biskopsvisitationen
- TU 2021:3 Diakoner i alla församlingar
- TU 2021:4 Visselblåsarsystem
- TU 2021:5 Behörighetsprövning
- TU 2021:6 Pastoralteologiska prästutbildningar
- TU 2021:7 Utbildning i hr-frågor för förtroendevalda
- TU 2021:8 Folkkyrkoutredning
- TU 2021:9 Gemensamma titlar
- TU 2021:10 Stöd till kyrkoherdar
- TU 2021:11 Konsekvenser av ökad sekretess
- TU 2021:12 Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
- TU 2021:13 Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans överklagandenumnd

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:1

Byte av uppdrag inom vigningstjänsten

Sammanfattning

Kyrkostyrelsen föreslår nya bestämmelser i kyrkoordningen som anger att den som är behörig att utöva uppdraget som präst och som vigs till diakon inte får utöva uppdraget som präst samt att den som är behörig att utöva uppdraget som diakon och som vigs till präst inte får utöva uppdraget som diakon.

Utskottet föreslår att kyrkomötet antar kyrkostyrelsens förslag.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2021:4 avsnitt 1, Byte av uppdrag inom vigningstjänsten

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:4 avsnitt 1 i Ln 2021:1y, *bilaga 2*.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:4 avsnitt 1 i Kn 2021:1y, *bilaga 3*.

Bakgrund

Gällande bestämmelser

I kyrkoordningens kapitel 31 och 32 anges vem som är behörig att utöva uppdraget som präst respektive diakon. I den första bestämmelsen i båda kapitlen anges att behörig är den som har vigts till präst respektive diakon i Svenska kyrkans ordning eller som har förklarats behörig av ett domkapitel.

Det finns inte någon bestämmelse som anger om den som har vigts både till diakon och till präst är behörig att utöva båda uppdragen eller vad som gäller angående utövande av det tidigare uppdraget. För biskopar gäller att enbart den som är prästvigd

kan vigas till biskop och att samtliga bestämmelser som gäller behörighet att utöva uppdraget som präst också gäller uppdraget som biskop. Behörighetsfrågorna för den som har vigts både till diakon och till präst har inte på motsvarande sätt reglerats i kyrkoordningen.

Endast den som är behörig att utöva uppdraget som präst får enligt 34 kap. 8 § vara anställd som präst. Endast den som är behörig att utöva uppdraget som diakon får enligt bestämmelserna i 32 kap. vara anställd som diakon eller på en befattning med benämning där ordet diakon ingår eller en där sådan behörighet på annat sätt har angetts som villkor för anställning.

Den som är eller har varit behörig att utöva uppdraget som präst respektive diakon har tystnadsplikt för vissa uppgifter enligt 9 § i kapitlen 31 och 32. Tystnadsplikten skiljer sig åt för präster respektive diakoner.

I kyrkoordningen finns även bestämmelser om att endast den som är behörig att utöva uppdraget som präst får fullgöra uppgifter på gudstjänstlivets område som hör samman med prästens särskilda uppdrag avseende Ordet och sakramentsförvaltningen. Behörigheten är knuten till vinningen och inte till en anställning.

De bestämmelser som rör obehörigförklaring, 11 och 12 §§ i kapitlen 31 och 32, gäller inte bara ett av uppdragen utan vinningstjänsten som helhet.

Ärendets initierande och beredning

Till 2014 års kyrkomöte inkom motionen *Byte av uppdrag inom vinningstjänsten* (2014:15). Bakgrunden var att det i kyrkoordningen inte finns några bestämmelser om vad som gäller när någon som är behörig att utöva ett uppdrag inom vinningstjänsten, diakon eller präst, vigs även till det andra uppdraget, exempelvis angående behörighet att anställas på befattning som diakon eller präst eller när brott mot vinningslöftena ska prövas.

I nämnda motion föreslogs nya bestämmelser i kyrkoordningen för byte av uppdrag inom vinningstjänsten. Kyrkorättsutskottet avstyrkte förslaget med hänvisning till att mer beredning behövdes, Kr 2014:5y, vilket tillsyns- och uppdragsutskottet instämde i, TU 2014:3. Tillsyns- och uppdragsutskottet framhöll dock att det kan uppstå oklarheter för och omkring den som är behörig att utöva både uppdraget som präst och uppdraget som diakon och att det därför fanns skäl att utreda frågan vidare. Kyrkomötet beslutade med anledning av motionen att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vad som bör gälla när en person är behörig att utöva både uppdraget som präst och som diakon (KmSkr 2014:7). Kyrkostyrelsen beslutade därefter om utredningen *Byte av uppdrag inom vinningstjänsten* (Ks 2014-1310) som skulle beredas med särskild hänsyn till teologiska aspekter.

Under beredningen har två remissrundor genomförts. Utfallet av den första visade att det inte fanns stöd hos remissorganen för att den som har vigts först till ett uppdrag inom vinningstjänsten och sedan till ett annat ska kunna växla mellan uppdragen. Remissvaren på den andra remissen, vilken inkluderade förslag till kyrkoordningsändringar, föranledde justering av förslaget på så sätt att efter en andra vinning, till präst eller diakon, kan den som vigts inte förklaras behörig att utöva det tidigare uppdraget.

Kyrkostyrelsens skrivelse

Kyrkostyrelsen föreslår i sin skrivelse att kyrkoordningen ska kompletteras med bestämmelser angående behörigheten inom vinningstjänsten när en person som är behörig att utöva endera av uppdragen som diakon eller präst vigs till det andra uppdraget. Bestämmelserna ska klargöra vad som gäller vid handläggningen av

behörighetsärenden och obehörighetsärenden i domkapitlet och skapa förutsättningar för tydlighet i församling och för den enskilda person som har vigts både till diakon och till präst.

I de föreslagna bestämmelserna görs det tydligt att ett nytt uppdrag inom vigningstjänsten medför att man lämnar det tidigare uppdraget. Hittills har det handlat om att diakoner har vigts till präster, vilket enligt förslaget kommer att anges i kyrkoordningen. Det kommer även att anges att en präst som vigs till diakon inte längre får utöva det tidigare uppdraget som präst.

Den reglering i kyrkoordningen som kyrkostyrelsen föreslår följer Svenska kyrkans syn på vigningstjänsten nämligen att det finns *en* vigningstjänst som är treledad och där uppdragen inom vigningstjänsten är teologiskt parallellställda. Uppdragen innebär olika befogenheter och ansvar, vilket kräver reglering av vad som ska gälla när en diakon vigs till präst och en präst vigs till diakon. Den som i präst- eller diakonvigning får ett nytt uppdrag lämnar definitivt och oåterkalleligt sitt tidigare uppdrag och är inte längre behörig att anställas på en befattning med det tidigare uppdraget. Den präst som vigts till diakon får inte längre utföra sådant som enligt kyrkoordningen hör till uppdraget som präst. Det handlar inte om någon obehörigförklaring avseende det tidigare uppdraget utan benämningen ”får inte utöva” ska användas för det tidigare uppdraget.

Vid tillämpningen av 12 § om obehörigförklaring i 31 och 32 kap. ska domkapitlet vid prövningen av om någon har brutit mot sina vigningslöften förhålla sig till de löften som den enskilda prästen respektive diakonen har avgivit. Den som är vigd både till diakon och präst ska vid prövning av frågan om brott mot vigningslöftena prövas både gentemot avgivna diakon- och prästlöften. Den präst eller diakon som förklaras obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst blir även obehörig att utöva det tidigare uppdraget inom kyrkans vigningstjänst.

De föreslagna bestämmelserna gäller även den som tidigare, dvs. före det att de föreslagna ändringarna börjar gälla, har vigts både till uppdraget som diakon och till uppdraget som präst.

Tystnadsplikten för präst respektive diakon skiljer sig åt och den som vigs till ett nytt uppdrag går in i detta uppdrag med dess tystnadsplikt. Den tystnadsplikt som gällde när uppgifterna lämnades gäller även fortsättningsvis oavsett om prästen eller diakonen senare har fått ett annat uppdrag inom vigningstjänsten eller inte längre är behörig att utöva vigningstjänsten.

De kyrkoordningsändringar som kyrkostyrelsen föreslår är enligt kyrkostyrelsens mening inte sådana att ekumeniskt samråd är nödvändigt. Kyrkostyrelsen avser däremot att, i samband med att kyrkostyrelsen överlämnar förslaget till kyrkoordningsändringar till kyrkomötet, informera berörda kyrkor och samfund om förslaget.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Utskottet har inte några invändningar mot de kyrkoordningsändringar som kyrkostyrelsen har föreslagit i skrivelsen. Med en hänvisning till läronämndens yttrande samt att förslaget inte innebär någon förändring i Svenska kyrkans ämbetsteologi utan handlar om en ordningsfråga, beskrev ärkebiskop Antje Jackelén vid sitt besök i utskottet varför det inte är en fråga för ekumeniskt samråd utan blir föremål för information till de kyrkor som Svenska kyrkan har kyrkogemenskap med. Ärkebiskopen

TU 2021:1

har informerat Sveriges kristna råd samt generalsekreteraren för Europeiska kyrkokonferensen och inom kort kommer även kyrkoledarna i Borgågemenskapen och generalsekreteraren för Lutherska världsförbundet att få kännedom om de aktuella ändringarna.

Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att kyrkomötet antar kyrkostyrelsens förslag.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof André, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Stig Eriksson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

TU 2021:1
Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 31 kap. 1 § och 32 kap. 1 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

31 kap.

1 §

Behörig att utöva uppdraget som präst är den som har vigts till präst i Svenska kyrkans ordning eller som har förklarats behörig av ett domkapitel.

Den som är behörig att utöva uppdraget som präst och som vigs till diakon får inte utöva uppdraget som präst.

32 kap.

1 §

Behörig att utöva uppdraget som diakon är den som har vigts till diakon i Svenska kyrkans ordning eller som har förklarats behörig av ett domkapitel.

Den som är behörig att utöva uppdraget som diakon och som vigs till präst får inte utöva uppdraget som diakon.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2022.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:1y

Byte av uppdrag inom vigningstjänsten

Läronämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:4 Ändringar i kyrkoordningen

Läronämnden konstaterar att skrivelsen i många avseenden ger uttryck för ställningstaganden som läronämnden tidigare har framhållit om kyrkans ämbete. Skrivelsen poängterar att vigningstjänsten är livslång och att ämbetet är kyrkans och inte något som den enskilda fritt förfogar över. Likaså betonas att vigningstjänsten syftar till församlingens andliga uppbyggelse och till att rusta församlingen för dess gemensamma uppdrag i världen. Därigenom framhålls att detta är en tjänst som är till för andra.

I tidigare yttrande har läronämnden sagt:

Svenska kyrkan har *en* vigning med samma grundläggande innehåll till de tre uppdragen som biskop, präst och diakon. Vigningen innebär att den som vigs får kyrkans kallelse att gå in i livslång tjänst med förpliktelse till Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Samtidigt sker vigningen till ett särskilt ansvar eller uppdrag som biskop, präst eller diakon. Dessa uppdrag har olika karaktär. (Ln 2005:5y)

Tidigare har läronämnden framhållit: ”Vid en övergång till ett nytt uppdrag inom kyrkans vigningstjänst kvarstår möjligheten att på kallelse fullgöra uppdrag utifrån den tidigare vigningen” (Ln 2005:5y). Men eftersom skilda bestämmelser gäller för prästens och diakonens tystnadsplikt och anmälningsplikt, vilket förtydligades av kyrkomötet 2011 (KmSkr 2011:11), är det av vikt för en konfident att veta om det är med en präst eller diakon som samtalet förs.

Läronämnden menar därför att den diakon som vigs till präst, eller den präst som vigs till diakon, inte längre bör få utöva det tidigare uppdraget. Detta är ett förtydligande som handlar om uppdraget och inte om vigningen. Läronämnden ser det därför som en ordningsfråga inom ramen för Svenska kyrkans ämbetsteologi.

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Margarethe Isberg har deltagit i nämndens överläggningar men var inte närvarande vid beslutstillfället.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2021:1y

Byte av uppdrag inom vigningstjänsten

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:4 Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 1 Byte av uppdrag inom vigningstjänsten

I skrivelsen föreslås ändringar i 31 och 32 kap. kyrkoordningen med bestämmelser om vad som ska gälla i det fall en präst vigs till diakon respektive i det fall en diakon vigs till präst.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Digitalt sammanträde den 8 september 2021

På kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Mattias Benke, Stig Eriksson, Anna-Lena Järvstrand, Bengt Kjellgren, Manilla Nordanstig, Mats Törnered och biskop Eva Nordung Byström.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:2

Biskopsvisitationen

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:16 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär ett förtydligande av biskopsvisitationens uppgift.

Med hänvisning bland annat till att det ligger i biskopens ansvar att utforma visitationerna efter de aktuella förhållandena i församlingen eller pastoratet, föreslår utskottet att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:16 punkt 1,
2. avslå motion 2021:16 punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2021:16 av Lars Arvidsson m.fl., Biskopsvisitationen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär ett förtydligande av biskopsvisitationens uppgift så att

1. det av visitationen ska framgå hur väl församlingen uppfyller målen i församlingsinstruktionen,
2. biskopen, efter visitationen, ska avge ett yttrande om vilka områden som församlingen bör utveckla eller förbättra för ökad måluppfyllelse.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2021:16 i Ln 2021:6y, *bilaga*.

Bakgrund

När lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan och kyrkoordningen tillkom bestämdes stiftets grundläggande uppgift till att främja och ha tillsyn över församlingslivet. Närmare bestämmelser om tillsynen finns i 57 kap. 1 § kyrkoordningen som inleds med att ange att stiftet ska ha tillsyn över verksamheten i stiftets församlingar och pastorat. Sådant som ingår i tillsynen räknas upp och de åtgärder som direkt gäller församlingarnas och pastoratens verksamhet är

- ◆ råd, stöd och hjälp, dels i frågor som rör kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar, i rättsliga frågor, och i förvaltningsfrågor samt beträffande hur uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs,
- ◆ utfärdande av församlingsinstruktion,
- ◆ biskopens visitationer,
- ◆ befogenhetsprövning, och
- ◆ beslutsprövning.

I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (CsSkr 1999:3) framhöll Svenska kyrkans centralstyrelse som viktigt att främjande och tillsyn inte är två helt skilda uppgifter med en ”positiv” och en ”negativ” innebörd, utan i begreppet tillsyn ligger även att ge råd och stöd samtidigt som främjandet i vissa fall kan ses ur ett tillsynsperspektiv. Det underströks också att främjandeuppgifterna inte ska uppfattas som att stiftet passivt ska vänta på att dess tjänster ska efterfrågas av församlingarna utan stiftet ska också ta egna initiativ. Centralstyrelsen redovisade att några remissinstanser hade efterlyst närmare regler eller beskrivningar av vilka åtgärder som ska kunna vidtas i förlängningen av tillsynen, till exempel om den som står under tillsyn vägrar efterkomma tillsynsorganets påpekanden. Centralstyrelsen framhöll att när det gäller ”den mer kontrollerande funktionen som också är en del av tillsynen kommer de åtgärder som står till förfogande för tillsynsorganet att variera beroende på vilken nivå och vilka frågor det handlar om”. Det är domkapitlet som har ansvaret för de mer specifika tillsynsuppgifterna i den ovan redovisade uppräkningslistan. Vidare såg Centralstyrelsen det som självklart att ett självständigt trossamfund, i likhet med ideella föreningar av annat slag, i grunden bygger på att det finns ett samförstånd och en lojalitet från alla dem som deltar i verksamheten och en gemensam vilja att verka till det bästa för det som är trossamfundets uppgift.

En av biskopens uppgifter är enligt 8 kap. 1 § att svara för ledning och tillsyn. Biskopen är i detta ”insatt bland dem som genom kyrkans historia och i samtiden utövar *episkopé*, ledning och styrning” (biskopsbrevet *Biskop, präst och diakon i Svenska kyrkan*, 1990). Biskopen utövar sin tillsynsfunktion i stiftet på två sätt som delvis är olika. Biskopen har en självständig tillsynsfunktion som kan utövas genom råd och förmaningar på lämpligt sätt. Biskopen är också ordförande i både stiftsstyrelse och domkapitel och har som en del av domkapitlet en mer formell tillsynsfunktion, vilken inkluderar prövning av prästers och diakoners behörighet att utöva vigningstjänsten och bland annat även kan innebära att för stiftsstyrelsen påtala behov av ändringar i den lokala kyrkliga strukturen.

Enligt 8 kap. 2 § ska biskopen visitera stiftets församlingar och kan uppdra åt kontraktsprostarna eller i särskilda fall åt domprosten att visitera församlingarna i biskopens ställe. Visitationerna är ett viktigt sätt på vilket biskopen kan fullgöra sin tillsynsuppgift men visitationerna bör också i stor utsträckning tjäna som tillfällen för erfarenhetsutbyte och inspiration och alltså vara ett led i stiftets främjandeuppgift (biskopsbrevet *Biskop, präst och diakon i Svenska kyrkan*, 1990). Den närmare utformningen av biskopens visitationer har inte reglerats utan det är ytterst varje biskop som beslutar när och hur visitationer och annan form av tillsyn genomförs. Det är vanligt att biskopen i ett stift genomför regelbundna visitationer i församlingar och pastorat för att belysa centrala frågeställningar som finns i de flesta församlingar. Andra visitationer kan vara föranledda av en lokal problematik och vara inriktade på mer begränsade områden. Vid visitationerna ska protokoll föras som ska lämnas till domkapitlet samt till berörd församling och berört pastorat.

En församlingsinstruktion ska enligt 57 kap. 5 § innehålla de regler för församlingen och dess verksamhet som domkapitlet får besluta om samt ett pastoralt program

för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Därmed beskrivs vad det pastorala programmet ska omfatta men det anges inte någon given struktur för utformningen av det eller om församlingen ska ange mål för sin verksamhet. När det finns flera kyrkor i en församling ska det i församlingsinstruktionen redovisas hur dessa i huvudsak används. I en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat ska det även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet samt hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade i huvudsak disponeras.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:16.

Biskopsvisitationen är ett viktigt tillsynsinstrument för biskop och stift och det ligger i biskopens ansvar att utforma den efter situationen och det syfte som den aktuella visitationen har. Vid visitationer som görs i stiftets församlingar enligt en långtidsplan är församlingsinstruktionen vanligen en av de viktigaste utgångspunkterna, medan visitationer som görs med kortare varsel ofta har ett specifikt fokus där det till och med kan vara direkt olämpligt att utgå från församlingsinstruktionen. När det gäller återkoppling får berörd församling och berört pastorat alltid del av visitationsprotokollet. Frågan om ytterligare återkoppling från biskopen till församling och pastorat bör enligt utskottets mening inte regleras utan kunna anpassas till de aktuella förhållandena, på samma sätt som visitationen utformas efter situation och syfte.

Utskottet ansluter sig alltså till vad läronämnden anfört i sitt yttrande och anser att någon närmare reglering av tillsynen vid visitationer inte ska göras. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Maria Johansson-Berg, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Maria Johansson-Berg, ordförande, Margareta Nisser-Larsson, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof André, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjö och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeroth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:6y

Biskopsvisitation

Läronämndens yttrande över motion 2021:16

Läronämnden konstaterar att det åligger biskopen att inom ramen för tillsynsuppdraget utföra protokollförda visitationer. Som läronämnden tidigare påpekat i Ln 2008:7y skulle en särskild kontroll av hur en specifik tillsynsuppgift utförs innebära en förändring av det ansvar som i Svenska kyrkan åligger en biskop.

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Margarethe Isberg har deltagit i nämndens överläggningar men var inte närvarande vid beslutstillfället.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:3

Diakoner i alla församlingar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:18 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att det i varje församling ska finnas minst en anställd diakon.

Med hänvisning bland annat till att frågor som gäller församlingens diakoni och anställning av diakoner bör avgöras i församling och pastorat, föreslår utskottet att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:18.

Motionens förslag

Motion 2021:18 av Lars Arvidsson, Diakoner i alla församlingar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att det i varje församling ska finnas minst en anställd diakon.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2021:18 i Ln 2021:7y, *bilaga*.

Bakgrund

I 34 kap. 1 § kyrkoordningen regleras befattningarna för en församling. Enligt bestämmelsen ska det för varje församling finnas anställd

- ♦ en kyrkoherde,
- ♦ minst det antal övriga präster (komministrar) som stiftsstyrelsen bestämmer,
- ♦ minst en kyrkomusiker (försteorganist, organist eller kantor), samt
- ♦ det antal diakoner och den personal i övrigt som behövs för verksamheten.

Av 34 kap. 2 § första stycket framgår att församlingar som ingår i ett pastorat har gemensam kyrkoherde och annan personal.

När kyrkoordningen utarbetades diskuterades frågor om reglering av den lokala tjänsteorganisationen. I betänkandet *Personal, tillsyn och överklagande* (Svenska kyrkans utredningar 1998:6) konstaterades att det givetvis ingår i domkapitlets tillsyn över församlingen att bevaka att inte diakonin – som ett för hela kyrkan och för den enskilda församlingen oundgängligt uttryck för kyrkans grundläggande identitet och för

sambandet mellan ord och handling – sätts på undantag. Utredningen anförde vidare att den däremot inte funnit skäl att lägga på stiftsstyrelsen att besluta om den diakonala verksamhetens minimidimensionering i en församling på det sätt som föreslogs att prästorganisationen skulle regleras. Centralstyrelsen konstaterade i kyrkoordnings-skrivelsen till 1999 års kyrkomöte att bestämmelserna om andra befattningar för församlingar än som präster och kyrkomusiker inte innebar någon egentlig förändring i förhållande till vad som tidigare gällt. Styrelsen var inte beredd att lägga fram några förslag som skulle minska det lokala självbestämmandet.

Frågan om reglering av diakontjänster har varit föremål för kyrkomötets behandling vid ett flertal tillfällen (bland annat i betänkandena TU 2007:5 Diakoner i församling, TU 2008:10 Stärk diakonernas ställning i församlingarna, TU 2011:10 Diakonernas ställning och uppgifter, TU 2014:2 Diakonens vigningslöften och antal diakoner i pastorat, och TU 2017:9 Reglering av diakontjänster). Motioner om obligatoriska diakontjänster har tidigare avslagits av kyrkomötet med hänvisning till att församlingarna själva måste få avgöra hur den diakonala verksamheten ska bedrivas.

De senaste gångerna som frågan om reglering av antal diakontjänster behandlats i kyrkomötet var 2014 samt genom förenklad motionsbehandling 2017. I tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2014:2 Diakonens vigningslöften och antal diakoner i pastorat föreslog utskottet avslag på en motion där det föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till en reglering i kyrkoordningen som skulle innebära att antalet diakoner i ett pastorat ska fastställas av stiftsstyrelsen. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag. I sina motiver för avslag på motionen anslöt sig utskottet till vad läronämnden framhöll i yttrandet Ln 2014:2y och tidigare yttrat i Ln 2007:2y.

I varje församling behövs en ständigt pågående reflektion samt ett långsiktigt arbete med frågan hur den diakonala uppgiften ska fullgöras.

Detta är inte enbart en fråga om antalet tjänster utan handlar även om ett vidgat gemensamt ansvarstagande.

Utskottet konstaterade också att det som regel inte råder någon tvekan om att man vill kunna ha diakoner i arbetslagen i församlingarna och pastoraten men att det är i det lokala sammanhanget som man måste pröva hur man ska ta sitt diakonala ansvar. I detta ansvar ligger också att bedöma om det finns möjlighet att anställa en diakon eller ej. Den bedömningen ska ligga kvar lokalt och inte flyttas till stiftet, men det hindrar inte att frågan kan aktualiseras från stiftets sida, till exempel i den dialog som finns kring församlingsinstruktionen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:18.

Utskottet har vid flera kyrkomöten behandlat motioner som rör frågor om reglering av diakontjänster. Diakoni är en oundgänglig del av församlingens verksamhet vilket i kyrkoordningen uttrycks som att utövandet av diakoni är en del av församlingens grundläggande uppgift. Utskottet konstaterar att förutsättningar inte alltid finns i alla församlingar att kunna anställa en eller flera diakoner i arbetet med församlingens diakonala verksamhet. Många församlingar erfar att det är svårt att få sökande till de diakontjänster som inrättats, andra har av ekonomiska skäl inte möjlighet att anställa en diakon. Frågor som gäller församlingens diakoni och anställning av diakoner är beroende av olika förhållanden och bör avgöras i den aktuella församlingen eller pastoratet. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte är lämpligt att i

kyrkoordningen reglerar att det i varje församling ska finnas minst en anställd diakon och föreslår därför att motionen avslås.

TU 2021:3

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:7y

Diakoner i alla församlingar

Läronämndens yttrande över motion 2021:18

Diakonen är genom vigning och gärning ett barmhärtighetens tecken i församling och samhälle. (Jfr Inledning till kyrkoordningens sjunde avdelning.)

Läronämnden konstaterar att det inte föreligger några läromässiga hinder för att antalet diakontjänster regleras i kyrkoordningen. Samtidigt påminner läronämnden om sitt tidigare yttrande Ln 2007:2y:

I varje församling behövs en ständigt pågående reflektion samt ett långsiktigt arbete med frågan om hur den diakonala uppgiften skall fullgöras.

Detta är inte enbart en fråga om antalet tjänster utan handlar även om ett vidgat gemensamt ansvarstagande.

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winnige.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:4

Visselblåsarsystem

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:36 i vilken föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att se till att det kommande visselblåsarsystemet också ska innefatta en möjlighet att anmäla när social utfrysning sker på grund av politisk uppfattning eller fromhetsinriktning.

Utskottet menar att det inte vore ändamålsenligt att för kyrkan utvidga omfattningen av vilka missförhållanden som kan rapporteras i ett kommande visselblåsarsystem. Social utfrysning på arbetsplatsen och andra arbetsmiljöproblem bör enligt utskottet hanteras i den ordning som redan finns på svensk arbetsmarknad och som regleras i främst arbetsmiljölagen. Mot den bakgrunden föreslår utskottet att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:36.

Motionens förslag

Motion 2021:36 av Fredrik Ottesen m.fl., Visselblåsarsystem

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att det kommande visselblåsarsystemet också ska innefatta en möjlighet att anmäla när social utfrysning sker på grund av politisk uppfattning eller fromhetsinriktning.

Bakgrund

Kränkande särbehandling, social utfrysning och trakasserier

Kränkande särbehandling definieras som handlingar som riktas mot en eller flera arbetstagare på ett kränkande sätt och som kan leda till ohälsa eller att dessa ställs utanför arbetsplatsens gemenskap. I detta ingår även olika former av diskriminering, utfrysning och trakasserier. Kränkande särbehandling kan även ske via mejl, sms och sociala medier.

De enskilda kyrkliga arbetsgivarna ansvarar för att de kyrkliga arbetsplatserna uppfyller arbetsmiljölagens (1977:1160) krav på en god arbetsmiljö, såväl fysiskt som psykosocialt.

Att motverka kränkande särbehandling ställer krav på en medveten och genomtänkt hantering av arbetsmiljöfrågor. Regler och krav på arbetsmiljön i organisatorisk och socialt hänseende har tagits fram av Arbetsmiljöverket genom föreskrifterna (AFS 2015:4) om organisatorisk och social arbetsmiljö. Föreskrifterna förtydligar vad

arbetsgivare och arbetstagare ska göra inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbete som alla arbetsgivare ska bedriva. Av 13 § i föreskrifterna framgår att arbetsgivaren dels ska klargöra att kränkande särbehandling inte accepteras i verksamheten, dels ska vidta åtgärder för att motverka förhållanden i arbetsmiljön som kan ge upphov till kränkande särbehandling. Av 14 § framgår att arbetsgivaren ska se till att det finns rutiner för hur kränkande särbehandling ska hanteras, till exempel hur och var den som är utsatt snabbt kan få hjälp. Dessa rutiner ska göras kända för medarbetarna.

I de allmänna råden till 14 § sägs att en arbetstagare som av något skäl inte kan vända sig till sin närmaste chef ska kunna vända sig till en högre chef. Arbetstagaren kan också vända sig till ett skyddsombud. Vidare framhålls att arbetsgivaren kan ge företagshälsovård eller annan sakkunnig uppdraget att ge stöd och hjälp.

Genomförande av visseblåsardirektivet

Den 29 september i år beslutade riksdagen att anta lag om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden (visseblåsarlagen). Genom visseblåsarlagen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1937 av den 23 oktober 2019 om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten, det så kallade visseblåsardirektivet.

Lagen innehåller bestämmelser om skydd för personer som i ett arbetsrelaterat sammanhang har fått del av eller inhämtat information om missförhållanden och rapporterar denna information internt eller externt eller offentliggör informationen. Lagen gäller generellt inom all privat och offentlig verksamhet och innehåller bland annat bestämmelser om förbud för verksamhetsutövare, till exempel en församling, ett pastorat eller ett stift, att vidta hindrande åtgärder och repressalier gentemot en rapporterande person (till exempel en arbetstagare).

Kopplat till detta innehåller lagen bestämmelser om skyldighet för verksamhetsutövare som har 50 eller fler arbetstagare att ha interna rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning samt att utse personer eller enheter som är behöriga att på verksamhetsutövarens vägnar hantera rapportering. De sålunda utsedda personerna eller enheterna ska ta emot en rapport och ha kontakt med den rapporterande personen, följa upp det som rapporteras och lämna återkoppling om uppföljningen till den rapporterande personen.

Lagen träder i kraft den 17 december 2021. För verksamhetsutövare med 250 eller fler anställda, till exempel den nationella nivån, ska interna visseblåsarsystem ha inrättats senast den 17 juli 2022. För verksamhetsutövare som har 50 till 249 arbetstagare ska interna visseblåsarsystem ha inrättats senast den 17 december 2023.

I propositionen anges att den nya lagen ska gälla vid ”rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som det finns ett allmänintresse av att de kommer fram” samt rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som utgörs av ett handlande eller en underlåtenhet som antingen strider mot en av flera utpekade unionsrättsakter, strider mot lag eller andra föreskrifter som genomför eller kompletterar en sådan unionsrättsakt eller motverkar målet eller syftet med bestämmelserna i en sådan unionsrättsakt.

Regeringen anför också i propositionen att skyddet som regel inte bör omfatta rapporter om personliga missförhållanden som uteslutande påverkar den rapporterande personen. Man anför vidare:

Konflikter och tvister av det nu nämnda slaget hanteras bäst genom de konfliktlösningsmekanismer som sedan länge finns på arbetsmarknaden. Dessa mekanismer omfattar förhandlingsordningar i kollektivavtal och

de förfaranden som finns i arbetsrättslig lagstiftning för att lösa arbets-
tvister. Det finns även en ordning för att hantera och ta hand om eventu-
ella missförhållanden av arbetsmiljökaraktär.

Det framgår uttryckligen av lagen att den inte inskränker det skydd som gäller enligt annan lag, förordning eller på annan grund, till exempel arbetsmiljölagen, diskrimineringslagen eller lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Det finns ingenting i lagen som hindrar en arbetsgivare eller en organisation från att införa kanaler för rapportering av saker som inte omfattas av lagen. Det förbud för verksamhetsutövare att vidta hindrande åtgärder och repressalier gentemot en rapportering person som lagen föreskriver blir dock inte tillämplig på en sådan rapportering. Det kan också noteras att lagens utformning innebär att endast de större arbetsgivarna inom Svenska kyrkan (med fler än 50 anställda) kommer att träffas av kraven på särskilda rapporteringskanaler. Den genomsnittliga församlingen/pastoratet har mindre än 40 anställda och kommer således inte att träffas av dessa krav.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:36.

Som framgått ovan kommer lagen om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden endast att vara tillämplig på missförhållanden som är av allmänt intresse eller strider mot eller motverkar syftet med en EU-rättsakt eller lagar och föreskrifter som genomför eller kompletterar en sådan rättsakt. Det innebär att det skydd lagen ger till en rapportering person inte gäller för rapportering av andra typer av missförhållanden. Skulle Svenska kyrkan på egen hand införa en möjlighet att rapportera också andra typer av missförhållanden skulle det inte innebära att även lagens skydd, till exempel mot repressalier från arbetsgivaren, skulle bli tillämpliga på sådan rapportering. Enligt utskottets mening är det därför inte ändamålsenligt för Svenska kyrkan att på det sättet utvidga omfattningen av vilka missförhållanden som kan rapporteras i ett kommande visselblåsarsystem.

Arbetsmiljöproblem ska alltid tas på största allvar och social utfrysning kan aldrig accepteras på en arbetsplats. Utskottet menar emellertid att den typen av missförhållanden bör hanteras i den ordning som redan finns på svensk arbetsmarknad och som regleras i främst arbetsmiljölagen. Mot den bakgrunden föreslår utskottet att kyrkomötet ska avslå motionen.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Maria Johansson-Berg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Maria Johansson-Berg, ordförande, Margareta Nisser-Larsson, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

TU 2021:4

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar sig mot beslutet till förmån för motion 2021:36.

Jonas Chongera

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:5

Behörighetsprövning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:39 i vilken motionären föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att präster som har en anställning i Svenska kyrkan inte ska omfattas av reglerna om behörighetsprövning i domkapitlet när de söker en annan anställning.

Utskottet anser att skälen för behörighetsprövningen väger tungt och att reglerna om när behörighetsprövning ska göras sammantaget är väl avvägda, varför utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:39 punkt 1,
2. avslå motion 2021:39 punkt 2,
3. avslå motion 2021:39 punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2021:39 av Leif Nordlander, Behörighetsprövning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att

1. i tjänst varande präst inte ska behöva behörighetsprövas på nytt,
2. en präst som inte har tjänst ska vid återgången i tjänst behörighetsprövas,
3. en kyrkoherde, efter genomgången kyrkoherdeutbildning eller minst fem års sammanhängande tjänst som kyrkoherde, ska anses behörig utan upprepad prövning så länge han/hon inte varit borta från tjänst i Svenska kyrkan.

Bakgrund

Bestämmelser om behörighetsprövning och yttrande vid anställning av präst finns i kyrkoordningens 34:e kapitel. När ansökningstiden för en ledigförklarad befattning som domprost, kyrkoherde, komminister, stiftsadjunkt eller kontraktsadjunkt gått ut, ska den som har att besluta om tillsättningen översända ansökningshandlingarna till domkapitlet. Domkapitlet ska pröva de sökandes behörighet och yttra sig över de behöriga sökande (34 kap. 13 §). Vid tillsättning av präst i Svenska kyrkan i utlandet gäller särskilda bestämmelser (34 kap. 12 a §). Den enda tillsättning av präst som inte behöver underställas domkapitlet vad gäller behörighet att anställas på viss befattning är vikariat som är kortare än tre respektive sex månader.

Det finns även bestämmelser i kyrkoordningens 34:e kapitel om behörighetsprövning och yttrande vid anställning av diakon.

Villkor för behörighet

Domkapitlet prövar den sökandes behörighet dels att utöva uppdraget som präst, dels till den aktuella befattningen.

Av 34 kap. 8 § kyrkoordningen framgår att endast den som är behörig att utöva uppdraget som präst enligt bestämmelserna i 31 kap. får vara anställd som präst. I 31 kapitlet finns bestämmelser om uppdraget som präst, bland annat på vilka grunder någon som inte har vigts till präst i Svenska kyrkans ordning utan är prästvigd i en annan kyrka av domkapitlet får förklaras behörig att utöva uppdraget som präst.

I 34 kap. 9–10 §§ kyrkoordningen finns de särskilda villkor som gäller för behörighet att anställas på olika befattningar som präst.

Behörig att anställas som domprost eller kyrkoherde eller på ett längre vikariat än tre månader på en sådan befattning är den som har varit anställd som präst i Svenska kyrkan i minst tre år och har genomgått den utbildning som har fastställts av kyrkostyrelsen. Behörig att anställas som komminister, kontraktsadjunkt eller stiftsadjunkt eller på ett längre vikariat än sex månader på en sådan befattning är den som har varit anställd som pastorsadjunkt i ett år, eller som vid tidpunkten för tillträdet av den sökta tjänsten kan antas ha fullgjort sådan anställning. Om särskilda skäl finns får domkapitlet medge undantag från dessa villkor.

För samtliga nämnda befattningar finns ett villkor att den som anställs ska ha förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst oavsett deras kön och från det villkoret kan inte undantag medges.

Domkapitlet kan enligt 34 kap. 11 § även ha uppställt särskilda villkor för en befattning som ska vara uppfyllda, exempelvis viss utbildning inom sjukhussjälavård för en anställning som sjukhuspräst.

Domkapitlets yttrande

Domkapitlet ska enligt 34 kap. 9–10 §§ även yttra sig över de behöriga sökandena till anställning som präst utifrån de särskilda krav som befattningen ställer.

När centralstyrelsen föreslog denna bestämmelse i kyrkoordningen angav styrelsen i sin skrivelse till kyrkomötet (CsSkr 1999:3, s. 2–49) att inte enbart uppfyllandet av vissa generellt utformade behörighetskrav ska ligga till grund för beslut om anställning utan att det också är viktigt med hänsynstagande till särskilda krav i den aktuella befattningen. För att församlingens verksamhet ska kunna bedrivas på bästa sätt är tillgången till kvalificerad och för uppgiften lämplig personal av största vikt. Det är angeläget att rekryteringar grundas på ett genomarbetat underlag. Centralstyrelsen menade att med hänsyn till domkapitlets roll som tillsynsorgan, inte bara över dem som har ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst utan också över församlingarna i deras fullgörande av sin grundläggande uppgift, är det motiverat att domkapitlet i det aktuella hänseendet tillförsäkras inflytande.

Domkapitlets yttrande kan ses i perspektiv av stiftets grundläggande uppgift att främja och ha tillsyn över församlingens liv. Till skillnad mot behörighetsprövningen är yttrandet inte bindande, men är avsett att vara ett stöd för det kyrkoråd som ska besluta om anställningen.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:39.

Enligt utskottets mening är behörighetsprövningen i domkapitlet inför anställning av präster och diakoner en viktig ordning för att hålla samman kyrkan, utöva tillsyn över präster och församling och för att sambandet mellan stift-församling-präster/diakoner ska återspeglas i anställningsförfarandet. Regleringen om behörighetsprövning inför anställning kan i vissa fall medföra administration som framstår som onödig och tidsödande, exempelvis när samma präst återkommande anställs av en församling i kortare perioder. Utskottet menar dock att skälen för behörighetsprövningen väger tungt och att reglerna om när behörighetsprövning ska göras sammantaget är väl avvägda. Däremot kan delegationsmöjligheten framhållas, dvs. att domkapitlet inte alltid måste fatta beslut i plenum i beslut om behörighetsprövning och yttrande över präster och diakoner som söker anställning, utan kan delegera beslutsrätten (9 kap. 5 b § andra stycket punkten 2 kyrkoordningen). Därigenom kan tiden från att begäran om behörighetsprövning inkommer fram till att beslut fattas, i många ärenden bli betydligt kortare. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2021:39 ska avslås i sin helhet.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Stig Eriksson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:6

Pastoralteologiska prästutbildningar

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:46 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att till skapa en möjlighet att fullt ut kunna tillgodoräkna sig andra pastoralteologiska utbildningar inför tjänst som präst i Svenska kyrkan än den som ges vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Då utskottet inte ser något behov av att, som motionärerna önskar, till skapa några ytterligare eller andra möjligheter att kunna tillgodoräkna sig andra pastoralteologiska utbildningar än de undantagsmöjligheter som redan finns föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:46.

Motionens förslag

Motion 2021:46 av Kjell O Lejon m.fl., Pastoralteologiska prästutbildningar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att det tillskapas möjlighet att fullt ut kunna tillgodoräkna sig pastoralteologiska utbildningar vid andra lärosäten, teologiska seminarier eller pastoralinstitut än enbart vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut inför tjänst som präst i Svenska kyrkan.

Bakgrund

Kyrkorättslig reglering

Av 31 kap. 6 § kyrkoordningen framgår, såvitt här är av intresse, att domkapitlet får i prästexamen pröva den som har genomgått den utbildning och praktiska tjänstgöring som har fastställts av kyrkostyrelsen. Kyrkostyrelsen har med stöd av kyrkoordningsbestämmelsen fattat beslut (SvKB 2013:12) om utbildning och praktisk tjänstgöring för att kunna prövas i prästexamen. Av bestämmelsen som kyrkostyrelsen beslutat om framgår att domkapitlet får i prästexamen pröva den som med godkänt resultat har genomgått Svenska kyrkans utbildning till präst och praktisk tjänstgöring enligt den av kyrkostyrelsen fastställda utbildningsplanen. Domkapitlet får vidare i prästexamen pröva den som med godkänt resultat har genomgått Evangeliska fosterlandsstiftelsens (EFS) prästutbildning för tjänstgöring som präst inom EFS enligt den av EFS antagna och av kyrkostyrelsen fastställda utbildningsplanen.

Av bestämmelsen framgår vidare att domkapitlet, om det finns särskilda skäl, får pröva någon i prästexamen som inte har genomgått någon av de angivna utbildningarna under förutsättning att han eller hon har motsvarande kunskaper och erfarenheter.

Den pastoralteologiska utbildningen för blivande präster i Svenska kyrkan

Den pastoralteologiska utbildningen är, såvitt avser präststudenterna, huvudsakligen samlad till ett så kallat slutår. För behörighet till det pastoralteologiska slutåret krävs bland annat att studenten har lägst magisterexamen med huvudområde inom kunskapsområdet teologi/religionsvetenskap samt att den sökande fullgjort och blivit godkänd på den pastoralteologiska grundkursen som är en introducerande del i den pastoralteologiska utbildningen och motsvarar tio veckors heltidsstudier. Studenterna läser kursen parallellt med akademiska studier men det är Svenska kyrkans utbildningsinstitut som ger den.

Det pastoralteologiska slutåret syftar till att integrera fackutbildning med pastoralteologi samt verksamhetsförlagd utbildning i församling. Syftet är att ge de kunskaper och färdigheter som krävs för anställning i Svenska kyrkans församlingar.

Prästutbildning vid Johannelunds teologiska högskola

Innan utbildningsreformen trädde i kraft den 1 augusti 2013, fanns det möjlighet att gå den pastorala profilutbildningen till präst, utöver de båda pastoralinstituten i Lund och Uppsala, även vid Johannelunds teologiska högskola i enlighet med den av kyrkostyrelsen beslutade kursplanen och lokal kursplan antagen av högskolans styrelse. Vid Johannelunds teologiska högskola erbjöds teologisk grundutbildning och pastoralteologisk utbildning integrerat. Från den nationella nivån lämnades ett ekonomiskt anslag till den pastoralteologiska utbildningen.

Johannelunds teologiska högskola erbjuder fortfarande utbildningar inom teologi på såväl grundnivå, högskole- respektive kandidatexamen, som avancerad nivå, magister- och masterexamen. För att kunna tjänstgöra som präst i Svenska kyrkan krävs dock, sedan 2013, att magister- eller masterexamen på Johannelunds teologiska högskola kompletteras med den pastoralteologiska grundkursen samt det pastoralteologiska slutåret vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut.

Utbildningsreformen 2013

När den nationella nivån beslutade om en utbildningsreform och utbildningsinstitutets tillkomst innebar detta att den pastorala utbildningen för de fyra yrkesgrupperna samlades till utbildningsinstitutet. Enligt dåvarande Nämnden för utbildning, forskning och kultur var en av anledningarna till utbildningsreformen den tidigare genomförda högskolereformen, den så kallade Bolognaprocessen, som innebar att Sverige införde en ny utbildnings- och examensstruktur 2007 och anpassade den högre utbildningen till resten av Europa vilket i sin tur innebar att akademisk utbildning och pastoralteologisk utbildning inte kunde blandas på det sätt som tidigare gjorts (KsSkr 2012:2, bilaga 3: Svenska kyrkans utbildningar i framtiden). En annan motivering till utbildningsreformen var att samverkan mellan de olika yrkesgrupperna skulle vara en naturlig del i studierna och skapa förutsättningar för lärande och samarbete. En utbildningsorganisation i egen regi skulle också ge möjlighet att utveckla kunskap och undervisning om vad pastoralteologisk kompetens är och hur lärande ska ske. Beslutet fick till följd att den pastoralteologiska utbildningen vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut blev den enda pastoralteologiska utbildningen till präst i Svenska kyrkan.

Möjligheten till undantag

Det har under lång tid varit möjligt för domkapitlen att, om det finns särskilda skäl, pröva någon i prästexamen som inte har genomgått den utbildning som föreskrivs i de av kyrkostyrelsen fastställda utbildningsplanerna om han eller hon har motsvarande kunskaper och erfarenheter. Här har praxis mellan stiftet kunnat variera när det gäller benägenheten att pröva även kandidater som till exempel har läst en pastoralteologisk utbildning vid ett seminarium som har Anglikanska kyrkan som huvudman. Det har emellertid inte funnits någon officiellt antagen utbildningsväg för präster som tillgodogjort sig den pastoralteologiska utbildningsdelen vid andra utbildningsinstitutioner. Undantagsmöjligheten finns, som framgått ovan, fortfarande kvar, numera i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2013:12) om utbildning och praktisk tjänstgöring för att kunna prövas i prästexamen.

Utredning om Svenska kyrkans prästutbildning

Den 8 juni i år fattade kyrkostyrelsen beslut om direktiv för en utredning om Svenska kyrkans prästutbildning. Den pastoralteologiska utbildningen till präst ska utredas i syfte att ge förslag på utveckling och förändring av prästutbildningen utifrån prästens nyckelroll i församlingens arbete för att förmedla kristen tro och tradition i ett samhälle som förändras. Utredningen ska enligt direktiven innehålla förslag på en reviderad, alternativt ny, utbildningsplan för prästprogrammet med avseende på grundläggande utbildningskrav i teologi/religionsvetenskap och övriga behörighetsvillkor, målsättningar för utbildningen, dess omfattning, upplägg och innehåll samt övergångsregler. Uppdraget ska vara slutfört och redovisas skriftligen senast den 31 oktober 2022.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:46.

Enligt utskottets uppfattning torde det vara en given utgångspunkt att det finns tydligt angivna utbildningskrav för präster, likväl som det finns tydligt angivna utbildningskrav för till exempel läkare och lärare med flera yrkesgrupper. Utskottet konstaterar också att det, liksom för andra professioner i samhället, finns möjlighet att göra undantag från utbildningskravet. Domkapitlet får, om det finns särskilda skäl, pröva någon i prästexamen trots att han eller hon inte genomgått av kyrkostyrelsen föreskriven utbildning, förutsatt att personen i fråga har motsvarande kunskaper och färdigheter. Utskottet ser inte något behov av att, som motionärerna önskar, tillskapa några ytterligare eller andra möjligheter att kunna tillgodoräkna sig andra pastoralteologiska utbildningar.

Utskottet vill vidare framhålla att ett av syftena med den utbildningsreform som gjordes 2013 var att samla alla de fyra yrkesgrupperna till en gemensam pastoral utbildning i Svenska kyrkans egen regi. Som framgått ovan motiverades reformen bland annat av att samverkan mellan de olika yrkesgrupperna skulle vara en naturlig del i studierna och skapa förutsättningar för lärande och samarbete. Enligt utskottets mening är det viktigt att fortsätta värna idén om att alla yrkesgrupperna ska utbildas tillsammans på utbildningsinstitutet.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Maria Johansson-Berg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Maria Johansson-Berg, ordförande, Margareta Nisser-Larsson, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Stig Eriksson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Claussen, Linda Isberg, Sten Janson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:7

Utbildning i hr-frågor för förtroendevalda

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:49 i vilken föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att *dels* sammanställa en sammanhållen stegutbildning i arbetsmiljö-, arbetsrätts- och anställningsfrågor, som kan erbjudas förtroendevalda i samtliga stift, *dels*, efter framtagandet av en stegutbildning, tillsammans med stiftens kommunikerare detta till alla pastorat och församlingar som är arbetsgivare.

Utskottet menar att kraven på kompetens inom området arbetsrätt i första hand måste ställas på kyrkoherdar och andra med arbetsledande funktioner inom kyrkan och inte på de förtroendevalda. Vidare menar utskottet att det är Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation som primärt har – och bör ha – ansvaret för såväl utbildningar som rådgivning inom området arbetsrätt. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:49 punkt 1,
2. avslå motion 2021:49 punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2021:49 av Mats Ludvigsson m.fl., Utbildning i hr-frågor för förtroendevalda

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. sammanställa en sammanhållen stegutbildning i arbetsmiljö-, arbetsrätts- och anställningsfrågor, som kan erbjudas förtroendevalda i samtliga stift,
2. efter framtagandet av en stegutbildning tillsammans med stiftens kommunikerare detta till alla pastorat och församlingar som är arbetsgivare.

Bakgrund

2020 fanns det i Svenska kyrkan drygt 22 500 anställda omräknat till helårsanställda. Den helt övervägande delen har sin anställning i någon av de ekonomiska enheterna på lokal nivå (församlingar med egen ekonomi eller pastorat) som 2020 var drygt 600 till antalet. Arbetsgivarna på lokal nivå är av mycket varierande storlek. Från den största enheten med fler än 120 000 medlemmar till den minsta med knappt 600 medlemmar. Spannet av antalet anställda är också stort, alltifrån något fåtal anställda till flera hundra.

Sedan relationsförändringen 2000 gäller den allmänna arbetsrätten för samtliga Svenska kyrkans anställda. Därutöver gäller kollektivavtal som tecknas mellan Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation som företrädare för arbetsgivarna (församling, pastorat, stift och den nationella nivån) och ett antal fackliga organisationer som företrädare för arbetstagarna.

Av 2 kap. 1 § kyrkoordningen framgår att församlingen ska anställa och avlöna den personal som behövs för församlingens verksamhet. Om en församling ingår i ett pastorat fullgör pastoratet enligt 2 kap. 5 § dessa uppgifter. Kyrkorådet är enligt 4 kap. 1 § församlingens eller pastoratets styrelse och har i denna egenskap arbetsgivaransvar med allt vad som följer av lagar och kollektivavtal. Kyrkorådet har som arbetsgivare enligt 3 kap. arbetsmiljölagen (1977:1160) också vidsträckta skyldigheter och ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagare utsätts för ohälsa eller olycksfall.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation företräder församlingar, pastorat och stift när det gäller vissa i kyrkoordningen angivna förhållanden som att ingå kollektivavtal (34 kap. 6 §). Som arbetsgivar- och serviceorganisation erbjuder den också rådgivning och även vissa utbildningar inom områdena arbetsrätt och arbetsmiljö som är särskilt inriktade mot målgruppen förtroendevalda.

I kyrkoordningens uppräknade kyrkostyrelsens uppgifter finns som första punkt att ”stödja stiftens arbete för utveckling av församlingens liv och av en god förvaltning i församlingar och pastorat” (10 kap. 3 §) vilket även kan omfatta stöd för att till exempel främja en god arbetsmiljö.

Kyrkomötet har tidigare behandlat en motion 2008:11 om att initiera en för Svenska kyrkan gemensam utbildning för alla ledare med arbetsgivaransvar. Tillsyns- och uppdragsutskottet angav i sitt betänkande TU 2008:2 att det inte är en uppgift för kyrkostyrelsen att anordna utbildningar för de kyrkliga arbetsgivarna och föreslog därför att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid 2015 års kyrkomöte behandlades en motion i vilken bland annat hade föreslagits att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett material om arbetsgivarrollen i kyrkorådet inför nästkommande mandatperiod. Vid sin behandling av motionen anförde tillsyns- och uppdragsutskottet bland annat följande.

Vad gäller kyrkostyrelsens möjligheter att ta fram ytterligare material för kyrkliga arbetsgivare vill utskottet framhålla att den arbetsfördelning mellan Svenska kyrkan och dess arbetsgivarorganisation som kyrkoordningen pekar ut innebär att det primärt är hos den senare som stödet i arbetsgivarfrågor finns. Stiftelsen kompletterar detta stöd framför allt i anslutning till genomförda kyrkoveal då det finns nyvalda ledamöter, genom att inom ramen för tillsyn och främjande uppmärksamma kyrkoråden på deras ansvar som arbetsgivare och genom att tillhandahålla viss information och utbildning.

Mot bakgrund av det anförda föreslog utskottet att motionen skulle avslås. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:49.

I likhet med motionärerna menar utskottet att det är viktigt att de som företräder arbetsgivarna inom Svenska kyrkan har kompetens och kunskap inom arbetsrätten.

Enligt utskottet är det emellertid viktigt att här skilja mellan församlingens ledning och dess styrande organ. Utskottet menar att krav på kompetens inom området arbetsrätt i första hand måste ställas på kyrkoherdar och andra med arbetsledande funktioner inom kyrkan. Även om det enligt utskottet kan vara av stort värde att även de förtroendevalda är förtrogna med arbetsrätten kan det enligt utskottet inte vara de förtroendevalda som ska bära kompetensen inom arbetsrätt. Utskottet kan därför inte se att det finns något behov av en utbildningsåtgärning som den som föreslås i motionen. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation erbjuder redan idag utbildningar som särskilt är inriktade mot förtroendevalda. Många stift erbjuder också utbildningar inom området för nyvalda förtroendevalda.

Mot bakgrund av det anförda och då det enligt utskottets mening är Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation som primärt har – och bör ha – ansvaret för såväl utbildningar som rådgivning inom området arbetsrätt, föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeroth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Reservation till förmån för motion 2021:49. Då förtroendevalda på alla nivåer har arbetsgivaransvar gällande arbetsmiljö och arbetsrätt behöver detta arbete stärkas i enlighet med intentionen och förslag till beslut i motion 2021:49. Kompetens och förtroende kring arbetsgivaransvaret bland förtroendevalda stärker Svenska kyrkans hr-arbete och möjliggör bättre arbetsmiljöer och förtroendefulla relationer mellan förtroendevalda och anställda i Svenska kyrkan.

Linda Sjöo

Reservation 2

Vi reserverar oss mot beslutet till förmån för motion 2021:49.

Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell och Jenny Thor

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:8

Folkkyrkoutredning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:62 i vilken föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en folkkyrkoutredning med syfte att såväl teologiskt som ecklesiologiskt beskriva och definiera begreppet folkkyrka med bäring på Svenska kyrkan och föreslå tillägg och förtydliganden till kyrkoordningen i de avsnitt där Svenska kyrkan som evangelisk-lutherskt trossamfund och folkkyrka beskrivs.

Samtalet om folkkyrkan och folkkyrkobegreppet behöver enligt utskottet hållas levande. Däremot menar utskottet, bland annat mot bakgrund av svårigheterna med att hitta en allmänt vedertagen definition som också kan stå sig över tid, att det inte torde vara möjligt och inte heller önskvärt att initiera en utredning med syfte att beskriva och definiera begreppet folkkyrka och föreslå tillägg och förtydliganden till kyrkoordningen. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:62.

Motionens förslag

Motion 2021:62 av Sven Milltoft, Folkkyrkoutredning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en folkkyrkoutredning med syfte att såväl teologiskt som ecklesiologiskt beskriva och definiera begreppet folkkyrka med bäring på Svenska kyrkan och föreslå tillägg och förtydliganden till kyrkoordningen i de avsnitt där Svenska kyrkan som evangelisk-lutherskt trossamfund och folkkyrka beskrivs.

Bakgrund

Folkkyrkotankens uppkomst och utveckling

Folkkyrkobegreppet har sitt ursprung i Tyskland och nådde Sverige via Danmark, där den evangelisk-lutherska kyrkan i 1849 års grundlag benämns ”den danske Folkekirke”. I början av 1900-talet började begreppet folkkyrka användas i Sverige i samtal om Svenska kyrkans identitet och uppdrag. Folkkyrkotanken fick sitt första genomslag bland teologer och präster från 1910-talet och framåt, först i Uppsala och något senare i Lund.

Folkkyrkotankar

Biskop Einar Billing (1871–1939, biskop i Västerås stift 1920–1939) formulerade den religiöst motiverade folkkyrkotanke som fick genomslag från 1930-talet. Det som enligt Billing gör kyrkan till folkkyrka är att den strävar efter att nå alla som bor inom rikets gränser med evangeliet om syndernas förlåtelse. Det gudomliga Ordet är grunden för kyrkan och förkunnelsen av Ordet är primärt i förhållande till den enskildes tro. För Billing är det just folkkyrkan i egenskap av nådemedelsinstitution, som är Guds pågående uppenbarelse i Sverige. Folket är objekt för Guds, genom kyrkan förmedlade, Ord.

Biskop Johan Alfred Eklund (1863–1945, biskop i Karlstad stift 1907–1938) såg en starkare koppling mellan det svenska folket och Guds uppenbarelse. Eklund förstod folkkyrkan som en enhet mellan Svenska kyrkan och svenska folket.

Enligt prästen och riksdagsmannen Harald Hallén (1884–1967) är innebörden av begreppet folkkyrka att det är folket som äger kyrkan och är dess agerande subjekt. Tolkningen har kommit att kallas den demokratiska folkkyrkotanken.

Biskop Manfred Björkquist (1884–1985, biskop i Stockholms stift 1942–1954) förenade i sin folkkyrkotanke arvet från den konfessionella lutherdomen och en individualistisk pietism. Björkquist lägger fokus på den enskilde inför nådemedlen och inte på en gemensam kyrkolära. Folkkyrkan ska genom evangelisation nå de enskilda människornas hjärtan och därigenom kristna det svenska folket. Björkquist betonar lekmannaengagemanget och vikten av ett breddat ansvar för kyrkan.

Biskopsmotionen 1929

1929 lämnades en motion till kyrkomötet i vilken den religiöst motiverade folkkyrkotanken formulerades. Motionen var undertecknad av samtliga biskopar, med undantag av ärkebiskopen som på grund av sin ställning som kyrkomötets ordförande inte ansåg att han borde lägga förslag till kyrkomötet.

Motionen, som formellt gick ut på att kyrkomötet hos regeringen skulle begära en utredning om fritt utträde ur kyrkan, innehöll i realiteten ett reformprogram för Svenska kyrkans framtida relation till samhälle och stat. I motionen, som hade författats av Billing, argumenterades bland annat för att kyrkan måste bli mer självständig i förhållande till staten. Biskoparna menade att kyrkan varken fick förvandlas till en stats- eller kommunalfunktion eller reduceras till en medlemsförening. Man ville ha en folkomfattande kyrka, men ville samtidigt att svenska folket skulle få religionsfrihet med rätt till fritt utträde ur Svenska kyrkan. Biskopsmotionen bifölls av kyrkomötet, men föranledde ingen åtgärd från statsmaktens sida.

Nya beslutsstrukturer 1930

Redan året efter det att den så kallade biskopsmotionen lagts fram för kyrkomötet införde riksdagen ett partipolitiskt valsystem för Svenska kyrkan. Motiveringen för det var att församlingarna som hade ställning som kyrkliga kommuner också skulle styras på samma partipolitiska sätt som de borgerliga kommunerna. Även denna linje, som hade stöd i Halléns folkkyrkotanke, kallades folkkyrklig.

Ytterligare användning av begreppet

Begreppet ”folkkyrklig” har i vissa sammanhang också mera allmänt kommit att beteckna strävanden efter en samhällstillvänd kyrka med ”låga trösklar”, som är öppen och tillgänglig för alla. Folkkyrkligheten i denna mening kan betona kyrkans roll och möjligheter som traditionsbärare i samband med de kyrkliga handlingarna och de kyrkliga högtiderna.

Lagen om Svenska kyrkan

I lag (1998:1591) om Svenska kyrkan stadgas i 2 § att ”Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka, som i samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet.” Av lagförarbetena framgår att bestämmelsen, liksom 1 § samma lag, ger uttryck för Svenska kyrkans identitet (prop. 1997/98:116 s. 41). Inför relationsändringen var det viktigt att säkerställa att Svenska kyrkan behöll karaktären av öppen folkkyrka med rikstäckande verksamhet även om relationen till staten förändrades. Vid 1995 års kyrkomöte framhölls beträffande Svenska kyrkans identitet och begreppet öppen folkkyrka följande (2KL 1995:1 s. 25):

Enligt utskottets mening är den avgörande frågan vid ställningstagandet till regeringens skrivelse om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan, om det är möjligt att bevara Svenska kyrkans identitet vid en relationsändring. Svenska kyrkans ställningstagande bestäms av hur hon ser på sin egen identitet, av hennes självförståelse. Hennes karaktär av öppen folkkyrka och nådesamfund har en centralt kristen motivering. Uppdraget är att överrätta evangelium i ord och handling till hela folket. Kyrkan har rum för alla, för den sökande och tvivlande likaväl som för den trosvisse; för den som hunnit kortare likaväl som för den som hunnit längre på trons väg.

I senare lagförarbeten framhålls att även om relationerna mellan staten och Svenska kyrkan ändras kommer Svenska kyrkan även i fortsättningen ha ansvaret för vissa viktiga samhällsliga uppgifter, exempelvis begravningsverksamheten, och mot denna bakgrund är det av vikt att den öppenhet hos Svenska kyrkan som ligger i folkkyrkokaraktären kan bevaras också när relationerna till staten förändras. Vidare anges att det hör till Svenska kyrkans öppna och demokratiska karaktär att kvinnor och män har samma möjligheter att ta ansvar och tjänstgöra i Svenska kyrkan och vidare att beskrivningen av Svenska kyrkan som en öppen folkkyrka är av sådan grundläggande betydelse för kyrkans identitet att den bör anges i lagen om Svenska kyrkan (prop. 1996/97:116 s. 41).

Kyrkoordningen

Begreppet folkkyrka nämns inte uttryckligen i någon bestämmelse i kyrkoordningen. I inledningen till sjätte avdelningen om kyrkotillhörighet återges dock det som anfördes vid 1995 års kyrkomöte om att ”Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka med uppdrag att förmedla evangelium i ord och handling. Kyrkan har rum för alla, för den sökande och tvivlande likaväl som för den trosvisse, för den som har hunnit kortare likaväl som den som hunnit längre på trons väg.”

Tidigare behandling i kyrkomötet

Till kyrkomötet 2008 inkom en motion (2008:80) med förslag om att uppdraga åt kyrkostyrelsen att inom Svenska kyrkan initiera reflekterande, kompetenshöjande och identitetsstärkande samtal om innebörden av att vara folkkyrka i vår tid. I enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande 2008:12 beslöt kyrkomötet att bifalla motionen. I betänkandet konstateras att det för närvarande inte finns någon gemensam och bred reflektion inom Svenska kyrkan om innebörden av att vara folkkyrka och att det därmed även saknas relevant material i frågan. I sina överväganden anförde utskottet bland annat följande.

Vi lever i ett föränderligt samhälle och i en kyrka i utveckling. Församlingsinstruktionerna har lokalt initierat många intressanta samtal om Svenska kyrkans identitet som folkkyrka. Begreppet folkkyrka ger utrymme för många tolkningar och därför pågår en reflektion på många håll inom Svenska kyrkan, men ingen samlad reflektion.

Utskottet välkomnar motionen och menar att en inomkyrklig reflektion om vår folkkyrka bör ske sammanhållet och i samtalsform. Den bör snarast initieras, eftersom det finns en längtan och ett akut behov av att bearbeta församlingssynen.

Vid kyrkomötet 2010 återrapporterade kyrkostyrelsen med anledning av uppdraget i skrivelse KsSkr 2010:2 att kansliets forskningsenhet arrangerat ett symposium om kyrkosyn och Svenska kyrkans identitet idag och att det under hösten 2010 skulle hållas ett särskilt symposium med fokus explicit på folkkyrkobegreppet. Vidare anfördes att forskningsenheten perioden 2009–2011 skulle genomföra en studie rörande luthersk kyrkoidentitet i ett globalt perspektiv (*Challenges between partner churches within the LWF family*) och att en delstudie inom ramen för detta projekt skulle fokusera särskilt på de nordiska folkkyrkorna. Kyrkostyrelsen angav att skrivelserna från 2008 års kyrkomöte därmed var slutbehandlad.

Som en följd av uppdraget från 2008 års kyrkomöte genomförde den nationella nivån 2011 också ett projekt om folkkyrkan, tillsammans med Seglora smedja. Tre samtalsdagar hölls i Luleå, Västerås och Lunds stift. På seminarierna diskuterades vad det är att vara folkkyrka i dagens samhälle med syfte att fördjupa folkkyrkobegreppet så att det bättre kan svara mot kyrkans roll och uppgift i ett alltmer mångreligiöst Sverige. Inom ramen för projektet togs också boken *Folkkyrka nu?* fram. I boken presenteras erfarenheter och tankar från projektet. Boken delades ut till samtliga kyrkomötesledamöter vid kyrkomötet 2012.

Studier och forskning

Framtidsstudien Svenska kyrkan som folkkyrka

Innan relationsändringen år 2000 genomfördes Framtidsstudien Svenska kyrkan som folkkyrka, även kallad folkkyrkostudien, såsom ett led i processen att förbereda Svenska kyrkan för ett skiljande från staten. Avsikten med studien var att på ett djupgående sätt analysera Svenska kyrkans identitet och ställning som folkkyrka. Inom ramen för studien hölls flera seminarier, bland annat utifrån tematiken lekmannaskap och medias spegling av kyrka och samfund. Därtill genomfördes vid flera tillfällen de så kallade Olofsdagarna i Sigtuna innehållande seminarier och andra programinslag som fokuserade på flera aspekter av folkkyrkan. Folkkyrkostudien slutrapporterades i skrivelsen StSkr 1998:506, Framtidsstudien Svenska kyrkan som folkkyrka. Skrivelsen innehåller såväl rapporter som analyser från den breda reflektion som genomförts. I skrivelsen StSkr 1999:505 framhålls att Ombudsmötet beslutat att ta emot slutrapporten från folkkyrkostudien, men att beslutet inte varit förenat med några uppdrag till styrelsen, varför styrelsen avslutade ärendet.

Andra nyare publikationer

År 2012 publicerades boken *Folkkyrkotanken – innehåll och utmaningar* (Idestrom och Svenska kyrkans forskningsenhet). I boken presenteras studier av folkkyrkotanken som gjorts under åren 2002–2012.

Det pågår viss forskning i ämnet. Bland annat har stiftelsen Sverige och kristen tro ett pågående forskningsprojekt benämnt Folkkyrka i minoritet som syftar till att undersöka utmaningar och möjligheter i en ny situation när kyrkan inte längre omfattar "alla" (sskt.net). Projektet gav under 2020 ut sin första rapport *Svenska kyrkan som minoritetskyrka*.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:62.
--

Inledningsvis noterar utskottet att beskrivningen av Svenska kyrkan som folkkyrka tillhörde det som inför relationsändringen ansågs identitetsbärande för kyrkan vilket är anledningen till att beskrivningen kom att införas i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. Folkkyrkobegreppet och folkkyrkotanken har en lång historia, såväl i Svenska kyrkan som i andra kyrkor som karaktäriserar sig själva som folkkyrkor. I olika tider och sammanhang har olika aspekter av folkkyrkotanken kommit att stå i förgrunden och begreppet har därmed kommit att fyllas med skiftande innebörd.

Utskottet konstaterar att det har getts ut många böcker och artiklar om folkkyrkan. Åtskilliga studier och forskningsprojekt har ägnats åt att belysa dess olika aspekter. Folkkyrka är på detta och andra sätt ett begrepp vars innebörd kontinuerligt mejslas fram och utformas och utgör enligt utskottet ett gott exempel på hur teologi många gånger växer fram. Mot den bakgrunden är folkkyrka inte heller ett begrepp som utan vidare låter sig fångas i någon enkel definition.

Samtalet om folkkyrkan och folkkyrkobegreppet behöver enligt utskottet hållas levande. Däremot menar utskottet, mot bakgrund av vad som anförts ovan, att det inte torde vara möjligt och inte heller önskvärt att initiera en utredning med syfte att beskriva och definiera begreppet folkkyrka och föreslå tillägg och förtydliganden till kyrkoordningen. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att motionen ska avslås.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Maria Johansson-Berg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Maria Johansson-Berg, ordförande, Margareta Nisser-Larsson, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeroth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för motion 2021:62.

Helena Nordvall och Margareta Nisser-Larsson

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:9

Gemensamma titlar

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:77 med förslag att kyrkomötet ska besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att i sina kontakter med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation verka för att arbetsgivarorganisationen tar fram en lista med titlar för av kyrkoherdar delegerade uppgifter till andra medarbetare.

Utskottet konstaterar att frågan om gemensamma titlar för anställda som har fått uppgifter delegerade från kyrkoherden i första hand är en fråga för arbetsgivarna och för Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och då utskottet inte anser att kyrkostyrelsen ska verka på det sätt motionären anger, föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:77.

Motionens förslag

Motion 2021:77 av Leif Nordlander, Gemensamma titlar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i sina kontakter med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation verka för att arbetsgivarorganisationen tar fram en lista med titlar för av kyrkoherdar delegerade uppgifter till andra medarbetare.

Bakgrund

I kyrkoordningen finns i 34 kap. 1 § och 4 § bestämmelser om vilka befattningar som ska eller kan finnas för en församling respektive för ett stift och vilka benämningar dessa har. Befattningarna i församling som anges är kyrkoherde, komminister, kyrkomusiker och diakon. Domkapitlet ska besluta om befattningen som kyrkomusiker ska vara försteorganist, organist eller kantor. Befattningarna i stift som räknas upp är biskop, stiftsadjunkt, kontraktsadjunkt, pastorsadjunkt, diakon och stiftsjurist. I den församling där stiftets domkyrka är belägen finns också befattningarna domprost och domkyrkoorganist (5 kap. 3 § och 34 kap. 2 §). För samtliga dessa befattningar finns det behörighetsvillkor för att kunna anställas. Beträffande kyrkoherde och domprost finns det även särskilda bestämmelser som anger uppgifter och befogenheter.

I kyrkoordningen regleras vissa befattningar i församling och stift men bestämmelserna torde inte nödvändigtvis uppfattas som en reglering av hur dessa befattningar ska benämnas. Vissa befattningar har ofta benämnts på ett annat sätt än i kyrkoordningen för att de är kopplade till arbete på en viss plats eller med speciella uppgifter.

Några exempel på detta är domkyrkokaplan, militärpräst, stiftsprost och sjukhusdiakon, befattningar som med kyrkoordningens terminologi är komminister, stiftsadjunkt och diakon. Förekomsten av andra benämningar än kyrkoordningens, både sådana som är hänförliga till att befattningen innebär att utföra chefsarbete och benämningar av annat slag har enligt Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation generellt ökat inom flera yrkeskategorier i Svenska kyrkan.

Kyrkoherden leder all verksamhet i församlingar och pastorat (2 kap. 9 §). Det ledningsansvar som kyrkoherden har hindrar inte att kyrkoherden delegerar den direkta arbetsledningen eller delar av den till någon annan av de anställda. I större församlingar och pastorat är det tvärtom nödvändigt. Med delegationsinstitutets karaktär följer att en delegering av en kyrkoherdes uppgifter både ges och kan återkallas av kyrkoherden. Kyrkoherden får också utse en präst som arbetar i en församling att i kyrkoherdens ställe vara ledamot i församlingsrådet i den församlingen (5 kap. 6 §). Ett sådant förordnande kan återkallas av kyrkoherden.

Vid kyrkomötet 2013 behandlades fyra motioner med förslag som gällde benämningar på befattningar som komminister med arbetsledande befattning, motionerna 2013:42, 63, 91 och 97. Läronämnden yttrade följande över motionerna, Ln 2013:11y.

Motionerna aktualiserar frågor om kyrkosyn jämte ledningsansvar och organisatorisk tydlighet. Det är möjligt från lärosynpunkt att välja olika tjänstebeteckningar så länge som de ger uttryck åt Svenska kyrkans självförståelse.

Hur en församling styrs och leds har läromässiga implikationer. När dessa frågor ska bearbetas är det principiellt viktigt att göra det utifrån ett församlingsperspektiv.

Läronämnden vill framhålla att det finns ett behov av en teologisk och pastoral bearbetning av Svenska kyrkans ämbets- och ledningsstruktur med anledning av den organisationsutveckling som pågår. I en sådan bearbetning är det nödvändigt att analysera hur tillsynen ska ske i en kyrka med en episkopal struktur och att behandla konsekvenserna när arbetsledaren inte är präst eller diakon.

Tillsyns- och uppdragsutskottet berörde i sitt betänkande TU 2013:8 vad motionärerna pekade på som en stor och ökande mängd olika tjänstetitlar på de befattningar som med kyrkoordningens terminologi är befattningar som komminister, framför allt de som har arbetsledaruppgifter. Utskottet uttryckte att det finns ett behov av enhetliga benämningar för befattningar inom kyrkan och föreslog att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att fatta beslut om vilka prästerliga tjänstetitlar som bör användas, vilket kyrkomötet också beslutade (KmSkr 2013:7).

Med anledning av kyrkomötesuppdraget genomfördes en kartläggning av existerande benämningar och därmed sammanhängande organisation av pastorat och församlingar. Efter att ha tagit del av kartläggningen beslutade kyrkostyrelsen 2017 att den präst som på kyrkoherdens delegation är ledamot i församlingsrådet i en församling och har ett ledningsuppdrag för den församlingen bör benämnas *församlingsherde* (2017-04-04 – 05, § 24).

För arbetet med gemensam lönestatistik använder sig arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna av befattningsklassificering. 2019 kom Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation överens med arbetstagarorganisationerna om en ny befattningsklassificering, BKSK 19 (befattningsklassificering Svenska kyrkan 2019). Befattningskoderna är sexsiffriga och de befattningar som ingår motsvarar de vanligaste tjänsterna inom Svenska kyrkan idag. I BKSK 19 görs en klassificering av arbetsuppgifter och ansvarstyp, dvs. vilket eller vilka ansvarsområden som den anställda har. För personer

som utför chefsarbete anges även ansvarsnivå. Vissa befattningar för präster och diakoner är sådana att ansvarsnivå alltid ska anges och de befattningarna är i BKSK 19 kyrkoherde, arbetsledande komminister, domprost och arbetsledande diakon. Det finns även andra befattningar där det är obligatoriskt att ange ansvarsnivå, men oavsett befattning ska ansvarsnivå alltid anges för en anställd som utför chefsarbete. I BKSK 19 är befattningsbenämningarna standardiserade och i vilken utsträckning andra benämningar på befattningarna används i församlingar och stift kan därför inte utläsas av statistiken.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:77.

Tillsyns- och uppdragsutskottet konstaterar att det såvitt känt tyvärr inte finns någon sammanställning över vilka tjänstetitlar som används inom Svenska kyrkan för att beteckna olika ledande befattningar, utöver de befattningar som räknas upp i kyrkoordningen. Tjänstetitlar anger mer eller mindre tydligt vilket ansvar och vilken uppgift befattningshavaren har och mer ovanliga titlar kan förekomma exempelvis i större församlingar och pastorat för att särskilja tjänster. Arbetsgivaren har stora möjligheter att välja benämningar på tjänster då det bara finns sådan reglering vad gäller ett fåtal befattningar. Utskottet har uppfattningen att en generell ökad flora av tjänstetitlar inom Svenska kyrkan inte är önskvärd, då otydligheten kan öka för gemene man om vad tjänsteinnehavarens uppdrag är. Frågan om gemensamma titlar för anställda som har fått uppgifter delegerade från kyrkoherden är enligt utskottet i första hand en fråga för arbetsgivarna och även för Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation. Det torde vara arbetsgivarorganisationen som närmare kan överblicka behovet av mer enhetliga tjänstetitlar och vad som skulle kunna göras på området. Arbetsgivarorganisationen bedriver självständigt sin verksamhet och utskottet anser inte att kyrkostyrelsen ska verka på det sätt motionären anger, varför utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Stig Eriksson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:10

Stöd till kyrkoherdar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:79 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att analysera behovet av utökat stöd till kyrkoherdar i framför allt större församlingar.

Utskottet framhåller att stöd till kyrkoherdar främst är en fråga för stift och för Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och föreslår att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:79.

Motionens förslag

Motion 2021:79 av Margareta Andersson, Stöd till kyrkoherdar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att analysera behovet av utökat stöd till kyrkoherdar i framför allt större församlingar.

Bakgrund

Sedan 2013 gäller som villkor för att anställas som kyrkoherde eller domprost att ha genomgått en obligatorisk kyrkoherdeutbildning vars utbildningsplan är fastställd av kyrkostyrelsen. Villkoret framgår av 34 kap. 9 § kyrkoordningen liksom att domkapitlet vid sin prövning av behörigheten kan medge undantag om det finns särskilda skäl. Utbildningen har sedan 2007 getts genom 33 kurser i Uppsala och 15 i Lund. Den omfattar 15 högskolepoäng vilket motsvarar 10 veckors studier. Den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen utvärderas kontinuerligt av de universitet som utbildningen sker i samverkan med samt av stift och nationell nivå. Utbildningens innehåll är i huvudsak organisationskunskap och kunskap om kyrkoordningen – om styrning, ledning och medarbetarskap – ledarskap i teori och praktik, arbetsrätt och arbetsmiljöfrågor, kommunikation, grupprocesser, konflikthantering och verksamhetsutveckling (SvKB 2008:3).

Till 2015 års kyrkomöte inkom en motion om utökning av kyrkoherdeutbildningen (2015:6). Tillsyns- och uppdragsutskottet skriver bland annat i sitt betänkande TU 2015:2 att det krävs kontinuerlig fort- och vidareutbildning för att uppehålla sin kompetens som kyrkoherde och utvecklas i sitt uppdrag. Det är primärt arbetsgivaren som har ansvaret för att de anställda ges adekvata möjligheter till kompletterande utbildning. Stiftens har ett ansvar att driva utbildningsfrågor. I det arbetet såg utskottet det som angeläget och positivt att stiftens samverkar. Utskottet föreslog att kyrkostyrelsen med anledning av motionen skulle få i uppdrag att i samverkan med stiftens

pröva frågor om hur en kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar kan utformas, vilket också blev kyrkomötets beslut.

En arbetsgrupp med representation från några stift, biskopsmötet och kyrkokansliet beredde därefter frågan om kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar vilket dock inte utmynnat i någon gemensam utbildning. Stiftens har efterhand utvecklats stöd till kyrkoherdar av olika slag och det sker samverkan mellan stiftens kring dessa satsningar. Flera stift har årligen olika typer av ledarskapsprogram och fortbildning för både nya och erfarna kyrkoherdar med utbildning och seminarier vid enstaka tillfällen eller som sträcker sig över en längre tid. De fortbildningar som hålls är ofta en kombination av utbildning, erfarenhetsutbyte och nätverksbyggande för att kyrkoherdar sinsemellan ska kunna vara ett stöd för varandra som kollegor med samma uppdrag. Stiftens erbjuder också, i olika utsträckning, mentorskap och handledning för kyrkoherdar i grupp och enskilt. Det är även vanligt att biskopen och kontraktsprostarna regelbundet samlar stiftets eller kontraktets kyrkoherdar.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation genomför olika utbildningar för kyrkoherdar. *Kyrkoherde idag* vänder sig till kyrkoherdar som varit i tjänst i upp till tre år och syftar till utveckling av förmågan till strategiskt ledarskap i samspel med medarbetare och förtroendevalda. Utbildningen genomförs i samverkan mellan arbetsgivarorganisationen och tre stift. *Ledarutveckling för kyrkoherdar* beskrivs som ett kvalificerat ledarutvecklingsprogram för kyrkoherdar som vill fördjupa sitt ledarskap med utgångspunkt i rollen som chef och ledare. *Mentorprogram för kyrkoherdar* utgör ett komplement till de mentorprogram som stiftens arrangerar och är ett samarbete mellan arbetsgivarorganisationen och Stiftelsen Minerva.

Inom ramen för Stiftelsen Fjellstedtska skolans fortbildningsverksamhet i Uppsala hålls även årligen *Kyrkoherdeforum*.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:79.

Utskottet konstaterar att ledarskapsutveckling och chefsstöd är av stor betydelse för den som har ett komplext ledaruppdrag som kyrkoherdens. Det krävs kontinuerlig fort- och vidareutbildning för att uppehålla kompetensen som kyrkoherde och utvecklas i sitt uppdrag, samt ibland även annat stöd till exempel i form av handledning. Primärt är det arbetsgivaren som har ansvaret för att kyrkoherden liksom andra anställda ges adekvata möjligheter till kompletterande utbildning. Stiftens har inom ramen för sin främjande verksamhet ett ansvar för att stödja kyrkoherdarna och driva utbildningsfrågor, något som med fördel kan göras i samverkan mellan flera stift. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation har också inom sin verksamhet olika stödjande och fortbildande utbildningar för kyrkoherdar.

Att vara kyrkoherde i en stor församling eller ett stort pastorat ställer särskilda krav på ledarskap och utskottet konstaterar att det har utvecklats fortbildningar som kombinerar utbildning, erfarenhetsutbyte och nätverksbyggande mellan kyrkoherdar. Utskottet får med hänvisning till den ansvarsfördelning som finns mellan de olika nivåerna i Svenska kyrkan och mellan Svenska kyrkan och dess arbetsgivarorganisation framhålla att det inte är en uppgift för den nationella nivån att utforma stöd till kyrkoherdarna. Frågan om stöd till kyrkoherdar är i första hand en fråga för stift och för arbetsgivarorganisationen. Med det anförda anser utskottet att motionen bör avslås.

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Maria Johansson-Berg, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Maria Johansson-Berg, ordförande, Margareta Nisser-Larsson, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Stig Eriksson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Claussen, Linda Isberg, Sten Janson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:11

Konsekvenser av ökad sekretess

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:94 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att utreda konsekvenserna av de förändringar i kyrkoordningens 54 kapitel som kyrkomötet fattade beslut om 2020. Då det enligt utskottets mening inte är meningsfullt att utvärdera bestämmelsernas konsekvenser när de varit i kraft en så kort tid föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:94.

Motionens förslag

Motion 2021:94 av Eric Westroth och Daniel Engström, Konsekvenser av ökad sekretess

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda konsekvenserna av de förändringar man gjorde i kyrkoordningens 54 kapitel under kyrkomötet 2020 och vilka begränsningar dessa ändringar innebär för transparensen och informationsinhämtningen för oberoende granskande aktörer såsom forskare, journalister, författare samt medlemmar i Svenska kyrkan som önskar att följa upp Svenska kyrkans interreligiösa samarbeten.

Bakgrund

Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa arbete

Sedan år 2013 regleras Svenska kyrkans relationer till andra kyrkor och samfund i ett eget kapitel (kap. 59) i kyrkoordningen som därtill ligger under en helt egen avdelning i kyrkoordningen (Fjortonde avdelningen: Svenska kyrkans relationer till andra kyrkor och samfund). Regleringen i kapitel 59 – som till stor del utgörs av hänvisningsbestämmelser till andra kapitel i kyrkoordningen – ger en överblick och sammanfattning av de bestämmelser i kyrkoordningen som tar sikte på den ekumeniska verksamheten. I inledningstexten till kyrkoordningens fjortonde avdelning anges den teologiska grunden för Svenska kyrkans ekumeniska engagemang. Av inledningstexten framgår bland annat att det ekumeniska arbetet sker på nationell nivå, i stiftet och i församlingarna. Församlingsekumeniken pekas ut som särskilt betydelsefull mot bakgrund av att det är där kristna från olika sammanhang möts, vilket ger möjlighet till att både ta del av varandras traditioner och att samverka i olika uppgifter där möjlighet finns.

Det är kyrkostyrelsen som, enligt 10 kap. 3 § punkten 3, svarar för Svenska kyrkans officiella relationer till andra kyrkor och samfund. Till detta hör även ansvaret för religionsdialog, vilket bland annat speglas i inledningstexten till kyrkoordningens 14:e avdelning som talar om att ”söka Guds tilltal i mötet med varje människa oavsett religiös tradition”. Detta synsätt betonas även i det europeiska dokumentet Charta Oecumenica undertecknat i Strasbourg år 2001, vilket Svenska kyrkan förbundet sig till. Att frågan om interreligiös dialog är högaktuell har även lyfts av biskopsmötet som under år 2019 gav ut en reviderad utgåva av biskopsbrevet *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext*.

De ekumeniska samarbeten som Svenska kyrkan har med framför allt Kyrkornas världsråd, Lutherska världsförbundet, ACT-alliansen, Europeiska kyrkokonferensen, Borgågemenskapen och Sveriges kristna råd, är bärande för den verksamhet som idag bedrivs inom ramen för det internationella arbetet. Sedan den 1 januari i år gäller den av kyrkostyrelsen beslutade Plattformen för ekumenik och interreligiös samverkan. Plattformen anger teologiska utgångspunkter, riktning och vägval för Svenska kyrkans engagemang under de närmaste fem åren. Plattformens inriktning och arbetets omfattning avser Svenska kyrkan på nationell nivå. Det ekumeniska arbetet som i övrigt utförs på nationell nivå syftar i huvudsak till att på olika sätt stödja Svenska kyrkans företrädare i olika ekumeniska och interreligiösa organ. Till detta arbete hör bland annat att arbeta med omvärlds- och ekumenisk analys, faktaunderlag och inte minst att föra dialog med andra kyrkor och samfund. Till arbetet hör även att anordna och delta i seminariedagar och olika möten såväl i Sverige som utomlands.

Handlingsoffentligheten och kyrkoordningens sekretessbestämmelser

Av 11 § lagen om Svenska kyrkan framgår dels att var och en har rätt att ta del av Svenska kyrkans handlingar, dels att denna rätt får begränsas bara om det är särskilt motiverat med hänsyn till skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, Svenska kyrkans ekonomiska intresse eller något synnerligen väsentligt intresse.

Begränsningar i rätten att ta del av kyrkans handlingar regleras i 54 kap. kyrkoordningen och merparten av dessa bestämmelser har sin motsvarighet i den lagstiftning som gäller allmänna handlingar. Med utgångspunkt i den offentlighetsprincip som gäller för Svenska kyrkan ska bestämmelserna i 54 kap. ge ett ändamålsenligt skydd för handlingar och uppgifter som av särskilda skäl inte bör vara offentliga. I begreppet ändamålsenligt skydd ligger också att inte fler uppgifter än nödvändigt ska omfattas av förbudsreglering, då huvudregeln är offentlighet.

Beträffande ändringar i 54 kap. gäller en särskild beslutsordning enligt 11 kap. 19 §. Beslutsordningen innebär att minst tre fjärdedelar av de röstande ska vara ense om beslutet. I annat fall får kyrkomötet ändra en sådan bestämmelse med enkel majoritet genom två likalydande beslut med mellanliggande val.

Alltsedan kyrkoordningens tillkomst har det i 54 kap. 8 § funnits ett förbud mot att inom kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission röja uppgifter om en samarbetspartners förhållanden i andra länder. Det har dock tidigare saknats sekretessbestämmelser i kyrkoordningen om förbud mot att lämna ut uppgifter om ekumeniska och interreligiösa förbindelser.

Beslutet på kyrkomötet 2020

Till förra årets kyrkomöte lämnade kyrkostyrelsen i sin skrivelse Ändringar i kyrkoordningen m.m. (KsSkr 2020:4), avsnitt 1, Några offentlighetsfrågor, bland annat

förslag till nya kyrkoordningsbestämmelser i syfte att åstadkomma ett sekretesskydd för uppgifter om Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser.

Kyrkostyrelsen föreslog att en ny bestämmelse, 54 kap. 8 b §, skulle införas som stadgar ett förbud mot att röja uppgifter om Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser. Förbudet skulle gälla om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan att det är till skada för dessa förbindelser.

Vidare föreslog kyrkostyrelsen att det i paragrafens andra stycke skulle införas ett förbud mot att i övrigt röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om uppgifterna är hänförliga till ekumenisk och interreligiös verksamhet. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

Bestämmelserna är avsedda att kunna tillämpas på alla nivåer inom Svenska kyrkan.

Som motiv för att införa ett skydd för uppgifter hänförliga till kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser framhöll kyrkostyrelsen att de dialoger som förs ofta rymmer information om den andra organisationens eller kyrkans inre liv och förhållanden och att, för att dessa samarbeten och dialoger ska ge önskade resultat, inte alla uppgifter som hanteras i dessa sammanhang kan vara offentliga. Man anförde vidare att dialogerna i mångt och mycket påminner om diplomatiska samtal och att det i det ekumeniska arbetet förekommer sådana uppgifter som till sin natur typiskt sett är känsliga och därför inte kan röjas utan risk för att den ekumeniska förbindelsen skadas. Mot bakgrund härav ansåg kyrkostyrelsen att det fanns behov av en särskild bestämmelse som skyddar denna typ av uppgifter och där utgångspunkten – på grund av karaktären på de uppgifter som förekommer i det ekumeniska samarbetet – behövde vara ett omvänt skaderekvisit. Ett omvänt skaderekvisit innebär att uppgifterna som utgångspunkt ska hemlighållas och bara får lämnas ut om det står klart att så kan ske utan att det är till skada för Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser.

Kyrkostyrelsen anförde vidare att den nya bestämmelsen om förbud mot att röja uppgifter i Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa verksamhet även borde innehålla en särskild reglering till skydd för enskilda som deltar i denna verksamhet, då de förbindelser som redogjorts för ovan ibland sker på individnivå snarare än med en specifik kyrka eller ett samfund. Det kunde, enligt kyrkostyrelsen, också i övrigt finnas behov av att skydda uppgifter om enskilda. För att inte bestämmelsen ska stadga ett mer långtgående skydd än nödvändigt borde, menade kyrkostyrelsen, skyddet i detta avseende – till skillnad mot regleringen om förbindelser i första stycket – gälla med ett rakt skaderekvisit, vilket innebär att offentlighet ska gälla som utgångspunkt för uppgifterna. Det innebär att en uppgift får hemlighållas endast om det finns någon särskild anledning att anta att ett utlämnande av uppgiften skulle kunna vara till skada eller men för berörd person eller någon till denne närstående.

Beträffande förslagets konsekvenser anförde kyrkostyrelsen i sin skrivelse följande.

Förslagen om skydd för uppgifter inom ekumenisk och interreligiös verksamhet kan förväntas främja förtroendefulla och öppna samtal och därmed underlätta för dialog med andra kyrkor och samfund.

I motion 2020:26 föreslogs kyrkomötet avslå de av kyrkostyrelsen föreslagna ändringarna i 54 kap. 8 b §. Motionärerna menade att Svenska kyrkans verksamheter bör präglas av öppenhet och offentlighet så långt det är möjligt. Att utforma generella förbud mot utlämnande av uppgifter gällande Svenska kyrkans verksamheter, menade motionärerna, försvårar inte bara insyn och granskning av verksamheterna utan riskerar även att späda på misstänksamhet mot kyrkan och dess företrädare. Motionärerna framhöll vidare att beslut att sekretessbelägga vissa uppgifter riskerade att accelerera

antalet medlemsutträden. Man menade också att eftersom Svenska kyrkan uppstår en inte föraktfull summa pengar från offentliga myndigheter i sitt arbete, till exempel från Sida och i förlängningen då även från svenska skattebetalare som valt att inte vara medlemmar i Svenska kyrkan, borde kravet på öppenhet och offentlighet väga ännu tyngre.

I sitt betänkande över kyrkostyrelsens förslag och motionen, TU 2020:1, konstaterade utskottet att på samma sätt som offentligheten för handlingar inom Svenska kyrkan är grundläggande, är det för flertalet andra trossamfund självklart att någon offentlighetsprincip inte gäller för samfundets handlingar. I ekumenisk och interreligiös verksamhet fanns det, menade utskottet, situationer där den handlingsoffentlighet som Svenska kyrkan annars tillämpar blir ett avgörande hinder för kontakt och dialog med andra trossamfund. Förändringar i omvärlden påverkar också på så sätt att delar av denna verksamhet behöver kunna ta hänsyn till en ökad hotbild mot personer eller grupper med viss religionstillhörighet. När det gällde skyddet i 54 kap. 8 b § för uppgifter som gäller Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser delade utskottet kyrkostyrelsens bedömning att det inom det ekumeniska arbetet förekommer sådana uppgifter som till sin natur typiskt sett är känsliga och därför inte kan röjas utan risk för att den ekumeniska relationen skadas. Utskottet anslöt sig i denna del till de skäl som kyrkostyrelsen hade anfört för förslaget och föreslog kyrkomötet att, med endast en ändring av redaktionell art, anta förslaget till ändring i kyrkoordningen samt att avslå motion 2020:26. Detta blev också kyrkomötets beslut (KmSkr 2020:12).

Till utskottets betänkande fogades en reservation i vilken reservanten, såvitt gällde frågan om utökad sekretess för uppgifter inom Svenska kyrkans internationella verksamhet och samarbeten med utländska organisationer samt ekumeniska och interreligiösa samarbeten, reserverade sig mot utskottets förslag till beslut till förmån för bifall till motion 2020:26.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:94.

När utskottet förra året behandlade frågan om införande i kyrkoordningen av sekretessbestämmelser till skydd för uppgifter om Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser gjordes bedömningen att det fanns goda skäl att införa en sådan sekretessgrund. Utskottet kunde konstatera att utan de föreslagna sekretessbestämmelserna skulle väsentliga förutsättningar saknas för att skydda enskilda personer. Utskottet menade vidare att det var nödvändigt för att angelägna verksamheter ska kunna bedrivas och dialoger komma till stånd och utvecklas. Utskottet har inte ändrat sitt ställningstagande i grundfrågan.

Utskottet vill framhålla att de sekretessbestämmelser som kyrkomötet beslutade om 2020 endast har varit i kraft i drygt nio månader vilket enligt utskottet är en alltför kort tid för att det ska vara meningsfullt att utvärdera bestämmelsernas konsekvenser för kyrkans transparens och för möjligheten till informationsinhämtning för oberoende granskare.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionen ska avslås.

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Stig Eriksson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Claussion, Linda Isberg, Sten Janson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:12

Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för 2020 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar har den 23 juni 2021 beslutat om verksamhetsberättelse för 2020 och överlämnat den till kyrkomötet.

Bakgrund

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar (Ansvarsnämnden) är enligt 10 kap. 8 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Vid utgången av 2020 omfattade Ansvarsnämndens tillsyn 45 biskopar inklusive stiftsbiskoparna. Härtill ska nämnden pröva behörigheten att biskopvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval i enlighet med bestämmelserna i 8 kap. 8 § kyrkoordningen.

När kyrkoordningen tillkom framhölls att Ansvarsnämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 s. 2–378). Någon granskning av hur nämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

Det finns ingen bestämmelse om att Ansvarsnämnden ska avge en verksamhetsberättelse vilket nämnden dock har gjort årligen sedan sin tillkomst. Av 4 kap. 8 § kyrkomötets arbetsordning följer att tillsyns- och uppdragsutskottet ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Ansvarsnämnden. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Verksamheten 2020

I verksamhetsberättelsen för 2020 redovisar Ansvarsnämnden sina uppgifter, sammansättning, mål för nämnden samt ärenden. Nämnden har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för nämndens verksamhet har för budgetåret 2020 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet avseende kyrkomötet. Nämndens kansligöromål har fullgjorts av personal vid kyrkokansliet. Nämnden anger att dess verksamhet liksom tidigare har varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt. Inriktningen är att mediantiden för avgjorda ärenden inte bör överstiga fyra månader för tillsynsärenden och två månader för ärenden om behörighetsprövning.

Under året inkom tolv ärenden. Sju av dessa avsåg anmälningar mot biskopar, två avsåg inbjudan att lämna synpunkter på promemorior och tre var av administrativ karaktär. Nämnden avgjorde under året tio av dessa ärenden samt fyra ärenden som inkom under 2019. Antalet inkomna ärenden var ungefär samma som antalet ärenden som inkom 2019. Det saknas skäl att anta att ärenden under 2021 kommer att bli fler i förhållande till 2020.

Utifrån sitt perspektiv ser Ansvarsnämnden för närvarande inte behov av ändringar i kyrkoordningen.

Ansvarsnämnden har under året följt de frågor som har aktualiserats genom stiftsstyrelsens i Härnösands stift beslut och åtgärder beträffande stiftsbiskopen. Nämnden kommer även fortsättningsvis att följa utvecklingen av de kyrkorättsliga frågor som kan komma att övervägas av kyrkomötet angående biskopars anställning och förutläggningar att avsluta biskopars anställningar i framtid.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Ansvarsnämndens verksamhet. Kyrkomötet ska inte ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed ska utskottet inte heller göra någon värdering i fråga om hur verksamheten har bedrivits. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån Ansvarsnämndens verksamhetsberättelse för 2020. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjö och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

TU 2021:12

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:13

Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för 2020 för Svenska kyrkans överklagandenämnd. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans överklagandenämnd har den 30 juni 2021 beslutat om verksamhetsberättelse för 2020 och överlämnat den till kyrkomötet.

Bakgrund

Svenska kyrkans överklagandenämnd

Svenska kyrkans överklagandenämnd (Överklagandenämnden) är enligt 10 kap. 10 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan.

När kyrkoordningen tillkom framhölls att Överklagandenämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3, s. 2–378). Någon granskning av hur nämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

Det finns ingen bestämmelse om att Överklagandenämnden ska avge en verksamhetsberättelse vilket nämnden dock har gjort årligen sedan sin tillkomst. Av 4 kap. 8 § kyrkomötets arbetsordning följer att tillsyns- och uppdragsutskottet ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Överklagandenämnden. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Verksamheten 2020

I verksamhetsberättelsen för 2020 redovisar Överklagandenämnden sina uppgifter, sammansättning, mål för nämnden samt ärenden. Nämnden har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för nämndens verksamhet har

för budgetåret 2020 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet avseende kyrkomötet. Nämndens kansligöromål har fullgjorts av personal vid kyrkokansliet. Nämnden anger att dess verksamhet liksom tidigare har varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att nämndens ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt samt effektmålet att mediantiden för ärenden att avgöras genom nämndbeslut inte bör överstiga tre månader. Överklagandenämnden anser att nämnda mål väsentligen har uppfyllts under 2020.

Verksamhetsberättelsen redovisar antalet inkomna ärenden för vart och ett av åren 2017–2020 samt varifrån ärendena inkommit. För samma tidsperiod redovisas antalet avgjorda ärenden inom respektive ärendetyp.

Antalet ärenden som underställts Överklagandenämndens prövning under 2020 har varit något fler än under 2019. Nämnden förväntar sig inte någon större förändring av antalet ärenden under kommande år.

Av de 32 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattat under 2020 har utgången i fyra av besluten innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts, helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. För 2019 var motsvarande siffra sex av 32 slutliga beslut. Totalt avgjorde nämnden 51 ärenden 2020 jämfört med 44 ärenden 2019.

Utifrån sitt perspektiv ser Överklagandenämnden för närvarande inte några behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Överklagandenämndens verksamhet. Kyrkomötet ska inte ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed ska utskottet inte heller göra någon värdering i fråga om hur verksamheten har bedrivits. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån Överklagandenämndens verksamhetsberättelse för 2020. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjö och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Ekonomiutskottets betänkanden
E 2021:1–12

Ekonomiutskottets betänkanden

- E 2021:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024
- E 2021:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020
- E 2021:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden
- E 2021:4 Kyrkoantikvarisk ersättning
- E 2021:5 Prästlönertillgångarnas avkastning och utdelning
- E 2021:6 Anonymisering av kollekt via Swish
- E 2021:7 Tak för kyrkoavgiften
- E 2021:8 Antalet revisorer
- E 2021:9 Överlämnande av kyrkor – översyn av regelverk
- E 2021:10 Investeringspolicy i Svenska kyrkan
- E 2021:11 Kyrkoordningens upplåtelseregler
- E 2021:12 Reglerna för kyrkounderhållsbidrag

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets betänkande 2021:1

**Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans
nationella nivå 2022–2024**

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2021:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024, samt motioner i anknytning till skrivelsen.

Ekonomiutskottet ställer sig bakom kyrkostyrelsens förslag till kostnadsram för 2022 och planeringsramar för 2023–2024. Vidare ställer sig utskottet bakom kyrkostyrelsens förslag till verksamhetsinriktning men vill att kyrkostyrelsen ska beakta utskottets överväganden i detta betänkande.

Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2021:29 Svenska kyrkans arbete med asylsökande eftersom utskottet anser att kyrkans diakonala arbete för människor i utsatta situationer är en del av den kristna trons innersta kärna. Utskottet anser att de insatser som görs ska kvarstå och inte avvecklas så som motionärerna föreslår.

Motion 2021:32 Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan och motion 2021:34 Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för samverkan och digitalisering lyfter båda områden som antingen redan stämmer överens med kyrkostyrelsens planer eller så är inte området föremål för beslut i detta kyrkomöte. Utskottet finner motion 2021:34, punkt 3 intressant eftersom utskottet anser det värdefullt att få belyst och säkerställt att den gemensamma avgiften inte finansierar begravningsverksamhetens andel av de kostnader som avgiften avser att täcka och föreslår därför att kyrkomötet bifaller motion 2021:34 punkt 3.

Utskottet menar att Act Svenska kyrkan behöver ytterligare medel för att möta den nöd som pandemin orsakat i världen, samtidigt som det funnits svårigheter en längre tid i insamlingsverksamheten med anledning av restriktionerna i pandemin. Även Svenska kyrkan i utlandet har haft svårigheter under pandemin och utskottet bedömer, trots att kyrkostyrelsen under pandemin har anslagit ekonomiska medel till såväl det internationella arbetet som till verksamheten i utlandskyrkan, att det behövs en överbrygning till kommande år. Utskottet föreslår kyrkomötet därför att bifalla både motion 2021:50 och motion 2021:72.

Eftersom avkastningen på den nationella nivåns kapital har en avgörande betydelse för exempelvis kyrkunderhållsbidraget och för att täcka underskottet i utjämnings-systemet samt för att möjliggöra strategiska insatser i Svenska kyrkans verksamhet, föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2021:93. Utskottet anser dessutom att det är angeläget att ha en buffert för att säkra stöd till församlingar och pastorat i tider av nya förutsättningar och behov.

Till betänkandet finns tre reservationer, ett särskilt yttrande och en särskild mening.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	4
Skrivelsens förslag	4
Kyrkostyrelsens skrivelse 2021:1, Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024	4
Motionernas förslag	4
Motion 2021:29 av Petter Nilsson m.fl., Svenska kyrkans arbete med asylsökande	4
Motion 2021:32 av Ellionor Moberg m.fl., Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan	4
Motion 2021:34 av Anders Brunnstedt m.fl., Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för samverkan och digitalisering	5
Motion 2021:50 av Mats Ludvigsson och Jesper Eneroth, Stöd till Act Svenska kyrkan	5
Motion 2021:72 av Anette Nordgren m.fl., Stöd till utlandsverksamheten	5
Motion 2021:93 av Bengt Kjellgren m.fl., Extra anslag till församlingar och pastorat.....	5
Yttrande från läronämnden	5
Yttrande från andra utskott	6
Bakgrund	6
Skrivelsen.....	6
Motionerna.....	7
Utskottets överväganden	13
Verksamhetens inriktning	13
Kostnadsram 2022	15
Planeringsram 2023	16
Planeringsram 2024	16
Mål för storleken på den nationella nivåns kapital	16
Motion 2021:29 Svenska kyrkans arbete med asylsökande.....	16
Motion 2021:32 Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan.....	17
Motion 2021:34 Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för samverkan och digitalisering	17
Motion 2021:50 Stöd till Act Svenska kyrkan.....	17
Motion 2021:72 Stöd till utlandsverksamheten	18
Motion 2021:93 Extra anslag till församlingar och pastorat.....	18
Reservationer, särskilt yttrande och särskild mening.....	19
Bilaga 1: Läronämndens yttrande 2021:5y	21
Bilaga 2: Förvaltareutskottets yttrande 2021:1y	23

Bilaga 3: Kyrkolivsutskottets yttrande 2021:1y	25
Bilaga 4: Organisationsutskottets yttrande 2021:1y	26
Bilaga 5: Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2021:1	27
Bilaga 6: Ekumenikutskottets yttrande 2021:1y	29

E 2021:1

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån, med beaktande av utskottets överväganden i detta betänkande,
2. fastställa kostnadsram för 2022 till 3 303 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2023 till 3 274 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2024 till 3 236 miljoner kronor,
5. mål för storleken på den nationella nivåns kapital ska vara 10 miljarder kronor vid utgången av år 2021,
6. avslå motion 2021:29,
7. motion 2021:32 punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet har anfört,
8. avslå motion 2021:32 punkt 2,
9. motion 2021:32 punkt 3 ska anses besvarad med vad utskottet har anfört,
10. motion 2021:32 punkt 4 ska anses besvarad med vad utskottet har anfört,
11. avslå motion 2021:34 punkt 1,
12. avslå motion 2021:34 punkt 2,
13. bifalla motion 2021:34 punkt 3,
14. motion 2021:34 punkt 4 ska anses besvarad med vad utskottet har anfört,
15. motion 2021:34 punkt 5 ska anses besvarad med vad utskottet har anfört,
16. utöver kostnadsram för 2022 och planeringsram för 2023 bifalla motion 2021:50,
17. utöver kostnadsram för 2022 och planeringsram för 2023 bifalla motion 2021:72,
18. avslå motion 2021:93 punkt 1,
19. avslå motion 2021:93 punkt 2.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2021:1, Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån,
2. fastställa kostnadsram för 2022 till 3 303 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2023 till 3 274 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2024 till 3 236 miljoner kronor,
5. mål för storleken på den nationella nivåns kapital ska vara 10 miljarder kronor vid utgången av år 2021.

Motionernas förslag

Motion 2021:29 av Petter Nilsson m.fl., Svenska kyrkans arbete med asylsökande

Kyrkomötet beslutar att Svenska kyrkans nationella nivå ska avveckla kostnader för asylaktivism.

Motion 2021:32 av Ellionor Moberg m.fl., Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan

Kyrkomötet beslutar att

1. ställa sig bakom kyrkostyrelsens förslag till inriktning som presenteras i färdplan för samverkan och digitalisering när det gäller digitalisering, gemensam it-plattform och nätverksbyggande för samverkan och säkerhet,

2. satsningen och anslutningen ska rymmas inom den sjuöringsavgift som idag betalas till nationell nivå och dess nuvarande ekonomiska ramar,
3. varje församling och pastorat beslutar om de vill ansluta till gemensamt lönecentrum eller inte,
4. de som väljer att ansluta sig till lönecentret betalar för tjänsten utifrån den volym lönehanteringsärenden man lämnar över till lönecentrat att hantera.

Motion 2021:34 av Anders Brunnstedt m.fl., Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för samverkan och digitalisering

Kyrkomötet beslutar att

1. anslutningen till Svenska kyrkans digitala infrastruktur ska vara obligatorisk för församlingar och pastorat,
2. anslutningen till Svenska kyrkans digitala infrastruktur för församlingar och pastorat finansieras inom ramen för den nuvarande gemensamma avgiften för nationell nivå, den s.k. sjuöringen,
3. uppdra till kyrkostyrelsen att klarlägga hur begravningsverksamheten kan ta sin del av kostnaderna för anslutning av Svenska kyrkans digitala infrastruktur.
4. anslutningen till Svenska kyrkans lönecenter ska vara frivillig för församlingar och pastorat,
5. de församlingar och pastorat som ansluter sig till Svenska kyrkans lönecenter betalar volymbaserade avgifter för de tjänster de utnyttjar.

Motion 2021:50 av Mats Ludvigsson och Jesper Eneroth, Stöd till Act Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i budgeten för 2022 samt i planen för 2023 tillföra Act Svenska kyrkan sammanlagt 40 miljoner kronor, för att kompensera intäktsbortfallet i insamlingsverksamheten till följd av pandemin 2020–2021.

Motion 2021:72 av Anette Nordgren m.fl., Stöd till utlandsverksamheten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i budgeten för 2022 samt i planen för 2023 tillföra Svenska kyrkan i utlandet sammanlagt 15 miljoner kronor för att kompensera intäktsbortfallet till följd av pandemin 2020–2021.

Motion 2021:93 av Bengt Kjellgren m.fl., Extra anslag till församlingar och pastorat

Kyrkomötet beslutar att

1. under år 2022 utbetalas från nationell nivå (eget kapital) direkt till församlingarna/pastoraten 500 miljoner kronor. Utbetalningen ska ske proportionellt efter antalet kyrkotillhöriga i respektive enhet den 31 december 2021.
2. uppdra till kyrkostyrelsen att fastställa hur stor del av det extra anslaget om 500 miljoner kronor som ska tilldelas utlandsförsamlingarna.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2021:29 i Ln 2021:5y, *bilaga 1*.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har inbjudit samtliga utskott att yttra sig över kyrkostyrelsens skrivelse inom deras respektive sakområden. Yttranden har lämnats av förvaltar- skapsutskottet i F 2021:1y, *bilaga 2*, kyrkolivsutskottet i Kl 2021:1y, *bilaga 3*, organisationsutskottet i O 2021:1y, *bilaga 4* samt samhälls- och kulturutskottet i SK 2021:1y, *bilaga 5*. Därtill har ekumenikutskottet yttrat sig över motionerna 2021:50 och 2021:72 i Eu 2021:1y, *bilaga 6*.

Som en del av ekonomiutskottets beredning har utskottet tagit del av nämnda yttranden från andra utskott.

Bakgrund

Skrivelsen

Enligt 51 kap. 4–5 §§ kyrkoordningen ska kyrkostyrelsen varje år upprätta en budget för kommande år, som fastställs av kyrkomötet. Budgeten ska innehålla en plan för verksamheten där intäkter, kostnader och finansiering framgår samt planeringsramar presenteras för nästkommande två år.

Skrivelsens uppställning och innehåll

Kyrkostyrelsen har i sin verksamhetsplanering utgått från den nationella nivåns uppdrag enligt kyrkoordningen och de övergripande målbilder och budgetramar kyrkomötet tidigare fastställt och beskriver i denna skrivelse verksamhetsinriktningen och större strategiska insatser under budgetperioden.

Det finns fyra bilagor till skrivelsen som bidrar till fördjupning och ökad förståelse för kyrkostyrelsens vägval. Det är Det gemensamma kapitalet – dess betydelse historiskt, idag och i framtiden (bilaga 1), Utjämningsystemet och dess finansiering (bilaga 2), Färdplan för samverkan och digitalisering (bilaga 3) samt Omvärldsbeskrivning (bilaga 4).

Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkans uppdrag är att räcka evangelium i ord och handling. Kyrkostyrelsens skrivelse präglas av att det är hög tid för omställning i Svenska kyrkan och för den nationella nivån. Barnen lyfts fram som viktiga här och nu och som vuxna i framtidens kyrka, en kyrka som kyrkomötet och kyrkostyrelsen påverkar genom sina ställningstaganden idag, genom ökad samverkan inom Svenska kyrkan samt samverkan med andra kyrkor och organisationer.

Kyrkostyrelsen eftersträvar ett mer hållbart samhälle såväl andligt och existentiellt som ekonomiskt, ekologiskt och socialt och dessa hållbarhetsdimensioner integreras i verksamheten när den planeras, genomförs och följs upp.

Den långsiktiga prognosen över hur ekonomin i framtiden kommer att utvecklas i Svenska kyrkan är tydlig och alarmerande. Utifrån den anser kyrkostyrelsen att det är angeläget att arbetet för en ansvarsfull kostnadsanpassning prioriteras på samtliga nivåer, så att församlingarnas resurser i första hand används till att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.

Minskade ekonomiska resurser i Svenska kyrkan gör att många församlingar kommer att behöva göra stora omställningar de närmaste åren, även flera stift samt den nationella nivån. Proportionerna i många församlingars sammanlagda utgifter har förskjutits så att fastighets- och administrativa kostnader tar en allt större del av försam-

lingarnas budget. Det finns församlingar som kommer att klara verksamheten ekonomiskt bra under flera år, men många församlingar tvingas redan nu att minska sin personal eller göra andra nedskärningar som påverkar arbetet med den grundläggande uppgiften. Kyrkostyrelsen menar att situationen kräver en långsiktig omställning i hela Svenska kyrkan, så att intäkterna från Svenska kyrkans medlemmar förvaltas väl genom att Svenska kyrkan i sin helhet prioriterar och utvecklar nya arbetsformer. Kyrkostyrelsen ser som sitt uppdrag att med skärpt allvar vidta påskyndade ansvarsfulla åtgärder i samarbete med stiftet för vidgad samverkan och kostnadsminskningar.

Kyrkostyrelsen gör bedömningen att målet för storleken på den nationella nivåns kapital behöver vara 10 miljarder kronor vid utgången av år 2021. Skälen till detta är att kapitalavkastningen ska kunna användas till stöd för församlingarna och vara en beredskap för oförutsedda händelser, vilket redovisas i bilaga 1. Parallellt görs regelbunden översyn och effektiviseringar på den nationella nivån. För att renodla uppgifterna för den nationella nivån har det i samarbete med stiftet påbörjats ett arbete för att den nationella nivån, trots sänkt kostnadsnivå, ska kunna fortsätta att vara en stödjande och sammanhållande kraft för hela trossamfundet.

Av dessa anledningar föreslår kyrkostyrelsen att kyrkomötet beslutar att fastställa inriktning för verksamheten på den nationell nivå, fastställa kostnadsramen för 2022, medge planeringsramarna för 2023 och 2024 enligt förslaget i skrivelsen samt beslutar att mål för storleken på den nationella nivåns kapital ska vara 10 miljarder kronor vid utgången av år 2021.

Motionerna

Svenska kyrkans arbete med asylsökande

Arbetet med nyanlända och asylsökande har de senaste åren till stor del finansierats genom särskilda satsningar beslutade av kyrkomötet. Under 2016 avsattes 75 miljoner kronor och under de följande åren, fram till 2019, avsattes ytterligare 60 miljoner kronor per år. Medlen har främst kommit församlingar och stift till del. Fördelningen av medlen har baserats på andelen asylsökande och flyktingar i respektive stift.

Enligt tidigare beslut skulle 2019 vara sista året för denna satsning. Vid kyrkomötet 2019 fattades dock beslut om att bevilja ytterligare 25 miljoner kronor under 2020 i syfte att uppnå en mjukare utfasning av stödet. Bedömningen var att behovet av stöd till arbetet med flyktingar och nyanlända kvarstod och att gå från 60 miljoner kronor till noll kronor skulle vara en alltför tvär förändring. Satsningen har därefter avslutats och inga nya medel anslogs för 2021.

Församlingarna har använt medlen främst i en bredd av diakonala insatser. Vanligt förekommande har varit språkkaféer, samhällsinformation, rådgivning, samtalsgrupper, och fysiska aktiviteter till stöd för en meningsfull tillvaro. Kulturverksamheter, utflykter och studiebesök är också vanliga aktiviteter, liksom läxhjälp och fritidsaktiviteter för barn och ungdomar. Även undervisning i kristen tro för konvertiter förekommer. Medlen har även använts till personalresurser av olika slag för att möjliggöra församlingarnas verksamhet.

Medlen har generellt kännetecknats av flexibilitet och behovsstyrning, vilket varit viktigt då verksamheten förändrats över tid. De senaste två tre åren har arbetet gått in i en ny fas och församlingarna ser nu ett ökat fokus på stöd till människor som står inför ett återvändande och hemlöshet, men också integration och arbetsmarknadsinsatser.

Medlen har även använts som resursförstärkning på stiftsnivå. Flera stift har anställt coacher och tjänstemän som arbetat med att på olika sätt stödja församlingarna

i deras arbete genom rådgivning, handledning, nätverksträffar, fortbildning och andra kapacitetshöjande insatser.

Medlen har haft stor betydelse för Svenska kyrkans arbete med asyl- och migrationsfrågor de senaste åren. Engagemanget för asylsökande och nyanlända har varit, och är fortfarande, stort i många församlingar. Mycket av arbetet med asylsökande och nyanlända sker inom planerad verksamhet, men med kyrkomötets tillskjutna medel har församlingarnas ambitioner kunnat höjas och fler församlingar har kunnat vara aktiva.

Medlen har bidragit till att många asylsökandes och nyanländas vardag berikats och blivit enklare tack vare aktiviteter, kontakter med svenskar och olika former av stöd. Den språkundervisning, samhällsinformation och rådgivning som bedrivits har gett bättre förutsättningar att förstå det svenska samhället och bidragit till att stärka egenmakten hos asylsökande och nyanlända. Utsattheten i gruppen är stor och många vänder sig därför till Svenska kyrkans församlingar för hjälp med även basala behov.

Arbetet har utvecklat församlingarnas diakonala profil i mötet med nya ideellt engagerade som vill bidra och med de som redan funnit en plats i församlingarnas verksamhet.

Medlen har även möjliggjort andra typer av satsningar inom området. Som exempel kan nämnas att nätverket Ett annat centrum, som består av landsbygds- och småstadsförsamlingar engagerade i arbetet med asylsökande och nyanlända, har fått del av medlen. Ett annat exempel är ett projekt tillsammans med Röda korset, som haft som syfte att förbättra kunskapen hos både medarbetare och ideella som möter och ger stöd till personer som fått avslag på sin asylansökan och står inför beslutet om att återvända.

Utöver stöd till stift och församlingar har medel avsatts till att utveckla och stärka Act Svenska kyrkans arbete med flyktingar. Medlen har i huvudsak använts till prioriterade humanitära insatser i akuta flyktingkriser, främst i östra Afrika och i Mellanöstern. Medlen har även använts till förstärkning av mer långsiktigt stöd till arbete med flyktingar och internflyktingar.

Idag ligger kyrkostyrelsens fokus på att i dialog med myndigheter och beslutsfattare bidra till en rättssäker och konventionsenlig asylprocess, omvärldsbevakning och underlättande av erfarenhetsutbyte och metoder församlingar och stift emellan. Svenska kyrkan är en av huvudmännen i Asylrättscentrum som bland annat fungerar som ett kunskapscentrum och ger juridisk rådgivning till asylsökande och deras kontaktpersoner.

Regeringen beslöt 2018 att under en treårsperiod avsätta medel för att stärka ideella organisationers insatser mot hemlöshet bland unga vuxna. Målgruppen för satsningen har varit unga vuxna som kommit till Sverige som ensamkommande barn och som nu fyllt 18 år och som befinner sig i en utsatt situation. Svenska kyrkan har under åren 2018–2020 tilldelats 5 miljoner kronor per år för dessa insatser som fördelats till stift och församlingar. Cirka 100 församlingar har fått del av medlen årligen. Medlen har främst använts till boendelösningar såsom ideella fadderhem samt psykosociala insatser eller annat diakonalt stöd för att motverka psykisk ohälsa och hemlöshet.

Kyrkostyrelsens färdplan för samverkan och digitalisering

Avsikten med Svenska kyrkans samverkan och digitalisering är kvalitetssäkring, kostnadseffektivitet samt ett långsiktigt hållbart kyrkoliv i hela landet.

I bilaga 3 beskrivs kyrkostyrelsens långsiktiga strategi för digitalisering och samverkan. Likaså finns den färdplan för samverkan och digitalisering som kyrkomötet

förra året uppdrog till kyrkostyrelsen att presentera till årets kyrkomöte. Färdplanen upprättades efter genomförd kartläggning i församlingar och pastorat i samarbete med stiftet och på basis av resultat och insikter i kontakt med landets församlingar och pastorat. Det som presenteras i kyrkostyrelsens färdplan går i linje med kyrkomötets tidigare fastställda inriktning för verksamheten.

Färdplanen innehåller överväganden avseende tidsplan samt investerings- och finansieringsplan för det fortsatta införandet av it-lösningar och administrativa system. Grundhållningen för fördelning av driftskostnader av gemensamma system, exempelvis Kyrkobokföringen, Kollekt- och betalsystemet, Fastighetsregistret och Kyrksam är att de täcks av gemensamma medel, medan drift av valbara system idag bekostas av användaren.

Investeringskostnaderna ryms inom beslutade ramar och finansieras av avkastningen från det gemensamma kapitalet. Exempelvis beslutade kyrkomötet 2019 om att ett gemensamt lönecenter för hela Svenska kyrkan skulle etableras till den 1 januari 2022 och ett etablerings- och uppbyggnadsarbete pågår sedan dess. Svenska kyrkans löneservice invigdes formellt i Uddevalla i maj 2021. De församlingar som väljer att ansluta sig till Svenska kyrkans löneservice betalar för tjänsten utifrån den volym av lönespecifikationer som hanteras. För varje enhet som ansluter till Svenska kyrkans löneservice desto mer ekonomiskt fördelaktigt blir det för hela Svenska kyrkan. Inriktningen är att tjänsten vid 80 procents anslutning eller senast 2030 finansieras av den gemensamma avgiften.

Kyrkostyrelsen förutsätter att övrig samverkan och digitalisering och dess driftskostnader som beskrivs i färdplanen finansieras av den gemensamma avgiften för nationell nivå från och med 2025, men beslut om avgiftens storlek ska inte fattas i årets kyrkomöte. Kyrkostyrelsen avser att återkomma till kyrkomötet i frågor som rör finansiering och kyrkoordningsändring.

Begravningsverksamheten

I begravningslagen framgår att den som är folkbokförd i Sverige ska betala en avgift för begravningsverksamheten, den så kallade begravningsavgiften. Vidare framgår i lagen att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, på grundval av huvudmännens beräknade kostnader meddelar föreskrifter om den avgiftssats enligt vilken begravningsavgift ska betalas. I de fall en kommun är huvudman fastställer kommunen dock alltid avgiftssatsen.

Avgiftssatsen ska grundas på en särredovisning av verksamhetens intäkter och kostnader och bestäms närmare på grundval av den sammanlagda beskattningsbara inkomsten för den avgiftsskyldige. Det är Kammarkollegiet som enligt förordningen om begravningsavgift varje år fastställer begravningsavgiftssatsen efter det att Svenska kyrkan har underrättat Kammarkollegiet om respektive huvudmans beräkningar avseende begravningsverksamheten under det följande beskattningsåret.

Svenska kyrkan tog fram en modell för särredovisning av begravningsverksamhetens kostnader och intäkter i samband med relationsändringen med staten år 2000. De kostnader som inte i sin helhet går att påföra begravningsverksamheten, såsom exempelvis administrativa kostnader, fördelas ut enligt fastställda principer på bland annat begravningsverksamheten.

Principer och beskrivning av intäkter och kostnader i begravningsverksamheten finns i *Modell för särredovisning av begravningsverksamhetens intäkter och kostnader*. Där finns också ett kapitel som särskilt beskriver hur kostnader som är gemensamma för församlingen och begravningsverksamheten ska fördelas samt den matematiska formeln för fördelningen.

Begravningsverksamhetens kostnader hanteras därmed helt vid sidan om utjämningsystemet inom Svenska kyrkan. För det fall som kostnader ska påföras begravningsverksamheten måste detta ske inom modellen för särredovisning av kostnader och intäkter i begravningsverksamheten.

Stöd till Act Svenska kyrkan

Svenska kyrkans internationella verksamhet genomförde i maj 2019 ett namnbyte till Act Svenska kyrkan för att skapa bättre förutsättningar för insamling. Efter två år med det nya namnet visar varumärkesundersökningar en liten ökning av allmänhetens kännedom. Då kännedomen är låg, eftersom namnet är nytt, behövs fortsatta investeringar i ökad kunskap om Act Svenska kyrkan, likaså fysiska möten med engagerade och potentiella givare för att stärka både engagemang och insamling.

Inställda gudstjänster och församlingsaktiviteter under pandemin 2020–2021 har fått insamlingsverksamheten att ställa om till digitala former, men tappet i församlings- och rikskollekter har inte kunnat kompenseras. Samtidigt har allt fler församlingar och pastorat börjat anslå budgetmedel för Act Svenska kyrkans verksamhet, vilket ger en större ekonomisk stabilitet för verksamheten. Förra året anslogs drygt 20 miljoner kronor i församlingar och stift till Act Svenska kyrkans verksamhet och liknande anslag för 2021 är prognostiserat till drygt 22 miljoner kronor.

År 2020 antog Act Svenska kyrkan en tillväxtstrategi för insamling, som ska kompensera för den planerade minskningen av den nationella nivåns finansiering av den internationella verksamheten för perioden 2021–2025. Tillväxtstrategins insamlingsmål för 2020 sattes till 193 miljoner kronor och för 2021 till 206 miljoner kronor. Pandemin påverkade insamlingsaktiviteterna i församlingarna och en av effekterna innebar ett insamlingsresultat för 2020 på cirka 154 miljoner kronor, vilket innebar cirka 39 miljoner kronor mindre än vad målet var satt till det året. Enligt en mycket preliminär prognos för 2021 kommer årets insamling till Act Svenska kyrkan att landa på cirka 164 miljoner kronor, vilket i så fall skulle vara en minskning med cirka 42 miljoner kronor jämfört med målet i den reviderade tillväxtstrategin. Sammantaget innebär detta att Act Svenska kyrkan under åren 2020–2021 inte kommer att nå upp till planerade insamlingsmål i tillväxtstrategin. Resultatet kan komma att landa på ett underskott på sammanlagt drygt 80 miljoner kronor för dessa två år. Samtidigt pågår åtgärder för att minska tappet vilket kan påverka det prognosticerade insamlingsresultatet för 2021.

Act Svenska kyrkan arbetar aktivt för att bredda finansieringen för den internationella verksamheten, bland annat genom att söka medel från ambassader och stiftelser, förutom de längre avtalen med Sida och EU. Arbetet har varit framgångsrikt hittills och flera nya kontrakt med ambassader och EU har tecknats de senaste två åren. För dessa samarbeten finns krav på egeninsats, varför en expansion av denna typ av finansiering förutsätter en fortsatt hög egen insamling för Act Svenska kyrkan.

Stöd till utlandsverksamheten

Svenska kyrkan i utlandet genomgår förändring. Kyrkostyrelsens råd för Svenska kyrkan i utlandet verkar med inriktning på att församlingarna ska bli alltmer självbärande och att kyrkoråden ska ta eget ansvar för verksamhet, lokaler, personal och ekonomi. Kyrkostyrelsen kommer att i fortsatt samarbete med Visby stift, utveckla och besluta om en långsiktigt hållbar organisation för Svenska kyrkan i utlandet. Exempelvis kommer utlandsförsamlingarna att få stöd i att knyta band med kyrkor lokalt för utökad ekumenisk samverkan, till exempel när en församling inte

har möjlighet att vara arbetsgivare, kan avtal skrivas med en systerkyrka lokalt som går in i uppdraget.

Den juridiska genomgång som nyligen genomförts i utlandsförsamlingarna ska säkerställa att all verksamhet bedrivs i ändamålsenliga former och i enlighet med gällande reglering i respektive land. Tillsammans med de verksamhetsutredningar som pågår i samtliga utlandsförsamlingar kommer detta att utgöra ett sammanvägt underlag från rådet för Svenska kyrkan i utlandet till kyrkostyrelsen, som på denna grundval fattar ansvarsfulla beslut om framtiden för Svenska kyrkan i utlandet.

Svenska kyrkan i utlandet har liksom övrig insamlingsfinansierad verksamhet drabbats av minskade intäkter under pandemin, genom att den verksamhet och de sammankomster som genererar inkomster ställts in. Nedstängningarna i nästan hela världen har generellt varit betydligt mer omfattande än i Sverige. Den digitala omställning som gjorts har inte inneburit några större kostnadslättnader vad gäller personal och lokaler. Dock har flera församlingar tillåtit eller sagt upp lokalanställd personal under perioden då verksamheten gått på sparlåga vilket inneburit en del lägre kostnader.

Före pandemin hade utlandsverksamheten en insamlingsmässigt uppåtgående trend, men kollektintäkterna i Sverige och i utlandsförsamlingarna minskade med sammanlagt drygt 3 miljoner kronor mellan 2019 och 2020. Utöver detta minskade intäkterna för basarer, serveringar, försäljning och kyrkliga handlingar i utlandsförsamlingarna med drygt 14 miljoner kronor. Det är för tidigt att veta hur verksamheten utvecklas under hösten och om kollekter och andra intäkter påverkas, inte minst då kollekter i Sverige och basarer i utlandsförsamlingarna infaller i slutet på året och utgör stora intäktsposter.

Kyrkostyrelsen har efter förslag från Rådet för Svenska kyrkan i utlandet kompenenserat Svenska kyrkans utlandsförsamlingar för inkomstbortfall under pandemin genom att anslå 14 miljoner kronor under 2021. Medlen har hämtats ur de tillfälligt ökade förfogandemedel för utlandskyrkan som kyrkomötet beslutade om 2019 för åren 2020–2021.

Det egna kapitalet som gemensam resurs

För att församlingar och pastorat även i framtiden ska kunna utöva sitt grundläggande uppdrag med betydligt mindre ekonomiska resurser, är kapitalet på den nationella nivån en garant för att säkra stöd till församlingar och pastorat i tider av nya förutsättningar och behov.

Det nationella kapitalet utgör en gemensam resurs för hela trossamfundet och avkastningen på kapitalet möjliggör såväl resurser till akuta insatser som till strategiska insatser till gagn för ett långsiktigt hållbart kyrkoliv i hela landet. I planerad budget är exempelvis det gemensamma kapitalets avkastning avgörande för kyrko- och underhållsbidrag och för att täcka underskottet i utjämningsystemet. Likaså för strategiska insatser för samverkan och digitalisering samt för hållbarhetsarbete.

Avkastningen på aktier är just nu hög men värdet på aktier kan pendla kraftigt och urholka kapitalet vid en kraftig börsnedgång. Det gemensamma kapitalet som förvaltas på nationell nivå utgör endast 12,6 procent av det totala kapitalet. Andra delar av kapitalet är skyddat i prästlönetillgångar, kyrkobyggnader och kyrkogårdar varav de senare dock inte genererar avkastning utan kostar i form av drift och underhåll.

Svenska kyrkan står inför stora utmaningar med minskat antal medlemmar som påverkar intäkterna samt utmaningar med en krympande ekonomi. Trenden är tydligt nedåtgående, trots insatser för att behålla medlemmar och verka för nya. Oförutsedda

händelser i omvärlden eller internt skulle dessutom kunna påverka antalet medlemmar drastiskt.

Ett långsiktigt förvaltad kapital måste klara perioder av nedgångar. Kyrkostyrelsen menar att i relation till Svenska kyrkans kapital och storlek på omsättning är det, trots ett betydande belopp, en liten reserv som föreslås. Med de framtida ekonomiska utmaningar Svenska kyrkan står inför anser därför kyrkostyrelsen att kapitalet bör vara större än det som hittills beslutats, för att kunna utgöra en uthållig ekonomisk buffert med beredskap även för oförutsedda händelser. Därför föreslår kyrkostyrelsen att målet för det egna kapitalet bör vara 10 miljarder kronor vid utgången av 2021.

Stöd för omställning och anslag till församlingar och pastorat under pandemin

Många församlingar ställde om under pandemin och anpassade sin verksamhet till en digital samtid och digitala lösningar kom på plats i majoriteten av Svenska kyrkans församlingar och pastorat. När församlingslivet så småningom återgår till mer vardagliga rutiner finns det värdefulla erfarenheter från tiden under pandemin att dra nytta av. I flera församlingar pågår redan planering för nystart med nyvunna erfarenheter.

De digitala gudstjänsterna har nått ut brett. I en enkätundersökning uppger de flesta kyrkoherdar att fler människor och nya målgrupper har deltagit i församlingarnas digitala gudstjänster, jämfört med tidigare lokala fysiska gudstjänster. En fortsättning i dessa nya arbetsformer kan få betydelse för framtida verksamhet, som exempel att begravningar även sänds digitalt så att fler kan delta. Kyrkoherdens inställning och erfarenhet från sociala medier samt stöd från kunniga medarbetare har haft betydelse för församlingarnas val att ställa om.

Kyrkostyrelsen har bidragit till att studier genomförts i hur arbetet påverkats under pandemin och erfarenheter och lärdomar har publicerats i rapporterna *Svenska kyrkan on line* som ingår i det europeiska ekumeniska forskningsprojektet *Churches Online in Time of Corona*. En annan publicerad studie är *The church of Sweden and the quest to bounce back better* som ingår i den större rapporten *Sweden Through the Crises* som Handelshögskolan i Stockholm står bakom. Andra intressanta rapporter om Svenska kyrkans verksamhet är Myndigheten för stöd till trossamfundens rapport *Andlig vård under covid-19-pandemin* samt Sveriges kristna råds rapport *Utsatthet i pandemitid – kyrkans bild 2020*.

Den nationella nivåns stöd till stift och församlingar har varit och är omfattande. Det handlar om kommunikationsinsatser, digitala utbildningar, inspiration och stöd för samverkan. Samlad information med rekommendationer för bland annat kör- och musikverksamhet, arbetet med barn och unga och gudstjänstlivet har varit omfattande, likaså påverkansarbetet gentemot beslutsfattare i samverkan med andra organisationer.

Information, rådgivning och juridiska bedömningar, till exempel i frågor om filmning och sändning av gudstjänster, sker frekvent i kombination med frågor om dataskyddsförordningen GDPR och Stim. Likaså hanteras rättsliga frågor i begravningsverksamheten i samverkan med andra samfund, begravningsbranschen, Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund, huvudmännen Stockholms stad och Tranås kommun och myndigheter som Myndigheten för stöd till trossamfund.

Tidigt i pandemin etablerades funktionen *Support diakoni* för att ge stöd och tillgängliga metoder och verktyg i stift och församlingar för lokal omställning i det diakonala arbetet. Eftersom särskilda digitala förutsättningar krävs för samtal där tystnadsplikt råder, har en digital lösning med hög säkerhet utarbetats för familjerådgivningen, en tjänst som behöver fungera i kristider.

När behovet av att skydda äldre och andra riskgrupper i sina hem intensifierades, slöts en avsiktsförklaring mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Sveriges kommuner och regioner och de fem största civilsamhällesaktörerna, däribland Svenska kyrkan. Avtalets fokus var att med hjälp av ideellt engagerade säkra mat- och medicinleveranser lokalt och arbetet i församlingarna fick understöd av nationell nivå.

Kyrkostyrelsen anslog ett tillfälligt extra stiftsbidrag under 2021 på 65 miljoner kronor med anledning av förlorade intäkter och extra kostnader med anledning av pandemin, som motsvarar cirka 10 procent av den sammanlagda årliga stiftsavgiften. Stiftsbidraget fördelades på motsvarande sätt som i utjämningsystemet och stiftet har själva prioriterat hur medlen ska användas och hur församlingslivet bäst främjas i en ansträngd situation. Syftet med det extra stiftsbidraget 2021 var att skapa förutsättningar för att mildra effekterna av sänkta intäkter och kunna ställa om verksamhet till samfinansiering med andra eller verksamhet finansierad av offentliga medel.

Svenska kyrkan har under pandemin erhållit ekonomiska medel från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor för barn i utsatthet, till exempel ensamkommande barn, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för koordinering av arbetet inom den avsiktsförklaring som slöts med myndigheten och Sveriges kommuner och regioner samt medel från Radiohjälpen till stöd för aktiviteter i riskgrupper och bland barn och unga. Medlen har förmedlats till församlingar och pastorat under pandemin.

Svenska kyrkan har fått ytterligare 25 miljoner kronor per år 2020 och 2021 från regeringen för stödjande verksamhet med anledning av pandemin. 19 miljoner kronor per år har fördelats till stiftet enligt en fördelningsnyckel som bygger på antal medlemmar i respektive stift. Cirka 6 miljoner kronor har använts till de extra insatser den nationella nivån har genomfört till gagn för församlingar, pastorat och stift.

Två stift återlämnade vid 2020 års slut en del av dessa tilldelade medel till kyrkostyrelsen, för att det saknades möjlighet att fördela hela anslaget de erhållit. Om detta beror på att församlingar och pastorat på egen hand lyckats finansiera sin verksamhet inom budget, omfördela inom budgetram eller om kostnaderna för omställningen varit obetydliga är okänt. Oavsett har en mycket stor del av de kostnader Svenska kyrkan haft för omställning, digitalisering och utbildning bekostats av den nationella nivån genom olika stödinsatser och fortsatt stöd planeras. Likaså har flera stift erbjudit liknande stödinsatser, exempelvis utbildning och teknik- och kommunikationsstöd och detta fortsätter.

Utskottets överväganden

Verksamhetens inriktning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån, med beaktande av ekonomiutskottets överväganden i detta betänkande.

Ekonomiutskottet delar kyrkostyrelsens beskrivning av de samhällsutmaningar och den samhällsförändring som behandlas i kyrkostyrelsens omvärldsbeskrivning. En av samhällsutmaningarna, som samhälls- och kulturutskottet lyfter fram särskilt i sitt yttrande, SK 2021:1y, är den pågående digitaliseringen där Svenska kyrkans egna erfarenheter under pandemin inneburit ett digitalt språng. Digitalisering är både en utmaning och en möjlighet för hela samhället, en utveckling där Svenska kyrkan inte kan gå sina egna vägar.

Ekonomiutskottet har tagit del av kyrkostyrelsens intentioner och planerade inriktning för en hållbar kyrka, där samverkan, digitalisering och minskade kostnader över tid är några av förutsättningarna.

Kyrkostyrelsen har på ett förtjänstfullt sätt utarbetat den färdplan som kyrkomötet förra året beslutade att de skulle göra, se bilaga 3 i KsSkr 2021:1. Färdplanen innehåller investerings- och finansieringsplan för det fortsatta införandet av it-lösningar och administrativa system samt överväganden. Utskottet uppskattar den transparens som kyrkostyrelsen visar genom att beskriva de ambitioner som finns på längre sikt och som kommer till uttryck i färdplanen, även om den riktning kyrkostyrelsen väljer förutsätter att kyrkomötet längre fram fattar de nödvändiga beslut om finansiering och kyrkoordningsändring som krävs. Detta är beslut som kyrkomötet inte kan ta i år.

Utskottet uppskattar också att skrivelserna har fått en allt bättre och lättillgänglig struktur mot tidigare år, exempelvis önskar utskottet att en bilaga över kapital-situationen görs även kommande år. Utskottet konstaterar dock att kyrkostyrelsen inkluderat en del av färdplanens innehåll i den del av skrivelsen som lyfter fram kommande treårsperiod och förutsätter genom sin skrivning där att kyrkomötet ska fatta nödvändiga beslut om denna finansiering. Detta är något som utskottet framfört till kyrkostyrelsens arbetsutskott, eftersom beslut om finansiering ännu inte är beslutat samt att kyrkomötet enbart har att fastställa ramar för de närmaste tre åren. Det är också de tre åren i planeringsperioden som utskottet bygger sina överväganden på. Kyrkostyrelsen nämner i sin skrivelse att en 1-öreshöjning är en förutsättning för finansiering, men detta kan inte bli föremål för beslut förrän nästa år genom att ett förslag föreligger i kyrkomötet för en kyrkoordningsändring. Under beredningens gång har utskottet inhämtat ett skriftligt klargörande avseende kyrkostyrelsens förslag i skrivelsen. Det lyder: ”Kyrkostyrelsens förslag är att den grundläggande infrastrukturen från den 1 januari 2025 ska vara obligatorisk. Fram till den 31 december 2024 ska kostnaden för den grundläggande infrastrukturen faktureras anslutna enheter. Kyrkostyrelsen avser att återkomma till kyrkomötet med förslag om en kyrkoordningsändring att höja den gemensamma avgiften för att möjliggöra en gemensam finansiering från den 1 januari 2025”.

Utskottet delar kyrkostyrelsens uppfattning om att det är hög tid för omställning i Svenska kyrkan och att på samtliga nivåer förvalta medlemsintäkterna väl. Likaså är det angeläget att den nationella nivån har en ekonomi i balans till år 2025. Delar av tidsaspekterna i införandet av gemensamma systemlösningar är dock inte oproblematisk. En förändring kan bli bättre om den är frivillig, samtidigt har vi som kyrka allt att vinna på att åstadkomma gemensamma lösningar så snart som möjligt, inte minst för att öka kvaliteten och säkerheten. Om de gemensamma lösningarna fungerar bra utgör detta den bästa grunden för att fler ansluter. Allt fler församlingar inser att samverkan är viktig för att minska sårbarheten, inte minst vad gäller minimering av riskerna och ökad förmåga att upprätthålla informationssäkerhet. Denna utmaning hanteras bäst genom den kompetens och kvalitet som kan upprätthållas i gemensamma lösningar och system.

Utskottet föreslår att kyrkostyrelsen planerar för en kontinuerlig uppföljning av anslutningsgrader till de olika it-lösningarna. Diskussioner om finansiering och tidsplan kommer att föras vid kommande kyrkomöten.

Det är viktigt att uppmärksamma att de församlingar som inte ansluter till Microsoft 365 kommer att sakna tillgång till Svenska kyrkans nya intranät, som enligt uppgift kommer att lanseras under hösten 2022. Utskottet betonar att kyrkostyrelsen måste värna en sammanhållen kyrka och förutsättningen är att det finns en gemensam kommunikation, där intranätet är navet. Utskottet tar tillfället i akt att påminna om att Svenska kyrkans intranät även vänder sig till förtroendevalda.

Utskottet vill också betona att församlingens självstyre måste bestå i framtiden, vilket utskottet förstår att kyrkostyrelsen också ser som angeläget. Verksamhetsinriktning i församlingar och pastorat är något som avgörs lokalt och församlingarna ska även fortsättningsvis rekrytera och ansvara för personalen och deras insatser även om de administrativa tjänsterna utförs gemensamt i Svenska kyrkan.

Utskottet stödjer de större strategiska insatser som pågår, inte minst klimatsatsningen. Dock vill utskottet uttrycka oro för att det arbete som initierats med medel som utgår inom ramen för större satsningar stannar av när projekten avslutas. Det vore olyckligt om arbetet inom klimatområdet inte får en fortsättning när det finns så mycket kvar att göra. Förvaltarskapsutskottet menar i sitt yttrande F 2021:1y att det är nödvändigt med konkreta mål, kontrollstationer och uppföljning för att säkerställa att verksamheten ställer om i den takt som krävs. Ekonomiutskottet anser liksom förvaltarskapsutskottet att det är viktigt att säkerställa att alla delar av Svenska kyrkans verksamheter utvecklas i rätt riktning i detta avseende. Bra projekt leder till resultat och därför menar ekonomiutskottet att kyrkostyrelsen bör tydligare uttrycka vad som ska uppnås när medel fördelas till församlingar och pastorat. Det är även nödvändigt att prioritera bland de större insatser som initieras, för större effekt.

I skrivelsen framgår kort att kyrkostyrelsen planerar initiera ett antal större utredningar under planeringsperioden och har för avsikt att om några år överlämna grundligt genomarbetade beslutsförslag till kyrkomötet. Utskottet önskar att syfte och inriktning för dessa utredningar presenteras till nästa års kyrkomöte. I organisationsutskottets yttrande 2021:1y understryks vikten av att det framtida utvecklingsarbetet har sin grund i behoven på lokal nivå, vilket utskottet stödjer.

De ansträngningar som kyrkostyrelsen planerar göra i samarbete med stiftet för att i större omfattning få del av statliga och offentliga medel och andra externa medel till kyrkans verksamhet menar utskottet är bra. Utskottet vill betona vikten av Svenska kyrkan som en viktig samhällsaktör, vilket inte minst visat sig under pandemin, och att Svenska kyrkan erhållit stora summor från olika myndigheter och organisationer för sitt arbete i församlingarna. Svenska kyrkans diakonala insatser är också för många anledningen till att vara medlem i Svenska kyrkan, vilket därför är viktigt att kommunicera för att vända trenden av utträden.

Det arbete som pågår för att församlingarna i utlandskyrkan ska bli mer självbärande och att kyrkoråden ska ta eget ansvar för verksamhet, lokaler, personal och ekonomi vill utskottet framhålla som en god inriktning. Kyrkostyrelsen kommer i samarbete med Visby stift att utveckla och besluta om en långsiktigt hållbar organisation för Svenska kyrkan i utlandet, vilket utskottet ställer sig bakom.

Det som utskottet slutligen skulle vilja trycka på är vikten av god pedagogisk kommunikation för att undvika missförstånd mellan nationell nivå, stift samt församlingar och pastorat. Ett beslut kan ofta ta lång tid att kommunicera och på vägen har andra bilder av vad som gäller uppstått. I samarbete med stiftet har ett nyhetsbrev nyligen etablerats med målgruppen kyrkoherdar och kyrkorådens ordförande där den nationella nivån kan sammanfatta information som inte minst handlar om digitalisering och samverkan.

Kostnadsram 2022

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att fastställa kostnadsram för 2022 till 3 303 miljoner kronor.

Utskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Planeringsram 2023

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2023 till 3 274 miljoner kronor.

Utskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Planeringsram 2024

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2024 till 3 236 miljoner kronor.

Utskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Mål för storleken på den nationella nivåns kapital

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att mål för storleken på den nationella nivåns kapital ska vara 10 miljarder kronor vid utgången av år 2021.

Ekonomiutskottet delar kyrkostyrelsens strävan att Svenska kyrkan ska ha ett eget kapital som en gemensam resurs. Den avkastning som kapitalet ger är exempelvis i år avgörande för finansiering av kyrkounderhållsbidraget och för att täcka underskottet i utjämningsystemet samt för att möjliggöra strategiska insatser i Svenska kyrkans verksamhet. Utskottet anser i likhet med kyrkostyrelsen att det även är angeläget att ha en buffert för att säkra stöd till församlingar och pastorat i tider av nya förutsättningar och behov.

Motion 2021:29 Svenska kyrkans arbete med asylsökande

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:29.

Församlingarnas huvudsakliga verksamhet riktar sig till människor lokalt och för många församlingar och pastorat har behovet av diakonal verksamhet ökat de senaste åren. Det handlar om att möta människor i församlingens närhet och svara mot deras behov. Genom olika insatser kan Svenska kyrkans församlingar och pastorat exempelvis motverka utanförskap, genom att bidra till att de som är på flykt och söker asyl integreras i vårt samhälle den tid de är här. Utskottet känner därför stolthet över kyrkomötets initiativ 2015 med anledning av flyktingsituationen, då det beslutades om ekonomiska medel för att stödja särskilda insatser i församlingar och stift.

Utskottet menar att evangeliet och den kristna tron måste få konsekvenser. Som kristen ska du följa Jesus och leva efter den gyllene regeln. Detta tillhör den kristna trons innersta väsen. När Svenska kyrkan hjälper människor i utsatta situationer är det en följd av att vi är en kristen kyrka och att församlingarna lever i Jesu efterföljd. Vi hjälper andra människor för att vi är kristna.

En del av kyrkans diakoni är även att påvisa brister i samhället och att tala för de människor som inte kan göra sina röster hörda.

Av dessa anledningar föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2021:29.

Motion 2021:32 Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan

E 2021:1

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2021:32, punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet har anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:32, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att motion 2021:32, punkt 3 ska anses besvarad med vad utskottet har anfört.
4. Kyrkomötet beslutar att motion 2021:32, punkt 4 ska anses besvarad med vad utskottet har anfört.

Utskottet menar att flera av de förslag motionärerna har i sin motion redan är tillgodosedda genom att kyrkostyrelsen har liknande ambitioner som motionärerna och de beskrivs i skrivelsen. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att punkterna 1, 3 och 4 ska anses besvarade med vad utskottet har anfört. Varje församling och pastorat beslutar själva om de vill ansluta till Svenska kyrkans löneservice, men kyrkostyrelsen kommer att fortsätta att uppmuntra församlingar att ansluta dit, inte minst för att både kvalitet och säkerhet förbättras för Svenska kyrkan som dessutom kommer att kunna göra stora besparingar i den samlade verksamheten. De församlingar som redan nu har anslutit betalar för tjänsten utifrån volym.

Kyrkomötet ska inte i år besluta om finansiering och det finns inte heller något förslag att ta ställning till varför utskottet föreslår kyrkomötet att avslå punkt 2.

Motion 2021:34 Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för samverkan och digitalisering

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:34 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:34 punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2021:34 punkt 3.
4. Kyrkomötet beslutar att motion 2021:34 punkt 4 ska anses besvarad med vad utskottet har anfört.
5. Kyrkomötet beslutar att motion 2021:34 punkt 5 ska anses besvarad med vad utskottet har anfört.

Kyrkomötet har att ta ställning till den närmaste treårsperioden och frågor som handlar om finansiering längre fram är beslut som inte kyrkomötet ska ta i år. Därför har inte utskottet diskuterat beslut som ska fattas längre fram. Flera aspekter som motionärerna lyfter fram för beslut samstämmer med kyrkostyrelsen beskrivning av den planerade verksamheten.

Utskottet anser det värdefullt att få belyst och säkerställt att den gemensamma avgiften inte finansierar begravningsverksamhetens andel av de kostnader som avgiften avser att täcka och föreslår därför att kyrkomötet bifaller motion 2021:34, punkt 3.

Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2021:34, punkt 1 och 2 samt att anse punkt 4 och 5 besvarade med vad utskottet har anfört.

Motion 2021:50 Stöd till Act Svenska kyrkan

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2021:50.

Det är ett allvarligt läge i världen genom den nöd som pandemin orsakat. Under pandemin har de människor som redan är mest utsatta drabbats mest. I en värld av ökat

behov av stöd delar utskottet motionärernas önskan om att pandemin inte ska påverka Svenska kyrkans bidrag som förmedlas genom de kyrkor, organisationer och nätverk som Act Svenska kyrkan samarbetar med. Svenska kyrkan behöver fortsätta det långsiktiga arbete som pågår genom Act Svenska kyrkan.

En resursstark kyrka som Svenska kyrkan har råd med internationell diakoni. Det är oklart hur insamlingsarbetet kommer att utvecklas kommande år. Utskottet tror att det är en tillfällig nedgång i insamlingsverksamheten i Sverige i samband med pandemirestriktionerna, men behoven kvarstår globalt. Under detta år har Act Svenska kyrkan kompenseras av kyrkostyrelsen till viss del för det intäktsbortfall som drabbade verksamheten under pandemin 2020–2021. Men behoven under de kommande åren är fortsatt stora. Därför föreslår utskottet att Svenska kyrkan fortsätter stödja människor genom organisationer och kyrkor som verkar i situationer där människor är som mest utsatta efter pandemins följdverkningar.

I tider av krypande ekonomiska ramar i Svenska kyrkan måste vi så långt som möjligt stödja våra systerkyrkor och partnerorganisationer som når de människor som lever i en långt svårare situation än den Svenska kyrkan har. Ekonomin får inte vara ett hinder för arbete i de allianser och ekumeniska organisationer där globala utmaningar står i fokus.

Påpekas bör därtill det faktum att en organisations egeninsats har betydelse vid ansökningar av medel från andra organisationer, allianser och myndigheter, vilket kan påverka storleken på de ekonomiska bidrag som dessa aktörer är villiga att anslå.

Motion 2021:72 Stöd till utlandsverksamheten

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2021:72.

Utskottet konstaterar att Svenska kyrkan i utlandet har haft stora bekymmer med att samla in medel både i Sverige och i utlandskyrkorna, men att kostnader för lokaler och personal har bestått. Kyrkostyrelsen har kompenserat utlandskyrkan under de två senaste åren för detta, men utskottet bedömer ändå att det behövs ett ekonomiskt stöd för att överbrygga till åren 2022 och 2023.

Utskottet förutsätter att de pågående utredningarna om den framtida verksamhetens inriktning och organisation slutförs under 2021 och att förslaget baserat på utredningarna presenteras till kyrkomötet 2022.

Motion 2021:93 Extra anslag till församlingar och pastorat

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:93.

Utskottet har förståelse för motionärernas förslag, då många församlingar har en ansträngd ekonomi idag. Men utskottet konstaterar samtidigt att många församlingar har en god ekonomi och kommer att ha det så i flera år ytterligare.

Efter den tydliga bakgrundsbeskrivning och redogörelse som finns i skrivelsen samt efter de samtal som utskottet fört med kyrkostyrelsens arbetsutskott under beredningen, anser utskottet att den storlek, 10 miljarder kronor, kyrkostyrelsen föreslår på den nationella nivåns kapital vid utgången av 2021 är rimlig och därför inte ska användas på det sätt som motionärerna föreslår.

På ekonomiutskottets vägnar

Veine Backenius, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Veine Backenius, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojdkow, Åke Marcusson, Magnus Ek, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Bengt Bivall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Berith Pagels, Mats Nilsson, Fredrik Ottesen, Petter Nilsson, Björn Falkeblad, Bertil Olsson och Terence Honglo.

Biskoparna Åke Bonnier och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot ekonomiutskottets beslut att föreslå kyrkomötet att avslå motion 2021:29, till förmån för motionen.

David Lång

Reservation 2

Jag reserverar mig mot ekonomiutskottets beslut att föreslå kyrkomötet att bifalla motion 2021:50 Stöd till Act Svenska kyrkan. Det är inte rimligt att bifalla motionen om att täcka intäktsbortfallet för Act Svenska kyrkan utan att ha en klar bild av vad de medlen ska gå till.

David Lång

Reservation 3

Jag reserverar mig mot ekonomiutskottets beslut att föreslå kyrkomötet att avslå motion 2021:93 till förmån för motionen och hänvisar till motiveringen i särskilt yttrande.

Suzanne Fredborg

Särskilt yttrande

Nomineringsgruppen Borgerligt alternativ anser inte att en höjning av målet för eget kapital till 10 miljarder kronor är rimlig i nuläget. Dels finns inte realiserade tillgångar motsvarande 10 miljarder kronor idag, dels anser vi att kapitalet i enlighet med vår gruppmotion (2021:93) bör återföras till församlingar och pastorat där medlen gör störst nytta enligt vår mening. En rimlig nivå skulle möjligtvis kunna vara 8 miljarder kronor vid utgången av 2022.

Vidare anser vi att en höjning av den så kallade sju-öringen till åtta öre i syfte att finansiera gemensamma administrativa system är olycklig. Vi anser att det är en dålig

E 2021:1

finansieringsväg att ytterligare brandskatta kyrkans grundläggande enheter församlingar och pastorat. Att som i skrivelsen bakbinda kyrkomötet för en höjning redan nu är odemokratiskt. Detta kyrkomöte ska inte fatta beslut som ägs av framtida kyrkomöten.

Vidare är vi mycket tveksamma till skrivningar som innebär framtida åtagande längre än planeringsperioden som på sidan 17 sista stycket sista meningen där kyrkostyrelsen anger att tjänsten löneservice senast 2030 ska finansieras av den gemensamma avgiften oavsett vilken anslutningsgrad som då har uppnåtts.

Vi anser sammantaget att strävan bör vara att de gemensamma administrativa systemen ska finansieras inom ramen för kyrkostyrelsens budget utan höjning av den så kallade sju-öringen genom nödvändiga omprioriteringar i verksamheten på främst nationell nivå.

Bengt Kjellgren

Särskild mening

Jag ansluter mig till Bengt Kjellgrens särskilda yttrande.

Björn Falkeblad

Religionsdialog och mission

Läronämndens yttrande över motionerna 2021:15, 2021:23, 2021:29, 2021:44 och 2021:51

Kristna tror på en treenig Gud: skapare, frälsare och livgivare.

De apostoliska, nicenska och athanasianska trosbekännelserna inleds alla med tron på en enda Gud, som har skapat himmel och jord. Därför är det angeläget för kristna att föra dialog med gudstillbedjare i olika traditioner.

Bekännelsen till Jesus Kristus är kyrkans hjärtpunkt. Kristnas kallelse är att göra honom känd, trodd och älskad. När trosbekännelsen beskriver Sonen som ”av samma väsen som Fadern” säger detta att tron på Jesus Kristus är förbunden med tron på Gud som skapare av alla människor.

Den heliga Anden kan ge sig till känna även i andra religiösa traditioner. Därför mognar Andens frukter (Galaterbrevet 5:22–23) också utanför kyrkans sammanhang. Samtidigt finns det anledning att vara vaksam, eftersom det finns livsfientlig religiositet både i och utanför kristna sammanhang.

Utvecklingen i Svenska kyrkan när det gäller relationen mellan mission och dialog är en del av en bred rörelse i den globala kristenheten som syftar till att förena kärleken till Kristus med tron på Gud som skapat alla människor.

Detta betonas exempelvis i det internationella ekumeniska dokumentet *Charta Oecumenica*, undertecknat av företrädare för de stora kyrkofamiljerna i Konferensen för europeiska kyrkor (KEK) och Romersk-katolska kyrkan genom Europeiska biskopskonferensernas råd (CCEE):

Vi förbinder oss

- att erkänna människors och grupper religions- och samvetsfrihet och verka för att de såväl individuellt som gemensamt, privat som offentligt, får utöva sin religion eller livsåskådning inom ramen för gällande rättsregler,
- att vara öppna för samtal med alla människor av god vilja, att fullgöra gemensamma angelägenheter tillsammans med dem och vittna för dem om den kristna tron.

Begreppet ”mission” har använts på olika sätt i historien. I sitt yttrande Ln 2018:3y med hänvisning till Ln 2014:8y skriver läronämnden:

Kyrkan är redskap för Guds sändning som tar sig uttryck i församlingens uppdrag att fira gudstjänst, bedriva undervisning, utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Detta är grunden för den missionsstrategi som ska förverkligas i varje församling och som tydliggörs i församlingsinstruktionen. Den utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena.

Ordet mission har använts på olika sätt i kyrkans tradition. Mission kan beskrivas som uppdraget att delta i Guds mission, Guds verk i världen (*Missio Dei*). Ordet mission kan också användas om det mer specifika uppdraget att göra Jesus Kristus känd, trodd och älskad.

Det behöver alltså inte föreligga någon motsättning mellan att förkunna evangeliet om Kristus och att bejaka religionsdialog. ”En sådan dialog är inte bara förenlig med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, utan även ett sätt att ge uttryck åt denna tro.” (Ln 2011:9y)

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Förvaltarekapsutskottets yttrande 2021:1y

Verksamhet och ekonomi 2022–2024

Till ekonomiutskottet

Förvaltarekapsutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024

Förvaltarekapsutskottet ser positivt på de högt ställda målen att hela Svenska kyrkan ska vara klimatneutral år 2030 och i förlängningen bli fossilfri. Utskottet menar att det är nödvändigt med konkreta mål och kända kontrollstationer för uppföljning så att det säkerställs att verksamheten ställs om i den takt som krävs för att nå dessa mål. Utskottet anser att det behöver beskrivas tydligare vad som görs för att säkerställa att alla delar av kyrkans verksamhet utvecklas i rätt riktning i detta avseende. Bland de utmaningar som utskottet identifierar som särskilt stora är att klara av att värma upp de fastigheter som kyrkan förvaltar på ett klimatneutralt och fossilfritt sätt. Här kan den nationella nivån stötta både genom att verka för att staten ekonomiskt ska bidra till att värna det kyrkliga kulturarvet på ett klimatneutralt sätt och också genom att ge stöd och vägledning så att församlingarna hittar alternativa och kompletterande sätt att finansiera och genomföra den omställning som är nödvändig för en hållbar fastighetsförvaltning. En annan möjlighet är det kyrkan kan bidra med genom en hållbar förvaltning av skogen.

När det gäller värnandet av det kyrkliga kulturarvet vill förvaltarekapsutskottet betona vikten av att kyrkostyrelsen fortsätter det aktiva arbetet med att höja nivån på den kyrkoantikvariska ersättningen för att säkerställa att kyrkan även fortsättningsvis har ekonomiska förutsättningar för att förvalta detta kulturarv. Utskottet bedömer att det är angeläget att aktivt arbeta med att stärka en politisk vilja att bidra med allmänna medel till stöd för det gemensamma kulturarvet. Förtroendevalda och medarbetare i kyrkan har goda möjligheter att bidra till detta i många sammanhang. Det har visat sig att det är möjligt att skapa den typen av stöd i den allmänna opinionen och på sikt är det nödvändigt att det kyrkliga kulturarvet inte betraktas som en intern kyrklig fråga utan som en del av ett gemensamt kulturarv som Svenska kyrkan förvaltar.

Slutligen vill utskottet uttrycka sin uppskattning för att arbetet med social hållbarhet lyfts på det sätt som till exempel görs när det gäller arbetet med internationell mission och diakoni. Utskottet betonar att det är viktigt att arbetet för social hållbarhet både i Sverige och internationellt ges resurser långsiktigt och på ett sätt som kan förutses.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På förvaltarekapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

David Axelson-Fisk, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Ida Netzel, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Anna Karin Hammar, Victor Månsson, Kerstin Lindh Wallin, Carin Jakobsson, Margareta Hedström, Daniel Spiik, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskop Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets yttrande 2021:1y

Verksamhet och ekonomi 2022–2024

Till ekonomiutskottet

Kyrkolivsutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024

Utskottet har uppfattningen att de framtidsscenarier som skrivelsen tar upp kommer att få stora konsekvenser för Svenska kyrkan. Samtidigt vill utskottet påpeka att det är församlingar som först identifierar och möter dessa utmaningar i kyrkolivet. Utskottet menar också att Svenska kyrkan står inför särskilda nya diakonala utmaningar, i spåren av covid-19, som kräver både reflektion och kompetensutveckling.

I skrivelsens målbilder nämns stödet till stiftens, ett stöd som syftar till utveckling av församlingarnas liv. Här anser utskottet att stöd- och servicefunktioner måste organiseras på ett sådant sätt att det bäst tjänar denna utveckling. Utskottet är av uppfattningen att Svenska kyrkan ska undvika en allt för omfattande byråkratisering och regelstyrning på detaljnivå.

Utskottet tycker det är bra att skrivelsen betonar försoningsprocessen med det samiska folket och att urfolksrätten ges utrymme. Utskottet anser vidare att den omfattande satsningen med programmet för lärande och undervisning kunde fått ett större utrymme i skrivelsen.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Lina Dahm, Peter Egardt, Amanda Carlshamre, Kent Karlsson, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Zandra Pettersson, Kristin Molander, Lars Jakobsson, Ellionor Moberg, Tomas Fors, Christoffer Wallin, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Andreas Holmberg och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets yttrande 2021:1y

Verksamhet och ekonomi 2022–2024

Till ekonomiutskottet

Organisationsutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024

Organisationsutskottet har ombetts att yttra sig över ovan nämnda skrivelse avseende för utskottet relevanta delar i avsnitt 7 Målbilder och verksamhetsinriktning.

Organisationsutskottet underströk i sitt yttrande O 2020:1y vikten av att den lokala nivån tillförsäkras en reell delaktighet i den pågående utvecklingsprocessen, såväl avseende digitalisering och samverkan, som avseende eventuella långsiktiga utredningar för framtidens kyrka. Organisationsutskottet kan efter att ha tagit del av kyrkostyrelsens skrivelse om Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024 konstatera att kyrkostyrelsen, på uppdrag av kyrkomötet 2020, genomfört en kartläggning av var församlingar och pastorat befinner sig i sina nuvarande planer för it-lösningar och administrativa system. Mot bakgrund av att kyrkostyrelsen i årets skrivelse anför att den planerar att under kommande planeringsperiod initiera och igångsätta ett antal större utredningar vill organisationsutskottet även detta år understryka vikten av att det framtida utvecklingsarbetet har sin grund i behoven på lokal nivå. Detta innebär enligt utskottets mening att det är behoven hos församlingar, i dess egenskap av den primära enheten inom Svenska kyrkan, som måste vara styrande och i fokus för framtida utvecklingsprocesser. Det betyder även att församlingarna måste ges ett betydande och reellt inflytande i dessa processer, till exempel avseende vilka konkreta utredningar som kyrkostyrelsen bör initiera.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Mattias Benke, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Håkan Widepalm, Benny Ahremark Persson, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Roger Eklund, Victor Ramström, Inger Harlevi, Ann-Christin Alexius, Kristina Bäckström, Arnold Boström, Christer Bengtsson, Margareta Karlsson, Gunvor Vennberg, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2021:1y

Verksamhet och ekonomi 2022–2024

Till ekonomiutskottet

Samhälls- och kulturutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024. Yttrandet är avgränsat till förslag som avser avsnitt 7 Målbilder och verksamhetsinriktning.

Utskottet delar kyrkostyrelsens beskrivningar av de samhällsutmaningar och den samhällsförändring som behandlas i skrivelsens omvärldsanalys. Hotet mot demokratin, en pågående klimatkris, ökade flyktingströmmar, ökad arbetslöshet och psykisk ohälsa är alla stora frågor med stor samhällspåverkan. Samtidigt ökar bristerna i välfärdssamhället där kyrkans diakonala arbete förväntas fylla en viktig funktion.

Till detta lyfter utskottet den existentiella hälsans vikt för människor och frågan om våld i nära relationer. Vi får dagliga påminnelser i medierna om att våldet finns här och nu. Ett nu och inte ett sedan. Att ha en målbild som slutrapporteras 2024, vilket anges i kyrkostyrelsens skrivelse kring Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden (KsSkr 2021:3) är inte relevant i en fråga som denna.

Bland samhällsutmaningarna lyfter utskottet särskilt den pågående digitaliseringen där kyrkans egna erfarenheter under pandemin givit ett digitalt språng. Digitaliseringen är både en utmaning och en möjlighet för hela samhället, en utveckling där Svenska kyrkan inte kan gå sina egna vägar.

När det gäller Målbild 1 om *stöd till ett levande församlingsliv* vill utskottet särskilt betona vikten av det arbete som pågår utifrån skrivelsens omvärldsanalys och det arbete som sker med analys och prognoser. Utskottet pekar särskilt på programmen Lärande och undervisning, En värld av grannar om interreligiös praktik samt Tillit och demokrati.

När det gäller Målbild 2 om *Svenska kyrkan som samhällsaktör* önskar utskottet en bredare bild av verksamheten.

När det gäller Målbild 3 om *effektivisering och digitalisering* lyfter utskottet de möjligheter och utmaningar som finns både gällande ekonomi, kompetens och förmågan att upprätthålla informationssäkerhet. Utskottet pekar särskilt på vikten av att lösa utmaningarna tillsammans i Svenska kyrkan. Samverkan är viktig för att minska sårbarheten och det är av stor betydelse att inte lämna mindre enheter inom kyrkan utanför de gemensamma lösningarna.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Ellen Leijen, Birgitta Lindén, Ann-Christine Rosengren, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Anna-Karin Andersson, Eva-Mai Mineur Tynong, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Staffan Bjerrhede.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets yttrande 2021:1y

Verksamhet och ekonomi 2022–2024

Till ekonomiutskottet

Ekumenikutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024 samt motionerna 2021:50 Stöd till Act Svenska kyrkan och 2021:72 Stöd till utlandsverksamheten.

Skrivelsen

Ekumenikutskottets yttrande avser de sakområden som tillhör utskottets beredningsområde.

I ekumenikutskottets yttrande förra året, Eu 2020:1y, över KsSkr 2020:1 uttryckte utskottet behovet av fortsatt stöd och engagemang i den globala ekumeniska rörelsen. Ömsesidigheten i dessa relationer är betydelsefull då även Svenska kyrkan har behov att dela och få inspiration i samarbetet med andra systerkyrkor inom den världsvida gemenskapen.

I skrivelsens målbild 2 noteras att Svenska kyrkan ser behovet av att reformera de ekumeniska organisationernas struktur, arbetssätt och finansiering för en ändamålsenlig och hållbar samverkan i framtiden. Kyrkostyrelsen avser enligt skrivelsen även att under planeringsperioden överväga hur de ekonomiska anslagen till partnerorganisationer i den ekumeniska rörelsen kan sänkas.

Utskottet är medvetet om det arbete som redan pågår, inte minst föranlett av coronapandemins konsekvenser globalt, med effektivisering genom digitalisering, kostnadsbesparingar och förändringar av arbetssätt. De ekumeniska organisationerna är viktiga i en värld där komplexa utmaningar kräver globala lösningar. För utskottet är det därför viktigt att ekonomin inte får lägga hinder i vägen för samverkan. Den ömsesidiga mötesplats som de ekumeniska organisationerna erbjuder kan svårligen ersättas om deras existens på något sätt skulle nedprioriteras.

I den ekumeniska plattformen för ekumenik och interreligiös samverkan KS 2020–1140 som kyrkostyrelsen antog i december 2020 ses Svenska kyrkans deltagande i Guds Mission (*Missio Dei*) som gränsöverskridande, lokal och världsvid på samma gång. Svenska kyrkans möte med andra kyrkor utmanar lika mycket den egna självförståelsen som kyrkornas praktiska samverkan och ömsesidiga beroende av varandra. Utskottet noterar vikten av att slutsatserna i denna av kyrkostyrelsen antagna plattform även återspeglas i målbilder och slutsatser i kyrkostyrelsens skrivelsen 2021:1 Verksamhet och ekonomi 2022–2024. Dessutom är utskottet av den uppfattningen att även verksamhet för Svenska kyrkan i utlandet kan ses som internationell ekumenik i ett lokalt församlingssammanhang.

Ekumenikutskottet önskar därför, i likhet med yttrandet Eu 2020:1y, att även i tider av krympande ekonomiska ramar inom Svenska kyrkan, så långt det är möjligt bibehålla nuvarande nivåer av medlemsavgifter, anslag, bidrag och engagemang i den ekumeniska rörelsen.

Motion 2021:50 Stöd till Act Svenska kyrkan

Med anledning av coronapandemin och restriktioner i kyrkorna, har kollekttillfällena och kollektintäkter minskat till Act Svenska kyrkan. Behoven i världen har under samma period ökat. Därför är motionens förslag att från kyrkostyrelsen bidra med 40 miljoner till det internationella arbetet mycket viktigt. Med tanke på det sparbeting som ligger på Act Svenska kyrkan behövs detta extra tillskott för att upprätthålla rimliga nivåer i det internationella arbetet.

Motion 2021:72 Stöd till utlandsverksamheten

Ekumenikutskottet vill uttrycka sin uppskattning av Svenska kyrkan i utlandet och den verksamhet som utlandsförsamlingarna bedriver. Utskottet ser det som viktigt att utlandskyrkan förblir vital och ekumeniskt aktiv på de platser där den verkar. Utskottet inser också att coronapandemin medfört ett svårt läge.

Utskottet ser framför allt behov av långsiktigt hållbar finansiering för utlandskyrkan: i vilken mån detta också kan bygga på avgifter för utrikes boende kyrkotillhöriga ligger bortom vad utskottet just nu kan överblicka. Det finns röster i utskottet för att tillstyrka motionen, utifrån att pandemin slagit hårt mot utlandsförsamlingarna och att arbetssätt utifrån genomförda utredningar på grund av pandemin ännu inte helt kunnat implementeras, men också för att avstyrka motionen, utifrån att ekonomin är ansträngd även för Svenska kyrkans församlingar i Sverige.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

*Stig Lundberg, Jakob Sundmark och
Magnus Evertsson, sekreterare*

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Christian Bonde, Celina Falk, Ulla Birgersdotter, Karin Nodin, Jan Wahn, Marcus Lagerroos, Jerker Schmidt, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Anders Novak och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Erik Vikström, Britas Lennart Eriksson, Roland Samuelsson, Lars Rande, Stig Axelsson, Erik Ringheim, Malin Attervåg, Niklas Larsson, Inger Fredriksson, Emilia Persson, Gunilla Eldebro, Birgitta Axelsson Edström och Caroline Åkerhielm.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets betänkande 2021:2

Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2021:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020. Kyrkostyrelsen föreslår att kyrkomötet beslutar att fastställa årsredovisningen samt resultaträkningen och balansräkningen för Svenska kyrkans nationella nivå 2020. Revisorerna tillstyrker att kyrkomötet fastställer resultaträkningen och balansräkningen och att kyrkomötet beviljar kyrkostyrelsen ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Ekonomiutskottet föreslår att kyrkomötet fastställer årsredovisningen, resultat- och balansräkningen samt beviljar kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2020.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa årsredovisning samt resultaträkning och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020,
2. bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2020.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2021:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020

Kyrkostyrelsen beslutar att

1. fastställa årsredovisning samt resultaträkning och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020,
2. bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2020.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har erbjudit samtliga utskott att yttra sig över skrivelsen och förklarat sig särskilt intresserade av de delar som behandlar respektive utskotts sakområde. Följande yttranden har inkommit.

Organisationsutskottet har yttrat sig över skrivelse 2021:2 i O 2021:2y, *bilaga 1*.
Samhälls- och kulturutskottet har yttrat sig över skrivelse 2021:2 i SK 2021:2y, *bilaga 2*.

Skrivelsen

Årsredovisning 2020 för Svenska kyrkans nationella nivå

Kyrkostyrelsens skrivelse består av *Årsredovisning 2020 för Svenska kyrkans nationella nivå* med bilagan *Resultatrapport 2020*. För första året är även hållbarhetsredovisningen integrerad i årsredovisningen. Den har tidigare bifogats som särskilt tryck. Hållbarhetsredovisningen är upprättad enligt Global Reporting Initiative, GRI:s Standards nivå Core.

I *verksamhetsberättelsen* redovisas exempel på genomförd verksamhet inom områdena stöd till stift och församlingar för utveckling av församlingslivet, företräderskap, stöd till en god förvaltning samt inomkyrklig reglering. Här redovisas ett axplock ur den omfattande verksamhet som bedrivs. I detta avsnitt ingår delar av den redovisning som tidigare fanns i den separata hållbarhetsrapporteringen. Här redovisas även effekten av coronapandemin i olika verksamheter.

I *förvaltningsberättelsen* redovisas ett urval väsentliga händelser under året, totala intäkter och kostnader, det finansiella kapitalets marknadsvärde, framtida utveckling samt risker och osäkerhetsfaktorer för nationell nivå och utfall för den nationella nivåns eget kapital i relation till av kyrkomötet fastställt mål på storleken på det egna kapitalet. Här framgår även utifrån vilka perspektiv den integrerade hållbarhetsredovisningen har upprättats.

Det urval av väsentliga händelser som lyfts fram är konsekvenserna av coronapandemin, det digitala kyrkomötet, insatser för arbete med flyktingar, asylsökande och integration och hur de medel som regeringen tilldelat Svenska kyrkan för att motverka hemlöshet har använts samt insatserna till stöd för projektet Färdplan för klimatet.

Årets resultat för Svenska kyrkans nationella nivå uppgick till 235 miljoner kronor. Resultatet avviker mot det budgeterade resultatet (154 miljoner kronor) med 81 miljoner kronor. Skillnaden mot föregående år beror i huvudsak på att det under 2019 var ett mycket gott resultat i kapitalförvaltningen. Det fria egna kapitalet uppgick vid utgången av 2020 till 9 906 miljoner kronor, vilket var 232 miljoner högre än föregående år. Kyrkomötet beslutade 2016 att målet för storleken på den nationella nivåns kapital ska uppgå till lägst 6 500 miljoner kronor. Målet för storleken på det egna kapitalet ska justeras årligen med hänsyn till konsumentprisindex. Målet för 2020 blir därmed 6 900 miljoner kronor.

Väsentliga riskområden som beaktats är risk för skadat förtroende, verksamhetsrelaterade risker, risker inom finansförvaltningen, omvärldsrisker samt medlemsutvecklingen.

Av revisionsberättelsen i årsredovisningen framgår att revisorerna har reviderat årsredovisningen med undantag för sidorna 1–27. Därutöver har revisorerna, enligt gällande regelverk, översiktligt granskat Svenska kyrkans nationella nivåns hållbarhetsredovisning och för denna del lämnat en bestyrkanderapport. Revisorernas uppfattning är att årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och att den ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av trossamfundets finansiella ställning, finansiella resultat och kassaflöde per den 31 december 2020 samt att förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar. I bestyrkanderapporten kring hållbarhetsredovisningen framgår det att den, utifrån den översiktliga granskning som gjorts, är upprättad i enlighet med angivna kriterier och att en lagstadgad hållbarhetsrapport därmed har upprättats.

Revisorerna tillstyrker att kyrkomötet fastställer resultaträkningen och balansräkningen samt att kyrkomötet beviljar kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

I bilagan *Resultatrapport 2020* redovisas det ekonomiska utfallet i jämförelse med budget. I rapporten redovisar kyrkostyrelsen ett urval av verksamhetens insatser och resultat i förhållande till uppgifterna enligt kyrkoordningen, fastställda målbilder och den verksamhetsinriktning kyrkomötet 2019 beslutade om. Därtill redovisas finansiering och kostnader för 2020 i relation till utfall för 2019, av kyrkomötet beslutad kostnadsram för 2020 och kyrkostyrelsens detaljbudget för 2020. Av den ekonomiska redovisningen framgår att de samlade kostnaderna blev 35 miljoner kronor lägre än kostnadsramen om 3 188 miljoner kronor för 2020, som kyrkomötet beslutat om. Verksamhetens resultat blev -177 miljoner kronor vilket var 133 miljoner kronor bättre än budget.

I bilagan framgår avvikelser mellan budget och utfall per verksamhet som i vissa verksamheter beror på högre bidrag eller att verksamhet och/eller projekt skjutits på framtiden. Mycket av arbetet har behövt ske digitalt och detta har i vissa fall lett till lägre kostnader samtidigt som kostnaderna för den digitala omställningen ökat. Intäkternas avvikelse mot budget beror i huvudsak på ökade statliga bidrag.

Utskottets överväganden

Årsredovisningens innehåll

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att fastställa årsredovisningen samt resultaträkning och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020.

Utskottet ansluter sig till kyrkostyrelsens förslag.

Utskottet har som en del av beredningen hållit överläggningar med revisorerna, med generalsekreteraren och chefstjänstemän samt med kyrkostyrelsens arbetsutskott för att få särskilda frågor belysta och fördjupad förståelse för skrivelsen. Utskottet har även tagit del av och beaktat de yttranden som inkommit från andra utskott.

När det gäller både huvuddokumentet Årsredovisningen och bilagan Resultatrapport ser utskottet med tillfredställelse att båda dokumenten utvecklats till mer fyllig rapportering och med bättre pedagogik. Vad gäller hållbarhetsredovisningen, som numera är integrerad med årsredovisningen, konstaterar utskottet att antalet mätbara mål fortfarande är begränsat. Utskottet har vid tidigare kyrkomöten påtalat att man önskar se mer av mätbara mål och data på hållbarhetsområdet. Hållbarhetsredovisningen har också blivit något mindre fullödiga, men då redovisningen fortfarande är under utveckling förutsätter utskottet att detta kommer att utvecklas positivt över tid.

När det gäller beskrivningen av verksamheten ser utskottet positivt på redogörelsen för hur Svenska kyrkan arbetat med anledning av pandemin och ställer sig bakom samhälls- och kulturutskottets och organisationsutskottets yttranden kring detta.

När det gäller området att samordna och utveckla internationell diakoni och mission finns en tydlig redovisning kring två av tre områden, Act Svenska kyrkan samt teologisk utbildning. Utskottet saknar dock motsvarande redogörelse för hur frågan om det tredje området, mission, drivs.

Ett begrepp som används i många inomkyrkliga dokument, bland annat årsredovisningen, är begreppet *enhet*. Detta ersätter ofta det inomkyrkliga begreppet församling respektive pastorat. Utskottet har förståelse för att det i samtal med externa parter kan finnas behov av en beskrivning av de *ekonomiska enheter* som Svenska kyrkan består av men i de fall dokumenten i huvudsak används och delas inomkyrkligt understryker utskottet vikten av att begreppen *församling/pastorat* används. Även

begreppet Svenska kyrkans mission som används i dokumentet kan vara missvisande när det är Svenska kyrkans *uppdrag* som avses.

Utskottet har även tagit del av revisorernas rapportering från deras granskning av den nationella nivån. Granskningarna har haft fokus på riskområden. Revisorerna konstaterar att det finns goda interna rutiner och god internkontroll men att utvecklingsområden inom bland annat IT har identifierats.

Ansvarsfrihet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2020.

Utskottet ansluter sig till revisorernas förslag.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Veine Backenius, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Magnus Ek, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Bengt Bivall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Berith Pagels, Mats Nilsson, Fredrik Ottesen, Petter Nilsson, Björn Falkeblad, Bertil Olsson och Terence Honglo.

Biskoparna Åke Bonnier och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

I samband med kyrkostyrelsens beslut om att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2021:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020, vill jag framhålla några synpunkter från Sverigedemokraternas sida.

Vi har från vår sida under beredningen framhållit att det behövs utvecklade indikatorer och fler dimensioner av hållbarhet än vad årsredovisningen idag innehåller. Vår nomineringsgrupp lade under kyrkomötet 2020 fram en motion gällande detta. I motionen föreslogs att det i kommande hållbarhetsredovisningar ska etableras hållbarhetsredovisning för teologisk, medlemsmässig, ekonomisk och organisatorisk hållbarhet. Dessa föreslogs vara strategiskt uppbyggda med mätbara mål och delmål. De här dimensionerna hade vi önskat också skulle vara med i årsredovisningen. Det hörsammades inte, men vi ämnar även fortsättningsvis understryka vår mening i frågan inför kommande årsredovisningar. Om detta framförde vi ett särskilt yttrande i samband med kyrkostyrelsens sammanträde den 7 april 2021, under ärende § 23 Bokslut och årsredovisning 2020, och det vill jag i denna del även till detta beslut framhålla.

Vidare anser vi att det behövs en översyn av programmet Interreligiös praktik för fred – en värld av grannar, vilket i årsredovisningen beskrivs bidra till ett hållbart

samhälle genom ökad integration. Det är en beskrivning vi anser det finns anledning att problematisera. Programmet behöver enligt vår mening utvärderas och omprövas i sin helhet.

Avslutningsvis menar vi att det under rubriken Företrädarskap finns anledning att förtydliga att det är kyrkostyrelsens arbetsutskott som företräder kyrkostyrelsens och Svenska kyrkan i bedömningen av vilka remissvar som ska avges, samt bereder och beslutar om utformning och ställningstagande i dessa. Kyrkostyrelsen som organ och helhet delges information om remissvar i efterhand. Arbetsordningen kan vi enligt vår mening vara tydligare med i årsredovisningen.

David Lång

Kyrkomötet
Organisationsutskottets yttrande 2021:2y

**Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå
2020**

Till ekonomiutskottet

Organisationsutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020

Organisationsutskottet har ombetts att yttra sig över ovan nämnda skrivelse avseende för utskottet relevanta delar av sidorna 1–27 årsredovisningen samt bilaga Resultatrapport 2020.

Organisationsutskottet kan efter att ha tagit del av Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020 konstatera att Svenska kyrkan på ett mycket snabbt och förtjänstfullt sätt har lyckats ställa om under pandemin och därigenom kunnat fortsätta bedriva sin kärnverksamhet.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Mattias Benke, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Håkan Widepalm, Benny Ahremark Persson, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Roger Eklund, Victor Ramström, Inger Harlevi, Ann-Christin Alexius, Kristina Bäckström, Arnold Boström, Christer Bengtsson, Margareta Karlsson, Gunvor Vennberg, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2021:2y

**Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå
2020**

Till ekonomiutskottet

Samhälls- och kulturutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020

Utskottet uppskattar kyrkostyrelsens skrivelse och menar att den redovisning som lämnas ger en bra bild av Svenska kyrkans verksamhet. Årsredovisningen redogör tydligt för hur Svenska kyrkan har förändrat sin verksamhet under pandemin.

Utskottet vill särskilt lyfta formuleringarna under rubriken *Bidra till samhällsutvecklingen* i avsnittet Målbild 2. Där tas det upp att den nationella nivån under pandemin intensifierat sitt arbete som en sammanhållande kraft i Svenska kyrkan. Tidigt myntades devisen ”Vi ställer inte in, vi ställer om och upp”, vilket eftersträvats av samtliga tre nivåer.

Vissa evenemang har tvingats ställas in, men samtidigt har en stor del av den planerade verksamheten kunnat genomföras, bland annat med hjälp av digitala verktyg.

I årsredovisningen belyses vikten av samverkan inom Svenska kyrkans alla nivåer samt samverkan med organisationer, myndigheter och andra aktörer. Utskottet instämmer i att detta har stor betydelse.

Digitalt sammanträde den 6 oktober

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Hannah Häggström, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Ellen Leijen, Birgitta Lindén, Ann-Christine Rosengren, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Anna-Karin Andersson, Eva-Mai Mineur Tynong, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Staffan Bjerrhede.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2021:3

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Sammanfattning

Betänkandet behandlar kyrkostyrelsens skrivelse 2021:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden.

Utskottet föreslår att skrivelsen med godkännande läggs till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2021:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Kyrkomötet beslutar att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har erbjudit samtliga utskott att yttra sig över skrivelsen och förklarat sig särskilt intresserade av de delar som behandlar respektive utskotts sakområde. Följande yttranden har inkommit.

Kyrkolivsutskottet har yttrat sig över skrivelse 2021:3 i KI 2021:2y, *bilaga 1*.
Organisationsutskottet har yttrat sig över skrivelse 2021:3 i O 2021:3y, *bilaga 2*.
Samhälls- och kulturutskottet har yttrat sig över skrivelse 2021:3 i SK 2021:3y, *bilaga 3*.

Bakgrund

Kyrkostyrelsens skrivelse består av *Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden* inklusive avsnittet *Övrig rapportering* samt två *bilagor*.

Av redovisningen framgår att av totalt 36 skrivelser från tidigare kyrkomöten har 21 skrivelser helt eller delvis avslutats under året, medan 16 återstår. Delar av vissa avslutade ärenden har av kyrkostyrelsen förts vidare i nya eller pågående utredningar eller på annat sätt. Några uppdrag har senarelagts med hänvisning till nödvändiga omprioriteringar i planerad verksamhet. Av redogörelsen framgår beräknad tidpunkt för slutrapportering till kyrkomötet för de ärenden som ännu ej avslutats.

Kyrkostyrelsen betraktar en skrivelse från kyrkomötet som slutbehandlad när resultatet av vad kyrkomötet begärt finns och, i förekommande fall, lagts fram för

kyrkomötet, eller när det uppdrag kyrkomötet gett är omhändertaget i ett sammanhang som i sin tur har i uppdrag att göra en redovisning. Skrivelser där kyrkomötet vill informera kyrkostyrelsen om vad utskottet anför är i normalfallet avslutade när kyrkostyrelsen tagit del av kyrkomötets synpunkter och fört dem vidare till ansvarig verksamhet på nationell nivå.

Kvarvarande skrivelser är följande.

År	Nr	Rubrik
2020	KmSkr 2020:10 med KI 2021:1	Jämställdheten i Svenska kyrkan, skrivelse (avslutad) samt uppdrag att bredda innehållet. <i>Uppdraget att bredda innehållet slutrapporteras i samband med kommande skrivelse om jämställdhet i Svenska kyrkan 2024.</i>
2020	KmSkr 2020:15 med E 2020:1 samt motionerna 2020:12 Våld i nära relationer och 2020:25 Utbildningsinsatser kring våld i nära relationer	Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2023 med anledning av coronapandemin (avslutad). Uppdragen enligt motion 2020:12 samt 2020:25 bereds av extern expertkompetens. <i>Beräknas slutrapporteras 2024.</i>
2019	KmSkr 2019:2 med E 2019:3 samt motionerna 2019:31 1700 år sedan kyrkomötet i Nicaea och 2019:43 Finansiering av institutionssjälavården i förhållande till utjämnings/bidragssystemet	Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden (avslutad), motion 2019:31 bereds inom ramen för KmSkr 2017:15 Ekumeniskt möte 1925 och 2025 och motion 2019:43 bereds inom ramen för KmSkr 2018:5 Flygplatskyrkans framtid. <i>Beräknas slutrapporteras 2023 respektive 2022.</i>
2019	KmSkr 2019:12 med G 2019:1	Gudstjänstupplevelser <i>Beräknas slutrapporteras 2022.</i>
2019	KmSkr 2019:13 med G 2019:4	Svenskkyrklig sångsamling <i>Tidpunkt för slutrapportering svårbedömd.</i>
2019	KmSkr 2019:25 med KI 2019:1	Läroplan för Svenska kyrkan <i>Beräknas slutrapporteras 2022.</i>
2019	KmSkr 2019:27 med KI 2019:6	Låt oss lära på flera sätt <i>Beräknas slutrapporteras 2022.</i>
2018	KmSkr 2018:5 med SK 2018:10	Flygplatskyrkans framtid <i>Beräknas slutrapporteras 2022.</i>
2018	KmSkr 2018:15 med F 2018:3	Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan <i>Beräknas slutrapporteras tidigast 2022.</i>

2018	KmSkr 2018:20 med O 2018:4	Församlingens grundläggande uppgift <i>Beräknas slutrapporteras 2022.</i>
2017	KmSkr 2017:2 med K1 2017:1	Medlemsstrategi <i>Beräknas slutrapporteras 2024.</i>
2017	KmSkr 2017:15 med Eu 2017:3	Ekumeniskt möte 1925 och 2025 <i>Beräknas slutrapporteras 2023.</i>
2016	KmSkr 2016:9 med G 2016:7	Psalmboken <i>Tidpunkt för slutrapportering svårbedömd.</i>
2016	KmSkr 2016:13 med TU 2016:2	Legitimation för präster och diakoner <i>Kyrkostyrelsen avvaktar förslag från regeringen innan ärendet bereds ytterligare.</i>
2015	KmSkr 2015:5 med TU 2015:17	Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd <i>Beräknas slutrapporteras 2022.</i>
2014	KmSkr 2014:20 med G 2014:6	Kyrkohandbok för Svenska kyrkan <i>Beräknas slutrapporteras 2022.</i>

I avsnittet *Övrig rapportering* rapporterar kyrkostyrelsen kring *Svenska kyrkan på nationell nivå under pandemin 2020*. Rapporten beskriver den omställning som ägt rum i verksamheten, de särskilda insatser som genomförts till stöd för stift och församlingar samt intern samverkan inom Svenska kyrkan och samverkan med beslutsfattare, myndigheter och andra organisationer i civilsamhället inom Sverige och internationellt.

I bilaga 1 *Direkta eller indirekta val – en konsekvensanalys* rapporterar kyrkostyrelsen resultatet av den konsekvensanalys angående direkta och indirekta val som 2017 års kyrkomöte beslutade om efter förslag från organisationsutskottet (O 2017:4) med anledning av fem motioner kring frågeställningen om direkta och indirekta val, 2017:16 Utredning av direkta val, 2017:39 Svenska kyrkans demokrati, 2017:82 Utred indirekta val, 2017:88 Utred Svenska kyrkans val och 2017:101 Indirekta val till stiftsfullmäktige och kyrkomöte. Vid beredningen av uppdraget har det tolkats som att kyrkostyrelsen ska kunna presentera en jämförande analys av de konsekvenser som direkta respektive indirekta val har för demokratin i kyrkan, för kyrkans syn på sig själv och för möjligheten att i högre grad digitalisera valet.

I bilaga 2 *Utvärdering av regelverket kring arvode för och clearing av kostnader för kyrkliga handlingar* rapporterar kyrkostyrelsen den utvärdering som kyrkomötet beslutade om vid 2016 års kyrkomöte. Utvärderingen har sin grund i motion 2016:58 Kyrkomedlemmens möjlighet att välja egen präst vid kyrkliga handlingar som behandlades i ekonomi- och egendomsutskottets betänkande E 2016:5 där utskottet föreslog att kyrkomötet med anledning av motionen skulle informera kyrkostyrelsen om vad utskottet anfört kring behovet av en breddad utvärdering av nuvarande regelverk. Kyrkomötet avsåg utskottets förslag till förmån för ett, under överläggningen framlagt, förslag om att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att göra en breddad utvärdering.

Utskottets överväganden

Beslut om att med godkännande lägga skrivelsen till handlingarna

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna.

Utskottet har tagit del av skrivelsen som ger en beskrivning av den bredd och komplexitet som Svenska kyrkans nationella nivå har att verka inom.

När det gäller några av de ärenden som ännu inte avslutats konstaterar utskottet den tidsmässiga konflikten kring det som sker i dag och när ärendet beräknas slutrapporteras. Här vill utskottet särskilt påtala kyrkomötesuppdraget kring Våld i nära relationer och Utbildningsinsatser kring våld i nära relationer (KmSkr 2020:15) där verktygen för att stötta bedöms vara på plats först 2024. Här hade utskottet önskat se en avsevärt kortare tidsrymd mellan kyrkomötets beslut och den utbildning som uppdraget förväntas utmynna i. Ett annat exempel är uppdraget om flygplatskyrkan (KmSkr 2018:15) där frågan om snabb handläggning betonats men där tidsrymd mellan uppdrag och slutrapportering ändå uppgår till minst fyra år. Utskottet anser därför, i likhet med samhälls- och kulturutskottet, att det är viktigt att uppdraget kring flygplatskyrkan men även institutionssjälvården slutredovisas under 2022.

Ett ytterligare exempel på lång handläggningstid är den utvärdering som kyrkomötet beslutade om kring regelverk kring arvode för och clearing av kyrkliga handlingar och som hade sin grund i en motion om kyrkomedlemmens möjlighet att välja egen präst vid kyrkliga handlingar (motion 2016:58) samt betänkandet EE 2016:5. Utskottet noterar att utvärderingen nu är slutrapporterad.

Organisationsutskottet reflekterar i sitt yttrande över att analysen kring konsekvenserna av direkta och indirekta val är förhållandevis begränsad i förhållande till bakgrundsbeskrivningen. Ekonomiutskottet ställer sig bakom detta och hade också gärna sett en fördjupad analys.

Utskottet bejakar i övrigt de synpunkter som kyrkolivsutskottet tar upp i sitt yttrande kring lärande och undervisning.

Utskottet ser slutligen positivt på att kyrkostyrelsen ytterligare tillmötesgått utskottets synpunkter genom en tydligare redovisning kring när ärenden beräknas kunna avslutas.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Veine Backenius, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Magnus Ek, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Bengt Bivall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Berith Pagels, Mats Nilsson, Fredrik Ottesen, Petter Nilsson, Björn Falkeblad, Bertil Olsson och Terence Hongslo.

Biskoparna Åke Bonnier och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets yttrande 2021:2

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Till ekonomiutskottet

Kyrkolivsutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Utskottet har särskilt diskuterat behandlingen av kyrkomötets skrivelse 2019:25 med kyrkolivsutskottets betänkande 2019:1 Läroplan för Svenska kyrkan och kyrkomötets skrivelse 2019:26 med kyrkolivsutskottets betänkande 2019:5 Utbildning och stöd för ledare i undervisning. Här uppfattar och uppmuntrar utskottet att ett gott arbete pågår och vill varmt välsigna detta. Utskottet vill dock särskilt understryka och påminna om perspektiv som rör tillgänglighet och mångfald. Utskottet vill betona vikten av att resursbanken för lärande och undervisning görs tillgänglig inte bara för anställda, utan även för ideella, för att den verkligen ska kunna bidra till att sprida evangelium till många. Därutöver behöver det vara så enkelt som möjligt för många att ta del av undervisningsmaterial om kristen tro, med material på lätt svenska och teckenspråk som två av flera exempel.

Vidare konstaterar utskottet att lärande kan ske på många sätt, både genom språk, rörelse, lekar, musik och bild, så att vår tro inte enbart förmedlas som något intellektuellt. Ett samstämmigt utskott vill påtala vikten av att de frågor som lyfts finns med i det fortsatta arbetet med programmet Lärande och undervisning.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Marie Wildhammar Okker, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Niklas Grahn, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Peter Egardt, Amanda Carlshamre, Kent Karlsson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson, Margaretha Herthelius och Lina Dahm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Kristin Molander, Lars Jakobsson, Ellionor Moberg, Tomas Fors, Christoffer Wallin, Zandra Pettersson, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Thomas Petersson och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets yttrande 2021:3y

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Till ekonomiutskottet

Organisationsutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Organisationsutskottet har ombetts att yttra sig över ovan nämnda skrivelse avseende de ärenden som redovisats som slutbehandlade och som härstammar från utskottet.

Organisationsutskottet konstaterar att kyrkostyrelsen till årets kyrkomöte slutrapporterar det uppdrag som kyrkomötet 2017, i enlighet med organisationsutskottets förslag i betänkande O 2017:4, gav kyrkostyrelsen att göra en konsekvensanalys av direkta och indirekta val ur demokrati-, kyrkosyns- och digitaliseringsperspektiv. Organisationsutskottet ser positivt på att konsekvensanalysen nu är genomförd och att den bland annat kan ha betydelse för utskottets fortsatta resonemang kring valfrågor. En reflektion som utskottet gör avseende innehållet är dock att själva analysen av konsekvenser utgör en relativt liten del i förhållande till bakgrundsbeskrivningen och att utskottet gärna hade önskat ett större djup i den analyserande delen.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Mattias Benke, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Håkan Widepalm, Benny Ahremark Persson, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Roger Eklund, Victor Ramström, Inger Harlevi, Ann-Christin Alexius, Kristina Bäckström, Arnold Boström, Christer Bengtsson, Margareta Karlsson, Gunvor Vennberg, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2021:3y

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Till ekonomiutskottet

Samhälls- och kulturutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Bland de ärenden som kyrkostyrelsen återrapporterar till årets kyrkomöte har ett beretts av samhälls- och kulturutskottet. Det är kyrkomötets skrivelse 2018:5 med samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:10 Flygplatskyrkans framtid (KS 2018–1385). Enligt skrivelsen har kyrkostyrelsen i uppdrag att genomlyska skilda organisatoriska och ekonomiska möjligheter i syfte att säkerställa Svenska kyrkans fortsatta verksamhet på Sveriges största flygplatser.

Utskottet konstaterar att ärendet har senarelagts och bereds tillsammans med uppdraget KmSkr 2019:2 om att genomföra en översyn av och ta fram förslag på hur institutionssjälavården, där verksamhet och ansvar vilar på pastorat/församlingar, ska finansieras, med hänsyn till stiftens respektive nationella nivåns roll och uppgift och i förhållande till utjämnings-/bidragssystem. Kyrkostyrelsen beräknar att ärendet kan slutredovisas till kyrkomötet 2022.

Utskottet menar att det är viktigt att kyrkostyrelsen redovisar detta under 2022 då både flygplatskyrkan och institutionssjälavården är angelägna frågor. Såväl behov av som efterfrågan på själavård har ökat under pandemin och nu när restriktionerna lättas ökar flygtrafiken igen, vilket åter gör flygplatskyrkan till en viktig mötesplats. I båda verksamheterna möter Svenska kyrkan många medlemmar som vi inte möter annars och är därför av central betydelse för vår medlemskommunikation.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Ellen Leijen, Birgitta Lindén, Ann-Christine Rosengren, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Anna-Karin Andersson, Eva-Mai Mineur Tynong, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Staffan Bjerrhede.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2021:4

Kyrkoantikvarisk ersättning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2020:4, 2021:68 och 2021:87.

I den vid kyrkomötet 2020 bordlagda motionen 2020:4 framhålls att den kyrkoantikvariska ersättningen under lång tid har legat på samma nivå. Därför föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att den kyrkoantikvariska ersättningen behöver indexregleras och räknas upp retroaktivt.

I motion 2021:68 hänvisas till att nivån på den kyrkoantikvariska ersättningen sedan 2010 har legat stilla och att någon indexuppräknings inte har skett. Mot den bakgrunden föreslås att kyrkomötet ska uppdra åt kyrkostyrelsen att inleda förhandlingar med staten om en uppräknings av den kyrkoantikvariska ersättningen.

I motion 2021:87 finns förslag om att kyrkomötet ska uppdra åt kyrkostyrelsen att dels se över och förnya kommunikationen med staten för att uppnå en ökning av den kyrkoantikvariska ersättningen, dels kommande år fortsätta att anslå medel för kyrkobyggnadsbidrag.

Utskottet framhåller att samtal med staten om den kyrkoantikvariska ersättningen är av stor betydelse och att sådana samtal pågår. Överenskommelsen med staten om kyrkoantikvarisk ersättning har sin grund i den gemensamma övertygelsen att kyrkorna är en del av det svenska kulturarvet. Detta förhållande kvarstår oförändrat idag.

Utskottet ger också sin bedömning av förslagen i de enskilda motionerna och lämnar förslag till beslut.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2020:4,
2. motion 2021:68 ska anses vara besvarad med vad utskottet anfört,
3. bifalla motion 2021:87 punkt 1,
4. avslå motion 2021:87 punkt 2,
5. med anledning av motion 2021:87 punkt 2 uppdra till kyrkostyrelsen att kommande år fortsätta anslå medel för kyrkounderhållsbidrag.

Motionernas förslag

Motion 2020:4 av Aron Emilsson m.fl., Kyrkoantikvarisk ersättning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till regeringen framföra att den kyrkoantikvariska ersättningen är i behov av att indexregleras och räknas upp retroaktivt sedan dess införande, utifrån inflation och pris- och löneomräkning.

Motion 2021:68 av Inger Harlevi och Carin Jakobsson, Nivån på kyrkoantikvarisk ersättning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inleda förhandlingar med staten om en uppräknig av den kyrkoantikvariska ersättningen.

Motion 2021:87 av Suzanne Fredborg, Bevarande av kulturarvet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. se över och förnya påverkan och kommunikation med staten för att uppnå en ökning av kyrkoantikvarisk ersättning för bevarande av kulturarvet,
2. kommande år fortsätta anslå medel för kyrkobyggnadsbidrag.

Bakgrund

Grundläggande bestämmelser angående den kyrkoantikvariska ersättningen finns i kulturmiljölagen (1988:950). Beträffande kyrkliga kulturminnen regleras i 4 kap. 16 § första stycket att Svenska kyrkan har rätt till viss ersättning för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Denna ersättning betalas ut sedan år 2002.

I överenskommelsen mellan staten och Svenska kyrkan i frågor som rör de kulturhistoriska värdena inom Svenska kyrkan (Ku 2000/470/Ka) regleras parternas ansvar och formerna för samverkan och redovisning i frågor som rör de kyrkliga kulturarvet. Överenskommelsen löper tills vidare. Enligt denna ska kontrollstationer ske vart femte år. Den senaste kontrollstationen inträffade 2019.

Villkor för kyrkoantikvarisk ersättning

Kyrkostyrelsen har genom beslut i september 2012 utfärdat *Villkor för kyrkoantikvarisk ersättning*. Villkoren har sedan genom beslut i kyrkostyrelsen reviderats. Kyrkostyrelsen fastställde i juni 2019 *Villkor för kyrkoantikvarisk ersättning, version 2.0*. De reviderade villkoren trädde i kraft omedelbart och gäller från och med ramår 2021. De tidigare villkoren – version 1.1 – gäller fortsatt till och med ramår 2020. Det innebär att båda villkoren kommer att användas parallellt till dess att samtliga projekt på ramår 2020 har avslutats.

Villkoren tar sin utgångspunkt i att det kyrkliga kulturarvet tillhör alla och ska vara tillgängligt för alla. Genom den kyrkoantikvariska ersättningen bidrar Sveriges befolkning till den långsiktigt hållbara förvaltningen av de kyrkliga kulturminnena. Det konstateras att Svenska kyrkan har rätt till viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Det sägs också att ersättningen ska fördelas och användas så att de kyrkliga kulturminnena och deras värden, på ett långsiktigt hållbart sätt, förvaltas som resurser för nuvarande och kommande generationer. Villkoren preciserar de objekt och de åtgärder som med dessa utgångspunkter är berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Regeringens skrivelse 2018/19:122

I maj 2019 överlämnade regeringen ovan rubricerade skrivelse till riksdagen. I beskrivningen av skrivelsens huvudsakliga innehåll hänvisade regeringen till de bestämmelser i kulturmiljölagen (1988:950) som reglerar frågan om den kyrkoantikvariska ersättningen och redovisade hur denna har använts under åren 2002–2017. Regeringen framhöll att den kyrkoantikvariska ersättningen har stor betydelse för värden och bevarandet av det kyrkliga kulturarvet. Vidare redovisade regeringen

sin bedömning att den kyrkoantikvariska ersättningen har fördelats och använts i enlighet med de principer som slogs fast i samband med relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan. Sålunda, sade regeringen, bör staten även fortsättningsvis, tillsammans med Svenska kyrkan, ta ansvar för att det kyrkliga kulturarvet bevaras, används och utvecklas.

I skrivelsens fjärde avsnitt tog regeringen upp frågan om nivån på den kyrkoantikvariska ersättningen. I inledningen till detta avsnitt sade regeringen följande.

Anslaget för den kyrkoantikvariska ersättningen har sedan det infördes 2002 successivt ökat fram till 2009. Sedan 2010 har det legat på samma nominella belopp, 460 miljoner kronor per år. En effekt av det är att anslagets värde, justerat för inflation, minskat något under senare år (se diagram 4.1).

Regeringen redovisade att frågan om nivån på den kyrkoantikvariska ersättningen har behandlats, dels i budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1), dels i budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1). I båda fallen innebar förslagen att anslaget fortsatt skulle vara 460 miljoner kronor. Regeringen sade i den senare budgetpropositionen att, utifrån den tillgängliga informationen, skulle detta gälla till och med 2021.

Behandling vid tidigare kyrkomöten

Den kyrkoantikvariska ersättningen har ur olika perspektiv behandlats vid ett antal kyrkomöten sedan ersättningen infördes.

Kyrkomötet 2005

Frågan om den kyrkoantikvariska ersättningen efter år 2009 behandlades vid 2005 års kyrkomöte av kyrkorättsutskottet i betänkandet Kr 2005:6. I motion 2005:46 föreslogs dels att kyrkomötet skulle besluta att uttala att den årliga statliga kyrkoantikvariska ersättningen till Svenska kyrkan är nödvändig för bevarande av det viktiga kulturarv som kyrkobyggnader och kyrkogårdar utgör, dels att kyrkomötet skulle besluta uppdraga till kyrkostyrelsen att ge detta uttalande regeringen till känna.

I sina överväganden konstaterade utskottet att det fanns ett formaliserat samråd mellan Svenska kyrkan och staten för frågor om de kyrkliga kulturvärdena och att avstämningar skulle ske med början 2009. Utskottet noterade också att kyrkostyrelsen i sin skrivelse (KsSkr 2005:1) särskilt hade markerat att samtal med staten om den kyrkoantikvariska ersättningen var prioriterade. Mot bakgrund av detta föreslog utskottet att kyrkomötet skulle avslå motionen.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Kyrkomötet 2014

Vid 2014 års kyrkomöte behandlade ekonomi- och egendomsutskottet i sitt betänkande Kyrkoantikvarisk ersättning (EE 2014:10) bland annat frågan om nivån på den kyrkoantikvariska ersättningen. I motion 2014:73 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle verka för en höjning av den kyrkoantikvariska ersättningen för att kyrkorna skulle kunna göras tillgängliga för funktionsnedsatta. Utskottet menade att kyrkostyrelsen inte kunde verka för en höjning av ersättningsnivån för arbeten som avser just tillgänglighet, då det inte är åtgärden som sådan utan de kulturhistoriska merkostnaderna som är avgörande för nivån. Mot bakgrund av detta föreslog utskottet att kyrkomötet skulle avslå motionen.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid 2015 års kyrkomöte behandlade ekonomi- och egendomsutskottet en motion rörande dispositionstiden för den kyrkoantikvariska ersättningen. I betänkandet Kyrkoantikvarisk ersättning (EE 2015:8) behandlade utskottet motion 2015:13 i vilken det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle utreda möjligheten att ändra regelverket så att den kyrkoantikvariska ersättningen skulle få disponeras i tre år i stället för två år.

Utskottet sade sig vara medvetet om att det skulle kunna vara svårt för pastorat och församlingar att slutföra arbeten inom den tid de disponerar den kyrkoantikvariska ersättningen. Dock menade utskottet att det avslutade arbetet med att förbättra regelverket för fördelning av den kyrkoantikvariska ersättningen sannolikt skulle underlätta för pastorat och församlingar att kunna avsluta påbörjade arbeten inom dispositionstiden. Mot bakgrund av detta föreslog utskottet att kyrkomötet skulle avslå motionens förslag.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2020:4.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2021:68 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.
3. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2021:87 punkt 1.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:87 punkt 2.
5. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2021:87 punkt 2 uppdra till kyrkostyrelsen att kommande år fortsätta anslå medel för kyrkounderhållsbidrag.

Utskottet vill understryka att fortsatta samtal med staten, när det gäller den kyrkoantikvariska ersättningen, är av stor betydelse. Utskottet har emottagit information om att sådana samtal kontinuerligt sker. I det sammanhanget vill utskottet understryka följande.

När överenskommelsen med staten träffades grundades det ursprungliga avtalet i en av Statskontoret framtagen analys av omständigheter och behov i frågan om kyrkoantikvarisk ersättning. Denna analys bör rimligen kunna användas som utgångspunkt för de fortsatta samtalen och därmed också för överläggningar om den kyrkoantikvariska ersättningens värdeutveckling. En utgångspunkt för överenskommelsen var då att man såg kyrkorna som ett för hela svenska folket gemensamt kulturarv. Detta förhållande är lika aktuellt idag och det måste också fortsättningsvis vara ett grundläggande skäl till att den kyrkoantikvariska ersättningen erhålls. Denna grundhållning är också vägledande för utskottets ställningstagande till de förslag som framförs i de motioner som behandlas i detta betänkande. Utskottet gör följande bedömning.

Avseende förslaget i motion 2020:4 menar utskottet att det inte finns några förutsättningar för att ta upp samtal med staten om retroaktiv ersättning. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

I motion 2021:68 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att inleda förhandlingar med staten om en uppräknings av den kyrkoantikvariska ersättningen. Utskottet är medvetet om att dessa samtal redan pågår. Med hänvisning till detta anser utskottet att det som motionärerna efterlyser redan sker och därför föreslår utskottet att motionen ska anses besvarad.

Utskottet delar motionärens förslag att kyrkostyrelsen behöver se över och förnya påverkan och kommunikation med staten för att uppnå en ökning av kyrkoantikvarisk

ersättning för bevarande av kulturarvet och föreslår därför att motion 2021:87 punkt 1 ska bifallas. I sak instämmer utskottet också i det som föreslås i motionens punkt 2, men då den korrekta benämningen inte längre är kyrkobyggnadsbidrag utan kyrko- underhållsbidrag, kan utskottet av formella skäl inte föreslå bifall till denna punkt utan föreslår med anledning av den att det ska uppdras till kyrkostyrelsen att det även fortsättningsvis ska anslås medel för kyrkounderhållsbidrag.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Michael Kjörling, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Veine Backenius, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojdkow, Åke Marcusson, Magnus Ek, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Bengt Bivall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Berith Pagels, Mats Nilsson, Fredrik Ottesen, Petter Nilsson, Björn Falkeblad, Bertil Olsson och Terence Hongslo.

Biskoparna Åke Bonnier och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Reservation avseende motion 2021:87 till förmån för vårt avslagsyrkande utifrån att kyrkostyrelsens arbete med frågan pågår.

Mats Ludvigsson, Birger Wernersson, Pernilla Edman och Inger Wahlman

Reservation 2

Jag reserverar mig mot ekonomiutskottets förslag till beslut att avslå motion 2020:4 till förmån för att bifalla motionen.

David Lång

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2021:5

Prästlönetillgångarnas avkastning och utdelning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas den från 2020 års kyrkomöte bordlagda motionen 2020:20. Motionären föreslår att kyrkomötet ska besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att se över de rådande bestämmelserna om prästlönetillgångarna.

Utskottets bedömning är att frågan är komplicerad. Det är emellertid utskottets uppfattning att de regleringar och den handläggning av prästlönetillgångarna som nu finns fungerar tillfredsställande. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet avslag på motion 2020:20.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2020:20.

Motionens förslag

Motion 2020:20 av Lennart Persson, Prästlönetillgångarnas avkastning och utdelning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över nu rådande bestämmelser för prästlönetillgångarna.

Bakgrund

Lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan

I lagens 9 § finns bestämmelser om den kyrkliga egendomen. I denna paragraf sägs följande.

Prästlönefastigheter och prästlönefonder (prästlönetillgångar) har till ändamål att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse. Endast avkastningen får användas för ändamålet.

Prästlönetillgångarna skall förvaltas av Svenska kyrkan såsom självständiga förmögenheter. Regeringen får besluta om tillsyn av förvaltningen.

Förmögenheten skall vara placerad på ett godtagbart sätt.

Kyrkoordningen

Kyrkoordningens 46 kap. behandlar frågor om prästlönetillgångar och annan ändamålsbestämd egendom. Där sägs i 1 § att prästlönetillgångarna har till ändamål att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse. I 2 § regleras att stiftens ska förvalta prästlönetillgångarna, men att församlingarna – eller, i

förekommande fall, pastoraten – har andelar i avkastningen av prästlönetillgångarna. I 3 § sägs att förvaltningen ska ske så effektivt som möjligt. Tillgångarna ska förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar.

Bestämmelser om fördelningen av den nettovinst som uppkommer i förvaltningen finns i 4–5 §§. De återges här i sin helhet.

4 § Utgifterna för stiftets förvaltning av prästlönetillgångarna ska betalas med inkomsterna från denna förvaltning.

Nettovinsten på förvaltningen av prästlönefastigheterna utgörs av vad som återstår av vinsten från den samlade förvaltningen av denna egendom efter det att stiftet har avsatt de medel som behövs för förvaltningen av egendomen. Nettovinsten av prästlönefondens förvaltning utgörs av avkastningen under räkenskapsåret minskad med det belopp som enligt 11 § har avsatts för att säkra fondkapitalet mot inflationen. (SvKB 2016:1)

5 § Den nettovinst som uppkommer vid förvaltningen av prästlönetillgångarna och som tillkommer församlingarna ska stiftet fördela på dessa i förhållande till deras andelar i prästlönetillgångarna.

Stiftet får dock av vinsten behålla de medel som behövs för förvaltningen.

Samtidigt som vinstmedel betalas ut till församlingarna ska stiftet till den nationella nivån betala ett lika stort belopp. (SvKB 2016:1)

Ytterligare en värdesäkring av prästlönetillgångarna görs genom att reavinster som uppstår i samband med försäljning av prästlönefastigheter tillförs prästlönefondens grundkapital.

10 § Om en prästlönefastighet säljs eller exproprieras, om en naturtillgång upplåts eller något annat liknande görs i fråga om fastigheten, ska ersättningen för detta tillföras stiftets prästlönefond.

11 § Varje år ska ett belopp motsvarande prästlönefondens värdeminskning på grund av inflationen avsättas från fondens avkastning till kapitalet.

Det kan, i anslutning till ovan nämnda bestämmelser, nämnas att kyrkostyrelsen årligen sammanställer en rapport över sin tillsyn, Av den av kyrkostyrelsens arbetsutskott i september 2021 fastställda rapporten *Samråd och tillsyn prästlönetillgångar 2020* framgår det att omfattningen av värdesäkringarna via dessa reavinster under det gångna året har överstigit inflationen.

Kyrkomötets tidigare behandling av frågan

Frågor rörande prästlönetillgångarna har, utifrån flera olika aspekter, behandlats vid en rad kyrkomöten. Det som refereras här nedan avser tillfällen när frågan har tagits upp från utgångspunkter som ligger nära det som den föreliggande motionen avser.

Kyrkomötet 2010

Till kyrkomötet 2010 inkom två motioner (2010:2 och 2010:67) som båda avsåg frågor kring placering och förvaltning av prästlönetillgångarna. Dessa motioner behandlades av ekonomi- och egendomsutskottet i betänkandet *Kyrkans tillgångar och reglering av prästlönetillgångarna* (EE 2010:1).

I motion 2010:2 föreslog motionären att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till regeländringar när det gällde placering av kyrkans tillgångar. Utskottet sade sig dela motionärens uppfattning att det var viktigt att det fanns en riskspridning i förvaltningen av tillgångarna. Dock fann inte utskottet att regelverket ledde till sådana problem att det skulle vara motiverat att vidta särskilda åtgärder. Av den anledningen föreslog utskottet avslag på motionens förslag.

I motion 2010:67 föreslog motionären att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att hos regeringen begära att Svenska kyrkans förvaltning av prästlönefonderna skulle ha samma regelverk som andra aktörer på marknaden. Utskottet instämde i motionärens uppfattning att det skulle vara angeläget med klarhet i prästlönetillgångarnas skattesituation. När det gällde frågan om prästlönetillgångarnas regelverk, ansåg utskottet dock att den stiftseliknande karaktären var logisk mot bakgrund av prästlönetillgångarnas tillkomst och syfte. Utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås.

Beträffande båda motionerna beslutade kyrkomötet i enlighet med utskottets förslag.

Kyrkomötet 2014

Vid kyrkomötet 2014 behandlade ekonomi- och egendomsutskottet i sitt betänkande Fördelning av vinsten från prästlönetillgångarna (EE 2014:2) två motioner (2014:8 och 2014:33).

I motion 2014:8 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som skulle göra det möjligt för stiftens att fördela vinsten från prästlönetillgångarna ”på ett rättvisare sätt”. Beträffande denna motion konstaterade utskottet att den utdelning som stiftens varje år gör till församlingar och pastorat beräknas efter lagskyddade andelstal som varje församling har. Dessa andelstal, sade utskottet, kan endast ändras av Kammarkollegiet efter särskild prövning. Mot denna bakgrund föreslog utskottet att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

I motion 2014:33 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att se över regelverket för utjämningsystemet ”för att optimera avkastningen från prästlönetillgångarna”. Här sade sig utskottet ha fått kunskap om att kyrkostyrelsen hade tillsatt en utredning i vars uppgift ingick att göra en översyn av Svenska kyrkans utjämningsystem. I utredningen hade också inkluderats den särskilda utjämningsavgiften ”som utgör den del av utdelningen från prästlönetillgångarna som tillfaller utjämningsystemet”. Mot bakgrund av detta menade utskottet att det skulle vara olämpligt att ge kyrkostyrelsen ett särskilt utredningsuppdrag. Av den anledningen föreslog utskottet avslag på motionens förslag.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med detta förslag.

Kyrkomötet 2015

Vid 2015 års kyrkomöte behandlade ekonomi- och egendomsutskottet i sitt betänkande Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönetillgångarna (EE 2015:2) en motion (2015:74) där motionären föreslog att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå en ändring i kyrkoordningen avseende den procentuella fördelningen av prästlönetillgångarna så att en större andel skulle återföras till berörda församlingar och pastorat.

I sina överväganden sade sig utskottet konstatera att församlingarnas fastställda andelar i avkastningen från prästlönetillgångarna kraftigt varierade. Som ett exempel nämndes att det i Stockholms stift fanns församlingar som saknade andelar i avkastningen. Samtidigt, sade utskottet, var det församlingarna i Stockholms stift som i hög

utsträckning bidrog till utjämningsystemet via en omfördelning av kyrkoavgiften. Ett bifall till motionärens förslag skulle, menade utskottet, således riskera leda till att den ekonomiska solidariteten mellan enheterna inom Svenska kyrkan minskade. Utskottet hänvisade också till förslagen i utredningen (SKU 2015:1) *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*. Av dessa skäl föreslog utskottet avslag på den framlagda motionen.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2020:20.

Utskottet finner att det är en komplicerad fråga som tas upp i den föreliggande motionen. Utskottet inser att det kan finnas olika meningar i enskilda frågor, eftersom det till komplexiteten också hör att det som är bäst för kyrkan i stort, på det lokala planet inte alltid kommer att uppfattas som det bästa beslutet. Det är emellertid utskottets uppfattning att förvaltningen av prästlönetillgångarna fungerar bra med den reglering och med den handläggning som finns idag och att revisorerna har den insyn som är nödvändig.

Därutöver vill utskottet erinra om det som sades i ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:2 om riskerna för att den ekonomiska solidariteten mellan enheterna i Svenska kyrkan skulle kunna minska. Så som systemet nu är utformat, bygger det på ett historiskt förankrat delägarskap och eventuella förändringar måste göras med stor försiktighet. Därutöver menar utskottet att det kan uppstå svårigheter om det ska ske förändringar i en verksamhet som är lagreglerad.

Utskottet föreslår mot bakgrund av detta att motionen ska avslås.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Michael Kjörling, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Veine Backenius, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Magnus Ek, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Bengt Bivall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Berith Pagels, Mats Nilsson, Fredrik Ottesen, Petter Nilsson, Björn Falkeblad, Bertil Olsson och Terence Hongslo.

Biskoparna Åke Bonnier och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2021:6

Anonymisering av kollekt via Swish

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:90 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska utreda de tekniska förutsättningarna för avidentifiering av Swish-kollekter innan dessa delges församlingarna.

Utskottet menar att de bestämmelser och den lagstiftning som omgärdar digitala kollekt och elektroniska penningtransaktioner ger tillräckligt hög säkerhet för att anonymiteten för den enskilde kan upprätthållas. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att kyrkomötet beslutar avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:90.

Motionens förslag

Motion 2021:90 av Eric Westroth m.fl., Anonymisering av kollekt via Swish

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda de tekniska förutsättningarna för att låta församlingarnas Swish-kollekter avidentifieras innan transaktionerna delges församlingen.

Bakgrund

Möjligheten att betala kollekt och avgifter inom Svenska kyrkan via Swish reglerades år 2016 (SvKB 2015:2, SvKB 2015:3). Redan tidigare fanns möjligheten att ta upp kollekt eller att låta deltagare betala avgifter via Swish. För inbetalningar som avsåg annat än kollekt kunde befintligt regelverk i bokföringslagen tillämpas men den dåvarande inomkyrkliga regleringen kring kollekt och kollektbok (SvKB 2005:6, 2006:5) fängade inte upp hur de digitala kollekterna skulle administreras och redovisas.

Före regleringen kom de församlingar som tidigt började använda digitala betalningar att utveckla egna lokala regelverk för att inte bryta mot dåvarande regelverk kring kollekt. Behovet av utveckling av kollektregelverket för enhetlig redovisning kom därmed att tydliggöras.

En svårighet som tidigt konstaterades var bristen på anonymitet i samband med att digitala lösningar användes vid inbetalning av kollekt. Detta kan anses stå i strid mot den tradition och praxis kring anonymitet som gäller vid kollektupptagning. I den redovisning församlingen erhåller från banken om inbetalningar via Swish framgår givare och belopp. Risker att församlingen skulle använda dessa uppgifter om givare

för att exempelvis göra utskick för att vädja om ytterligare medel till olika ändamål bedömdes som tillräckligt väsentlig för att det i det nya regelverket skulle föras in en förbudsparagraf mot att föra register över kollektgivare.

Lagstiftning kring finansiella transaktioner samt personuppgifter

Under de senaste åren har lagstiftningen kring finansiella transaktioner för att förhindra penningtvätt skärpts. Detta medför att bankerna förväntas ha en hög transparens för att kunna följa ekonomiska transaktioner. Någon förändring kring anonymisering från bankväsendet sida torde därmed inte vara aktuell. Att en bank sänder uppgifter om givaren till en annan del av trossamfundet för anonymisering innebär i sig ett röjande av personuppgift och kräver att givaren informeras om detta i enlighet med GDPR-regelverket. Detta gäller även om den mottagande enheten givit banken i uppdrag att sända uppgifterna till en annan enhet.

Sekretessregler

Den ordning som idag föreligger innebär att uppgifter om givaren lämnas direkt till den enhet som har att hantera den ekonomiska transaktionen enligt lag och inomkyrkligt regelverk.

I kyrkoordningens 54 kap. 3 § framgår att ”I kyrkans insamlingsverksamhet gäller förbud mot att röja uppgifter om en enskild givare.” Med insamlingsverksamhet avses främst olika rikskyrkliga och lokala insamlingar för Svenska kyrkans internationella arbete och Svenska kyrkan i utlandet. Förbudet mot att röja uppgifter kan också avse andra insamlingar i kyrkans regi, till exempel till församlingens lokala diakoni eller till en vänförsamling i ett annat land.

Sekretess avseende utlämnande av uppgift finns även reglerat i Svenska kyrkans kollektivavtal (p. 21 i protokollsanteckningar).

Kyrkoordningens bestämmelser kring röjande av uppgift om enskild givare i insamlingsverksamheten beslutades innan möjligheten att betala via Swish och andra digitala lösningar fanns. Bestämmelserna torde dock kunna tolkas som att även dessa typer av gåvogivande omfattas av ovanstående sekretessregler så att uppgifterna endast hanteras av dem som i sin tjänst handlägger uppgifterna. Någon ytterligare spridning av dessa personuppgifter ska därför inte ske ens på den enskilda arbetsplatsen.

Utveckling av it-stöd och nya administrativa funktioner

Det är idag inte möjligt för nationell nivå att inom ramen för befintliga it-system och med befintlig administration hantera utveckling av inomkyrkliga it-lösningar för att garantera anonymiteten kring lokalt inkomna gåvor.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:90.

Utskottet menar att nuvarande bestämmelser kring den personliga tystnadsplikten för personal i kombination med den lagstiftning som finns kring penningtransaktioner och GDPR ger tillräckligt god säkerhet så att enskilda givares anonymitet kan upprätthållas.

Utskottet anser med anledning av ovanstående att någon utredning kring denna fråga inte är nödvändig och föreslår därför att motionen avslås.

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Veine Backenius, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Magnus Ek, Fredrik Ottesen, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Bengt Bivall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Kjell Kallenberg, Mats Nilsson, Petter Nilsson, Björn Falkeblad, Bertil Olsson och Terence Honglo.

Biskoparna Åke Bonnier och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag gör bedömningen att utskottets övervägande inte utgör en fullgod utredning av ärendet mot motionen behandlar. Frågan är viktig och inte särskilt kostsam att utreda vidare. Jag menar därför att motion 2021:90 bör bifallas.

Fredrik Ottesen

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2021:7

Tak för kyrkoavgiften

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionen 2021:60. I motionen föreslås att kyrkomötet ska uppdra åt kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att införa ett tak på kyrkoavgiften för den enskilde.

Utskottets bedömning är att frågan om beräkning av kyrkoavgiften visserligen är komplicerad, men att det inte finns skäl för en utredning. Därför föreslår utskottet avslag på motion 2021:60.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:60.

Motionens förslag

Motion 2021:60 av Vivianne Wetterling och Olov Lindquist, Tak för kyrkoavgiften

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten till ett tak på uttag av kyrkoavgift från den enskilde och att därvid beakta vilken deklarerad årsinkomst som är ett lämpligt tak för avgiftsuttag.

Bakgrund

Regleringar i lag

Lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan innehåller i 7–8 §§ bestämmelser om kyrkoavgiften. Där regleras följande.

- 7 § Den som tillhör Svenska kyrkan skall betala lokal och regional kyrkoavgift.
- 8 § Församlingen beslutar om lokal kyrkoavgift. Om församlingen ingår i en kyrklig samfällighet, får samfälligheten besluta om hela eller del av avgiften.
Stiftet beslutar om regional kyrkoavgift.

Lagen (1998:1593) om trossamfund innehåller i 16 § bestämmelser om Svenska kyrkans rätt till hjälp med uppbörd av kyrkoavgiften.

- 16 § Svenska kyrkan har rätt till hjälp av staten med bestämmande, debitering och redovisning av avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan samt med att ta in avgifterna. Även andra registrerade trossamfund kan beviljas sådan hjälp.

Bestämmelser om förfarandet meddelas i särskild lag.

Regeringen beslutar att ett annat registrerat trossamfund än Svenska kyrkan skall få sådan hjälp. Regeringen får besluta att ett trossamfund som har beviljats hjälp inte längre skall få det.

Ytterligare reglering finns i lag (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund där följande bestämmelser ingår.

3 § Avgifter som tas in med statlig hjälp beräknas på grundval av den till kommunal inkomstskatt beskattningsbara förvärvsinkomsten.

5 § Trossamfundet ska senast den 3 december varje år på medium för automatisk databehandling till Skatteverket lämna de uppgifter som behövs för att ta ut avgifterna.

Uppgifterna ska gälla för visst beskattningsår och får endast avse personer som den 1 november året före det beskattningsår för vilket avgiften ska tas in

1. är skyldiga att betala kyrkoavgift enligt 7 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, eller

2. har eller anses ha samtyckt enligt 6 § denna lag till att betala avgift till trossamfundet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om hur uppgifterna ska lämnas.

Regeringen har i förordning (1999:728) om avgift till registrerat trossamfund meddelat följande föreskrift.

1 § Denna förordning gäller avgifter till registrerade trossamfund enligt lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund.

2 § Skatteverket får meddela föreskrifter om hur de uppgifter som behövs för att bestämma, debitera, redovisa och ta in avgifter till registrerade trossamfund skall lämnas till verket.

Kyrkoordningen

Frågor om kyrkoavgiften regleras i 42 kap. kyrkoordningen. I 2 § finns hänvisningar till ovan refererade bestämmelser i lag.

I 3 § första stycket sägs att, när en församling har fastställt budgeten, ska kyrkorådet genast underrätta kyrkostyrelsen om den beslutade avgiftssatsen. Av bestämmelsen framgår också att avgiftssatsen ska bestämmas som ett procenttal av den kyrkotillhöriges inkomst.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har behandlat frågor som rör kyrkoavgiften vid ett flertal tillfällen. Det som refereras i det följande gäller ärenden som anknyter till det som den föreliggande motionen aktualiserar.

Kyrkomötet 2002

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade vid 2002 års kyrkomöte i betänkandet Kyrkoavgiften (EE 2002:6) en rad motioner som på olika sätt aktualiserade frågan om kyrkoavgiftens storlek.

I motion 2002:32 föreslog motionären att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda förutsättningar och konsekvenser av införande av ett maxbelopp för kyrkoavgiften. I motion 2002:69 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda

behovet av och eventuellt komma med förslag om ”golv och tak” i kyrkoavgiften. Ytterligare några motioner innehöll liknande förslag.

I sina överväganden skriver utskottet att ”de skilda frågeställningar som tas upp i motionerna visar på områden som bör belysas närmare. Frågeställningar om kyrkoavgiften är dock mycket komplexa och en utredning bör därför tillsättas.” Utskottet menade att detta möjligen skulle kunna ske inom ramen för utredningen för utvärdering av utjämnningssystemet.

I ett till betänkandet fogat yttrande sade budgetutskottet att ”frågan om kyrkoavgiften är av avgörande betydelse för budget- och planeringsförutsättningarna i framtiden”. Vidare anger utskottet att de båda utredningarna, dels den om utvärdering av utjämnningssystemet, dels den om konsekvenser av en friare församlingstillhörighet, skulle kunna komma att beröra aspekter kring kyrkoavgiften.

Mot bakgrund av detta föreslog utskottet att de till utskottet hänvisade motionerna skulle avslås, men att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utarbeta utredningsdirektiv och låta frågor om kyrkoavgiften utredas med inriktning på förslag till förändringar.

Kyrkomötet beslutade att bifalla utskottets förslag.

Kyrkomötet 2004

I betänkandet Kyrkoavgiften (EE 2004:1) behandlade ekonomi- och egendomsutskottet fyra motioner som alla berörde kyrkoavgiften. Två av dem har anknytning till det nu föreliggande förslaget.

I motion 2004:7 föreslogs att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att snarast komma med ett förslag till ett införande av en högsta kyrkoavgift. Motion 2004:53 innehöll förslaget att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att lägga fram förslag med innebörden att kyrkoavgiften inte för någon församling skulle skilja mer än 25 procent från riksgenomsnittet.

I sina överväganden sade utskottet att en ”samlad bedömning av aktuella utredningar i kyrkoavgiftsfrågan ännu saknas”. Vidare noterade utskottet att två mindre utredningar skulle komma att presenteras senare under år 2004, *Tak och golv för kyrkoavgiften – kartläggning av uppbördstekniska förutsättningar m.m.* samt en rapport kring återbetalningsfrågan. I utredningen om tak och golv i kyrkoavgiften, sade utskottet, finns en hänvisning till förarbetena till lagen (1999:1951) om Svenska kyrkan, där det sägs att avgiften ska sättas i förhållande till inkomsten. Med hänvisning till detta sade utskottet att ett införande av tak för kyrkoavgiften skulle kunna kräva en lagändring.

Till betänkandet fogades ett yttrande (Ln 2004:6y) från läronämnden. I yttrandet påminde läronämnden om den bibliska principen om tionde som ett uttryck för att den enskildes ansvar bör stå i proportion till bärkraft. Vidare underströk läronämnden vikten av att teologiskt aktualisera de ekonomiskt sämst ställdas villkor för erläggande av kyrkoavgift.

Mot bakgrund av detta och med instämmande i läronämndens bedömning föreslog utskottet avslag på båda motionerna.

Kyrkomötet beslutade att bifalla utskottets förslag.

Kyrkomötet 2008

Vid 2008 års kyrkomöte behandlade ekonomi- och egendomsutskottet i sitt betänkande Möjlighet till befrielse från kyrkoavgift (EE 2008:7) en motion (2008:50) med förslaget att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda och återkomma med förslag till uppbördsrutiner som skulle befria kyrkomedlemmar med de lägsta inkomsterna

från kyrkoavgift. Det handlade därmed om nivån på kyrkoavgiften, men ur perspektivet att det skulle införas ett golv för denna.

Utskottet fann att frågan var angelägen, men föreslog ändå avslag på motionen. Detta skedde med hänvisning till att kyrkostyrelsen kontinuerligt arbetade med frågan. Utskottet underströk betydelsen av att detta också fortsatt skulle vara fallet.

Läronämnden hänvisade i sitt yttrande till det som nämnden hade sagt i sitt yttrande vid 2004 års kyrkomöte, nämligen att den bibliska principen om tionde som ett uttryck för att den enskildes ansvar bör stå i proportion till bärkraft. Därför hade läronämnden sagt sig finna att ”en proportionalitet mellan inkomstens och kyrkoavgiftens storlek uttrycker den solidaritet som bör präglade den kristna kyrkan”.

Vidare hade läronämnden betonat vikten av att teologiskt aktualisera de ekonomiskt sämst ställdas villkor för erläggande av kyrkoavgift.

Kyrkomötet beslutade bifalla utskottets förslag.

Vid kyrkomötet 2008 besvarade kyrkostyrelsen en fråga (2008:14) om maxbelopp för kyrkoavgiften. I sitt svar framhöll kyrkostyrelsen att frågan hade varit föremål för en konsekvensanalys beträffande införandet av tak och golv på kyrkoavgiften. Analysen, sade kyrkostyrelsen, pekade på att ett antal bestämmelser i kyrkoordningen, och viktigare, ett antal lagar skulle behöva omformuleras. Det senare innebar att kyrkan inte ensam ägde frågan. I svaret från kyrkostyrelsen sades också följande. ”Den statliga hjälpen med uppbörden av kyrkoavgiften är mycket viktig för kyrkan och det är därför angeläget att reglerna för beräkning av kyrkoavgiften är enkla och så nära som möjligt ansluter till kommunalskatteberäkningen.” Kyrkostyrelsen konstaterade att genomförda utredningar och analyser inte hade föranlett kyrkostyrelsen att lägga fram något konkret förslag.

Kyrkomötet 2014

Frågan om ett golv för kyrkoavgiften återkom vid 2014 års kyrkomöte. I betänkandet Inför ett golv för kyrkoavgiften (EE 2014:7) behandlades en motion (2014:49) där kyrkostyrelsen föreslogs få i uppdrag att utreda möjligheterna att införa ett golv för kyrkoavgiften.

Utskottet sade sig notera att ”nuvarande lagstiftning om kyrkoavgift påbjuder att den som tillhör Svenska kyrkan ska betala kyrkoavgift och att denna avgift ska beräknas som en procentsats på medlemmens kommunalt beskattningsbara inkomst”. Därmed, fortsatte utskottet, äger Svenska kyrkan inte själv frågan. Mot den bakgrunden menade utskottet att det i motionen framlagda förslaget skulle avslås.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Kyrkomötet 2017

I betänkandet Golv och tak för kyrkoavgiften (EE 2017:2) behandlade ekonomi- och egendomsutskottet vid 2017 års kyrkomöte en motion (2017:123) med förslaget att kyrkomötet skulle besluta uppdra till kyrkostyrelsen att utreda ett införande av golv och tak gällande kyrkoavgiften.

I sina överväganden framhöll utskottet att den som är medlem i Svenska kyrkan enligt lag är skyldig att betala kyrkoavgift i den mån medlemmen har en kommunalt beskattningsbar inkomst. Utskottet påminner också om att kyrkostyrelsen som svar på en fråga under 2008 års kyrkomöte hade redovisat varför man inte avsåg att lägga fram något konkret förslag i frågan om golv och tak för kyrkoavgiften. Vidare konstaterade utskottet att eftersom kyrkoavgiften tas ut efter en procentsats i förhållande

till denna inkomst, innebär detta att var och en får bidra till Svenska kyrkans verksamhet efter egen ekonomisk bärkraft. Befintlig lagreglering gav inte, sade utskottet, utrymme för att avvika från denna ordning.

Mot denna bakgrund föreslog utskottet att motionen skulle avslås. Till betänkandet fogades en reservation till förmån för motionens förslag.

Kyrkomötet beslutade bifalla utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:60.

Frågan om kyrkoavgiften har, som framgår av bakgrundsbeskrivningen, behandlats vid ett antal kyrkomöten. Detta visar att det rör sig om en komplicerad fråga. Men frågan är väl utredd och utskottet ser inte något behov av ytterligare utredningar.

En viktig grundprincip är att alla medlemmar i Svenska kyrkan betalar en kyrkoavgift som är beräknad på samma sätt. Så sker enligt nuvarande lagstiftning och den reglering som finns i kyrkoordningen, Det är betydelsefullt att Svenska kyrkan slår vakt om detta.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen är frågan om kyrkoavgiften reglerad i såväl lagen om Svenska kyrkan som i lag om avgift till registrerat trossamfund. Ett annat sätt att beräkna kyrkoavgiften skulle därmed kräva ändringar i lagstiftningen. Detta innebär att Svenska kyrkan inte ensidigt förfogar över denna fråga. Enligt utskottets mening är detta ytterligare ett skäl för att avslå det i motionen framlagda förslaget.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Michael Kjörling, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Veine Backenius, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Magnus Ek, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Bengt Bivall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Berith Pagels, Mats Nilsson, Fredrik Ottesen, Petter Nilsson, Björn Falkeblad, Bertil Olsson och Terence Hongslo.

Biskoparna Åke Bonnier och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2021:8

Antalet revisorer

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:88 i vilken föreslås en kyrkoordningsändring som skulle innebära att kyrkofullmäktige, utöver en auktoriserad revisor/revisionsbolag skulle kunna välja 1–2 övriga revisorer. I nuvarande skrivning är kravet två övriga revisorer.

Utskottet menar att kyrkoordningens nuvarande regler ger utrymme för att gå utanför den egna geografiska gränsen och att en minskning av antalet skulle ge en ökad sårbarhet. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att kyrkomötet ska avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:88.

Motionens förslag

Motion 2021:88 av Suzanne Fredborg, Antalet revisorer

Kyrkomötet beslutar att ändra bestämmelsen i 48 kap. 2 § andra stycket första mening-
en till att lyda enligt följande:

Kyrkofullmäktige ska, utöver den revisor som ska utses enligt första stycket, välja ytterligare en eller två revisorer.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2021:88 i Kn 2021:5y, *bilaga*.

Bakgrund

Gällande bestämmelser och god revisionsred

Kyrkomötet beslutade 2005 med anledning av budgetutskottets betänkande 2005:2 att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att klarlägga vad som är god revisionsred inom Svenska kyrkan. Under årens lopp har revisionsfrågan behandlats av kyrkostyrelsen och 2009 beslutade kyrkostyrelsen om en utredning av revisionsbestämmelserna för hela Svenska kyrkan. Arbetet utmynnade i rapporten *Revision och granskning av kyrkans verksamhet* (SKU 2011:1). Rapporten låg därefter som underlag till kyrkostyrelsens skrivelse 2011:6 *Revision och granskning av Svenska kyrkans verksamhet* där förändringar föreslogs som till stor del avsåg mer enhetlig revision för alla nivåer inom Svenska

kyrkan samt en viss rensning av inomkyrkliga specialregler som redan omfattas genom lagstiftningens definition av revision.

Vid samma tidpunkt, 2011, infördes nya regelverk, ISA, för de auktoriserade revisorerna vilket medförde att kyrkoordningens revisionskapitel 48, 50 samt 52 även kunde anpassas till dessa, till exempel avseende kompetenskraven för den auktoriserade revisorn.

Vad som ska granskas inom ramen för den lagstadgade revisionen definieras genom kopplingen till god revisionssed. Utöver den lagstadgade revisionen innehåller kyrkoordningen krav på en utökad kyrklig verksamhetsrevision i form av granskning ”om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om den interna kontrollen är tillräcklig”.

I kyrkostyrelsens skrivelse 2011:6 uttrycker kyrkostyrelsen vikten av verksamhetsgranskning.

Behovet av denna granskning är lika stor idag som tidigare. Att det vid sidan av lagstadgad revision finns en fördjupad kyrklig granskning av verksamhetens ändamålsenlighet är således både viktigt och naturligt.

Granskningen av verksamheten är väsentlig. Lika viktig är granskning av själva styrnings- och ledningsprocesserna. Granskning i syfte att bidra till en professionell och tydlig styrning av verksamheten är central för en ändamålsenlig och effektiv verksamhet. På detta sätt tillför granskningen även ett framåtriktat mervärde.

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade skrivelsen i sitt betänkande EE 2011:1 Revision och granskning av Svenska kyrkans verksamhet m.m. Utskottet hade dessförinnan även inhämtat yttrande från budgetutskottet, B 2011:1y. Budgetutskottet önskade ett klarläggande kring frågan om återkoppling av verksamhetsrevisionens resultat. Ekonomi- och egendomsutskottet ställde sig bakom denna önskan. Utskottet uttalade sig även om vikten av att verksamhetsgranskningen.

Utskottet vill betona vikten av att räkenskapsrevisionen inte fick ske på bekostnad av den utökade kyrkliga revisionen. Båda revisionsuppdragen ska ges samma tyngd.

Kyrkomötet biföll kyrkostyrelsens skrivelse, dock utan förtydligande angående återkopplingen av verksamhetsgranskningens resultat.

Antalet revisorer samt ändringar kring revisorsersättare

I samband med de ändringar angående revisionen som trädde i kraft 2013 genomfördes även ändringar avseende revisorsersättare. Bestämmelsen om revisorsersättare kom att utgå helt. Detta följde av förändringen att i stället för att utse en enskild auktoriserad revisor blev det även möjligt att utse ett registrerat revisionsbolag. Därmed ansågs inte behov av ersättare vara nödvändigt och beslutet motiverades med att detta skulle minska risken för att kyrkoordningens bestämmelser om revisorer skulle vara kostnadsdrivande samt innebära en regelförenkling.

Samma beslut kom även att gälla övriga valda revisorer men med skillnaden att det är möjligt att med lokala beslut välja ersättare för dessa.

Kyrkostyrelsen tar i sin skrivelse KsSkr 2011:6 inte ställning till antalet övriga valda revisorer men i den utredning som ligger till grund för skrivelsen diskuteras möjligheten att i mindre enheter endast utse en övrig revisor. Detta ska dock tolkas i ljuset av att utredningen föreslog en delning av revisionsuppdraget där de övriga valda revisorerna i stället skulle utses till verksamhetsgranskare med skyldighet att avlämna en separat granskningsrapport. Kyrkostyrelsen valde att inte lägga fram detta förslag

utan betonade i stället vikten av den gemensamma granskningen vilket också kom att bli kyrkomötets beslut.

E 2021:8

Valbarhet för revisorer

Något krav på att revisorerna ska vara bosatta inom den granskade enhetens geografiska område finns inte. Detta gäller såväl den auktoriserade revisorn/revisionsbolaget som övriga revisorer. För övriga revisorer finns dock krav på uppnådd myndighetsålder samt krav på dop och medlemskap i Svenska kyrkan. Syftet är att man så långt som möjligt bör sträva efter att övriga revisorer har en relevant koppling till granskningsuppdraget.

Genom att det saknas krav på att revisorerna ska vara bosatta inom den enhet man ska granska, finns möjlighet för kyrkofullmäktige att utse övriga revisorer som även har uppdrag som revisorer i andra kyrkliga enheter.

Planerade projekt

Inom ramen för kyrkostyrelsens uppdrag till generalsekreteraren att löpande arbeta för förenklingar i kyrkoordningen kommer under våren 2022 ett projekt påbörjas om förtydliganden och förenklingar av kyrkoordningens bestämmelser om bland annat revision utifrån ett initiativ från kyrkostyrelsens redovisningsråd för Svenska kyrkan.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:88.
--

Utskottet instämmer med motionären att det på vissa håll idag kan vara svårt att uppfylla kyrkoordningens krav på att det, utöver en auktoriserad revisor/revisionsbolag, även ska utses två övriga revisorer. En minskning av kravet till en enda person skulle dock leda till en ökad sårbarhet och i stället öka behoven av att utse revisorsersättare, något som idag inte är ett krav enligt kyrkoordningen. I takt med sammanläggning av församlingar till större församlingar/pastorat torde också möjligheterna att hitta lämpliga personer som är villiga att ta på sig uppdraget öka.

Utskottet vill även påtala möjligheten att dels hitta lämpliga uppdragstagare utanför församlingens/pastoratets geografiska område, dels möjligheten för revisorer från olika församlingar/pastorat att samverka kring granskningar.

Med hänvisning till detta föreslår utskottet att motionen avslås.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Veine Backenius, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Magnus Ek, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Bengt Bivall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Berith Pagels, Mats

E 2021:8

Nilsson, Fredrik Ottesen, Petter Nilsson, Björn Falkeblad, Bertil Olsson och Terence Hongslo.

Biskoparna Åke Bonnier och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för motion 2021:88.

Suzanne Fredborg och Bengt Kjellgren

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2021:5y

Antalet revisorer

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2021:88

I motion 2021:88 föreslås att det bara ska krävas att kyrkofullmäktige väljer en revisor, men får välja två revisorer, utöver en auktoriserad revisor eller ett registrerat revisionsbolag.

De principiella synpunkter på uppställningen av ett förslag till ändringar i kyrkoordningen och på beredningen av ett sådant förslag som kyrkorättsnämnden framför i yttrandet 2021:4y gäller även beträffande motion 2021:88.

I övrigt har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Digitalt sammanträde den 8 september 2021

På kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Mattias Benke, Stig Eriksson, Anna-Lena Järvstrand, Bengt Kjellgren, Manilla Nordanstig, Mats Törnered och biskop Eva Nordung Byström.

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2021:9

Överlämnande av kyrkor – översyn av regelverk

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2021:30, 2021:45 och 2021:86.

I motion 2021:30 föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att när kyrkor eller liknande lokaler ska försäljas, ska församlingarnas beslutande organ i första hand vända sig till andra kristna församlingar.

I motion 2021:45 föreslås att kyrkomötet ska besluta att när kyrkostyrelsen utfärdar förslag till regelverk för överlämnande av kyrkor till trossamfundet Svenska kyrkan, ska det göras en generös bedömning av hur kyrkotillhöriga kan få kyrkliga handlingar utförda i överlämnade kyrkor.

Motion 2021:86 innehåller ett förslag som är utformat i två punkter. Punkt ett innebär att kyrkomötet ska besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att på nytt utreda frågan om församlingskyrkors övertalighet och att återkomma med ett praktiskt och rationellt genomförbart förslag som inte är administrativt och förvaltningsmässigt kostnadsdrivande. Punkt två innebär att kyrkostyrelsen ska återkomma med de förslag till ändringar i kyrkoordningen som är nödvändiga för att åstadkomma detta.

Utskottet har i sin bedömning av de förslag som framförs i de aktuella motionerna tagit hänsyn till att kyrkostyrelsen, på grund av frågornas komplexitet, har aviserat en förskjutning i projektets tidplan. Beträffande motionerna 2021:45 och 2021:86 föreslår utskottet att de ska anses vara besvarade med det som utskottet säger i sina överväganden.

Det är utskottets uppfattning att det som föreslås i motion 2021:30 innebär en reglering som inte är önskvärd och som dessutom kan visa sig vara svår att tillämpa i praktiken. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:30,
2. motion 2021:45 ska anses vara besvarad med vad utskottet anfört,
3. motion 2021:86 ska anses vara besvarad med vad utskottet anfört.

Motionernas förslag

Motion 2021:30 av Margaretha Herthelius, Försäljning av kyrkor och kapell

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att församlingarnas beslutande

organ, vid försäljning av kyrkor eller liknande lokaler, i första hand ska vända sig till andra kristna församlingar.

Motion 2021:45 av Leif Nordlander, Överlämnade kyrkor

Kyrkomötet beslutar att kyrkostyrelsen vid utfärdande av förslag till regelverk för överlämnande av kyrkor till Trossamfundet Svenska kyrkan gör en generös bedömning av hur kyrkotillhöriga kan få kyrkliga handlingar utförda i överlämnade kyrkor.

Motion 2021:86 av Suzanne Fredborg, Överlåtelse av församlingskyrka

Kyrkomötet beslutar

1. att uppdra till kyrkostyrelsen att på nytt utreda frågan om församlingskyrkors övertalighet och att återkomma med ett praktiskt och rationellt genomförbart förslag som inte är administrativt och förvaltningsmässigt kostnadsdrivande, samt
2. att återkomma med härför nödvändiga förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Bakgrund

Kyrkoordningen

I 40 kap. 7 § kyrkoordningen behandlas frågan om att ta kyrkobyggnader ur bruk.

En församling får besluta att ett kyrkorum inom församlingen ska tas ur bruk.

Om församlingen ingår i ett pastorat, ska beslutet dock fattas av pastoratet. Om församlingen inte godkänner att kyrkorummet tas ur bruk, får pastoratet besluta detta endast om det finns särskilda skäl. (SvKB 2012:14; 2016:1)

I 8 § finns bestämmelser om att samråd med stiftsstyrelsen ska ske innan kyrkorummet tas ur bruk och om att domkapitlet ska beredas tillfälle att yttra sig. Beslutet ska fastställas av stiftsstyrelsen.

I 10 § regleras villkoren för att en kyrkobyggnad ska kunna överlåtas till trossamfundet Svenska kyrkan.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet 2013

Vid 2013 års kyrkomöte behandlades en motion (2013:17) med förslag att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att vara erfarenhetsbank och rådgivare till församling/stift i frågor som rör avsakralisering och försäljning av kyrkor.

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade motionen i sitt betänkande Hantering av att ta kyrkor ur bruk (EE 2013:5). Utskottet menade att den nationella nivån och stiftet ”redan ger råd och stöd i de aktuella frågorna samtidigt som den pågående utredningen om Svenska kyrkans fastighetshantering och utjämningsystem behandlar det framtida ansvaret för vård och underhåll av kyrkobyggnaderna”. Utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid 2016 års kyrkomöte behandlades kyrkostyrelsens skrivelse Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningsystem (KsSkr 2016:6). Ekonomi- och egendomsutskottet tog upp skrivelsen i sitt betänkande (EE 2016:1) med samma namn som skrivelsen.

Till kyrkomötet hade också inlämnats en motion (2016:77) där det föreslogs att den av kyrkostyrelsen i skrivelsen föreslagna bestämmelsen om lokalförsörjningsplan skulle regleras ”att församlingen även ska avyttra den egendom den inte behöver för att bedriva församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission”.

För närmare detaljer hänvisas till utskottets betänkande, men något kan nämnas här. Utskottet tillstyrkte kyrkostyrelsens förslag om ändring i kyrkoordningen gällande förtydligande av organisation, roller och ansvar. Likaså instämde utskottet i skrivelsens förslag om ändring i kyrkoordningen gällande gemensamma regler och fastighetssystem.

Beträffande motionen menade utskottet att det fanns hinder för kyrkomötet att fatta ett sådant beslut. Man hänvisade till 10 kap. kyrkoordningen om den nationella nivåns uppdrag, där det regleras att kyrkomötet inte får besluta om sådana enskilda frågor som det är en församlings eller stifts uppgift att besluta om. Utskottet menade därför att förslaget i motion 2016:77 avvek från denna ordning. Utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås.

Kyrkomötet beslutade dels att bifalla utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, dels att bifalla utskottets förslag att avslå motionen.

Kyrkostyrelsens beredning av frågan om lokalförsörjningsplaner och överlåtelse av kyrkobyggnad

I skrivelsen 2021:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024, s. 17 nämner kyrkostyrelsen att det under 2023 kommer att genomföras en utvärdering av kyrkostyrelsens arbete med besluten från 2016 års kyrkomöte med anledning av *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*. Den kommer att omfatta frågor om hur kyrkostyrelsen verkställt beslutet, församlingars och pastorats registrering av sitt fastighetsinnehav samt arbetet med lokalförsörjningsplaner. Vidare anför kyrkostyrelsen i skrivelsen:

Ett beslut handlar om att det på sikt ska bli möjligt för församlingar och pastorat att ansöka om överlåtelse av en kyrkobyggnad som inte används i församlingen till kyrkostyrelsen. Frågan har visat sig ha en högre grad av komplexitet än vad som kunde förutses under utredningens arbete eller i kyrkomötets behandling av ärendet. Mot denna bakgrund ser kyrkostyrelsen behov att belysa frågorna i ett bredare perspektiv. Tidsplanen för möjligheten att ansöka om överlåtelse av en kyrkobyggnad kommer att förskjutas. Kyrkostyrelsen avser att återkomma till kyrkomötet i ärendet nästa år.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:30.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2021:45 ska anses vara besvarad med vad utskottet anfört.
3. Kyrkomötet beslutar att motion 2021:86 ska anses vara besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet vill inledningsvis anknyta till det ovan citerade avsnittet i skrivelsen till årets kyrkomöte om verksamhet och ekonomi, rörande komplexiteten i det projekt om överlåtelse av kyrkobyggnad som pågår. Tidplanen har förskjutits framåt, eftersom nya och svårösta frågeställningar har identifierats. Det är väsentligt att de frågor som bearbetas i projektet om överlåtelse av kyrkobyggnad får väl genomarbetade lösningar. Resultatet måste bestå av mer än en handlingsplan.

Utskottet tar hänsyn till detta i sin bedömning av de motioner som behandlas i detta betänkande. Beträffande förslagen i motionerna 2021:45 och 2021:86 vill utskottet avvakta den redovisning från kyrkostyrelsen som vid ett senare tillfälle kommer att ges. Därför blir utskottets förslag att motionerna, genom det som utskottet här anför, ska anses vara besvarade.

Beträffande förslaget i motion 2021:30 kommer utskottet till en annan slutsats. Visserligen skulle det kunna sägas att bedömningen av detta förslag också kunde anstå till dess att projektet är slutfört. Dock är det en skillnad mellan försäljning som denna motion avser och överlämnande inom ramen för trossamfundet som avses i de i föregående stycke nämnda motionerna. Dessutom är det utskottets uppfattning att det som föreslås i denna motion innebär en reglering som inte är önskvärd och som dessutom kan visa sig vara svår att tillämpa i praktiken. Mot den bakgrunden föreslår utskottet att motionen avslås.

Digitalt sammanträde den 8 oktober 2021

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Michael Kjörling, sekreterare

Beslutande: Veine Backenius, Mats Ludvigsson, ordförande, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Magnus Ek, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Bengt Bivall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Berith Pagels, Mats Nilsson, Fredrik Ottesen, Björn Falkeblad och Bertil Olsson.

Biskoparna Åke Bonnier och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets betänkande 2021:10

Investeringspolicy för Svenska kyrkan

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:35 som föreslår att kyrkostyrelsen ska se till att positiva ekonomiska resultat ska hanteras på ett visst sätt inom Svenska kyrkan.

Utskottet menar att kyrkomötet inte kan besluta om sådana frågor där församlingar, pastorat och stift har självbestämmanderätt samt att den nationella nivån har en modell för hur överskott ska uppnås och användas.

Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:35.

Motionens förslag

Motion 2021:35 av Petter Nilsson m.fl., Investeringspolicy

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att ett positivt resultat investeras diversifierat inom ramen för framtida kapitalinkomster och i kostnadsbesparingar. Fördelningen av investeringar på kapitalinkomster och kostnadsbesparingar ska prioriteras efter vad som är mer gynnsamt – ur ett hållbarhetsperspektiv – utifrån förutsättningarna vid varje given tidpunkt.

Bakgrund

I kyrkoordningens 51 kap. regleras den ekonomiska förvaltningen för den nationella nivån. I likhet med motsvarande kapitel för församlingar och pastorat (47 kap.) samt stift (49 kap.) finns krav på god ekonomisk hushållning i verksamheten. Krav finns även att det på alla i nivåer inom Svenska kyrkan ska finnas ett medelsförvaltningsreglemente. För samtliga nivåer gäller att kapitalet ska förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar. Kravet på medelsförvaltningsreglemente ska ses som en komplettering till kravet på god ekonomisk hushållning och har fokus på finansiella placeringar medan kravet på god ekonomisk hushållning har ett bredare anslag och avser summan av all förvaltning som sker på lokal nivå, på stiftsnivå respektive nationell nivå.

I lag (1998:1581) om Svenska kyrkan 6 § framgår att ”Kyrkomötet får inte besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta i”. Av detta följer att kyrkomötet inte kan ta beslut om hur den enskilda församlingen, pastoratet eller stiftet ska förfoga över sina positiva resultat. Däremot finns kyrkoordningens allmänna bestämmelser kring god ekonomisk hushållning, krav på medelsförvaltningsreglemente samt beslut om det egna kapitalets storlek, målkapital.

Därutöver har nationell nivå tillhandahållit verktyg och anvisningar för vad som bör ingå i ett medelsförvaltningsreglemente, vilken information som måste tas i beaktande vid beräkning av målkapital med mera, för att underlätta den enskilda enhetens möjlighet att följa kyrkoordningen.

Begreppet ”god ekonomisk hushållning” innebär att förvalta de resurser som man förfogar över på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Där ingår bland annat att följa kyrkoordningens regler kring affärsmässig upphandling, att vara kostnadsmedveten, att vårda befintliga resurser i form av exempelvis personal och fastigheter på ett sätt som ger kompetent och engagerad personal och ändamålsenliga lokaler. God ekonomisk hushållning innebär även att förvalta tillgångarna så att de inte minskar i värde. Som en konsekvens av detta krävs överskott över tid för att kompensera för inflation.

Genom kyrkoordningens krav på betryggande buffert och lokalt beslutade mål för det egna kapitalets storlek, målkapital, ges möjlighet att nyttja befintligt kapital för att göra investeringar som på sikt ska leda till kostnadsbesparingar även om detta under enstaka år kan medföra att positiva ekonomiska resultat inte kan uppnås.

Verksamhetens resultat respektive Årets resultat

De senaste fem åren kan konstateras att församlingar, pastorat och stift årligen gått med överskott. Verksamhetens resultat speglar resultatet före finansiella poster medan Årets resultat i huvudsak påverkas av de finansiella posterna. Spridningen mellan Verksamhetens resultat mellan de olika enheterna är dock stor. Under 2020 varierade den mellan ett underskott om -13 miljoner kronor till ett överskott om +68 miljoner kronor. För stiftet var variationen från -12 miljoner kronor till +13 miljoner kronor.

Även när det gäller Årets resultat är variationen stor. För församlingar och pastorat är spannvidden från -12 miljoner kronor till +71 miljoner kronor och för stiftet mellan +3 miljoner kronor och +16 miljoner kronor.

När det gäller nationell nivå resultat framgår att resultatet från kapitalförvaltningen de senaste åren varit nödvändig för att finansiera den löpande verksamheten.

Verksamhetens resultat respektive Årets resultat för Svenska kyrkans församlingar, pastorat, stift samt nationell nivå 2016–2020 (miljoner kronor)

Församlingar och pastorat	2016	2017	2018	2019	2020
Verksamhetens resultat	226	477	680	796	1 624
Finansnetto	318	369	253	528	444
Årets resultat	542	843	929	1 303	2 065
Stift					
Verksamhetens resultat	15	-31	-11	22	63
Finansnetto	23	32	36	77	34
Årets resultat	38	1	25	99	97
Nationell nivå					
Verksamhetens resultat	-118	-146	-171	-83	-177
Finansnetto	666	767	146	1590	410
Årets resultat	547	621	-26	1460	235

Under 2020 fanns 74 församlingar och pastorat med negativa resultat på resultatraden Verksamhetens resultat. För 40 av dessa enheter var även Årets resultat negativt.

Exempel på god ekonomisk hushållning

Ett exempel och en modell för god ekonomisk hushållning innebär att det ekonomiska resultatet hanteras i två spår. Utgångspunkten är att verksamhetens resultat är positivt, det vill säga att verksamheten kan finansieras med kyrkoavgift, begravningsavgift, ekonomisk utjämning, utdelning från prästlönetillgångar, gåvor och bidrag samt lokalt fastställda avgifter i verksamheten. Det överskott som uppstår här kan anses motsvara det behov av värdesäkring av tillgångar som kyrkoordningen förutsätter.

Avskrivningar påverkar inte kassaflödet utan redovisas som en kostnad. Effekten blir en ökning av likviditeten. Avkastningen från placeringar, kort- och långfristiga, tillsammans med årets avskrivningar kan sägas generera medel som behövs för investeringar. Tidigare tillämpades egenfinansiering av investeringar i mycket hög utsträckning inom Svenska kyrkan, men numera är större investeringar i högre grad hel- eller delfinansierade via externa lån.

Genom att löpande och konsekvent arbeta med kostnadseffektiviseringar, exempelvis genom att ha som ett finansiellt mål att kostnaderna ska minska med 2 procent per år, kan verksamheten gradvis anpassas till lägre intäkter utan att värdesäkringen av tillgångarna riskeras. Samtidigt anpassas investeringsutrymmet utifrån den likviditet som genereras via avskrivningar och avkastningen från kapitalet.

Genom att enstaka år tillåta större kostnadsposter i ett omställningsarbete för att på sikt bli mer kostnadseffektiv – men samtidigt hålla sig inom den ram som beslutet om det egna kapitalet storlek fastställt – kan ekonomisk hållbarhet uppnås samtidigt som aktiva åtgärder avseende miljö- och klimatpåverkan vidtas.

Nationell nivå modell för hantering av överskott

Nationell nivå arbetar aktivt med en motsvarande modell där kostnaderna i den löpande verksamheten ska minskas årligen, dels för att anpassa kostnaderna inför krympande intäkter, dels för att på sikt skapa ökade förutsättningar för särskilda satsningar i verksamhet eller investeringar som är till gagn för hela trossamfundet. Avkastningen används även i löpande verksamhet för ett aktivt omställningsarbete mot en mer hållbart inriktad verksamhet.

För kapitalförvaltningen finns en av kyrkostyrelsen fastställd finanspolicy: www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=2022066

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:35.

Utskottet har vid samtalen med kyrkostyrelsens arbetsutskott och tjänstemän vid kyrkokansliet fått en god genomlysning kring syfte, målsättningar och metoder för att skapa överskott som uppfyller målet om en ekonomi i balans och för att täcka det kapitalbehov som behövs för investeringar till gagn för hela Svenska kyrkan. I detta arbete ingår hållbarhetsperspektiven som en naturlig del.

För hantering av den nationella nivåns finansiella placeringar har finanspolicyn, med placeringsregler för etik och hållbarhet, nyligen uppdaterats.

Utskottet konstaterar därutöver att kyrkomötet inte har möjlighet att fatta beslut som hör till det som församlingar, pastorat och stift själva har att besluta om. Detta omfattar bland annat placeringsfrågor och hantering av ekonomiska överskott.

Utskottet föreslår med anledning av ovanstående att motionen avslås.

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Veine Backenius, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkowiak, Åke Marcusson, Magnus Ek, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Bengt Bivall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Berith Pagels, Mats Nilsson, Fredrik Ottesen, Björn Falkeblad och Bertil Olsson.

Biskoparna Åke Bonnier och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets betänkande 2021:11

Kyrkoordningens upplåtelseregler

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:78. I motionen föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att i dialog med biskopsmötet och domkapitlet verka för att förhindra att "lokal intolerant praxis" motverkar det som fastslås i 41 kap. kyrkoordningen.

Utskottets bedömning är att den fråga som tas upp i motion 2021:78 inte bör beslutas av kyrkomötet. Det rör sig om tillämpningar av kyrkoordningens bestämmelser som av såväl principiella som praktiska skäl måste ske lokalt. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:78.

Motionens förslag

Motion 2021:78 av Fredrik Sidenvall, Kyrkoordningens upplåtelseregler

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i dialog med biskopsmötet och domkapitlet motverka att vad kyrkoordningen fastslår i 41 kap. inte motverkas av lokal intolerant praxis.

Bakgrund

Kyrkoordningen

Som det framgår av motionen finns det i kyrkoordningens 41 kap. bestämmelser om upplåtelse av kyrka.

I 1 § sägs att ärkebiskopen, stiftets biskop och en sådan biskop som fullgör uppgifter för stiftets biskop får använda kyrkorna i stiftet för gudstjänster och biskopliga ämbetshandlingar.

I 2 § regleras att präster som tjänstgör i en församling får använda församlingens kyrkor för församlingens gudstjänster och för kyrkliga handlingar som avser någon som tillhör församlingen.

Det finns dock anledning att, så som också görs i motionen, här fokusera på 3 §. I den bestämmelsen sägs följande.

En kyrka får upplåtas för andra ändamål än de som avses i 1 eller 2 § bara om det kan antas att kyrkorummet och dess inventarier kommer att behandlas med pietet och aktsamhet. Den får inte upplåtas för något ändamål som kränker kyrkorummets helgd. En upplåtelse får inte heller

ske på så sätt att den hindrar församlingens gudstjänstliv eller verksamhet i övrigt.

Upplåtelse av församlingskyrka för kyrkliga handlingar i andra fall än de som avses i 2 § får vägras bara om upplåtelsen skulle strida mot bestämmelserna i första stycket. (SvKB 2016:1)

I 4 § sägs att frågor om upplåtelse av kyrka i andra fall än sådana som avses i 1 och 2 §§ ska prövas av församlingens kyrkoråd. Om en församling ingår i ett pastorat är det, enligt 3 a §, församlingsrådet som ska göra prövningen.

Av 6 § framgår att kyrkorådet får uppdra åt kyrkoherden eller åt en särskild avdelning bestående av kyrkoherden och andra ledamöter eller ersättare att på rådets vägnar besluta i ärenden om upplåtelse av kyrka. I 9 § regleras vem som har rätt att överklaga kyrkorådets beslut.

I *Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018: med kommentarer och angränsande lagstiftning* ges i inledningen till 41 kap. följande kommentar.

Bestämmelserna om upplåtelse av kyrka övertogs i huvudsak oförändrade när beslutet om kyrkoordningen fattades av 1999 års kyrkomöte. Vissa mindre ändringar gjordes då och därefter har det också skett anpassningar till de strukturförändringar på lokal nivå som beslutades av 2012 års kyrkomöte. När det i bestämmelserna talas om upplåtelse av kyrka avses invigda kyrkorum. Genom invigningen avskiljs ett kyrkorum för sitt särskilda ändamål. Se om detta inledningstexterna till 27 kap. och till tionde avdelningen. Det är invigningen, ändamålet och bruket av kyrkorummet som medför att det finns särskilda bestämmelser om upplåtelse.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Den fråga som motionen tar upp har tidigare behandlats vid två kyrkomöten, 1999 och 2000.

Kyrkomötet 1999

Med anledning av skrivelsen (CsSkr 1999:3) om kyrkoordning för Svenska kyrkan behandlade andra kyrkolagsutskottet i sitt betänkande *Kyrkoordning för Svenska kyrkan* (2KL 1999:1) en motion (1999:156) där det i yrkande 2 föreslogs att bestämmelsen i 41 kap. 4–9 §§ kyrkoordningen om vem som beslutar att upplåta en kyrka skulle utformas så att det skulle framgå att ”beslutet om upplåtelse skall fattas av kyrkoherden efter samråd med kyrkorådet”.

Utskottet delade inte denna uppfattning, utan framhöll följande.

Andra kyrkolagsutskottet ser inga skäl för att ändra gällande föreskrifter om hur en kyrka upplåts. I motionen sägs att prövningen vid ett upplåtelsebeslut måste ske ur ett pastoralt läroperspektiv och att beslut om upplåtelse därför bör fattas av kyrkoherden. De föreslagna bestämmelserna innebär att kyrkoherden eller annan präst alltid är delaktig i ett upplåtelsebeslut. Därmed får det förutsättas att de olika synpunkter som måste finnas som underlag för ett beslut alltid finns med. Utskottet menar att det inte finns anledning att i detta sammanhang ge ett särskilt uppdrag åt Centralstyrelsen. Motion 1999:156 yrkandena 2 och 3 bör därmed avslås.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Frågan om upplåtelse av kyrka återkom vid kyrkomötet år 2000. I sitt betänkande Upplåtelse av kyrka (EE 2000:3) behandlade ekonomi- och egendomsutskottet en motion (2000:9) med förslaget att kyrkomötet skulle besluta att uppdra åt kyrkostyrelsen att låta utarbeta nya ”Råd och rekommendationer vid upplåtelse av kyrka”. Bland de frågor som motionärerna ville ha belysta fanns var gränsen går mellan ”ekumenisk gästfrihet” och upplevelsen av kyrkorummet som ett ”allmänreligiöst rum” vid upplåtelse för gudstjänst i annan kyrkas ordning. Motionärerna reste också frågan om för vilka samfund och i vilka sammanhang som upplåtelse, att ”låna ut” kyrkan, skulle kunna vara lämpliga.

I sina överbäranden refererade utskottet till läronämndens yttrande (Ln 2000:8y). Läronämnden sade i detta yttrande att när det gällde upplåtande av kyrka erfordrades, utöver det som framgick av bestämmelserna i kyrkoordningen, råd av pastoral natur för mötet med enskilda människor som önskade ett upplåtande, till exempel för en begravning. Vidare sade läronämnden att rekommendationer av ekumenisk karaktär skulle kunna komma att behövas.

Utskottet sade sig notera att arbetet med framtagandet av pastorala råd redan hade inletts inom biskopsmötet och att motionärernas önskemål därmed i praktiken skulle komma att uppfyllas. Mot bakgrund av detta föreslog utskottet avslag på motionen.

Kyrkomötet beslutade att bifalla utskottets förslag.

Biskopsbrevet 2001

De frågor som motionen avser behandlas av biskopsmötet i biskopsbrevet *Det heliga rummet – om upplåtelse av kyrka* (2001). Här tas frågan om regler för upplåtelse av kyrka upp, dels till annan kyrka eller samfund, dels för icke-kyrkliga ändamål.

Beträffande upplåtelse för gudstjänster och kyrkliga handlingar i andra samfund sägs följande (s. 17).

Det ligger i sakens egen natur att sådana gudstjänster inte kan anses kränka kyrkorummets helgd. Däremot kommer frågorna om upplåtelse och principerna för detta att ge uttryck för hur den lokala församlingen ser på andra kristna kyrkor och den relation som Svenska kyrkan står i förhållande till dem. Det ekumeniska perspektivet är väsentligt och bör präglade frågorna om upplåtelse.

I brevet framhålls vidare att frågan om tillgång till ett eget lämpligt gudstjänstrum bör ha väsentlig betydelse vid den bedömning som ska göras inför ett beslut om upplåtelse, men att det också kan finnas ett behov av att ”överväga var gränsen går mellan ett samfund och en sekt”. Det sägs att ledning ”då kan tagas av vilka kyrkor som är medlemmar och observatörer inom Sveriges kristna råd och vilka som står utanför”. Normalt bör, sägs det, inte upplåtelse till sekter göras.

Fortsättningsvis ges biskopsmötets syn på hur man pastoralt kan behandla frågorna om upplåtelse i skilda situationer.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:78.

Utskottets bedömning tar sin utgångspunkt i det som sägs i 10 kap. 1 §, andra stycket i kyrkoordningen, nämligen att kyrkomötet inte får besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta i.

Förslaget i motionen gäller inte en ändring av de bestämmelser som finns i 41 kap. i kyrkoordningen. Snarare är det fråga om det slag av tillämpning av dessa bestämmelser som av såväl principiella som praktiska skäl måste ske lokalt. Av detta följer då också att förslaget i motionen inte avser en fråga som det är kyrkomötets uppgift att besluta om.

Därmed avstår också utskottet från att i dessa överväganden göra någon närmare analys av hur den fråga som förslaget i motionen avser kan och bör handläggas lokalt.

Mot bakgrund av det ovan sagda föreslår utskottet att motion 2021:78 ska avslås.

Digitalt sammanträde den 8 oktober 2021

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Michael Kjörling, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Veine Backenius, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Magnus Ek, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Bengt Bivall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Berith Pagels, Mats Nilsson, Fredrik Ottesen, Björn Falkeblad och Bertil Olsson.

Biskoparna Åke Bonnier och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets betänkande 2021:12

Reglerna för kyrkunderhållsbidrag

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2021:38 om reglerna för kyrkunderhållsbidrag. Utskottet finner att inget tillkommit som förändrar ställningstagandet från kyrkomötet 2018 och föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:38.

Motionens förslag

Motion 2021:38 av Leif Nordlander, Reglerna för kyrkunderhållsbidrag

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur kyrkunderhållsbidrag kan få användas till utveckling av kyrkorum så att de blir mer ändamålsenliga för nutida verksamhet.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2021:38, Reglerna för kyrkunderhållsbidrag, i ekonomiutskottets betänkande 2018:4, Bidrag till kyrkobyggnader, med motion 2018:51. Kyrkomötet avslögs motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2021:38 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar avslå motion 2021:38

Ekonomiutskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2018. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Michael Kjörling, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Veine Backenius, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojdkow, Åke Marcusson, Magnus Ek, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Bengt Bivall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Berith Pagels, Mats Nilsson, Fredrik Ottesen, Petter Nilsson, Björn Falkeblad, Bertil Olsson och Terence Honglo.

Biskoparna Åke Bonnier och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Ekumenikuskottets betänkanden
Eu 2021:1–7

Ekumenikuskottets betänkanden

- Eu 2021:1 Utlandskyrkans helg
- Eu 2021:2 Medlemskapet i ACT Alliance
- Eu 2021:3 Interreligiös uppföljning
- Eu 2021:4 Religionsdialog
- Eu 2021:5 Folkrätten i Israel och Palestina
- Eu 2021:6 Missionsuppdraget
- Eu 2021:7 Nätverk för mission

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2021:1

Utlandskyrkans helg

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:3 i vilken motionärerna föreslår att kyrkomötet ska besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att en av de helger då utlandskyrkan får rikskollekt ska benämnas ”Utlandskyrkans helg”. Utskottet menar att den kunskap om och det engagemang för utlandskyrkan som motionen syftar till inte kan beslutas på nationell nivå. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:3.

Motionens förslag

Motion 2021:3 av Bengt Olsson m.fl., Utlandskyrkans helg

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ge en av de helger då rikskollekt tas upp till förmån för Svenska kyrkan i utlandet benämningen ”Utlandskyrkans helg” och att den genomförs årligen vid en helg gemensam för alla Svenska kyrkans församlingar.

Bakgrund

Svenska kyrkan i utlandet har gamla anor och i nutid stort antal besök från såväl utlandssvenskar som turister. De rikskollekter kyrkostyrelsen beslutar om till Svenska kyrkan i utlandet har sedan åtskilliga år varit förlagda till en högsommarsöndag, söndagen den helige Mikael's dag och lördagen alla helgons dag.

Perioden den helige Mikael's dag – alla helgons dag är sedan länge utlandskyrkans särskilda insamlingsperiod, som alltjämt kommuniceras till ombud och församlingar.

I kyrkoordningens 28 kapitel finns bestämmelser om kyrkoåret. Det omfattar förutom söndagarna de särskilda helg- och högtidsdagarna. Officiella minnesdagar eller liknande ingår inte i bestämmelserna. Bestämmelserna om kyrkoåret fick i huvudsak sin nuvarande lydelse i samband med 2002 års kyrkomötes beslut om en ny evangeliebok (KmSkr 2002:6). Den borgerliga kalenderns allmänna helgdagar är i huvudsak desamma som kyrkoårets. Bestämmelser om vilka som är allmänna helgdagar finns i lagen (1989:253) om allmänna helgdagar.

”Utlandskyrkans helg” har aldrig funnits som söndagsnamn i någon av Svenska kyrkans evangelieböcker. Som fristående ord förekommer helg heller inte i officiell text utan hör till allmänspråket. Däremot har begreppen ”utlandskyrkans dag” och ”utlandskyrkans helg” i olika sammanhang använts i inspirerande syfte, såväl vid nationella evenemang som i lokala sammanhang.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:3.

Utskottet ställer sig avvisande till att nationell nivå ska förlägga särskilda dagar utöver existerande kyrkoår, då Svenska kyrkans kyrkoår inte innehåller minnesdagar eller liknande utöver kyrkoårets söndagar och helgdagar.

Utskottet menar att engagemang för utlandskyrkan växer fram på församlingsnivå snarare än beslutas från nationell nivå. Utskottet konstaterar att det redan finns en insamlingsperiod för utlandskyrkan. Det är under den redan nu möjligt för församlingar att informera brett om utlandskyrkans verksamhet.

Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att motion 2021:3 ska avslås.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På ekumenikutskottets vägnar

Gun Eriksson, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Gun Eriksson, ordförande, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Christian Bonde, Katarina Glas, Celina Falk, Stig Axelsson, Jan Wahn, Niklas Larsson, Marcus Lagerroos, Jerker Schmidt, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Anders Novak och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Roland Samuelsson, Lars Rande, Erik Ringheim, Malin Attervåg, Inger Fredriksson, Emilia Persson, Gunilla Eldebro, Birgitta Axelsson Edström och Caroline Åkerhielm.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2021:2

Medlemskapet i ACT Alliance

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:15 i vilken föreslås att programmet Interreligiös praktik för fred – en värld av grannar snarast avvecklas samt att avveckling av medlemskapet i ACT-alliansen påbörjas. Utskottet konstaterar att programmet avslutas enligt plan, att medlemskapet är värdefullt och att motionen därför bör avslås i sin helhet.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:15 punkt 1,
2. avslå motion 2021:15 punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2021:15 av Kjell O Lejon och Berth Löndahl, Medlemskapet i ACT Alliance

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. snarast möjligt avsluta programmet Interreligiös praktik för fred – en värld av grannar,
2. i lämpliga former påbörja en avveckling av medlemskapet i ACT Alliance.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2021:15 i Ln 2021:5y, *bilaga*.

Bakgrund

Svenska kyrkan deltar i Guds mission som till sin karaktär är gränsöverskridande, lokal och världsvid på samma gång. Som evangelisk-luthersk kyrka är Svenska kyrkan en del av en gemenskap av kyrkor som ”är kallade och utsända att vara delaktiga i att förändra världen.” (Lutherska världsförbundet, *Kyrkan i det offentliga rummet*, 2016, sidan 18).

I kyrkoordningen finns sedan 2012 en avdelning som handlar om Svenska kyrkans relationer till andra kyrkor och samfund. I inledningen till den fjortonde avdelningen har den första meningen följande lydelse ”Svenska kyrkan är en del av den världsvida

kyrkan och har en kallelse till kyrkans synliga enhet”. Den ”vidare ekumeniska kallelsen” beskrivs i inledningen bland annat med ”att verka för kyrkans enhet, mänsklighetens gemenskap och världens helande.”

I december 2020 antog kyrkostyrelsen *Svenska kyrkans plattform för ekumenik och interreligiös samverkan*, som är en del av arbetet för att uppfylla den långsiktiga målbilden år 2030 om att stärka och utveckla relationer med kyrkans omvärld (KsSkr 2020:1, delmål 2B). I plattformen slås fast att

Samverkan med andra trossamfund och organisationer förutsätter inte att alla inblandade tycker likadant i varje fråga. Svenska kyrkans arbete inom fältet visar hur en överlappande konsensus i särskilda frågor, som religionsfrihet, migration och integration ger en grund för såväl ekumenisk som interreligiös praktik med det gemensamma goda för ögonen.

I plattformen konkretiseras denna kallelse och beskriver Svenska kyrkans uppdrag i de multilaterala och bilaterala ekumeniska relationerna, inklusive ACT-alliansen. Detta är utgångspunkten för Act Svenska kyrkans ekumeniska förhållningssätt.

Diakoni är kyrkans uppgift att tjäna mänskligheten så att Guds kärlek kommer till uttryck gentemot alla människor oavsett tro, tradition och värderande åtskillnad. Den är en integrerad och omistlig del av kyrkans identitet och uppdrag i lokala såväl som globala sammanhang. I globala ekumeniska kontexter används begreppet ”ekumenisk diakoni” för det humanitära såväl som för det internationella utvecklingssamarbetet. Det som utmärker ekumeniska diakonala aktörer är att de hänvisar till både religiösa och sekulära begrepp när de förklarar sin handling och dess mål. Den ekumeniska diakonin är alltså tros- och rättighetsbaserad. Den innebär att social handling är rotad i socio-politisk kunskap och analys. I den ekumeniska diakonin kommer kyrkornas särskilda kapacitet till uttryck där olika parter samarbetar för att uppnå gemensamma mål; lokala kyrkor, diakonala och teologiska institutioner samt internationella aktörer bidrar med sina resurser.

ACT-alliansen

ACT-alliansen har sitt ursprung i att Kyrkornas världsråd (KV) och Lutherska världsförbundet (LVF) 1995 beslutade att slå ihop sina humanitära avdelningar och bildade ACT International. ACT har sedan utvecklats till att inbegripa även utvecklingssamarbete och påverkansarbete. ACT-alliansen som den ser ut idag har funnits sedan 2010 och har cirka 140 medlemmar i ungefär lika många länder. ACT är inte en egen organisation på samma sätt som KV och LVF utan en allians av medlemmar, vilket innebär att ACT-alliansen är vi alla tillsammans. Det finns ett sekretariat i Genève. ACT-alliansen är idag en av världens största koalitioner av protestantiska och ortodoxa kyrkor samt kyrkorelaterade organisationer som arbetar med humanitärt, utvecklings- och påverkansarbete. För att vara medlem i ACT-alliansen måste man vara medlem av, eller relatera till en medlem av, KV och/eller LVF. I ACT-alliansen är det alltså inte Svenska kyrkan som kyrka som är medlem utan dess internationella verksamhet.

ACT-alliansens paragraf om proselytism (<https://actalliance.org/documents/act-alliance-code-of-good-practice/>) tillkom för att alla medlemmar ska följa de humanitära principerna om icke-diskriminering, transparens, humanitet, neutralitet, opartiskhet och oberoende. Det betyder att medlemmar i ACT-alliansen förbinder sig att rädda människors liv och lindra deras nöd, oavsett deras religiösa, etniska eller politiska tillhörighet. Medlemmar ska inte utnyttja människors utsatthet för att få dem att ändra sin religiösa eller politiska uppfattning. Om dessa principer inte efterlevs i arbetet med människor i utsatta situationer, trauma och kris, kränks människovärdet. ACT-alliansen

beskriver vidare att det humanitära arbetet, utvecklingssamarbetet och påverkansarbetet är ett vittnesbörd om Guds ovillkorliga kärlek till världen. Det är ett ekumeniskt förhållningssätt att avstå från proselytism när man utför internationellt humanitärt arbete eller utvecklingsarbete.

Programmet Interreligiös praktik för fred – En värld av grannar

För många av Svenska kyrkans församlingar har förändrade migrationsmönster inneburit fler möten med personer av såväl annan kyrkofamilj som annan religiös tillhörighet. Den senaste intensiva perioden av välkomnande i Sverige finns dokumenterad i skriften *En tid av möten* som behandlar åren 2015–2017. I mötet med människor på flykt, i nystart och integration uppstår på många håll också religionsmöten ”i praktiken”.

Som beskrivits i bakgrundsbeskrivningen till 2017:145 finns utöver biskopsbrevet, *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext*, internationella ekumeniska överenskommelser som vägleder Svenska kyrkans och andra kyrkors medlemmar i att bygga respektfulla relationer till människor som tillhör andra trostraditioner, likaväl som till dem som inte bekänner sig till någon religion. År 2011 enades KV, Påvliga rådet för interreligiös dialog och Evangeliska Världsalliansen, som utgör 90 procent av världens kristna, om det ekumeniska dokumentet *Kristet vittnesbörd i en mångreligiös värld: Rekommendationer för uppförande*. I Sverige står såväl Sveriges kristna råd som Svenska missionsrådet bakom dokumentet.

Programmet Interreligiös praktik för fred – En värld av grannar är sedan 2018 en del av Svenska kyrkans arbete för samhällets sammanhållning och för människor på flykt och i integration i Sverige och Europa. Initiativet till programmet togs av ärkebiskop Antje Jackelén. Genom programmet vill Svenska kyrkan bidra till fredlig samexistens och ett humant Europa, som präglas av social och andlig hållbarhet.

Programmet befinner sig i spänningsfältet mellan arbetet med och för människor på flykt och de möten och samarbeten mellan religioner som följer därav. Programmet arbetar i linje med Svenska kyrkans plattform för ekumenik och interreligiös samverkan och bidrar till nationell nivåns strategiska arbete med stift och församlingar för social sammanhållning mellan grupper i samhälle och kyrka. En bärande del i arbetet är att söka synliggöra religiösa och interreligiösa aktörers arbete i fältet. Runt om i Europa står religiösa samfund och organisationer, precis som Svenska kyrkan, i omfattande och uthålligt arbete med och för människor på flykt och i etablering, men också och inte minst viktigt – med de samhällen som välkomnar. En värld av grannar verkar för att detta arbete ska bli stärkt, delat och synliggjort. Arbetet sker bland annat genom byggande av nätverk bland de praktiker och organisationer som är verksamma i fältet. För att anpassa arbetet till rådande omständigheter har programmet de senaste åren framgångsrikt sökt och arbetat med nya digitala mötes- och samarbetsformer.

Programmet är tidsbegränsat men till följd av pandemin har programmet förlängts med ett år och ska enligt plan avslutas med ett digitalt *Ärkebiskopens möte* i februari 2022. Under fyra digitala seminariedagar, en ”week of neighbours”, öppnar Ärkebiskopens möte vägar för En värld av grannars praktiker, personer med egen erfarenhet av att vara på flykt och samarbetsorganisationer runt om i Europa att synliggöra sitt arbete, dela ”best practice”, bjuda in till samtal och debatter och lyfta utmaningar och framgångar i religiösa och interreligiösa aktörers arbete för välkomnande och inkludering. Det digitala formatet öppnar för stor interreligiös och innehållslig bredd.

Islamic Relief är en politiskt obunden humanitär organisation som bistår civila i krig och konflikter. Deras bistånd ges oavsett mottagarnas bakgrund, religion, kön och etnicitet. De är partner till Lutherska världsförbundet och får bidrag från Sida, Forum syd och Radiohjälp och där granskas de på de sätt som partnerskapen kräver.

Under 2020 visade det sig att företrädare för Islamic Relief Worldwide uttryckt sig antisemitiskt. Organisationen vidtog åtgärder, på egen hand och i samarbete med partner. Arbetet gav resultat. I april 2021 visade en oberoende, av Sida tillsatt utredning, att Islamic Relief Worldwide följer etiska riktlinjer och internationella principer för humanitärt bistånd – och att Sida därför tillsammans med bland annat EU, Kanada och flera FN-organ fortsätter samarbetet¹. Även LVF, där Svenska kyrkan ingår, har sedan 2014 ett formaliserat samarbete med Islamic Relief Worldwide, bland annat kring kunskaphöjning av religionskompetens och -känslighet i katastrofbistånd².

Erfarenheter av interreligiösa samarbeten som etablerats och växt fram före mars 2020, har också visat sig vara användbara och viktiga i tider med pandemi och kris i samhället, till exempel samordning kring diakonala insatser tillsammans med Islamic Relief Sverige.³

Utskottets överväganden

Motion 2021:15, punkt 1, om En värld av grannar

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:15, punkt 1.

Utskottet menar att arbetet i programmet *Interreligiös praktik för fred – En värld av grannar* är ett angeläget bidrag i den interreligiösa dialogen för fred. En värld av grannar avslutas enligt plan i februari 2022.

Utskottet vill framhålla att Svenska kyrkans plattform för ekumenik och interreligiös samverkan tydligt betonar betydelsen av långsiktigt fredsarbete: ”Svenska kyrkans engagemang i den globala organisationen *Religions for Peace* och att arbetet inom Sveriges interreligiösa råd (SIR) är uttryck för ett sådant fredsbygge.”

Utskottet noterar även att Islamic Relief är en politiskt obunden humanitär organisation som granskas på de sätt som partnerskapen med Sida, Forum syd och Radiohjälpens kräver. Sida kom fram till slutsatsen att Islamic Relief uppfyller principerna om neutralitet, opartiskhet och oberoende i biståndsarbetet i en utvärdering som publicerades i april 2021. Det här innebär även att FN-systemet och de flesta av medlemsstaterna fortsätter att samarbeta med Islamic Relief.

Utskottet konstaterar att uttalandet från De Ungas Kyrkomöte med anledning av motionen ligger i linje med utskottets uppfattning. Utskottet föreslår att motion 2021:15, punkt 1 ska avslås.

Motion 2021:15, punkt 2, om medlemskapet i ACT Alliance

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:15, punkt 2.

Utskottet menar att ACT-alliansen är en viktig organisation som tillsammans med kyrkor över hela världen genomför ett ovärderligt arbete. Denna samverkan är en god väg framåt där Svenska kyrkans internationella arbete tillsammans med andra ACT-medlemmar arbetar med diakonalt humanitärt arbete, långsiktigt bistånd och påverkansarbete. Inom ACT-alliansen har man förbundit sig till vissa kvalitetsprinciper, som att människor i utsatthet ska hjälpas villkorslöst och opartiskt, och att det inte görs skillnad på människor. Den kristna tron är grunden för det internationella arbete som Svenska kyrkan medverkar till.

¹ www.sida.se/om-sida/nyheter/sidas-utredning-av-islamic-relief-klar

² www.lutheranworld.org/news/lutheran-world-federation-and-islamic-relief-worldwide-publish-manual-faith-sensitive

³ internwww.svenskakyrkan.se/Diakoni/nya-svenskar

Utskottet anser det vara av största vikt att Act Svenska kyrkan inte ägnar sig åt proselytism i det internationella utvecklings- och biståndsarbetet. I detta arbete är Svenska kyrkan ett redskap i Guds mission.

Det bedrivs även samarbete med andra än ACT-alliansen i den internationella verksamheten. Act Svenska kyrkan stöder till exempel lutherska systerkyrkor med kärnstöd, vilket gör att de kan stärka sitt arbete med evangelisation och teologisk utbildning, samt kan avsätta anslag för socialt och diakonalt arbete. Anslagen till lutherska systerkyrkor finansieras med Svenska kyrkans egna medel, inte med Sida- eller EU-anslag.

Utskottet konstaterar att uttalandet från De Ungas Kyrkomöte med anledning av motionen ligger i linje med utskottets uppfattning. Utskottet föreslår att motion 2021:15 punkt 2 ska avslås.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Christian Bonde, Celina Falk, Stig Axelsson, Karin Nodin, Jan Wahn, Marcus Lagerroos, Jerker Schmidt, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Anders Novak och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Roland Samuelsson, Lars Rande, Erik Ringheim, Malin Attervåg, Niklas Larsson, Inger Fredriksson, Emilia Persson, Gunilla Eldebro, Birgitta Axelsson Edström och Caroline Åkerhielm.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Sverigedemokraterna motsätter sig ekumenikutskottets beskrivning av Islamic Relief. Islamic Relief är en global organisation där dess medlemmar och representanter kontinuerligt har hyllat terrororganisationer och spridit antisemitiska budskap. Detta framhävs inte i motionssvaret vilket Sverigedemokraterna motsätter sig.

Marcus Lagerroos

Särskild mening

Jag ansluter mig till det särskilda yttrandet.

Emilia Persson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:5y

Religionsdialog och mission

Läronämndens yttrande över motionerna 2021:15, 2021:23, 2021:29, 2021:44 och 2021:51

Kristna tror på en treenig Gud: skapare, frälsare och livgivare.

De apostoliska, nicenska och athanasianska trosbekännelserna inleds alla med tron på en enda Gud, som har skapat himmel och jord. Därför är det angeläget för kristna att föra dialog med gudstillbedjare i olika traditioner.

Bekännelsen till Jesus Kristus är kyrkans hjärtpunkt. Kristnas kallelse är att göra honom känd, trodd och älskad. När trosbekännelsen beskriver Sonen som ”av samma väsen som Fadern” säger detta att tron på Jesus Kristus är förbunden med tron på Gud som skapare av alla människor.

Den heliga Anden kan ge sig till känna även i andra religiösa traditioner. Därför mognar Andens frukter (Galaterbrevet 5:22–23) också utanför kyrkans sammanhang. Samtidigt finns det anledning att vara vaksam, eftersom det finns livsfientlig religiositet både i och utanför kristna sammanhang.

Utvecklingen i Svenska kyrkan när det gäller relationen mellan mission och dialog är en del av en bred rörelse i den globala kristenheten som syftar till att förena kärleken till Kristus med tron på Gud som skapat alla människor.

Detta betonas exempelvis i det internationella ekumeniska dokumentet *Charta Oecumenica*, undertecknat av företrädare för de stora kyrkofamiljerna i Konferensen för europeiska kyrkor (KEK) och Romersk-katolska kyrkan genom Europeiska biskopskonferensernas råd (CCEE):

Vi förbinder oss

- att erkänna människors och grupper religions- och samvetsfrihet och verka för att de såväl individuellt som gemensamt, privat som offentligt, får utöva sin religion eller livsåskådning inom ramen för gällande rättsregler,
- att vara öppna för samtal med alla människor av god vilja, att fullgöra gemensamma angelägenheter tillsammans med dem och vittna för dem om den kristna tron.

Begreppet ”mission” har använts på olika sätt i historien. I sitt yttrande Ln 2018:3y med hänvisning till Ln 2014:8y skriver läronämnden:

Kyrkan är redskap för Guds sändning som tar sig uttryck i församlingens uppdrag att fira gudstjänst, bedriva undervisning, utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Detta är grunden för den missionsstrategi som ska förverkligas i varje församling och som tydliggörs i församlingsinstruktionen. Den utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena.

Ordet mission har använts på olika sätt i kyrkans tradition. Mission kan beskrivas som uppdraget att delta i Guds mission, Guds verk i världen (*Missio Dei*). Ordet mission kan också användas om det mer specifika uppdraget att göra Jesus Kristus känd, trodd och älskad.

Det behöver alltså inte föreligga någon motsättning mellan att förkunna evangeliet om Kristus och att bejaka religionsdialog. ”En sådan dialog är inte bara förenlig med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, utan även ett sätt att ge uttryck åt denna tro.” (Ln 2011:9y)

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2021:3

Interreligiös uppföljning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:20, där kyrkomötet föreslås uppdra till kyrkostyrelsen att följa upp ärkebiskopens Interfaith Climate Summit, som ägde rum 28–29 november 2008 i Uppsala. Utskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att motionen ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2021:20 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motionens förslag

Motion 2021:20 av Anna Karin Hammar och Roberth Krantz, Interreligiös uppföljning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att låta anordna en interreligiös uppföljning av ärkebiskopens Interfaith Climate Summit – som ägde rum den 28–29 november 2008 – med fokus på klimat, biologisk mångfald och den ekologiska krisen.

Yttrande från andra utskott

Förvaltarskapsutskottet har yttrat sig över motion 2021:20 i F 2021:2y, *bilaga*.

Bakgrund

Interfaith Climate Summit var en interreligiös högnivåkonferens som arrangerades 28–29 november 2008 i Uppsala på initiativ av dåvarande ärkebiskop Anders Wejryd. Den möjliggjordes med anslag från Svenska kyrkan efter beslut av kyrkostyrelsen.

I konferensen deltog 29 representanter för olika religiösa traditioner som fått en personlig inbjudan till konferensen, och därutöver omkring 1 500 deltagare. Under de två dagarna hölls en mängd nationella och internationella seminarier. Syftet med konferensen var att kommunicera globalt ett hoppfullt, etiskt-religiöst budskap om behovet av att minska den globala uppvärmningen, samt att förebygga och lindra effekterna av torka, översvämning, stormar och andra följdverkningar av klimatförändringarna. Dessutom samtalades det under konferensen om följderna av klimatförändringar för världens vattentillgångar och matreserv och det gjordes en direkt koppling till FN:s millenniemål och den s.k. Post-Kyoto Process som FN:s klimatpanel IPCC skulle presentera efter år 2012.

Konferensen antog ett dokument, *Uppsala Manifesto 2008*, där huvudfokus var att förmedla ett budskap till *UN Framework Convention on Climate Change* UNFCCC (FN:s klimatkonvention) med sikte på 2009 och FN:s klimatkonferens i Köpenhamn 2009. Manifestet överlämnades till FN och till den svenska regeringen (eftersom Sverige var ordförandeland i EU år 2009).
(www.svenskakyrkan.se/filer/Manifesto_Uppsala_2008_eng.pdf)

I samband med konferensen utgavs även en särskild skrift, *Uppsala Interfaith climate manifesto 2008*, där bland annat manifestet och olika religiösa traditioners syn på klimat och klimatförändringarna presenterades. Boken översattes även till arabiska och har fått stor spridning globalt bl.a. i miljöarbetet i Mellanöstern.

Efter 2008 har flera *interfaith statements* och uttalanden tillkommit i samma anda som *Uppsala Interfaith Climate manifesto*, med Kyrkornas världsråd (KV) och olika traditioner som undertecknare. Svenska kyrkan arbetar kontinuerligt med andra religiösa företrädare i klimatfrågan, framför allt genom KV men också med Lutherska världsförbundet (LVF) och de nordiska kyrkorna.

Trosbaserade samfund har observatörsstatus hos FN och deltar genom KV vid de årliga klimattoppmöten som arrangeras av FN. Inför klimattöpet i Marrakesh hösten 2016 (COP22) uppmanade Svenska kyrkan, tillsammans med över 300 religiösa och andliga ledare från 58 länder, världens stater att omdirigera de globala kapitalflödena, bort från fossilt till klimatsmarta lösningar. Till COP26 i Glasgow i november 2021 har också Svenska kyrkan observatörsstatus och planerar en delegation med bland andra ärkebiskopen.

Biskopsmötet skrev 2014 ett biskopsbrev, *Ett biskopsbrev om klimatet*, där fakta om klimatet förenas med kyrkans erfarenheter. I brevet uppmanas till engagemang hos beslutsfattare, företag, organisationer och hos enskilda människor. Brevet reviderades 2019 eftersom klimatkrisen då accelererat.
(www.svenskakyrkan.se/klimatbrevet).

Samma år tog kyrkostyrelsen beslut om Svenska kyrkans färdplan för klimatet med effektmålen klimatneutralitet 2030, värdeförändringar och klimaträttvisa. Färdplanen har bearbetats av stiftet och gäller därför såväl nationell nivå som Svenska kyrkans tretton stift. Genom etappmål pågår satsningar inom ramen för kyrkans grundläggande uppgift, fastighetsförvaltning, kapitalförvaltning, konsumtion, resande med mera med en första statusrapportering hösten 2021. Etappmålen omfattar även internationell ekumenisk samverkan.

Det finns ett stort förtroende för Svenska kyrkans arbete med frågorna hos många internationella interreligiösa nätverk men också bland ekumeniska partner. Sedan 2015 har även den katolska kyrkan blivit en alltmer engagerad partner för gemensamt internationellt ekumeniskt och interreligiöst arbete när det gäller klimatfrågorna.

År 2022 är det femtio år sedan FN:s första miljökonferens ägde rum, Stockholmskonferensen 1972. 1–3 juni 2022 kommer regeringen stå värd för ett nytt högnivåmöte för att markera detta. Konferensen går under arbetsnamnet Stockholm +50 och kopplar till Agenda 2030:s mål (12 hållbar konsumtion och produktion, 13 bekämpa klimatförändringarna, 14 hav och marina resurser och 15 ekosystem och biologisk mångfald). Sveriges kristna råd (SKR) och Svenska Kyrkans Unga är engagerade i processen och planerar att ordna sidoevenet vid konferensen för att adressera makthavare i Sverige och hela världen samt lyfta trosbaserade organisationers engagemang och kraft som förändringsdrivare.

För SKR är frågor omkring klimat, biologisk mångfald och den ekologiska krisen viktiga, inte minst i SKR:s samarbete med Sveriges interreligiösa råd, SIR. När företrädare för de olika trossamfundet kommit samman har en viktig fråga varit religionernas syn på naturen och människans miljöansvar. Det finns även en interreligiös

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2021:20 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Det är utskottets övertygelse att klimatfrågorna är en ödesfråga för mänskligheten och att det brådskar att vidta genomgripande åtgärder för att säkra planetens och mänsklighetens överlevnad. Utskottet menar att det är väl dokumenterat såväl i bakgrundsbeskrivning, som i förvaltarskapsutskottets yttrande, att Svenska kyrkan på en mängd sätt kontinuerligt följer upp ärkebiskopens interreligiösa *Interfaith Climate Summit 2008*. Tillsammans med KV, LVF och de nordiska kyrkorna arbetar Svenska kyrkan kontinuerligt med andra religiösa företrädare för att på olika sätt uppmärksamma klimatfrågor och klimatförändringarnas betydelse. Som exempel noteras att Svenska kyrkan till den globala klimatkonferensen i Glasgow i november 2021 har observatörsstatus och deltar med en delegation under ledning av ärkebiskopen. Svenska kyrkan deltar även aktivt i SKR och inte minst i SKR:s samarbete med Sveriges interreligiösa råd, SIR, för att interreligiösa aspekter på klimatkrisen ska uppmärksammas.

Den höga ambitionsnivån, i Svenska kyrkan och i internationella ekumeniska organisationer som KV, är berömvärd trots att resurser stundtals är begränsade, inte minst till SIR.

Utifrån det faktum att konferensen 2008 var ett initiativ från dåvarande ärkebiskopen och kyrkostyrelsen, konstaterar utskottet att det även nu finns behov att från den nationella nivån ytterligare prioritera frågor om klimat utifrån ett interreligiöst perspektiv. I *Ett biskopsbrev om klimatet*, skrivet 2014 och reviderat 2019, uppmanas till engagemang hos beslutsfattare, företag, organisationer och hos enskilda människor.

Utskottet noterar att kyrkostyrelsen såväl som ärkebiskopen under många år prioriterat klimatfrågorna utifrån den särskilda roll Svenska kyrkan har, inte minst utifrån en interreligiös kontext och i samråd med andra ekumeniska aktörer och trosföreträdare.

En möjlighet vore även att bland annat dessa frågor får prioritet och finns med i beredningen av det ekumeniska mötet 2025 (KmSkr 2017:15) som blir en uppföljning av det globala ekumeniska mötet 1925.

Utskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att motionen därmed ska anses besvarad.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Stig Lundberg, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Stig Axelsson, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Christian Bonde, Celina Falk, Karin Nodin, Jan Wahn, Marcus Lagerroos, Jerker Schmidt, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Anders Novak och Anki Erdmann.

Eu 2021:3

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Roland Samuelsson, Lars Rande, Erik Ringheim, Malin Attervåg, Niklas Larsson, Inger Fredriksson, Emilia Persson, Gunilla Eldebro, Birgitta Axelsson Edström och Caroline Åkerhielm.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Förvaltarskapsutskottets yttrande 2021:2y

Interreligiös uppföljning

Till ekumenikutskottet

Förvaltarskapsutskottets yttrande över motion 2021:20

Förvaltarskapsutskottet anser att både klimatfrågor och interreligiösa frågor är viktiga utmaningar för Svenska kyrkan. Utskottet ställer sig därför positivt till motionen om en uppföljning på *Interfaith Climate Summit* som ägde rum på ärkebiskop Anders Wejryds initiativ år 2008. I en global kris som klimatkrisen, med den medföljande minskningen av biologisk mångfald, är det viktigt att engagemanget för klimatfrågor inte bara sker i ekumeniskt samarbete utan också tillsammans med representanter från andra religioner. Svenska kyrkan är en aktiv part i interreligiös samverkan vilket kommer till uttryck i programmet *En värld av grannar* men också genom medverkan i en arbetsgrupp i SKR (Sveriges kristna råd) och via SKR även i SIR (Sveriges interreligiösa råd). Förvaltarskapsutskottet anser att klimatfrågan och det interreligiösa samarbetet är centrala frågor som behöver behandlas kontinuerligt med viss periodicitet.

Kyrkomötet 2017 har beslutat att det banbrytande ekumeniska Stockholmsmötet 1925 ska högtidlighållas år 2025 och att då det första ekumeniska konciliet i Nicea 325 också ska finnas i åtanke (motion 2017:22).

Förvaltarskapsutskottet menar att högtiden 2025 skulle kunna fungera som en uppföljning av 2008 års *Interfaith Climate Summit* och att skogen och hållbarheten skulle kunna vara ett möjligt huvudtema vid högtiden. Om inte klimatfrågan och de interreligiösa frågorna kan få en framskjuten plats vid högtiden 2025 behövs det ett alternativt datum för uppföljningskonferensen.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På förvaltarskapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Michael Nausner, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Ida Netzel, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorn.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Anna Karin Hammar, Victor Månsson, Kerstin Lindh Wallin, Carin Jakobsson, Margareta Hedström, Daniel Spiik, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskop Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2021:4

Religionsdialog

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:23 om religionsdialog. Motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att ta fram en handledning för religionsdialog som tydliggör syftet med dialogen och som gör att Svenska kyrkan vidhåller sin kristna tro och Svenska kyrkans identitet. Utskottet menar att det redan finns nödvändiga dokument och skrifter i arbetet med religionsdialog för församlingarna. Utskottet föreslår kyrkomötet att motionen ska anses besvarad.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2021:23 ska anses besvarad med vad utskottet anför.

Motionens förslag

Motion 2021:23 av Julia Kronlid m.fl., Religionsdialog

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en handledning för religionsdialog som tydliggör syftet med dialogen och som gör att Svenska kyrkan vidhåller sin kristna tro och Svenska kyrkans kristna identitet.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2021:23 i Ln 2021:5y, *bilaga*.

Bakgrund

Frågor om religionsdialog har behandlats av flera kyrkomöten, (motion 1998:510, Eu 1998:502, motionerna 2000:57 och 76, Kl 2000:11, motionerna 2011:53 och 75, Kl 2011:7 och motion 2019:10, Eu 2019:1). Motionärerna har framför allt efterfrågat kunskapshöjande insatser i form av studiematerial gällande i första hand islam, men också judendomen och i något fall skillnaden mellan dessa och kristendomen i syfte att stärka människor i mötet med andra religioner. Motion 1998:510 avslogs på grund av islamprojektets avslutande och en pågående beredning. Motion 2000:57 föreslog en resurstillsättning inom religionsdialogsarbetet som bifölls. Motionerna 2011:53, 2011:75 och 2019:10 avslogs då utskottet ansåg att det redan fanns studiematerial gällande religionsdialog. Även förra året behandlade kyrkomötet en motion (2020:16, E 2020:1) om interreligiös dialog. Motionärerna föreslog ett förtydligande av syftet med Svenska kyrkans delaktighet i den interreligiösa dialogen samt en effektivisering

av densamma. Båda punkterna i motionen avslogs då utskottet ansåg att vikten av att delta i religionsdialog är fortsatt stor på alla nivåer inom Svenska kyrkan.

Biskopsbrevet *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext* (2019) handlar om att vi som företrädare Svenska kyrkan vid de kyrkliga handlingarna ska vara förankrade i vår identitet och öppna mot människor i en mångreligiös kontext.

Biskopsbrevet handlar vidare om de specifika mötena i samband med övergångsriterna (dop, konfirmation, vigsel, begravning) i livets olika skeden. I brevet påtalas att tre perspektiv är särskilt viktiga i dessa möten, nämligen respekt för den enskilda människan, en god relation till andra trossamfund och en genomtänkt religions- och missionsteologisk grundhållning. Biskopsbrevet bejakar även innehållet i den tidigare skriften *Tio utgångspunkter för religionsteologisk reflektion och pastoralt handlande* (Svenska kyrkans forskningsråd, Tro & tanke 2001:3) som behandlar religionsmöten. Här beskrivs den heliga Anden som boning i andra religioner i syfte att vi som människor ska ha en öppen attityd för det vi möter, det vill säga att se oss själva i den andra. Biskopsbrevet skriver: ”Bekännelsen till den uppståndne är kyrkans hjärtpunkt. När öppenheten för den andre leder till otydlighet om den egna bekännelsen, är båda parter förlorare.”

Sann mot sig själv – öppen mot andra (2011), som är Svenska kyrkans teologiska kommittés skrift, med studiehandledning, om hur vi kan förhålla oss till människor av annan tro, beskriver en inkluderande hållning som rimlig för Svenska kyrkan i ett mångreligiöst samhälle. Svenska kyrkan har sedan länge lämnat rollen som ”maktkyrka” och är en demokratisk kyrka i ett samhälle där religioner lever tillsammans och i möten med varandra utan att ge upp det som uppfattas som omistligt i vår egen tradition. I mötet med andra religioner är erfarenheten att den egna tron stärks och ”fördjupas och vi kan upptäcka nya sätt att uttrycka kristna insikter”.

Rapporten *Svenska kyrkans interreligiösa sammanhang* (se länk nedan) har tagits fram på uppdrag av kyrkomötet (KmSkr 2014:4) i syfte att genomföra en kartläggning av de interreligiösa och interkulturella sammanhang där Svenska kyrkan finns med. Rapporten ska fungera som en inspirationskälla till arbetet med att utveckla mötet mellan religioner i lokala församlingar. Rapporten beskriver bland annat olika sätt att bedriva lokal religionsdialog och att religionsdialog är beroende av det lokala sammanhanget och behovet. Syftet med religionsdialogen är att göra lokalsamhället till en bättre plats att leva på.

(www.svenskakyrkan.se/nyheter/rapporter-om-svenska-kyrkans--roll-i-religionsmoten)

Som en åtgärd för att uppnå den långsiktiga målbilden år 2030 (KsSkr 2021:1, s. 13) om att stärka och utveckla relationer med kyrkans omvärld har kyrkostyrelsen uppdragit till kyrkokansliet att implementera *Svenska kyrkans plattform för ekumenik och interreligiös samverkan* (antagen av kyrkostyrelsen 2020-12-16). Plattformen för ekumenik och interreligiös samverkan är framskriven i enlighet med motiv och utgångspunkter angivna i kyrkoordningens fjortonde avdelning (59 kap.).

Dokumentet anger teologiska utgångspunkter, riktning och vägval för Svenska kyrkans engagemang under de närmaste fem åren. Plattformens inriktning och arbetets omfattning avser Svenska kyrkan på nationell nivå. Plattformen pekar på att interreligiös samverkan genom olika former av interreligiösa råd har varit och är viktigt i arbetet med att stärka religionsfrihet och motverka olika former av religiös diskriminering som antisemitism, kristofobi och islamofobi. Det har också visat sig att de interreligiösa råden som byggt upp sitt arbete under de senaste två decennierna har varit viktiga, även i tider av kris. Det är ett viktigt fredsarbete för hela samhället och Svenska kyrkans arbete i Sveriges interreligiösa råd är ett uttryck för detta. Plattformen lyfter fram att det finns en religionsteologiskt förankrad beredskap i många av

Svenska kyrkans församlingar att bedriva undervisning för nyanlända och andra som vill bli döpta, samtidigt som man odlar goda relationer med andra trosförsamlingar.

Lokalt i Svenska kyrkans församlingar finns stor erfarenhet av religionsdialog och det finns stöd och erfarenhet att hämta från stiftskanslierna, i ovanstående skrifter samt i olika nätverk, som till exempel Sveriges kristna råd och Sveriges interreligiösa råd.

Internationellt samarbetar Svenska kyrkan med Kyrkornas världsråd som arbetar med interreligiösa frågor på olika sätt och nivåer över världen.

Sedan början av 1980-talet har det internationella arbetet samarbetat med PROCMURA (Program for Christian Muslim Relations in Africa). PROCMURA är en kristen organisation som arbetar för konstruktiva relationer mellan kristna och muslimer genom att främja fred, rättvisa, grannsämja, försoning samt omsorg för miljön. (<https://procmura-prica.org/index.php/en/>)

Utskottets överväganden

Religionsdialog

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2021:23 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet anser att det redan finns nödvändiga dokument och skrifter i arbetet med religionsdialog för församlingarna. Det gäller främst biskopsbrevet *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext* och teologiska kommitténs skrift *Sann mot sig själv – öppen mot andra*. Utskottet konstaterar att även bakgrundsbeskrivningen ovan och läronämndens yttrande 2021:5y ger fylliga svar till det som efterfrågas i motionen.

I *Svenska kyrkans plattform för ekumenik och interreligiös samverkan* (KS 2020-1140), som kyrkostyrelsen antog i december 2020, noteras att interreligiös samverkan och interreligiösa råd har varit och är viktiga i arbetet med att stärka religionsfrihet och motverka olika former av religiös diskriminering. De interreligiösa råden lokalt och nationellt, som byggts upp under de senaste 20 åren, har varit viktiga såväl i vardag som i tider av kris. Plattformen visar även att det finns en förankrad religionsteologisk beredskap i många av Svenska kyrkans församlingar. Det finns dessutom stor erfarenhet av religionsdialog, stöd och erfarenheter att hämta från stiftskanslierna, i skrifter och i nätverk, både nationellt, regionalt och lokalt.

Utskottet föreslår därför att motion 2021:23 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På ekumenikutskottets vägnar

Gun Erikson, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Christian Bonde, Celina Falk, Stig Axelsson, Niklas Larsson, Jan Wahn, Marcus Lagerroos, Jerker Schmidt, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Anders Novak och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Roland Samuelsson, Lars Rande, Erik Ringheim, Malin Attervåg, Niklas Larsson, Inger Fredriksson, Gunilla Eldebro, Birgitta Axelsson Edström.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot ekumenikutskottets beslut att avslå motion 2021:23 till förmån för bifall för hela motionen.

Då det finns risk att det i interreligiösa dialoger lätt blir religionsblandning ser jag att det finns ett behov av att ta fram en handledning i religionsdialog som tydliggör syftet med dialogen, där den kristna tron och identiteten är i centrum. Det behövs tydligare handledning i hur man samtalar med människor som inte tror eller tillhör andra religioner om det unika i den kristna och tron på Jesus och vägen till Gud genom hans nåd.

Marcus Lagerroos

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:5y

Religionsdialog och mission

Läronämndens yttrande över motionerna 2021:15, 2021:23, 2021:29, 2021:44 och 2021:51

Kristna tror på en treenig Gud: skapare, frälsare och livgivare.

De apostoliska, nicenska och athanasianska trosbekännelserna inleds alla med tron på en enda Gud, som har skapat himmel och jord. Därför är det angeläget för kristna att föra dialog med gudstillbedjare i olika traditioner.

Bekännelsen till Jesus Kristus är kyrkans hjärtpunkt. Kristnas kallelse är att göra honom känd, trodd och älskad. När trosbekännelsen beskriver Sonen som ”av samma väsen som Fadern” säger detta att tron på Jesus Kristus är förbunden med tron på Gud som skapare av alla människor.

Den heliga Anden kan ge sig till känna även i andra religiösa traditioner. Därför mognar Andens frukter (Galaterbrevet 5:22–23) också utanför kyrkans sammanhang. Samtidigt finns det anledning att vara vaksam, eftersom det finns livsfientlig religiositet både i och utanför kristna sammanhang.

Utvecklingen i Svenska kyrkan när det gäller relationen mellan mission och dialog är en del av en bred rörelse i den globala kristenheten som syftar till att förena kärleken till Kristus med tron på Gud som skapat alla människor.

Detta betonas exempelvis i det internationella ekumeniska dokumentet *Charta Oecumenica*, undertecknat av företrädare för de stora kyrkofamiljerna i Konferensen för europeiska kyrkor (KEK) och Romersk-katolska kyrkan genom Europeiska biskopskonferensernas råd (CCEE):

Vi förbinder oss

- att erkänna människors och grupper religions- och samvetsfrihet och verka för att de såväl individuellt som gemensamt, privat som offentligt, får utöva sin religion eller livsåskådning inom ramen för gällande rättsregler,
- att vara öppna för samtal med alla människor av god vilja, att fullgöra gemensamma angelägenheter tillsammans med dem och vittna för dem om den kristna tron.

Begreppet ”mission” har använts på olika sätt i historien. I sitt yttrande Ln 2018:3y med hänvisning till Ln 2014:8y skriver läronämnden:

Kyrkan är redskap för Guds sändning som tar sig uttryck i församlingens uppdrag att fira gudstjänst, bedriva undervisning, utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Detta är grunden för den missionsstrategi som ska förverkligas i varje församling och som tydliggörs i församlingsinstruktionen. Den utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena.

Ordet mission har använts på olika sätt i kyrkans tradition. Mission kan beskrivas som uppdraget att delta i Guds mission, Guds verk i världen (*Missio Dei*). Ordet mission kan också användas om det mer specifika uppdraget att göra Jesus Kristus känd, trodd och älskad.

Det behöver alltså inte föreligga någon motsättning mellan att förkunna evangeliet om Kristus och att bejaka religionsdialog. ”En sådan dialog är inte bara förenlig med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, utan även ett sätt att ge uttryck åt denna tro.” (Ln 2011:9y)

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2021:5

Folkrätten i Israel och Palestina

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:27. Motionärerna vill uppdra till kyrkostyrelsen att låta granska den folkrättsliga situationen i Israel och Palestina utifrån framför allt FN:s apartheidkonvention och Romstadgans skrivning om apartheid. Utskottet menar att Svenska kyrkans arbete i Israel och Palestina är betydelsefullt för den folkrättsliga situationen. De ekumeniska allianserna har för närvarande inga planer på att göra en liknande granskning. Andra internationella organisationer har redan genomfört liknande granskningar. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:27.

Motionens förslag

Motion 2021:27 av Anna Karin Hammar m.fl., Folkrätten i Israel och Palestina

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att låta granska den folkrättsliga situationen i Israel och Palestina utifrån framför allt FN:s apartheidkonvention och Romstadgans skrivningar om apartheid.

Bakgrund

Svenska kyrkans relation till de palestinska kristna är djup och långvarig. Genom ekumenisk dialog och partnerskap i utvecklingsarbetet får Svenska kyrkan möta situationen i det Heliga landet och uppmaningar till den världsvida kyrkan om agerande för en rättvis fred i Israel och Palestina.

Act Svenska kyrkan stödjer palestinska och israeliska partner i deras arbete för bland annat fredlig samexistens, genusrättvisa och rätten till utbildning och hälsa. Genom förankrad policydialog förmedlas våra partners strävan efter en rättvis fred i Israel och Palestina till beslutsfattare i exempelvis Sverige och EU. Detta arbete sker tillsammans med Act Svenska kyrkans lokala partner, ofta i samverkan med de ekumeniska nätverken och alltid med folkrätten som grund. Vägledande i policydialogarbetet är Svenska kyrkans position för hållbar fred mellan Israel och Palestina (www.svenskakyrkan.se/svenska-kyrkan-i-israel-och-palestina) där det uttrycks att Svenska kyrkan verkar för en rättvis och hållbar fred, som bygger på det folkrättsliga ramverket och är framförhandlad av konfliktens parter.

I policydialogarbetet förlitar sig Svenska kyrkan på en samlad juridisk expertis i våra nätverk och i ställningstaganden om folkrättsliga frågor lutar Svenska kyrkan sig mot exempelvis EU, FN och internationella juridiska instanser.

När det gäller den specifika frågan om apartheid-begreppets tillämplighet på situationen i Israel och Palestina finns en bredd av analyser och åsikter, såväl juridiska som politiska.

På senare år, till följd av utvecklingen i området, har ett växande antal jurister, analytiker och människorättsgrupper kommit till slutsatsen att Israel gör sig skyldig till apartheid i hela eller delar av Israel och Palestina. Två exempel nämns i motionen: Human Rights Watch och den israeliska människorättsorganisationen B'Tselem. Båda dessa menar att Israel gör sig skyldig till apartheid i hela Israel och Palestina. En annan israelisk människorättsorganisation, Yesh Din, undersöker i sin rapport, *The Occupation of the West Bank and the Crime of Apartheid: Legal Opinion* (www.yeshdin.org, 2020-07-09), enbart brottets förekomst på Västbanken. Det råder därmed inte enbart delade meningar om begreppets tillämpbarhet, utan även på vilket geografiskt område det är tillämbart. Samtliga tre rapporter analyserar tillämpbarheten av den juridiska termen "apartheid" utifrån kriterier inom internationell rätt (Apartheidkonventionen och Romstadgan), vilket inte bör förväxlas med historiska jämförelser med Sydafrika under 1970-talet, vilka också förekommer i debatten.

I en artikel argumenterar juristen Richard J. Goldstone emot tillämpbarheten av apartheid-begreppet (*Israel and the Apartheid Slander*, *Journal of Palestine Studies*, 2011). Han menar att kriterierna inte uppfylls i Israel, och inte heller på Västbanken även om "situationen är mer komplex" där. Detta eftersom det inte går att belägga någon avsikt att permanent vidmakthålla dominans av en grupp över en annan, vilket är ett av kriterierna för apartheid i Romstadgan.

Varken stater eller internationella organ har än så länge fastslagit att Israel utövar apartheid gentemot palestinierna på det sätt som man exempelvis slagit fast att det råder en ockupation och att bosättningarna strider mot internationell humanitär rätt. Detsamma gäller i huvudsak för de ekumeniska allianser Svenska kyrkan är medlem i. Frågan är omdiskuterad, vissa medlemmar börjar successivt använda begreppet och gör exempelvis uttalanden som säger att situationen liknar apartheid, medan andra avstår från att använda begreppet. Ett antal kyrkor, exempelvis amerikanska United Church of Christ och Sydafrikas kristna råd, har formella positioner som uttrycker att apartheid upprätthålls i Israel och Palestina. Varken Kyrkornas världsråd, ACT-alliansen eller Lutherska världsförbundet har någon position i den specifika frågan och använder i dagsläget inte begreppet apartheid i relation till Israel och Palestina.

I rapporten *Israel-Palestinakonfliktens påverkan på antisemitism i Sverige: världsbilder, delegitimering och tankestrukturer*, 2021 skriver Anders Persson:

Flera av IHRA:s exempel på antisemitism relaterade till Israel krockar med var den samtida debatten om IP-konflikten befinner sig just nu: diskussioner om Israel och apartheid, jämförelser med Israel och bosättarkolonialism, alltfler röster för lika rättigheter och en enstatslösning i IP-konflikten, en mer kritisk syn på sionism och så vidare. De flesta av de här debatterna har ännu inte nått Sverige, men lär göra det i framtiden.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:27.

Utskottet anser att situationen i Israel och Palestina är allvarlig och kräver fortsatt uppmärksamhet. Det arbete som Svenska kyrkan bedriver i området är betydelsefullt för den folkrättsliga situationen och har en långsiktig påverkan.

Varken Kyrkornas världsråd, Lutherska världsförbundet eller ACT-alliansen har för närvarande planer på att göra en liknande granskning av den folkrättsliga situationen i Israel och Palestina som motionärerna föreslår.

Om Svenska kyrkan skulle genomföra en granskning menar utskottet att den i så fall, om möjligt, skall göras av oberoende utredare i samverkan med globala ekumeniska organisationer, för att få den tyngd och de effekter som motionärerna önskar.

Därför föreslår utskottet att motion 2021:27 ska avslås.

Digitalt sammanträde Uppsala den 7 oktober 2021

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Christian Bonde, Celina Falk, Stig Axelsson, Karin Nodin, Jan Wahn, Marcus Lagerroos, Jerker Schmidt, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Anders Novak och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Roland Samuelsson, Lars Rande, Erik Ringheim, Malin Attervåg, Niklas Larsson, Inger Fredriksson, Emilia Persson, Gunilla Eldebro, Birgitta Axelsson Edström och Caroline Åkerhielm.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Reservation till förmån för bifall till motion 2021:27 Folkrätten i Israel/Palestina.

När välrenommerade organisationer för mänskliga rättigheter som B'Tselem och Human Rights Watch hävdar att Israel är ansvarigt för en apartheidregim mellan Medelhavet och floden Jordan kan inte Svenska kyrkan förhålla sig passiv. Det är en moralisk skyldighet för Svenska kyrkan att ta ställning till huruvida anklagelserna är trovärdiga eller inte.

För Svenska kyrkan är det även en moralisk plikt att lyssna till de palestinska kristnas röst som redan 2017 bad medlemskyrkor i Kyrkornas världsråd att lyssna till de palestinska kristna organisationernas gemensamma vädjan att granska Israels maktutövning i termer av apartheid (Kairos Palestina II 2017, Open letter).

Apartheid är ett brott mot mänskligheten. Att inte låta granska förekommande apartheiddokumentation och den folkrättsliga situationen i Israel/Palestina med avseende på apartheid är ett svek mot alla som söker sanningen och som tror att Jesu ord om att Sanningen skall göra er fria gäller även i denna situation.

Granskningen av den folkrättsliga situationen i Israel och Palestina utifrån framför allt FN:s apartheidkonvention och Romstadgans skrivningar om apartheid kan ske på olika sätt. Det handlar mycket om en sammanvägning av sådant som redan rapporterats. Detta arbete kan vi, om så behövs, göra själva. Om så är möjligt kan det ske i samverkan med relevanta partner.

Gun Eriksson, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Christian Bonde och Anders Nihlgård

Särskild mening

Vi ansluter oss till reservationen.

*Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Roland Samuelsson,
Lars Rande och Birgitta Axelsson Edström*

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2021:6

Missionsuppdraget

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:44 med förslaget att missionsuppdraget inom det internationella arbetet tydliggörs med en särskild missionsavdelning och att Svenska kyrkan söker fördjupat samarbete med sina systerkyrkor. Utskottet konstaterar att såväl mission som arbete för fördjupat kyrkosamarbete bedrivs och föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns två reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:44 punkt 1,
2. avslå motion 2021:44 punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2021:44 av Berth Löndahl och Leif Nordlander, Missionsuppdraget

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att tydliggöra missionsuppdraget inom ramen för det internationella arbetet med en särskild missionsavdelning,
2. söka ett fördjupat samarbete med våra systerkyrkor.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2021:44 i Ln 2021:5y *bilaga*.

Bakgrund

Inom kyrkokansliet bedrivs det internationella och ekumeniska arbetet i nära samspel mellan flera avdelningar, utifrån de utgångspunkter som kyrkomötes- och kyrkostyrelsebeslut anger. Kyrkorelationer är en väsentlig del av detta arbete.

Svenska kyrkans plattform för ekumenik och interreligiös samverkan

I *Svenska kyrkans plattform för ekumenik och interreligiös samverkan* (KS2020-1140, antagen av kyrkostyrelsen 2020-12-16) står att Svenska kyrkan deltar i Guds mission (*missio Dei*) med kristusbekännelsen i centrum och i partnerskap med bland annat Lutherska världsförbundet. Svenska kyrkan prioriterar därvid särskilt att

verka för ett intensifierat samarbete med LVF och dess medlemskyrkor, särskilt i relation till fältet teologisk utbildning samt vill bidra till att arbetet med genusrättvisa, policydialog, ungdomar/unga vuxna, ekumenisk dialog och interreligiös samverkan ytterligare förstärks.

Svenska kyrkans kyrkorelationer

Svenska kyrkan har kyrkorelationer av olika slag. Full kyrkogemenskap föreligger mellan medlemskyrkorna i Lutherska världsförbundet, med Oberoende filippinska kyrkan, De gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen och Tysklands evangeliska kyrka samt inom Borgågemenskapen (anglikanska och lutherska kyrkor huvudsakligen i Norden, Baltikum och på de brittiska öarna). Därutöver finns även andra samarbetsavtal och historiska relationer.

Samtliga stift har någon typ av relation till stift eller kyrkor inom Lutherska världsförbundet i Afrika, Centralamerika och/eller Mellanöstern, ett par stift har därutöver också vänrelationer med anglikanska stift i Afrika. De gemensamma biskopsmöten som 2015 och 2019 samlade biskopar från Svenska kyrkan och Evangelisk-lutherska kyrkan i Tanzania skapade och underhöll kontaktytor. Ett svåröverblickbart antal vänförsamlingsrelationer hör också till bilden. Alla dessa kontakter bidrar i denna del av fullgörandet av Guds mission, vilket enligt plattformen för ekumenik och interreligiös samverkan ”lika mycket [utmanar] den egna självförståelsen som kyrkornas praktiska samverkan och ömsesidiga beroende av varandra”.

Prioritering teologisk utbildning

Enligt dokumentet Strategi för teologisk utbildning i en global kontext (KS2020-1111, antaget av kyrkostyrelsen 2020-10-28) hör den teologiska utbildningen samman med ”övrig ekumenisk och internationell samverkan”. Utöver redan anförda prioriteringar är det viktigt för Svenska kyrkan att stödja teologisk utbildning som möjliggör utveckling av kontextuell teologi. Av strategin framgår vidare att Svenska kyrkan vill främja ömsesidiga lärarutbyten, med såväl utsänd personal från Svenska kyrkan som periodvis undervisning genom lärare från systerkyrkor vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut och vid stiftsarrangemang.

Såväl detta strategidokument som ovan nämnda plattform innebär möjligheter för systerkyrkor att utifrån sina behov och önskemål påverka hur Svenska kyrkan reflekterar kring och lever uppdraget att utöva mission.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågor om mission har behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen på senare år. Kyrkolivsutskottet redovisar i sitt betänkande 2018:5 Missionsuppdraget att ett drygt tjugotal motioner behandlats sedan 2009. Med anledning av motion 2018:59, som behandlades i betänkandet, hade ekumenikutskottet beretts möjlighet att yttra sig (Eu 2018:2y) och skriver i yttrandet att mission utgår från många centra i världen.

Under 2018 års kyrkomöte behandlade ekumenikutskottet motion 2018:53 Mission, missionärer och gemenskap. I den föreslogs överläggningar om det gemensamma missionsuppdraget med systerkyrkan i Tanzania, inom ramen för Act Svenska kyrkan. Utskottet konstaterade i sitt betänkande 2018:5, vid en tidpunkt när svensk-tanzaniskt biskopsmöte ägt rum vid ett tillfälle, ”att samverkan [...] fortfarande är rik och intensiv, även om den idag sker i andra former och på andra villkor än tidigare”. På utskottets förslag avslog kyrkomötet motionen.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:44.

Utskottet vill tacka läronämnden för ett mycket klagörande yttrande, som tydliggör att motionen utgår från ett smalt missionsbegrepp. Såväl den föredragning av *Svenska kyrkans plattform för ekumenik och interreligiös samverkan* som utskottet tagit del av som annat bakgrundsmaterial visar att mission i flera meningar bedrivs av Svenska kyrkan. Även den strävan efter fördjupat samarbete med systerkyrkorna som motionen efterlyser föreligger redan, bilateralt såväl som multilateralt. Att i detta läge bifalla motionen skulle inte bara förminska det arbete som finns utan skulle också föregripa pågående revision av den strategiska planen för Act Svenska kyrkan.

Utskottet motsätter sig ingalunda fördjupat kyrkosamarbete utan ser med stor glädje att såväl gällande styrdokument som pågående operativt arbete syftar till fördjupat kyrkosamarbete.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att motion 2021:44 avslås i sin helhet.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På ekumenikutskottets vägnar

Gun Eriksson, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Gun Eriksson, ordförande, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Christian Bonde, Katarina Glas, Celina Falk, Stig Axelsson, Jan Wahn, Niklas Larsson, Marcus Lagerroos, Jerker Schmidt, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Anders Novak och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Roland Samuelsson, Lars Rande, Erik Ringheim, Malin Attervåg, Inger Fredriksson, Emilia Persson, Gunilla Eldebro, Birgitta Axelsson Edström och Caroline Åkerhielm.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Vi vill anmäla reservation mot utskottets förslag om avslag av den andra att-satsen i motion 2021:44 till förmån för att den ska anses vara besvarad genom Svenska kyrkans arbete såsom beskrivet i Svenska kyrkans plattform för ekumenik och interreligiös samverkan (KS 2020-1140) samt Strategi för teologisk utbildning i en global kontext (KS 2020-1111) med mera. Ett avslag om fördjupad samverkan med systerkyrkor sänder signaler som talar emot själva essensen av ekumenik – nämligen den världsvida kyrkans synliga enhet i en försonad mångfald.

Celina Falk och Stig Axelsson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot ekumenikutskottets beslut att avslå motion 2021:44 till förmån för bifall för hela motionen. Jag ställer mig positiv till motionen. Fokus för missionen

Eu 2021:6

bör dock vara i det område där avsaknaden för kyrkan och Gud är som mest avlägsen och här placerar sig vår del i världen som utmärkande. Fokus bör där av ligga på onådda områden i världen och Sverige där Europa bör få större fokus än idag i missionsuppdraget.

Marcus Lagerroos

Särskild mening

Jag vill anföra särskild mening i överensstämmelse med reservation 1.

Erik Ringheim

Religionsdialog och mission

Läronämndens yttrande över motionerna 2021:15, 2021:23, 2021:29, 2021:44 och 2021:51

Kristna tror på en treenig Gud: skapare, frälsare och livgivare.

De apostoliska, nicenska och athanasianska trosbekännelserna inleds alla med tron på en enda Gud, som har skapat himmel och jord. Därför är det angeläget för kristna att föra dialog med gudstillbedjare i olika traditioner.

Bekännelsen till Jesus Kristus är kyrkans hjärtpunkt. Kristnas kallelse är att göra honom känd, trodd och älskad. När trosbekännelsen beskriver Sonen som ”av samma väsen som Fadern” säger detta att tron på Jesus Kristus är förbunden med tron på Gud som skapare av alla människor.

Den heliga Anden kan ge sig till känna även i andra religiösa traditioner. Därför mognar Andens frukter (Galaterbrevet 5:22–23) också utanför kyrkans sammanhang. Samtidigt finns det anledning att vara vaksam, eftersom det finns livsfientlig religiositet både i och utanför kristna sammanhang.

Utvecklingen i Svenska kyrkan när det gäller relationen mellan mission och dialog är en del av en bred rörelse i den globala kristenheten som syftar till att förena kärleken till Kristus med tron på Gud som skapat alla människor.

Detta betonas exempelvis i det internationella ekumeniska dokumentet *Charta Oecumenica*, undertecknat av företrädare för de stora kyrkofamiljerna i Konferensen för europeiska kyrkor (KEK) och Romersk-katolska kyrkan genom Europeiska biskopskonferensernas råd (CCEE):

Vi förbinder oss

- att erkänna människors och grupper religions- och samvetsfrihet och verka för att de såväl individuellt som gemensamt, privat som offentligt, får utöva sin religion eller livsåskådning inom ramen för gällande rättsregler,
- att vara öppna för samtal med alla människor av god vilja, att fullgöra gemensamma angelägenheter tillsammans med dem och vittna för dem om den kristna tron.

Begreppet ”mission” har använts på olika sätt i historien. I sitt yttrande Ln 2018:3y med hänvisning till Ln 2014:8y skriver läronämnden:

Kyrkan är redskap för Guds sändning som tar sig uttryck i församlingens uppdrag att fira gudstjänst, bedriva undervisning, utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Detta är grunden för den missionsstrategi som ska förverkligas i varje församling och som tydliggörs i församlingsinstruktionen. Den utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena.

Ordet mission har använts på olika sätt i kyrkans tradition. Mission kan beskrivas som uppdraget att delta i Guds mission, Guds verk i världen (*Missio Dei*). Ordet mission kan också användas om det mer specifika uppdraget att göra Jesus Kristus känd, trodd och älskad.

Det behöver alltså inte föreligga någon motsättning mellan att förkunna evangeliet om Kristus och att bejaka religionsdialog. ”En sådan dialog är inte bara förenlig med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, utan även ett sätt att ge uttryck åt denna tro.” (Ln 2011:9y)

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2021:7

Nätverk för mission

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:51, där motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska ta initiativ till ett nätverk som inventerar och sammanställer erfarenheter av evangelisation bland muslimer. Utskottet anser att *Support migration* och andra resursbanker som finns redan tillhandahåller värdefulla erfarenheter och material. Utskottet uppfattar inte heller att framgångsrika nätverk kan beslutas från nationell nivå. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:51.

Motionens förslag

Motion 2021:51 av Elisabeth Sandlund m.fl., Nätverk för mission

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till ett nätverk för anställda och frivilliga i kyrkan som arbetar med evangelisation bland muslimer i syfte att inventera och sammanställa erfarenheter i en resursbank.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2021:51 i Ln 2021:5y, *bilaga*.

Bakgrund

I 2 kap. 1 § kyrkoordningen regleras församlingens uppgifter. I det första stycket anges att församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Det svenska samhället, i vilket denna uppgift ska fullgöras, är en mångkulturell och mångreligiös kontext. Uppgiften måste därför fullgöras under hänsynstagande också till interkulturella och interreligiösa aspekter. Bland dokument som bidrar med vägledning kan följande nämnas.

Biskopsbrevet *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext*

I biskopsbrevet *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös text*, som 2019 utkom i reviderad upplaga, uttrycker Svenska kyrkans biskopar en missionsteologisk grundhållning bland annat genom följande:

Centralt i kristen tro är att kyrkan är kallad och sänd att dela Guds omsorg om hela världen, Guds mission: vår delaktighet i Guds strävan att göra skapelsen hel i alla dess relationer. I ljuset av evangeliet kan vi förstå kyrkans och församlingens sändning som en fortsättning på Jesu sändning: att tjäna, att förkunna evangelium, att befria, att i ord och handling vittna om Gud som skapar och upprättar, att hela och bota, att ge liv, fred och försoning. I mötet med människor av annan tro är det viktigt att inte utnyttja medmänniskans utsatthet för att ”vinna över” den andre till den kristna bekännelsen. [...] Samtidigt som kyrkan ska undvika att utnyttja medmänniskans utsatthet, är det viktigt att alltid vara tydlig med evangeliet om Jesus Kristus. Bekännelsen till den uppståndne är kyrkans hjärtpunkt. När öppenheten för den andre leder till otydlighet om den egna bekännelsen, är båda parter förlorare.

Biskopsbrevet erkänner i avsnittet ”en god relation till andra trossamfund”

en spänning, men inte en motsättning, mellan vittnesbörd och dialog. I det ekumeniska dokumentet *Kristet vittnesbörd i en mångreligiös värld* (2011), som antagits av såväl Kyrkornas världsråd som Påvliga Rådet för Interreligiös Dialog och Evangeliska Världsalliansen, är utgångspunkten att kristna med glädje ska följa uppmaningen ”(var) [...] alltid beredda att svara var och en som kräver besked om ert hopp. Men gör det ödmjukt och respektfullt i medvetande om er goda sak” (1 Petr. 3:15–16). Dokumentet uppmanar också till respekt och solidaritet med människor av annan tro. Syftet med dialog och samarbete med människor av annan tro är inte konversion. Varje ärligt samtal innehåller dock ett vittnesbörd om den egna troserfarenheten, och om någon vill bli kristen ska det finnas en tydlig väg att gå, där kyrkan erbjuder undervisning och dop. Konversionen kan givetvis gå i andra riktningen – och då får vi respektera den som valt en annan tro.

Charta Oecumenica

Dokumentet *Charta Oecumenica*, överlämnat till Europas kristenhet 2001 och framtaget gemensamt av romerska katoliker, ortodoxa, anglikaner, gammalkatoliker, lutheraner och reformerta, säger om kyrkornas gemensamma ”viktigaste uppgift [...] att i ord och handling tillsammans förkunna evangeliet till alla människors frälsning” att denna innefattar

– att tillerkänna varje människa friheten att utifrån sitt eget samvete välja religiös och kyrklig tillhörighet. Ingen får drivas till att konvertera genom moralisk påtryckning eller materiella fördelar. Ingen som av fri vilja konverterar får heller hindras att göra så.

Om relationerna till islam står i *Charta Oecumenica* följande:

Vi vill intensifiera umgänget mellan kristna och muslimer och kristen-muslims dialog på alla nivåer. Särskilt vill vi uppmuntra till samtal om tro på den ende Guden och om förståelse av mänskliga rättigheter.

Vi förbinder oss

– att möta muslimer med respekt,
– att samarbeta med muslimer i gemensamma angelägenheter.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågor om mission har behandlats i kyrkomötet vid ett flertal tillfällen på senare år. Kyrkolivsutskottets betänkande 2018:5 redovisar behandlingen av ett drygt tjugotal motioner sedan 2009 med huvudinriktning mission i Sverige. Det senaste tillfället var för tre år sedan då det hade inkommit två motioner i ämnet.

I den ena motionen, 2018:58, föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att kartlägga hur församlingsinstruktioner beskriver och församlingar fullgör missionsuppdraget, redovisa goda exempel och utifrån dessa utarbeta förslag på missionsstrategier som hjälper människor komma till tro på Jesus och leva i kristen gemenskap. Kyrkolivsutskottet konstaterade att ansvaret ligger på församlingarna, som har mission som en del av sin grundläggande uppgift och uttryckte osäkerhet kring huruvida efterfrågad kartläggning skulle nå avsedd effekt. Utskottet hänvisade också till pågående verksamhet i programmet Lärande och undervisning, som utifrån sin utgångspunkt i undervisning också berör andra perspektiv, inte minst mission. Utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås vilket också blev kyrkomötets beslut.

I den andra motionen, 2018:59, föreslogs att kyrkostyrelsen skulle utreda hur befintliga och nya missionsinsatser skulle kunna implementeras i utanförskapsområdet och områden med hög invandring och att pengar skulle avsättas för en samlad nationell insats. Kyrkolivsutskottet föreslog att motionen skulle avslås och hänvisade till kyrkomötets beslut KmSkr 2016:21 om att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta strategier för mission och undervisning av invandrare. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

I skrivelsen KsSkr 2018:3 redovisar kyrkostyrelsen att kyrkomötets skrivelse 2016:21 slutbehandlats genom att stödfunktionen Support migration, som finns tillgänglig för församlingarna via Svenska kyrkans intranät, innehåller material med olika relevanta perspektiv.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:51.

I likhet med De Ungas Kyrkomöte avvisar utskottet motionens ensidiga inriktning på muslimer, vilken utskottet finner problematisk. De resursbanker som finns (hemsidorna internwww.svenskakyrkan.se/supportmigration, <https://www.svenskakyrkan.se/asyl> sokande-konvertiter och utgivet material från *Framtiden bor hos oss*) tillhandahåller redan värdefulla erfarenheter och material. Även om resursbankerna kan behöva uppdateras är det inte motiverat att starta nya. Utskottets erfarenhet är dessutom att fungerande nätverk i första hand skapas på gräsrotsnivå.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2021:51.

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Christian Bonde, Celina Falk, Stig Axelsson, Niklas Larsson, Jan Wahn, Marcus Lagerroos, Jerker Schmidt, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Anders Novak och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Roland Samuelsson, Lars Rande, Erik Ringheim, Malin Attervåg, Inger Fredriksson, Gunilla Eldebro och Birgitta Axelsson Edström.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Jag vill tillägga följande särskilda yttrande till motionen. Det är positivt att Svenska kyrkans medlemmar och anställda ägnar sig åt mission och evangelisation. Att samla erfarenheter i en resursbank kan vara en god källa. Utifrån vad Bibeln anger ”Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar” borde dock denna avgränsning inte göras endast till muslimer som redan är gudstroende.

Därför bör i stället det glada budskapet om Jesus erbjudas hela det svenska folket i både lokalsamhället som i övriga landet.

Marcus Lagerroos

Religionsdialog och mission

Läronämndens yttrande över motionerna 2021:15, 2021:23, 2021:29, 2021:44 och 2021:51

Kristna tror på en treenig Gud: skapare, frälsare och livgivare.

De apostoliska, nicenska och athanasianska trosbekännelserna inleds alla med tron på en enda Gud, som har skapat himmel och jord. Därför är det angeläget för kristna att föra dialog med gudstillbedjare i olika traditioner.

Bekännelsen till Jesus Kristus är kyrkans hjärtpunkt. Kristnas kallelse är att göra honom känd, trodd och älskad. När trosbekännelsen beskriver Sonen som ”av samma väsen som Fadern” säger detta att tron på Jesus Kristus är förbunden med tron på Gud som skapare av alla människor.

Den heliga Anden kan ge sig till känna även i andra religiösa traditioner. Därför mognar Andens frukter (Galaterbrevet 5:22–23) också utanför kyrkans sammanhang. Samtidigt finns det anledning att vara vaksam, eftersom det finns livsfientlig religiositet både i och utanför kristna sammanhang.

Utvecklingen i Svenska kyrkan när det gäller relationen mellan mission och dialog är en del av en bred rörelse i den globala kristenheten som syftar till att förena kärleken till Kristus med tron på Gud som skapat alla människor.

Detta betonas exempelvis i det internationella ekumeniska dokumentet *Charta Oecumenica*, undertecknat av företrädare för de stora kyrkofamiljerna i Konferensen för europeiska kyrkor (KEK) och Romersk-katolska kyrkan genom Europeiska biskopskonferensernas råd (CCEE):

Vi förbinder oss

- att erkänna människors och gruppers religions- och samvetsfrihet och verka för att de såväl individuellt som gemensamt, privat som offentligt, får utöva sin religion eller livsåskådning inom ramen för gällande rättsregler,
- att vara öppna för samtal med alla människor av god vilja, att fullgöra gemensamma angelägenheter tillsammans med dem och vittna för dem om den kristna tron.

Begreppet ”mission” har använts på olika sätt i historien. I sitt yttrande Ln 2018:3y med hänvisning till Ln 2014:8y skriver läronämnden:

Kyrkan är redskap för Guds sändning som tar sig uttryck i församlingens uppdrag att fira gudstjänst, bedriva undervisning, utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Detta är grunden för den missionsstrategi som ska förverkligas i varje församling och som tydliggörs i församlingsinstruktionen. Den utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena.

Ordet mission har använts på olika sätt i kyrkans tradition. Mission kan beskrivas som uppdraget att delta i Guds mission, Guds verk i världen (*Missio Dei*). Ordet mission kan också användas om det mer specifika uppdraget att göra Jesus Kristus känd, trodd och älskad.

Det behöver alltså inte föreligga någon motsättning mellan att förkunna evangeliet om Kristus och att bejaka religionsdialog. ”En sådan dialog är inte bara förenlig med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, utan även ett sätt att ge uttryck åt denna tro.” (Ln 2011:9y)

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkolivsutskottets betänkanden

K1 2021:1–13

Kyrkolivsutskottets betänkande

- Kl 2021:1 Kyrklig scout- och idrottsverksamhet
- Kl 2021:2 Pastorsadjunktsåret
- Kl 2021:3 Konfirmationsåldern
- Kl 2021:4 Material i apologetik
- Kl 2021:5 Fritidsledarutbildning
- Kl 2021:6 Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu
- Kl 2021:7 En kyrka för alla
- Kl 2021:8 Nya sätt att vara kyrka
- Kl 2021:9 Jämställdheten i Svenska kyrkan
- Kl 2021:10 Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris
- Kl 2021:11 Könsidentitet och könsuttryck
- Kl 2021:12 Distansutbildning
- Kl 2021:13 Jourhavande präst

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2021:1

Kyrklig scout- och idrottsverksamhet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas den från 2020 års kyrkomöte bordlagda motionen 2020:10 i vilken det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att ta fram en nationell strategi för organisering av kyrklig scout- och idrottsverksamhet. Utskottet konstaterar att Svenska kyrkan har en egen barn- och ungdomsorganisation, Svenska Kyrkans Unga, och inom den ryms friluftaktiviteter. Församlingens verksamhetsinriktning bör bestämmas av församlingarna i samspel med respektive stift och är inte en fråga för nationell nivå. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2020:10.

Motionens förslag

Motion 2020:10 av Torbjörn Aronson, Kyrklig scout- och idrottsverksamhet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en nationell strategi för organisation av kyrklig scout- och idrottsverksamhet.

Bakgrund

Svenska kyrkan och Scouterna

Scouterna är den nationella organisationen för scoutrörelsen i Sverige (tidigare utgjordes den av Svenska scoutrådet som var paraplyorganisation för scoutförbunden KFUK-KFUM, Frälsningsarmén, Nykterhetsrörelsen och SMU). EFS scout organiserades tidigare under KFUK-KFUM och är idag en samverkansorganisation till Scouterna under namnet Salt Scout (2014). Scouterna bildades 1 januari 2012 och har det svenska medlemskapet i de två världsorganisationerna för Scouting WAGGGS (World Association of Girl Guides and Girl Scouts) och WOSM (World Organization of the Scout Movement).

Scouterna ansvarar för att utveckla hela scoutrörelsen i Sverige samt erbjuder en stödstruktur för de kårer som tidigare ingick i Svenska scoutrådet. Kårer som är medlemmar i en samverkansorganisation är också medlemmar i Scouterna men deras lokala stöd hanteras av respektive samverkansorganisation.

Salt scout har drygt 2 000 medlemmar och är den verksamhet, i Svenska kyrkan, som har tydligast koppling till Scouterna i ett nationellt perspektiv. *Västerås stifts*

scoutkår startades 2020 och är direktanslutna till Scouterna. Kåren är gemensam för all scoutverksamhet inom församlingar i Västerås stift. I övrigt rymmer Svenska kyrkan en del ”scoutliknande verksamhet” men som organisatoriskt varken har kopplingar till Salt scout eller till Scouterna.

Svenska kyrkan har sedan 2016 ett avtal med Scouterna kring webb utbildningen Trygga möten (förebygga kränkningar och övergrepp i ungdomsverksamhet). Avtalet förlängdes 2020-10-21 och tecknades mellan Trossamfundet Svenska kyrkan och Scouternas utbildningsbolag AB. Avtalet gäller fram till och med innevarande års utgång och innebär att Svenska kyrkan kan erbjuda 200 utbildningslicenser till medarbetare i församlingarna. Kyrkostyrelsen har informerats och beslutat om den samverkan som sker inom ramen för avtalet gällande webb utbildningen Trygga möten.

Svenska kyrkan och samverkan med idrottsrörelsen

Svenska kyrkan har under 2000-talet samverkat med idrottsrörelsen. Sedan 2006 har Svenska kyrkan haft flera avtal med Svenska fotbollförbundet. Avtalen har bland annat varit knutna till Svenska fotbollförbundets fotbollsskolor samt berört Svenska kyrkans internationella arbete, bland annat har det handlat om rättvisemärkta fotbollar. Under hösten 2021 kommer kyrkokansliet att möta Fotbollförbundet för diskussion om fortsatta samarbeten.

I de flesta stift finns både samarbeten och verksamheter som har kopplingar till idrott. Kyrkokansliet samordnar också nätverk kopplat till kyrka-idrott och tar ansvar för genomförande av kyrka-idrottsforum. Dessa idrottsforum syftar till att medarbetare i stift och församlingar får möjlighet att dela erfarenheter och information kring arbetet med kyrka-idrott.

Sedan 2017 finns Svenska kyrkan på en samverkansplattform tillsammans med Svenska Röda korset, Riksidrottsförbundet, Rädda barnen, Forum och Stadsmissionerna i Sverige. Denna samverkan verkar för ett öppnare och mer inkluderande Sverige.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet behandlade 2014 en motion (2001:4) i vilken det föreslogs att kyrkomötet skulle uppdraga till kyrkostyrelsen att producera ett idématerial med inriktning på verksamheter för pojkar och män. I motionen lyftes frågan om pojkarnas och människans frånvaro i församlingen. Kyrkolivsutskottet (KI 2014;4) delade motionärens uppfattning att det behövde göras insatser för att pojkar och män ska finna en plats i församlingsverksamheten, men gjorde bedömningen att det redan fanns material och aktiviteter som fyllde behoven och föreslog därför att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Samverkan mellan Svenska kyrkan och idrottsrörelsen har behandlats vid två tidigare kyrkomöten, 2014 (motion 2014:78) och 2015 (motion 2015:38). Båda motionerna handlade om att öka och fördjupa samverkan mellan Svenska kyrkan och idrottsrörelsen. I betänkandet från 2015 (KI 2015:9) hänvisades till det pågående arbetet inom ramen för kyrka-idrottsforum och samarbetsavtalet med Svenska fotbollförbundet. Utskottet gjorde bedömningen att ytterligare samverkan inte var nödvändig och föreslog avslag på motionerna. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Motion 2020:10

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2020:10.

Utskottet delar motionärens uppfattning om betydelsen av mångfald i Svenska kyrkans barn- och ungdomsarbete. Friluftsliv och idrott spelar en stor roll i unga människors liv och det är bra att Svenska kyrkan förmår att möta unga människor där de finns och att knyta an till deras intressesfär. Utskottet konstaterar att Svenska kyrkan har en egen barn- och ungdomsrörelse, Svenska Kyrkans Unga, och inom den ryms friluftaktiviteter.

Det har under åren förts diskussioner mellan Scouterna och Svenska Kyrkans Unga om en utökad samverkan, men det har funnits olika uppfattningar kring avgifter och medlemskommunikation.

Att starta scoutkårer innebär förpliktelser och det måste vara församlingar och stift som själva bestämmer om detta är lämpligt eller inte.

Utskottet ser positivt på samverkan mellan Svenska kyrkan och idrottsrörelsen, men menar samtidigt att det måste vara församlingar som i första hand initierar sådan samverkan.

Församlingens verksamhetsinriktning bör bestämmas av församlingarna i samspel med respektive stift. Någon nationell strategi för att församlingar ska klara denna uppgift behövs inte.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2020:10.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Niklas Grahn, Amanda Carlshamre, Kent Karlsson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Viktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Kristin Molander, Lars Jakobsson, Ellionor Moberg, Tomas Fors, Christoffer Wallin, Zandra Pettersson, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Andreas Holmberg och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot kyrkolivsutskottets beslut i betänkande KI 2021:1 till förmån för bifall av motionen (2020:10).

Svenska kyrkan har förlorat 1,5 miljon medlemmar sedan år 2000 och har idag ingen fungerande strategi för att långsiktigt hejda den nedåtgående trenden. En nationell strategi för kyrklig scout- och idrottsverksamhet har stor potential för att bidra till att bryta denna trend och hjälpa församlingar och stift att hitta ett sätt att få och behålla fler killar i kyrkan.

Torbjörn Aronson

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2021:2

Pastorsadjunktsåret

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:4 i vilken det föreslås att kyrkostyrelsen ska utreda och komma med förslag till hur systemet med pastorsadjunkter kan avvecklas. Utskottet delar motionärernas åsikt att systemet med pastorsadjunkter bör ses över men vill inte förekomma den redan av kyrkostyrelsen beslutade utredningen av Svenska kyrkans prästutbildning, inklusive pastorsadjunktsåret. Däremot vill utskottet att kyrkostyrelsen i sin utredning särskilt beaktar var det finansiella ansvaret för pastorsadjunkters lön vid vakans i församling ska ligga.

Till betänkandet finns en reservation, ett särskilt yttrande och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:4,
2. med anledning av motion 2021:4 uppdra till kyrkostyrelsen att i utredningen av Svenska kyrkans prästutbildning beakta vad utskottet anfört.

Motionens förslag

Motion 2021:4 av Leif Nordenstorm m.fl., Pastorsadjunktsåret

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och lägga förslag till hur systemet med pastorsadjunkter kan avvecklas.

Bakgrund

Pastorsadjunktstjänst

Pastorsadjunktstjänsten är en introduktionstjänst, som avser att erbjuda pastorsadjunkten en introduktion till en ordinarie prästtjänst. Biskopen i respektive pastorsadjunkts hemstift fattar beslut om i vilken församling de placeras och stiftet betalar deras lön under pastorsadjunktstiden på tolv månader. Tiden kan förlängas upp till 18 månader vid särskilda skäl. Under sitt adjunktsår arbetar pastorsadjunkter som präster i en missivförsamling och har till sitt stöd en handledare som de samtalar med regelbundet.

Enligt kyrkoordningen (34 kap. 10 §) måste den som söker en tjänst som komminister, kontraktsadjunkt eller stiftsadjunkt ha varit anställd som pastorsadjunkt i ett år, eller som vid tidpunkten för tillträdet av den sökta tjänsten kan antas ha varit det. I regel sker detta i anslutning till en avslutad prästutbildning vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut (SKUI). Därför har prästkandidater redan när de börjat läsa vid

SKUI samtal med sitt stifts rekryteringsansvariga om var inom stiftet de kommer att tjänstgöra under sitt pastorsadjunktsår.

Pastorsadjunkt, som en reglerad tjänst på ett år med handledning, blev reglerad 1991. Syftet var att ge nyvigda präster en trygg och ordnad start på sin prästgöring. Till en viss grad kan en sådan introduktionstjänst jämföras med introduktionstjänster för läkare eller psykologer, men det finns också skillnader, till exempel att pastorsadjunkter redan är vigda medan läkare och psykologer får legitimation efter sin introduktionstjänst.

Praktik under prästutbildningen

Inom prästutbildningen ingår flera praktikperioder. I den pastoralteologiska grundkursen ingår tre veckors verksamhetsförlagd undervisning i en församling i vigningsstiftet och innan det pastoralteologiska slutåret kan genomföras ska kandidaten ha avslutat åtta veckors praktik i församling. Undervisningen vid SKUI är yrkesförberedande och innehåller många praktiska övningar. I den ingår också tre veckor av verksamhetsförlagd undervisning i församling.

Ny utredning om Svenska kyrkans prästutbildning

Sommaren 2021 beslutade kyrkostyrelsen att genomföra en utredning av Svenska kyrkans pastoralteologiska utbildning. Utredningen ska redovisas senast under hösten 2022 och innehålla förslag på en reviderad, alternativt ny, utbildningsplan för prästprogrammet.

Utredningen ska även analysera konsekvenser för den befintliga ordningen med pastorsadjunktsår som introduktionstjänst för nyvigda präster ifall förändringar föreslås som kan ha inverkan på denna ordning. Här kan det vara aktuellt att inom utredningen belysa olika modeller för introduktionstjänst. Likaså ska eventuella konsekvenser för övriga kyrkliga utbildningar och samverkan mellan alla utbildningsprogram belysas och analyseras utifrån de förslag som ges.

Utredningen ska dessutom överväga möjligheter och svårigheter med erbjudanden om och planering för fortbildningsdelar som fortsättning efter avslutad pastoralteologisk yrkesutbildning och prästvigning.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Till 2004 års kyrkomöte inkom en motion i vilken det föreslogs att sex månaders anställning som pastorsadjunkt skulle ge behörighet att anställas som komminister, kontraktsadjunkt eller stiftsadjunkt (2004:91). Motionen avslogs av kyrkomötet i enlighet med kyrkorättsutskottets förslag som hänvisade till pågående utredningar av de kyrkliga utbildningarna (Kr 2004:2).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:4.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2021:4 uppdra till kyrkostyrelsen att i utredningen av Svenska kyrkans prästutbildning beakta vad utskottet anfört.

Utskottet är överens med motionärerna att det finns anledning att se över ordningen med pastorsadjunktsår i sin nuvarande form. Utskottet vill lyfta den olägenhet det kan medfölja när präster med familjer behöver flytta flera gånger under kort tid och att

nya präster kan ha väldigt olika behov av introduktion. Utskottet anser att den ordning där stiftens bekostar pastorsadjunkters lön vid vakans i församling måste ses över.

Utskottet ser att det i den del av kyrkostyrelsen beslutade utredningen av Svenska kyrkans prästutbildning som gäller pastorsadjunktsåret, finns erfarenheter att hämta från EFS, vars präster inte genomgår ett pastorsadjunktsår samt bland nyvigda diakoner som i regel inte har en introduktionstjänst, men ibland omfattas av ett mentorskapsprogram.

Utskottet anser att det inte är lägligt att föregripa den beslutade utredningen av Svenska kyrkans prästutbildning genom att tillsätta ytterligare en utredning av pastorsadjunktsåret, eller att en sådan utredning *a priori* ska inriktas på avskaffande av pastorsadjunktsåret.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2021:4 och att med anledning av motionen uppdra till kyrkostyrelsen att i utredningen av Svenska kyrkans prästutbildning beakta vad utskottet anfört.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Amanda Carlshamre, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Kristin Molander, Lars Jakobsson, Ellionor Moberg, Tomas Fors, Christoffer Wallin, Zandra Pettersson, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Thomas Petersson och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot kyrkolivsutskottets förslag till avslag på motion 2021:4 Pastorsadjunktsåret, till förmån bifall till motionen.

Margaretha Herthelius

Särskilt yttrande

Jag delar utskottets mening att motionen ska avslås, men motsätter mig motivtexten i sammanfattningen samt i utskottets överväganden till förmån för eget förslag enligt nedan, vilket tyvärr inte vann utskottets majoritetsstöd:

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:4 i vilken det föreslås att kyrkostyrelsen ska utreda och komma med förslag till hur systemet med pastorsadjunkter kan avvecklas.

KI 2021:2

Utskottets mening är dock att den redan av kyrkostyrelsen beslutade utredningen av Svenska kyrkans prästutbildning, inklusive pastorsadjunktsåret inte bör föregripas.

Utskottets överväganden

Utskottet anser att det är olägligt att föregripa den redan beslutade utredningen av Svenska kyrkans prästutbildning genom att tillsätta ytterligare en utredning av pastorsadjunktsåret. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2021:4.

Ann-Christine From Utterstedt

Särskild mening

Vi stödjer det särskilda yttrandet i ärendet.

Zandra Pettersson och Christoffer Wallin

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2021:3

Konfirmationsåldern

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:11, där kyrkostyrelsen föreslås få i uppdrag att ändra åldern för konfirmation i Svenska kyrkan till det året de unga fyller 14 år.

Utskottet konstaterar att möjligheten att söka dispens för konfirmation av barn yngre än 15 år redan nu är en möjlighet. Utskottet vill också påpeka att konfirmationen bör utformas på ett sådant sätt att det även passar äldre ungdomar och ungdomar i behov av särskilt stöd. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:11.

Motionens förslag

Motion 2021:11 av Lars Arvidsson m.fl., Konfirmationsåldern

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ändra åldern för konfirmation i Svenska kyrkan till det året de unga fyller 14 år.

Bakgrund

De nya riktlinjerna för konfirmandarbetet antogs av kyrkostyrelsen i juni 2020. Riktlinjerna är en revidering av de riktlinjer som färdigställdes 2007. Det som tillkommit är en förstärkning av konfirmandarbetets teologiska innehåll. I riktlinjerna 2020 bestäms det att barnets ålder behålls oförändrad, det vill säga barnet bjuds in till konfirmation det år barnet fyller 15 år. Riktlinjerna medger möjligheterna att söka dispens hos respektive stifts domkapitel för konfirmand som är yngre än 15 år.

Under arbetet med att ta fram de nya riktlinjerna fördes en bred diskussion mellan stift och kyrkokansliet om konfirmandens ålder. Några stift önskade möjligheten att erbjuda konfirmation till yngre barn för att undvika glapp i församlingens verksamhet. Det framfördes också att många församlingar hade svårt att nå barnen med inbjudan till konfirmation via skolan, då många skolledare säger nej till den typen av kyrkas-kolkontakter.

Majoriteten i arbetsgruppen (här fanns också representanter för stiftet) som arbetade med riktlinjerna gjorde bedömningen att det var viktigt att behålla konfirmandåldern. I resonemanget framfördes att målsättningen med konfirmandarbetet är att ge stöd till tonåringar under en fas i identitetsutvecklingen som för de flesta inträffar vid 14–15 års ålder. Arbetsgruppen påpekade också att det redan finns en utvecklad konfirmandpedagogik och pedagogiskt material för just denna åldersgrupp.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkolivsutskottet behandlade 2019 motion 2019:2 i betänkandet KI 2019:2. Motionären föreslog bland annat en ökad frihet för församlingar att bestämma i vilken ålder konfirmanden ska bjudas in. Skälen till detta var att undvika glapp i församlingarnas verksamheter och skapa kontinuitet.

Utskottet bejakade motionärens beskrivning av betydelsen av ett sammanhållet arbete med barn och unga, men utskottet bedömde att ett tidigareläggande av konfirurationsåldern inte var lösningen. Utskottet påpekade att det är möjligt med en flerårs-konfirmation, det vill säga att bjuda in barn som är yngre än 15 år, efter beviljad dispensansökan. Vidare hänvisade utskottet till de handlingsplaner som församlingar ska utforma för konfirmandarbetet och som bland annat ska tydliggöra glapp i barn- och ungdomsarbetet. Utskottet ansåg att det var viktigt att hålla fast vid den ålder som riktlinjerna angav då konfirmation handlar om att bearbeta frågor kring tro, existens och liv. Utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:11.

Utskottet menar att konfirmation ska utgå från ungdomars behov och påpekar att konfirmation är något som den unga människan väljer att delta i för sin egen skull. Utskottet har uppfattningen att den nuvarande åldern, som anges i riktlinjerna för konfirmandarbetet, ska behållas. Utskottet påpekar att det enligt samma riktlinjer redan är en möjlighet att begära dispens för barn som är yngre än 15 år. Utskottet menar att yngre barn, än 15 år, ofta har svårt att delta på ett meningsfullt sätt utifrån de målsättningar som anges i riktlinjerna.

Utskottet vill betona betydelsen av att konfirurationsverksamheten utformas på ett sådant sätt att den svarar mot ungdomars behov och intressen. Utskottet har uppfattningen att det är viktigt att det erbjuds konfirurationsalternativ som gör att ungdomar med särskilda behov känner sig välkomna att delta. Utskottet menar att det är viktigt att Svenska kyrkan också tar ett ansvar för äldre ungdomar som av olika anledningar inte väljer konfirmation, det året de fyller 15 år, men som kan tänka sig att göra det i ett senare skede i livet.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Lina Dahm, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Amanda Carlshamre, Kent Karlsson, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Viktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Kristin Molander, Lars Jakobsson, Ellionor Moberg, Tomas Fors, Zandra Pettersson, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Andreas Holmberg och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2021:4

Material i apologetik

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:14 i vilken motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att tillse att ett material i apologetik framställs för bruk i kyrkans konfirmandundervisning och annat ungdomsarbete. Utskottet anser att motionen belyser ett angeläget ämne, men att det inte är kyrkostyrelsens uppgift att se till att sådant material tas fram och brukas i församlingarnas konfirmand-, barn- och ungdomsarbete. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns två reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:14.

Motionens förslag

Motion 2021:14 av Kjell O Lejon m.fl., Material i apologetik

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att ett material i apologetik framställs för bruk i kyrkans konfirmandundervisning och annat ungdomsarbete.

Bakgrund

Motionen handlar om att stärka unga människors kunskap och förmåga att argumentera för sin kristna tro. Motionären beskriver ett samhälle där kristendom utsätts för olika sorters kritik av personer som företräder en ateistisk livsförståelse.

Svenska kyrkans undervisning har varit i kyrkostyrelsens fokus de senaste 15 åren, vilket medfört en rad olika satsningar, projekt och program. Under 2009–2012 pågick programmet Barn och unga 0–18 år, med syfte att stärka barn och ungas upplevelse av Svenska kyrkan som en plats för delande av tro och livsfrågor. Programmet avslutades 2012 och samma år beslutade kyrkostyrelsen om en gemensam satsning på kyrkans undervisning och mission i alla åldrar: Dela tro – dela liv. Syftet var att stödja stift och församlingar i undervisningsuppdraget och därmed möjliggöra för människor i olika åldrar att ta emot evangelium. Dela tro – dela liv pågick under åren 2013–2018.

I kyrkostyrelsens skrivelse 2018:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020 lyfte kyrkostyrelsen fram lärande och undervisning som ett prioriterat område för nationell nivå under de kommande åren. Programmet Lärande och undervisning är Svenska kyrkans gemensamma och långsiktiga satsning på ett systematiskt och sammanhållet arbete med lärande och undervisning. Det omfattar alla åldersgrupper men har en särskild inriktning på barn och unga. Programmet avslutas 2022 för att därefter gå in i löpande verksamhet.

I riktlinjerna för konfirmandarbetet (2020) framhålls betydelsen av församlingens ansvar för konfirmanden, att konfirmanden får möta en levande tro i en kristen gemenskap och att konfirmanden ska kunna känna sig trygg (krav på risk- och sårbarhetsanalys vid genomförande av till exempel läger). Konfirmandriktlinjerna anger fyra måldimensioner för konfirmandundervisning.

1. Fakta – informativa aspekter på kunskap om kristen tro.
2. Förståelse – förmågan att tolka och förklara.
3. Färdighet – själva utövandet av kunskapen.
4. Förtrogenhet – att införliva de normer och värderingar som finns i en kunskapskultur.

Konfirmandriktlinjerna styr inte vilket undervisningsmaterial som används i församlingarna. Det är utifrån riktlinjerna fullt möjligt att anlägga särskilda perspektiv i mötet med konfirmanden. En grundtanke med konfirmandarbetet har sedan 1978 (*Riktlinjer för konfirmandarbetet 1978*) varit att utgå från konfirmandernas egna frågor, tankar och perspektiv. I de gällande riktlinjerna från 2020 anges att konfirmanden är subjektet för sitt lärande och att det är konfirmandens liv, erfarenhet och livssituation som ska vara den pedagogiska utgångspunkten.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har tidigare behandlat ett flertal motioner som på olika sätt handlat om att stärka Svenska kyrkan i sitt undervisningsuppdrag.

2017 behandlade kyrkolivsutskottet (Kl 2017:3) motion 2017:120, ABC för kyrkans undervisning, där motionären föreslog att det centrala innehållet i kyrkans dopundervisning skulle stipuleras och formuleras utifrån de olika åldersgrupper församlingen möter. Utskottet gjorde bedömningen att de kommande årens arbete med programmet *Lärande och undervisning* var i linje med motionens förslag och ansåg motionen vara besvarad med vad utskottet anfört i betänkandet. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

Kyrkomötet 2019 hade undervisning som tema och alla utskott behandlade kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning. I skrivelsen belystes behovet av en kraftsamling när det gäller Svenska kyrkans undervisning och lärande i stort och det föreslogs att en sådan kraftsamling skulle genomföras tillsammans med stift och församlingar. Kyrkomötet gjorde också ett uttalande som uppmanade församlingar, stift och den nationella nivån till en unik satsning på undervisning och lärande. 2019 behandlade kyrkolivsutskottet även två motioner om Svenska kyrkans lärande och undervisning, motion 2019:1, *Läroplan för kyrkans undervisning* och 2019:16, *Svenska kyrkans läroplan 0–18 år*. I betänkandet Kl 2019:1 bejakade utskottet att det behövs vägledning som förtydligar det som är centralt i Svenska kyrkans undervisning, men föreslog avslag på båda motionerna. Anledningen som angavs var att begreppet läroplan riskerar att bli något som måste följas och som kan vara svårt att anpassa till de människor och verksamheter som finns i församlingen. De Ungas Kyrkomöte påpekade i sina kommentarer om motionerna att begreppet läroplan på ett negativt sätt leder tankarna in mot skolan, betyg och prestation. Med anledning av motionerna föreslog utskottet kyrkomötet att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta förslag till innehåll som stöd för församlingarnas undervisning för alla åldrar. Utskottet var av uppfattningen att detta arbete kunde ske i programmet *Lärande och undervisning*. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

I augusti 2021 uppmärksammades Svenska kyrkans undervisningsuppdrag i biskopsbrevet om lärande och undervisning ”och lär dem...”, *Ett biskopsbrev om lärande och undervisning*. Biskopsbrevet ger en nulägesbeskrivning, fördjupning och understryker betydelsen av att Svenska kyrkan utvecklar både strategier och pedagogik i mötet med människor.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:14.

Utskottet anser att motionen belyser ett angeläget ämne och delar motionärernas uppfattning om att det är viktigt att unga människor utvecklar sin förmåga att argumentera för sin kristna tro. I behandlingen nämndes Sveriges kristnas råds rapport *Unga troende i samhället* (2019) som visar att unga människor kan uppleva utsatthet och kränkande behandling på grund av sin kristna tro. Utskottet menar att undervisning i tro, bör rymma apologetiska inslag men att det centrala i undervisningen är att den tas emot av den enskilde individen och förs samman med den egna livserfarenheten.

Utskottet noterar att De Ungas Kyrkomöte bejakar motionens intention och att de ställer sig positiva till att få vägledning inom sådant som rör apologetik. De Ungas Kyrkomöte vill att fokus, i en sådant vägledande material, ska inriktas på hur unga människor finner en starkare grund och trygghet i sin personliga tro.

Utskottet anser, trots att det är angeläget att det finns den här typen av material, att det inte är kyrkostyrelsens roll att se till att det tas fram. Utskottet vill också påminna om den digitala resursbank som är under uppbyggnad inom programmet Lärande och undervisning. Med anledning av ovanstående föreslår utskottet att motion 2021:14 ska avslås.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Niklas Grahn, Amanda Carlshamre, Kent Karlsson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Viktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Kristin Molander, Lars Jakobsson, Ellionor Moberg, Tomas Fors, Christoffer Wallin, Zandra Pettersson, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Thomas Petersson och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot kyrkolivsutskottets betänkande KI 2021:4 med hänvisning till mitt yrkande om bifall av motionen (2021:14).

I likhet med yttrandet från De Ungas Kyrkomöte 2021 är det min uppfattning att motionen bör bifallas. Detta eftersom det idag finns ett stort behov av ett apologetiskt material för unga människor som utmanas av ateistiska strömningar som ifrågasätter den kristna trons förenlighet med naturvetenskap. Motionens att-sats säger inget om att kyrkostyrelsen ska producera det apologetiska materialet utan att ”tillse” att det tas fram.

Torbjörn Aronson

Reservation 2

Jag reserverar mig härmed mot utskottets förslag till förmån för bifall till motion 2021:14 Material i apologetik.

Ann-Christine From Utterstedt

Särskild mening

Jag anmäler särskild mening vad gäller kyrkolivsutskottets betänkande 2021:4 Material i apologetik.

Utskottet ställer sig positivt till allt i motionen utom det konkreta förslaget. Argumentet för att inte stödja detta är att det inte är kyrkostyrelsens roll att se till att ett sådant material tas fram. Trots att det är angeläget. Om det nu vore så att kyrkostyrelsen och därmed nationell nivå över huvud taget inte arbetade med att se till att olika typer av material tas fram, hade detta varit ett rimligt argument. Men så är det ju inte, vilket är tydligt om man till exempel tittar igenom Svenska kyrkans webbshop. Riksnivån tar helt uppenbart fram och förmedlar material om sådant som bedöms vara viktigt för kyrkan.

David Castor

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2021:5

Fritidsledarutbildning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:17. Motionärerna föreslår att en studieplan för utbildning av fritidsledare för tjänst i Svenska kyrkan ska tas fram, att det ska utredas var utbildningen kan genomföras och att en pilotutbildning för kyrkliga fritidsledare ska påbörjas. Eftersom det finns pågående utbildningar för fritidsledare med inriktning mot kyrklig tjänst på två folkhögskolor i Sverige föreslår utskottet att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:17 punkt 1,
2. avslå motion 2021:17 punkt 2,
3. avslå motion 2021:17 punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2021:17 av Lars Arvidsson m.fl., Fritidsledarutbildning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. ta fram en studieplan för utbildning av fritidsledare för tjänst i Svenska kyrkans verksamhet bland barn och ungdomar,
2. utreda på vilka platser utbildningen kan genomföras,
3. ge kyrkostyrelsen i uppdrag att påbörja en pilotutbildning av kyrkliga fritidsledare på minst en folkhögskola.

Bakgrund

Barn och unga behöver uppmärksammas särskilt i Svenska kyrkans verksamhet. Kyrkostyrelsen har i skrivelsen KsSkr 2021:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024 ett särskilt avsnitt om barnets perspektiv. Där understryks både vikten av att ta hänsyn till barnets perspektiv och särskilda behov, och av att bereda plats och ta tillvara barns och ungas perspektiv och erfarenheter i gudstjänster och övrigt församlingsliv.

I samma skrivelse understryks att medarbetarförsörjningen är viktig för att kunna bedriva och utveckla verksamheten i Svenska kyrkan. På sidan 11 skriver kyrkostyrelsen: ”Det krävs ett långsiktigt arbete för att rekrytera kompetenta medarbetare som kan verka i och utföra kyrkans uppdrag i ett samhälle i förändring.”

Fritidsledare i Svenska kyrkan och i samhället

Fritidsledare finns som yrke både i Svenska kyrkan och på andra områden i samhället. Oavsett arbetsgivare är det viktigt att kunna möta en rad olika behov hos olika målgrupper, i huvudsak barn och ungdom. Att skapa trygga och fungerande relationer mellan människor i olika åldrar är en central del av arbetet.

I lönestatistiken för 2020, hos Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, återfinns 496 anställda med befattningskoden fritids- och ungdomsledare, men sannolikt har fler personer än dessa fritidsledaruppgifter i sin tjänst.

Fritidsledarutbildning är en eftergymnasial yrkesutbildning förlagd till folkhögskola, i nuläget 22 olika. För att bli antagen krävs grundläggande behörighet för yrkeshögskolestudier samt minst svenska 2 eller svenska som andraspråk 2. Dessutom krävs erfarenhet från fritidssektorn eller relevant yrkesområde. Inom ramen för en gemensam utbildningsplan kan varje folkhögskola välja en egen inriktning.

Fritidsledare kan bli församlingspedagog

Behörighetsreglerna för församlingspedagogutbildningen ändrades nyligen, och från och med hösten 2020 är det möjligt att få behörighet för den som har antingen en lärarexamen, en högskoleexamen med minst 90 högskolepoäng i pedagogik/didaktik/utbildningsvetenskap eller något av följande alternativ:

- ◆ Utbildningsbevis för fritidsledarutbildning på folkhögskola kompletterat med minst 60 högskolepoäng pedagogik/didaktik/utbildningsvetenskap.
- ◆ Utbildningsbevis för fritidsledarutbildning på folkhögskola kompletterat med minst 5 års anställning i församling i Svenska kyrkan med pedagogisk arbetsinriktning, främst barn och unga, med genomsnittlig sysselsättningsgrad på minst 75 procent kompletterat med 30 högskolepoäng pedagogik/didaktik/utbildningsvetenskap.
- ◆ Dokumenterad anställning i församling i Svenska kyrkan med pedagogisk arbetsinriktning, främst barn och unga, med genomsnittlig sysselsättningsgrad på minst 75 procent under minst 10 år kompletterat med 90 högskolepoäng pedagogik/didaktik/utbildningsvetenskap.
- ◆ Dokumenterad anställning i församling i Svenska kyrkan med pedagogisk arbetsinriktning, främst barn och unga, med genomsnittlig sysselsättningsgrad på minst 50 procent under minst 15 år kompletterat med 90 högskolepoäng pedagogik/didaktik/utbildningsvetenskap.

Fritidsledarutbildning för tjänst i Svenska kyrkan

I och med att fritidsledaryrket nu blivit en möjlig väg för att gå vidare till församlingspedagog har yrket fått särskild uppmärksamhet bland de rekryteringsansvariga för församlingspedagoger i Svenska kyrkan. Det är en grupp som består av representanter från samtliga stift och programchefen för församlingspedagogutbildningen på Svenska kyrkans utbildningsinstitut.

Gruppen har tagit kontakt med två folkhögskolor som sedan tidigare bedriver fritidsledarutbildning med kyrklig profil. Den ena är Hagabergs folkhögskola, som har en socialpedagogisk inriktning på fritidsledarutbildningen, och den andra är Sigtuna folkhögskola, som erbjuder en fritidsledarutbildning med inriktning inom mångfald/kommuner och en med inriktning på Svenska kyrkan. Båda dessa folkhögskolor har i sitt kursutbud även Kyrkans grundkurs.

Kontakterna mellan Svenska kyrkans rekryteringsansvariga och de två folkhögskolorna har resulterat i att båda skolorna tydligare kommer att marknadsföra sin kyrkliga profil på fritidsledarutbildningarna.

KI 2021:5

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:17.

Det finns en stor samstämmighet i utskottet om värdet både av verksamheter för barn och unga och av att skapa vägar in till ett yrkesliv i kyrkan. Dock konstaterar utskottet att samtliga att-satser i motionen kan anses tillgodosedda, eftersom det finns pågående utbildningar för fritidsledare med inriktning mot kyrklig tjänst på två folkhögskolor i Sverige och fler än så har uttryckt intresse för att anordna sådana utbildningar.

Vidare för utskottet fram att det finns gemensamma utbildningsplaner för fritidsledaryrket och att dessa inte kan formuleras ensidigt från kyrkans sida. Däremot vill utskottet lyfta perspektivet att kyrkan kan behöva bli en tydligare beställare när utbildningsverksamhet för kyrklig tjänst genomförs av samhällseliga aktörer.

Avslutningsvis stämmer utskottet in i resonemanget som förs av De Ungas Kyrkomöte gällande motion 2021:17. Flera alternativ finns som syftar till att ge unga möjlighet till kyrklig tjänst och praktik. Med anledning av de senare årens justeringar gällande behörighetskrav och utbildningsvägar delar utskottet De Ungas Kyrkomötes mening. Det är önskvärt med en större tydlighet i informationen kring de olika yrkesrollerna och studieorienteringen inför tjänst i Svenska kyrkan.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Marie Wildhammar Okker, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Niklas Grahn, Amanda Carlshamre, Kent Karlsson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Viktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Kristin Molander, Lars Jakobsson, Ellionor Moberg, Tomas Fors, Christoffer Wallin, Cecilia Brinck, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Thomas Petersson och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2021:6

Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:19 i vilken motionärerna föreslår att Ungresurs.nu årligen ska garanteras fortsatt ekonomiskt stöd och att kyrkostyrelsen ska utreda förutsättningarna att knyta Ungresurs.nu till nationell nivå, med fortsatt regional placering.

Utskottet konstaterar att den verksamhet som bedrivs genom Ungresurs.nu är angelägen både för kyrkan, församlingslivet och de unga. En satsning på Ungresurs.nu ligger helt i linje med vad kyrkostyrelsen anför i skrivelsen 2021:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024, om att församlingarna behöver fungera som rekryterande miljöer.

Utskottet föreslår därför att motionen ska bifallas i sin helhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. bifalla motion 2021:19 punkt 1,
2. bifalla motion 2021:19 punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2021:19 av Karin Janfalk m.fl., Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. se till att det årligen garanteras ett fortsatt ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu i dess nuvarande form,
2. utreda förutsättningarna att knyta Ungresurs.nu till nationell nivå med fortsatt regional placering.

Bakgrund

Volontärar och praktikprogram i Svenska kyrkan

Från 1968 fram till 2014 har det i varierande former funnits nationella program som gett unga människor möjlighet att få göra praktik i en församling under ett år. Programmen har bedrivits av Svenska kyrkan och Svenska Kyrkans Unga, och benämndes först *Diakonala året*, därefter *Volontäråret* och sedan i en utvecklad form *PULS – projektarbete av unga för lärande i Svenska kyrkan*. Det sistnämnda avslutades 2014 eftersom endast två stift och fem församlingar hade tackat ja till att delta.

I alla satsningar har två perspektiv funnits med: dels att ge en ung människa en plats där hon får växa i tro, liv och erfarenheter, dels att öka möjligheterna att rekrytera medarbetare till tjänst i Svenska kyrkan.

Efter att den nationella verksamheten med volontäråret avslutats fortsatte Svenska Kyrkans Unga i Göteborg, Helsingborgs folkhögskola och ett antal församlingar och handledare i Göteborgs stift att bedriva verksamheten i bland annat Göteborgs stift. Upplägget var ungefär det samma som tidigare. De flesta församlingarna med volontärer fanns inom Göteborgs stift. Verksamheten i Göteborg bedrivs sedan höstterminen 2013 under namnet *Ung Resurs* eller *Ungresurs.nu* och har sedan utvidgats till att omfatta fler stift, se följande sida.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågor om fortsatta satsningar på praktikår, både inom ramen för Ungresurs.nu och på andra sätt, har behandlats på tidigare kyrkomöten. Till kyrkomötet 2016 inkom motion 2016:85 *Flera unga resurser i församlingarna*. Motionärerna föreslog att kyrkomötet skulle uppdraga till kyrkostyrelsen att utvidga möjligheter och underlätta förutsättningar för ett nationellt organiserat program för volontärår i Svenska kyrkans församlingar. Detta föreslogs skulle ske i samråd med Svenska Kyrkans Unga och Helsingborgs folkhögskola utifrån en utredning av omfattning och resultat av programmet *Ungresurs.nu – volontärår i Svenska kyrkan*.

Organisationsutskottet (O 2016:8) föreslog att motionen skulle avslås, men ville istället uppmana kyrkostyrelsen att prioritera ett tidigare beslutat uppdrag, Nationellt program för praktik för unga (Ks 2014:1304). Kyrkomötet biföll utskottets förslag, vilket gav kyrkostyrelsen i uppdrag att intensifiera arbetet med att utreda förutsättningarna för hur ett nationellt program för praktik för unga på bästa sätt kan organiseras, genomföras och finansieras. I en studie inhämtades sedan erfarenheterna från *Volontäråret, PULS – projektarbete av unga för lärande i Svenska kyrkan* och *Ung Resurs* i Göteborgs stift. Dessutom togs erfarenheter tillvara från de övriga volontär- och stipendiatprogram som erbjuds i Svenska kyrkan.

Resultatet av utredningen rapporterades i kyrkostyrelsens skrivelse 2017:2, bilaga 2. Bedömningen var att ett nationellt program för praktik för unga skulle kunna genomföras som en insats med två delar. Dels innebar det en förstärkning av *Ung resurs.nu – volontärår i Svenska kyrkan* med administrativa och kommunikativa insatser under tre år för större möjlighet för kontakt och samordning med övriga stift i programmet, dels ett särskilt ekonomiskt stöd från nationell nivå till stift och församlingar som ville utveckla det egna arbetet med praktik för unga. Detta erbjöd möjlighet att söka riktat församlingsbidrag för egna satsningar. Bidrag skulle kunna sökas under tre år och fungera som incitament för församlingar att utveckla och erbjuda olika typer av praktik för unga.

I enlighet med ovanstående har satsningen *Ungresurs.nu – ett praktikår i Svenska kyrkan* sökt och beviljats 1 miljon kronor per år för verksamhetsåren 2019, 2020 och 2021. Bidraget har administrerats av Svenska Kyrkans Unga i Göteborgs stift och Göteborgs stift. Eftersom praktikåret löper under ett läsår, höst till vår, har anslaget utökats med ytterligare 500 000 kronor för våren 2022 för att de som påbörjat sin praktik hösten 2021 ska kunna fullfölja året.

Ungresurs.nu har äskat ekonomiska medel hos kyrkostyrelsen för en förlängning ytterligare en period.

Satsningen *Ungresurs.nu* – ett praktikår i Svenska kyrkan genomförs nu som en folkhögskolekurs i samverkan mellan Helsjöns folkhögskola, Älvsby folkhögskola, Göteborgs stift, Luleå stift och Svenska Kyrkans Unga i Göteborgs stift. En styrgrupp leder arbetet, med representanter från huvudmännen, kursledning, de nuvarande handledarna samt tidigare praktikanter. Denna grupp utses av distriktsstyrelsen för Svenska Kyrkans Unga i Göteborgs stift. Ungefär 50 procent av en tjänst för stiftskonsulent/-handläggare samt 20 procent för en deltidskommunikatör har finansierats av kyrkomötesbidraget.

Syftet med *Ungresurs.nu* är att under tio månader (mitten av augusti – mitten av juni) ge unga människor mellan 18 och 25 år möjlighet att ställa sig till förfogande för kyrkans liv och verksamhet och undersöka vad det innebär att arbeta inom Svenska kyrkan. Året vill också ge tid och utrymme för reflektion kring det egna livet och tron. Syftet för praktikplatsen/församlingen är att få in en ung människas perspektiv i sin verksamhet och genom volontären erbjuda de unga i församlingen en förebild.

Arbetsuppgifterna varierar, men finns exempelvis inom verksamhet för barn och unga, körer, verksamhet för äldre och vaktmästaruppgifter. Förutom praktisk verksamhet i församlingen innehåller året 18 kursdagar, fördelade på fyra tillfällen, på folkhögskola. Däremellan genomförs digitala träffar och gemensamma uppgifter. Praktikanterna har möjlighet till bibelfördjupning och andlig utveckling. Handledarsamtal ingår, liksom praktikplatsbesök av stiftskontakt.

Inför praktikåret 2021/22 sökte 69 unga personer praktik och 59 praktikplatser hade anmält intresse. I slutet av augusti var 49 placerade på praktikplatser.

De unga sökande kommer från alla de 13 stiftet och praktikplatserna finns i tio av stiftet. Antalet placerade ungdomar har, under tiden arbetet med de tilldelade kyrkomötesmedlen pågått, ökat med 188 procent. 2018/2019 deltog endast 17 praktikanter. Under de senaste tre åren har större satsningar gjorts på kommunikation och marknadsföring som skett både digitalt och på utställningar och andra arenor, stiftskontakter har tagits med bland annat stiftens rekryteringsteam, och folkhögskolor har kontaktats.

Från och med hösten 2021 är två folkhögskolor knutna till programmet. Utöver Helsjöns folkhögskola (Göteborgs stift) finns även Älvsbyns folkhögskola (Luleå stift) som kursplats för de fyra kurstillfällena. 28 deltagare ska nu gå kursen på Helsjöns folkhögskola, 21 på Älvsbyns folkhögskola. Från styrgruppens sida uppges att om antalet stift och praktikanter ökar kan ytterligare folkhögskolor komma att bli aktuella.

Utöver den webbsida som drivs inom satsningen, med just adressen ungresurs.nu, finns det på nationell nivå på svenskakyrkan.se en sida med information om Ungresurs.nu. Den har titeln Praktisera i en församling, <https://www.svenskakyrkan.se/ung-volontar-i-en-forsamling>, och hade under tolv månadersperioden september 2020 till augusti 2021 484 sidvisningar, varav 433 unika.

Övrigt

I nuläget pågår också andra satsningar på praktikanter i Svenska kyrkan, vid sidan av Ungresurs.nu. Exempelvis finns *Trainee i Växjö stift*, som är en praktik och en möjlighet för personer mellan 18 och 25 år att prova på att arbeta i Svenska kyrkan under tio månaders tid.

Vikten av att både ta tillvara ungas perspektiv och säkra framtidens rekrytering anförs av kyrkostyrelsen i skrivelsen 2021:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024. På sidan 5 understryks att det är ”en utmaning att bereda plats och ta tillvara barns och ungas perspektiv och erfarenheter i gudstjänster

och övrigt församlingsliv.” I skrivelsens avsnitt Hög tid för omställning i Svenska kyrkan står att Svenska kyrkan i sin helhet behöver prioritera och utveckla nya arbetsformer. Vidare anför i avsnittet Rekrytering och kompetensförsörjning att Svenska kyrkan behöver säkra framtidens rekrytering och kompetensförsörjning för tjänst inom Svenska kyrkan och även attrahera medarbetare inom andra professioner än de som utbildas vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Detta kräver enligt skrivelsen ett långsiktigt arbete.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2021:19.

Den verksamhet som bedrivs genom Ungresurs.nu är angelägen både för kyrkan, församlingslivet och de unga, och det är mycket glädjande att se hur den har vuxit och utvecklats.

Eftersom praktikanterna nu finns i tio av de 13 stiftens är satsningen stiftsövergripande på ett annat sätt än övriga praktiksatsningar i Svenska kyrkan. En internationell prägel finns också, genom ett praktikantutbyte med Tyskland. Utskottet vill utreda förutsättningarna för att knyta Ungresurs.nu till nationell nivå med fortsatt regional placering.

Utskottet konstaterar att en ekonomisk satsning på Ungresurs.nu ligger helt i linje med vad kyrkostyrelsen anför i skrivelsen 2021:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024, om att församlingarna behöver fungera som rekryterande miljöer. Det gäller både till de olika yrkesrollerna som finns i kyrkan – många praktikanter går vidare till något av de fyra profilyrkena eller till andra tjänster – och till uppdrag som förtroendevald, kyrkvärd eller ideell. Ett praktikår ger dessutom arbetserfarenhet under handledning och möjlighet att växa både i tro och som människa.

Vidare konstaterar utskottet att för församlingarnas del vidgar praktikanterna perspektiven och fungerar som unga förebilder. Även dessa värdefulla bidrag knyter an till något som kyrkostyrelsen pekar ut som en utmaning i sin skrivelse 2021:1, nämligen att bereda plats för och ta tillvara ungas perspektiv och erfarenheter i gudstjänster och övrigt församlingsliv.

Att antalet sökande och antalet praktikförsamlingar till Ungresurs.nu har ökat markant under de senaste åren är ett tydligt kvitto på att behovet finns.

Utskottet föreslår därför att motionen bifalls i sin helhet.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Marie Wildhammar Okker, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Amanda Carlshamre, Agne Arnesson, Ellionor Moberg, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Viktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Lars Jakobsson, Tomas Fors, Christoffer Wallin, Zandra Pettersson, Lisa Gerenmark och David Castor.

KI 2021:6

Biskoparna Thomas Petersson och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2021:7

En kyrka för alla

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2021:25. Utskottet finner att inget tillkommit som förändrar ställningstagandet från kyrkomötet 2020 och föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:25 punkt 1,
2. avslå motion 2021:25 punkt 2,
3. avslå motion 2021:25 punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2021:25 av Ann-Christine From Utterstedt, En kyrka för alla

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. uttryckligen uppmärksamma, analysera och långsiktigt tillse att prästutbildningen attraherar såväl män som kvinnor,
2. framledes formulera att all form av ojämlikhet beaktas,
3. initiera strategiska och målgruppsoptimerade insatser för att vända utträdestrenden.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2021:25 i kyrkolivsutskottets betänkande 2020:1 Jämställdheten i Svenska kyrkan, med motion 2020:3. Kyrkomötet avslög motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2021:25 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:25.
--

Kyrkolivsutskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2020. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

På kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Amanda Carlshamre, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Kristin Molander, Lars Jakobsson, Ellionor Moberg, Tomas Fors, Zandra Pettersson, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Thomas Petersson och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig härmed mot utskottets förslag till förmån för motion 2021:25 En kyrka för alla.

Ann-Christine From Utterstedt

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2021:8

Nya sätt att vara kyrka

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2021:28 och 2021:41. Båda motionerna handlar om församlingsutveckling. När det gäller motion 2021:28 anser utskottet att det är ett omfattande och svårt arbete att identifiera sådana församlingar som motionären refererar till. När det gäller motion 2021:41 anser utskottet att Nya sätt att vara kyrka redan har prövats. I de församlingar där strategin visat sig vara framgångsrik, bör strategin integreras i församlingarnas ordinarie verksamhet. Utskottet föreslår att motionerna ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:28,
2. avslå motion 2021:41.

Motionernas förslag

Motion 2021:28 av Anna Karin Hammar, Bygga församling

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att låta dokumentera, analysera och förmedla erfarenheter av att ”bygga församling” och av dynamisk, öppen, evangelisk och inkluderande församlingsväxt i Svenska kyrkan.

Motion 2021:41 av Berth Löndahl och Leif Nordlander, Nya sätt att vara kyrka

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att avsätta erforderliga medel i fem år för att inrätta stiftsöverskridande samordnare och inspiratörer för Nya sätt att vara kyrka.

Bakgrund

Nya sätt att vara kyrka

Strategin Nya sätt att vara kyrka har sitt ursprung i den anglikanska kyrkan, Church of England. Flera stift och församlingar har under 2000-talet haft kontakter med den anglikanska kyrkan för att inspireras av deras arbetssätt. Sedan 2013 finns ett nätverk som heter Nya sätt att vara kyrka. Nätverket består av en ledningsgrupp och cirka 300 personer. Nätverket erbjuder olika former av främjande som skrivet material, inspirationsfilmer och föreläsningar. Nätverkets syfte är att bidra till att stärka Svenska kyrkans förmåga att visa vad kristen tro innebär och identifiera nya lösningar inspirerat av Nya sätt att vara kyrka.

Till 2015 års kyrkomöte inkom en motion om Nya sätt att vara kyrka (se nedan). Med anledning av den fick kyrkostyrelsen i uppdrag att avsätta resurser för arbetet med Nya sätt att vara kyrka. Kyrkostyrelsen anslog 3 250 000 kronor för Nya sätt att vara kyrka, som ett delprojekt i den större satsningen Dela tro – dela liv. Projektet genomfördes under åren 2016 och 2017 i samarbete med Växjö och Linköpings stift, Sensus studieförbund samt EFS. Delprojektets projektledare var anställd på EFS nationella kansli.

I slutrapporten för Dela tro – dela liv 2019, omnämns delprojektet Nya sätt att vara kyrka. Projektet beskrivs som ett av de tre delprojekt som fått störst spridning, i betydelsen att kyrkoherdarna har haft kännedom om den egna församlingens/pastoratets projektmedverkan. Vid en granskning av de drygt 30 projekten i Dela tro – dela liv framgår att det fanns beröringspunkter mellan de olika delprojekten både när det gällde innehållet och hur projekten organiserades. Med detta följer att det finns en svårighet att särskilja den församlingsutveckling som specifikt var ett resultat av Nya sätt att vara kyrka. I rapporten anges att det främst var församlingar i Göteborg, Skara, Luleå, Lund, Linköping och Växjö stift samt samarbetskyrkor eller församlingar knutna till EFS, som tydligast arbetade med strategin Nya sätt att vara kyrka.

Bygga kyrka

Begreppet ”bygga kyrka”, är ett begrepp för att beskriva de församlingar som kännetecknas av levande, dynamiska, inkluderande, evangeliska och öppna gemenskaper.

Församlingar som har tillväxt, i betydelsen att medlemsantalet ökar, har uppmärksammats av Svenska kyrkans enhet för forskning och analys. 2010 presenterades rapporten *Församlingar mot strömmen* (Sandberg, Andreas, Svenska kyrkan 2009). Rapporten redovisade resultaten av studier genomförda i församlingar där medlemsantalet ökat. Rapportens slutsats var att orsakerna till medlemsökningen till stora delar hade att göra med in- och utflyttning. Församlingar i expansiva kommuner eller kommundelar kunde på kort tid öka medlemsantalet på grund av inflyttning och givetvis gällde det motsatta vid utflyttning. Rapporten lyfte fram betydelsen av att församlingen förmår att anpassa verksamheten vid en stor inflyttning av människor.

På samma enhet pågår sedan 2017 forskningsprojektet *Kyrkotillhörighet under förändring*. Syftet med projektet är att öka kunskapen om kyrkotillhörighet när den demografiska-, socioekonomiska- och etniska strukturen förändras. I forskningsprojektet genomförs en delstudie av medlemmars relation till Svenska kyrkan i befolkningsexpansiva kommuner och pastorat.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har behandlat motioner om Nya sätt att vara kyrka vid två tidigare tillfällen.

Det ena var 2015. Då menade kyrkolivsutskottet (motion 2015:55, KI 2015:12) att motionären tog upp en angelägen fråga och att Svenska kyrkan har mycket att lära av den anglikanska kyrkans arbete. Utskottet föreslog därför kyrkomötet att bifalla motionens första punkt (som handlade om att tillsätta en arbetsgrupp), men avslå övriga delar av motionen som rörde bemanning och avsättning av medel). Med anledning av motionen föreslog utskottet att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att avsätta resurser för arbetet med Nya sätt att vara kyrka. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag (KmSkr 2015:14).

Det andra var två år senare. I motion 2017:51 föreslog motionären att 7,5 miljoner kronor skulle avsättas under en treårsperiod (2,5 miljoner kronor per år) för det fortsatta arbetet med Nya sätt att vara kyrka. Utskottet menade att detta koncept redan erhållit stora anslag och att de pengar som tilldelades 2015 inte använts fullt ut samt

att Nya sätt att vara kyrka går hand i hand med andra satsningar. Utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås vilket också blev kyrkomötets beslut.

KI 2021:8

Utskottets överväganden

Motion 2021:28 Bygga församling

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:28.

Utskottet menar att motionären belyser viktiga perspektiv som handlar om utveckling av Svenska kyrkans församlingsarbete. Vid behandlingen av motion 2021:28 har utskottet kunnat konstatera att det är ett omfattande och svårt arbete att identifiera sådana församlingar som motionären refererar till. Utskottet har uppfattningen att ett sådant arbete kommer kräva stora resurser. Under behandlingen av motionen framkom att det finns nätverk, metoder och forskning kring det som rör församlingstillväxt. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Motion 2021:41 Nya sätt att vara kyrka

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:41.

Vid behandlingen av motion 2021:41 har utskottet konstaterat att det är bra att Svenska kyrkan prövar nya strategier för församlingsutveckling. Det är betydelsefullt att församlingar förmår att möta människor där de finns och i deras vardagsliv. Samtidigt är det orimligt att skapa nya organisationsformer varje gång strategier ska prövas. Nya sätt att vara kyrka har redan tilldelats resurser och varit ett delprojekt i Dela tro – dela liv (2016–2017). Utskottet menar också att strategier som prövas och som visar sig framgångsrika, efter en tid bör integreras i den ordinarie verksamheten. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Digitalt sammanträde den 8 oktober 2021

På kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Niklas Grahn, Amanda Carlshamre, Lars Jakobsson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Ellionor Moberg, Tomas Fors, Christoffer Wallin, Zandra Pettersson, Cecilia Brink, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskop Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot kyrkolivsutskottets betänkande KI 2021:8 med hänvisning till mitt yrkande om bifall av motionen (2021:41). Det är viktigt att lyckade projekt inte avbryts på grund av brist på ekonomiska medel.

Torbjörn Aronson

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2021:9

Jämställdheten i Svenska kyrkan

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2021:47. I motionen föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utifrån statistiken i kyrkostyrelsens skrivelse Jämställdheten i Svenska kyrkan göra analys och att utforma en gemensam strategi för en kyrka som är jämställd. Utskottet anser att jämställdhetsfrågorna är mycket angelägna och noterar att det finns obalans mellan könen, bland annat vad gäller könsbalans i olika yrkesgrupper, löneskillnader och snedfördelning av ledande funktioner i förtroendeuppdrag. Utskottet bejakar också vikten av fördjupad analys av jämställdhetsfrågorna. Utskottet anser dock inte att det är rätt väg att gå att på den nationella nivån besluta om satsningar som innebär åtaganden och arbetsinsatser för övriga nivåer.

Till betänkandet finns två reservationer, ett särskilt yttrande och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:47.

Motionens förslag

Motion 2021:47 av Sandra Ryström Signarsdotter och Jesper Eneroth, Jämställdheten i Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utifrån statistiken i kyrkostyrelsens skrivelse Jämställdheten i Svenska kyrkan analysera och utforma en gemensam strategi för en kyrka som är jämställd.

Bakgrund

Kyrkostyrelsen lämnar en gång under varje mandatperiod till kyrkomötet en jämställdhetsskrivelse som är en redogörelse av jämställdheten inom Svenska kyrkan, i enlighet med ett beslut som fattades av ombudsmötet 1995. Skrivelsen avser diskrimineringsgrunden kön i första hand. I skrivelsen 2020 (KsSkr 2020:5) finns statistik om könsfördelningen bland förtroendevalda och anställda inom Svenska kyrkan. En redovisning av åldersfördelning finns också när det gäller förtroendevalda på den nationella nivån. Vidare finns det uppgifter om lönespridning för samtliga anställda och uppgifter om huruvida de arbetar hel- eller deltid, eller är timanställda. I skrivelsen kommenteras det statistiska materialet och förändringar från föregående skrivelse uppmärksammas.

Nästa gång kyrkostyrelsen ska lämna en skrivelse till kyrkomötet om jämställdheten i Svenska kyrkan är 2024. Kyrkomötet beslutade förra året i enlighet med ett

förslag från kyrkolivsutskottet att skrivelsen ska breddas för att synliggöra transpersoner och icke-binära samt inkludera statistik för ideellt engagerade och åldersfördelning för förtroendevalda på alla nivåer (KmSkr 2020:10, KI 2020:1).

Även när det gäller att utse personer till uppdrag utanför den nationella nivån finns det ibland jämställdhetsprinciper som kyrkostyrelsen måste följa. Exempel på det är att i enlighet med stadgar respektive policy för Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet ska kyrkostyrelsen sträva efter en könsbalans när det gäller att utse personer till dessa organisationers kommittéer, arbetsgrupper och råd.

Diskrimineringslagen (2008:567) ålägger arbetsgivare att bland annat kartlägga och analysera ”bestämmelser och praxis om löner och andra anställningsvillkor som tillämpas hos arbetsgivaren” samt ”löneskillnader mellan kvinnor och män som utför arbete som är att betrakta som lika eller likvärdigt.” (3 kap. 8 §).

På den nationella nivån är arbetsgivaren kyrkokansliet. Arbetsgivaransvaret innefattar anställda men inte förtroendevalda som ledamöter av kyrkostyrelse och kyrkomöte (om de inte har anställningsliknande förhållanden, vilket är ovanligt). I stift och församlingar ligger ansvaret på respektive arbetsgivare, dvs. stift, pastorat eller församling som inte ingår i ett pastorat.

Vad gäller ansvar för jämställdhet bland förtroendevalda så är detta inte reglerat särskilt, varken i lag eller i kyrkoordning. Därför blir till exempel genderbalans bland förtroendevalda ett resultat av nomineringsgruppernas urval och väljarnas röster. När det gäller förtroendevaldas uppdrag, där det inte är fråga om direktval, är det också ett delat ansvar, mellan nomineringsgrupper och de förtroendevaldas organ.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation ger arbetsgivare stöd i frågor kring jämställdhet och likabehandling genom information och stöd i hur arbetsgivare kan göra för att följa lagstiftningen på området. Kyrkokansliet och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation arbetar fortlöpande med fördjupning och erfarenhetsutbyte för stiftens medarbetare som arbetar med arbetsmiljö- och organisationsrelaterade frågor.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:47.

Utskottet anser att jämställdhetsfrågorna är mycket angelägna och lyfter att kyrkostyrelsens senaste jämställdhetsskrivelse (KsSkr 2020:5) tydligt visar att det fortfarande inom Svenska kyrkan finns obalans mellan könen, bland annat vad gäller könsbalans i olika yrkesgrupper, löneskillnader och snedfördelning av ledande funktioner i förtroendeuppdrag. Utskottet noterar också att även om motionen inte tar upp den frågan så är det viktigt att påminna om att könsbalansen bland förtroendevalda, deltagare i församlingarnas verksamhet och bland ideella är mycket sned.

Utskottet anser vidare att det stora jämställdhetsarbetet måste göras i de olika kyrkliga enheterna på samtliga nivåer. Utskottet ser problem med att från nationell nivå besluta om en strategi som innebär åtaganden och arbetsinsatser för övriga nivåer.

Utskottet vill slutligen uppmärksamma vikten av en fördjupad analys av jämställdheten i Svenska kyrkan på respektive nivå, och menar att denna är mycket viktig för att kunna se var ojämställdheten finns för att kunna komma till rätta med den. Utskottet anser dock inte att det är rätt väg att gå att ge ett specifikt uppdrag till kyrkostyrelsen för en gemensam analys och strategi såsom motionen föreslår.

På kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Niklas Grahn, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Amanda Carlshamre, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Kristin Molander, Lars Jakobsson, Ellionor Moberg, Tomas Fors, Christoffer Wallin, Zandra Pettersson, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Thomas Petersson och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Härmed reserverar vi oss mot beslutet att avslå motion 2021:47 till förmån att bifalla motion 2021:47 i sin helhet.

Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren och Peter Egardt

Reservation 2

Jag reserverar mig mot avslaget av motion 2021:47 Jämställdheten i Svenska kyrkan.

Vicktoria Bagi

Särskilt yttrande

Jag stödjer utskottets förslag om avslag på motion 2021:47 om Jämställdheten i Svenska kyrkan. Däremot har jag synpunkter på utskottets sätt att uttrycka sig i ärendet. I utskottets övervägandetext lyfts även förtroendevalda, deltagare i församlingarnas verksamhet och ideella som ett jämställdhetsproblem. Denna mening anser jag vara överflödigt då motionen inte tar upp annat än anställda. Utskottets olika nomineringsgrupper har väldigt olika syn på kvotering, vilket är det verktyg som skulle kunna användas för att könsfördelningen bland förtroendevalda skulle bli jämnare. Jag vänder mig starkt emot detta då jag anser att kvotering får en omvänd effekt mot den avsedda. Vad gäller ideella krafter eller deltagare i församlingarnas verksamhet har vi ingen möjlighet att alls påverka, såvida inte Svenska kyrkan ska gå i den riktningen att börja avvisa människor för att könsfördelningen är snedfördelad. Det kan jag inte tänka mig är Svenska kyrkans avsikt, därför är betänkandet enligt min mening olyckligt formulerat.

Ann-Christine From Utterstedt

Särskild mening

Vi anser att motion 2021:47 borde ha bifallits i sin helhet och lämnar härmed in en särskild mening rörande detta.

Lina Dahm, Anna Rapakko, Johannes Fransson och Sara Waldenfors

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2021:10

Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:64. Motionären föreslår att det ska instiftas ett Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris. Ett pris för lärande och undervisning skulle kunna stimulera kreativitet och uppmuntra till nytänkande, menar utskottet. Utskottet föreslår bifall till motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2021:64.

Motionens förslag

Motion 2021:64 av Sven Milltoft, Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att instifta ett Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris.

Bakgrund

Motionären föreslår att ett särskilt lärande- och undervisningspris i Svenska kyrkan inrättas och jämför detta med liturgi-priset som delas ut vartannat år sedan 2019.

Svenska kyrkans liturgi-pris

Kyrkomötet behandlade 2015 motion 2015:40 Liturgistipendium. Gudstjänstutskottet föreslog bifall till motionen, och konstaterade i sitt betänkande att det kontinuerliga arbetet med gudstjänsten är en del av den grundläggande uppgiften för Svenska kyrkan. Detta hade inte minst aktualiserats under arbetet med att ta fram den nya kyrkohandboken. Förslaget om ett liturgistipendium skulle därför förstås som en inspiration för fortsatt arbete med liturgisk utveckling.

Beslutet på kyrkomötet blev ett ja till utskottets förslag, vilket gav kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda formerna för att inrätta ett årligt liturgistipendium. Efter utredningen blev benämningen Svenska kyrkans liturgi-pris, och det delades ut för första gången 2019.

Liturgi-priset ska belöna pågående arbete med nyskapande musik, dramaturgi, text och predikan. Det ska också uppmuntra arbete med att på olika sätt skapa delaktighet i gudstjänsten. Priset delas ut vartannat år till 1–3 pristagare, och 2021 sker pris-utdelningen vid kyrkomötet. Prissumman är totalt 50 000 kronor.

En beredningsgrupp med fem personer föreslår pristagare för beslut i kyrkostyrelsen. Gruppen utses av kyrkostyrelsen och ska bestå av en församlingsmusiker med erfarenhet av musikaliskt utvecklingsarbete, en präst med erfarenhet av liturgiskt och homiletiskt förnyelsearbete, en förtroendevald representant, en representant för biskopsmötet och en person utanför etablerade kyrkliga sammanhang med erfarenhet av dramaturgiskt eller musikaliskt utvecklingsarbete.

Mer om liturgiåret finns att läsa på www.svenskakyrkan.se/gudstjanst/svenska-kyrkans-liturgi.

Programmet Lärande och undervisning

Motionären kopplar behovet av ett lärande- och undervisningspris till den pågående satsningen med programmet Lärande och undervisning.

I kyrkostyrelsens skrivelse 2017:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020, som bifölls av kyrkomötet, lyfts lärande och undervisning som ett prioriterat område. I bakgrundsbeskrivningen anförts att människors tillgång till kristendomens existentiella resurser är begränsad, att många saknar nycklar till kristen tro och tradition. Därför prioriterar kyrkostyrelsen ett systematiskt och sammanhållet program för lärande och undervisning, i syfte att stärka det arbete som redan pågår i församlingarna.

Programmet är ett paraply för kyrkans undervisningsarbete i församlingar, stift och på nationell nivå. Dess övergripande mål är att öka och fördjupa kunskapen om kristen tro hos många människor.

År 2019 hölls ett tematiskt kyrkomöte med just undervisning som tema. Genom ett uttalande uppmanade kyrkomötet både församlingar, stift och den nationella nivån till en unik satsning på undervisning och lärande. På kyrkomötet bifölls också kyrkostyrelsens vision för arbetet med lärande och undervisning fram till 2030. I augusti 2021 kom ett biskopsbrev om lärande och undervisning, benämnt ”... och lär dem”, som finns att läsa på <https://www.svenskakyrkan.se/biskopsbrev-om-larande-och-undervisning>.

Under 2022 avrundas arbetet i programmet Lärande och undervisning på nationell nivå och fasas över i löpande verksamhet på kyrkokansliet och inom stift och församlingar.

Övrigt

Andra priser och stipendier som delas ut för olika former av utvecklingsarbete i Svenska kyrkan är bland annat följande:

- *Svenska kyrkans kulturstipendier*. Varje år utlyser Svenska kyrkan fem kulturstipendier på sammanlagt 500 000 kronor, som ett sätt att uppmuntra kulturutövare till arbeten om livsfrågor, kristen trostolkning eller centrala religiösa motiv. Prisutdelningen sker vid kyrkomötets andra session.
- *Samiska rådets kulturpris*, om 50 000 kronor, delas ut årligen för insatser som gjorts för att främja samiska intressen i kyrka och samhälle, tros- och livsfrågor eller främjande och synliggörande av samisk kultur och samisk identitet. Prisutdelningen sker vid kyrkomötets andra session.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2021:64.
--

Utskottet menar att undervisningsfrågor ofta tenderar att hamna i skymundan. Detta trots att lärande och undervisning både ingår i den grundläggande uppgiften och är en utgångspunkt för det pågående programmet Lärande och undervisning.

Redan i kyrkoordningens inledning bekräftas undervisningens betydelse: *Kyrkans uppgift är att för alla klargöra vad dess tro, bekännelse och lära innebär*. I det nyutkomna biskopsbrevet för lärande och undervisning, ”och lär dem...”, framgår tydligt att undervisning är en uppgift för hela kyrkan.

Ett pris för lärande och undervisning skulle kunna stimulera kreativitet och uppmuntra till nytänkande, menar utskottet. Priset kan bidra till att öppna nya vägar för ett tillgängligt, brett och djupt lärande. Detta gäller för enskilda verksamma personer, men utskottet betonar att det i minst lika hög grad kan gälla insatser som sker i lagarbete, såsom lärande och undervisning ofta gör.

Programmet Lärande och undervisning avrundas på nationell nivå under 2022, men satsningen är i högsta grad långsiktig och behöver bäras vidare i församlingarna. Utskottet har noterat att prisutdelningen för liturgi-priset sker vartannat år och menar att ett lärande- och undervisningspris skulle kunna delas ut övriga år, med start just 2022. Lärande- och undervisningspriset skulle då med jämna mellanrum uppmärksamma och påminna om nyskapande undervisningsinitiativ, och på så sätt utgöra ett led i arbetet med att förvalta programmet Lärande och undervisning.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Marie Wildhammar Okker, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Niklas Grahn, Kent Karlsson, Amanda Carlshamre, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Kristin Molander, Lars Jakobsson, Ellionor Moberg, Tomas Fors, Christoffer Wallin, Zandra Pettersson, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Thomas Petersson och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2021:11

Könsidentitet och könsuttryck

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:67 i vilken föreslås att det ska tas fram ett officiellt teologiskt ställningstagande gällande könsidentitet och könsuttryck. Utskottet anser att frågorna är viktiga och måste diskuteras och bearbetas teologiskt och att pastorala hänsyn måste finnas med i den processen.

Även om det finns flera exempel på bra arbete och tydliga ställningstaganden i enstaka stifts och församlingars verksamhet och på nationell nivå, anser utskottet att det behövs ett officiellt teologiskt ställningstagande från Svenska kyrkan. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att bifalla motionen.

Till betänkandet finns två reservationer och två särskilda meningar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2021:67.

Motionens förslag

Motion 2021:67 av Karin Janfalk m.fl., Könsidentitet och könsuttryck

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett officiellt teologiskt ställningstagande gällande könsidentitet och könsuttryck.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2021:67 i Ln 2021:4y, *bilaga*.

Bakgrund

Könsidentitet, könsuttryck och transpersoner

Begreppen könsidentitet och könsuttryck används för personers identifiering av sig själva utifrån kön (mentalt, juridiskt, biologiskt och socialt kön) och hur denna identitet uttrycks. Kön och könsuttryck har inte främst med sexuell läggning att göra.

En transperson är en person som överskrider normer vad gäller könsuttryck, könsidentitet, könstillhörighet och eller biologi. Att vara transperson kan också innebära att en inte följer rådande normer för hur en person med ett visst juridiskt kön ska vara, förutsatt att personen själv identifierar sig som transperson. Transperson är ett paraplybegrepp med många undergrupper och det går att vara transperson på många olika sätt. I begreppet *hbt-* eller *hbtq-personer* står t-et för *trans* (som betyder ”över” eller ”överskridande” i motsats till *cis* som betyder ”på denna sida”).

Tidigare behandling i kyrkomötet

Till kyrkomötet 2009 inkom en motion om utbildning i hbt-frågor (2009:5). I motionen föreslogs utbildningar i hbt-frågor. Då bejakade kyrkolivsutskottet (KI 2009:9) att det behövdes ökad kunskap och större insikt inom området. Däremot menade utskottet att sådan utbildning bör vara frivillig. I enlighet med utskottets förslag avtog kyrkomötet motionen.

Samma år uttalade sig läronämnden kring frågor om vigsel och äktenskap. I frågan om samkönade äktenskap och könskomplementaritetens värde för äktenskapet vänder läronämnden sig mot argument för att könen relaterar till varandra som ”hand i handske” eller som föreningar av motsatser som stark och svag eller aktiv och passiv. Nämnden ansåg att den skapelseförankrade synen på vad det innebär att vara kvinna och man behövde belysas och nyanseras: ”Den mänskliga och kyrkliga gemenskapen är som kroppsdelar som tack vare sin olikhet bildar en helhet. Individuella olikheter är större än olikheter mellan kvinnor och män som grupper.” (Ln 2009:12y)

Kyrkomötet 2013 biföll en motion (2013:54, KmSkr 2013:19) om att uppmuntra alla stift att genomföra hbt-certifikat på arbetsplatser i Svenska kyrkan. Detta resulterade senare i Regnbågsnyckeln (se nedan).

I kyrkolivsutskottets betänkande Jämställdheten i Svenska kyrkan (KI 2020:1) vid kyrkomötet 2020 behandlades kyrkostyrelsens jämställdhetskrivelse (KsSkr 2020:5). I skrivelsen lyfte kyrkostyrelsen transpersoners situation, till exempel att de utsätts i större utsträckning än befolkningen i stort för trakasserier, kränkande behandling och diskriminering. Det nämns att många transpersoner upplever att de osynliggörs i samhället och de har erfarenheter av utsatthet och otrygghet på olika arenor, bland annat olika platser i det offentliga rummet. Kyrkostyrelsen observerar också att i Svenska kyrkan har transperspektivet varit relativt osynligt. I sin behandling av skrivelsen konstaterade utskottet det finns anledning att uppdatera skrivelsens form och dess syn på kön och föreslog att den skulle breddas för att synliggöra transpersoner och icke-binära. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag (KmSkr 2020:10).

Kyrkostyrelsens ställningstaganden

År 2007 svarade kyrkostyrelsen på en remiss för utredningen *Ändrad könstillhörighet* (SOU 2007:16). Utredningen innehöll ett lagförslag med bland annat bestämmelser om villkor för ändring av könstillhörighet och om verkan av ett sådant beslut. Kyrkostyrelsen avstyrkte då bland annat möjligheten att spara könsceller för att senare genom assisterad befruktning kunna bli förälder, detta utifrån barnens välbefinnande. Kyrkostyrelsen motsatte sig inte fortsatt lagkrav på sterilisering av transpersoner som genomgår könskorrigeringar.

Tio år senare svarade kyrkostyrelsen på remissen över betänkandet *Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor* (SOU 2017:92). Den klargjorde att Svenska kyrkan bejakar transpersoners rätt att leva självständiga liv i enlighet med sin könsidentitet och styrelsen lade särskilt fokus på barn och unga, äldre, migranter och asylsökande. När det gäller skapelsesteologi, som är ett fundament i teologiska resonemang kring frågor om hbtq-frågor, skrev kyrkostyrelsen att det är angeläget att göra rättvisa åt den mångfald som finns i skapelsen. De ansåg att skapelsesteologin bör ge utrymme för dynamik och förändring och inte förutsätta att tillvaron är statisk och oföränderlig. Könsidentiteten som kvinna eller man har inte en entydig innebörd.

I remissvar till departementspromemorian *Ändring av det kön som framgår av folkbokföringen* (Ds 2018:17) bejakade kyrkostyrelsen förslaget att personer kunde ändra det kön som framgår av folkbokföringen samt att de administrativa åtgärderna

i folkbokföringen och de medicinska delarna av processen att bekräfta en persons konststillhörighet ska separeras från varandra. Likaså har kyrkostyrelsen bejakat förslagen i SOU 2016:11 *Olika vägar till föräldraskap* som innebär ökad rätt till privatliv och föräldraskap för dem som ändrat sin konststillhörighet.

Regnbågsnyckeln

Regnbågsnyckeln är en hbtq-märkning som visar att förtroendevalda och medarbetare i en församling genomgått en processmodell för en mer inkluderande kyrka och har viljan att arbeta aktivt för mångfald och öppenhet. Processen består av utbildning, studiecirkel, visionsarbete och reflektion vilket leder fram till att församlingen efter utförd process och utarbetade mångfaldsvisioner får ta emot märkningen Regnbågsnyckeln. Regnbågsnyckeln arbetades fram och ägs av EKHO (Ekumeniska grupperna för kristna hbtq-personer) och Studieförbundet Sensus i samverkan med Växjö stift efter ett kyrkomötesbeslut 2013 (se ovan) och har erbjudits stift och församlingar från 2018.

Transhearing och digital konferens

I november 2019 anordnade Svenska kyrkan i samarbete med EKHO en hearing om trans och transpersoner. Syftet var att bidra till att fördjupa kunskapen om könsöverskridande uttryck, könsidentitet och könsdysfori. Detta för att bättre förstå och skapa utrymme för transpersoners behov, rättigheter och bidrag i Svenska kyrkan och samhället i stort. Dokumentation från hearingen finns genom inspelade anföranden på Svenska kyrkans webbplats: www.svenskakyrkan.se/transhearing.

I oktober 2021 kommer kyrkokansliet i samverkan med Västerås stift, Svenska Kyrkans Unga och Studieförbundet Sensus att anordna en digital, europeisk konferens för, om och av unga kristna transpersoner.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2021:67.

Utskottet anser att det är viktigt för Svenska kyrkan att diskutera och bearbeta teologiskt frågor om könsidentitet och könsuttryck och delar därmed läronämndens uppmaning till fördjupad teologisk reflektion. Utskottet anser att grunden i diskussionen om frågorna könsidentitet och könsuttryck måste vara att människans värde och identitet ligger i att hon är skapad, kallad och älskad av Gud. Det uttrycker också De Ungas Kyrkomöte i sitt motionssvar. Utskottet delar också deras synpunkter om att så stora frågor som dessa kräver eftertänksamhet.

Samtidigt ser utskottet att en, bredvid teori och teologisk reflektion, måste ta pastoral hänsyn. Det finns idag – och har funnits under lång tid – transpersoner som är osynliggjorda och exkluderade inom Svenska kyrkan. Även om det finns flera exempel på bra arbete och tydliga ställningstaganden i enstaka stifts och församlingars verksamhet och på nationell nivå, anser utskottet att det behövs ett officiellt teologiskt ställningstagande från Svenska kyrkan. Utskottet vill därför i likhet med motionärerna se ett teologiskt ställningstagande gällande könsidentitet och könsuttryck som alla får omfattas av, ta spjörn emot, utmanas och framför allt upprättas av.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla motion 2021:67.

På kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Niklas Grahn, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Amanda Carlshamre, Ellionor Moberg, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Agneta Lindström Berg, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Kristin Molander, Lars Jakobsson, Tomas Fors, Christoffer Wallin, Zandra Pettersson, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Thomas Petersson och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig härmed mot utskottets förslag till beslut i betänkandet. Jag anser att motion 2021:67 ska avslås. Jag står därmed heller inte bakom utskottets motivtext i betänkandet.

Ann-Christine From Utterstedt

Reservation 2

Jag reserverar mig mot kyrkolivsutskottets betänkande KI 2021:11 med hänvisning till mitt yrkande om avslag på motionen (2021:67).

Det kan inte vara kyrkostyrelsens och kyrkokansliets uppgift att i en situation där Svenska kyrkan förlorat 1,5 miljoner medlemmar på tjugo år ägna sig åt att bearbeta frågor som rör transpersoners könsidentitet.

Det finns bland denna grupp även personer som inte är intresserade av att bli offentligt utpekade och indragna i politiska och kyrkopolitiska processer.

Antalet könsidentiteter växer för övrigt för varje år och idag talas det om hbtqi-personer. Med stor sannolikhet kommer det att komma krav på att kyrkostyrelsen ska ta fram dokument om q-personer och i-personer. De dokument som redan är framtagna räcker. Det hela är ett försök för kyrkan att anpassa sig till mediatrender istället för att ägna sig åt sina kärnuppgifter, inte minst missionsuppgiften.

Det är symtomatiskt att kyrkolivsutskottet samtidigt avslår en motion som föreslår att apologetiskt material ska tas fram som kan användas i konfirmandarbetet och en motion som föreslår en nationell strategi för kyrklig scout- och idrottsverksamhet.

Torbjörn Aronson

Särskild mening 1

Jag anmäler särskild mening vad gäller kyrkolivsutskottets betänkande KI 2021:11 Könsidentitet och könsuttryck.

Motionen riktar in sig på att Svenska kyrkan ska ta ställning i en livsstils- och/eller identitetsfråga – definition beroende på vem man frågar. Målet är att det ska finnas ett

och endast ett korrekt synsätt på en komplex, men icke teologiskt central, fråga inom Svenska kyrkan. Detta markeras med formulering om ett ställningstagande som ”alla” skall få omfattas av etc. Det är paradoxalt, men på intet sätt någon nyhet, att de nomineringsgrupper som ropar högst om en öppen kyrka för alla, är mest pådrivande i att snäva av Svenska kyrkan. Den processen ställer jag mig främmande inför.

David Castor

Särskild mening 2

Jag stödjer Ann-Christine From Utterstedts reservation avseende motion 2021:67.

Zandra Pettersson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:4y

Könsidentitet och könsuttryck

Läronämndens yttrande över motion 2021:67

Läronämnden konstaterar att det pågående samhällsamtalet om könsidentitet och könsuttryck, samt kunskapsutvecklingen på detta område, manar till fördjupad teologisk reflektion. Ett sådant arbete behöver präglas av det pastorala mötet och lyssnandet till människors erfarenheter.

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2021:12

Distansutbildning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:81. Motionären föreslår att möjligheterna till ökad distansutbildning för kyrkans profilutbildningar ska undersökas. Utskottet konstaterar att en pilotutbildning som i hög grad bygger på distansundervisning redan är igång, och föreslår därför att motionen anses besvarad.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2021:81 ska anses besvarad med vad utskottet anför.

Motionens förslag

Motion 2021:81 av Margareta Andersson, Distansutbildning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka möjligheterna till ökad distansutbildning för kyrkans profilutbildningar.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågor om ökad distansutbildning för pedagoger och diakoner har behandlats av kyrkomötet redan 2002, med anledning av en motion 2002:103 om profilutbildning för diakoner och församlingspedagoger. Kyrkolivsutskottet konstaterade i sitt betänkande 2002:8 att arbete med att utveckla distansutbildningar för dessa yrkesprofiler redan pågick, i samarbete med Sigtuna folkhögskola, Edelviks folkhögskola och Högskolan Trollhättan/Uddevalla. Utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås vilket även blev kyrkomötets beslut.

En utbildningsreform tio år senare ledde fram till att Svenska kyrkan fick en ny ordning för studiegångar och utbildningsorganisation för blivande diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster (beslut i Nämnden för utbildning, forskning och kultur 2012-03-19, 32 §). Beslutet innebar bland annat att Svenska kyrkan inrättade ett utbildningsinstitut i egen regi där det avslutande pastoralteologiska slutåret/terminen skulle genomföras, med lokaler i Uppsala och i Lund. Innan utbildningsreformen trädde i kraft den 1 augusti 2013 fanns totalt 18 olika utbildningsplatser för de fyra yrkesutbildningarna.

Att kunna anpassa den nya utbildningsorganisationen efter förändrade behov var en viktig utgångspunkt för nämndens ställningstaganden. I kyrkostyrelsens skrivelse 2012:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2011, bilaga 3, beskrivs nämndens överväganden och beslut och på sidan 138 framgår följande.

Utbildningsorganisationen ska kunna ge en utbildning med hög kvalitet och vara attraktiv för studenter. Organisationen ska vara hållbar i så måtto att den kan anpassas till tänkbara förändringar i Svenska kyrkan och dess omvärld och använda resurser på ett effektivt och ansvarsfullt sätt.

Svenska kyrkans utbildningsinstitut

Svenska kyrkans utbildningsinstituts huvuduppdrag är att ge pastoralteologisk utbildning till blivande diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster. För att bättre kunna samverka mellan framtida medarbetare inom de olika yrkesgrupperna och för att underlätta för studenternas studiegång har den pastoralteologiska utbildningen samlats till ett slutår eller en sluttermin. Präster, diakoner och församlingspedagoger läser ett avslutande pastoralteologiskt år medan organister och kantorer går en pastoralteologisk termin vid ett tillfälle under sin utbildningstid. Från 2015 ges möjlighet att söka till diakon- och församlingspedagogprogrammen även på distans och halvfart.

Redan innan pandemin började begränsa möjligheterna till undervisning på plats hade biskopsmötet och utbildningsinstitutets ledning haft en dialog om att utveckla och bredda utbildningsformerna. Samtal har också förts med stiftsstyrelsernas presidier.

Från våren 2020 ledde restriktioner under den rådande pandemin till att distansundervisningen inte längre var ett val, utan en nödvändighet, för stora delar av utbildningarna. Under läsåret 2019–20 hölls undervisningen på distans under tio av de 40 studieveckorna, och 2020–21 kunde endast ett fåtal av studieveckorna genomföras med de studerande på plats. Denna situation var likartad för de flesta högskolor och universitet, och har medfört utmaningar men även stort avancemang när det gäller digital didaktik. Viktiga erfarenheter finns också när det gäller vilka moment som fungerar bra att genomföra på distans och vad som bör förläggas till campusveckor. För första gången genomfördes nu den pastorala utbildningen även för präster i digitala former, vilket inte hade skett tidigare.

Pilotutbildning med nätbaserade inslag

För att underlätta rekryteringen till de kyrkliga utbildningsprogrammen planeras nu en pilotutbildning som bygger mycket på distansundervisning. Ansökan öppnade i september 2021. Av kyrkostyrelsens skrivelse 2021:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024 framgår det att en pilotutbildning med nätbaserade inslag ska erbjudas redan 2022. Denna pilotutbildning kommer att bestå av både campusveckor, digital undervisning och regionala samlingar samt verksamhetsförlagda utbildningsmoment i församling. Utbildningen ska få en starkare anknytning till kyrkoliv och församlingspraktik, och lärdomarna som pandemin har gett ska finnas med när pilotutbildningen utvecklas.

Pilotutbildningen öppnar också för dubbel antagning, det vill säga att sökande även till diakon, församlingspedagog och kyrkomusiker ska kunna börja både på vårterminen och höstterminen. Hittills har det endast varit möjligt för präststuderande.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2021:81 ska anses besvarad med vad utskottet anför.

Utskottet konstaterar att en pilotutbildning som i hög grad bygger på distansundervisning redan är i färd att starta. De erfarenheter som ges genom den blir en bra grund för fortsatt utveckling av distansutbildningsalternativ för de kyrkliga profilutbildningarna. Dessutom noterar och uppskattar utskottet att det i pilotutbildningen öppnas för antagning såväl höst- som vårtermin inom alla de fyra yrkesinriktningarna, vilket innebär att fler sökande kommer att kunna antas.

Med anledning av det ovan anförda föreslår utskottet att motion 2021:81 ska anses besvarad.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Marie Wildhammar Okker, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Amanda Carlshamre, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Agneta Lindström Berg, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Kristin Molander, Lars Jakobsson, Ellionor Moberg, Tomas Fors, Christoffer Wallin, Zandra Pettersson, Cecilia Brinck, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Thomas Petersson och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2021:13

Jourhavande präst

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:99 i vilken motionären föreslår att kyrkostyrelsen ska utreda möjligheten att stärka Jourhavande präst med ytterligare personella resurser, företrädesvis diakoner. Utskottet delar motionärens bild av att det finns ett stort behov av samtalsstöd och att det är angeläget att även andra medarbetare än präster tas i anspråk för att möta dessa behov genom jurer eller jourliknande former. Utskottet anser dock att det är viktigt att tjänsten Jourhavande präst behåller sin absoluta tystnadsplikt, sin upparbetade profil, tydligheten i vad som erbjuds och sitt namn och föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

För att kunna möta det ökade behovet av samtalsstöd föreslår utskottet att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att stärka Svenska kyrkans jourverksamhet med ytterligare personella resurser, utöver präster.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:99,
2. med anledning av motion 2021:99 uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att stärka Svenska kyrkans jourverksamhet med ytterligare personella resurser, utöver präster.

Motionens förslag

Motion 2021:99 av Lisa Gerenmark, Jourhavande präst

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning för att undersöka möjligheten att stärka jourhavande prästs verksamhet med ytterligare personella resurser, företrädesvis diakoner, för att kunna möta upp det ökade behov och förväntningar av kris och samtalsstöd som finns.

Bakgrund

Själavården inom Svenska kyrkan sker i många olika former. Flest människor får själavård via sin församling eller genom institutionssjälavården, men en kanal som har ökat stort det senaste årtiondet är Jourhavande präst.

Jourhavande präst och andra kyrkliga jourtjänster

Jourhavande präst är en del av Svenska kyrkans självvård och kan nås via tre kanaler, telefon, chatt och digitalt brev. Genom avtal med SOS Alarm nås telefonjouren kostnadsfritt via nödlinjen 112 vars nödområden är ambulans, räddningstjänst, polis, flyg-, sjö-, fjällräddning, giftinformation och jourhavande präst. Tjänsten Jourhavande präst bemannas av präster i alla stift. Bemanningen av präster samordnas inom respektive stift och en övergripande samordning sker på den nationella nivån. Det som utmärker Jourhavande präst bland andra samtalsjourer är att alla som svarar är präster och har därmed absolut tystnadsplikt (se nedan).

Över 100 000 anrop kommer varje år till Jourhavande präst, de allra flesta via telefon. Sedan coronapandemin började har antalet samtal till Jourhavande präst ökat och som en följd av det har öppettider och bemanning också ökat, men detta är en tillfällig åtgärd. Efter pandemin bedömer ansvariga för jouren att antalet samtal kommer att sjunka till strax över nivåerna innan pandemin.

Det finns två andra jourlinjer som drivs av Svenska kyrkan. Den ena är sverigefinska telefonjouren Palveleva puhelin (nås kostnadsfritt via 020-25 26 00) som har funnits under en längre tid och bemannas huvudsakligen av finskspråkiga frivilliga med grundutbildning i självvård, men även präster och andra kyrkliga medarbetare. Den andra är en teckenspråkig jour som startade på initiativ av Västerås stift 2020 och bemannas huvudsakligen av teckenspråkiga präster och diakoner från flera stift och församlingar.

Det finns flera andra jourtjänster som har kopplingar till Svenska kyrkan. Den största av dessa är Kyrkans SOS som är en stiftelse baserad i Göteborg. Den är fristående från Svenska kyrkan men samarbetar med flera stift och församlingar. Kyrkans SOS har bedrivit jourtjänst under en lång tid och besvarar idag över 20 000 samtal per år, huvudsakligen via telefon (0771-800 650) men också via chatt. Jouren bemannas av utbildade volontärer.

Tystnadsplikt och anmälningsskyldighet

I kyrkoordningen står följande om prästens tystnadsplikt. ”Den som är eller har varit behörig att utöva uppdraget som präst har tystnadsplikt i fråga om uppgifter som han eller hon därvid har fått veta under bikt eller enskild självvård” (31 kap. 9 §). Det finns inga undantag från prästens tystnadsplikt, den är absolut.

Diakoners tystnadsplikt beskrivs på samma sätt i kyrkoordningen (32 kap. 9 §) men det finns undantag mot förbudet mot att lämna ut uppgifter. Det gäller till exempel att uppgifter i vissa fall måste lämnas för en anmälan till socialnämnden eller polis- eller åklagarmyndighet, då det föreligger uppgifts-, informations- eller anmälningsplikt enligt lag.

Vägval kring bemanning

Tidigare bemannades Jourhavande präst inte av alla stift och man hade olika bemanningspraxis i stift. I vissa stift bemannades den även av diakoner eller pastorer från andra samfund. I en utredning, som gjordes på uppdrag av generalsekreteraren 2005, föreslog utredaren att Svenska kyrkan skulle fortsätta tjänsten Jourhavande präst med endast präster i Svenska kyrkan. Utredningen talade emot att tjänsten skulle utökas med diakoner med motiveringen att de har en annan tystnadsplikt än prästerna och att det är avgörande med en klar och tydlig marknadsföring av *vad* och *av vem* som tjänsten erbjuder.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Jourhavande präst har varit föremål för flera behandlingar i kyrkomötet genom åren och en av dessa bedöms ha relevans här, betänkande KI 2013:17 Jourhavande präst kvar inom alarmnumret 112, med motion 2013:51 med samma namn. Motionen var föranledd av en statlig utredning (SOU 2013:33) som föreslog att Jourhavande präst inte skulle få finnas kvar inom larmnumret 112. Utskottet uttalade då ett tydligt stöd för att Jourhavande präst skulle vara kvar inom larmnumret 112, i enlighet med kyrkostyrelsens remissvar på utredningen. Kyrkostyrelsens motivering var att via 112 skapas optimala förutsättningar i samhället för att stödja den enskilda medborgaren och att om man från 112 hänvisar till ett annat nummer riskerar man tappa bort till exempel suicidbenägna personer. Fördelarna med 112, menade man, är också att den tjänsten är kostnadsfri att ringa till och har en servicenivå som kyrkostyrelsen inte kan erbjuda via egna kanaler.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:99.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2021:99 uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att stärka Svenska kyrkans befintliga jourverksamhet med ytterligare personella resurser, utöver präster.

Utskottet delar motionärens beskrivning i motion 2021:99 av att den utsatthet och psykiska ohälsa som funnits under pandemin mycket sannolikt kommer innebära att det finns ett fortsatt stort behov av samtalsstöd. Utskottet delar också motionärens bild av diakoners rika kompetens inom själavård och diakoni.

Utskottet menar att behov av samtalsstöd delvis kan mötas genom den typ av jourer som finns inom Svenska kyrkan idag men är också öppet för att behoven kan mötas i andra former, till exempel genom utveckling av de digitala jourer som finns idag.

När det gäller Jourhavande präst anser utskottet att tydligheten i prästens absoluta tystnadsplikt, den upparbetade profilen, tydligheten i vad som erbjuds och namnet Jourhavande präst är viktiga saker att slå vakt om. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att motionen ska avslås. Utskottet anser samtidigt att det är angeläget att hitta vägar för att koppla den kompetens som finns i Svenska kyrkan, bland både diakoner och andra yrkesgrupper, till de stora behoven av samtalsstöd. Därför föreslår utskottet att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att stärka Svenska kyrkans befintliga jourverksamhet med ytterligare personella resurser, utöver präster.

Digitalt möte den 7 oktober 2021

På kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Amanda Carlshamre, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Kristin Molander, Lars Jakobsson, Ellionor Moberg, Tomas Fors, Christoffer Wallin, Zandra Pettersson, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Thomas Petersson och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag biträder utskottets förslag att avslå motion 2021:99 om Jourhavande präst. Jag reserverar mig däremot mot utskottets förslag till beslut i betänkandets andra punkt och biträder därför inte heller utskottets motivtext. Motionärerna tar upp möjligheten att stärka, företrädevis av diakoner, Jourhavande präst. Detta anser jag är fel väg att gå.

Problemet är enligt min mening att det finns för få präster som är engagerade i uppdraget Jourhavande präst och lösningen bör snarare ligga i att engagera fler präster till detta. Vi ska hysa största respekt för att begreppet Jourhavande präst är vedertaget och människor som söker den hjälpen ska veta vilken profession de möts av och vad de kan förvänta sig. En prästs tystnadsplikt är mycket mer långtgående än övriga yrkeskategorier. Jag biträder därför inte betänkandet i sin helhet.

Ann-Christine From Utterstedt

Samhälls- och kulturutskottets betänkanden
SK 2021:1–12

Samhälls- och kulturutskottets betänkanden

- SK 2021:1 Minnesdag för förintelsens offer
- SK 2021:2 Minskat antal medlemmar
- SK 2021:3 Svenska kyrkans hemsida
- SK 2021:4 Sancta Birgitta klostermuseum
- SK 2021:5 Undervisning i utanförskapsområden
- SK 2021:6 Diakonins kunskap
- SK 2021:7 Coronapandemin
- SK 2021:8 Nationell dopkampanj
- SK 2021:9 Kyrklig kulturkanon
- SK 2021:10 Uttalanden i samhällsfrågor
- SK 2021:11 Psykisk ohälsa
- SK 2021:12 Appar för Svenska kyrkans verksamhet

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:1

Minnesdag för förintelsens offer

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:5 i vilken det föreslås att kyrkostyrelsen ska ge förslag på hur Svenska kyrkan årligen kan uppmärksamma den 27 januari som en minnesdag för Förintelsens offer. Utskottet instämmer med motionären om att den 27 januari är en viktig dag som ska uppmärksammas av Svenska kyrkan. Utskottet konstaterar att detta redan sker på samtliga nivåer i Svenska kyrkan och föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:5.

Motionens förslag

Motion 2021:5 av Karl-Gunnar Svensson, Minnesdag för förintelsens offer

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till kyrkomötet om hur Svenska kyrkan årligen kan uppmärksamma den 27 januari som en minnesdag för förintelsens offer.

Bakgrund

Den 27 januari 1945 befriades Auschwitz, ett av Nazitysklands största koncentrations- och förintelsläger. 50 år senare högtidlighölls minnet av Förintelsen för första gången i Sverige. Sedan 1999 har den 27 januari varit en nationell minnesdag och 2005 deklarerade FN dagen som en internationell minnesdag över Förintelsens offer.

Den 27 januari är en minnesdag för alla som mördades under Förintelsen. Sex miljoner judar dog i Förintelsen. Romer och polacker utsattes för folkmord grundade på rasistiska föreställningar. Därutöver förföljde, fängslade och dödade Nazityskland tusentals andra människor, bland annat många funktionsnedsatta och homosexuella.

Angelägenhet för Svenska kyrkan

Svenska kyrkan har inte några egna officiella minnesdagar, men som öppen folkkyrka ingår det på ett naturligt sätt i församlingslivet att anknyta till det som är fastlagt som en nationell minnesdag.

Idag uppmärksammas den 27 januari på många sätt av Svenska kyrkan som en minnesdag över Förintelsens offer. Detta sker på såväl nationell nivå som av stift, församlingar och pastorat. Den nationella nivån kommunicerar sedan många år dagen

via olika sociala kanaler, till exempel Facebook, Instagram och Twitter. Bland stiftens finns exempel på biskopars textbidrag, deltagande i panelsamtal eller minnesstunder som arrangeras av judiska församlingar.

På församlingsnivå kan också nämnas exempel på att det anordnas utställningar, föreläsningar, gudstjänster och teater. Det finns också samarbeten med kommuner och länsstyrelser.

Företrädare för Svenska kyrkan brukar bjudas in till den årliga ceremonin i Stora synagogan i Stockholm, som har en officiell prägel. Biskopen i Stockholms stift och/eller ärkebiskopen brukar närvara. Före ceremonin i Stora synagogan hålls en ceremoni på Raoul Wallenbergs torg. Den har både judisk och romsk medverkan och är öppen för alla. Sedan några år tillbaka är det också en romsk fortsättning i en kyrka intill efter ceremonin i Stora synagogan, senast var den i Hedvig Eleonora kyrka. I år närvarade och talade ärkebiskopen i denna ceremoni som med anledning av pandemin var både fysisk och digital.

Biskoparnas gemensamma uttalande

År 2020 var det 75 år sedan befriandet av Auschwitz. Detta uppmärksammade biskoparna genom ett gemensamt uttalande på Förintelsens minnesdag:

Den internationella minnesdagen för förintelsens offer markerar slutet på en av vår tids värsta fasor. Dessa grymheter får aldrig falla i glömska. [...] Vi tar kraftigt avstånd från allt sådant. Som det står i Svenska kyrkans dokument Guds vägar (2001): ”I vår kyrka vill vi arbeta för att få bort allt som kan tolkas som antisemitism eller förakt för det judiska folket och försvara dess rätt till sin historia, sin tro och sina seder.”

Till förintelsens offer hör också romer, polacker, homosexuella och funktionshindrade. Den 27 januari är därför också människovärdets dag. Detta är en dag som påminner oss om att vi behöver belysa och bekämpa alla ideologier som leder till att människors värdighet kränks. Varje hatbrott är en attack mot mänskligheten.

Biskoparna gjorde även ett uttalande på minnesdagen 2015.

”Keeping our humanity – for we were strangers once”

Förra året inleddes ett möte inom programmet En värld av grannar på minnesdagen. I fokus på mötet stod migration, integration och hur religioner kan samverka för ett fredligt och socialt hållbart Europa. Mötet inleddes med en ceremoni på Förintelsens minnesdag, 75 år efter befrielsen av koncentrationslägret Auschwitz. Med bön, ljusständning, musik och vittnesbörd högtidlighöll judiska, kristna och muslimska representanter minnet av de miljoner som mördades av nazisterna. Ärkebiskopen var en av dem som talade under mötet.

Fler minnesdagar

Förintelsen uppmärksammas genom fler minnesdagar. Det finns en särskild minnesdag för Förintelsens judiska offer, Jom Hashoah, nationell minnesdag i Israel som också högtidlighålls runt om i världen av judiska gemenskaper. Det finns även en särskild nationell och internationell minnesdag för Förintelsens romska offer, till minnet av den 2 augusti, ”Zigenarnatten” 1944, då omkring 3 000 romska fångar i Auschwitz-Birkenau mördades.

Inom Sveriges kristna råd finns en arbetsgrupp som arbetar med de kristna kyrkornas ansvar i förhållande till det judiska folket och möjligheten att utifrån internationell förebild införa en Judendomens dag eller dag för judisk-kristna relationer.

Sveriges museum om Förintelsen

Regeringen har gett Statens historiska museer i uppdrag att lämna förslag till hur Sveriges museum om Förintelsen ska inrättas inom Statens historiska museers befintliga verksamhet. Regeringen har som ambition att museet ska inleda en publik verksamhet senast den 1 juli 2022.

Svenska kyrkan har yttrat sig och tillstyrker förslaget om att inrätta ett museum. I yttrandet uppmärksammas att Svenska kyrkan under lång tid arbetat med frågor som rör rasism, antisemitism och antiziganism, främst inom ramen för interreligiöst, flerspråkigt och rättighetsbaserat arbete och i reflektionen kring kyrkans teologi och kulturarv. I yttrandet tas också upp kyrkans ansvar, då förintelsen skedde i den världsdelen där den kristna kyrkan utövat inflytande från mäktiga positioner och otvetydigt har en skuld i århundraden av en fientlig attityd mot judendomen och det judiska folket.

Tidigare kyrkomöten

Kyrkomötet behandlade 2015 två motioner med förslag om att initiera särskilda dagar. I den ena motionen 2015:1 föreslogs att kyrkostyrelsens skulle få i uppdrag att initiera en särskild miljödag för Svenska kyrkans församlingar. Kyrkolivsutskottet konstaterade vid sin behandling av motionen (Kl 2015:1) att det redan fanns ett antal miljö-dagar inom kyrkan och flera lokala och nationella initiativ kring skräpplockning och föreslog därför att kyrkomötet skulle avslå motionen. Kyrkomötet följde utskottets förslag till beslut. I den andra motionen 2015:48 föreslogs att annandag jul 2015 skulle göras till en manifestationsdag i Svenska kyrkan för samtidens martyrer. Gudstjänstutskottet konstaterade vid sin behandling av motionen (G 2015:7) att temat martyrer och annandag jul hör samman i Svenska kyrkan, men att det av tidsmässiga skäl inte var möjligt att göra en nationell satsning den dagen 2015. Gudstjänstutskottet föreslog att motionen skulle avslås. Kyrkomötet följde utskottets förslag till beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:5.

Vi har alla ett ansvar att minnas och uppmärksamma förintelsens offer. Även om vi inte kan förändra historien kan vi alla lära av den och gemensamt se till att något liknande aldrig händer igen.

Utskottet konstaterar att den 27 januari redan är en nationell och internationell minnesdag som uppmärksammas på alla nivåer inom Svenska kyrkan. Utskottet lyfter exempelvis församlingarnas arbete och biskoparnas gemensamma uttalande samt de många samarbeten som finns med andra trossamfund och aktörer för att uppmärksamma denna dag.

Om Svenska kyrkan skulle inrätta en separat minnesdag kan det bli ett prejudikat för instiftande av andra sekulära minnesdagar. Med tanke på att den 27 januari redan uppmärksammas runt om i Svenska kyrkan idag föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2021:5.

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Hannah Häggström, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Ellen Leijen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilander, Anna-Karin Westerlund, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Anna-Karin Andersson, Eva-Mai Mineur Tynong, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Staffan Bjerrhede.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:2

Minskat antal medlemmar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:7 Minskat antal medlemmar. Motionären anser att det föreligger ett behov av att utreda varför Svenska kyrkan får färre medlemmar.

Utskottet understryker vikten av motionärens ärende och den angelägna frågan om att vara relevant som kyrka i livets alla skeden. Utskottet vill betona allvaret i den prognos som visar att Svenska kyrkan 2030 kommer att ha endast 4,7 miljoner medlemmar, men konstaterar också att den kontinuerliga forskning som bedrivs ger goda insikter i varför kyrkan tappar medlemmar.

Mot bakgrund av det omfattande och kontinuerliga arbete som pågår föreslår därför utskottet att kyrkomötet avslår motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:7.

Motionens förslag

Motion 2021:7 av Olov Lindquist, Minskat antal medlemmar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda varför Svenska kyrkan får färre medlemmar.

Bakgrund

Svenska kyrkans medlemsutveckling

Antalet medlemmar i Svenska kyrkan minskar. Sedan relationsändringen 2000 har antalet medlemmar sjunkit från 7,4 miljoner till 5,7 miljoner år 2020. I andel av befolkningen innebär det en minskning från 82,9 procent 2000 till 55,2 procent 2020.

Det finns flera orsaker bakom detta. Dels aktiva utträden, dels en pågående generationsväxling då äldre medlemmar dör utan att det tillkommer lika många medlemmar genom dopet. Enskilda församlingar kan också få ett minskat medlemsantal på grund av deras flyttnetto, vilket innebär att medlemmar flyttar ut och inte ersätts av nyinflyttade medlemmar alternativt avfolkas.

Minskat inflöde av medlemmar

Sedan 1996 föds ingen till medlemskap i Svenska kyrkan, utan föräldrarna väljer genom dopet detta åt sina barn. Andelen dop har i sig en nedåtgående trend om man exempelvis tittar på andelen nyfödda som döpts där en förälder är medlem i Svenska

kyrkan. 2006 döptes 83 procent av andelen födda och 2019 döptes 65 procent. Studien *Dop i förändring, En studie om föräldrars aktiva val och församlingarnas strategiska doparbete* (Sandberg, Sjölin och Ganebo Skantz 2019) visar att den främsta orsaken till att inte låta döpa sitt nyfödda barn är att barnet själv ska få välja senare i livet, vilket anges av lite mer än hälften av föräldrarna. Coronapandemin har också påverkat dopstatistiken negativt för 2020.

Parallellt med den vikande barndopstrenden sjunker andelen nyblivna föräldrar som själva är medlemmar i Svenska kyrkan och därmed andelen barn som enligt bestämmelser i kyrkoordningen ska omfattas av dopinbjudan. I dag är 53 procent av Sveriges befolkning i åldern 25–34 år medlemmar i Svenska kyrkan samtidigt som lite mer än 75 procent i hela åldersgruppen som är födda i Sverige själva är döpta. Det innebär att en stor grupp döpta nyblivna föräldrar inte omfattas av den kyrkoordningsreglerade dopinbjudan.

Orsaker till aktiva utträden

Genom de studier som genomförts av den nationella nivån genom åren med hjälp av Svenska kyrkans enkät till medlemmar och allmänheten, de s.k. externa kyrkbussarna, framkommer att 40 procent av dem som lämnat Svenska kyrkan uppger att orsaken till utträdet var att de inte tror på Gud, 20 procent angav ekonomiska skäl eller att medlemskapet inte upplevs som meningsfullt. Drygt fyra procent, framför allt äldre medlemmar, uppger att de valt att lämna Svenska kyrkan på grund av att de blivit besvikna eller arga på någon av kyrkans representanter.

Relevans

I vilken mån kyrkan upplevs som relevant och meningsfull är starkt kopplat till tro och kunskapen om vad kyrkan gör. Det finns starka samband mellan relevans och upplevelsen av att kyrkan kommunicerar sådant som är viktigt i människors liv och att kyrkan finns med vid viktiga livshändelser. 2020 angav 35 procent av de svarande i den externa kyrkbussen som var medlemmar i Svenska kyrkan att kyrkan sätter ord på det som är viktigt för dem i hög eller mycket hög utsträckning. Kunskapen om vad kyrkan gör är låg samtidigt som församlingarna har svårt att synliggöra detta för medlemmarna. Studier redovisade i *Nyckeln till Svenska kyrkan 2020* visar att församlingarnas kommunikation i dag främst når äldre kvinnor med en församlingsnära relation. Knappt 40 procent av medlemmarna känner till församlingen där de bor ganska eller mycket väl.

Socioekonomiska faktorer

Kyrkokansliets medlemsstudier som *Utträden som utmanar* (Sandberg, 2003) och *Svenska kyrkans medlemmar* (Bromander, 2011) och *Medlemmar i rörelse* (Bromander & Jonsson, 2018) visar att bakgrundsfaktorer som utbildning, inkomst, kön och ålder också påverkar sannolikheten för utträden. Kvinnor och äldre är mindre benägna att träda ut medan utträdesbenägenheten ökar med högre inkomst och utbildning, och varierar även beroende på bostadsort. Sannolikheten för att träda ut är särskilt hög bland unga, urbana män och särskilt om man bor i en Stockholmsförsamling.

Ekonomi av särskild betydelse

Indikationer på att den individuella ekonomin spelar roll för utträde är även att de särskilt frekventa vid tiden för utskick av deklarationsblanketter och slutskattebesked, samt att risken för utträden väsentligt ökar vid höjning av kyrkoavgift. De som lämnar kyrkan har också högre inkomst än såväl inträdarna som medlemskåren i sin helhet. i

artikeln Effekter av höjda kyrkoavgifter på utträden, (Babajan & Jonsson, *Nyckeln till Svenska kyrkan 2020*), visar författarna att de med lägre inkomster som finns i en situation med arbetslöshet eller långa sjukskrivningar upplever sig tvingade att skära ned alla utgifter, inklusive kyrkoavgiften, trots att medlemskapet upplevs som viktigt för dem.

Flytt kan påverka yngre till utträde

Flytt över länsgränser är vanligast inom ålderskategorin 16–29 år. Deras flytt sker ofta på grund av utbildning, arbete och bostad eller partner på en annan ort. Flytt kan innebära förlust av medlemmar. Enligt artikeln Medlemmars flyttmönster och utträden ur Svenska kyrkan – finns det samband? (Babajan, *Nyckeln till Svenska kyrkan 2020*) visar gjorda sambandsanalyser att andelen utträdare är signifikant högre bland flyttare än ”stannare” men det är inte flytten i sig som genererar utträdet utan bristen på religiös kontext.

Aktuell forskning och analys

Den nationella nivån bedriver ett kontinuerligt forsknings- och analysarbete, som ger underlag till Svenska kyrkans teologiska och strategiska reflektion över sin identitet och sin nationella och internationella omvärld. Analysarbetet handlar bland annat om att iaktta samhällsförändringar inom områden som medlemsutveckling, ekonomi, demografi och värderingar.

Kyrkokansliets forsknings- och analysenhet har återkommande studerat orsaker till att Svenska kyrkan tappar medlemmar. Några sådana exempel är *Utträden som utmanar* (Bromander, 2003), *Svenska kyrkans medlemmar* (Bromander, 2011) och *Medlemmar i rörelse* (Bromander & Jonsson, 2018). Senast utkommen är *Leaving a folk church: Patterns of disaffiliation from the Church of Sweden* (*Nordic Journal of Religion and Society*, Babajan & Jonsson, 2021).

År 2017 startades forskningsprojektet Kyrkotillhörighet i förändring (se länk nedan) som fokuserar på utträden och nya medlemmar i Svenska kyrkan. Resultaten av studierna har publicerats i rapporter och artiklar i *Nyckeln till Svenska kyrkan* (se länk nedan). Därutöver följer enheten utvecklingen över tid och gör prognoser utifrån de trender som ses i medlemsutvecklingen.

(www.svenskakyrkan.se/analys/kyrkotillhorighet-under-forandring)

(www.svenskakyrkan.se/forskning)

Behandling i tidigare kyrkomöten

Till 2017 års kyrkomöte inkom det två motioner om att utarbeta en medlemsstrategi för Svenska kyrkan. (2017:2 och 2017:117). Kyrkolivsutskottet skriver i sitt betänkande Kl 2017:1 att det som tas upp i motionerna är viktigt men utskottet anser inte att det är nationell nivå som ska analysera och ta fram medlemsstrategier utan det är främst församlingens uppdrag. Vidare konstaterar utskottet att nationell nivå tar fram medlems- och verksamhetsstatistik och att man ser fram emot de fördjupade studier i in- och utträdesfrågan som pågår. Utskottet föreslog därför att båda motionerna skulle avslås. Kyrkomötet delade inte den uppfattningen utan biföll motion 2017:117 vilket innebar att kyrkostyrelsen fick i uppdrag att initiera ett brett arbete med att utveckla en medlemsutvecklingsstrategi med relevans för Svenska kyrkans samtliga nivåer (KmSkr 2017:2). I KsSkr 2021:3 redogör kyrkostyrelsen för den förstudie som genomförts åren 2019–2020 med anledning av uppdraget. Medel är avsatta år 2022 till år 2024 för ett projekt kopplat till medlemsutvecklingsstrategi.

Av *Färdplan för samverkan och digitalisering* (KsSkr 2021:1, bilaga 3) framgår det att kyrkostyrelsen, bland annat på grund av den bifallna motionen, planerar att som en del av ett kyrkomötesuppdrag (KmSkr 2017:2), erbjuda ett digitaliserat verktyg för medlemskommunikation för de församlingar/pastorat som önskar detta stöd.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:7.

Utskottet understryker vikten av motionärens ärende och angelägenheten i att visa stor omsorg om hur Svenska kyrkan ska kunna behålla sina medlemmar genom hela deras liv.

Utskottet har fått en genomgång av kyrkokansliets analys- och forskningschef om pågående forskning, prognostisering av medlemsutvecklingen och de analyser som gjorts utifrån frågan varför människor lämnar Svenska kyrkan. Särskilt lyftes orsaker till aktiva utträden som ekonomi, upplevelsen av bristande relevans, socioekonomi, skillnaderna mellan män och kvinnor och flytt till större städer. Utskottet uppskattar det kontinuerliga analysarbete som sker och ser med tillfredsställelse på insatser som görs för att underlätta analys på församlingsnivå. Församlings- och pastoratsrapporten samt visualiserings- och analysverktyget VisA gör att församlingarna exempelvis kan se sin dopstatistik och i framtiden bli uppmärksammade på att dopfrekvensen procentuellt sett kan gå ner även om antalet dop är stort.

Utskottet vill betona allvaret i den prognos som visar att Svenska kyrkan 2030 kommer att ha endast 4,7 miljoner medlemmar. Vidare vill utskottet uppmanas till en analys som behandlar hur Svenska kyrkan kan nå fler och bli fler. Utskottet vill även peka på betydelsen av en ökad medvetenhet om att dop, konfirmation och en tidig socialiseringsprocess är de viktigaste faktorerna för att i framtiden kunna vara en levande kyrka buren av engagemang.

Mot bakgrund av det omfattande och kontinuerliga arbetet som pågår föreslår därför utskottet att kyrkomötet avslår motion 2021:7.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Ellen Leijen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Anna-Karin Andersson, Eva-Mai Mineur Tynong, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Staffan Bjerrhede.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:3

Svenska kyrkans hemsida

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:8. Motionären föreslår att Svenska kyrkans hemsida ska uppdateras och omorganiseras för att det ska vara lättare att orientera sig mellan Svenska kyrkans olika nivåer. Utskottet betonar vikten av Svenska kyrkans närvaro på nätet med en webbplats som är tillgänglig för alla som önskar komma i kontakt med Svenska kyrkan eller vill få veta mer om vår verksamhet. Utskottet konstaterar att det redan pågår ett löpande arbete med utveckling av webbplatsen när det gäller teknik och innehåll och föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:8.

Motionens förslag

Motion 2021:8 av Olov Lindquist, Svenska kyrkans hemsida

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppdatera och omorganisera Svenska kyrkans hemsida, så att våra förtroendevalda och övriga medlemmar lättare kan orientera sig mellan Svenska kyrkans olika nivåer (nationella nivån, stiftens och församlingarna).

Bakgrund

Det utseende och den struktur som finns på Svenska kyrkans webbplats (svenskakyrkan.se) lanserades våren 2016. Då var de största skillnaderna jämfört med den tidigare webbplatsen att sökfunktionen fick ett större fokus samt att den nya webbplatsen också är responsiv, det vill säga att den anpassar sig beroende på om besökaren använder mobil, surfplatta eller dator.

Förändringar sedan lansering

Sedan lanseringen har webbplatsen förändrats och uppdaterats kontinuerligt. Förändringarna baseras på att svenskakyrkan.se ska vara en levande webbplats som svarar mot användarnas behov, aktuella lagkrav och Svenska kyrkans förutsättningar. Då ny lagstiftning kommer till, användarnas behov och beteende förändras och ny teknik ger nya möjligheter, innebär detta ett ständigt utvecklingsarbete.

År 2016 dominerades startsidan av en stor bild med sökruta i mitten, något som vid den tiden var efterfrågat och relevant. Efter några år ändrades startsidan då den

fått dåligt betyg i både externa och interna undersökningar. Navigationen ansågs svår och ostrukturerad med för stora bilder.

Idag lyfter startsidan fram de vanligaste sökträffarna, till exempel kalenderfunktionen och möjligheten att hitta sin församling samt bönewebben, nyheter och vägar in till övrigt innehåll på webben. Sökrutan har flyttats upp till högra hörnet, en vanlig placering på webbplatser. Startsidans betydelse ska dock inte överskattas då endast tre procent av besöken startar där.

Användartester görs kontinuerligt, och även statistik från ett mer generellt användarbeteende följs och ligger till grund för utvecklingsarbetet.

Vanligast med extern sökmotor

Statistiken visar att över 70 procent kommer till sidor på Svenska kyrkans webbplats via en sökmotor, till exempel Google. Därefter är det vanligast att man skriver in adressen ”svenskakyrkan.se” och länkar från sociala medier, till exempel Facebook. De allra flesta besöken sker via mobil och mobilanvändningen har ökat i en högre takt än besöksantalet de senaste åren.

Webbplatsens besökare har möjlighet att lämna synpunkter på webbens sidor, och anställda och redaktörer inom Svenska kyrkan har möjlighet att via kanslistöd lämna konkreta förslag på förbättringar. Dessa synpunkter tas om hand och prioriteras hela tiden för att skapa en så användarvänlig och relevant webbplats som möjligt.

Frivilligt att ansluta sig

Ungefär 90 procent av Svenska kyrkans enheter är anslutna till den gemensamma webbplatsen. Det är frivilligt att ansluta sig och en del har därför valt en egen lösning. Tidigare kostade det att vara med i den gemensamma webben, men från januari 2016 är det kostnadsfritt.

Enheterna bestämmer menystrukturen

Enheterna, som till exempel de tretton stiftet, har stora möjligheter att själva påverka innehållet på sin del av webbplatsen. De olika enheterna bestämmer själva sin menystruktur och skapar sitt innehåll. Vissa element är dock samma för samtliga webbplatser, såsom sidhuvud och sidfot. Idag har webbplatsen cirka 1 000 startsidor och drygt 100 000 sidor totalt. Cirka 3 000 redaktörer arbetar med att uppdatera befintliga sidor och skapa nya. Detta leder till ett mycket omfattande innehåll samtidigt som struktur, kvalitet och omfång på informationen kan variera mellan olika församlingar och stift.

Utveckling utifrån tester och statistik

Nationell nivå ansvarar för den tekniska utvecklingen av webben. Både den, och utvecklingen av innehållet på webbsidorna, styrs till stor del av webbens användare. Statistik för vilka sidor som är mest besökta och vilka sökord som används ger god inblick i webbesökarens önsknings. Särskilt fokus har här lagts på att det ska vara enkelt att hitta exempelvis de kyrkliga handlingarna, sin församling, skäl att fortsätta vara medlem och det diakonala arbetet.

Några exempel på metoder för utveckling som används:

- ◆ Användartester – Ett urval personer löser vanliga uppgifter på webben, till exempel hitta en digital gudstjänst. Utifrån problem som många användare stöter på justeras sedan lösningen.

- ◆ A/B-tester – Två olika förslag på samma sida testas i skarpt läge för att se vilket förslag som får bäst mottagande. Exempelvis har sidan om utträde testats för att se hur många som väljer att ladda ner blanketten, dvs. kan vi minska antalet som väljer detta genom att visa på skäl för att vara medlem.
- ◆ Trafikmål – Mäter och följer centrala sidor, till exempel hur många som går vidare till sin församling från ”Sök församling”.
- ◆ Konverteringsmål – Mäter och följer till exempel hur många som delar eller sparar en kalenderhändelse.

Tillgänglighetsdirektivet

I EU finns sedan länge ett direktiv om digital tillgänglighet. För att leva upp till målen i direktivet har Sverige infört lagen om tillgänglighet till digital offentlig service, som säger att webbplatser och appar i offentlig verksamhet ska vara tillgängliga för alla. Lagen finns till för våra användares skull. Det är en fråga om mänskliga rättigheter och demokrati. En besökares behov av en tillgänglig webbplats kan vara permanent, för en annan är behovet bara tillfälligt. Den som inte upplever några särskilda behov, kan ändå gynnas av att en webbplats är tillgänglig. Det är ett måste för några få, men bekvämt för alla. Dessutom rankas en tillgänglig webbplats högre av Google, vilket gör den lättare att hitta för besökarna.

För att vara en inkluderande kyrka även digitalt väljer Svenska kyrkan att följa lagen så långt det är möjligt, även om kyrkan inte fullt ut omfattas av den.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:8.

I dagens digitala värld är det en nödvändighet att en organisation som Svenska kyrkan ska vara närvarande på nätet. Utskottet konstaterar att det är ett viktigt ämne som motionären tar upp.

Under beredningen av ärendet har utskottet fått större insikt i arbetet med webbplatsen genom besök från ansvariga chefer på kyrkokansliet. Det framgår tydligt att det pågår ett löpande systematiskt arbete med att utveckla externwebben tekniskt och innehållsligt så att den möter besökarnas behov samt följer de lagar och riktlinjer som gäller på området. Det har också tydliggjorts att de flesta av webbens besökare kommer till webbplatsen via en sökmotor och att det är viktigt att ord och innehåll på webbplatsen speglar det människor söker efter.

En klar majoritet av Svenska kyrkans församlingar och pastorat är anslutna till den gemensamma webben, men inte alla då det är frivilligt att ansluta sig. De anslutna enheterna styr själva över sin menystruktur och innehåll. Synpunkter på innehåll och struktur hos en viss webbplats inom svenskakyrkan.se kan med fördel riktas direkt till enheten i fråga.

Utskottet uppskattar att motionären lyfter fram hur viktigt det är att Svenska kyrkans webbplats är tillgänglig för alla som önskar komma i kontakt med Svenska kyrkan eller vill veta mer om vår verksamhet. Med tanke på det arbete som redan pågår löpande med webbplatsen föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2021:8.

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Hannah Häggström, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Ellen Leijen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Anna-Karin Andersson, Eva-Mai Mineur Tynong, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Staffan Bjerrhede.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:4

Sancta Birgitta klostermuseum

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:10 om Sancta Birgitta klostermuseum. Motionen handlar om behovet av att skyndsamt hitta en ny huvudman till Sancta Birgitta klostermuseum i Vadstena. Museet drivs i dag av föreningen Birgittastiftelsen som nu har fått svårigheter att fortsatt driva museet.

Utskottet uppskattar den viktiga funktion som museet fyller. Mot bakgrund av de pågående kontakter ärkebiskopen har med kultur- och demokratiministern och Riksantikvarieämbetet föreslår därför utskottet kyrkomötet att med anledning av motionen uppdra till kyrkostyrelsen att för relevanta myndigheter påtala vikten av att museets verksamhet kan fortleva.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:10,
2. med anledning av motion 2021:10 uppdra till kyrkostyrelsen att för relevanta myndigheter påtala vikten av att museets verksamhet kan fortleva.

Motionens förslag

Motion 2021:10 av Kjell O Lejon, Sancta Birgitta klostermuseum

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att på det sätt styrelsen finner bäst aktivt och skyndsamt verka för att Sancta Birgitta klostermuseum i Vadstena får en huvudman som säkerställer museets fortsatta verksamhet.

Bakgrund

S:ta Birgitta är ett av Sveriges mest kända helgon, tillika skyddshelgon för Europa. Tillsammans med S:ta Birgitta finns närmare 50 helgon i Sverige. Nio är helgonförklarade eller saligförklarade av påven, 26 är helgonförklarade av lokala biskopar och till det finns ytterligare 16 helgon. Bland dem finns bland andra Erik den helige, Sveriges rikshelgon, begravd i Uppsala domkyrka. I Uppsala finns också kvarlevorna efter S:t Olof, ett av Nordens första helgon. Helgonen Birgitta, Olof och Erik har också pilgrimsleder uppkallade efter sig. Pilgrimslederna och de många kyrkor som bär relikier efter de kristna förebilder som finns i Sverige minner om tiden före reformationen.

Svenska kyrkans kulturbärande uppdrag

Staten tar i samverkan med Svenska kyrkan ansvar för det kyrkliga kulturarvet genom den kyrkoantikvariska ersättningen, som bland annat går till konservering, förvaring och informationsinsatser rörande kyrkliga föremål som textilier och andra kulturhistoriskt värdefulla inventarier. Utöver den kyrkoantikvariska ersättningen tar staten även ansvar för de kyrkliga föremålen genom Statens historiska museum, som har en stor samling kyrkliga föremål, vilka vårdas och visas för allmänheten. En betydande uppbyggnad och spridning av kunskap omkring kulturhistoriskt värdefulla föremål utförs också av Riksantikvarieämbetet, som sedan 2010 har regeringens uppdrag att vara nationell samordnare för frågor om vård och konservering.

Flera församlingar och pastorat, inte minst sådana där domkyrkor är belägna, har museer och utställningar där det kyrkliga kulturarvet med berättelser om de svenska helgonen lyfts fram. Huvudmannaskapet för dessa museer ligger lokalt i de församlingar som härbärgerar museer och utställningar i kyrkorummet. När det gäller åminnelsen av helgon som manifesteras genom pilgrimsleder bärs ansvaret lokalt med stöd av stiftet och genom ett nationellt Pilgrimscentrum.

Om föreningen Birgittastiftelsen

Birgittastiftelsen är en ideell och icke konfessionsbunden förening, som har till ändamål att bevara den heliga Birgittas kulturarv. Föreningens huvuduppgift är att driva Sancta Birgitta klostermuseum men även att stödja allmänbildning och forskning om medeltidens kultur genom exempelvis seminarier. Byggnaden vari klostermuseet inryms ägs av Statens fastighetsverk.

Enligt föreningens verksamhetsplan för 2020 har föreningen nu fokus på att hitta en ny huvudman för Birgittamuseet, där den pekar ut att det mest naturliga vore att museet skulle ligga under Statens historiska museum som ett ämnesmuseum för medeltida klosterhistoria. Bakgrunden är en aviserad hyreshöjning från Statens fastighetsverk. Av föreningens årsredovisning framgår det att med en hyreshöjning kommer föreningen inte kunna bedriva den övriga verksamhet som den idag gör i form av forskning och andra främjande insatser.

Tidigare behandling av kyrkomötet

Till 2014 års kyrkomöte inkom det en motion gällande Svenska kyrkans kulturarvsarbete. I motionen (2014:81) föreslogs bland annat att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att i samverkan med staten inrätta ett nationellt kyrkohistoriskt museum. Kyrkorättsutskottet konstaterade då att Svenska kyrkan redan bedriver ett mycket omfattande kulturarvsarbete och föreslog därför att motionen skulle avslås (Kr 2014:81). Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:10.
2. Utskottet beslutar att med anledning av motion 2021:10 uppdra till kyrkostyrelsen att för relevanta myndigheter påtala vikten av att museets verksamhet kan fortleva.

Utskottet delar motionärens beskrivning av den heliga Birgittas betydelse som nationellt och lokalt helgon och vikten av att verka för museets fortlevnad. Utskottet konstaterar att museet idag drivs av en förening vilket gör att detta är en verksamhet som kyrkostyrelsen inte råder över. Utskottet uppskattar dock den viktiga funktion som museet

fyller. Det vore därför önskvärt att aktörer som Linköpings stift, Region Östergötland, Statens historiska museer och departementet för kultur och demokratifrågor kan hitta en väg att på ett hållbart sätt lösa den situation som har uppstått med anledning av den aviserade hyreshöjningen från Statens fastighetsverk.

Mot bakgrund av de pågående kontakter som ärkebiskopen redan har med kultur- och demokratiministern och Riksantikvarieämbetet enligt årsredovisningen (KsSkr 2021:2) vill utskottet med anledning av motionen uppdra till kyrkostyrelsen att för relevanta myndigheter påtala vikten av att museets verksamhet kan fortsätta.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Markus Selin, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ellen Leijen, Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Anna-Karin Andersson, Eva-Mai Mineur Tynong, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Staffan Bjerrhede.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets beslut att föreslå att motion 2021:10 avslås men stöder däremot punkt två i utskottets förslag, att med anledning av motionen uppdra åt kyrkostyrelsen att för relevanta myndigheter påtala vikten av Sankta Birgitta kloster-museums fortlevnad.

Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Katarina Ramnerö Ödestad och Elisabeth Sandlund

Särskild mening

Jag anmäler särskild mening vad gäller motion 2021:10 till förmån för motionens förslag till beslut.

Kjell O Lejon

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:5

Undervisning i utanförskapsområden

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2021:12. Utskottet finner att inget tillkommit som förändrar ställningstagandet från kyrkomötet 2019 och föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:12.

Motionens förslag

Motion 2021:12 av Olov Lindquist och Leif Nordenstorm, Undervisning i utanförskapsområden

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att starta ett projekt som innebär en utökad kristen undervisning i Sveriges så kallade utanförskapsområden.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2021:12 om undervisning i utanförskapsområden i samhälls- och kulturutskottets betänkande 2019:1 Undervisning i utsatta områden, med motion 2019:13. Kyrkomötet avslög motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2021:12 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:12.
--

Samhälls- och kulturutskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2019. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Hannah Häggström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Ellen Leijen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Anna-Karin Andersson, Eva-Mai Mineur Tynong, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Staffan Bjerrhede.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att avslå motionen, till förmån för ett bifall till motionen i dess helhet.

Mikael Eskilandersson

Särskild mening

Jag menar att samhälls- och kulturutskottet borde ha föreslagit kyrkomötet att bifalla motion 2021:12.

Bengt Olsson

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:6

Diakonins kunskap

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:21 i vilken motionärerna föreslår att det ska utredas hur Svenska kyrkan kan ta vara på det diakonala arbetets kunskap.

Utskottet konstaterar att det redan pågår forskning och sammanställning av erfarenheter inom området och att det som motionärerna efterfrågar kan tillgodoses inom ramen för det som redan sker. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:21.

Motionens förslag

Motion 2021:21 av Anna Karin Hammar och Elisabeth Rydström, Diakonins kunskap

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur Svenska kyrkan mer systematiskt kan ta vara på det diakonala arbetets kunskap om samhällssituation, kristen teologi och diakonala arbetsmetoder.

Bakgrund

Varje kristen och varje församling har fått i uppdrag att omsätta kristen tro i handling genom omsorg om medmänniskan och skapelsen. Detta uppdrag kallas diakoni. I *Ett biskopsbrev om diakoni (2015)*, beskrivs bakgrund, motiv och visioner för kyrkans diakoni på tjugohundratalet. Biskoparna skriver följande.

Diakoni uttrycker kristen tro genom kärlek, omsorg och solidaritet med medmänniskor och med hela skapelsen. Där livet hotas frigör diakoni livskraft. Kyrkans diakoni är alltid i grunden ett gensvar på Guds diakoni, både i den enskilde kristnes liv och i kyrkan som gemenskap. (s. 8)

[...]

Diakoni är en fundamental del av den kristna människans pilgrimsfärd genom livet. Därför är den viktig inte bara i den enskildes liv utan också i de döptas gemensamma liv i församlingens gemenskap. Kyrkoherde och kyrkoråd har ett gemensamt ansvar för att strategi och resurser finns för församlingens diakonala arbete. (kyrkoordningen 5 kap. 2 §). (s. 30)

Kyrkostatistiken som den nationella nivån samlar in varje år visar att den diakonala verksamheten i Svenska kyrkan ökat från 562 405 diakonala kontakter 2015 till 802 934 kontakter 2019. Under 2020 minskade antalet kontakter till 774 722 främst inom uppsökande verksamhet på institution på grund av pandemin. Statistiken samlas in på två områden. Den ena är uppsökande diakonal verksamhet och den omfattar besök på sjukhus, gruppboende eller annan institution samt hembesök. Den andra är kontakttillfällen och med det avses antal tillfällen under året som personer tagit kontakt med församlingens medarbetare och efterfrågar råd, bistånd eller stöd.

Nationell nivå har tillsammans med Västerås, Luleå och Göteborgs stift tagit fram *Vägledning för diakoni, teori, praktik och verksamhetsutveckling i församling*. (<https://internwww.svenskakyrkan.se/Diakoni/vagledning-for-diakoni-i-svenskakyrkan>) Den är tänkt att fungera som ett stöd för förtroendevalda, anställda och ideella medarbetare i församlingar/pastorat inom Svenska kyrkan. I vägledningen presenteras diakonitriangeln som är en modell för diakoniförståelse. Tanken med diakonitriangeln är att alla delar i triangeln behöver finnas med i församlingens diakonala arbete. Diakonitriangeln består av fyra delar där mitten illustrerar diakonins identitet och sidorna de tre grundläggande aspekterna av hur diakoni kan utövas, genom förhållningssätt, verksamheter och genom de människor som utövar diakoni.

I den inomkyrkliga mätningen *Kyrkbussen* finns en diakonimatrix som ger möjlighet att följa upp det diakonala arbetet utifrån *Vägledning för diakoni*.

Det finns idag inget nationellt uppdrag eller arbete med det som motionärerna efterlyser kring att utveckla strukturer och åtaganden som säkerställer att diakonins tysta kunskap fångas upp. De erfarenheter av kunskapsutveckling i diakoni som finns i församlingarna idag förblir oftast outforskad och fortsätter att vara ”tyst kunskap”. Den förmedlas mellan diakoner på stiftskonvent och kollegialt på församlingsnivå. Allt fler nätverk skapas mellan diakoner för att dela erfarenheter inom olika verksamhetsområden och stiften samverkar kring olika diakoniprojekt. På Svenska kyrkans intranät finns sidor kring diakoni där erfarenheter delas och kunskap samlas.

Svenska kyrkans utbildningsinstitut (SKUI) inbjuder idag erfarna diakoner att dela det diakonala arbetets kunskaper inom olika fält med diakonkandidaterna. De bidrar till att fördjupa kunskapen om både samhällssituationen, kristen teologi och diakonala arbetsmetoder. De diakonkandidater som går halvfartsutbildningen står ofta mitt uppe i ett församlingsarbete som diakoniassistenter eller ungdomsledare. Deras erfarenheter för in nya samhällsperspektiv till utbildningen.

SKUI delar erfarenheter och kunskap med ett brett kontaktnät, exempelvis organisationer som Hela människan, Sveriges kristna råd, andra diakonala organisationer som diakoninstitutioner, stadsmissioner, ideella organisationer som Rädda barnen och internationella genom ACT, Lutherska världsförbundet, Kyrkornas världsråd och Eurodiakonia.

Ett flertal diakoner har skrivit masteruppsatser och ett fåtal avhandlingar. Dessa sprids och lyfts fram av SKUI bland diakonkandidater och diakoner i tjänst.

På senare tid har ett flertal böcker i ämnet utgivits. Bland annat boken *Som en rörelse*, Verbum förlag, som lyfter olika perspektiv av det diakonala området och ger röst åt många personer. Diakonerna Karin Ahlqvist och Charlotte Säll har här sammanställt erfarenheter från det vardagliga arbetet inom Svenska kyrkan.

Ninna Edgardh skriver i boken *Diakonins kyrka*, Verbum förlag, om diakonins kyrka som samlar hundratusentals arbetstimmar i tjänst för andra. Den sticker och syr, serverar soppa och höjer sin röst mot orättvisor. Det är en kyrka präglad av omsorg, en tjänande kyrka, som rör sig i marginaler som få väljer frivilligt. Därtill bärs den upp i huvudsak av kvinnor.

Diakonen Anna Ardin menar i sin bok *Politisk och profetisk diakoni*, Argument förlag, att det finns gott om politisk diakoni som bedrivs genom församlingarnas vardagsarbete och vill i sin bok synliggöra och fördjupa insikterna kring detta arbete.

Stockholms stift har i sitt projekt *Diakonins strukturer* genomfört en empirisk studie av församlingsdiakoni i tre församlingar. Studien pekar bland annat på utmaningar att arbeta vidare med som exempelvis:

- ◆ Vilka vänder sig församlingens diakonala verksamheter till och görs aktiva prioriteringar av församlingens resurser i tillräckligt stor utsträckning?
- ◆ Hur kan styrning och ledning, dvs. kyrkoråd och kyrkoherde, få ökad kunskap om diakoni så att de tillsammans med församlingens diakoner och diakonimedarbetare kan göra dessa prioriteringar?
- ◆ Hur kan tydliga prioriteringar och arbetsbeskrivningar skapa goda förutsättningar för att människor ska kunna erbjudas ett gott stöd för sina liv?

Studien ledde fram till ett nytt projekt, *Stockholms stifts diakoniutvecklingsprojekt* som pågick mellan 2018 och 2020. Det syftade till att ta tillvara studiens resultat för att främja församlingarnas diakonala arbete.

Det finns även annan forskning inom området. Bland annat *Caring to Know or Knowing to Care? Knowledge Creation and Care in Deacons Professional Practice in the Church of Norway*, där forskaren Marianne Rodriguez Nygaard undersöker kopplingen mellan praktik och kunskapsbyggande hos diakoner inom norska kyrkan.

Kyrkokansliet har tagit fram en forskningsöversikt inom diakoni, *Nordisk diakoniforskning 2015–2019: Kunskapsproduktion i det nordiska forskningssammanhanget*, Lena Sjöberg 2019.

(www.svenskakyrkan.se/filer/1718397/Nordisk%20diakoniforskning.pdf). Den syftar till att ge en översikt över det diakonivetenskapliga forskningsfältet med hjälp av forskningsbidrag om diakoni från nordiska lärosäten, publicerade under åren 2015–2019. Nordisk diakoniforskning berikar kunskapsutvecklingen inom så skilda områden som kyrkovetenskap, historia, patristik och forskning om välfärdsfrågor. Genom att inventera och systematisera nordiska vetenskapliga publikationer kring diakoni och lyfta fram dessas bidrag ges en överblick över det aktuella kunskapsläget i nordiskt diakonistudium och genom detta erbjuds en ingång till ett brett och mångfasetterat kunskapsfält. De frågor som besvaras i rapporten är:

- ◆ Vad är diakoniforskning, utifrån nordiska forskningsbidrag 2015 – 2019?
- ◆ Vilket bidrag ger nordisk diakoniforskning 2015–2019 till kunskapen om diakoni?
- ◆ Vilka förutsättningar för fortsatt kunskapsutveckling om diakoni ger det nordiska forskningssammanhanget?

På uppdrag av generalsekreteraren har analysföretaget Ramboll Management Consulting genomfört en samhällsekonomisk konsekvensanalys av Svenska kyrkans diakonala verksamhet. Syftet är att låta en utomstående aktör analysera det samhällsekonomiska värdet av kyrkans diakoni under både normala förhållanden och under kris (här coronapandemin). Studien omfattar en kartläggning av diakonal verksamhet i nuläget utifrån tillgänglig verksamhetsstatistik och kompletterande material. Kartläggningen utgör ett underlag för en detaljerad beskrivning samt skattningar av värdet av Svenska kyrkans bidrag genom det diakonala arbetet. På grund av att allt inte har värden som går att mäta och att detaljerad statistik över diakonal verksamhet i stora delar saknas samt osäkerhet i skattningar av värden ger studien minimivärden för Svenska kyrkans bidrag till samhället. Samhällskonsekvenser av Svenska kyrkans sociala arbete analyseras utifrån betydelse i relation till övrigt socialt arbete och välfärdstjänster.

Studien ger därtill exempel genom fallstudier på bredden och skilda förutsättningar för diakoni i olika delar av landet. Analysen kommer att publiceras under hösten 2021.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Under kyrkomötet 2019 behandlades en motion (2019:25) om profetisk diakoni. Motionären ville att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett kunskapsunderlag om den profetiska diakonin på lokal och regional nivå. Samhälls- och kulturutskottet (SK 2019:02) ansåg att det redan fanns tillräcklig kunskap om detta och föreslog därför kyrkomötet att avslå motionen. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:21.

Diakonin är den del av kyrkans verksamhet som oftast är mest konkret för våra medmänniskor. Detta har blivit särskilt framträdande under coronapandemin. Den rapport som generalsekretären beställt kring diakoni visar också tydligt på det stora samhällsekonomiska värde som kyrkans diakoni bidrar med.

Utskottet menar att diakoni är en central del av kyrkans identitet och uppdrag och det är viktigt att utveckla former för att systematiskt ta vara på den tysta kunskap och erfarenhet som finns hos diakoner.

Utskottet konstaterar att det redan pågår forskning och samlande av erfarenheter inom området vilket framgår av bakgrundsbeskrivningen, och att det som motionärerna efterfrågar kan tillgodoses inom ramen för det arbete som redan bedrivs. Utskottet föreslår därför att motion 2021:21 ska avslås.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Ellen Leijen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Anna-Karin Andersson, Eva-Mai Mineur Tynong, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Staffan Bjerrhede.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot beslutet till förmån för motion 2021:21.

Anton Härder, Cecilia Clausen, Ellen Leijen, Birgitta Lindén, Olle Rydell och Birgit Kullingsjö

Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:7

Coronapandemin

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2021:24, 2021:42 samt 2021:84 som alla berör Svenska kyrkans arbete under pandemin. I motion 2021:24 vill motionärerna ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell sammanställning av erfarenheter från omställningen av kyrkans verksamheter under pandemin och i motion 2021:42 föreslås en utvärdering av hur pandemins restriktioner har hanterats inom kyrkan. Utskottet kan konstatera att mycket av utvärderingsarbetet som efterfrågas är förberett och föreslår kyrkomötet att avslå motionerna 2021:24 och 2021:42.

I motion 2021:84 efterlyser motionären en tydlig handlingsplan för kriser och en tydlig enhet på kyrkokansliet för församlingarna att vända sig till med dessa frågor. Utskottet konstaterar att det idag redan finns en krisorganisation och beredskapsplaner inom Svenska kyrkan, reglerat i kyrkoordningen, och att dessa använts och testats under pandemin med ett gott resultat. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att även avslå motion 2021:84.

Till betänkandet finns en reservation och två särskilda meningar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:24,
2. avslå motion 2021:42,
3. avslå motion 2021:84 punkt 1,
4. avslå motion 2021:84 punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2021:24 av Julia Kronlid m.fl., Samla erfarenheter av pandemin

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en nationell sammanställning av erfarenheter från omställningen av kyrkans verksamheter under pandemin i landets stift och församlingar.

Motion 2021:42 av Berth Löndahl och Leif Nordlander, Utvärdering av hanteringen av pandemin

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en oberoende utredning alternativt låta enheten för forskning och analys på Svenska kyrkans nationella nivå utvärdera hur pandemin med dess restriktioner har hanterats inom Svenska kyrkan.

Motion 2021:84 av Linda Sjöo m.fl., Krisplan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. utarbeta en handlingsplan för kriser för församlingar att tillgå, innehållande konkreta förslag hur man kan gå tillväga, vilka lagar och regler som gäller,
2. se till att det finns en tydlig enhet på kyrkokansliet för församlingarna att vända sig till med dessa frågor.

Bakgrund

Under senhösten 2019 började coronaviruset att spridas. Under de första månaderna av 2020 utvecklades virusspridningen till en pandemi. Det stod tidigt klart att coronautbrottet inte bara var en kris för folkhälsan utan också en ekonomisk, politisk och existentiell kris. En mer utvecklad omvärldsanalys av pandemin finns i KsSkr 2021:1, bilaga 4 Omvärldsbeskrivning.

Även Svenska kyrkan ställde om sin verksamhet och anpassade den efter den rådande situationen. Gudstjänster och konserter sändes över webben, möten blev digitala och större evenemang flyttades fram i tiden. Ledorden under pandemin var att ställa om – inte ställa in verksamhet. Det var viktigt att fortsätta vara en kyrka även under andra omständigheter och på andra sätt. Gruppverksamhet skedde i promenadform, hembesök per telefon och det organiserades hjälp med handling och apoteksvaror.

Svenska kyrkan är lokal och det pastorala ansvaret för att möta människors behov ligger hos församlingarna som stiftens främjar. Nationell nivå stödjer stiftens och samordnar nationella uppdrag som Sjukhuskyrkan och Jourhavande präst.

Den nationella nivån stöttade stiftens och indirekt församlingarna både vad gäller en dialog kring råd i praktiska och pastorala diakonala frågor, administrativa frågor samt stöd inom kommunikation. Ett flertal arbetsgrupper arbetade med detta och förutsättningarna förändrades dagligen utifrån utvecklingen och myndigheternas råd.

I början av pandemin etablerades funktionen Support diakoni för att samlat bidra till församlingarnas sociala ansvar och samhällstjänsten Jourhavande präst förstärktes. Svenska kyrkan bidrog redan tidigt i pandemin till samordning av ideellt engagerade och koordinering av matinköp till människor i hemkarantän i många kommuner, genom överenskommelse med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, och andra organisationer i civilsamhället.

Genom externa ekonomiska bidrag från regeringen, myndigheter och Radiohjälpen har Svenska kyrkan också kunnat stärka sina diakonala och kommunikativa insatser på samtliga nivåer, inte minst digitalt.

Så här beskriver kyrkostyrelsen arbetet i KsSkr 2021: 2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020, sidan 9.

Under pandemin har den nationella nivån intensifierat sitt arbete som en sammanhållande kraft i Svenska kyrkan. Ett nära samarbete mellan juridik, kommunikation och teologi har varit en förutsättning. Ärkebiskopens och övriga biskopars insatser har spelat en viktig roll, inte bara lokalt i sina stift och församlingar, utan även i det gemensamma nationella påverkansarbetet. Deras insatser har haft betydelse vad gäller modifierade restriktioner för begravingar och för att uppmärksamma sorgen i de förluster samhället drabbats av genom pandemin.

Det har varit täta möten med beslutsfattare och myndigheter i Sverige. En kontinuerlig krishantering har skett i kyrkostyrelsens arbetsutskott i samarbete med generalsekreteraren som i sin tur haft regelbundna avstämningar med ärkebiskop, biskopsmöte och stiftsdirektorer. Under

de mest intensiva perioderna av pandemin har den nationella nivåns krisledning konfererat varje dag.

SK 2021:7

Coronapandemin och begravningar

Under 2021 har studien *Begravningssted i förändring* genomförts. Den är baserad på statistik och på intervjuer med församlingar och begravningsbyråer. Den kommer publiceras i form av en rapport till Allhelgonahelgen 2021. Studien handlar om förändringar i den svenskkyrkliga begravningsseden under den senaste tioårsperioden (2010–2020) men undersöker också hur coronapandemin ytterligare har bidragit till förändringar och vilka omställningar som har behövt göras och vilka erfarenheterna är.

Ökat kommunikationsstöd

Under pandemin ökade nationella nivån kommunikationsstödet till stift och församlingar. Material som skyltar, klistermärken och knappor med texter om att hålla avstånd togs fram. Råd och tips kring webbsändningar och filmning publicerades. Inom pressnätverk och kommunikatörsnätverk skedde samordning och byttes erfarenheter. En särskild satsning på att lyfta fram vad kyrkan gör under pandemin startade under 2020 där budskapet om att kyrkan ställer om lyftes fram. Inom ramen för denna satsning informerades i olika kanaler om Jourhavande präst, information om de digitala gudstjänsterna och de kyrkliga högtider som under pandemin firas på ett annorlunda sätt.

Övergripande mönster och erfarenheter gällande den digitala omställningen

När restriktionerna infördes under pandemin skedde en snabb omställning i Svenska kyrkan. Rapporten *Att vara eller inte vara kyrka online – utmaningar och möjligheter i Svenska kyrkans digitala arbete under coronapandemin* (Fransson, Gelfgren, Jonsson, 2021) visar att före mars 2020 hade drygt en av tio församlingar haft en digital gudstjänst eller andakt någon gång (12 procent). I juni 2020 hade den siffran sjudubblats till att drygt åtta av tio församlingar haft en digital gudstjänst/andakt någon gång (84 procent). Sju av tio församlingar hade under den perioden digital verksamhet minst en gång i veckan.

I oktober 2020 visar resultaten från Svenska kyrkans årliga enkät till kyrkoherdarna, kyrkbussen, att många församlingar slutat att ha digital verksamhet när de trodde att samhället var på väg att öppnas upp igen. I oktober erbjöd tre av tio församlingar gudstjänster digitalt. Det skedde alltså en halvering av antalet församlingar som erbjöd digitala gudstjänster före och efter sommaren 2020.

Det finns i dagsläget inga siffror på hur många församlingar som haft digital verksamhet efter december 2020 när de hårdare restriktionerna infördes. Däremot visar erfarenheterna under pandemins första våg att det funnits ett tydligt stad-landperspektiv utifrån hur församlingarna valt att hantera den digitala omställningen. Det var framför allt stadsförsamlingar som valde att digitalisera verksamheten, medan landsbygdsförsamlingar var överrepresenterade bland församlingarna som hade möjligheten att ”fortsätta som vanligt” eller ha utomhusgudstjänster när det fortfarande tilläts vara 50 personer på gudstjänsterna.

Skillnaderna mellan stad och land, syns delvis också i verksamhetsstatistiken för 2020 när det gäller antalet genomförda gudstjänster exklusive kyrkliga handlingar. I samtliga stift har antalet gudstjänster, såväl huvudgudstjänster som andra gudstjänster exklusive kyrkliga handlingar, haft en tydlig nedgång. Däremot är nedgången betyd-

ligt mindre i Visby, Växjö och Härnösands stift, medan Karlstads, Göteborgs och Västerås stift haft en stor nedgång i jämförelse med övriga stift.

Betydelsen av tidigare digitala erfarenheter

I den kommande boken från det internationella forskningsprojektet Churches Online in Times of Corona (CONTOC) är det tydligt att nästintill alla Svenska kyrkans församlingar redan före pandemin arbetade med att vara kyrka på sociala medier, vilket inte varit fallet i andra europeiska länder i samma utsträckning. 96 procent av församlingarna i Svenska kyrkan hade konton på sociala medier redan före pandemin och två tredjedelar av kyrkoherdarna använde sociala medier i församlingsarbetet före pandemin. Detta skapade förutsättningar att under pandemin ställa om från att använda dessa kanaler till att få människor att komma till den lokala kyrkan, till att istället använda dem till att gestalta kyrkans närvaro.

En tydlig erfarenhet gällande digitala gudstjänster är att församlingarnas genomgripande närvaro på sociala medier redan före pandemin, paradoxalt kan ha varit hämmande för interaktivitet, delaktighet och gemenskapsbyggande riter i de digitala gudstjänsterna. Istället för att tänka igenom valet av digital plattform så att den står i samklang med att kunna erbjuda samhörighet och gemenskap som var kyrkoherdarnas huvudsyfte med den digitala omställningen, visar erfarenheterna att församlingar snarare valt att under pandemin använda de kommunikationskanaler som redan funnits upparbetade än att söka sig till andra plattformar som lämpar sig mer för samhörighet och gemenskap än exempelvis Facebook eller Youtube. Att Svenska kyrkan varit mindre kreativ vad gäller interaktivitet och delaktighet menar forskarna beror på att vi i Sverige fortsatt kunnat fira gudstjänster i kyrkobyggnaderna och haft möjlighet att under pandemins första våg ha en lokal församling på plats i kyrkan till skillnad från de flesta andra länder som under våren 2020 hade hårdare restriktioner än Sverige.

Mötesplatser, idealitet och externa medel

Under våren 2021 genomfördes en omfattande enkätundersökning inom ramen för forskningsprojektet Av fri vilja på fri tid på 2020-talet, som genomfördes bland ideella i barn- och ungdomsverksamheten i samarbete mellan forskare på Svenska kyrkans enhet för forskning och analys och stiftet. De första resultaten från projektet släpps under februari 2022 och kommer då behandla frågor kring exempelvis vilka ideella det är som församlingarna tappat under pandemin, vilka som kommit nya och hur detta är relaterat till om församlingarna valde att ställa om, ställa in eller fortsätta som vanligt i sitt barn- och ungdomsarbete under pandemin. Genom att projektet genomfördes under pandemin, skapas det också goda möjligheter att framöver kunna följa upp de potentiella långsiktiga konsekvenserna för församlingarna när det gäller barn, unga och idealitet utifrån församlingarnas agerande under 2020/2021.

Resultatet från CONTOC-projektet visar tydligt att den digitala verksamheten tar mycket resurser och arbetstid. Det kan förklara varför verksamheten inte har ställts om i lika stor utsträckning som gudstjänsterna. Resultatet visar vidare att de församlingar som haft ett teamwork där det funnits kollegialt stöd och ett lyckat samarbete varit de församlingar som lyckats få till regelbundet digitalt arbete under pandemin. Där det funnits fungerande arbetslag har de fungerat som avlastning för kyrkoherdar som i de församlingar som uppvisat just den framgångsfaktorn också angett att de haft en något mindre arbetsbelastning än kyrkoherdar i församlingar som inte upplevt samma stöd i sina arbetslag. Därför är en viktig lärdom att få till fungerande arbetslag. Församlingarna vittnar också själva om behovet av att få stöd av ideella i det digitala

arbetet, för att det i sig blir en resurs som möjliggör en snabb omställning vid framtida kriser.

Det ideella engagemanget under pandemin har på många sätt varit hårt drabbat. Ur ett jämförande perspektiv visar den årliga enkätundersökningen till kyrkoherdarna, kyrkbussen, att 68 procent av församlingarna hade ideella medarbetare igång i församlingsarbetet. Den siffran kan jämföras med 2015 under flyktingkrisen när motsvarande siffra var 95 procent. Samtidigt har karaktärsdragen för de ideella insatserna också delvis ändrat roll. Tre av fyra församlingar tycker att det har skett en kraftig begränsning i vilka ideella som kunnat delta i de demokratiska funktionerna i församlingen så som församlingsråd och olika utskott. En tredjedel av församlingarna uppger också att rolluppdelningen mellan ideella och anställda förstärkts under pandemin där det blivit tydligare rolluppdelning kring vem som ansvarar för exempelvis teknik, musik eller diakonala insatser under pandemin. Detta i sig kan hänföras till restriktionerna där färre personer har behövt göra mer när antalet personer under exempelvis en gudstjänst varit kraftigt begränsade vilket försvårat möjligheten att dela på arbetsuppgifter.

Det är också tydligt att många församlingar fortsatt bedrivit sin diakonala verksamhet på egen hand utan samverkan med andra aktörer eller andra församlingar. Nästan åtta av tio församlingar, 77 procent, har finansierat det arbete som uppstått på grund av pandemin med egna medel, till exempel matkasseutdelning. Drygt en tiondel av församlingarna har sökt medel från Svenska kyrkans nationella nivå (regeringsmedel) för att täcka upp merkostnader och krisarbete. Lika stor andel uppger att de fått anslag från stift eller externa medel från Radiohjälpen. Det är tydligt att nästintill allt arbete i församlingarna bedrivs med egna församlingsmedel, även om det finns en liten ökning av församlingar som valt att söka och bli beviljade externa medel jämfört med under 2015.

Själavården

Under pandemin visar statistiken från Jourhavande präst på ett ökat tryck på stöd-tjänsten jämfört med tidigare, men samtidigt visar resultaten från CONTOC att många kyrkoherdar har svårt att ställa om till att ha själavård i det digitala. Utöver att en fjärdedel av kyrkoherdarna valt att aktivt avstå från att ha själavård i det digitala kopplat till datasäkerhet, vittnar övriga kyrkoherdar, framför allt männen, om att de har haft svårare att ställa om till att ha själavård digitalt eller via telefon under pandemin. Skillnaden beror bland annat på att kvinnorna i betydligt högre utsträckning än männen varit vana att använda digitala eller sociala medier i sina privatliv redan före pandemin – en skillnad som finns i samhället i stort även utanför kyrkans sfär.

Avsaknaden att inte kunna hålla kontakt eller samtala med människor när det fysiska mötet inte längre var möjligt, har därför lett till att de kyrkoherdar som inte kunnat bedriva digital själavård under pandemin känt sig mer otillräckliga och sökt efter sin identitet som präst i betydligt högre utsträckning än de som lyckats ställa om. Samtidigt visar de internationella jämförelserna i CONTOC att Svenska kyrkan tack vare mildare restriktioner än i andra länder, likväl kunnat träffa människor fysiskt inom ramen för själavården genom exempelvis promenader eller enskilda samtal, vilket kraftigt skiljer sig från andra länder där fysiska möten även inom själavården omfattats av restriktioner.

Fortsatt forskning och kommande rapporter

I forskningsprojektet Coronapandemin och svensk frikyrklighet, där forskare från kyrkokansliet ingår, har det under pandemin ställts motsvarande frågor som i CONTOC-rapporten. Under början av 2022 kommer de första resultaten om hur

Svenska kyrkans församlingar hanterat pandemin i jämförelse med de fyra största frikyrkosamfundet att publiceras. Studien kommer att fokusera på engagemang, gudstjänsternas räckvidd i det digitala, hur tron och det andliga livet bland aktiva och anställda har förändrats samt diakonin.

Existentiella aspekter i barn och ungas berättelser om covid-19-pandemin studeras av professor i folkhälsovetenskap Anna Sakardi och Cecilia Melder som är forskare vid kyrkokansliets forsknings- och analysenhet. Våren 2020 samlade forskare vid Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap vid Uppsala universitet in drygt 1 100 berättelser och teckningar från 4–18 åringar i Sverige. Nu genomförs en analys utifrån existentiella aspekter av materialet. Publikationen kommer ske 2022 i form av en artikel i *Scandinavian Journal of Public Health*.

Ett annat forskningsprojekt handlar om coronapandemins effekter på utsatthet, integration och gästfrihet i en mångkulturell församling inom Svenska kyrkan. Det övergripande syftet med projektet är att studera hur coronapandemin påverkar relationer och uttryck för gästfrihet mellan ”nysvenskar” och majoritetssvenskar i en mångkulturell församling inom Svenska kyrkan samt om, och i så fall hur, teologiska motiveringar för verksamheterna påverkats. Studien ska också bidra till att synliggöra hur utsattheten för de mest utsatta har förändrats under pandemin och hur Svenska kyrkan arbetar med att bemöta utsattheten. Forskningsprojektet bygger vidare på tidigare forskning om mångfaldsarbete och gästfrihetspraktiker inom Svenska kyrkan som Helgesson Kjellin har bedrivit mellan åren 2014 och 2016 och som resulterade i publicerandet av monografin *En bra plats att vara på* samt på det nordiska forskningsprojekt där Helgesson Kjellin och Nahnfeldt arbetat: *Nordic Hospitalities in the Context of Migration, NORDHOST, 2017–2020*. En fältstudie kommer påbörjas i september/oktober 2021.

Under hösten 2021 kommer en rapport som ger en återblick av det diakonala arbete som skett under året med fokus på Support diakoni men även av församlingarnas arbete och samarbetet kring MSB-avtalet där handling och leverans av varor ingick.

Effekterna av pandemin följs även upp i de löpande mätningar och statistikinhämtningar som sker via verksamhetsstatistiken och den årliga undersökningen, kyrkbussen, i samband med att resultaten av dem analyseras. I 2020 års kyrkbuss ställdes frågor om församlingarnas arbete under pandemin och omställningarna som gjordes. I 2021 års kyrkbuss till kyrkoherdarna ställs uppföljande frågor.

Svenska kyrkans beredskap

Det svenska systemet för samhällsskydd och beredskap vilar på tre grundprinciper: Ansvarsprincipen, närhetsprincipen och likhetsprincipen. De är inte reglerade i lag utan bildar bakgrund till regelverk, ansvar och mandat.

Ansvarsprincipen innebär att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden, har motsvarande ansvar vid en störning eller kris. Alla aktörer som berörs av en störning, direkt eller indirekt, har ett ansvar att agera även i osäkra lägen. Det ansvaret kallas ibland försiktighetsprincipen. Aktörerna ska också stödja och samverka med varandra.

Närhetsprincipen innebär att en störning eller kris ska hanteras där den inträffar, av dem som är närmast berörda och ansvariga.

Likhetsprincipen innebär att aktörer inte ska göra större förändringar i organisationen än vad situationen kräver. Verksamheten under samhällsstörningar ska alltså fungera som vid normala förhållanden, så långt det är möjligt.

Fram till relationsändringen 2000 reglerades kyrkans ansvar för den kyrkliga beredskapen i allmän lagstiftning.

Det har därför reglerats i kyrkoordningen att det finns en skyldighet att upprätta planer för kris och höjd beredskap på alla kyrkliga nivåer såvitt avser den egna verksamheten.

För den lokala nivån är den kyrkliga beredskapen reglerad i 2 kap. 11 § kyrkoordningen.

Församlingen eller, om församlingen ingår i ett pastorat, pastoratet ska vidta de beredskapsförberedelser som behövs för verksamheten under kris och höjd beredskap.

Beredskap och krishantering i en församling handlar om att samverka med kommun, landsting/sjukvård, polis, stift och andra organisationer. Anordna gudstjänster och minnesstunder, svara för själavård, svara för psykosocialt stöd och diakonala insatser, samverka lokalt, regionalt, inomkyrkligt och med andra trossamfund och andra aktörer, kommunicera och informera, tillhandahålla resurser, till exempel lokaler, förnödenheter och ordna nätverk av frivilliga. Församlingen planerar och övar sin egen beredskap. Församlingen har dessutom ett samhällsansvar för begravningsverksamheten (utom i Tranås kommun och Stockholms stad), kyrkliga kulturminnen, kyrkobokföring och arkiv.

För stiftsnivå är den kyrkliga beredskapen reglerad i 6 kap. 5 § och i 7 kap. 10 § kyrkoordningen.

Stiftet ska vidta de beredskapsförberedelser som behövs för verksamheten under kris och höjd beredskap. (6 kap. 5 §)

Stiftsstyrelsen ska verka för att beredskapsförberedelserna inom stiftet genomförs på ett ändamålsenligt sätt och med en enhetlig inriktning. (7 kap. 10 §)

Stiftskansliets roll omfattar samordning och stöd. Det ska verka för enhetlighet och ändamålsenlighet, planera och vara operativ på regional nivå. Stiftet ska utbilda och öva egen organisation, samverka ekumeniskt och interreligiöst, samverka med länsstyrelse, region, andra myndigheter och organisationer och samverka och samordna med nationell nivå (kyrkokansli och kyrkostyrelse). Stiftskansliet är vanligen inte direkt operativt utan stödjer församlingar, pastorat/kontrakt med resurser vid behov, kommunikation, samverkan och samordning.

För den nationella nivån är den kyrkliga beredskapen reglerad i 12 kap. 2 § kyrkoordningen.

Kyrkostyrelsen ska leda och samordna Svenska kyrkans beredskap. Kyrkostyrelsen ska också vidta de beredskapsförberedelser som behövs för verksamheten på den nationella nivån under kris och höjd beredskap.

Krishantering på nationell nivå omfattar att främja och stödja stiftens beredskapsorganisation före, under och efter en kris, leda och samordna, utbilda och öva egen organisation och i samverkan dela erfarenheter och utveckla arbetet. Den nationella nivån ansvarar för att planera och vara operativ nationellt med egen krisledningsorganisation, samverka med myndigheter och andra organisationer centralt, representera Svenska kyrkan nationellt, samverka interreligiöst och ekumeniskt, samordna kommunikation inomkyrkligt och externt samt stödja krisberedskap för Svenska kyrkan i utlandet och internationella avdelningen.

Sedan 2009 finns på nationell nivå en krissamordning vars verksamhet är reglerad i kyrkokansliets arbetsordning. Krissamordningen är sammankallade i ett nätverk med beredskapshandläggare i varje stift. Redan före pandemin genomfördes kvartalsvisa avstämningsmöten för beredskapsförberedelser. Under pandemin 2020 genomfördes till en början veckovisa möten som under 2021 övergått till att genomföras varannan vecka. Mötena har genomförts till stöd för stift och församlingar genom omhändertagande av frågor till nationell nivå samt vägledning för anpassning till införda och förändrade lagar och restriktioner.

Den nationella nivåns krisledningsgrupp beslutade under våren 2020 att det efter pandemin ska genomföras en utvärdering av det genomförda krisberedskapsarbetet. Den har ännu inte påbörjats. Många stift har också beslutat att göra egna utvärderingar. På Svenska kyrkans intranät finns material och mallar som stöd för krishantering, <https://internwww.svenskakyrkan.se/Krishantering>. Sedan 2008 finns en handbok i krisberedskap som kan användas av de enheter som vill. Handboken har uppdaterats och reviderats under våren 2018. Det finns även en webbutbildning som ger vägledning i hur arbetet med krisberedskap kan bedrivas.

Tidigare behandling i kyrkomötet kring kris och beredskap

Under förra årets kyrkomöte behandlade organisationsutskottet i sitt betänkande O 2017:12 en motion (2017:138) i vilken föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag om att uttrycket kris och höjd beredskap skulle ersättas i kyrkoordningen med ”kris och katastrofsituationer samt under höjd beredskap”. Utskottet ansåg inte begreppet katastrof vara så etablerat att det var befogat att ändra kyrkoordningen på det sätt som motionären föreslog och föreslog därför att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Under kyrkomötet 2018 behandlade samhälls- och kulturutskottet i sitt betänkande SK 2018:5 en motion (2018:20) om Svenska kyrkans beredskap vid krissituationer. Utskottet konstaterar att Svenska kyrkans krisberedskap är väl fungerande och påminner om att den nationella nivåns ansvar omfattar att främja och stödja stiftens beredskapsorganisation. Utskottet konstaterar också att Svenska kyrkans krisberedskap inte är inriktad mot specifika händelser utan målet är att bygga förmåga och organisation som förmår hantera alla slags kriser. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2021:24, 2021:42 och 2021:84.

Coronapandemin och dess konsekvenser var något som drabbade oss alla på olika sätt. Även om den akuta fasen är över är det något som vi får leva med under en lång tid framöver. Utskottet känner en stolthet i Svenska kyrkans strävan att inte ställa in utan ställa om och upp och vill lyfta fram det arbete som gjorts runt om i kyrkan på alla nivåer. Det har sett olika ut då förutsättningar och behov har varit olika men viljan och arbetet med att fortsätta vara en kyrka under pandemin har funnits där. Utskottet betonar också vikten av att kyrkan nu tar lärdom av de erfarenheter som gjorts. Utskottet konstaterar att mycket av utvärderingsarbetet är förberett och ser fram emot att få ta del av det framöver. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionerna 2021:24 och 2021:42.

Utskottet konstaterar även att det idag redan finns rutiner för krisorganisation och beredskapsplaner inom Svenska kyrkan, reglerat i kyrkoordningen, och att dessa använts och testats under pandemin med ett gott resultat. Det är viktigt att även denna organisation utvärderas och erfarenheter samlas men någon ny organisation eller något arbete utöver det befintliga behövs inte. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2021:84.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Ellen Leijen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Sofia Särddquist, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Anna-Karin Andersson, Eva-Mai Mineur Tynong, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Staffan Bjerrhede.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Motionerna 2021:24 och 2021:42 handlar om att sammanställa och analysera hur omställningen under pandemin genomförts i Svenska kyrkan, på nationell nivå och i stift och församlingar. Det är viktigt att den kunskap och de erfarenheter som vi samlat på oss inom kyrkan tas tillvara på ett adekvat sätt. Vad som fungerade bra och vad som visade sig fungera mindre bra ger oss viktig information att använda i framtiden.

Vi reserverar oss mot utskottets beslut till förmån för ett bifall till motionerna 24 och 42.

Mikael Eskilandersson och Elisabeth Sandlund

Särskild mening 1

Vad gäller motion 2021:24 och 2021:42 menar jag att samlade erfarenheter av pandemin bör sammanställas och publiceras.

Kjell O Lejon

Särskild mening 2

Jag menar att det skulle vara till stor hjälp för församlingar och pastorat att få en sammanställning av erfarenheter gjorda under pandemin.

De olika åtgärder som vidtagits har fått konsekvenser. En sammanställning kan tydliggöra samband mellan åtgärder och konsekvenser för församlingsmedlemmar i olika åldrar och för anställda.

Lena Arman

Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:8

Nationell dopkampanj

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:55. Motionärerna föreslår att den nationella nivån bör genomföra en nationell dopkampanj.

Utskottet, i likhet med De Ungas Kyrkomöte, menar att det finns goda skäl att bifalla motionen, inte minst mot bakgrunden att dopets sakrament är vägen in i kyrkan. Svårigheten för församlingarna att nå människor med en svag relation till kyrkan och den familjebildande generationen talar också för vikten av att göra dopkommunikationen till en gemensam angelägenhet för hela Svenska kyrkan. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att bifalla motionen.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2021:55.

Motionens förslag

Motion 2021:55 av Sofija Pedersen Videke m.fl., Nationell dopkampanj

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att samordna en nationell dopkampanj.

Bakgrund

Doputveckling

Majoriteten av de dop som utförs i Svenska kyrkan i dag är barndop. År 2005 döptes 68 600 barn i Svenska kyrkan, därefter har antalet barndop minskat i relativt jämn takt och för 2019 var antalet nere i 42 858. Denna nedåtgående trend gäller även om man tittar på andelen nyfödda som döpts där en förälder är medlem i Svenska kyrkan. 2006 döptes 83 procent av andelen födda och 2019 65 procent. Coronapandemin har haft påverkan på dopstatistiken. 2020 döptes 28 594 barn och 2021 har inletts med låga nivåer men med en kraftig ökning av antalet dop under sommaren. Vilken effekt som pandemin har haft på doptalen kommer att visa sig efter att det förflutit ett normalår efter pandemin.

Parallellt med den vikande barndopstrenden sjunker andelen nyblivna föräldrar som är medlemmar i Svenska kyrkan. 53 procent av Sveriges befolkning i åldern 25–34 år är i dag medlemmar i Svenska kyrkan samtidigt som lite mer än 75 procent i åldersgruppen födda i Sverige själva är döpta.

I dag blir kvinnor förstagångsförälder i genomsnitt vid 29 års ålder enligt statistikmyndigheten SCB, och männen är strax över 30 år gamla. 90-talisterna går ur Svenska kyrkan i hög utsträckning i 25-årsåldern och finns därmed i allt lägre utsträckning kvar som medlemmar när första barnet kommer. Skälet till utträde i gruppen är i låg grad kopplat till tro utan ett resultat av en svag relation med låga kunskaper om vad kyrkan gör och om kristen tro.

Efter barndopet är konfirmationstillfället nästa naturliga tillfälle att ta ställning till dopet. Konfirmationen är en viktig faktor till att man som vuxen väljer att själv låta döpa sina barn. 2019 valde 22 procent (31 procent 2012) av alla 15-åringar i Sverige konfirmation och nästan 38 procent av alla 15-åringar som också är medlemmar i Svenska kyrkan. (46 procent 2012). Till detta finns enligt Ganebo Skantz artikel Vuxen- och konfirmanddop – kyrkliga handlingar mot strömmen, (*Nyckeln till Svenska kyrkan 2019*) en viss utveckling av vuxendopen. Fram till 2008 låg antalet vuxna som lät sig döpas relativt konstant runt 500 per år, för att därefter öka och har under de senaste åren legat över 1 000 per år före pandemin

Att följa en tradition eller ge barnet egen valmöjlighet

Studien *Dop i förändring, En studie om föräldrars aktiva val och församlingarnas strategiska doparbete* (Sandberg, Sjölin och Ganebo Skantz) visar att det främsta skälet till att inte låta döpa sitt barn är att ”Jag vill att barnet/barnen ska få välja själva senare i livet” (51,6 procent). Socioekonomi såsom inkomstnivå, utbildningsbakgrund och relation har också stor betydelse för valet av dop.

Var femte anger att de avstår på grund av att de har en svag anknytning till Svenska kyrkan. Andelen medlemmar som säger att de har en tro och att kyrkan är relevant sjunker också för varje generation. Från medlemmar födda 1930-talet eller tidigare där 48 procent angav att kyrkan har en hög relevans till 90-talisterna där andelen sjunkit till 22 procent. På samma sätt har kunskapen om kristen tro minskat per generation. Biskopsbrevet ”och lär dem...” *Ett biskopsbrev om lärande och undervisning* lyfter också fram den utmaning som finns kring dopet och lärandet.

I arbetet med undervisning och lärande står Svenska kyrkan idag inför flera utmaningar som på samma gång utgör möjligheter. För det första måste kyrkan inse och ta konsekvenserna av att det sedan lång tid tillbaka skett ett stort kunskapsstapp om kristen tro och praxis i samhället. Många har inte de grundläggande kunskaperna om de kristna högtiderna och känner ofta inte till de bibeltexter som lyfts fram i det här biskopsbrevet. Den svenska skolan har inte längre uppdraget att ge eleverna en grundläggande dopundervisning och den praktiska förmedlingen av kristen tro i hemmen har minskat.

Församlingarnas dopkommunikation

I kyrkoordningen regleras att församlingarna ska informera nyblivna föräldrar inom Svenska kyrkan om dopet.

Församlingens kyrkoherde ska innan ett barn uppnått sex månaders ålder informera föräldrar eller annan vårdnadshavare som tillhör Svenska kyrkan om dopet och bestämmelserna för kyrkotillhörighet samt erbjuda dem om att låta döpa sitt barn. (19 kap. 8 § kyrkoordningen)

Församlingarnas dopkommunikation är i dag centrerad kring det nyfödda barnet och inte de barn som föds med uppdraget att själva välja när de blir stora. Dopet kommuniceras i dag till nyblivna föräldrar på många sätt utöver dopinbjudan. I gudstjänster, i

församlinglivet såsom barn- och familjeverksamhet och ibland via så kallade doppaket. Information om dopet är tillgänglig på svenskakyrkan.se/dop och på många församlingars webbplatser. Allt från en enkel hänvisning till vart man ska vända sig till ingående beskrivningar. Den tidigare nämnda studien *Dop i förändring. En studie av föräldrars aktiva val och församlingars strategiska doparbete* visar att det vanligaste sättet att informera om dop utöver dopinbjudan är via församlingens egen webbplats. Närmare 80 procent av församlingarna använder också befintlig familjeinriktad verksamhet för att lyfta dopet. 55 procent informerar via församlingsblad och ca 35 procent nyttjar sociala medier. Därmed sker i låg grad en kommunikation som riktar sig utanför den grupp nyblivna föräldrar som församlingen inte redan har en nära relation med.

Att kommunicera dopet är också ett av kyrkoherdarnas prioriterade områden inom kommunikation, men också ett område som de i hög grad anser sig ha ett behov av stöd inom. I kyrkokansliets undersökningar 2018 av kyrkoherdars och kommunikatörers behov av stöd inom kommunikationsområdet, via den så kallade kyrkbussen, angav 60 procent att de ville ha stöd för kommunikation för att öka kännedom och intresse om dop. 54 procent angav att de ville ha stöd för att öka kännedom och intresse för konfirmation och 76 procent att de ville ha stöd för medlemsvård.

Den nationella nivåns erfarenhet och uppdrag

I dag bedrivs inom ramen för medlemsstrategiarbetet ett arbete för att stödja församlingarna att följa den befintlige medlemmen där stöd för dopinbjudan till nyblivna föräldrar finns med.

Den nationella nivån har genomfört större nationella kommunikationssatsningar i samband med till exempel kyrkovalen, allhelgona och extra insatser med anledning av coronapandemin. Det finns också en erfarenhet av en nationell dopsatsning 2017 som lyfte kunskapen om dop hos nyblivna föräldrar via tidningen Mama.

Erfarenheten av tidigare satsningar visar att den nationella nivån tillsammans med stiftens kan arbeta med diversifierad kommunikation som stöder observation i grupper som har en församlingssvag relation och inte uppmärksammar den kommunikation som den lokala församlingen har. Ett exempel är en mätning av kommunikationen i maj 2020 med anledning av coronapandemin där 70 procent av medlemmarna inte sett någon kommunikation från sin församling, men där den nationella julsatsningen senare samma år, initierad av kyrkostyrelsen, i hög grad observerades av människor under 35 år och grupper med en församlingssvag relation.

Erfarenheten av kyrkovalskampanjen 2017 är att satsningar där det finns nationella exempel med möjlighet till lokal anpassning tagits väl emot av församlingarna samtidigt som den fick en hög observation hos medlemmar och allmänheten. Upplägget där nationell nivå tillsammans med stiftens bygger förutsättningar för räckvidd, ökad kännedom och kunskap tillsammans med församlingarnas relationsbyggande kommunikationsarbete ligger väl i linje med kyrkostyrelsens kommunikationsplattform med kommunikationsstrategi antagen 2004 som pekar på att kyrkan ska göra mötet centralt i sin kommunikation.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2021:55.

Utskottet ser att en dopsatsning är av vikt utifrån det momentum som analysenheten i sin kartläggning av medlemsutvecklingen kallar möjligheternas fönster. Det utgörs av att vi har en familjebildande generation som nu står inför vägvalet att döpa sina barn.

Det är en avgörande framtidsfråga, både ur ett missionsperspektiv och ur ett andligt hållbarhetsperspektiv. Under beredningen av ärendet har utskottet fått insikt om att det är rätt tid att intensifiera kommunikationen kring dopet och göra en satsning för att stärka dopseden. I dag är en stor del av förstagångsföräldrarna inte längre medlemmar och därmed bjuder församlingarna in allt färre barn till dop.

Den vanligaste medlemmen i dag är 25 år gammal, samtidigt som den vanligaste utträdaren är i samma ålder. Skälet till utträde i denna grupp är ett resultat av en svag relation med låga kunskaper om vad kyrkan gör snarare än avsaknad av tro.

Utskottet ser det som angeläget att den nationella nivån genomför årligen återkommande kommunikationssatsningar om dopet i enlighet med kyrkostyrelsens målbild 1 om stärkt förmåga att bidra till ett församlingsliv som möter samtidens utmaningar i Verksamhet och ekonomi (KsSkr 2021:1). Det är angeläget att ge detta kommunikationsstöd då många församlingar saknar bra förutsättningar för strategiskt kommunikationsarbete för att nå den snabbt växande grupp av människor, inte minst barn och unga, som saknar upparbetad eller nära relation till kyrkan. Att göra insatser för dopet i alla åldrar och livssituationer ser utskottet som särskilt viktigt. Att knyta an till konfirmationen och uppdraget att vara fadder, men också att dopet kan utföras på olika sätt i alla åldrar.

Utskottet, i likhet med De Ungas Kyrkomöte, menar att det finns goda skäl att bifalla motionen, inte minst mot bakgrunden att dopets sakrament är vägen in i kyrkan. Utskottet understryker vikten av att den kommunikation som genomförs på olika nivåer är teologiskt reflekterad där människor får möta evangelium och dopets kärna utifrån sina egna förutsättningar. Vidare lyfter utskottet de goda erfarenheterna av kommunikationssatsningen med anledning av det nyss avslutade kyrkovalet där Svenska kyrkan synliggjordes både nationellt och lokalt som församling.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att bifalla motionen.

Digitalt sammanträde 7 oktober 2021

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Ellen Leijen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Anna-Karin Andersson, Eva-Mai Mineur Tynong, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Staffan Bjerrhede.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Jag vill betona vikten av att tydligt teologiskt grunda den föreslagna nationella dopkampanjen i de bekännelseskriterier som finns antagna av Svenska kyrkan, såsom *Luthers lilla katekes*, *Luthers stora katekes* och *Augsburgska bekännelsen*.

Kjell O Lejon

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:9

Kyrklig kulturkanon

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:57 som handlar om att genom en nationell satsning uppmärksamma kyrkliga traditioner i form av en kyrklig kulturkanon. Utskottet konstaterar att det som efterfrågas i motionen redan pågår i församlingarna. Utöver detta finns programmet för lärande och undervisning som i linje 3 fokuserar på undervisning om kristen tro i det offentliga rummet och att exempelvis förmedla kristen tradition, kultur och kulturarv till en bred allmänhet.

Med hänvisning till ovanstående föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen. Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:57.

Motionens förslag

Motion 2021:57 av Julia Kronlid m.fl., Kyrklig kulturkanon

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inom ramen för en nationell satsning för att uppmärksamma våra kyrkliga traditioner ta fram ett pedagogiskt material i form av en kyrklig kulturkanon.

Bakgrund

Kunskapsnivån om kristen tro har sjunkit bland allmänheten, samtidigt som de existentiella och andliga behoven är stora i alla åldrar. 2019 uppmanade därför kyrkomötet hela kyrkan till en långsiktig och systematisk satsning på undervisning och lärande. Undervisning tillhör församlingens grundläggande uppgift. Stiften och nationell nivå stödjer arbetet.

Biskopsbrev om lärande och undervisning

I början av hösten 2021 utkom *”och lär dem ...” – Ett biskopsbrev om lärande och undervisning*. Biskopsbrevet förmedlar vad undervisningens roll är, vad det är att kunna något och vad det är att lära sig något.

I brevet skriver biskoparna att Svenska kyrkan idag står inför flera utmaningar som på samma gång utgör möjligheter när det gäller arbetet med undervisning och lärande. För det första måste kyrkan inse och ta konsekvenserna av att det sedan lång tid tillbaka skett ett stort kunskapsstapp om kristen tro och praxis i samhället. Skolan har inte längre ett uppdrag att ge eleverna en grundläggande dopundervisning och den praktiska förmedlingen av kristen tro i hemmen har minskat.

Biskoparnas urval

I slutet av biskopsbrevet finns exempel på viktiga bibeltexter, böner och psalmer från vår kristna tradition som biskoparna valt ut. Biskoparna konstaterar att många inte har grundläggande kunskaper om de kristna högtiderna eller känner till de bibeltexter som lyfts fram i biskopsbrevet. Urvalet ska stimulera och vägleda arbetet med undervisning och lärande i kristen tro. Syftet är inte att exkludera eller utesluta. Det är inte heller tänkt att vara en kanon.

Kanon betyder rättesnöre eller regel och står för en religions grundläggande innehåll. I evangelisk-luthersk tradition används det i första hand om den förteckning av böcker som ingår i den heliga skrift (kanoniska böcker).

Svenska kyrkans plattform för kultur

Förra året antog kyrkostyrelsen Svenska kyrkans plattform för kultur, som säger att Svenska kyrkans nationella nivå ska verka för ett rikt och mångfaldigt kulturliv som främjar dialogen kring tro och livstolkning (kyrkoordningen 10 kap. 3 § punkt 9). Plattformen är vägledande för den nationella nivåns arbete med kulturfrågor och kan också fungera som inspiration för stift och församlingar. Den har teologiska utgångspunkter, riktning och vägval för Svenska kyrkans engagemang under de närmaste fem åren och ska ses tillsammans med plattformen för musik som fastställdes av kyrkostyrelsen 2018.

Lärande och undervisning

Svenska kyrkans arbete med undervisning och lärande kommer till uttryck på många olika sätt. Programmet Lärande och undervisning samlar och utvecklar Svenska kyrkans arbete med lärande och undervisning. Syftet är att öka och fördjupa kunskapen om kristen tro och tradition hos många människor. Programmet samordnas från nationell nivå och omfattar alla nivåer i Svenska kyrkan.

Satsningen ska stödja och utveckla kyrkans systematiska och sammanhållna arbete med undervisning i kristen tro. Kristen tro ska vara bärande och meningsfull i människors liv. Men då trons verklighet är känd, upplevd och levd av allt färre behöver kyrkan kraftsamla kring undervisningsuppdraget. Det handlar både om att möta människor med trons existentiella tilltal och att göra kristen tradition och kulturarv levande, intressant och tillgängligt. Under 2021 har kyrkostyrelsen beslutat att avsätta 14 miljoner kronor för satsningar på lärande och undervisning inom stiftet.

Utveckla pågående verksamhet

En utgångspunkt för programmet är att undervisning redan pågår: i församlingarnas gudstjänster, kyrkliga handlingar, konfirmandundervisning, barnverksamhet, samtalsgrupper och inte minst i ett rikt kultur- och musikliv. Också på stiftsnivå drivs strategiska projekt som på olika sätt fokuserar kunskap och lärande.

Programmet har en gemensam inriktning men de olika stiftet lägger upp sitt arbete på olika sätt. Arbetet utformas efter tre linjer, som motsvarar de arenor där människor möter Svenska kyrkans undervisning. Programmet ska utveckla den undervisning som bedrivs

- ◆ i församlingen
- ◆ på digitala arenor
- ◆ i det offentliga rummet.

Linje 1 – undervisning i församlingen

I den första linjen av programmet får församlingar stöd i sitt arbete med lärande och undervisning. Arbetet sker i nära samverkan mellan stift och nationell nivå.

Hösten 2019 gjorde medarbetare från stift och nationell nivå gemensamt ett antal besök i församlingar av olika storlek och karaktär, i alla stift. Huvudsyftet var att få en bild av hur undervisningsarbetet ser ut runt om i landet och fånga upp församlingsmedarbetarnas behov och önskemål beträffande undervisningsuppdraget. Både vid dessa besök och i samtal med stiftsreferensgruppen för lärande och undervisning blev det tydligt att det finns gott om både material och metoder, men att dessa inte delas i tillräcklig utsträckning.

Därför blev fokus 2020 och 2021 att ta fram en digital resursbank för lärande och undervisning, och på att utveckla material som saknas. Syftet med resursbanken är att alla medarbetare ska kunna hitta och dela med sig av material för att undervisa om kristen tro och tradition, i olika former och för olika målgrupper och situationer. Den ska driva hela Svenska kyrkans engagemang i undervisning genom att tillhandahålla gemensamma utgångspunkter och förhållningssätt, lyfta angelägna frågor samt introducera nyheter.

Från sommaren 2021 öppnas resursbanken successivt. Ett antal pilotförsamlingar och pastorat, liksom ett antal medarbetare på stiftskanslierna har börjat testa den. Webbplatsen är inomkyrklig och bygger på samma tekniska plattform som den nya intranätslösningen inom Microsoft 365.

Linje 2 – undervisning på webben

Den andra linjen handlar om undervisning om kristen tro på webben. Sedan flera år finns Svenska kyrkan på nätet: på Svenska kyrkans webbplats och i sociala medier. De som vill veta mer om tro, tradition och ett kristet liv söker sig fram på nätet. De som vill dela existentiella frågor med andra söker sig till olika former av sociala medier.

För Svenska kyrkan är detta naturliga arenor för att kommunicera med många och på olika sätt: i text, med bild och film. Det sker genom församlingarnas och stiftens webbplatser, i Facebookgrupper, på Twitter och Instagram. Även om den nationella nivån inte har samma direkta uppdrag att undervisa som församlingar och stift, kan man se den gemensamma webbplatsen och nationella konton på sociala medier som digitala rum för undervisning. Här uttrycks, gestaltas och delas erfarenheter om tro och liv.

Kristen tro på webbplatsen

Programmet har uppdraget att utveckla sidorna om kristen tro på svenskakyrkan.se. Syftet är att ge medlemmar och andra intresserade tillgång till texter och annat material som både ger svar på grundläggande frågor om kristen tro och som resonerar om existentiella teman ur kristna perspektiv.

Målet är att framställa kristen tro som en helhet, det vill säga motverka den fragmentisering av tron som är vår tids utmaning för kyrkan. På sikt ska webbens material fungera som ett gemensamt bibliotek för hela Svenska kyrkan, till exempel när församlingar vill göra e-utbildningar anpassade för olika situationer och målgrupper.

Linje 3 – det offentliga rummet

Programmets tredje linje handlar om undervisning om kristen tro i det offentliga rummet. Många människor möter kristen tro i kyrkans kulturverksamhet och kulturarvsarbete. Undervisning handlar också om att förmedla kristen tradition, kultur och kulturarv till många människor.

Många församlingar har en omfattande verksamhet tillsammans med skolan för att bidra till elevernas kunskap och upplevelse av kyrkans berättelse och miljöer. Men arbetet ser olika ut i olika församlingar. Under 2020 och 2021 tar kyrkokansliet fram ett material för att stödja de församlingar som vill utveckla sina kontakter med skolan, inom de ramar som lagstiftning och skolans önskemål sätter.

Kultursatsning

Under hösten 2020 uppmärksammades kyrkans kulturliv i en särskild satsning med koppling till programmet. Syftet var att synliggöra Svenska kyrkan som en av landets största kulturaktörer och samverkanspartner inom det kulturella området.

Den ena delen handlade om att synliggöra omfattningen och det samhällsekonomiska värdet av kyrkans arbete med kultur och kulturarv. Analysföretaget Ramboll har på uppdrag av generalsekreteraren tagit fram rapporten *Svenska kyrkans samhällsekonomiska bidrag till kultur och kulturarv*, där man beräknar det samhällsekonomiska värdet av Svenska kyrkans kulturverksamhet till 2,3 miljarder kronor om året. Utöver detta tillkommer ekonomiska spridningseffekter på ytterligare 2,7 miljarder kronor. De största områdena gäller förvaltning och utveckling av det gemensamma kulturarvet och musikverksamheten inom Svenska kyrkan.

Den andra delen av kultursatsningen bestod i att från sommaren 2020 och ett år framåt lyfta Svenska kyrkan som digital kulturaktör i coronatid. Svenska kyrkan stänger inte ned, utan ställer om.

Kommunikation under pandemin

Under 2020 förstärkte kyrkokansliet sin externa kommunikation med anledning av den rådande pandemin. Vid sidan av information i och utbyggnad av egna kanaler och mediaarbete förstärktes insatsen med köpt kommunikation under året. Den köpta kommunikation som startade under påsken hade två spår och syften. Att öka kännedom om och driva trafik till Jourhavande präst samt att visa på kyrkans närvaro under påsken på nya sätt genom att publicera påskpredikan på annonsplats. Under allhelgona och jul upprepades detta och kompletterades även med köpt utrymme i TV. Under hela året erbjöds även församlingar att engagera sig i arbetet och under allhelgona och jul satsades det på att ta fram affischer och annonser för lokalt bruk. Denna satsning har fortsatt under 2021 och till exempel innehållit en sommarsatsning som lyfter kulturarvet. I höst fortsätter arbetet med kommunikation inför allhelgona, advent och jul.

Digital strategi och digitala kanaler

Svenska kyrkan antog en digital strategi 2013. Sedan dess har den digitala arenan vuxit och utvecklats på många sätt men syftet och meningen med strategin stämmer också idag. Svenska kyrkan är öppen för alla och välkomnar var och en som söker sig till henne: troende, sökare och tvivlare. Svenska kyrkans uppdrag ska avspeglas i mötet med medlemmar och icke-medlemmar oavsett om det sker vid gudstjänster, på webben, i medier eller i andra sammanhang.

De digitala plattformarna är centrala för Svenska kyrkans kommunikation och arbetet där blir i allt högre utsträckning även en naturlig del av Svenska kyrkans verksamhet. På de digitala platserna möts kommunikation, teologi och verksamhet.

Det nationella Facebook-kontot har återkommande tillfällen under rubriken Fråga prästen, där man får ställa frågor till en grupp präster som svarar.

Kommunikation kring kyrkliga traditioner ingår i den löpande kommunikationen i sociala medier. Andra exempel är delande av favoritpsalmer eller den livesända andakten varje tisdag på det nationella Facebook-kontot.

På Instagram finns bland annat ett vandringskonto som varje vecka tas över av en ny person: "Följ en medlem i Svenska kyrkan". Det kan till exempel vara en präst, församlingspedagog eller deltagare på ett läger. Ett annat Instagramkonto, Kulturarvet, fokuserar på att lyfta Svenska kyrkans rika kulturarv.

Tankar inför helgen

Bloggen Tankar inför helgen publicerar varje vecka kort predikan, som tolkar söndagens tema och bibeltexter ur ett vardagsperspektiv. Inlägget delas på Svenska kyrkans Facebooksida med målet att bjuda in till samtal – ett digitalt kyrkkaffe efter en gudstjänst, en möjlighet att prata om de associationer och tankar som väcks av predikan.

Appen kyrkan

Kyrkomötet biföll 2014 motion 2014:22 (KmSkr 2014:17) och kyrkostyrelsen fick i uppdrag att skapa en barnportal för Svenska kyrkan på nätet. Det digitala materialet för barn togs fram i samarbete med Västerås stift och resulterade i appen Kyrkan som riktar sig till barn i förskoleåldern. Appen utgår från kyrkorummet och förmedlar Svenska kyrkans liv, lära och traditioner på ett positivt och pedagogiskt sätt. I den kan du besöka en kyrka för att bland annat spela på orgeln, hälla vatten i dopfunten och måla ett kyrkfönster. I appen finns också korta filmer om de kyrkliga handlingarna dop, vigsel, begravning.

I appen finns även två filmer som svarar på frågan varför vi firar jul respektive påsk. Filmerna finns tillgängliga på Svenska kyrkans webb och har delats i sociala medier av nationell nivå samt av stift och församlingar.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:57.

Motionärerna önskar uppmärksamma kyrkliga traditioner genom en nationell satsning i form av en kulturkanon. Utskottet håller med om att det är viktigt att uppmärksamma de kyrkliga traditionerna men konstaterar att detta redan sker i församlingarna.

Utskottet hänvisar också till det aktuella biskopsbrevet om lärande och undervisning som avslutas med exempel på viktiga texter från vår kyrkliga tradition. Urvalet är inte tänkt att betraktas som en kanon eller att exkludera andra texter, utan är menat att stimulera och vägleda arbetet med undervisning och lärande i kristen tro. Utskottet anser även att kanon är ett problematiskt begrepp då det mer begränsar än öppnar upp.

Utskottet hänvisar till tidigare besök i utskottet av företrädare för programmet för lärande och undervisning som redogjort för pågående och kommande arbete, inte minst med sidorna om kristen tro på webbplatsen. I programmets linje 3 är fokus på undervisning om kristen tro i det offentliga rummet och att bland annat förmedla kristen tradition, kultur och kulturarv till en bred allmänhet, vilket också visar på att det redan pågår ett arbete inom det område som efterfrågas i motionen.

Utskottet föreslår därför att motion 2021:57 ska avslås.

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Hannah Häggström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Ellen Leijen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Anna-Karin Andersson, Eva-Mai Mineur Tynong, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Staffan Bjerrhede.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Det kristna kulturarvet har tjänat Sverige väl och är djupt rotat i vår kultur och vår kristna värdegrund ligger till grund för vår lagstiftning. De kristna traditionerna är fortfarande en självklarhet för de flesta även icke troende och verkar som en sammanhållande kraft i vårt samhälle då familjer samlas tillsammans för att fira såväl jul, påsk och pingst.

Men många barn och ungdomar som växer upp, oaktat svensk eller utländsk bakgrund, har en bristande kontakt med kyrkan och bristande kunskap om djupet i vårt kristna kulturarv och innebörden av våra kristna traditioner, helger och högtider. Motionen föreslår därför att framställa ett pedagogiskt material i form av en kyrklig kulturkanon. Då mitt yrkande inte fick gehör av utskottet, reserverar jag mig till förmån för ett bifall av motionen i sin helhet.

Mikael Eskilandersson

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:10

Uttalanden i samhällsfrågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:76 Uttalanden i samhällsfrågor. Motionen behandlar frågan om behovet av att utarbeta en policy för Svenska kyrkan på nationell nivå angående uttalanden i samhällsfrågor och politiska frågor.

Utskottet delar uppfattningen i läronämndens yttrande i ärendet. Utskottets mening är att det inte på ett entydigt sätt går att avgöra vilka samhällsfrågor som direkt berör Svenska kyrkan och vilka som inte gör det. Bedömningen av vilka frågor som berörs av evangelium och hur dessa frågor bör behandlas måste därför alltid vara föremål för tolkning. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2021:76.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:76.

Motionens förslag

Motion 2021:76 av Olle Reichenberg m.fl., Uttalanden i samhällsfrågor

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en policy för Svenska kyrkan på nationell nivå, och dess organ som står till trossamfundets förfogande, angående uttalanden i samhällsfrågor och politiska frågor som inte direkt berör Svenska kyrkan.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2021:76 i Ln 2021:10y, *bilaga*.

Bakgrund

Företräderskap

Grundläggande i en evangelisk-luthersk kyrka är att det läggs en stor vikt vid den enskilde kristnes personliga ansvar. Med utgångspunkt i evangeliet och det egna samvetet ska varje människa själv bilda sig en uppfattning och har rätt att uttala den. I lärofrågor har biskoparna och varje präst i enlighet med givna löften ett särskilt ansvar. När det gäller samhällsfrågor pekar den profetiska diakonin på kallet att utifrån en kristen livstolkning synliggöra orättvisor och uppmärksamma när människor far illa. Att uppmärksamma samhället på situationer och strukturer där människor riskerar att hamna i kläm. Detta är dock inte bara diakonens ansvar utan hela Svenska kyrkans.

Den nationella nivåns ansvar

Till den nationella nivåns uppgifter hör att vara kyrkans röst utåt såväl i det svenska samhället som internationellt. (Fjärde avdelningen, Inledning). Kyrkostyrelsen har tillsammans med ärkebiskopen och övriga biskopar ansvar för Svenska kyrkans företräderskap och deltar i enlighet med uppdraget i samhällssamtalet. Kyrkostyrelsen för därmed dialog med regering, myndigheter och internationella organ genom bland annat medverkan i statliga utredningar och genom att svara på remisser. Kyrkostyrelsen beslutar om de remisser som inkommer ska besvaras.

Målbild 2. En erkänd part i samhällsdebatten

Kyrkomötet fastställde 2018 Kyrkostyrelsens skrivelse 2018:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021 med tre långsiktiga målbilder för 2030. De syftar till att tydliggöra och beskriva kyrkostyrelsens ambition på längre sikt och säkerställa att arbetet på den nationella nivån bidrar till de långsiktiga målen.

Målbild 2 lyder: År 2030 finns ett starkt engagemang i Svenska kyrkan för ett hållbart samhälle i Sverige och i världen. Till varje målbild finns ett eller flera delmål som ligger till grund för planering, genomförande, uppföljning, lärande och utveckling i den samlade verksamheten för planeringsperioden.

Ett av dessa områden är påverkansarbete. Områden som då bedömdes vara aktuella för påverkansarbete under planeringsperioden var bland annat migration och asylfrågor, integration och etablering av nyanlända, trossamfundens och civilsamhällets roll och förutsättningar i samhället, demokrati och delaktighetsfrågor, rättighets- och försoningsfrågor, biståndsfrågor och internationell solidaritet. Kyrkomötet har därefter tagit ställning till målbildens inriktning gällande Svenska kyrkan som samhällsaktör 2019 och 2020.

Samhällssamtal i ekumenisk kontext

Svenska kyrkan är en del av den världsvida kyrkan. Genom samarbetet inom ACT-alliansen, Action by churches together, Lutherska världsförbundet och Kyrkornas världsråd deltar Svenska kyrkan tillsammans med kyrkor över hela världen i det offentliga samtalet. Lutherska världsförbundet har arbetat fram studiedokumentet *Kyrkan i det offentliga rummet* där teologer från lutherska kyrkor i Latin- och Nordamerika, Afrika, Asien och Europa deltagit. Studiedokumentet manar medlemskyrkorna till reflektion och till att ta en tydlig plats i det offentliga rummet så att skapelsen blir en rättvis plats för alla.

Svenska kyrkans offentliga ställningstaganden – hantering av remisser

Svenska kyrkan uppmanas regelbundet att ta ställning i samhällsfrågor genom remisser från staten. Remisser till Svenska kyrkan besvaras av kyrkostyrelsen och handläggs normalt av den nationella nivån. Rätten att fatta beslut om remissyttranden är generellt delegerad till kyrkostyrelsens arbetsutskott. En remiss kan beröra teologiska och ekumeniska frågor av större vikt och kyrkoordningen reglerar att kyrkostyrelsen i sådana fall ska begära in yttrande från biskopsmötet.

I de fall både Svenska kyrkan och Sveriges kristna råd, SKR, får en remiss för yttrande sker i beredningen ett samarbete med företrädare för SKR när förslaget till yttrande utarbetas. Råder samsyn lämnas ett gemensamt yttrande.

Kyrkomötet 2012 beslutade att införa bestämmelser i kyrkoordningen gällande barnkonsekvensanalys och kyrkostyrelsens instruktion om att i ”egna” ärenden och

beslut om skrivelser till kyrkomötet ”verka för barnets bästa och göra barnkonsekvensanalyser inför beslut”. Generalsekreteraren har därutöver beslutat att kyrkokansliet i sin beredning av ärenden till kyrkostyrelsen och övriga styrorgan ska ha genomfört barnkonsekvensanalyser inför beslut i vissa övriga ärenden, till exempel remissvar.

Behandling i tidigare kyrkomöten

En fråga behandlades av 2001 års kyrkomöte (Fr 2001:8). Den gällde policy för uttalanden å Svenska kyrkans vägnar. Svaret från kyrkostyrelsen om vem som har rätt att uttala sig var att det inte finns någon policy men att styrelsen tillämpar en praxis grundad i kyrkoordningen, 10 kap. om den nationella nivåns uppgift. ”De uttalanden som görs, oavsett instans på nationell nivå som yttrar sig, har karaktären av vägledning och särskilt skall betonas just vägledning” och att det är ”frihet under ansvar som råder”.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:76.

Utskottet understryker att kyrkan är en profetisk röst och att hennes engagemang alltid måste springa ur evangeliet. Som kyrka har vi en skyldighet att visa solidaritet med utsatta människor och delta i det offentliga samtalet. Evangeliet gäller i alla tider och måste därför ständigt gestaltas på nytt i mötet med sin samtid. Bedömningen av vilka frågor som berörs av evangelium och hur dessa frågor bör behandlas måste alltid vara föremål för tolkning. Därför kan inte en allmängiltig policy befästas.

Utskottet delar alltså uppfattningen i läronämndens yttrande att det inte på ett entydigt sätt går att avgöra vilka samhällsfrågor som direkt berör Svenska kyrkan och vilka som inte gör det. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2021:76.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Ellen Leijen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilander, Anna-Karin Westerlund, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Anna-Karin Andersson, Eva-Mai Mineur Tynong, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Staffan Bjerrhede.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

SK 2021:10

Reservation 1

Jag reserverar mig mot beslutet till förmån för motion 2021:76.

Mikael Eskilandersson

Reservation 2

Vi reserverar oss mot beslutet till förmån för motion 2021:76.

Anna-Karin Westerlund och Katarina Ramnerö Ödestad

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:10y

Uttalanden i samhällsfrågor

Läronämndens yttrande över motion 2021:76

Läronämnden konstaterar i likhet med motionen att Svenska kyrkan på nationell nivå har i uppgift ”att vara kyrkans röst utåt såväl i det svenska samhället som internationellt” (Inledning till kyrkoordningens fjärde avdelning).

Läronämnden vill framhålla att det inte på ett entydigt sätt går att avgöra vilka samhällsfrågor som direkt berör Svenska kyrkan och vilka som inte gör det. Bedömningen av vilka frågor som berörs av evangelium och hur dessa frågor bör behandlas måste därför vara föremål för tolkning i varje tid.

Läronämnden har tidigare framhållit:

Det uppstår ständigt situationer där såväl den enskilde som en församling, ett stift eller en kyrka erfar en skyldighet att visa solidaritet med utsatta människor och deltaga i det offentliga samtalet. Detta ansvar är ofrånkomligt och även om osäkerheten alltid finns där, liksom risken att ta fel, så är det en del av kyrkans uppdrag att i varje tid ge röst åt evangelium och ta ställning i etiska frågor. (Ln 2004:3y)

Svenska kyrkan har i sitt uppdrag ansvar för samhällsfrågor. Kyrkans tro, bekännelse och lära får alltid politiska konsekvenser, vilket dock aldrig bör innebära att kyrkan förskriver sig till ett politiskt parti. (Ln 2010:8y)

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Biskop Susanne Rappmann har deltagit i nämndens överläggningar men var inte närvarande vid beslutstillfället.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:11

Psykisk ohälsa

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:80 i vilken föreslås ett ökat stöd till stift och församlingar i arbetet mot psykisk ohälsa. Utskottet konstaterar att arbetet mot psykisk ohälsa är en angelägen fråga och att Svenska kyrkans arbete med psykisk ohälsa redan idag är omfattande. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:80.

Motionens förslag

Motion 2021:80 av Margareta Andersson, Psykisk ohälsa

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ökat stöd till stift och församlingar i arbetet mot psykisk ohälsa.

Bakgrund

Svenska kyrkan har på olika sätt uppmärksammat psykisk ohälsa. Det har skett och sker i diakonin, i sjukevård och övrig verksamhet som kommer i kontakt med människor. Stadsmissionen har samtalsmottagningar för barn och unga på ett antal platser i landet. På flera platser sker samverkan mellan exempelvis kommunen och Svenska kyrkan kring verksamheter som vill stödja barn och ungdomar som på olika sätt lever i utsatthet.

Svenska kyrkan vill se hela människan och arbetar med andlig hållbarhet och existentiell hälsa – förmågan att tro på och ta vara på livet. Existentiell hälsa är en viktig del av människans välbefinnande och är en nyckel till att motverka den ökande psykiska ohälsan. Enligt Världshälsoorganisationen (WHO) påverkar den existentiella hälsan även hur man uppfattar sin fysiska, psykiska och sociala hälsa.

I det ekumeniska arbetet, som samordnas av Sveriges kristna råd, SKR, sätter man varje år fokus på diakonin i september. Under åren 2016 och 2017 var fokus på ungdomars psykiska hälsa och ohälsa och 2018 och 2019 var temat äldres psykiska ohälsa, under 2020 och 2021 är temat ensamhet.

I SKR:s rapport *Utsatthet i pandemitid – kyrkornas bild 2020* analyseras särskilt åtta utsatta grupper i samhället, däribland hemlösa, äldre med låga inkomster, papperslösa och utsatta EU-medborgare. Rapporten beskriver varje grupp, samt ger en analys om behov av mobilisering på akut och lång sikt. I samband med lanseringen av rapporten sa Karin Wiborn, dåvarande generalsekreterare för SKR:

Behovet av stöd till dessa grupper ökar kraftigt just nu. Kyrkorna och dess diakonala organisationer kommer att möta nya målgrupper och framför allt ett ökat antal människor i psykisk ohälsa i sviterna av covid-19 på grund av bland annat arbetslöshet och hemlöshet.

Rapporten beskriver både nya och sedan tidigare kända grupper som lever i utsatthet. En ny grupp är unga som tidigare varit timanställda och som nu tappat fotfästet och står utan arbete, mat och bostad. Kyrkorna ser också en märkbar ökning av fattiga äldre och ensamma som besöker den öppna verksamheten för att få mat och gemenskap. Mycket av den sociala verksamheten sker idag utomhus. Härbärgen har fått spridas ut till flera lokaler för att människor ska kunna vila smittsäkert.

Psykisk ohälsa under pandemin

En studie från Uppsala universitet visar att den mentala ohälsan har ökat kraftigt under pandemin. 1 500 personer i åldern 18–88 år svarade på forskarnas webbenkät mellan mitten av maj 2020 och mitten av juni 2020. 30 procent av deltagarna led av depression, jämfört med 10,8 procent i en jämförbar studie från 2013. 24 procent hade ångest, tidigare var den siffran 14,7 procent. 38 procent hade också svårt att sova, men här fanns inte jämförbara siffror i den tidigare studien. Sverige ligger på samma nivå som rapporterats från andra europeiska länder och Kina.

De som löper störst risk att drabbas är människor som har en tidigare historia av mental ohälsa. Även personer med fysisk ohälsa och de som är oroliga för sin ekonomi är mer sårbara. När det gäller ålder mätte yngre personer, mellan 18 och 30 år, sämst.

En sammanställning som Folkhälsomyndigheten gjort av internationell forskning visar också att det psykiska välbefinnandet verkar ha minskat samtidigt som psykiska besvär har ökat under pandemin. Det tycks finnas ett samband mellan att uppge psykiska besvär och att själv ha varit sjuk i covid-19 eller att ha en närstående eller bekant som varit det.

Ytterligare vetenskapliga studier bekräftar bilden – till exempel en brittisk undersökning, publicerad i april 2020, som visade att patienter som haft covid-19 löper en förhöjd risk att drabbas av psykiatriska problem (The Lancet Psychiatry). Forskare vid Högskolan väst i Trollhättan har visat att särskilt flickor samt ungdomar med distansundervisning drabbats av en sämre psykisk hälsa.

I en sammanställning av den internationella vetenskapliga litteraturen om covid-19-pandemin och psykisk hälsa som Folkhälsomyndigheten gjort är bilden däremot splittrad. Flera studier pekar på ökade psykiska besvär och ökad upplevd ensamhet, andra gör det inte.

I studien *Omtanke2020: Psykisk och allmän hälsa i Sverige under covid-19-pandemin* – samarbetar svenska forskare med kollegor i Danmark, Norge, Island, Estland, Skottland och USA. Där kommer deltagarna följas under fem års tid efter det att Folkhälsomyndigheten markerat att pandemin är över för att långsiktigt se vilka konsekvenser pandemin fått på den mentala hälsan.

Tillsammans med Västerås stift och forskare inom området utarbetar nationell nivå ett material kring barns och ungas psykiska hälsa med namnet *Meningen med mig*. Arbetet beräknas vara klart under 2021 och kan användas av stift och församlingar.

Behandling vid tidigare kyrkomöten

Frågor som rör psykisk ohälsa har behandlats av kyrkomötet vid flera tillfällen. Till kyrkomötet 2005 inkom två motioner om suicidprevention (2005:17 och 2005:107).

Kyrkolivsutskottet (Kl 2005:8) föreslog med anledning av motionerna att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda vad Svenska kyrkan kan göra för att bidra till att förebygga självmord, vilket även blev kyrkomötets beslut.

Året efter, 2006, behandlade kyrkomötet motion 2006:7 som handlade om att öka Svenska kyrkans tillgänglighet, främst via telefon. Kyrkolivsutskottet ansåg att tillgänglighet är en viktig fråga för Svenska kyrkan, men eftersom kyrkostyrelsen redan påbörjat ett arbete inom området föreslog utskottet att motionen skulle avslås (Kl 2006:3). Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Till 2014 års kyrkomöte hade det inkommit en motion (2014:66) som handlade om utökad familjerådgivning. Utskottet ansåg att kyrkostyrelsen redan verkar för att Svenska kyrkans familjerådgivning ska utvecklas. I betänkandet konstaterade kyrkolivsutskottet (Kl 2014:17) att det redan finns en handläggare med ansvar för samordning av kyrkans familjerådgivning och att det i uppdraget ingår bland annat att bistå församlingar vid nyetablering av mottagningar. Vidare att barn och unga erbjuds stöd inom ramen för verksamheten. Därför föreslog utskottet att motionen skulle avslås, vilket även blev kyrkomötets beslut.

Under kyrkomötet 2017 behandlades motion 2017:151 kring insatser för att motverka psykisk ohälsa bland unga. Kyrkolivsutskottet (Kl 2017:8) föreslog att motionen skulle avslås med motiveringen att mycket redan är gjort och mycket görs samt att det i första hand är församlingens ansvar. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:80.
--

Utskottet konstaterar att arbetet mot psykisk ohälsa är en angelägen fråga såväl för Svenska kyrkan som för hela samhället. Svenska kyrkans arbete med att betona existentiell hälsa och erbjuda samtal kring de stora livsfrågorna är det som ligger i uppdraget att vara kyrka. Utskottet ser med förhoppning fram emot det material som nu tas fram tillsammans med Västerås stift kring ungas psykiska hälsa med namnet Meningen med mig. Utskottet konstaterar vidare att Svenska kyrkans arbete med psykisk ohälsa redan idag är omfattande.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2021: 80 i sin helhet.

Digitalt möte den 7 oktober 2021

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Ellen Leijen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng,

SK 2021:11

Anna-Karin Andersson, Eva-Mai Mineur Tynong, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Staffan Bjerrhede.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot beslutet till förmån för motion 2021:80.

Birgit Kullingsjö

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:12

Appar för Svenska kyrkans verksamhet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:82 som föreslår att kyrkostyrelsen ska utveckla och tillhandahålla appar för dop, konfirmation, bröllop och begravning. Utskottet anser att Svenska kyrkans webbplatser idag tillgodoser många av de behov som motionärerna tar upp och att appar inte är det mest effektiva sättet att nå målgruppen. Utskottet framhåller också problematiken med att det idag finns flera system i Svenska kyrkan som skulle behöva inkluderas i eventuella apputvecklingar som är kostsamma. Det är inte heller säkert att resultatet blir heltäckande. För att den här typen av satsningar ska bli aktuella skulle det krävas en gemensam plattform där samtliga församlingar ingår. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:82.

Motionens förslag

Motion 2021:82 av Mikael Eskilandersson och Eva-Mai Mineur Tynong, Appar för Svenska kyrkans verksamhet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utveckla och tillhandahålla applikationer, så kallade appar, för de viktigaste verksamheterna så som dop, konfirmation, bröllop och begravning.

Bakgrund

App är en förkortning av ordet applikation och är en form av program man laddar ned till mobilen från App Store eller Google Play Store beroende på vilken telefon man har. Eftersom appar laddas ned till telefonen kan dessa ofta användas i offlineläge. Appar kan ha många olika funktioner som används tillsammans med mobilens inbyggda funktioner såsom kameran eller GPS. Apparna kan också skicka notiser när något nytt sker. En app kan vara ett komplement till en webbplats om den innehåller funktioner som saknas på webbplatsen.

Det finns också så kallade webbappar. Dessa tillhör redan tillgängliga hemsidor och är därför inget som laddas ned till mobilen. Man kan lägga till webbappens ikon på mobilens skärm och därmed ge intrycket av att det är en nedladdad app. Men en skillnad är att det krävs en uppkoppling till internet för att kunna använda en webbapp. Webbappar kan användas på mobiltelefoner, datorer och surfplattor.

Genom en webbapp nås lättare en bred målgrupp och flera sorters mobila enheter, såsom mobiltelefoner och surfplattor. Informationen blir sökbar via sökmotorer, som till exempel Google, och är ofta enklare att uppdatera med ny information än en app.

Det innebär en hög kostnad att utveckla appar eftersom de bland annat behöver anpassas för två olika operativsystem, ios och android. Därför prioriteras utveckling av appar oftast när det finns möjligheter till att appen kan bli något som kan användas ofta och återkommande och av många.

Eftersom en app behöver laddas ned av användaren för att kunna användas, nås den inte på samma sätt som en webbapp via sökmotorer, vilket gör att en app behöver marknadsföras för att bli känd och använd.

Svenska kyrkans webbplats

Svenska kyrkans webbplats är responsiv, vilket betyder att den fungerar lika bra på en stor datorskärm som på en telefon eller surfplatta. Vyn anpassas efter den enhet man använder. Det innebär att webbplatsen många gånger kan upplevas och fungera ungefär som en app, när den används av mobiler.

Flera bokningssystem

Varje församling beslutar själv om den vill använda ett digitalt bokningssystem eller inte, och i sådant fall vilket. Det finns flera leverantörer på marknaden. Det finns därför i dagsläget inte ett gemensamt grundsystem att hämta data från. Svenska kyrkans församlingar är kund hos olika leverantörer.

Detta har lösts genom integrationer mellan Svenska kyrkans externwebb och de bokningssystem som merparten av Svenska kyrkans församlingar använder. Integrationerna mellan webbplats och bokningssystem försvåras av att det är flera system jämfört med om det vore ett enda system. Olika bokningssystem har olika innehåll och tekniskt sett olika uppbyggnad.

Lösningen innebär att det idag finns en del församlingar som erbjuder möjligheten att se lediga tider och boka en tid som passar för kyrkliga handlingar, såsom dop eller vigsel, på sina webbplatser. Bokningen följs sedan upp av en personlig kontakt för att planera mer i detalj. Det är dock långt ifrån alla församlingar som erbjuder denna möjlighet.

Konfirmandsök

Konfirmandsök är en del av svenskakyrkan.se och fungerar lika bra på mobiltelefoner som dator. Sidan visar ett urval av konfirmationsaktiviteter runt om i Sverige. Det går också bra att anmäla sig till konfirmationsaktiviteten på den sidan. Just nu sker en utveckling av konfirmandsök med planerad lansering i februari 2022.

Den nya konfirmandsök (konfasök 2.0) kommer bland annat att innehålla följande:

- ◆ Möjlighet att se alla aktiviteter på karta (och välja där)
- ◆ Bättre och fler bilder på konfirmationsläger m.m.
- ◆ Förbättrad sökfunktionen
- ◆ Enklare anmälningsida, både för den blivande konfirmanden och internt inom kyrkan
- ◆ Inaktuella konfirmandläger kommer inte att synas

Dessutom görs en insats för att få församlingar att lägga in sina konfirmandaktiviteter i konfasök (i systemet Kyrksam). För att konfasök ska kunna bli heltäckande krävs

det att alla församlingar har lagt in aktuell och uppdaterad information. Förutsättningarna för att göra detta kan se olika ut beroende på församling och till exempel dess personella resurser.

Strategi för digital kommunikation och närvaro

Svenska kyrkans strategi för digital kommunikation och närvaro antogs av kyrkostyrelsen 2013. Strategin är bindande för nationell nivå och erbjuds stift och församlingar. Strategin innebär att Svenska kyrkan ska finnas där människor finns och vara tillgänglig de tider på dygnet då människor har behov av kyrkan. Personliga möten kan uppstå på många platser, exempelvis via sociala medier.

- ◆ Svenska kyrkans gemensamma externa webbplats är svenskakyrkan.se.
- ◆ Svenskakyrkan.se ska erbjuda besökaren service och kunskap. Besökaren ska kunna utföra sin uppgift på webben utan tidigare kännedom om organisationen. Webbplatsen ska innehålla aktuell och korrekt information om Svenska kyrkan. Informationen ska vara strukturerad på ett sätt som utgår från besökarens behov.
- ◆ Svenskakyrkan.se ska dela kristen tro och stärka bilden av Svenska kyrkan som en öppen och närvarande folkkyrka som inger hopp.
- ◆ Svenskakyrkan.se ska ge en bild av hela Svenska kyrkans verksamhet lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Den ska uppfattas som intressant och relevant för engagerade medlemmar såväl som för en bred allmänhet.

Långsiktig strategi för digitalisering och samverkan

Kyrkostyrelsen fastställde i juni 2020 en långsiktig strategi för digitalisering och samverkan med målbilden att församlingar och pastorat även fortsatt allt mer ska kunna lägga sina resurser på det grundläggande uppdraget och säkerställa ett långsiktigt hållbart kyrkoliv i framtiden. Beslutet innebär ett antal åtaganden som kyrkostyrelsen föreslog kyrkomötet förra året i KsSkr 2020:01, Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2023 med anledning av coronapandemin.

Det framgår bland annat att kyrkostyrelsen planerar att, som en del av ett kyrkomötesuppdrag (KmSkr 2017:2), erbjuda ett digitaliserat verktyg för medlemskommunikation för de församlingar/pastorat som önskar detta stöd.

Tidigare kyrkomöten

Medlemsutvecklingsstrategi

Vid 2017 års kyrkomöte behandlades motionen Medlemsutvecklingsstrategi (2017:117). Motionärerna föreslog att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett brett arbete med att utveckla en medlemsutvecklingsstrategi med relevans för Svenska kyrkans samtliga nivåer. Ärendet behandlades i kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2017:1 tillsammans med motion 2017:2, Strategi mot minskning av antal kyrkomedlemmar. Utskottet ansåg inte att det är nationell nivå som ska analysera och ta fram medlemsstrategier utan att det främst är församlingens uppdrag. Utskottet var också tveksamt till om en nationell strategi för medlemsutveckling är det bästa sättet att uppnå det motionärerna vill och betonade vikten av att församlingarna arbetar med lokal verksamhetsutveckling. Därför föreslog utskottet kyrkomötet att avslå motionerna. Vid kyrkomötet genomfördes en rösträkning gällande motion 2017:117 som slutade med att 117 röstade för motionen och 116 för utskottets förslag. Motion 2017:117 bifölls. Kyrkostyrelsen fick i uppdrag att initiera ett brett arbete med att

utveckla en medlemsutvecklingsstrategi med relevans för Svenska kyrkans samtliga nivåer (KmSkr 2017:2).

I KsSkr 2021:3 redogör kyrkostyrelsen för den förstudie som genomförts åren 2019–2020 med anledning av uppdraget. Förstudien behandlade processtöd för att förstärka församlingarnas möjligheter att systematiskt följa medlemmar och bjuda in nya. Under förstudien genomfördes ett 20-tal församlingsbesök som tydligt visar att ett gemensamt digitalt stöd för medlemsvård skulle underlätta för församlingarna att bekräfta sina medlemmar och vara relevanta för människor vid olika tidpunkter i livet.

Förstudien utgick från tre avgränsade processer kopplade till dop, konfirmation och nyinflyttade och föreslog utifrån det att ett gemensamt digitalt processtöd för församlingar skulle kravställas, köpas in och implementeras.

Som processtöd rekommenderade förstudien ett gemensamt CRM-system (customer relationship management system). Ett system bör upphandlas för detta ändamål och kan bidra till att sänka trösklarna och öka tillgängligheten till församlingarna i Svenska kyrkan. Att samla processtödet i ett centralt system har flera fördelar, till exempel att det är juridiskt granskat, att nationell nivå kan bidra med informationssäkerhet och långsiktigt säkra den tekniska lösningen samt att samordningen underlättar och blir kostnadseffektiv för församlingarna.

Nuläge

Medel är avsatta år 2022 till år 2024 för ett projekt kopplat till medlemsutvecklingsstrategi. Resultatet ska stödja stift och församlingar i arbetet att följa medlemmen genom livet. Satsningen beräknas omfatta utbildningsinsatser på samtliga nivåer, ett nytt gemensamt digitalt processtöd för församlingarna, förslag på kommunikationsinsatser samt möjlighet att dela goda exempel mellan församlingarna.

Redan i höst pågår arbete med att forma det kommande projektet inklusive roller, avgränsningar och mål. Det har konstaterats att medlemmarnas perspektiv och behov samt en fördjupad analys av hur andra medlemsorganisationer arbetar är viktiga att ta i beaktande då projektet formas. Arbetet med att tydliggöra omfattningen beräknas vara klart inför projektstart 2022.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:82.

Svenska kyrkan ska vara där människor är, skriver motionärerna och utskottet instämmer. Kyrkans närvaro i digitala kanaler är viktig. Utskottet är också överens med motionärerna om att Svenska kyrkan ska underlätta för församlingarna med gemensamma plattformar så att de enskilda församlingarna inte behöver göra detta arbete var för sig. Frågan problematiseras av att det idag är upp till församlingarna att själva välja exempelvis bokningssystem. Det är därför inte möjligt idag att erbjuda en app för dop där alla Svenska kyrkans församlingar enkelt ingår. Utskottet ser stora möjligheter i det pågående arbetet med *Färdplan för samverkan och digitalisering*. Där är intentionen att när Svenska kyrkan bygger ny infrastruktur så ska detta göras gemensamt. Fördelarna är flera såsom lägre kostnader, bättre hållbarhet samt ökad informationssäkerhet.

Under beredningen av ärendet har utskottet givits möjlighet till större insikt i arbetet med bland annat utvecklingen av den gemensamma webbplatsen och appar genom besök av ansvariga chefer på kyrkokansliet. Där framkom att tillgängligheten och sökbarheten är större för webbplatser än för appar. En app behöver en mer

omfattande marknadsföring för att nå målgruppen än en webbplats vars sidor kan nås via sökmotorer. Utvecklingen av webbplatser är därför mer kostnadseffektiv.

Det pågår löpande ett arbete med att optimera Svenska kyrkans webbplats efter de behov som besökarna har, både när det gäller teknisk utveckling och innehåll, såsom att använda samma ord och begrepp som målgruppen använder. Utskottet betonar också att webbplatsen idag tillgodoser delar av det som efterfrågas i motionen. Flera församlingar erbjuder till exempel digital bokning av dop.

Utskottet önskar en låg tröskel för människor att exempelvis döpa sina barn, men anser att detta är en fråga som inte kan lösas genom utveckling av en app i dagsläget. Detta handlar till stor del om hur den enskilda församlingen vill arbeta med dopet.

Utskottet föreslår att kyrkomötet ska avslå motion 2021:82.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Hannah Häggström, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Ellen Leijen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Katarina Ramnerö Ödestad, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Anna-Karin Andersson, Eva-Mai Mineur Tynong, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Staffan Bjerrhede.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Redan idag har Svenska kyrkan utvecklat ett par appar och man använder en hemsida som anpassas för att kunna besökas från såväl dator som mobiltelefon. Det är viktigt att kyrkan är där människor finns och hänger med i den tekniska utvecklingen. Motionen föreslår att fler appar, eller applikationer ska utvecklas av Svenska kyrkan. Då mitt yrkande inte fick gehör av utskottet, reserverar jag mig till förmån för ett bifall av motionen i sin helhet.

Mikael Eskilandersson

Förvaltarekapsutskottets betänkanden

F 2021:1–5

Förvaltarens utskottets betänkanden

- F 2021:1 Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk
- F 2021:2 Omsorg om djuren
- F 2021:3 Klimatkonsekvensanalys
- F 2021:4 Samverkansforum för klimat och hållbar utveckling
- F 2021:5 Hållbara textilier

Kyrkomötet
Förvaltarekapsutskottets betänkande 2021:1

Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk

Sammanfattning

I betänkandet behandlas fem motioner som på olika sätt berör Svenska kyrkans förvaltning av skogen som ingår i prästlönetillgångarna. Utskottet föreslår kyrkomötet att bifalla förslaget om en utredning i motion 2021:48. Kyrkostyrelsen bör utreda hur kyrkans regelverk bäst kan stödja ett hållbart skogsbruk och återkomma med nödvändiga förslag till ändringar i kyrkoordningen. Med anledning av motionärernas förslag i motionerna 2021:89 och 2021:96 anger utskottet att frågor om mänskliga rättigheter, biologisk mångfald och klimatet ska beaktas i utredningen.

Utskottet föreslår att med anledning av motion 2021:69 ska det då också klargöras hur utvecklingen mot ett mer hållbart skogsbruk ska redovisas.

Utskottet föreslår att motion 2021:66 ska avslås. Vindkraft är ett bidrag till nödvändig omställning av energiproduktionen i Sverige och Svenska kyrkans markförvaltning bör bidra till detta på ett ansvarsfullt sätt.

Till betänkandet finns fem reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. bifalla motion 2021:48 punkt 1,
2. bifalla motion 2021:48 punkt 2,
3. avslå motion 2021:66,
4. avslå motion 2021:69,
5. avslå motion 2021:89,
6. avslå motion 2021:96,
7. med anledning av motionerna 2021:69, 2021:89 och 2021:96 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda hur kyrkoordningens bestämmelser ska utformas för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar skogsförvaltning som möjligt med beaktande av bland annat mänskliga rättigheter, biologisk mångfald och klimatet samt överväga hur detta bäst redovisas.

Motionernas förslag

Motion 2021:48 av Mats Ludvigsson m.fl., Hållbar förvaltning av prästlönetillgångarna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. mot bakgrund av hur utvecklingen på skogsförvaltningens område generellt utvecklats, utreda hur kyrkoordningens skrivningar, kapitel 46, angående förvaltningen av prästlönetillgångarna ska utformas för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar skogsförvaltning som möjligt,

2. efter utredningen återkomma med förslag på erforderliga förändringar i kyrkoordningen.

Motion 2021:66 av Jan-Åke Isaksson och Daniel Engström m.fl., Vindkraft

Kyrkomötet beslutar att uttala en kritisk hållning till etablering av vindkraft i kyrkans skog och mark.

Motion 2021:69 av Sven Gunnar Persson m.fl., Hållbart skogsbruk

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att redovisa hur skogsbruket inom Svenska kyrkan bidrar till att skogens biologiska mångfald bevaras, skogsekosystemens funktioner säkras samt hur värdefulla kulturmiljöer värnas för framtiden.

Motion 2021:89 av Lars B Andersson m.fl., Biologisk mångfald i Svenska kyrkans skogsinnehav

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att bevarande av den biologiska mångfalden får en framträdande plats och så att de värderingar som lyfts fram i *Ett biskopsbrev om klimatet* kring hanteringen av skogen integreras i 46 kap.

Motion 2021:96 av Terence Hongslo m.fl., Direktiv för förvaltning av prästlönetillgångarna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram nya direktiv för förvaltning av prästlönetillgångarna så att mänskliga rättigheter och biologisk mångfald alltid går före ekonomisk avkastning och avverkningsvolym.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2021:89 och 2021:96 i Ln 2021:11y, *bilaga*.

Bakgrund

Ändamål, tillsyn och mål för förvaltningen är reglerat i kyrkoordningen och angivet i färdplan för klimatet

Den stora delen av de tillgångar i form av skog, jord och fonder som förvaltas av Svenska kyrkan utgörs av så kallade prästlönetillgångar (PLT). PLT är en självägande och stiftelseliknande förmögenhetsmassa. Svenska kyrkan förvaltar dessa tillgångar enligt bestämmelse i lag (1998:1591) om Svenska kyrkan, men kyrkan äger dem inte. PLT ger en avkastning på ungefär 500 miljoner kronor årligen som används för att finansiera kyrkans verksamhet.

Uppdraget att förvalta PLT har lämnats till stiftens vilket framgår av bestämmelser i kyrkoordningen. Stiftsfullmäktige ska utfärda reglemente och närmare bestämmelser om denna förvaltning liksom om annan verksamhet som stiftet bedriver. Stiftsfullmäktige kan också besluta huruvida förvaltningen ska delegeras till stiftsstyrelsen eller till en nämnd som rapporterar till stiftsfullmäktige men står under stiftsstyrelsens tillsyn.

Prästlönetillgångarna ska förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Tillgångarna ska därtill förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar.

Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen av prästlönetillgångarna. (SvKB 2009:6)

Kyrkostyrelsen har ansvar för tillsyn över stiftens förvaltning av PLT. Av bestämmelserna i kyrkoordningen framgår det att i tillsynen ingår det för kyrkostyrelsen att inhämta information från stiftens och att uppmärksamma kyrkomötet på allvarliga brister i förvaltningen. Tillsynsuppdraget omfattar också att ge stöd, råd och hjälp som rör förvaltningen. Det framgår även att kyrkostyrelsen årligen ska samråda med stiftens om förvaltningen av PLT.

Kyrkostyrelsen sammanställer årligen en rapport över sin tillsyn. Tillsynsrapporten redovisar bland annat en sammanställning av den rapportering som stiftens lämnat till kyrkostyrelsen och där framgår både ekonomiskt utfall och hur man i förvaltningen tagit miljöansvar och socialt ansvar. Rapporten fastställs av kyrkostyrelsen och delges därefter stiftens ansvariga och kyrkomötets ekonomiutskott. Den preliminära tillsynsrapporten *Samråd och tillsyn prästlönetillgångar 2020* fastställdes av kyrkostyrelsen i juni i år. Under rubriken Miljö och socialt ansvar i förvaltningen finns underrubriken Medverkan i Svenska kyrkans färdplan för klimatet. Där skriver kyrkostyrelsen bland annat ”Svenska kyrkans färdplan för klimatet innebär att Svenska kyrkan ska minska sin egen klimatpåverkan och bidra till mänskligens gemensamma arbete för att bromsa effekterna av klimatförändringarna.”

Under 2020 tog PLT fram sju olika etappmål som en del av arbetet med *Svenska kyrkans färdplan för klimatet* (www.svenskakyrkan.se/agenda2030//svenska-kyrkans-fardplan-for-klimatet). Dessa återfinns under rubriken *Förvaltning av skog och mark* i färdplanen. Bland annat ska PLT fortsätta att driva på investeringar i sol- och vindkraft, vidta olika åtgärder för att främja ett fossilfritt jordbruk och senast under 2021 sätta mål för en minskad klimatpåverkan.

Under 2020 har tre av stiftens försökt påverka sina arrendatorer mot ett fossilfritt jordbruk i samband med nya upplåtelse av arrenden. Vidare har fyra av stiftens genomfört aktiviteter eller på andra sätt verkat för forum för erfarenhetsutbyte för arrendatorer, exempelvis arrendatorsträffar med fokus på precisionsodling.

Under 2020 bidrog PLT, genom utarrendering av mark eller i egen regi, till en produktion av förnybar energi i form av vindkraft, vattenkraft och solenergi om totalt 1,1 TWh (1,0 TWh föregående år) vilket är en ökning med 10 procent. Produktionsökningen jämfört med 2019 kan till största del hänföras till vindkraften. Sju av de syddligt belägna stiftens har under 2020 inlett samverkan i ett gemensamt solkraftsprojekt.

I *Svenska kyrkans färdplan för klimatet* anges följande mål för PLT:

- som markägare, projektör och kapitalförvaltare verka för ökat träanvändande i byggnationer.
- fortsätta att driva på investeringar i sol- och vindkraft. Det kan göras både i små och stora projekt och i samverkan med andra aktörer.
- verka för att skapa forum för kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte och gemensamma projekt för våra arrendatorer. Syftet är att skapa ett hållbart och fossilfritt jordbruk.

- använda sig av möjligheten att påverka brukandet vid nyupplåtelse av arrenden om det anses lämpligt.
- sätta mål senast 2021 för en minskad klimatpåverkan. Drivning och transporter inom det egna skogsbruket ska sträva emot energieffektiva system och klimatneutrala bränslen.
- i sitt skogsbruk sträva efter att tillvarata den brukade skogsmarkens produktionspotential för ökad klimatnytta.
- ta stöd i aktuell forskning i arbetet med att öka skogarnas klimatnytta.

Hållbar förvaltning är ett återkommande ärende i olika sammanhang

Kyrkomötet har vid ett flertal tillfällen behandlat PLT:s förvaltning. Vissa frågor har återkommit i flera på varandra följande kyrkomöten och har då i sak bara behandlats en gång inom en och samma mandatperiod. Senast kyrkomötet i sak behandlade motioner om hänsyn till miljö och kulturvärden i skogsförvaltningen var 2014 då ekonomi- och egendomsutskottet (EE 2014:1) föreslog avslag på de lämnade motionerna med hänvisning till att man hade förtroende för stiftens kompetens på området, att kyrkostyrelsen och stiftens hade ett tillräckligt väl fungerande samråd och tillsyn samt att frågan om äganderätten till PLT var av stor betydelse för hur Svenska kyrkan kunde förfoga över dessa tillgångar och dess avkastning. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

Biskopsmötet har i november 2020 konstaterat, med anledning av information som lämnades till biskopsmötet, att det är av stor vikt att fortsätta att utveckla hållbarhetsarbetet inom skogsförvaltningen inte minst som följd av de uppmaningar biskopsmötet ger i *Ett biskopsbrev om klimatet*.

Det framgår av den preliminärt fastställda tillsynsrapporten att det i mars 2021 inkom en skrivelse från stiftsstyrelsen i Linköpings stift som belyste behovet av att definiera kyrkans grundläggande värderingar avseende markförvaltningen och av att konkretisera den teologiskt reflekterade förvaltning som *Ett biskopsbrev om klimatet* uppmanar till. Stiftsstyrelsen i Luleå stift har i april ställt sig bakom den skrivelsen. Kyrkostyrelsen konstaterar att man ser ett behov av att intensifiera arbetet med klimatfrågor och biologisk mångfald inom markförvaltningen och kommer därför att följa förvaltningarnas arbete med de mål som satts upp inom ramen för *Svenska kyrkans färdplan för klimatet*. Kyrkostyrelsen ser också behovet av att samtliga förvaltningar upprättar en årlig hållbarhetsredovisning i samband med årsbokslut.

Frågan om hur kyrkan förvaltar skogen är också ett ämne för allmänheten vilket märks genom att frågor med regelbundenhet ställs till ärkebiskopen eller generalsekreteraren kring detta, genom debattartiklar och på flera andra sätt.

Kyrkoordningsreglering kompletteras med särskilda bestämmelser

I kyrkoordningens 46 kap. 3 § finns bestämmelser om att förvaltningen ska vara ”effektiv” och ”etiskt försvarbar i enlighet med kyrkans värderingar”. Det framgår av kyrkostyrelsens preliminära tillsynsrapport att kyrkostyrelsen gör bedömningen att man detta oaktat kan ha förväntningar på ”flera taktiska och strategiska målsättningar” när det gäller ”andliga, sociala, miljörelaterade och kulturella värden i förvaltningen”.

När 46 kap. 3 § kyrkoordningen fick sin nuvarande lydelse angavs att utformningen med en övergripande inriktning och möjlighet för kyrkostyrelsen att utfärda närmare bestämmelser medförde att kyrkoordningen inte behövde innehålla detaljbestämmelser och att detta sätt att reglera medförde att man snabbare kan anpassa regelverket till förändringar i omvärlden.

Den bestämmelse som hittills utfärdats med stöd av detta (SvKB 2012:4) reglerar hur balanserade vinstmedel får placeras och lyder: ”Balanserade vinstmedel från förvaltningen av prästlönetillgångar ska placeras med iakttagande av största möjliga trygghet mot nominella förluster och med iakttagande av marknadsmässig avkastning.”

Vindkraft en del av hur uppsatta mål nås

Det framgår av kyrkostyrelsens preliminärt fastställda tillsynsrapport hur PLT bidrar till förnybar energiproduktion och i den utgör vindkraften en betydande del. Vindkraften bidrar med 76 procent av den förnybara energi, sammanlagt 1,1 TWh, som produceras inom PLT. Mängden mark som upplåts för vindkraft ökar och 69 vindkraftverk står på av kyrkan förvaltat mark och mängden antas öka de närmaste åren. Sammanlagt finns i Sverige drygt 4 000 vindkraftverk som producerar knappt 300 TWh förnybar energi per år.

Tillsynen rapporteras men inte resultatet av förvaltningen

Förvaltningen av PLT är delegerad till stiftens och står under kyrkostyrelsens tillsyn. Stiftens redovisning av förvaltningen delges församlingarna och kyrkostyrelsen. Den rapport som årligen sedan sammanställs av kyrkostyrelsen som en del av tillsynen av förvaltningen av PLT kommuniceras med stiftens ansvariga och med kyrkomötets ekonomiutskott. Det anges också i kyrkoordningen (46 kap. 5 c §) att om kyrkostyrelsen uppmärksammar allvarliga brister i ett stifts förvaltning ska kyrkostyrelsen i en skrivelse till kyrkomötet föreslå åtgärder. Den förväntan på rapportering som sker från kyrkostyrelsen till kyrkomötet på det här området kan beskrivas som en ”avvikelse-rapportering”.

Det är ovanligt att kyrkostyrelsen i sina skrivelser till kyrkomötet redovisar resultatet av den verksamhet som man har tillsyn över eller stödjer. Det är ett vanligare tillvägagångssätt att den kyrkliga verksamheten analyseras och beskrivs i särskilda rapporter som tas fram som led i kyrkostyrelsens löpande verksamhet. Sådana rapporter kan utgöra underlag för publicering i olika kanaler, för kyrkostyrelsens påverkansarbete, för dialog mellan olika delar av kyrkan och för kyrkostyrelsens löpande uppföljning av den verksamhet styrelsen ansvarar för eller har tillsyn över.

Bevarandet av biologisk mångfald och mänskliga rättigheter i kyrkoordningens bestämmelser om förvaltningen

Nuvarande bestämmelser i kyrkoordningen 46 kap. 3 § motiverades med att de inte bör vara för detaljerade och i stället kombineras med en möjlighet för kyrkostyrelsen att utfärda kompletterande anvisningar i form av närmare bestämmelser. Sedan 2010 har denna möjlighet nyttjats i det enda fall som anges ovan rörande kyrkoordningens regleringen. Kyrkostyrelsen samråder med stiftens och utgår sedan från att stiftens har adekvat kompetens för att förvalta tillgångarna och på att de olika samverkansorgan som upprättats kring förvaltningen av PLT säkerställer en god förvaltning. Stiftens förvaltning är alltså i betydande utsträckning självreglerande men under tillsyn av kyrkostyrelsen.

Ändamålet med PLT framgår dock av lag (1998:1591) om Svenska kyrkan: ”att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse”. Denna reglering och förhållandet att Svenska kyrkan inte formellt äger PLT utan är utsedda förvaltare av dem har hittills utgjort den avgränsning inom vilken förvaltningen mål-satts och reglerats.

I det certifieringsarbete och den uppföljning som görs kring förvaltningen av PLT ingår att beakta skyddandet av den biologiska mångfalden. Stiftens egendomsförvaltningars förening rapporterar att förvaltningen i stort sett uppnått fastställda krav på skydd av biologisk mångfald vad avser anpassat brukande, körskador, hänsynskrävande biotoper, naturvärdesträd, utvecklingsträd och högstubbar. Med hänvisning till debatten om skogen konstaterar kyrkostyrelsen följande i den preliminärt fastställda tillsynsrapporten 2020.

Kyrkostyrelsen ser ett behov av att intensifiera arbetet med klimatfrågor och biologisk mångfald inom markförvaltningen och kommer följa förvaltningarnas arbete med de mål som satts upp inom ramen för Svenska kyrkans färdplan för klimatet. Kyrkostyrelsen ser också behovet att samtliga förvaltningar upprättar en årlig hållbarhetsredovisning i samband med årsbokslut.

Utskottets överväganden

Motion 2021:48 Hållbar förvaltning av prästlönetillgångarna

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2021:48.

Utskottet bedömer att de nuvarande bestämmelserna i kyrkoordningen behöver ses över för att åstadkomma en tydligare inriktning mot ett skogsbruk som är hållbart i alla avseenden. Inriktningen behöver bli mer i linje med kyrkans grundläggande värderingar. Dagens bestämmelser betonar effektivitet och uttalar inte uttryckligen att förvaltningen ska vara hållbar. Utskottet delar läronämndens bedömning att en sådan översyn också kan vara teologiskt motiverad.

Bestämmelserna i kyrkoordningen måste göra det möjligt att bedriva en förvaltning där aktuella forskningsrön kan tas till vara och där det också är möjligt att med viss risk för tillfälligt sämre avkastning utforska nya modeller och bygga ny kompetens för en hållbar skogsförvaltning med de tidsperspektiv som krävs i detta sammanhang. Det är därför nödvändigt att förslag på kyrkoordningsändringar föregås av en gedigen utredning som belyser frågan ur andligt, socialt, miljömässigt och ekonomiskt perspektiv. En sådan utredning kan, utöver att föreslå ändringar i kyrkoordningen, i sig utgöra ett verktyg för att bidra till de förändringar som utskottet bedömer är nödvändiga för en långsiktigt hållbar skogsförvaltning.

Motion 2021:66 Vindkraft

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:66.

En omställning för ett hållbart klimat förutsätter förändringar i energiproduktionen. Förvaltarskapsutskottet menar att Svenska kyrkan bör bidra till denna omställning med de förutsättningar kyrkan har. Vindkraften är en del av omställningen och utskottet bedömer att tillståndsprocessen innan vindkraftverk får etableras säkerställer att man tar nödvändiga hänsyn.

Utskottet inser att det finns risker med etablering av nya vindkraftverk. När det blir aktuellt med vindkraftverk på mark som Svenska kyrkan förvaltar är det därför viktigt att kyrkan är noggrann med att detta görs på ett sätt som minimerar skadan. Men att med medvetenhet om fördelar och nackdelar använda vinden som en kraftkälla är något som stift och församlingar kan ta ansvar för.

Motion 2021:69 Hållbart skogsbruk

F 2021:1

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:69.

Kyrkostyrelsen har ett ansvar för att utöva tillsyn över skogsförvaltningen och att stödja en förvaltning i linje med kyrkans grundläggande värderingar. En del av denna tillsyn är en samlad redovisning av utvecklingen inom skogsbruket. Utskottet konstaterar att det finns utrymme för kyrkostyrelsen att bli mer aktiv i sin tillsyn, inte bara genom stödjande riktlinjer och aktiv kompetensutveckling utan också genom att uppföljningen redovisas i fler sammanhang. När kyrkostyrelsen utreder hur kyrkoordningen bäst ska ge möjligheter att främja ett hållbart skogsbruk bör man också belysa hur utvecklingen mot ökad hållbarhet ska redovisas.

Motion 2021:89 Biologisk mångfald i Svenska kyrkans skogsinnehav

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:89.

Utskottet är övertygat om att en hållbar skogsförvaltning kommer att bidra till arbetet för klimatet och vara i linje med de tankar som formuleras i *Ett biskopsbrev om klimatet*. Den utredning som utskottet föreslår förväntas belysa hur modern skogsförvaltning på bästa sätt kan ges förutsättningar att bidra till en förbättring av klimatet utifrån aktuellt kunskapsläge.

Motion 2021:96 Direktiv för förvaltning av prästlönetillgångarna

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:96.

Det finns ett starkt stöd för att Svenska kyrkans skogsförvaltning ska värna mänskliga rättigheter och biologisk mångfald. Förvaltarens utskottet är enigt om att detta är nödvändiga krav på förvaltningen. En långsiktig skogsförvaltning måste även vara ekonomiskt hållbar. Utskottet är övertygat om att ett miljömässigt hållbart skogsbruk samtidigt kan vara ekonomiskt bärkraftigt och ge ett fortsatt bidrag till den kyrkliga verksamheten. Den utredning som utskottet föreslår måste då belysa hur en sådan ekonomisk bärkraft bäst kan balanseras mot andra viktiga värden som urfolkens rättigheter och den biologiska mångfalden.

När det sedan kommer till att bedriva ett skogsbruk med alla relevanta hänsyn konstaterar utskottet att den nuvarande ordningen där stiftens ansvar för hur förvaltningen bedrivs är rimlig. Verktyg som certifiering, kompetensutveckling, uppföljning och samråd bidrar med förutsättningar för att kontinuerligt uppmärksamma och åtgärda brister.

Utredningsuppdrag till kyrkostyrelsen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar med anledning av motionerna 2021:69, 2021:89 och 2021:96 att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda hur kyrkoordningens bestämmelser ska utformas för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar skogsförvaltning som möjligt med beaktande av bland annat mänskliga rättigheter, biologisk mångfald och klimatet samt överväga hur detta bäst redovisas.

Utöver det uppdrag som utskottet ovan föreslår ska ges till kyrkostyrelsen i enlighet med motion 2021:48, bör kyrkostyrelsen också med anledning av motionerna 2021:69, 2021:89 och 2021:96 få i uppdrag att se över kyrkoordningens bestämmelser

för att säkerställa att det som utskottet här har framhållit kommer till uttryck i regleringen om prästlönetillgångarnas skogsförvaltning. Vidare bör kyrkostyrelsen överväga hur det bäst redovisas.

Digitalt sammanträde den 8 oktober 2021

På förvaltarens utskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

David Axelson-Fisk, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Ida Netzel, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Anna Karin Hammar, Victor Månsson, Kerstin Lindh Wallin, Carin Jakobsson, Margareta Hedström, Daniel Spiik, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskop Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot beslut i förvaltarens utskottets betänkande 2021:1 Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk till förmån för motionerna 2021:69, 2021:89 och 2021:96.

Då intentionen i dessa tre motioner tas med i det förslag till utredningsuppdrag som utskottet ger till kyrkomötet att uppdra till kyrkostyrelsen, hur kyrkoordningens bestämmelser ska utformas för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar skogsförvaltning som möjligt med beaktande av bland annat mänskliga rättigheter, biologisk mångfald och klimatet, samt med hänvisning till helheten i förvaltarens utskottets betänkande 2021:1 så anser jag att även de ovan nämnda motionerna bör bifallas.

Margareta Carlsson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot förvaltarens utskottets beslut i betänkande 2021:1 till förmån för bifall till motion 2021:69.

Anne Olofsson

Reservation 3

Utskottet föreslår bifall till motionens båda att-satser i motion 2021:48 vilket jag reserverar mig emot med denna motivering:

Vi har idag en väl fungerande förvaltning och styrning av våra prästlönetillgångar, som vi ska slå vakt om! Motionen, om den bifalls, kan skapa en oreda och fördring av skogsbruket. Detta motiverar samtidigt inte heller att stärka det motionen anser sig vilja med ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar skogsförvaltning.

Jan-Åke Isaksson

Reservation 4

Utskottet föreslår att motion 2021:66 avslås vilket jag reserverar mig emot med denna motivering:

Motionen tar upp negativa miljömässiga och sociala värden som vindkraftverken medför, vilket här olyckligt förbises. Jag anser att man inte tar direkt hänsyn till all den fakta som framkommer, som samtidigt påverkar klimatet negativt som motionen beskriver.

Att kyrkomötet uttalar en kritisk hållning som att-satsen anser, fastän ansvaret ligger på annan nivå, är fullt möjligt. Att många medlemmar i Svenska kyrkan drabbas hårt verkar inte ha någon betydelse. Jag anser att man ska ta den yttersta hänsynen till dessa.

Vi måste säkra vår kraftproduktion i landet och då går det inte att bli allt för beroende av väderbaserade kraftkällor. Samtidigt kräver marknaden en säker energi, det med en god rotationsenergi. Vindkraft som inte är planerbar bidrar till ett betydligt mer störningskänsligt system.

Därför anser jag att motionen ska bifallas i sin helhet.

Jan-Åke Isaksson

Reservation 5

Jag reserverar mig mot utskottets förslag att ge kyrkostyrelsen ett utredningsuppdrag med anledning av motionerna 2021:69, 2021:89 och 2021:96.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:11y

Hållbart förvalterskap

Läronämndens yttrande över motionerna 2021:89 och 2021:96

Läronämnden anförde i sitt yttrande 2014:12y följande.

Enligt skapelseberättelserna i Första Moseboken har människan ansvar att förvalta skapelsen. Jesus ger en vision av Guds rike som befriar och uppfordrar oss att dela evangelium och bygga en värld där Guds vilja sker.

Under de senaste decennierna har den teologiska, pastorala och praktiska medvetenheten ökat om betydelsen av skapelsens integritet i relation till människans förvalterskap. Med hänsyn till detta, och till nuvarande kunskapsläge i klimat- och miljöfrågor, behövs en teologiskt motiverad bearbetning av kyrkoordningens kapitel 46, särskilt 3 §, i syfte att uppnå långsiktig ekologisk, ekonomisk, social och andlig hållbarhet.

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Margarethe Isberg har deltagit i nämndens överläggningar men var inte närvarande vid beslutstillfället.

Kyrkomötet
Förvaltarekapsutskottets betänkande 2021:2

Omsorg om djuren

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:22 i vilken motionären föreslår att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att teologiskt låta utforska djurens livssituation, värde och värdighet. En sådan utforskning ligger i linje med Svenska kyrkans betoning av en skapelseorienterad livssyn och människans samverkande roll i skapelsen.

Utskottet föreslår därför att motionen ska bifallas.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2021:22.

Motionens förslag

Motion 2021:22 av Anna Karin Hammar, Omsorg om djuren

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att teologiskt låta utforska djurens livssituation, värde och värdighet.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2021:22 i Ln 2021:8y, *bilaga*.

Bakgrund

Tidigare behandling av frågan om djurens värde och värdighet

Den specifika frågan om djurens ställning utifrån ett teologiskt perspektiv har inte formellt behandlats i kyrkomötets sammanhang på mycket länge. Men ett erkännande av djurs värdighet finns med indirekt i många av dagens kyrkliga initiativ så som miljöcertifiering, hållbart skogsbruk och en färdplan för klimatet. Även det årligen återkommande firandet av *Skapelsetid* kan nämnas här. Skapelsetid avslutas på djurskyddshelgonet Franciskus dag. Dessutom är i många församlingar gudstjänster med djur och med förbön för djur ett återkommande inslag.

Motionens ifrågasättande av uppfödandet av djur under ”industriliknande förhållanden” för att bli till föda för människor och hänvisningen till det ökande utbudet av växtbaserad mat berör också frågan om vegetarisk kost som behandlades under kyrkomötet 2013 (motion 2013:56, betänkande KI 2013:6). Då avslogs motionen som syftade till att öka den vegetariska kosten vid kyrkliga arrangemang med argumentet att

ekologiskt hållbar matkonsumtion inte enbart handlar om valet mellan vegetarisk mat och kött.

Svenska kyrkan har i många ställningstaganden betonat hela skapelsens helighet och på så sätt åtminstone indirekt framträtt som advokat för djurens värde och värdighet, ibland också explicit. Ett tidigt exempel är 1976 års text *Djuretik* där Jarl Hemberg på initiativ av Svenska kyrkans biskopsmöte utreder djurens integritet etiskt och teologiskt. 1995 yttrade sig läronämnden (Ln 1995:502) med anledning av två motioner till ombudsmötet om djuretiska frågor. Med hänvisning till texten från 1976 fastslogs det då att ”djur med förmåga att lida måste tillerkännas egenvärde och att människan är skyldig att ta hänsyn till djurens behov av föda, rörelseutrymme och välbefinnande.” Ett senare exempel är kyrkostyrelsens yttrande till SOU 2015:15 där Svenska kyrkan uppmanar Sverige att inom EU verka för ett mera ambitiöst djurskydd. Det lyfts fram att människan delar skapelsen med annat liv och att hon utifrån skapelsetron har ett ansvar för andra arters goda livsvillkor. Ambitionerna i djurskyddet bör därför inte sänkas av konkurrensskäl. 2019 har *Ett biskopsbrev om klimatet* explicit inkluderat djuren bland dem som hotas av klimatförändringarna (s. 15). Det kritiseras att uppdraget till människan att ”härska över djuren” (1 Mos 1:28) har tagits som ursäkt för hänsynslös exploatering (s. 62). Människans kallelse som förvaltare får inte användas till att försvara koloniala och hierarkiska strukturer som nekar djur, som befunnit sig i skalans nedre ände, sitt fulla värde (s. 63). Och i höst publiceras på uppdrag av kyrkomötet 2019 texten *Människan i skapelsen* som utifrån *Ett biskopsbrev om klimatet*, påvens encyklika *Laudato Si* och samisk andlighet lyfter fram djurens betydelse och integritet i skapelsegemenskapen.

Teologisk reflektion

En skapelseorienterad livssyn så som den efterlyses i *Ett biskopsbrev för klimatet* (s. 65) utgår från att hela jorden är en gåva från Gud och att allt på denna jord hänger samman i en ömsesidigt beroende livsväv (s. 63). Även om människan som Guds avbild (1 Mos. 1:27) har en särställning i denna livsväv kan hon aldrig ställa sig utanför skapelsens sammanhang. Hon skulle inte överleva ett ögonblick utan delaktighet i ekosfärens intrikata samspel. Djuren spelar en viktig roll i detta samspel och var enligt första skapelseberättelsen inte tänkta som föda för människan (1 Mos. 1:29). I Bibeln intar djuren en självklar plats i skapelsegemenskapen. När Adam i sitt första möte med djuren får i uppgift att namnge dem, vittnar det om en speciell relation mellan människa och djur. Djuren finns på ett självklart sätt med tillsammans med människan i Guds stora räddningsaktion inför den stora floden, och Noa-förbundet ingås inte bara med människor utan med allt levande, alltså också med djuren. Den självklara omsorgens relation mellan människa och djur kommer till uttryck i herdetemat som löper som en röd tråd genom Bibeln. Nyckelgestalterna i Gamla testamentet från Abraham till David var herdar och centrala texter både i Gamla testamentet (Ps. 23) och Nya testamentet (Joh. 15) myntar denna förtroendefulla, respektfulla relation mellan människa och djur på relationen mellan Gud och människa. Men djuren är inte bara ändamål för omsorg utan de samverkar med Gud (4 Mos. 22:23, Jona 2:1, m.m.), lovsjunger Gud (Ps. 104 m.m.), finns med som Jesu följeslagare (Mik. 1:13) och ses som en naturlig del i den eskatologiska visionen av en försonad skapelse (Jes. 11). Att djur i det gamla Israel också användes som offerdjur speglar en arkaisk logik och är något som redan kritiseras i Gamla testamentet (Jes. 1:11, Hos. 6:6, m.m.). Jesu tempelrensning kan ses som en grundläggande kritik av denna ritual (Joh. 2:15). Istället beskrivs han själv som det slaktade lammet (Upp. 5:6) och den som gjort ett slut på allt offrande (Heb. 9).

Det bibliska vittnesbördet om djurens självklara plats och betydelse i skapelsen och därmed i människans värld ger skäl för att inte låta djurens betydelse falla i glömska. Genom kristendomens historia har för det mesta människans överhöghet över djuren betonats, men det har också alltid funnits de som kritiserat en instrumentalisering av djuren utifrån människans gudsavbildlighet. Franciskus var inte först utan redan Basilios den store kallade djuren för syskon. Medan René Descartes såg djur som själslösa maskiner, var teologer som Martin Luther och John Wesley övertygade om att djur har en själ och därför behöver behandlas väl. Människans intellektuella överlägsenhet används däremot fortfarande som ett argument för en strikt hierarki mellan människor och djur. Relationen mellan människan och djuren behöver kontinuerligt omprövas, också i takt med naturvetenskapens nya upptäckter om djurs mentala och emotionella liv. Idag är det i vart fall ”inte längre hållbart att hävda människans gudsavbildlighet som ett argument att instrumentalisera djuren” (Helena Röcklinsberg, SvD 7 juli 2004).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2021:22.

Utskottet menar att frågan om djurens livssituation, värde och värdighet spelar en viktig roll i samband med kyrkans ansvar för skapelsen. Aktuell nyhetsrapportering visar i hur stor utsträckning djurs livssituation är påverkad av bland annat klimatförändringarna. Därför ställer sig utskottet positivt till motionens intention att i arbetet för klimat och hållbarhet kontinuerligt uppmärksamma djurens värde och deras betydelse för skapelsens mångfald. Svenska kyrkan behöver uppmärksamma den internationella diskussionen om djurens värdighet och bidra till den på grundval av de dokument som den senaste tiden publicerats och som rört vid frågan om djurens värde, bl.a. *Ett biskopsbrev om klimatet*, färdplan för klimatet och studiematerialet om naturens rättigheter. Av bakgrundsbeskrivningen framgår det att djuren intar en självklar plats i skapelsen och människans ansvar för skapelsen behöver utövas med lyhördhet för djuren som medskapade varelser. Den teologiska utforskningen av djurens livssituation och värdighet behöver anknyta till och vidareutveckla inriktningen som de befintliga dokumenten ger uttryck för.

Förvaltarskapsutskottet föreslår därför att motion 2021:22 ska bifallas.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På förvaltarskapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Michael Nausner, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Ida Netzel, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorn.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Anna Karin Hammar, Victor Månsson, Kerstin Lindh Wallin, Carin Jakobsson, Margareta Hedström, Daniel Spiik, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskop Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot beslutet till förmån för att motionen ska anses vara besvarad.

Stefan Linderås

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag med denna motivering:

Det är rätt och riktigt att djuren ska behandlas med respekt och värdighet. Svenska kyrkan ska stå upp för detta utifrån Bibelns budskap, där djuren intar en självklar plats i skapelsegemenskapen. Dessvärre kan detta komma att utmanas om Svenska kyrkan öppnar upp för att låta andra politiska ideologier spridas i främst av islamistiska företrädare att husera i kyrkorummen. Särskilt den smärtsamma halal- och kosherslakten som tillämpas är en uppenbar risk och onödig plåga för djuren.

I övrigt är denna jord så utformad att vi redan idag hänger ihop med varandra och som samtidigt har ett ömsesidigt beroende. Hur kyrkostyrelsen ska utforska denna motion, låter inte som en hanterlig uppgift.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:8y

Omsorg om djuren

Läronämndens yttrande över motion 2021:22

I läronämndens yttrande 1995:502 anfördes:

Människan som skapad till Guds avbild har sitt eget särskilda värde. Arten homo sapiens kan avkrävas moraliskt ansvar. Denna grundvärdering delar kyrkan med många människor i en humanistisk tradition. Enligt kyrkans synsätt har människans unika värde sitt yttersta fäste i hennes outgrundliga gudsrelation.

I kristen tradition har denna människosyn ibland använts för att förringa – och ibland t.o.m. fränkänna – djuren ett moraliskt egenvärde. Det råder idag en omfattande teologisk konsensus om att människans värde inte utesluter, utan tvärtom framhäver, den övriga skapelsens integritet.

Läronämnden konstaterar att sedan detta yttrande avgavs har det skett en fortsatt utveckling från ett antropocentriskt till ett mer skapelseorienterat förhållningssätt både internationellt och i Sverige. Läronämnden konstaterar vidare att en därtill relaterad teologisk reflektion pågår inom den världsvida kyrkan. En teologisk utveckling som bidrar till att ytterligare värna skapelsens integritet är ett uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Wininge.

Margarethe Isberg har deltagit i nämndens överläggningar men var inte närvarande vid beslutstillfället.

Kyrkomötet Förvaltarekapsutskottets betänkande 2021:3

Klimatkonsekvensanalys

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:59, i vilken motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att ta fram en modell för klimatkonsekvensanalys i likhet med Svenska Kyrkans Ungas beslut vid Riksårsmötet 2020. I motionen lyfts att en sådan klimatkonsekvensanalys kan ske som en del av barnkonsekvensanalysen. Utskottet menar att risken med ökad byråkrati är stor om en sådan analysmodell implementeras. Det som behövs är inte en ny analysmodell som producerar nya dokument utan mer konkret arbete och tillit i den pågående processen med färdplan för klimatet för att uppnå klimatneutralitet 2030.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:59.

Motionens förslag

Motion 2021:59 av Lisa Gerenmark och Ida Netzel, Klimatkonsekvensanalys

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en modell för klimatkonsekvensanalys.

Bakgrund

Motionärerna föreslår att en klimatkonsekvensanalys införs för att göra klimatfrågan till en fråga som genomsyrar allt som kyrkan gör och är. För att inte denna modell till analys ska lägga en för stor börda på verksamheten föreslås att den blir en del av barnkonsekvensanalysen.

Tidigare behandling i kyrkomötet om barnkonsekvens- och miljökonsekvensanalys

Redan vid kyrkomötet 2009 beslutades att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta ett arbetssätt så att det görs en barnkonsekvensanalys inför beslut (KmSkr 2009:18). Under våren 2012 togs det fram en *Handbok för barnkonsekvensanalys i Svenska kyrkan* och en försöksverksamhet i några stift genomfördes. Den följdes av en skrivelse från kyrkostyrelsen till kyrkomötet 2012 (KsSkr 2012:3) och kyrkomötet beslutade i enlighet med förslaget (O 2012:6, KmSkr 2012:1) vilket innebar att bestämmelser

infördes i kyrkoordningen om att en barnkonsekvensanalys ska göras i beredningskedet av ärenden inför alla beslut, på alla nivåer. Det sågs som ett sätt att förverkliga FN:s barnkonvention (KsSkr 2012:3).

Barnkonsekvensanalysen diskuterades åter under kyrkomötet 2016. Då handlade det bland annat om utmaningar gällande barnkonsekvensanalysens implementering i kyrkans beslutsprocesser på olika nivåer.

Vid samma kyrkomöte, och i kölvattnet av Parisavtalets mål att begränsa klimatuppvärmningen till 1,5 grader, motionerades det också om en miljökonsekvensanalys som påminner om föreliggande motion om en klimatkonsekvensanalys. Skillnaden till föreliggande motion var att det då föreslogs att en paragraf om miljökonsekvensanalys skulle införas i kyrkoordningen *vid sidan om* barnkonsekvensanalysen eftersom miljön i likhet med barnen har svårt att föra sin talan (motion 2016:3, EE 2016:2). Utskottet ansåg att motionen skulle avslås då det redan fanns ett ökat fokus på hållbarhetsfrågor på alla nivåer i Svenska kyrkan. Kyrkomötet följde utskottets förslag till beslut.

Vid kyrkomötet 2018 behandlades en motion i vilken föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda hur kyrkoordningens regler för barnkonsekvensanalys fungerar och att föreslå förbättringar. Motionärerna motiverar sitt förslag med att kravet på barnkonsekvensanalys lett till ett stort antal beslutsprövningar (motion 2018:13, O 2018:6). Utskottet föreslog att motionen skulle avslås och motiverade det bl.a. med pågående utvecklingsarbete. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Kopplingen mellan konsekvenser för klimatet och konsekvenser för barn reflekteras det i olika sammanhang om, inte minst i *Ett biskopsbrev om klimatet*. I juni 2021 hölls webinariet *Barns rättigheter i ett förändrat klimat*, i samarbete mellan Luleå stift och nationell nivå, som samlade information och material kring just den kopplingen.

Analys av klimatkonsekvenser

Svenska kyrkans Unga har i sitt påverkansdokument 2022–2025 angett som mål att förmå Svenska kyrkan att vid sidan om *Färdplan för klimatet* upprätta en klimatkonsekvensanalys som ska användas inför samtliga beslut.

Med *Färdplan för klimatet* ställer sig Svenska kyrkan bakom Agenda 2030 som antogs av FN år 2015. Klimatmålen som anges i färdplanen kan ses som kriterier för den klimatanalys som behöver göras i Svenska kyrkans samlade verksamhet. I färdplanen anges som effektmål att kyrkan ska ha nått klimatneutralitet 2030, att klimatkrisens andliga och existentiella frågor ska betonas och att i klimaträttvisans namn de människor som drabbas mest av klimatförändringar får ett särskilt stöd. En rad olika projekt har påbörjats inom ramen för arbetet med *Färdplan för klimatet*.

Arbete på nationell nivå

När det gäller konsekvenser för klimatet kan nämnas att det på nationell nivå görs hållbarhetsbedömningar på upphandlingar och de ramavtal som tas fram för Svenska kyrkans enheter. I *inköpskatalogen* (se Svenska kyrkans webbshop) beskrivs hur hållbarhetsbedömning och granskning genomförs av avtal som har särskilt stor hållbarhetsrisk, däribland klimatrelaterade utsläpp. I syfte att minska klimatpåverkan har nationell nivå inlett ett arbete med att studera förutsättningarna för att kunna göra utsläppsanalys på Svenska kyrkans samlade inköpsdata. Analysen omfattar ungefär 85 procent av alla församlingars inköpsdata.

Andra exempel på nationell nivåns arbete med att minska den kyrkliga verksamhetens klimatpåverkan är finanspolicyn som utgår bland annat från en analys om investeringars konsekvenser på klimatet. Act Svenska kyrkan genomför regelmässigt

miljö- och klimatkonsekvensanalyser i samtliga landprogram. Sedan 2015 har nationell nivå hållbarhetsrapporterat i enlighet med standarden GRI som inbegriper krav på rapportering av klimatutsläpp. Svenska kyrkan på nationell nivå är medlem i Fossilfritt Sverige som startades på initiativ av regeringen 2015 före FN:s stora klimatmöte i Paris och samlar aktörer i form av företag, kommuner, regioner och organisationer som ställer sig bakom deklarationen om att Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer.

Verktyg för stift, pastorat och församlingar

För att komma igång med en effektiv klimatomställning finns det idag en övergripande resurs för kyrkans stift, pastorat och församlingar, nämligen *hållbarhetsportalen* (<https://internwww.svenskakyrkan.se/hallbarhetsportalen>). Portalen tillhandahåller en mångfald av material om och exempel på hållbar utveckling utifrån sociala, ekonomiska, ekologiska och inte minst andliga/existentiella perspektiv. *Ett biskopsbrev om klimatet* spelar en nyckelroll vad gäller sistnämnda perspektiv.

Klimatanalys och hållbarhetsanalys i vidare bemärkelse kan idag göras med webbverktyg av olika slag. Exempelvis kan kyrkans olika nivåer beräkna energiåtgången i den mån den påverkar klimatet. Visualiserings- och analysverktyget *Visa* hjälper pastorat att vid sidan av andra parametrar också hålla kontroll på klimatpåverkan. Några stift har börjat arbeta med konsultfirman Cemasys webbaserade system för klimatredovisning, som en hjälp för att beräkna och redovisa hela verksamhetens klimatpåverkan. Kyrkokansliet tillhandahåller även ett online-verktyg på intranätet som möjliggör för församlingar att göra beräkningar av sitt ekologiska fotavtryck för vissa delar av verksamheten. Alternativt kan församlingar få en mall, som kyrkokansliet på begäran av Svenska kyrkans redovisningskommitté tagit fram, där de kan göra en frivillig hållbarhetsredovisning.

Sedan ett antal år tillbaka finns Svenska kyrkans miljödiplomerings som ett redskap för församlingar att ställa om sin verksamhet så att den blir mer och mer hållbar. Miljödiplomeringsen bygger på en kontinuerlig process av analys, implementering och uppföljning vad gäller miljöåtgärder. I dagsläget deltar ungefär var tionde församling i den diplomeringsprocessen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:59.

Utskottet anser att motionen är viktig och att den lyfter en central framtidsfråga för Svenska kyrkan och hela världen. Klimatet är en ödesfråga som behöver beaktas i kyrkans alla vägval. Miljöengagemang måste därför ha en framskjuten plats i Svenska kyrkan. Utskottet värdesätter motionärernas intention att en modell tas fram för klimatkonsekvensanalys i likhet med Svenska Kyrkans Ungas beslut vid Riksårsmötet 2020. I motionen lyfts att en sådan klimatkonsekvensanalys kan ske som en del av barnkonsekvensanalysen. Samtidigt menar utskottet att risken med implementeringen av en klimatkonsekvensanalys ändå är att den leder till ökade krav på dokumentation och mer byråkrati. Dessutom genomsyrar hållbarhetsengagemanget redan idag mycket av Svenska kyrkans arbete och det som behövs är inte en ny analysmodell som producerar nya dokument utan mer konkret arbete och tillit i den pågående processen. En del av processen för att nå klimatneutralitet 2030 är *En färdplan för klimatet* som omfattar hela Svenska kyrkans omställningsarbete. Utskottet anser att det är det

programmet som behöver vara i fokus och att det behöver få tid och plats för att växa under de kommande åren.

Utskottet föreslår därför att motion 2021:59 ska avslås.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På förvaltarens utskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Michael Nausner, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Ida Netzel, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Anna Karin Hammar, Victor Månsson, Kerstin Lindh Wallin, Carin Jakobsson, Margareta Hedström, Daniel Spiik, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskop Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot beslutet till förmån för bifall.

Margareta Carlsson

Reservation 2

Behovet av en klimatkonsekvensanalys i Svenska kyrkan identifierades av Svenska Kyrkans Unga under 2020, och Öppen kyrka hörsammade detta. De Ungas Kyrkomöte 2021 tycker att behovet av en klimatkonsekvensanalys är väldigt stort. Dock har det tidigare motionerats om miljökonsekvensanalys i kyrkomötet, men som fått avslag. Samtidigt behöver vi agera för klimatet, och en klimatkonsekvensanalys är ett steg alla i Svenska kyrkan kan ta idag. Att göra en klimatkonsekvensanalys vid varje beslut är i högsta grad rimligt. Det behövs nu, egentligen helst redan tidigare, men att reflektera över påverkan på klimatet måste göras och bli en naturlig del av en beslutsprocess, precis som barnkonsekvensanalysen är. Både klimatkonsekvenser samt barns och ungas perspektiv behöver genomsyra allt vårt arbete.

För att inte tynga beslutsprocesser med fler analyser är förslaget att klimatkonsekvensanalysen ligger under barnkonsekvensanalysen då båda berör vår och kommande generationers framtid. De Ungas Kyrkomöte konstaterar att barnkonsekvensanalysen ser bra ut på papperet men omsätts inte i praktiken – därför behöver vi tillsammans blåsa liv även i barnkonsekvensanalysen. Klimatkonsekvensanalysen kan stärka dagens barnkonsekvensanalys, göra den mer angelägen samt göra så att den används i större utsträckning.

Klimatet och vår gemensamma framtid är för viktiga för att avslå motionen. Därför reserverar jag mig mot utskottets beslut och yrkar bifall till motionen.

Ida Netzel

Kyrkomötet Förvaltarens utskottets betänkande 2021:4

Samverkansforum för klimat och hållbar utveckling

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:74 i vilken motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att initiera inspirerande och praktiskt orienterade nationella samverkansforum tillsammans med externa aktörer för att diskutera klimat och hållbar utveckling. Utskottet värdesätter motionärernas intention men anser att det i dagens läge räcker med de olika samarbeten för klimatet som Svenska kyrkan redan är involverad i. I stället för nya samverkansforum behöver *En färdplan för klimatet* vara den kanal genom vilken pågående och nya samarbeten ska koordineras.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:74.

Motionens förslag

Motion 2021:74 av Ida Netzel m.fl, Samverkansforum för klimat och hållbar utveckling

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. initiera och anordna återkommande nationella samverkansforum med interna och externa aktörer för att diskutera klimat och hållbar utveckling, med syfte att inspirera samt hitta klimatsmarta och hållbara lösningar inom miljö- och klimatarbeten,
2. undersöka med vilken periodicitet samverkansforum bör samlas för att få bäst effekt.

Bakgrund

Det finns en bredd av olika samverkansformer kring hållbarhets- och klimatfrågor med såväl ekumeniska som andra samhällsaktörer som Svenska kyrkan är en del av.

Internationell och nationell ekumenisk samverkan för klimat och hållbarhet

Ett biskopsbrev för klimatet betonar vikten av ett ökat samarbete mellan kyrkor och religioner för klimatet och värdesätter i det sammanhanget också påvens encyklika *Laudato Si'*

Lutherska världsförbundet (LVF), som Svenska kyrkan är medlem i, har i sitt dokument *Kyrkan i det offentliga rummet* uttryckt att kyrkan behöver delta i det offentliga samtalet för att det offentliga rummet ska vara en rättvis plats för alla. En

sådan rättvisa kräver att det offentliga rummet kännetecknas av *samverkan* mellan alla grupper i samhället. Klimatfrågor betecknas här som frågor som angår alla och som kräver handlande på individ-, kollektiv-, och regeringsnivå.

Utöver det internationella klimatsamarbetet inom LVF bedrivs även ett sådant inom två andra organisationer som Svenska kyrkan är medlem i. Den ena är Kyrkornas världsråd (KV) och den andra Europeiska kyrkokonferensen (KEK). Inom dem sker samverkan i bön och arbete för att bemöta klimatförändringens globala utmaningar. Inom KV är det programmet för fred, rättvisa och skapelsens integritet som sedan 1983 betonat det kristna ansvaret för skapelsens bevarande och i KEK är Svenska kyrkan aktivt involverad i det europeiska kristna miljönätverket (www.ecen.org).

På nationell nivå spelar Sveriges kristna råd (SKR) en nyckelroll i Svenska kyrkans ekumeniska arbete med denna fråga. Svenska kyrkan medverkar i SKR:s skrift *Värna den jord som Gud älskar* och i uppmärksammandet av *Skapelsetid* i kyrkans gudstjänster (i år mellan 1 september och 4 oktober). Vidare i nätverket *Grön kyrka* som växte fram ur SKR:s arbetsgrupp för miljö och klimat och i samarrangemanget av *Pilgrims Walk for Future*, men också i form av medlemskap i *Klimatriksdagen* via SKR.

2008 tog Svenska kyrkan initiativ till interreligiöst påverkansarbete inför klimatmötet i Köpenhamn 2009. Religiösa representanter samverkade då vid formuleringen av *Uppsala Climate Manifesto*. Det mångreligiösa påverkansarbetet för klimatet fortsatte såväl inför Parisöverenskommelsen 2015 som inför klimatmötet i Marrakesh hösten 2016 (COP22). Då uppmanade Svenska kyrkan, tillsammans med över 300 religiösa och andliga ledare från 58 länder, världens stater att omdirigera de globala kapitalflödena, bort från fossilt till klimatsmarta lösningar. Ett aktuellt exempel för interreligiös samverkan är engagemanget i *Interfaith Call for Ecocide Law* via SKR, ett engagemang som syftar till att införa ekocid i brottsbalken för den internationella brottmålsdomstolen i Haag (ICC).

Samverkan för klimat och hållbarhet med andra samhällsaktörer

Svenska kyrkans internationella arbete bedrivs sedan 2019 under namnet Act Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsen är det högsta beslutande organet. Act Svenska kyrkan är medlem i ACT-alliansen som består av cirka 140 kyrkor och trosbaserade biståndsorganisationer över hela världen. Svenska kyrkan deltar i dialogen för klimat- och miljö rättvisa i ACT-alliansens samverkansgrupper. Inom dem samverkar aktörerna på olika nivåer – FN, EU och Norden – bland annat för att påskynda klimatfinansiering för de mest klimatutsatta länderna. I enlighet med rekommendationen i *Ett biskopsbrev om klimatet* bedrivs påverkansarbete inom EU för att förverkliga rika länders kompensation till fattiga länder för klimatförändringar.

Act Svenska kyrkan är del av sekulära världsvida nätverk som Climate Action Network som länkar samman ett stort antal klimatinitiativ och Global Network of Civil Society Organizations for Disaster Respon som är ett nätverk av organisationer som vill stärka samhällets motståndskraft mot katastrofer, inte minst klimatrelaterade katastrofer. Act Svenska kyrkan har dessutom rådgivarfunktion till Sveriges representant i Gröna klimatfonden, en fond som grundades 2010 för att stödja klimatarbete i utvecklingsländer.

I Sverige är Act Svenska kyrkan medlem i Concord, en plattform som vill påverka Sveriges och EU:s utvecklingspolitik för en hållbar och fredlig värld. I dess arbetsgrupp för miljö- och klimaträttvisa för Act Svenska kyrkan tillsammans med andra civilsamhällesaktörer dialog med svenska politiker, UD och andra relevanta myndigheter.

Hösten 2021 sker regelbundna möten med den svenska delegationen till FN:s klimatkonferens i Glasgow COP26 och med Concords arbetsgrupp. Act Svenska kyrkan bidrar där till påverkansarbetet. I och med att Svenska kyrkans ansökan om observatörsstatus i COP26 har godkänts har Act Svenska kyrkan ännu större möjlighet att delta i forum med beslutsfattare och lyfta kraven på klimaträttvisa och på trohet mot Parisavtalet.

Act Svenska kyrkan har 2018–2020 gjort en miljö- och klimatgenomlysning för att identifiera miljö- och klimatpåverkan av insatser i samtliga landprogram (delvis finansierad med Sidamedel). Genomlysningen har följts upp av en åtgärdsplan för att säkerställa att Act Svenska kyrkan och dess samarbetspartner systematiskt arbetar med miljö- och klimaträttvisa. Klimat- och miljöperspektiv är ett av de tre perspektiv (utöver jämställdhet och konfliktkänslighet) som måste beaktas i projekt som ska stödjas av Act Svenska kyrkan.

Som en utblick kan nämnas att det 2022 är femtio år sedan FN:s första miljökonferens ägde rum, Stockholmskonferensen 1972. 1–3 juni 2022 kommer regeringen stå värd för ett nytt högnivåmöte för att markera jubileet. Konferensen går under arbetsnamnet Stockholm +50 och kopplar till Agenda 2030:s mål 12 (hållbar konsumtion och produktion), 13 (bekämpning av klimatförändringarna), 14 (hav och marina resurser) och 15 (ekosystem och biologisk mångfald). Sveriges kristna råd och Svenska Kyrkans Unga är engagerade i processen (se dokumentation från planeringskonferensen i maj 2021: www.nodsverige.se/dokumentation-ungdomsradet-om-klimat-och-miljofragor/) och planerar att ordna sidoevent vid konferensen för att adressera makt-havare i Sverige och hela världen samt lyfta trosbaserade organisationers engagemang och kraft som förändringsdrivare.

En färdplan för klimatet

Sedan gör *Svenska kyrkans färdplan för klimatet* det nödvändigt för kyrkans alla enheter att samverka med diverse samhällsaktörer. Det sker bland annat i form av webinarier, informationsmöten och redovisningar av färdplanens framsteg. Kyrkomötet har beviljat resurser för att genomföra färdplanen. Med dessa resurser har i varje stift klimatsamordnare engagerats. Det ingår i deras uppdrag att samverka med varandra och andra samhällsaktörer för att nå färdplanens utsatta mål.

Nationell nivå organiserar ett par gånger per år träffar för stiftens klimatsamordnare tillsammans med handläggarna för miljö och klimat, ofta med inbjudna externa aktörer för utökad samverkan och kompetenshöjning. Nätverket med stiftens klimatsamordnare samverkar löpande för stöd och främjande i hållbarhetsfrågor, inte minst genom arbetet med verktyget *Miljödiplomerings*. Exempel för höstens planerade samarrangemang är Framtidsfredag (Linköpings stift), stiftsmiljönätverk för miljödiplomerade enheter (bland annat i Göteborgs och Stockholms stift) och hållbarhetsseminarium för minskad miljöpåverkan för samtliga stift (nationell nivå).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:74.

Utskottet instämmer med motionärerna att samverkan mellan Svenska kyrkan och andra samhällsaktörer behövs för att det gemensamma arbetet för klimatet ska bära frukt. Svenska kyrkan bör inte agera ensam i en fråga av så stor allmän betydelse. I likhet med motionärerna menar utskottet att det både inom och utanför kyrkan är viktigt att fler blir involverade och engagerade i arbetet för klimatet. Det kan behövas

ett större antal kontaktytor. Samtidigt konstaterar utskottet att ett brett arbete redan pågår inom Svenska kyrkan och att samarbetet med religiösa och sekulära partner tilltar, vilket finns närmare beskrivet i betänkandets bakgrund. Utskottet anser därför att det i dagens läge räcker att kultivera och fördjupa den samverkan som redan sker utifrån kyrkostyrelsens uppdrag och arbetet med hållbar utveckling. Bland annat programmet *Färdplan för klimatet* som samordnar olika former av kyrklig, religiös och samhällelig samverkan för klimatet behöver allt stöd det kan få.

Utskottet föreslår därför att motion 2021:74 ska avslås.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På förvaltarens utskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Michael Nausner, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Ida Netzel, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorn.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Anna Karin Hammar, Victor Månsson, Kerstin Lindh Wallin, Carin Jakobsson, Margareta Hedström, Daniel Spiik, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskop Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för att motionen ska anses vara besvarad.

Margareta Carlsson

Reservation 2

Motionen behandlar samverkan tillsammans med olika samhällsaktörer inklusive myndigheter och föreningar, och inte bara trosbaserade organisationer vilket utskottet fastnat vid. Inte heller är det endast Svenska kyrkans anställda som ska vara de som företräder kyrkan. Från församlingsmedlem till ärkebiskop, från församlingsråd till kyrkostyrelse är vi alla förvaltare och vi har alla en viktig roll att fylla i arbetet med att hitta klimatsmarta och utvecklande lösningar. Att dela och få nya erfarenheter och kunskaper är allas angelägenhet. *Hur* detta genomförs kan sedan variera.

Utskottet lyfter även mycket som redan görs av Svenska kyrkan, och det håller jag med om. Men Svenska kyrkan kan och behöver göra mer. *Färdplan för klimatet* som nämns täcker enligt min mening bara en liten del av motionens intentioner.

Interfaith Climate Summit som hölls 2008 är ett gott exempel på ett samverkansforum med interreligiösa och ekumeniska organisationer. Tyvärr blev detta forum inte till något återkommande. Därför behöver nationella samverkansforum genomföras med en bestämd periodicitet.

Svenska kyrkan har möjlighet att som herde både ta tåten och visa vägen framåt, samtidigt som den kan puffa på och fånga upp dem som inte hinner med. Svenska

kyrkan har möjlighet att bidra med något stort i det svenska samhället där människor kan få känna hopp istället för klimatångest och klimatskuld.

F 2021:4

Klimatet och vår gemensamma framtid är för viktiga för att avslå motionen. Därför reserverar jag mig mot utskottets beslut och yrkar bifall till motionen.

Ida Netzel

Kyrkomötet Förvaltarekapsutskottets betänkande 2021:5

Hållbara textilier

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:97 i vilken motionärerna föreslår att kyrkomötet ska ge kyrkostyrelsen i uppdrag att aktivt informera stift och församlingar om hållbara textilier och att en nationell strategi för inköp av ekologisk bomull och hållbara textilier tas fram. Utskottet är positiv till motionens intention men hänvisar till att det redan finns många utbildningsmöjligheter för stift och församlingar. När det gäller upphandling av hållbara textilier konstaterar utskottet att komplexiteten i frågan är förbisedd i motionen.

Utskottet föreslår därför avslag på motionen i sin helhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:97 punkt 1,
2. avslå motion 2021:97 punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2021:97 av Terence Hongslo och Jan Björkman, Hållbara textilier

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. arbeta aktivt med att informera och utbilda varje stift och församling om hur inköp av textilier påverkar människor och miljö, och om vikten av att välja ekologisk bomull och hållbara textilier,
2. se till att de som arbetar med upphandling på Svenska kyrkans nationella nivå tar fram en nationell strategi för inköp av ekologisk bomull och andra hållbara/miljöanpassade textilier (i t.ex. kåpor, dukar, kläder, handdukar, gardiner).

Bakgrund

I den av kyrkostyrelsen antagna *Svenska kyrkans färdplan för klimatet* anges det att Svenska kyrkan eftersträvar att vara klimatneutral år 2030, men den specifika frågan om hållbara textilier har hittills inte behandlats i kyrkomötet.

Hållbara inköp

Någon nationell strategi som täcker all upphandling som sker i Svenska kyrkans regi finns det inte men kyrkokansliet arbetar kontinuerligt med att informera kyrkans enheter om hållbara inköp i form av ramavtal (se nedan) och informationsmaterial av

olika slag. Dessa ramavtal och informationsmaterial rör inköp i största allmänhet, alltså också textilier.

På webbsidan Samverkande inköp ([internwww.svenskakyrkan.se/851457#/#/](http://internwww.svenskakyrkan.se/851457#/)) finns mallar för olika enheter i Svenska kyrkan där etiska riktlinjer, inte minst också kriteriet hållbarhet lyfts fram. All upphandling på kyrkokansliet ska ske så att målområdena hållbarhet, funktionssäkring och resurseffektivitet balanseras med varandra. Gruppen gör en årlig analys av hela Svenska kyrkans inköpsmönster och tillhandahåller information om leverantörers hållbarhetsprofil, kostnadseffektivitet etc. vilket är tänkt som service för stift och församlingar. Materialet kan användas för utbildningar av olika slag. Gällande textilier har exempelvis kyrkliga textilier inte bedömts lämpliga för nationell upphandling. Eller ens möjliga. Det som vägleder nationella upphandlingar är den allmänna målsättningen att förvalta kyrkans kapital (i vidare bemärkelse) ”på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar” (51 kap. 2 §, andra stycket, kyrkoordningen). I inköpsarbetet är detta översatt i en inköbspolicy och inköpshandbok där hållbarhetskriterier utgör ett av tre fundament vid upphandling, jämte ekonomi och funktion.

Den nationella nivån inköpskatalog redovisar samtliga ramavtal och tar varje år upp olika hållbarhetsdimensioner. Upphandling av textilier eller textilier i andra huvudprodukter omfattas alltid av hållbarhetsanalys och kvalificerande kriterier. Det är sedan upp till kyrkans enheter att utifrån sina parametrar nyttja de befintliga avtalen eller inte.

Katalogen kan användas av alla enheter i Svenska kyrkan i utbildningssyfte och som stöd vid planering av diverse inköp. *Inköpskatalogen 2021. Svenska kyrkans ramavtal och leverantörer* (se webbshop.svenskakyrkan.se/) innehåller vid sidan om presentationen av ekonomiskt gynnsamma ramavtal användbart material för planering av hållbara inköp. Hållbarhet presenteras här som ett nyckelkriterium för all upphandling. Katalogen börjar med en redovisning av hur leverantörer hållbarhetsgranskas (s. 6–7) och den fortsätter med tips om konkreta steg som församlingar kan bidra med för att hela Svenska kyrkan ska nå målet att vara klimatneutral år 2030 (s. 8–9). Här finns också en sammanställning och beskrivning av olika miljömärkning- ar och certifieringar (s. 14–15). I de ramavtal som sedan redovisas (s. 18 ff.) är hållbarhetskriterier något som tillämpas på all upphandling som har med textilier att göra (arbetskläder, möbler, kontorsinventarier, entrémattor, profilprodukter, kökskläder, etc.). Ett undantag där inte bra hållbara alternativ finns är skyddsklassade skogskläder.

Hösten 2021 erbjuds en rad olika hållbarhetsseminarier till stiftet (se webben, internwww.svenskakyrkan.se/hallbarhetsportalen/). Därtill kommer ett omfattande och växande material kring hållbarhetsfrågor i vidare bemärkelse där både individer och grupper kan gå miljöutbildning eller ta del av annat utbildningsmaterial som relaterar till hållbarhet

(se internwww.svenskakyrkan.se/hallbarhetsportalen/utbildning/).

Hållbara textilier en komplex tolkningsfråga

Textilier blir inte hållbara bara för att råvaran är ekologiskt odlad. Bara för att odlingen av bomullen, dvs. fibern, varit ekologisk betyder inte det att det i tillverkningen av textilierna använts mindre kemikalier än i icke-ekologiska plagg. Användning av kemikalier i tillverkningsprocessen kan enbart minimeras om plaggen är märkta med oberoende miljömärkning- ar. Oberoende miljömärkning- ar såsom GOTS (Global Organic Textile Standard), Bra miljöval, Fairtrade, OekoTex, Svanen m.fl. kan på olika sätt säkerställa högre grad av hållbarhet. Men mest hållbart är det i alla lägen att

köpa begagnade textilier eller återanvända textilier, plagg som genomgått så kallad upcycling. (globalportalen.org/artiklar/fa-koll-pa-miljomarkningarna)

Förutom de exempel som nämns i motionen: kåpor, dukar, kläder, handdukar, gardiner, används i kyrkliga sammanhang textilier i produkter som kanske inte direkt förknippas med textilier: fordon, möbler, städmaterial etc., men också ljus (bomullsveke).

Hållbara textilier är en komplex tolkningsfråga där olika aspekter behöver vägas mot varandra. Möjligheten till recycling kan vara ett kriterium. Det går inte med växtbaserade textilier, men med oljebaserade. Problemet med oljebaserade textilier är dock att de härrör från en miljöfarlig källa. Å andra sidan bör man fråga sig om växtbaserade textilier alltid är de bästa om de tar plats från nödvändig matproduktion eller om det krävs mycket vatten vid produktionen, vilket är fallet med både bomull och bambu. Naturskyddsföreningen förespråkar lin som hållbar textil. Den är hållbar i sig och kan anses vara hållbar i vidare bemärkelse om den odlas på rätt sätt (se Naturskyddsföreningens webbsida om bra miljöval, www.naturskyddsforeningen.se/bra-miljoval/) Däremot är den dyr.

Hållbara textilier är en fråga om såväl *ekologisk* som *social* hållbarhet. I det avseendet är bomull (också ekologisk bomull) en problematisk råvara eftersom den ofta bearbetas under förhållanden som strider mot de mänskliga rättigheterna. Två certifieringar tar med både ekologiska och sociala aspekter: Fairtrade och GOTS. Men bomull som håller måttet i både ekologiska och sociala avseenden är sällsynt och dyr. När det gäller den komplexa frågan om hållbarhet utifrån en hel rad olika kriterier såsom mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korruption har Sveriges regioner 2019 tagit fram en rapport om *Väsentliga risker i textilsektorn* (www.xn--hllbarupphandling-8qb.se/lista-kategorier/file/225-vsentliga-risker-i-textilsektorn-slutfiles).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:97.

Utskottet delar motionärernas intention att hållbarhetsaspekten ska vara ledande vid inköp av textilier i Svenska kyrkan. Hållbara textilier är ett viktigt bidrag till minskad miljöpåverkan, och Svenska kyrkan kan luta sig mot en lång tradition av tillverkning av textilier som hållit i många generationer. I det sammanhanget har kvinnors traditionsbevarande varit av stor betydelse. När det gäller utbildning och information menar utskottet att det redan finns ett omfattande arbete med att informera och utbilda stift och församlingar om hållbara inköp av textilier. Däremot vore det önskvärt att göra de många resurser som finns i hållbarhetsportalen, som enbart finns på kyrkans intranät, synliga och tillgängliga för kyrkans medlemmar på ett bättre sätt.

Utskottet anser till sist att förslaget till beslut i motionens punkt 2 om upphandling av ekologisk bomull förbiser komplexiteten i frågan om hållbara textilier. Den framgår tydligt i bakgrundsbeskrivningen. Oberoende miljömärkningar tar hänsyn till fler faktorer än ekologisk tillverkning och hållbarhetens olika aspekter i textilsektorn i stort behöver en sammanhållen bedömning.

Utskottet föreslår därför att motion 2021:97 ska avslås i sin helhet.

På förvaltarens utskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Michael Nausner, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Lennart Persson, Daniel Spiik, Sven Ingvar Holmgren, Ida Netzel, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Anna Karin Hammar, Victor Månsson, Kerstin Lindh Wallin, Carin Jakobsson, Margareta Hedström, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskop Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötets skrivelser
KmSkr 2021:1–24

Kyrkomötets skrivelser

- KmSkr 2021:1 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020
- KmSkr 2021:2 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden
- KmSkr 2021:3 Kyrkoantikvarisk ersättning
- KmSkr 2021:4 Folkrätten i Israel och Palestina
- KmSkr 2021:5 Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk
- KmSkr 2021:6 Övriga ändringar i kyrkoordningen
- KmSkr 2021:7 Strukturfrågor
- KmSkr 2021:8 Valfrågor m.m.
- KmSkr 2021:9 Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans valprovsnämnd
- KmSkr 2021:10 Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån
- KmSkr 2021:11 Pastorsadjunktsåret
- KmSkr 2021:12 Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu
- KmSkr 2021:13 Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris
- KmSkr 2021:14 Könsidentitet och könsuttryck
- KmSkr 2021:15 Jourhavande präst
- KmSkr 2021:16 Byte av uppdrag inom vigningstjänsten
- KmSkr 2021:17 Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
- KmSkr 2021:18 Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans överklagandenumnd
- KmSkr 2021:19 Sancta Birgitta klostermuseum
- KmSkr 2021:20 Diakonins kunskap
- KmSkr 2021:21 Nationell dopkampanj
- KmSkr 2021:22 Psalmboken
- KmSkr 2021:23 Kyrkohandboken i översättning
- KmSkr 2021:24 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:1

Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020

Till kyrkostyrelsen

Ekonomiutskottet 2021:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2021 i enlighet med ekonomiutskottets förslag i betänkande E 2021:2 *dels* att fastställa årsredovisning samt resultat- och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020, *dels* att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2020.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:2

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Till kyrkostyrelsen

Ekonomiutskottet 2021:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2021 i enlighet med ekonomiutskottets förslag i betänkande E 2021:3 att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse 2021:3 till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:3

Kyrkoantikvarisk ersättning

Till kyrkostyrelsen

Ekonomiutskottet 2021:4 Kyrkoantikvarisk ersättning

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2021 i enlighet med ekonomiutskottets betänkande E 2021:4 att bifalla motion 2021:87 punkt 1 av Suzanne Fredborg, Bevarande av kulturarvet, att uppdra till kyrkostyrelsen att se över och förnya påverkan och kommunikation med staten för att uppnå en ökning av kyrkoantikvarisk ersättning för bevarande av kulturarvet.

I enlighet med samma betänkande beslutade kyrkomötet också att med anledning av motion 2021:87 punkt 2 uppdra till kyrkostyrelsen att kommande år fortsätta anslå medel för kyrkobyggnadsbidrag.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:4

Folkrätten i Israel och Palestina

Till kyrkostyrelsen

Ekumenikuskottet 2021:5 Folkrätten i Israel och Palestina

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2021 med anledning av ekumenikuskottets betänkande Eu 2021:5 att bifalla Daniel Tisells under överläggningen framlagda förslag att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att lyfta frågan om att granska folkrättens tillämpning i Israel och Palestina, även utifrån FN:s apartheidkonvention och Romstadgans skrivningar om apartheid, i internationella och ekumeniska organ, i synnerhet i Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:5

Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk

Till kyrkostyrelsen

Förvaltarskapsutskottet 2021:1 Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2021 i enlighet med förvaltarskapsutskottets betänkande F 2021:1 att bifalla motion 2021:48 punkt 1 av Mats Ludvigsson m.fl., Hållbar förvaltning av prästlönetillgångarna, att uppdra till kyrkostyrelsen att mot bakgrund av hur utvecklingen på skogsförvaltningens område generellt utvecklats, utreda hur kyrkoordningens skrivningar, kapitel 46, angående förvaltningen av prästlönetillgångarna ska utformas för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar skogsförvaltning som möjligt.

Kyrkomötet beslutade också att bifalla motion 2021:48 punkt 2 att uppdra till kyrkostyrelsen att efter utredningen återkomma med förslag på erforderliga förändringar i kyrkoordningen.

Vidare beslutade kyrkomötet i enlighet med samma betänkande att med anledning av motionerna 2021:69 av Sven Gunnar Persson m.fl., Hållbart skogsbruk, 2021:89 av Lars B Andersson m.fl., Biologisk mångfald i Svenska kyrkans skogsinnehav, och 2021:96 av Terence Hongslo m.fl., Direktiv för förvaltning av prästlönetillgångarna, ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda hur kyrkoordningens bestämmelser ska utformas för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar skogsförvaltning som möjligt med beaktande av bland annat mänskliga rättigheter, biologisk mångfald och klimatet samt överväga hur detta bäst redovisas.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:6

Övriga ändringar i kyrkoordningen

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2021:1 Övriga ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2021 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2021:1 att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, bilaga 1.

Bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2022.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:7

Strukturfrågor

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2021:3 Strukturfrågor

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2021 i enlighet med organisationsutskottets förslag i betänkande O 2021:3 att bifalla motion 2021:70, punkt 1 av Sten Janson m.fl., Beslut om indelningsändringar, att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att beslut om indelningsförändringar inom pastorat och av församlingar som inte ingår i pastorat i likhet med övriga indelningsförändringar ska tas av stiftsstyrelsen,

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:8

Valfrågor m.m.

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2021:5 Valfrågor m.m.

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2021 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2021:5 att bifalla motion 2021:58 av Victor Ramström m.fl., Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval, att uppdra till kyrkostyrelsen att inför nästa kyrkoval utreda en förändrad metod för godkännande av kandidatur med hjälp av digital signering.

Kyrkomötet beslutade också att bifalla motion 2021:61 av Bertil Olsson, Distribution av valsedlar, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att ge stiftens i uppdrag att ansvara för distributionen av valsedlar till kyrkomötet och stiftsfullmäktige.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:9

Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd

Till kyrkostyrelsen

*Organisationsutskottet 2021:9 Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans
valprovsningsnämnd*

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2021 i enlighet med organisationsutskottets förslag i betänkande O 2021:9 att lägga verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:10

Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån

Till kyrkostyrelsen

*Organisationsutskottet 2021:10 Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans
arvodesnämnd för den nationella nivån*

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2021 i enlighet med organisationsutskottets förslag i betänkande O 2021:10 att lägga verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:11

Pastorsadjunktsåret

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2021:2 Pastorsadjunktsåret

Kyrkomötet beslutade den 24 november 2021 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2021:2 att med anledning av motion 2021:4 av Leif Nordenstorm m.fl., Pastorsadjunktsåret, uppdra till kyrkostyrelsen att i utredningen av Svenska kyrkans prästutbildning beakta vad utskottet anfört.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 24 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:12

Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2021:6 Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu

Kyrkomötet beslutade den 24 november 2021 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2021:6 att bifalla motion 2021:19 punkt 1 av Karin Janfalk m.fl., Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu, att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att det årligen garanteras ett fortsatt ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu i dess nuvarande form.

Kyrkomötet beslutade också att bifalla motion 2021:19 punkt 2 att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningarna att knyta Ungresurs.nu till nationell nivå med fortsatt regional placering.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 24 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:13

Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2021:10 Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris

Kyrkomötet beslutade den 24 november 2021 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2021:10 att bifalla motion 2021:64 av Sven Milltoft, Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris, att uppdra till kyrkostyrelsen att instifta ett Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 24 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:14

Könsidentitet och könsuttryck

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2021:11 Könsidentitet och könsuttryck

Kyrkomötet beslutade den 24 november 2021 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2021:11 att bifalla motion 2021:67 av Karin Janfalk m.fl., Könsidentitet och könsuttryck, att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett officiellt teologiskt ställningstagande gällande könsidentitet och könsuttryck.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 24 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:15

Jourhavande präst

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2021:13 Jourhavande präst

Kyrkomötet beslutade den 24 november 2021 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2021:13 att med anledning av motion 2021:99 av Lisa Gerenmark, Jourhavande präst, uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att stärka Svenska kyrkans jourverksamhet med ytterligare personella resurser, utöver präster.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 24 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:16

Byte av uppdrag inom vigningstjänsten

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2021:1 Byte av uppdrag inom vigningstjänsten

Kyrkomötet beslutade den 24 november 2021 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2021:1 att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1 i kyrkostyrelsens skrivelse 2021:4, avsnitt 1, Byte av uppdrag inom vigningstjänsten.

Bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2022.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 24 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:17

Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2021:12 Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Kyrkomötet beslutade den 24 november 2021 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkande TU 2021:12 att lägga verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 24 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:18

Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2021:13 Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Kyrkomötet beslutade den 24 november 2021 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkande TU 2021:13 att lägga verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 24 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:19

Sancta Birgitta klostermuseum

Till kyrkostyrelsen

Samhälls- och kulturutskottet 2021:4 Sancta Birgitta klostermuseum

Kyrkomötet beslutade den 24 november 2021 i enlighet med samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2021:4 att med anledning av motion 2021:10 av Kjell O Lejon, Sancta Birgitta klostermuseum, uppdra till kyrkostyrelsen att för relevanta myndigheter påtala vikten av att museets verksamhet kan fortleva.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 24 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:20

Diakonins kunskap

Till kyrkostyrelsen

Samhälls- och kulturutskottet 2021:6 Diakonins kunskap

Kyrkomötet beslutade den 24 november 2021 med anledning av samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2021:6 att bifalla motion 2021:21 av Anna Karin Hammar och Elisabeth Rydström, Diakonins kunskap, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur Svenska kyrkan mer systematiskt kan ta vara på det diakonala arbetets kunskap om samhällssituation, kristen teologi och diakonala arbetsmetoder.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 24 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:21

Nationell dopkampanj

Till kyrkostyrelsen

Samhälls- och kulturutskottet 2021:8 Nationell dopkampanj

Kyrkomötet beslutade den 24 november 2021 i enlighet med samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2021:8 att bifalla motion 2021:55 av Sofija Pedersen Videke m.fl., Nationell dopkampanj, att uppdra till kyrkostyrelsen att samordna en nationell dopkampanj.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 24 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:22

Psalmboken

Till kyrkostyrelsen

Gudstjänstutskottet 2021:1 Psalmboken

Kyrkomötet beslutade den 24 november 2021 i enlighet med gudstjänstutskottets förslag i betänkande G 2021:1 att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2021:6, Revision av psalmboken, att uppdra till kyrkostyrelsen att i det fortsatta arbetet med en revision av psalmboken beakta det kyrkomötet anfört beträffande direktiv, tidsramar, struktur och kostnader.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 24 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:23

Kyrkohandboken i översättning

Till kyrkostyrelsen

Gudstjänstutskottet 2021:2 Kyrkohandboken i översättning

Kyrkomötet beslutade den 24 november 2021 i enlighet med gudstjänstutskottets betänkande G 2021:2 att anta kyrkostyrelsens förslag i skrivelse 2021:5 att från och med 1 januari 2022 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I till engelska, franska, spanska och tyska i urval enligt bilaga 2 användas i Svenska kyrkan.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 24 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2021:24

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024

Till kyrkostyrelsen

Ekonomiutskottet 2021:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024

Kyrkomötet beslutade den 24 november 2021 i enlighet med ekonomiutskottets betänkande E 2021:1 att anta kyrkostyrelsens förslag i skrivelse 2021:1 att

1. fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån, med beaktande av utskottets överväganden i betänkandet,
2. fastställa kostnadsram för 2022 till 3 303 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2023 till 3 274 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2024 till 3 236 miljoner kronor,
5. mål för storleken på den nationella nivåns kapital ska vara 10 miljarder kronor vid utgången av 2021.

Kyrkomötet beslutade också i enlighet med samma betänkande att

6. bifalla motion 2021:34 punkt 3 av Anders Brunnstedt m.fl., Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för samverkan och digitalisering, att uppdra till kyrkostyrelsen att klarlägga hur begravningsverksamheten kan ta sin del av kostnaderna för anslutning av Svenska kyrkans digitala infrastruktur,
7. utöver kostnadsram för 2022 och planeringsram för 2023 bifalla motion 2021:50 av Mats Ludvigsson och Jesper Eneroth, Stöd till Act Svenska kyrkan, att uppdra till kyrkostyrelsen att i budgeten för 2022 samt i planen för 2023 tillföra Act Svenska kyrkan sammanlagt 40 miljoner kronor, för att kompensera intäktsbortfallet i insamlingsverksamheten till följd av pandemin 2020–2021,
8. utöver kostnadsram för 2022 och planeringsram för 2023 bifalla motion 2021:72 av Anette Nordgren m.fl., Stöd till utlandsverksamheten, att uppdra till kyrkostyrelsen att i budgeten för 2022 samt i planen för 2023 tillföra Svenska kyrkan i utlandet sammanlagt 15 miljoner kronor för att kompensera intäktsbortfallet till följd av pandemin 2020–2021.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 24 november 2021

Karin Perers

/Bengt Stigner

Personregister

Personregister

Personregister
2021

Personregister över biskopar och ledamöter i kyrkomötet, med uppdrag beslutade av kyrkomötet.

Personregistret omfattar 2021 års kyrkomöte och innehåller följande uppgifter: Namn, födelseår, stift, nomineringsgrupp, ledamotsnummer, uppdrag, ledighet, ersättare, inlämnade motioner samt anföranden (debattinlägg).

Förkortningar:

Km	Kyrkomötet
G	Gudstjänstutskottet
O	Organisationsutskottet
TU	Tillsyns- och uppdragsutskottet
E	Ekonomiutskottet
Eu	Ekumenikutskottet
KI	Kyrkolivsutskottet
SK	Samhälls- och kulturutskottet
F	Förvaltarskapsutskottet
Ks	Kyrkostyrelsen
Kn	Kyrkorättsnämnden
VN	Svenska kyrkans valprövningsnämnd
S	Socialdemokraterna
POSK	Partipolitiskt obundna i Svenska kyrkan
C	Centerpartiet
SD	Sverigedemokraterna
BA	Borgerligt alternativ
ÖKA	Öppen kyrka – en kyrka för alla
FK	Frimodig kyrka
ViSK	Vänstern i Svenska kyrkan
KR	Kristdemokrater i Svenska kyrkan
FiSK	Fria liberaler i Svenska kyrkan
MPSK	Miljöpartister i Svenska kyrkan De Gröna

A	
Ahremark Persson, Benny , 1953, Karlstads stift, C, 169	O ersättare
Alexius, Ann-Christin , 1971, Härnösands stift, C, 182 Motion: 32 (Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan)	O ersättare
Alm, Inga , 1952, Uppsala stift, C, 9 Motion: 32 (Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan)	Kl ledamot
Andersson, Anna-Karin , 1959, Västerås stift, C, 80	SK ersättare
Andersson, Björn , 1961, Göteborgs stift, S, 151 Ledig session 2, ersatt av Anita Engström	F ledamot
Andersson, Hilikka , 1947, Skara stift, S, 43	E ersättare
Andersson, Kjell Åke , 1965, Härnösands stift, SD, 186 Ersättare session 2 för Sara Gille	
Andersson, Lars B , 1969, Uppsala stift, ViSK, 17 Motion: 89 (Biologisk mångfald i Svenska kyrkans skogsinnehav) Debattinlägg: § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk)	O ledamot
Andersson, Margareta , 1948, Växjö stift, C, 85 Ledig session 2, ersatt av Stig-Göran Fransson Motion: 79 (Stöd till kyrkoherdar), 80 (Psykisk ohälsa), 80 (Distansutbildning)	Valberedningen G ledamot
Andrén, Hans-Olof , 1947, Göteborgs stift, POSK, 136 Motion: 53 (Regler för kvalificerat beslutsfattande), 54 (Direktiv för psalmboksrevisionen), 58 (Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval), 71 (Reformerade indirekta val) Debattinlägg: § 52 (Valfrågor m.m.), § 53 (Antal ledamöter i kyrkomötet och kyrkomötets arbetsformer), § 108 (Byte av uppdrag inom vigningstjänsten), § 178 (Psalmboken)	TU ledamot
Arman, Lena , 1953, Linköpings stift, POSK, 26 Motion: 34 (Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan), 69 (Hållbart skogsbruk), 70 (Beslut om indelningsändringar)	SK ersättare
Arnesson, Agne , 1950, Skara stift, C, 47 Motion: 26 (Begravningsamfälligheter)	Kl ledamot, v ordf
Aro, Stefan , 1975, Luleå stift, FK, 201 Ledig session 1 och 2, ersatt av Gunvor Vennberg	O ersättare VN ersättare
Aronson, Torbjörn , 1963, Uppsala stift, KR, 22 Bordlagd motion från 2020: 10 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet) Debattinlägg: § 38 (Medlemskapet i ACT Alliance), § 58 (Missionsuppdraget), § 99 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet), § 103 (Material i apologetik), § 133 (Nya sätt att vara kyrka), § 113 (Pastoralteologiska prästutbildningar), § 130 (Könsidentitet och könsuttryck)	Kl ledamot

Arvidsson, Lars , 1955, Lunds stift, FiSK, 134 Motion: 3 (Utlandskyrkans helg), 4 (Pastorsadjunktsåret), 9 (Fri församlingstillhörighet), 11 (Konfirmationsåldern), 16 (Biskopsvisitationen), 17 (Fritidsledarutbildning), 18 (Diakoner i alla församlingar) Debattinlägg: § 102 (Konfirmationsåldern), § 104 (Fritids- ledarutbildning), § 110 (Diakoner i alla församlingar)	TU ersättare	Personregister 2021
Arvidsson, Torbjörn , 1950, Luleå stift, KR, 197	TU ledamot	
Attervåg, Malin , 1974, Linköpings stift, POSK, 36 Ersättare session 1 och 2 för Johan Garde	Eu ersättare	
Axelsson, Stig , 1946, Karlstads stift, POSK, 176 Motion: 69 (Hållbart skogsbruk) Debattinlägg: § 44 (Folkrätten i Israel och Palestina)	Eu ersättare	
Axelsson Edström, Birgitta , 1964, Växjö stift, ÖKA, 100 Motion: 74 (Samverkansforum för klimat och hållbar utveckling) Debattinlägg: § 46 (Folkrätten i Israel och Palestina, forts), § 125 (Uttalanden i samhällsfrågor)	Eu ersättare	
B		
Backenius, Veine , 1944, Växjö stift, C, 89 Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024), § 30 (Anonymisering av kollekt via Swish), § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk)	E ledamot, ordf	
Backström, Victor , 1989, Stockholms stift, POSK, 224 Motion: 34 (Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan), 73 (Förtroendevald hela mandatperioden)	E ersättare	
Bagi, Vicktoria , 1971, Västerås stift, ViSK, 83 Motion: 83 (Kyrkomötets mandatstöd), 84 (Krisplan), 85 (Utbildning för nya förtroendevalda), 89 (Biologisk mångfald i Svenska kyrkans skogsinnehav) Debattinlägg: § 61 (Klimatkonsekvensanalys), § 133 (En kyrka för alla)	Kl ledamot	
Bahnam Johansson, Naima , 1966, Linköpings stift, SD, 28 Avsagt sig uppdraget som ledamot 2021, ny ledamot: Thomas Jedler		
Beausang, Angela , 1947, Lunds stift, S, 123 Ersättare session 1 för Karl-Erik Kruse	G ersättare	
Beckman, Lars , 1963, Linköpings stift, POSK, 30	G ersättare	
Bengtsson, Christer , 1956, Lunds stift, SD, 108 Ersättare session 1 och 2 för Linda Lindberg Debattinlägg: § 52 (Valfrågor m.m.)	O ersättare	
Bengtsson, Gunilla , 1944, Lunds stift, S, 127	G ledamot	

Personregister 2021	Benke, Mattias , 1968, Uppsala stift, S, 16 Debattinlägg: § 52 (Valfrågor m.m.), § 53 (Antal ledamöter i kyrkomötet och kyrkomötets arbetsformer)	O ledamot TU ersättare Kn ledamot
	Berard Granström, Camilla , 1973, Strängnäs stift, SD, 58 Ledig session 1 och 2, ersatt av Emilia Persson	Eu ledamot
	Berggård, Elisabet , 1948, Stockholms stift, POSK, 245 Avsagt sig uppdraget som ledamot 2021, ny ledamot: Erik Ringheim	
	Bergström, Levi , 1947, Luleå stift, S, 187	Km 1 v ordf
	Bergström, Manilla , se Nordanstig	
	Bernövall, Peter , 1946, Västerås stift, POSK, 76 Motion: 34 (Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan) Debattinlägg: § 29 (Prästlönetillgångarnas avkastning och utdelning)	E ledamot
	Birgersdotter, Ulla , 1950, Stockholms stift, POSK, 218 Motion: 58 (Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval)	Eu ersättare
	Bivall, Bengt , 1946, Göteborgs stift, ViSK, 166 Ersättare session 1 och 2 för Sara Lindalen	E ledamot
	Bjerrhede, Staffan , 1953, Göteborgs stift, MPSK, 165 Ersättare session 1 och 2 för Satu Rekola	SK ersättare
	Björkman, Jan , 1964, Lunds stift, MPSK, 133 Motion: 96 (Direktiv för förvaltningen av prästlönetillgångarna), 97 (Hållbara textilier)	TU ersättare
	Block, Claes , 1945, Lunds stift, S, 101 Debattinlägg: § 62 (Samverkansforum för klimat och hållbar utveckling)	F ledamot, v ordf
	Bodén, Sven Erik , 1947, Härnösands stift, S, 180	F ledamot
	Bonde, Christian , 1990, Uppsala stift, S, 10 Ledig session 2, ersatt av Hans Josefsson	Eu ersättare
	Bonde, Claes-Johan , 1967 Stockholms stift, BA, 237 Ersättare session 2 för Gunilla Eldebro	
	Bonnier, Åke , 1957, biskop i Skara stift Motion: 71 (Reformerade indirekta val) Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024), § 41 (Religionsdialog)	E
	Boström, Arnold , 1946, Stockholms stift, SD, 236 Motion: 91 (Säkert valsedelssystem), 92 (Rösta digitalt i kyrkovalet) Bordlagd motion från 2020: 19 (Antalet ledamöter i kyrkomötet)	O ersättare
	Brendt, Agneta , 1946, Uppsala stift, S, 11 Debattinlägg: § 43 (Religionsdialog, forts)	Eu ledamot

Brinck, Cecilia , 1962, Stockholms stift, BA, 215	Valberedningen Kl ersättare Ks ersättare	Personregister 2021
Brunstedt, Anders , 1955, Västerås stift, POSK, 71 Motion: 34 (Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan), 58 (Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval), 69 (Hållbart skogsbruk), 73 (Förtroendevald hela mandatperioden) Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024), § 124 (Kyrklig kulturkanon)	SK ledamot	
Bryntesson, Lars , 1960, Stockholms stift, S, 235 Ledig session 2, ingen ersättare	TU/F ersättare	
Bäckström, Kristina , 1969, Luleå stift, C, 198 Ersättare session 1 och 2 för Christina Hjelm	O ersättare	
C		
Callenberg, Louise , 1978, Stockholms stift, S, 223 Debattinlägg: § 52 (Valfrågor m.m.), Debattinlägg: § 55 (Tillitsbaserad styrning), § 99 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet), § 130 (Könsidentitet och könsuttryck)	O ledamot, ordf	
Carlshamre, Amanda , 1989, Stockholms stift, POSK, 207 Motion: 19 (Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu) Debattinlägg: § 99 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet), § 101 (Pastorsadjunktsåret)	Kl ersättare	
Carlsson, Anna-Lena , 1959, Göteborgs stift, C, 154	TU ledamot	
Carlsson, Margareta , 1964, Strängnäs stift, ViSK, 68 Motion: 83 (Kyrkomötets mandatstöd), 84 (Krisplan), 85 (Utbildning för nya förtroendevalda), 89 (Biologisk mångfald i Svenska kyrkans skogsinnehav) Debattinlägg: § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk), § 53 (Antal ledamöter i kyrkomötet och kyrkomötets arbetsformer), § 60 (Omsorg om djuren)	F ledamot	
Carlsson, Olle , 1955, Stockholms stift, utan grupp, 239 Ledig session 1 och 2, ersatt av Lars Jakobsson	Kl ersättare	
Castor, David , 1971, Lunds stift, FK, 114 Motion: 2 (Förtroendeuppdrags upphörande) Debattinlägg: § 49 (Församlingstillhörighet och uppdrag som förtroendevald), § 59 (Nätverk för mission), § 99 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet), § 125 (Uttalanden i samhällsfrågor), § 178 (Psalmboken)	Kl ersättare	
Chongera, Jonas , 1971, Karlstads stift, SD, 173 Ledig session 2, ingen ersättare	TU ersättare	

Personregister 2021	<p>Christiansson, Alexander, 1981, Göteborgs stift, SD, 150 Motion: 23 (Religionsdialog), 24 (Samla erfarenheter av pandemin), 57 (Kyrklig kulturkanon) Bordlagd motion från 2020: 4 (Kyrkoantikvarisk ersättning), 19 (Antalet ledamöter i kyrkomötet) Debattinlägg: § 43 (Religionsdialog, forts)</p> <p>Clausen, Cecilia, 1983, Stockholms stift, S, 212 Ledig session 2, ersatt av Ann-Charlotte Persson Tjäder</p> <p>Clausson, Sebastian, se Ekeroth Clausson</p> <p>Corbelius, Klas, 1976, Linköpings stift, S, 31 Debattinlägg: § 44 (Folkrätten i Israel och Palestina)</p>	<p>G ledamot</p> <p>SK ledamot</p> <p>Eu ledamot</p>
D		
	<p>Dahlqvist, Lars-Ola, 1948, Göteborgs stift, S, 159 Motion: 26 (Begravningsamfälligheter) Debattinlägg: § 49 (Församlingstillhörighet och uppdrag som förtroendevald)</p> <p>Dahm, Lina, 1979, Skara stift, S, 51 Debattinlägg: § 102 (Konfirmationsåldern)</p> <p>Dalevi, Sören, 1969, biskop i Karlstads stift Debattinlägg: § 46 (Folkrätten i Israel och Palestina, forts)</p> <p>Dalman, Johan, 1960, biskop i Strängnäs stift Debattinlägg: § 108 (Byte av uppdrag inom vigningstjänsten)</p> <p>Domurat, Emilia, 1982, Göteborgs stift, utan grupp, 147 Ledig session 1 och 2, ingen ersättare</p>	<p>O ersättare VN ledamot</p> <p>Kl ersättare</p> <p>Eu</p> <p>E</p> <p>TU ersättare</p>
E		
	<p>Edman, Pernilla, 1970, Karlstads stift, S 175</p> <p>Egardt, Peter, 1958, Västerås stift, S, 77</p> <p>Ek, Magnus, 1994, Linköpings stift, C, 25 Debattinlägg: § 25 (Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020), § 33 (Överlämnande av kyrkor – översyn av regelverk), § 42 (Ordningsfråga), § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk), § 107 (Jämställdheten i Svenska kyrkan), § 123 (Nationell dopkampanj), § 130 (Könsidentitet och könsuttryck)</p> <p>Ekeroth Clausson, Sebastian, 1982, Skara stift, S, 40 Tidigare Sebastian Clausson</p> <p>Eklund, Roger, 1970, Västerås stift, S, 79</p> <p>Eldebro, Gunilla, 1948, Stockholms stift, BA, 237 Ledig session 2, ersatt av Claes-Johan Bonde</p> <p>Eliasson, Birgitta, 1955, Linköpings stift, S, 27</p>	<p>E ledamot</p> <p>Kl ledamot</p> <p>E ledamot</p> <p>TU ersättare Ks ersättare</p> <p>O ersättare</p> <p>Eu ersättare</p> <p>TU ersättare</p>

Elmqvist, Helena , 1966, Växjö stift, SD, 88 Ledig session 1 och 2, ingen ersättare session 1, ersatt av Leif Gustavsson session 2	TU ledamot	Personregister 2021
Emilsson, Aron , 1990, Göteborgs stift, SD, 140 Ledig session 2, ingen ersättare Motion: 23 (Religionsdialog), 24 (Samla erfarenheter av pandemin), 57 (Kyrklig kulturkanon), 95 (Den svenska psalm- boken) Bordlagd motion från 2020: 4 (Kyrkoantikvarisk ersättning)	Ks ledamot	
Eneroth, Jesper , 1995, Göteborgs stift, S, 135 Motion: 47 (Jämställdheten i Svenska kyrkan), 48 (Hållbar förvaltning av prästlönetillgångarna), 49 (Utbildning i hr- frågor för förtroendevalda), 50 (Stöd till Act Svenska kyrkan)	Ks ledamot	
Engström, Anita , 1943, Göteborgs stift, S, 151 Ersättare session 2 för Björn Andersson		
Engström, Daniel , 1987, Lunds stift, SD, 122 Motion: 23 (Religionsdialog), 24 (Samla erfarenheter av pandemin), 57 (Kyrklig kulturkanon), 66 (Vindkraft), 90 (Anonymisering av kollekt via Swish), 94 (Konsekvenser av ökad sekretess) Bordlagd motion från 2020: 4 (Kyrkoantikvarisk ersättning), 19 (Antalet ledamöter i kyrkomötet) Debattinlägg: § 25 (Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020), § 28 (Kyrkoantikvarisk ersättning), § 38 (Medlemskapet i ACT Alliance), § 43 (Religionsdialog, forts), § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk), § 58 (Missionsuppdraget), § 59 (Nätverk för mission), § 103 (Material i apologetik), § 130 (Könsidentitet och köns- uttryck), § 178 (Psalmboken)	G ersättare Ks ersättare	
Erdmann, Anki , 1960, Stockholms stift, ViSK, 214	Eu ledamot	
Ericson, Lars-Ivar , 1948, Lunds stift, C, 110 Motion: 1 (Begravningsgudstjänster på lördagar) Debattinlägg: § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk), § 117 (Minskat antal medlemmar), § 125 (Uttalanden i sam- hällsfrågor), § 180 (Begravningsgudstjänster på lördagar)	SK ersättare Ks ersättare	
Eriksson, Britas Lennart , 1952, Västerås stift, S, 72 Ledig session 2, ersatt av Agneta Ivemyr	Eu ersättare Kn ledamot, ordf	
Eriksson, Gun , 1948, Uppsala stift, S, 1 Debattinlägg: § 37 (Utlandskyrkans helg)	Eu ledamot, v ordf	
Eriksson, Gunnel , 1951, Luleå stift, S, 195	F ersättare	
Eriksson, Stig , 1957, Luleå stift, C, 191 Motion: 32 (Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan)	TU ersättare Kn ledamot, v ordf	
Eriksson, Tommy , 1953, Härnösands stift, S, 178	O ledamot	
Erlandsson, Madelaine , 1947, Linköpings stift, BA, 29 Ledig session 2, ingen ersättare	Eu ledamot	

Ershammar, Mats , 1942, Strängnäs stift, BA, 61	Kl ledamot
Ervasti, Marjut , 1965, Stockholms stift, ViSK, 242 Motion: 26 (Begravningsamfälligheter), 83 (Kyrkomötets mandatstöd), 84 (Krisplan), 85 (Utbildning för nya förtroendevalda), 89 (Biologisk mångfald i Svenska kyrkans skogsinnehav) Debattinlägg: § 107 (Jämställdheten i Svenska kyrkan)	G ledamot
Eskilandersson, Mikael , 1977, Lunds stift, SD, 116 Motion: 82 (Appar för Svenska kyrkans verksamhet) Debattinlägg: § 119 (Sancta Birgitta klostermuseum), § 122 (Coronapandemin), § 124 (Kyrklig kulturkanon), § 125 (Uttalanden i samhällsfrågor), § 127 (Appar för Svenska kyrkans verksamhet), § 128 (Undervisning i utanförskapsområden)	SK ledamot
Etander Rimborg, Carina , 1964, Göteborgs stift, POSK, 141	Km 2 v ordf
F	
Falk, Celina , 1986, Luleå stift, POSK, 192 Motion: 69 (Hållbart skogsbruk) Debattinlägg: § 38 (Medlemskapet i ACT Alliance)	Eu ledamot
Falkeblad, Björn , 1964, Stockholms stift, BA, 247 Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024)	E ersättare
Fors, Tomas , 1961, Strängnäs stift, C, 63/57 Ersättare session 1 för Nina Wahlin, ersättare session 2 för Åsa Ingårda Debattinlägg: § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk)	Kl ersättare
Forssell, Anna , 1958, Stockholms stift, S, 230	TU ledamot
Fransson, Johannes , 1991, Karlstads stift, S, 171 Motion: 19 (Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu) Debattinlägg: § 99 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet), § 104 (Fritidsledarutbildning)	Kl ersättare
Fransson, Stig-Göran , 1950, Växjö stift, C, 85 Ersättare session 2 för Margareta Andersson	
Franzén, Gunilla , 1966, Göteborgs stift, C, 138 Debattinlägg: § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk)	F ledamot, ordf
Fredborg, Suzanne , 1953, Stockholms stift, BA, 228 Motion: 71 (Reformerade indirekta val), 86 (Överlåtelse av församlingskyrka), 87 (Bevarande av kulturarvet), 88 (Antalet revisorer) Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024), § 28 (Kyrkoantikvarisk ersättning), § 32 (Antalet revisorer), § 99 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet)	E ledamot VN ersättare
Fredriksson, Inger , 1962, Strängnäs stift, C, 57 Ersättare session 1 för Åsa Ingårda	Eu ersättare

From Utterstedt, Ann-Christine , 1972, Västerås stift, SD, 75 Motion: 25 (En kyrka för alla), 98 (Psalmen Fädernas kyrka) Debattinlägg: § 101 (Pastorsadjunktsåret), § 107 (Jämställdheten i Svenska kyrkan), § 130 (Könsidentitet och könsuttryck), § 132 (Jourhavande präst), § 133 (En kyrka för alla)	Valberedningen Kl ledamot	Personregister 2021
G		
Garde, Johan , 1990, Linköpings stift, POSK, 36 Ledig session 1 och 2, ersatt av Malin Attervåg	Eu ledamot	
Gerenmark, Lisa , 1983, Skara stift, ÖKA, 49 Motion: 19 (Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu), 59 (Klimatkonsekvensanalys), 99 (Jourhavande präst) Debattinlägg: § 61 (Klimatkonsekvensanalys), § 99 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet), § 103 (Material i apologetik), § 132 (Jourhavande präst)	Kl ersättare	
Gille, Sara , 1981, Härnösands stift, SD, 186 Ledig session 1 och 2, ingen ersättare session 1, ersatt av Kjell Åke Andersson session 2	G ersättare	
Glas, Katarina , 1963, Luleå stift, POSK, 196	Eu ledamot, ordf	
Godskesen, Knut , 1964, Uppsala stift, utan grupp, 15 Ersättare session 2 för Eva-Mai Mineur Tynong		
Grahn, Niklas , 1969, Karlstads stift, POSK, 170	Kl ledamot, ordf	
Granström, Agneta , 1955, Luleå stift, MPSK, 203 Motion: 96 (Direktiv för förvaltningen av prästlönetillgångarna) Debattinlägg: § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk), § 61 (Klimatkonsekvensanalys)	F ersättare	
Grip, Leif , 1954, Härnösands stift, POSK, 181 Ledig session 1 och 2, ersatt av Kerstin Lindh Wallin	F ledamot	
Gustavsson, Leif , 1951, Växjö stift, SD, 88 Ersättare session 2 för Helena Elmqvist		
Gårder, Nils , 1951, Lunds stift, POSK, 109 Motion: 33 (Förenkling och lägre kostnader för kyrkoval), 53 (Regler för kvalificerat beslutsfattande) Debattinlägg: § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk), § 52 (Valfrågor m.m.), § 133 (Nya sätt att vara kyrka), § 181 (Pingsten och midsommardagen)	Ks ledamot	
Göranson, Lisbeth , 1951, Lunds stift, C, 126 Ledig session 2, ingen ersättare Motion: 32 (Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan)	TU ledamot	
Göransson, Göran , 1942, Göteborgs stift, FiSK, 152 Ersättare session 1 och 2 för Vivianne Wetterling	G ledamot	

H

- Hagelin, Mats**, 1960, Lunds stift, BA, 106 Ks ledamot
Ledig session 2, ingen ersättare
Motion: (Friare församlingstillhörighet), 76 (Uttalanden i samhällsfrågor), 93 (Extra anslag till församlingar och pastorat)
- Haggren, Charlotte**, 1961, Stockholms stift, ÖKA, 231 TU ersättare
Ledig session 1, ingen ersättare
- Hammar, Anna Karin**, 1951, Uppsala stift, S, 6 F ersättare
Ks ersättare
Motion: 20 (Interreligiös uppföljning), 21 (Diakonins kunskap), 22 (Omsorg om djuren), 27 (Folkrätten i Israel och Palestina), 28 (Bygga församling)
Debattinlägg: § 39 (Interreligiös uppföljning), § 43 (Religionsdialog, forts), § 46 (Folkrätten i Israel och Palestina, forts), § 60 (Omsorg om djuren), § 133 (Nya sätt att vara kyrka), § 120 (Diakonins kunskap)
- Hansson, Ronny**, 1957, Lunds stift, S, 117 Kl ledamot
Debattinlägg: § 99 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet)
- Harlevi, Inger**, 1949, Visby stift, POSK, 205 O ersättare
Motion: 26 (Begravningsansamlingar), 34 (Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan), 58 (Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval), 68 (Nivån på kyrkoantikvarisk ersättning)
- Hedin, Magnus**, 1960, Växjö stift, BA, 93
Ny ledamot från session 2 efter Johnny Lilja
- Hedlundh, Emma**, 1978, Uppsala stift, POSK, 2 TU ledamot
Motion: 58 (Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval)
- Hedström, Margareta**, 1942, Stockholms stift, C, 233 F ersättare
Motion: 32 (Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan)
- Herthelius, Margaretha**, 1942, Stockholms stift, FiSK, 217 Kl ledamot
Motion: 3 (Utlandskyrkans helg), 4 (Pastorsadjunktsåret), 9 (Fri församlingstillhörighet), 30 (försäljning av kyrkor och kapell)
Debattinlägg: § 33 (Överlämnande av kyrkor – översyn av regelverk)
- Hillerström, Marja**, 1951, Stockholms stift, ViSK, 225 SK ledamot
Debattinlägg: § 127 (Appar för Svenska kyrkans verksamhet)
- Hjelm, Christina**, 1957, Luleå stift, C, 198 O ledamot
Ledig session 1 och 2, ersatt av Kristina Bäckström
- Holmberg, Andreas**, 1966, biskop i Stockholms stift Kl
Debattinlägg: § 103 (Material i apologetik), § 130 (Könsidentitet och könsuttryck)
- Holmgren, Sven Ingvar**, 1945, Uppsala stift, BA, 18 F ledamot

Hongslo, Terence , 1949, Uppsala stift, MPSK, 21 Ledig session 2, ersatt av Kristina Srbu Kjellgren Motion: 96 (Direktiv för förvaltningen av prästlönetillgångarna), 97 (Hållbara textilier)	E ersättare VN ersättare	Personregister 2021
Hägg, Rebecca , 1982, Linköpings stift, S, 34 Motion: 48 (Hållbar förvaltning av prästlönetillgångarna)	SK/F ersättare	
Härder, Anton , 1966, Växjö stift, S, 87 Debattinlägg: § 120 (Diakonins kunskap), § 125 (Uttalanden i samhällsfrågor)	SK ledamot, ordf	
Höglund, Paul , 1950, Härnösands stift, C, 179 Ersättare session 2 för Bartłomiej Szulc		
I		
Ingårda, Åsa , 1968, Strängnäs stift, C, 57 Ledig session 1 och 2, ersatt av Inger Fredriksson session 1 och Tomas Fors session 2 Motion: 32 (Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan)	Eu ersättare Ks ersättare	
Isaksson, Jan-Åke , 1964, Lunds stift, SD, 102 Motion: 66 (Vindkraft) Bordlagd motion från 2020: 4 (Kyrkoantikvarisk ersättning) Debattinlägg: § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk), § 60 (Omsorg om djuren)	F ledamot	
Isberg, Linda , 1977, Lunds stift, POSK, 103 Motion: 55 (Nationell dopkampanj)	TU ersättare	
Ivemyr, Agneta , 1948, Västerås stift, S, 72 Ersättare session 2 för Britas Lennart Eriksson		
J		
Jackelén, Antje , 1955, ärkebiskop, Uppsala stift Debattinlägg: § 2 (Anförande av ärkebiskopen), § 38 (Medlemskapet i ACT Alliance), § 108 (Byte av uppdrag inom vinningstjänsten), § 178 (Psalmboken), § 179 (Kyrkohandboken i översättning)	Ks ordf	
Jakobsson, Carin , 1953, Visby stift, C, 204 Motion: 68 (Nivån på kyrkoantikvarisk ersättning), 72 (Stöd till utlandsverksamheten) Debattinlägg: § 28 (Kyrkoantikvarisk ersättning)	F ersättare	
Jakobsson, Lars , 1946, Stockholms stift, POSK, 239 Ersättare session 1 och 2 för Olle Carlsson Debattinlägg: § 133 (Nya sätt att vara kyrka)	Kl ersättare	
Janfalk, Karin , 1956, Göteborgs stift, ÖKA, 153 Motion: 19 (Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu), 67 (Könsidentitet och könsuttryck)	Kl ledamot	

- Debattinlägg: § 99 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet), § 105 (Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu), § 107 (Jämställdheten i Svenska kyrkan), § 130 (Könsidentitet och könsuttryck)
- Jannerstig, Gunilla**, 1947, Lunds stift, S, 123 G ersättare
- Janson, Sten**, 1948, Göteborgs stift, POSK, 162 TU ersättare
Motion: 26 (Begravningsamfälligheter), 58 (Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval), 70 (Beslut om indelningsändringar)
Debattinlägg: § 50 (Strukturfrågor), § 51 (Begravningsamfälligheter), § 109 (Biskopsvisitationen)
- Jarnling, Magnus**, 1946, Stockholms stift, MPSK, 249 K1 ersättare
Ledig session 2, ersatt av Ingvar von Malmborg
- Jedler, Thomas**, 1967, Linköpings stift, SD, 28
Ny ledamot från session 2 efter Naima Bahnam Johansson
Ledig session 2, ersatt av Ulf Svensson
- Johannesson, Karin**, 1970, biskop i Uppsala stift O
- Johansson, Boel**, 1952, Uppsala stift, POSK, 12 SK ledamot
Debattinlägg: § 50 (Strukturfrågor), § 55 (Tillitsbaserad styrning), § 122 (Coronapandemin)
- Johansson, Erik**, 1972, Uppsala stift, FK, 20 G ledamot
Motion: 51 (Nätverk för mission), 56 (Kyrkohandboken på fler språk)
Debattinlägg: § 46 (Folkrätten i Israel och Palestina, forts), § 58 (Missionsuppdraget), § 59 (Nätverk för mission), § 133 (Nya sätt att vara kyrka), § 130 (Könsidentitet och könsuttryck), § 179 (Kyrkohandboken i översättning)
- Johansson, Marie**, 1962, Växjö stift, S, 84 O ersättare
Debattinlägg: § 55 (Tillitsbaserad styrning) Ks ersättare
- Johansson, Torvald**, 1955, Strängnäs stift, POSK, 55 G ersättare
Motion: 54 (Direktiv för psalmboksrevisionen), 58 (Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval) Ks ersättare
Debattinlägg: § 178 (Psalmboken)
- Johansson-Berg, Maria**, 1964, Luleå stift, S, 188 TU ledamot, v ordf
Debattinlägg: § 108 (Byte av uppdrag inom vigningstjänsten), § 114 (Utbildning i hr-frågor för förtroendevalda), § 115 (Folkkyrkoutredning)
- Johnsson, Lars**, 1946, Strängnäs stift, S, 54 Ks ledamot
Debattinlägg: § 108 (Byte av uppdrag inom vigningstjänsten)
- Jönäng, Ann-Kristin**, 1953, Uppsala stift, C, 14 SK ersättare
Motion: 32 (Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan)
- Josefsson, Hans**, 1962, Uppsala stift, S, 10
Ersättare session 2 för Christian Bonde
- Jönsson, Lena**, 1944, Lunds stift, BA, 121 G ersättare

K

- Kallenberg, Kjell**, 1947, Strängnäs stift, POSK, 64
Motion: 58 (Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval) E ersättare
- Karlsson, Carl Johan**, 1962, Stockholms stift, S, 246
Ersättare session 2 för Markus Selin
- Karlsson, Kent**, 1963, Lunds stift, POSK, 118
Debattinlägg: § 129 (Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris) Kl ledamot
- Karlsson, Margareta**, 1956, Strängnäs stift, ÖKA, 67
Motion: 26 (Begravningsamfälligheter), 31 (Digitala sammanträden efter pandemin), 74 (Samverkansforum för klimat och hållbar utveckling) O ersättare
- Karlsson Ågren, Ann-Sofie**, 1975, Härnösands stift, S, 183
Debattinlägg: § 130 (Könsidentitet och könsuttryck) Kl ledamot
- Kjellgren, Bengt**, 1969, Göteborgs stift, BA, 157
Motion: 70 (Beslut om indelningsändringar), 71 (Reformerade indirekta val), 93 (Extra anslag till församlingar och pastorat) E ledamot
Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024), § 28 (Kyrkoantikvarisk ersättning), § 31 (Tak för kyrkoavgiften), § 34 (Investeringspolicy för Svenska kyrkan), § 50 (Strukturfrågor) Kn ledamot
- Kompass, Anders**, 1955, Stockholms stift, S, 241
Ledig session 1 och 2, ingen ersättare session 1, ersatt av Gill Lindroos session 2 G ersättare
- Krantz, Roberth**, 1980, Uppsala stift, S, 4
Motion: 20 (Interreligiös uppföljning), 27 (Folkrätten i Israel och Palestina) O ledamot
Debattinlägg: § 46 (Folkrätten i Israel och Palestina, forts), § 49 (Församlingstillhörighet och uppdrag som förtroendevald) § 50 (Strukturfrågor), § 52 (Valfrågor m.m.)
- Kronlid, Julia**, 1980, Stockholms stift, SD, 21
Motion: 23 (Religionsdialog), 24 (Samla erfarenheter av pandemin), 57 (Kyrklig kulturkanon) Bordlagd motion från 2020: 4 (Kyrkoantikvarisk ersättning) Debattinlägg: § 41 (Religionsdialog), § 46 (Folkrätten i Israel och Palestina, forts)
- Kruse, Karl-Erik**, 1956, Lunds stift, S, 123
Ledig session 1 och 2, ersatt av Angela Beausang session 1 och Martin Moberg session 2 G ersättare
- Kullenberg, Elisabeth**, 1952, Lunds stift, BA, 111 O ledamot
- Kullingsjö, Birgit**, 1949, Skara stift, C, 42
Debattinlägg: § 46 (Folkrätten i Israel och Palestina, forts), § 117 (Minskat antal medlemmar) SK ledamot
- Kyrk, Eva**, 1954, Västerås stift, BA, 78
Motion: 52 (Församlingsrepresentation i kyrkofullmäktige och kyrkoråd) G ersättare

L	
Lagerroos, Marcus , 1994, Uppsala stift, SD, 5 Debattinlägg: § 58 (Missionsuppdraget)	Eu ersättare
Larson, Daniel , 1968, Stockholms stift, S, 209	SK ersättare Ks ersättare
Larsson, Niklas , 1988, Lunds stift, C, 104 Motion: 72 (Stöd till utlandsverksamheten)	Valberedningen Eu ersättare
Leijen, Ellen , 1994, Strängnäs stift, S, 65 Debattinlägg: § 119 (Sancta Birgitta klostermuseum)	SK ersättare
Lejon, Kjell O , 1958, Linköpings stift, FK, 38 Motion: 10 (Sancta Birgitta klostermuseum, 14 (Material i apologetik), 15 (Medlemskapet i ACT Alliance), 46 (Pastoralteologiska prästutbildningar), 51 (Nätverk för mission) Debattinlägg: § 38 (Medlemskapet i ACT Alliance), § 46 (Folkkrätten i Israel och Palestina, forts), § 103 (Material i apologetik), § 108 (Byte av uppdrag inom vigningstjänsten), § 113 (Pastoralteologiska prästutbildningar), § 119 (Sancta Birgitta klostermuseum)	SK ersättare
Lilja, Johnny , 1941, Växjö stift, BA, 93 Ledig session 1, ingen ersättare Avliden efter session 1, ny ledamot: Magnus Hedin	O ersättare
Lilja, Samuel , 1949, Lunds stift, BA, 129	F ersättare
Lindalen, Sara , 1977, Göteborgs stift, ViSK, 166 Ledig session 1 och 2, ersatt av Bengt Bivall Motion: 83 (Kyrkomötets mandatstöd), 84 (Krisplan), 85 (Utbildning för nya förtroendevalda), 89 (Biologisk mångfald i Svenska kyrkans skogsinnehav)	E ledamot
Lindberg, Linda , 1974, Lunds stift, SD, 108 Ledig session 1 och 2, ersatt av Christer Bengtsson Motion: 90 (Anonymisering av kollekt via Swish), 91 (Säkert valsedelssystem), 92 (Rösta digitalt i kyrkovalet) Bordlagd motion från 2020: 19 (Antalet ledamöter i kyrkomötet)	O ersättare
Lindberg, Per , 1956, Skara stift, POSK, 41 Motion: 34 (Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan), 73 (Förtroendevald hela mandatperioden) Debattinlägg: § 50 (Strukturfrågor), § 52 (Valfrågor m.m.)	Valberedningen v ordf O ledamot, v ordf VN ersättare
Linde, Patrik , 1979, Göteborgs stift, S, 142	E ersättare
Lindell Rylén, Monica , 1969, Strängnäs stift, S, 56	Valberedningen O ledamot
Lindén, Birgitta , 1948, Växjö stift, S, 99 Debattinlägg: § 123 (Nationell dopkampanj)	SK ledamot

Linder, Lars G , 1959, Strängnäs stift, S, 62 Debattinlägg: § 38 (Medlemskapet i ACT Alliance), § 46 (Folkkrätten i Israel och Palestina, forts)	Valberedningen O ersättare	Personregister 2021
Linderås, Stefan , 1962, Göteborgs stift, POSK, 149	F ledamot	
Lindh Wallin, Kerstin , 1946, Härnösands stift, POSK, 181 Ersättare session 1 och 2 för Leif Grip	F ersättare	
Lindquist, Olov , 1958, Stockholms stift, FiSK, 234 Motion: 3 (Utlandskyrkans helg), 4 (Pastorsadjunktsåret), 7 (Minskat antal medlemmar), 8 (Svenska kyrkans hemsida), 9 (Fri församlingstillhörighet), 11 (Konfirmationsåldern), 12 (undervisning i utanförskapsområden) Debattinlägg: § 31 (Tak för kyrkoavgiften), § 49 (Församlings- tillhörighet och uppdrag som förtroendevald), § 117 (Minskat antal medlemmar), § 118 (Svenska kyrkans hemsida), § 128 (Undervisning i utanförskapsområden)	O ersättare	
Lindroos, Gill , 1959, Stockholms stift, S, 241 Ersättare session 2 för Anders Kompass Debattinlägg: § 107 (Jämställdheten i Svenska kyrkan)		
Lindström Berg, Agneta , 1947, Luleå stift, S, 190 Ledig session 1 och 2, ingen ersättare session 1, ersatt av Titti Ådén session 2	Kl ersättare	
Litström, Veronica , 1969, Härnösands stift, S, 185 Ledig session 2, ersatt av Kenneth Norberg	Eu ersättare	
Ludvigsson, Mats , 1946, Linköpings stift, S, 24 Motion: 48 (Hållbar förvaltning av prästlönets tillgångarna), 49 (Utbildning i hr-frågor för förtroendevalda), 50 (Stöd till Act Svenska kyrkan) Debattinlägg: § 31 (Tak för kyrkoavgiften), § 33 (Överläm- nande av kyrkor – översyn av regelverk)	E ledamot, v ordf	
Lundby-Wedin, Wanja , 1952, Stockholms stift, S, 206 Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024), § 115 (Folkkyrko- utredning), § 130 (Könsidentitet och könsuttryck)	Ks ledamot, l v ordf	
Lundström, Gunilla , 1964, Luleå stift, S, 193	SK ersättare	
Lång, David , 1972, Stockholms stift, SD, 222 Motion: 29 (Svenska kyrkans arbete med asylsökande), 35 (Investeringspolicy), 36 (Visselblåsarsystem), 98 (Psalmerna Fädernas kyrka)	E ledamot	
Löfven, Ulla , 1951, Stockholms stift, S, 216 Ledig session 1 och 2, ersatt av Lars Rande	Eu ledamot	
Löndahl, Berth , 1950, Lunds stift, FK, 131 Motion: 14 (Material i apologetik), 15 (Medlemskapet i ACT Alliance), 40 (Församlingsbegreppet), 41 (Nya sätt att vara kyrka), 42 (Utvärdering av hanteringen av pandemin), 43 (Utvärdering av strukturutredningens konsekvenser), 44 (Missionsuppdraget), 46 (Pastoralteologiska prästutbildning- ar), 51 (Nätverk för mission), 71 (Reformerade indirekta val)	Ks ledamot	

Debattinlägg: § 31 (Tak för kyrkoavgiften), § 38 (Medlemskapet i ACT Alliance), § 46 (Folkrätten i Israel och Palestina, forts), § 50 (Strukturfrågor), § 52 (Valfrågor m.m.), § 55 (Tillitsbaserad styrning), § 58 (Missionsuppdraget), § 103 (Material i apologetik), § 133 (Nya sätt att vara kyrka), § 108 (Byte av uppdrag inom vigningstjänsten), § 118 (Svenska kyrkans hemsida), § 123 (Nationell dopkampanj)

M

von Malmborg, Ingvar, 1948, Stockholms stift, MPSK, 249

Ersättare session 2 för Magnus Jarnling

Debattinlägg: § 46 (Folkrätten i Israel och Palestina, forts), § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk), § 51 (Begravningsamfälligheter), § 63 (Hållbara textilier), § 99 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet), § 104 (Fritidsledarutbildning), § 116 (Minnesdag för förintelsens offer), § 178 (Psalmboken)

Marcusson, Åke, 1948, Utlandsförsamlingarna, 251

Motion: 72 (Stöd till utlandsverksamheten)

Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024)

Valberedningen
E ledamot

Mattsson, Kicki, 1968, Göteborgs stift, S, 156

Ledig session 2, ersatt av Bernt Ortner

F ersättare

Milltoft, Sven, 1965, Stockholms stift, BA, 221

Motion: 62 (Folkkyrkoutredning), 63 (Gudstjänstbegreppet och kyrkomusiken), 64 (Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris), 76 (Uttalanden i samhällsfrågor)

Debattinlägg: § 115 (Folkkyrkoutredning), § 129 (Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris), § 178 (Psalmboken), § 182 (Gudstjänstbegreppet och kyrkomusiken)

G ledamot

Mineur Tynong, Eva-Mai, 1953, Uppsala stift, SD, 15

Ledig session 2, ersatt av Knut Godskesen

Motion: 82 (Appar för Svenska kyrkans verksamhet)

SK ersättare

Moberg, Ellionor, 1949, Stockholms stift, C, 220

Motion: 32 (Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan)

Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024)

K1 ersättare

Moberg, Martin, 1976, Lunds stift, S, 126

Ersättare session 2 för Karl-Erik Kruse

Debattinlägg: § 49 (Församlingstillhörighet och uppdrag som förtroendevald)

Modéus, Fredrik, 1964, biskop i Växjö stift

Motion: 13 (Tillitsbaserad styrning)

Debattinlägg: § 55 (Tillitsbaserad styrning), § 133 (Nya sätt att vara kyrka), § 125 (Uttalanden i samhällsfrågor)

SK
Ks ersättare för
ärkebiskopen

Modéus, Martin, 1962, biskop i Linköpings stift

Debattinlägg: § 101 (Pastorsadjunktsåret)

G

Mogren, Mikael , 1969, biskop i Västerås stift	F
Molander, Kristin , 1969, Stockholms stift, POSK, 232 Ersättare session 1 och 2 för Eva-Maria Munck Debattinlägg: § 38 (Medlemskapet i ACT Alliance)	Kl ersättare
Munck, Eva-Maria , 1984, Stockholms stift, POSK, 232 Ledig session 1 och 2, ersatt av Kristin Molander	Kl ledamot
Månsson, Victor , 1995, Västerås stift, POSK, 81	F ersättare
N	
Netzel, Ida , 1984, Uppsala stift, ÖKA, 13 Motion: 59 (Klimatkonsekvensanalys), 74 (Samverkansforum för klimat och hållbar utveckling) Debattinlägg: § 61 (Klimatkonsekvensanalys), § 62 (Samverkansforum för klimat och hållbar utveckling)	F ledamot
Nielsén, Marie , 1962, Lunds stift, S, 105 Debattinlägg: § 107 (Jämställdheten i Svenska kyrkan), § 132 (Jourhavande präst)	Kl ledamot
Nihlgård, Anders , 1944, Lunds stift, ÖKA, 113 Debattinlägg: § 58 (Missionsuppdraget), § 130 (Könsidentitet och könsuttryck)	Eu ledamot
Nilsson, Birgitta , 1954, Stockholms stift, S, 226	G ersättare
Nilsson, Jenny , 1978, Göteborgs stift, ÖKA, 137 Motion: 67 (Könsidentitet och könsuttryck) Debattinlägg: § 52 (Valfrågor m.m.), § 130 (Könsidentitet och könsuttryck)	E ledamot
Nilsson, Leif , 1944, Härnösands stift, S, 184	Valberedningen E ersättare
Nilsson, Mats , 1949, Växjö stift, C, 94 Motion: 32 (Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan)	E ersättare
Nilsson, Petter , 1983, Luleå stift, SD, 200 Motion: 29 (Svenska kyrkans arbete med asylsökande), 35 (Investeringspolicy), 36 (Visselblåsarsystem) Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024), § 178 (Psalmboken)	E ersättare
Nisser-Larsson, Margareta , 1954, Karlstads stift, BA, 172 Motion: (Friare församlingstillhörighet), 76 (Uttalanden i samhällsfrågor), 93 (Extra anslag till församlingar och pastorat) Debattinlägg: § 113 (Pastoralteologiska prästutbildningar), § 114 (Utbildning i hr-frågor för förtroendevalda), § 134 (Gemensamma titlar)	TU ledamot, ordf
Nodin, Karin , 1957, Karlstads stift, C, 174 Debattinlägg: § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk)	Eu ledamot

Norberg, Kenneth , 1951, Härnösands stift, S, 185 Ersättare session 2 för Veronica Litström	
Nordanstig, Manilla , 1973, Göteborgs stift, POSK, 155 Tidigare Manilla Bergström Ledig session 2, ingen ersättare	G ledamot Kn ledamot
Nordenstorm, Leif , 1960, Uppsala stift, FiSK, 19 Motion: 3 (Utlandskyrkans helg), 4 (Pastorsadjunktsåret), 9 (Fri församlingstillhörighet), 11 (Konfirmationsåldern), 12 (undervisning i utanförskapsområden), 16 (Biskopsvisitationen), 17 (Fritidsledarutbildning) Debattinlägg: § 61 (Klimatkonsekvensanalys), § 101 (Pastors- adjunktsåret), § 108 (Byte av uppdrag inom vigningstjänsten), § 179 (Kyrkohandboken i översättning)	F ledamot
Nordgren, Anette , 1958, Utlandsförsamlingarna, 250 Motion: 69 (Hållbart skogsbruk), 72 (Stöd till utlandsverksam- heten) Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024)	O ledamot
Nordlander, Leif , 1953, Skara stift, FK, 50 Motion: 14 (Material i apologetik), 34 (Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan), 37 (Begreppet pastorat), 38 (Reglerna för kyrkunderhålls- bidrag), 39 (Behörighetsprövning), 40 (Församlingsbegreppet), 41 (Nya sätt att vara kyrka), 42 (Utvärdering av hanteringen av pandemin), 43 (Utvärdering av strukturutredningens conse- kvenser), 44 (Missionsuppdraget), 45 (Överlämnade kyrkor), 51 (Nätverk för mission), 71 (Reformerade indirekta val), 72 (Stöd till utlandsverksamheten), 77 (Gemensamma titlar) Debattinlägg: § 33 (Överlämnande av kyrkor – översyn av regelverk), § 35 (Kyrkoordningens upplåtelseregler), § 50 (Strukturfrågor), § 58 (Missionsuppdraget), § 105 (Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu), § 133 (Nya sätt att vara kyrka), § 112 (Behörighetsprövning), § 113 (Pastoral- teologiska prästutbildningar), § 134 (Gemensamma titlar)	E ledamot
Nordung Byström, Eva , 1957, biskop i Härnösands stift Motion: 71 (Reformerade indirekta val)	SK Kn ledamot
Nordvall, Helena , 1950, Luleå stift, BA, 202	TU ledamot
Norén, Carola , 1953, Stockholms stift, S, 238	G ersättare
Novak, Anders , 1945, Stockholms stift, KR, 229	Eu ersättare
Nyström, Åsa , 1960, biskop i Luleå stift Motion: 71 (Reformerade indirekta val) Debattinlägg: § 52 (Valfrågor m.m.)	O

O

- Olofsson, Anne**, 1959, Linköpings stift, POSK, 33 F ledamot
Ledig session 2, ingen ersättare
Motion: 26 (Begravningsamfälligheter), 73 (Förtroendevald hela mandatperioden)
- Olsson, Bengt**, 1944, Linköpings stift, FiSK, 39 SK ersättare
Motion: 3 (Utlandskyrkans helg), 4 (Pastorsadjunktsåret), 9 (Fri församlingstillhörighet), 11 (Konfirmationsåldern), 16 (Biskopsvisitationen), 17 (Fritidsledarutbildning)
Debattinlägg: § 37 (Utlandskyrkans helg), § 99 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet)
- Olsson, Bertil**, 1950, Växjö stift, KR, 97 E/SK ersättare
Motion: 61 (Distribution av valsedlar) VN ledamot
Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024), § 51 (Begravningsamfälligheter), § 52 (Valfrågor m.m.), § 99 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet)
- Olsson, Roger**, 1963, Skara stift, S, 48 G ledamot
Debattinlägg: § 130 (Könsidentitet och könsuttryck), § 182 (Gudstjänstbegreppet och kyrkomusiken)
- Olsson, Roine**, 1959, Lunds stift, S, 132 Valberedningen
Debattinlägg: § 110 (Diakoner i alla församlingar) TU ledamot
- Ortner, Bernt**, 1946, Göteborgs stift, S, 156
Ersättare session 2 för Kicki Mattsson
- Oskarsson, Irene**, 1965, Linköpings stift, KR, 37 O ledamot
Debattinlägg: § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk), § 49 (Församlingstillhörighet och uppdrag som förtroendevald), § 50 (Strukturfrågor), § 99 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet)
- Ottesen, Fredrik**, 1986, Lunds stift, SD, 130 E ersättare
Motion: 29 (Svenska kyrkans arbete med asylsökande), 35 (Investeringspolicy), 36 (Visselblåsarsystem)
Debattinlägg: § 30 (Anonymisering av kollekt via Swish)
- P**
- Pagels, Berith**, 1946, Lunds stift, C, 119 E ersättare
Motion: 32 (Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan)
- Pedersen Videke, Sofija**, 1980, Lunds stift, S, 112 G ledamot, ordf
Motion: 55 (Nationell dopkampanj)
Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024), § 61 (Klimatkonsekvensanalys), § 123 (Nationell dopkampanj), § 178 (Psalmboken)
- Perers, Karin**, 1955, Västerås stift, C, 70 Km ordf
Debattinlägg: § 1 (Kyrkomötet öppnas)
- Persson, Camilla**, 1984, Lunds stift, S, 120 F ledamot

Personregister 2021	<p>Persson, Emilia, 1985, Strängnäs stift, SD, 58 Ersättare session 1 och 2 för Camilla Berard Granström Debattinlägg: § 46 (Folkkrätten i Israel och Palestina, forts), § 60 (Omsorg om djuren), § 130 (Könsidentitet och köns- uttryck)</p>	Eu ersättare
	<p>Persson, Lennart, 1944, Uppsala stift, C, 3 Motion: 32 (Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan) Bordlagd motion från 2020: 20 (Prästlönetillgångarnas avkastning och utdelning) Debattinlägg: § 29 (Prästlönetillgångarnas avkastning och utdelning), § 133 (Nya sätt att vara kyrka)</p>	F ledamot
	<p>Persson, Sven Gunnar, 1955, Linköpings stift, POSK, 23 Motion: 34 (Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan), 58 (Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval), 69 (Hållbart skogsbruk), 70 (Beslut om indelningsändringar) Debattinlägg: § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk), § 55 (Tillitsbaserad styrning), § 114 (Utbildning i hr-frågor för förtroendevalda)</p>	O ledamot
	<p>Persson Tjäder, Ann-Charlotte, 1957, Stockholms stift, S, 212 Ersättare session 2 för Cecilia Clausen</p>	
	<p>Petersson, Thomas, 1968, biskop i Visby stift</p>	Kl
	<p>Pettersson, Zandra, 1968, Skara stift, SD, 45</p>	Kl ersättare
	R	
	<p>Ramnerö Ödestad, Katarina, 1955, Skara stift, BA, 44</p>	SK ledamot
	<p>Ramström, Victor, 1990, Växjö stift, POSK, 90 Motion: 58 (Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval), 70 (Beslut om indelningsändringar)</p>	O ersättare
	<p>Rande, Lars, 1980, Stockholms stift, S, 216 Ersättare session 1 och 2 för Ulla Löfven</p>	Eu ersättare
	<p>Rapakko, Anna, 1975, Växjö stift, S, 92</p>	E/Kl ersättare
	<p>Rappmann, Susanne, 1965, biskop i Göteborgs stift Debattinlägg: § 59 (Nätverk för mission)</p>	TU
	<p>Reichenberg, Olle, 1970, Stockholms stift, BA, 208, Motion: 75 (Friare församlingstillhörighet), 76 (Uttalanden i samhällsfrågor), 93 (Extra anslag till församlingar och pastorat) Debattinlägg: § 49 (Församlingstillhörighet och uppdrag som förtroendevald), § 52 (Valfrågor m.m.), § 53 (Antal ledamöter i kyrkomötet och kyrkomötets arbetsformer), § 54 (Digitala sammanträden efter pandemin)</p>	O ledamot
	<p>Rekola, Satu, 1961, Göteborgs stift, MPSK, 165 Ledig session 1 och 2, ersatt av Staffan Bjerrhede</p>	SK ersättare

Ringheim, Erik , 1983, Stockholms stift, POSK, 245 Ny ledamot efter Elisabet Berggård Debattinlägg: § 58 (Missionsuppdraget)	Eu ersättare	Personregister 2021
Risberg, Lars , 1948, Karlstads stift, S, 167	TU ledamot	
Roos, Anders , 1947, Stockholms stift, POSK, 213 Motion: 34 (Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan), 55 (Nationell dopkampanj), 58 (Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval), 72 (Stöd till utlandsverksamheten) Debattinlägg: § 115 (Folkkyrkoutredning), § 120 (Diakonins kunskap), § 123 (Nationell dopkampanj), § 181 (Pingsten och midsommardagen)	G ledamot	
Rosengren, Ann-Christine , 1952, Göteborgs stift, S, 148	SK ersättare	
Rosenlundh, Tomas , 1949, Göteborgs stift, ÖKA, 161 Motion: 26 (Begravningsamfälligheter), 31 (Digitala sammanträden efter pandemin), 74 (Samverkansforum för klimat och hållbar utveckling) Debattinlägg: § 26 (Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden), § 51 (Begravningsamfälligheter), § 52 (Valfrågor m.m.), § 54 (Digitala sammanträden efter pandemin), § 61 (Klimatkonsekvensanalys), § 126 (Psykisk ohälsa), § 128 (Undervisning i utanförskapsområden), § 132 (Jourhavande präst)	SK ledamot	
Rosenquist, Mattias , 1967, Växjö stift, POSK, 95 Motion: 55 (Nationell dopkampanj), 58 (Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval) Debattinlägg: § 55 (Tillitsbaserad styrning), § 112 (Behörighetsprövning)	TU ledamot	
Rosenquist, Sofia , 1976, Växjö stift, POSK, 86 Motion: 55 (Nationell dopkampanj), 58 (Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval) Debattinlägg: § 118 (Svenska kyrkans hemsida)	SK ledamot, v ordf	
Rydell, Olle , 1953, Västerås stift, S, 82 Debattinlägg: § 60 (Omsorg om djuren), § 116 (Minnesdag för förintelsens offer)	SK ledamot	
Rydén Davoust, Marie , 1966, Strängnäs stift, POSK, 60 Motion: 73 (Förtroendevald hela mandatperioden) Debattinlägg: § 49 (Församlingstillhörighet och uppdrag som förtroendevald), § 99 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet)	Ks ledamot	
Rydström, Elisabeth , 1954, Stockholms stift, C, 210 Motion: 21 (Diakonins kunskap) Debattinlägg: § 105 (Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu), § 120 (Diakonins kunskap)	Valberedningen Ks ledamot	
Ryström Signarsdotter, Sandra , 1983, Stockholms stift, S, 244 Motion: 47 (Jämställdheten i Svenska kyrkan) Debattinlägg: § 107 (Jämställdheten i Svenska kyrkan)	G/E ersättare	

S	
Samuelsson, Roland , 1951, Luleå stift, S, 190 Debattinlägg: § 38 (Medlemskapet i ACT Alliance), § 59 (Nätverk för mission), § 130 (Könsidentitet och köns- uttryck)	Eu ersättare
Sandin-Wester, Marja , 1947, Stockholms stift, MPSK, 227 Motion: 96 (Direktiv för förvaltningen av prästlönetillgångarna)	O ersättare Ks ersättare
Sandlund, Elisabeth , 1951, Stockholms stift, FK, 240 Motion: 51 (Nätverk för mission) Debattinlägg: § 59 (Nätverk för mission), § 133 (Nya sätt att vara kyrka), § 120 (Diakonins kunskap)	SK ledamot
Sandström, Britt , 1944, Västerås stift, S, 69	Ks ledamot
Sandström, Roger , 1972, Linköpings stift, C, 32 Motion: 32 (Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan)	G ersättare
Schmidt, Jerker , 1976, Göteborgs stift, BA, 143 Motion: 70 (Beslut om indelningsändringar) Debattinlägg: § 44 (Folkrätten i Israel och Palestina), § 59 (Nätverk för mission)	Eu ledamot
Selin, Markus , 1978, Stockholms stift, S, 246 Ledig session 1 och 2, ingen ersättare session 1, ersatt av Carl Johan Karlsson session 2	SK ledamot
Sidenvall, Fredrik , 1962, Göteborgs stift, FK, 158 Ledig session 1, ingen ersättare Motion: 65 (Pingsten och midsommardagen), 78 (Kyrkoord- ningens upplåtelseregler) Debattinlägg: § 35 (Kyrkoordningens upplåtelseregler), § 43 (Religionsdialog, forts), § 44 (Folkrätten i Israel och Palestina), § 45 (Ordningsfråga), Debattinlägg: § 55 (Tillits- baserad styrning), § 108 (Byte av uppdrag inom vignings- tjänsten), § 181 (Pingsten och midsommardagen)	Eu ledamot
Sjöberg, Roger , 1972, Stockholms stift, S, 219	E ersättare
Sjöstrand, Erik , 1981, Uppsala stift, POSK, 7 Debattinlägg: § 25 (Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2020), § 55 (Tillitsbaserad styrning), § 123 (Nationell dopkampanj)	Ks ledamot
Sjöö, Linda , 1975, Lunds stift, ViSK, 115, Motion: 55 (Nationell dopkampanj), 83 (Kyrkomötets mandatstöd), 84 (Krisplan), 85 (Utbildning för nya förtroendevalda), 89 (Biologisk mångfald i Svenska kyrkans skogsinnehav) Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024), § 43 (Religionsdialog, forts), § 53 (Antal ledamöter i kyrkomötet och kyrkomötets	TU ledamot

arbetsformer), § 104 (Fritidsledarutbildning), § 111 (Visselblåsarsystem), § 122 (Coronapandemin), § 130 (Könsidentitet och könsuttryck)

- Solberg, Elise**, 1989, Lunds stift, ÖKA, 128 G ledamot
Motion: 67 (Könsidentitet och könsuttryck)
Debattinlägg: § 130 (Könsidentitet och könsuttryck)
- Spiik, Daniel**, 1977, Strängnäs stift, SD, 66 F ersättare
Debattinlägg: § 61 (Klimatkonsekvensanalys), § 130 (Könsidentitet och könsuttryck)
- Srbu Kjellgren, Kristina**, 1971, Uppsala stift, MPSK, 21
Ersättare session 2 för Terence Hongso
Debattinlägg: § 43 (Religionsdialog, forts), § 46 (Folkrätten i Israel och Palestina, forts), § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk), § 124 (Kyrklig kulturkanon), § 128 (Undervisning i utanförskapsområden)
- Stråle Börjesson, Anna-Karin**, 1962, Karlstads stift, S, 168 Valberedningen
G ledamot
- Stålhem Liljendahl, Elisabet**, 1947, Stockholms stift, BA, 243 SK ersättare
Ledig session 1, ingen ersättare
- Sunliden, Håkan**, 1952, Växjö stift, FK, 91 F ersättare
Motion: 46 (Pastoralteologiska prästutbildningar)
- Svensson, Alve**, 1951, Lunds stift, KR, 125 G ersättare
- Svensson, Karl-Gunnar**, 1957, Göteborgs stift, KR, 163 F ledamot
Ks ersättare
Motion: 5 (Minnesdag för förintelsens offer), 6 (Förtroendeuppdrag i fritt vald församling), 70 (Beslut om indelningsändringar)
Bordlagd motion från 2020: 6 (Utvärdering av kyrkomötet 2020)
Debattinlägg: § 116 (Minnesdag för förintelsens offer)
- Svensson, Ulf**, 1963, Linköpings stift, SD, 28
Ersättare session 2 för Thomas Jedler
Debattinlägg: § 53 (Antal ledamöter i kyrkomötet och kyrkomötets arbetsformer), § 111 (Visselblåsarsystem)
- Szulc, Bartłomiej**, 1995, Härnösands stift, C, 179 G ersättare
Ledig session 1 och 2, ingen ersättare session 1, ersatt av Paul Höglund session 2
- Särdquist, Sofia**, 1969, Skara stift, POSK, 46 SK ersättare
Ks ersättare
- T**
- Tegby, Lisa**, 1949, Luleå stift, POSK, 189 G ledamot
Motion: 27 (Folkrätten i Israel och Palestina), 69 (Hållbart skogsbruk)
Debattinlägg: § 44 (Folkrätten i Israel och Palestina), § 179 (Kyrkohandboken i översättning)

Thor, Jenny , 1980, Strängnäs stift, S, 59	TU ersättare
Tisell, Daniel , 1968, Göteborgs stift, C, 146 Motion: 27 (Folkrådet i Israel och Palestina) Debattinlägg: § 26 (Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden), § 27 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024), § 38 (Medlemskapet i ACT Alliance), § 44 (Folkrådet i Israel och Palestina)	Ks ledamot, 2 v ordf
Tyrberg, Johan , 1963, biskop i Lunds stift	TU
U	
Unger, Hanna , 1972, Göteborgs stift, ÖKA, 145 Debattinlägg: § 136 (Konsekvenser av ökad sekretess)	TU ledamot
V	
Vennberg, Gunvor , 1979, Luleå stift, FK, 201 Ersättare session 1 och 2 för Stefan Aro Debattinlägg: § 43 (Religionsdialog, forts), § 60 (Omsorg om djuren), § 99 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet), § 108 (Byte av uppdrag inom vigningstjänsten), § 178 (Psalm-boken)	O ersättare
Vikström, Erik , 1996, Luleå stift, S, 194	Eu ersättare
W	
Wahlin, Nina , 1968, Strängnäs stift, C, 63, Ledig session 1, ersatt av Tomas Fors Motion: 72 (Stöd till utlandsverksamheten) Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024), § 99 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet), § 130 (Könsidentitet och könsuttryck)	Kl ersättare
Wahlman, Inger , 1951, Västerås stift, S, 73 Motion: 49 (Utbildning i hr-frågor för förtroendevalda) Debattinlägg: § 26 (Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden), § 114 (Utbildning i hr-frågor för förtroendevalda)	Valberedningen ordf E ledamot
Wahn, Jan , 1953, Skara stift, C, 53 Motion: 26 (Begravningsamfälligheter) Debattinlägg: § 39 Interreligiös uppföljning	Eu ledamot
Waldenfors, Sara , 1977, Göteborgs stift, S, 139 Debattinlägg: § 105 (Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu)	G/Kl ersättare Ks ersättare
Wallin, Christoffer , 1991, Göteborgs stift, SD, 160 Ledig session 2, ersatt av Terese Wennerstrand	Kl ersättare
Weichbrodt, Hans , 1968, Göteborgs stift, FK, 144 Debattinlägg: § 133 (Nya sätt att vara kyrka)	TU ersättare
Wennerstrand, Terese , 1975, Göteborgs stift, SD, 160 Ersättare session 2 för Christoffer Wallin	

Werner, Elisabeth , 1964, Linköpings stift, SD, 35 Motion: 66 (Vindkraft) Bordlagd motion från 2020: 4 (Kyrkoantikvarisk ersättning) Debattinlägg: § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk)	F ersättare	Personregister 2021
Wernersson, Birger , 1948, Lunds stift, S, 107	E ledamot	
Westerlund, Anna-Karin , 1949, Uppsala stift, BA, 8	SK ledamot	
Westroth, Eric , 1971, Växjö stift, SD, 98 Ledig session 2, ingen ersättare Motion: 90 (Anonymisering av kollekt via Swish), 91 (Säkert valsedelssystem), 92 (Rösta digitalt i kyrkovalet), 94 (Konsekvenser av ökad sekretess) Bordlagd motion från 2020: 19 (Antalet ledamöter i kyrko- mötet)	O ledamot	
Wetterling, Vivianne , 1951, Göteborgs stift, FiSK, 152 Ledig session 1 och 2, ersatt av Göran Göransson Motion: 3 (Utlandskyrkans helg), 4 (Pastorsadjunktsåret), 9 (Fri församlingstillhörighet), 16 (Biskopsvisitationen), 60 (Tak för kyrkoavgiften)	G ledamot	
Widepalm, Håkan , 1977, Göteborgs stift, C, 164 Motion: 19 (Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu) Debattinlägg: § 49 (Församlingstillhörighet och uppdrag som förtroendevald), § 51 (Begravningsamfälligheter)	O ledamot	
Winberg, Margareta , 1947, Härnösands stift, S, 177 Ledig session 2, ingen ersättare	Ks ledamot	
Wojdkow, Marie , 1958, Lunds stift, POSK, 124 Motion: 26 (Begravningsamfälligheter), 53 (Regler för kvalificerat beslutsfattande), 71 (Reformerade indirekta val), 72 (Stöd till utlandsverksamheten) Debattinlägg: § 99 (Kyrklig scout- och idrottsverksamhet)	Valberedningen E ledamot	
Å		
Ådén, Titti , 1959, Luleå stift, S, 199 Ersättare session 2 för Agneta Lindström Berg		
Åkerhielm, Caroline , 1953, Stockholms stift, FiSK, 248 Motion: 3 (Utlandskyrkans helg), 4 (Pastorsadjunktsåret), 9 (Fri församlingstillhörighet), 11 (Konfirmationsåldern), 16 (Biskopsvisitationen)	Eu ersättare	
Åkerlund, Anders , 1940, Västerås stift, C, 74 Motion: 32 (Kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan) Debattinlägg: § 27 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024), § 38 (Medlemskapet i ACT Alliance), § 41 (Religionsdialog), § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk), § 55 (Tillitsbaserad styrning), § 115 (Folkkyrkoutredning), § 180 (Begravningsgudstjänster på lördagar)	G ledamot, v ordf	

Personregister 2021 **Åkesson, Jörgen**, 1960, Skara stift, POSK, 52 F ersättare
Motion: 34 (Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för digitalisering och samverkan)

Ö

Öhrlund, Isak, 1997, Växjö stift, S, 96 F ersättare
Motion: 48 (Hållbar förvaltning av prästlönetillgångarna)
Debattinlägg: § 47 (Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk),
§ 61 (Klimatkonsekvensanalys)

Sakregister

Sakregister

Sakregister
2021

Förkortningar

KsSkr Kyrkostyrelsens skrivelse till kyrkomötet

KmSkr Kyrkomötets skrivelse till kyrkostyrelsen

Ln Läronämnden

Kn Kyrkorättsnämnden

M Motion till kyrkomötet y yttrande

G Gudstjänstutskottet

O Organisationsutskottet

TU Tillsyns- och uppdragsutskottet

E Ekonomiutskottet

Eu Ekumenikutskottet

KI Kyrkolivsutskottet

SK Samhälls- och kulturutskottet

F Förvaltarskapsutskottet

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf anges
A	ACT Alliance , medlemskapet i	M 15, Ln 5y	Eu 2		38, 78
	Act Svenska kyrkan , stöd till, se Verksamhet och ekonomi				
	Anonymisering av kollekt via Swish , se Kollekt				
	Ansvarsnämnd för biskopar , Svenska kyrkans, verksamhets- berättelse 2020		TU 12	17	137, 164
	Antalet revisorer , se Revisorer				
Apartheidkonvention , FN:s, se Folkrätten i Israel och Palestina					
Apologetik , material i, konfirmandundervisning, ungdomsarbete	M 14	KI 4		103, 143	
Appar för Svenska kyrkans verksamhet	M 82	SK 12		127, 177	
Arvodesnämnd , Svenska kyrkans för den nationella nivån, verksamhetsberättelse 2020		O 10	10	57, 98	

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
B	Begravningsguds- tjänster på lördagar, begravningar	M 1	G 3		180
	Begravningsamfällig- heter, Göteborgs- modellen	M 26	O 4		51, 92
	Behörighetsprövning, av präst, kyrkoherde	M 39	TU 5		112, 157
	Biskopsvisitation	M 16, Ln 6y	TU 2		109, 154
C	Clearing, av kyrkliga handlingar, se Kyrkomötesärenden				
	Coronapandemin, samla erfarenheter av, utvärdering av hanteringen, krisplan, krisberedskap	M 24, 42, 84	SK 7		122, 172
D	Den svenska psalmboken, se Psalmboken				
	Diakoner i alla församlingar	M 18, Ln 7y	TU 3		110, 155
	Diakonins kunskap, diakonalt arbete	M 21	SK 6	20	120, 171
	Digitala samman- träden, efter pandemin	M 31	O 7		54, 95
	Distansutbildning, för kyrkans profil- utbildningar	M 81	KI 12		131, 151
	Djur, omsorg om, djurteologi	M 22, Ln 8y	F 2		60, 85
	Dopkampanj, nationell	M 55	SK 8	21	123, 173
	En kyrka för alla, jämlighet, jämställdhet, prästupbildning, utträden	M 25	KI 7		133, 146
F	Folkkyrkoutredning, folkkyrka	M 62	TU 8		115, 160
	Folkrätten i Israel och Palestina, granskning av, apartheidkonvention, FN	M 27	Eu 5	4	44, 46, 81
	Fritidsledarutbildning	M 17	KI 5		104, 144

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	<p>Fädernas kyrka, se Psalmboken</p> <p>Förintelsens offer, se Minnesdag</p> <p>Församlingar, församlingsbegreppet, se Strukturfrågor</p> <p>Församlingstillhörighet, fri, uppdrag som förtroendevald</p> <p>Församlingsutveckling, se Nya sätt att vara kyrka</p> <p>Förtroendevald, se Församlingstillhörighet</p> <p>Förvaltarskap, se Skogsbruk</p>	M 2, 6, 9, 73, 75, Ln 13y, Kn 4y	O 2		49, 90
G	<p>Gemensamma titlar, se Titlar</p>	M 63	G 5		182
H	<p>Helg för utlandskyrkan, se Utlandskyrkans helg</p> <p>Hemsida, se Svenska kyrkans hemsida</p> <p>Hr-frågor, se Utbildning</p> <p>Hållbarhet, se</p> <ul style="list-style-type: none"> – Interreligiös uppföljning – Klimatkonsekvensanalys – Samverkansforum – Skogsbruk – Textilier <p>Hållbarhetsredovisning 2020, se Årsredovisning</p>				
I	<p>Idrottsverksamhet, se Scout- och idrottsverksamhet</p>				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf anges
	Indelningsändringar , se Strukturfrågor				
	Indirekta val , se Valfrågor				
	Interreligiös uppföljning , klimat, hållbarhet, Interfaith Climate Summit	M 20	Eu 3		39, 79
	Investeringspolicy , för Svenska kyrkan	M 35	E 10		34, 74
	Islam , se Nätverk för mission				
	Israel , se Folkrätten i Israel och Palestina				
J	Jourhavande präst , resurser till	M 99	Kl 13	15	132, 152
	Jämlikhet , se En kyrka för alla				
	Jämställdhet , i Svenska kyrkan, strategi för	M 47	Kl 9		107, 148
K	Kanon , se Kulturkanon				
	Kapital , se Verksamhet och ekonomi				
	Klimat , se – Interreligiös uppfölj- ning – Samverkansforum – Skogsbruk				
	Klimatkonsekvens- analys	M 59	F 3		61, 86
	Kollekt , anonymisering via Swish	M 90	E 6		30, 70
	Konfirmandarbete , se Apologetik				
	Konfirmationsåldern , ändring av	M 11	Kl 3		102, 142
	Krisberedskap , se Coronapandemin				
	Kulturarv , bevarande av, se Kyrkoantikvarisk ersättning				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	Kulturkanon , kyrklig	M 57	SK 9		124, 174
	Kyrkoantikvarisk ersättning , KAE, bevarande av kulturarv	M 68, 87, 2020:4	E 4	3	28, 68
	Kyrkoavgiften , tak för	M 60	E 7		31, 71
	Kyrkofullmäktige och kyrkoråd , se Valfrågor				
	Kyrkohandboken på andra språk , i översättning, engelska, franska, spanska och tyska	KsSkr 5, M 56, Ln 2y, Kn 3y	G 2	23	179
	Kyrkoherdar , stöd till	M 79	TU 10		135, 162
	Kyrkomusik , se Guds- tjänstbegreppet och kyrkomusiken				
	Kyrkomötesärenden , redogörelse för behandlingen av, kyrkomötet, skrivelser, rapportering, direkta eller indirekta val, clearing	KsSkr 3	E 3	2	26, 67
	Kyrkomötet , arbetsformer, antal ledamöter, utvärdering, regler för kvalificerat beslutsfattande, mandat- stöd, utbildning för nya förtroendevalda	M 53, 83, 85, 2020:6, 2020:19, 2020:23	O 6		53, 94
	Kyrkomötet , formalia – anmälan av nya ledamöter och inkallade ersättare				5, 6, 22, 23
	– anmälan och bord- läggning av inkomna ärenden och utskottens betänkanden, hänvis- ning av ärenden till utskotten				14, 15, 17
	– beslut om avvikelser från arbetsordningen				9

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf anges
	– ersättarnas och biskoparnas placering i utskotten				12, 13
	– fastställande av debattregler				8, 18
	– val och fyllnadsval				10, 11
	Kyrkoordningen , ändringar, rättelser, kostnadsutjämning för kyrkobyggnader, tystnadsplikt	KsSkr 4, Kn 2y, Kn 6y	O 1	6	48, 89
	Kyrkor , övertaliga, försäljning, överlåtelse, överlämnande av, kyrkobyggnader, kapell, översyn av regelverk	M 30, 45, 86	E 9		33, 73
	Kyrkor , se också Upplåtelseregler				
	Kyrkorum , se Kyrkounderhållsbidrag				
	Kyrkounderhålls- bidrag , regler för, kyrkorum	M 38	E 12		36, 76
	Kyrkoval , se Valfrågor				
	Könsidentitet och könsuttryck , teologiskt ställningstagande	M 67, Ln 4y	Kl 11	14	130, 150
L	Lärande- och undervisningspris , Svenska kyrkans	M 64	Kl 10	13	129, 149
M	Medlemmar , utredning av minskat antal, färre medlemmar, medlems- tapp, utträden	M 7	SK 2		117, 167
	Midsommardagen , se Pingsten och midsommardagen				
	Minnesdag , för förintelsens offer	M 5	SK 1		116, 166
	Mission , se också Nätverk för mission				
	Missionsuppdraget	M 44, Ln 5y	Eu 6		58, 82

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
N	Nationell dopkampanj , se Dopkampanj				
	Nya sätt att vara kyrka , bygga församling, församlingsutveckling, inspiration	M 28, 41	Kl 8		106, 147
	Nätverk för mission , islam	M 51, Ln 5y	Eu 7		59, 83
O	Omsorg om djur , se Djur				
P	Palestina , se Folkrätten i Israel och Palestina				
	Pandemin , se Coronapandemin eller Digitala sammanträden				
	Pastoralteologiska prästutbildningar , se Prästutbildningar				
	Pastorat , se Strukturfrågor				
	Pastorsadjunktsåret	M 4	Kl 2	11	101, 141
	Pingsten och midsommardagen , helgdagar	M 65, Ln 9y	G 4		181
	Prästlönetillgångar , avkastning och utdelning	M 2020:20	E 5		29, 69
	Prästlönetillgångar , se också Skogsbruk				
	Prästutbildningar , pastoralteologiska	M 46	TU 6		113, 158
	Psalmboken , revision av, Den svenska psalmboken, psalmen Fädernas kyrka	KsSkr 6, M 54, 95, 98, Ln 3y	G 1	22	178
Psykisk ohälsa , ökat stöd till stift och församlingar i arbetet mot	M 80	SK 11		126, 176	

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
R	Religionsdialog, Svenska kyrkans kristna identitet	M 23, Ln 5y	Eu 4		41, 43, 80
	Revision av psalmboken, se Psalmboken				
	Revisor er, antal	M 88, Kn 5y	E 8		32, 72
S	Samhällsfrågor, politiska frågor, Svenska kyrkans uttalanden i	M 76, Ln 10y	SK 10		125, 175
	Samverkansforum för klimat och hållbar utveckling	M 74	F 4		62, 87
	Sancta Birgitta klostermuseum, i Vadstena	M 10	SK 4	19	119, 169
	Scout- och idrottsverksamhet, nationell strategi för organisation av	M 2020:10	KI 1		99, 140
	Sekretess, konsekvenser av ökad	M 94	TU 11		136, 163
	Skogsbruk, hållbarhet i Svenska kyrkans, förvaltning av prästlönetillgångarna, skogsinnehav, vindkraft, biologisk mångfald, förvaltarskap	M 48, 66, 69, 89, 96, Ln 11y	F 1	5	47, 84
	Språk, se Kyrkohandboken på andra språk				
	Strukturfrågor, begreppet pastorat och församling, strukturutredningens konsekvenser, indelningsändringar	M 37, 40, 43, 70, Ln 12y	O 3	7	50, 91
	Styrning, se Tillitsbaserad styrning				
	Stöd till kyrkoherdar, se Kyrkoherdar				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	Svenska kyrkan i utlandet , SKUT, se Verksamhet och ekonomi eller Utlandskyrkans helg				
	Svenska kyrkans hemsida, webb , utveckling av	M 8	SK 3		118, 168
T	Textilier , hållbara, ekologiska, bomull	M 97	F 5		63, 88
	Tillitsbaserad styrning	M 13	O 8		55, 96
	Titlar , gemensamma	M 77	TU 9		134, 161
U	Undervisning , se Utanförskapsområden				
	Undervisningspris , se Lärande- och undervisningspris				
	Ungdomsarbete , se Apologetik eller Ungresurs.nu				
	Ungresurs.nu , ekonomiskt stöd till	M 19	KI 6	12	105, 145
	Uppdrag som förtroendevald , se Församlingstillhörighet				
	Upplåtelse av kyrka , regler för, enligt kyrkoordningen, kyrkor	M 78	E 11		35, 75
	Utanförskapsområden , kristen undervisning i	M 12	SK 5		128, 170
	Utbildning , i hr-frågor för förtroendevalda	M 49	TU 7		114, 159
	Utbildningar , se också – Distansutbildning – En kyrka för alla – Fritidsledarutbildning – Prästutbildningar				
	Utjämningsystem , se Verksamhet och ekonomi				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
V	Utlandskyrkans helg , Svenska kyrkan i utlandet, SKUT, rikskollekt Uttalanden , se Samhällsfrågor Utträden , medlemstapp , se En kyrka för alla eller Medlemmar	M 3	Eu 1		37, 77
	Val , direkta och indirekta, se också Kyrkomötesärenden Valfrågor , kyrkoval, kyrkofullmäktige och kyrkoråd, digitalt, distribution av valsedlar, indirekta val	M 33, 52, 58, 61, 71, 91, 92	O 5	8	52, 93
	Valprövningsnämnd , Svenska kyrkans, verksamhetsberättelse 2020 Valsedlar , distribution av, se Valfrågor		O 9	9	56, 97
	Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024, finansiering, inriktning, kostnadsram, styrning, verksamhetsområden, kapital, utjämningsystem, målbilder, 2030, asylsökande, färdplan för digitalisering och samverkan, stöd till Act Svenska kyrkan, stöd till utlandsverksamheten, Svenska kyrkan i utlandet, SKUT, extra anslag till församlingar och pastorat	KsSkr 1, M 29, 32, 34, 50, 72, 93, Ln 5y	E 1	24	27, 183
	Vigningstjänsten , byte av uppdrag inom	KsSkr 4, Ln 1y, Kn 1y	TU 1	16	108, 153

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	Vindkraft , se Skogsbruk				
	Visselblåsarsystem , visselblåsare	M 36	TU 4		111, 156
W	Webb , se Svenska kyrkans hemsida				
Å	Ålder för konfirmation , se Konfirmationsålder				
	Årsredovisning , Svenska kyrkans nationella nivå 2020, koncernredovisning, resultaträkning, balans- räkning, resultatrapport, ansvarsfrihet, hållbar- hetsredovisning	KsSkr 2	E 2	1	25, 66
Ä	Ändringar i kyrkoordningen , se Kyrkoordningen				
Ö	Överklagandenämnd , Svenska kyrkans, verk- samtshetsberättelse 2020		TU 13	18	138, 165
	Översättning , se Kyrkohandboken				